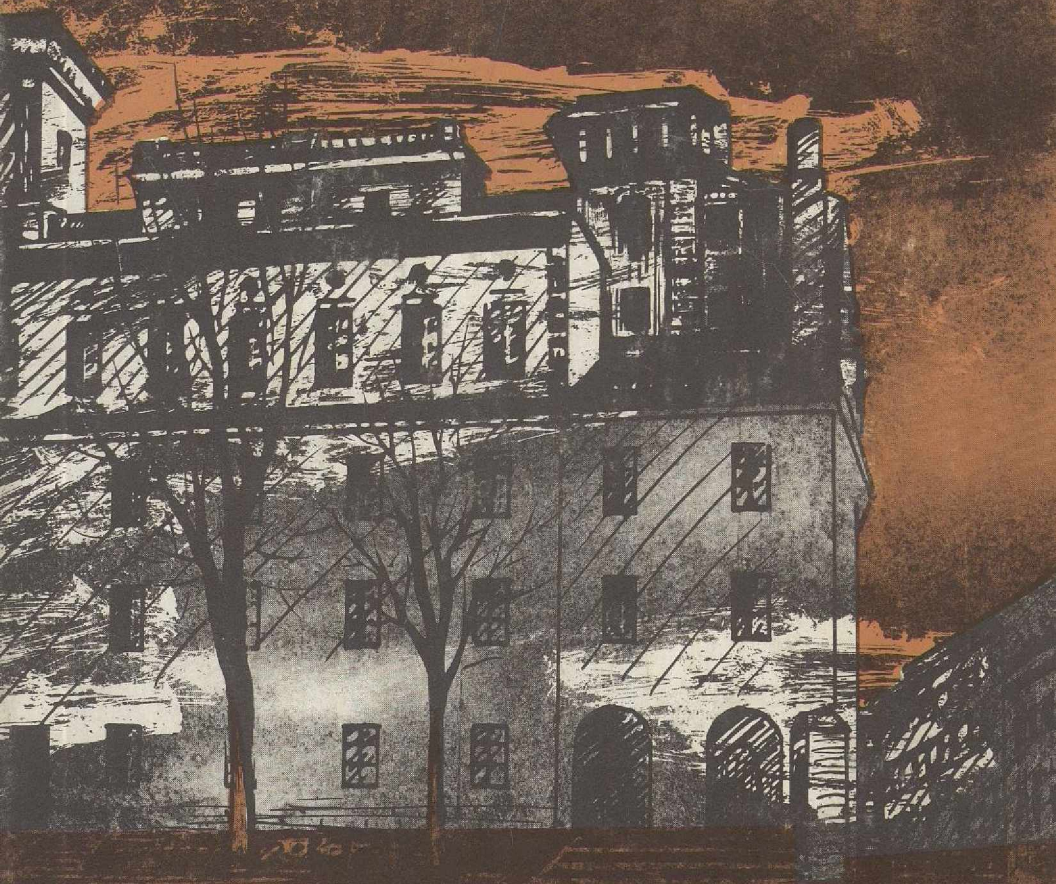
KRONIKA

Lietuvos
Katalikų
Bažnyčios

5

LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS KRONIKA

5

LIETUVOS
KATALIKŲ
BAŽNYČIOS
KRONIKA

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA

LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS KRONIKA

VOLUME V

PENKTAS TOMAS

POGRINDŽIO LEIDINYS

Nr. 32, 33, 34, 35
36, 37, 38, 39

1978 - 1979

Išleido
Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikoms Leisti
Sąjunga

Edited by
The Society for the Publication of the
Chronicle of the Catholic Church in
Lithuania, Inc.

Library of Congress Catalog Card Number 78-62412

Viršelis ir iliustracijos — Seselės Mercedes

Spaudė Mykolo Morkūno spaustuvė,
Chicago, Illinois

1979 m.

Tiražas — 5000

Kaina
5 dol. minkštais viršeliais
7 dol. kietais viršeliais

LKB

Kronikos V tomas

skiriamas

LIETUVOS VILNIAUS UNIVERSITETO

400 metų

sukakčiai paminėti

1579 - 1979

VILNIAUS UNIVERSITETUI 400 METŲ

Pirmoji aukštoji mokykla ne tik Lietuvoje, bet ir visoje šiaurės-rytų Europoje, buvo įsteigta 1579 metais balandžio 1 d. Lietuvos didysis kunigaikštis ir Lenkijos karalius Steponas Batoras Vilniuje išdavė diplomą, suteikiantį jau nuo 1570 metų veikiančiai Vilniaus jėzuitų kolegijai universiteto titulą ir teises; tų pačių metų spalio 30 d. popiežius Grigalius XIII bula „Dum attenta" savo autoritetu šią kolegiją pakėlė į universitetą, suteikdamas visas teises ir privilegijas, kokias turėjo ar ateityje turės kiti popiežių, imperatorių ar karalių bet kur įsteigti universitetai. Išskyrus Uppsalos universitetą, įsteigtą 1477 m., visi kiti universitetai šioje Europos dalyje įsteigti vėliau: Tartu (Estijoje) — 1632 m., Turku (Suomijoje) — 1640 m., o Maskvoje — tiktai 1775 metais.

Naujasis universitetas buvo pavestas jėzuitams. Pagal anų laikų paprotį, studijos buvo padalintos į žemesniąsias ir aukštesniąsias; žemesniosios apėmė gramatikos, poezijos ir retorikos klases, o aukštesniosios — filosofijos ir teologijos fakultetus. Karališkasis įsteigimo diplomas, matyt, įtaigojant Krokuvos universitetui, bijančiam galimos konkurencijos, uždraudė atidaryti teisių ir medicinos fakultetus (popiežiaus buloje tokio draudimo nėra). Tiktai 1641 m. Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis Vladislovas IV leido įsteigti ir

šiuos fakultetus. Civilinės ir kanonų teisių fakultetas buvo inauguruotas 1644 metais, o medicina pradėta dėstyti tiktai XVIII a. antrojoje pusėje.

Senojo Vilniaus universiteto, kuris dažnai buvo vadinamas humanistų labiau mėgstamu ,akademijos' vardu, materialinę bazę sudarė Lietuvos didikų jam užrašyti pastatai, žemės plotai, pinigų sumos. Pagrindinis fundatorius buvo Vilniaus vyskupas Valerijonas Protasevičius (+1579), kuris savo lėšomis įkūrė ir išlaikė Vilniuje jėzuitų kolegiją ir paruošė kelią atidaryti universitetą. Iš kitų geradarių žymesnieji buvo Mikalojus Kristupas Radvilas (vadinamas Našlaitėliu, +1616) su savo broliais, patogiomis sąlygomis perleidę būsimajam universitetui stambias latifundijas; Kazimieras Leonas Sapiega (+1656), finansavęs teisių fakulteto įsteigimą ir veiklą.

Studentų skaičius, įsteigiant universitetą (1579 m.), siekė 500 ir sekančiais dešimtmečiais sparčiai augo; 1597 m. buvo studentų apie 800, o tarp 1616—1620 m. daugiau kaip 1200. Vėliau, įsteigus Lietuvoje keletą jėzuitų kolegijų, studentų Vilniuje (ypačiai žemesnėse klasėse) kiek sumažėjo; visvien normaliais laikais jų būdavo apie 700—800. Nemaža studentų buvo iš kilmingųjų luomo, bet taip pat gausingai universitetą lankė ir miestiečiai. Netrūko ir paprastų valstiečių, kuriems buvo steigiami neturtingųjų studentų bendrabučiai, vadinamos bursos. Be to, universitetą lankydavo popiežinės seminarijos (įsteigtos 1583 m.), Vilniaus diecezinės seminarijos (įsteigtos 1582 m.) ir kurį laiką (1582—1620) Žemaičių diecezinės seminarijos auklėtiniai bei įvairių vienuolijų klierikai. Studentų kilmė buvo gana įvairi: šalia lietuvių, baltarusių, latvių, lenkų, ukrainiečių, universitete studijuodavo dar Prūsijos vokiečių, švedų, danų ir kt.; šalia katalikų, būdavo ir schizmatikų bei protestantų.

Universiteto statutą pirmaisiais dviem šimtmečiais atstojo jėzuitų mokslo įstaigoms bendra Ratio studiorum. Pirmavo scholastinė teologija. Be to, dar buvo dėstoma kontroversinė

teologija, Šv. Raštas, moralinė teologija, o nuo XVII a. vidurio ir kanonų teisė. Filosofijos fakultete pradžioje tebuvo vienas pagrindinis profesorius, XVII amžiuje — jų jau penki: trys paraleliai dėstė filosofijos kursą ir po vieną — matematiką ir etiką.

Universiteto priežiūroje buvo didelė biblioteka, kuriai nemaža retų ir brangių knygų testamentu paliko pats karalius Žygimantas Augustas (+1572), svarbiausioji visoje Lietuvoje spaustuvė ir vertinga vaistinė. Apie XVIII a. vidurį, krypstant studijoms į tiksliuosius ir gamtos mokslus, ir Vilniaus universitete pradėta dėstyti geometriją, eksperimentinę fiziką, mechaniką, astronomiją (nuo 1753 m. veikė astronomijos observatorija), taip pat geografiją, istoriją, prancūzų ir vokiečių kalbas, o po 1760 m. skaitytos kai kurios paskaitos iš medicinos.

Jėzuitų ordino panaikinimas 1773 m. buvo skaudus smūgis ir Vilniaus universitetui. Jam ir kitoms jėzuitų kolegijoms administruoti buvo sudaryta valstybinė Edukacinė Komisija, kuri, pertvarkydama krašto mokyklų sistemą, 1781 m. Vilniaus universitetą pavadino Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Vyriausiąja Mokykla ir jai pavedė prižiūrėti visas Lietuvos švietimo apygardos mokyklas (apie 30 viduriniųjų ir apie 200 pradžios mokyklų). Tais pat metais iš universiteto buvo išskirtos žemesniųjų studijų klasės ir iš jų sudaryta atskira Vilniaus paapygardinė mokykla. 1795 m. patekus visai Lietuvai su sostine Vilniumi carinės Rusijos valdžion, buvo pakeistas (nuo 1797 m.) universiteto pavadinimas į Vilniaus Vyriausiąją Mokyklą. Vėliau caro Aleksandro I įsakymu 1803 m. duotas Vilniaus imperatoriškojo universiteto vardas.

Šiame laikotarpyje universitete buvo dar labiau išvystytos medicinos ir gamtos mokslų, matematikos, astronomijos, geografijos, architektūros ir dailės studijos. Tiktai 1797 m. oficiali dėstomoji lotynų kalba buvo pakeista į lenkų kalbą,

tačiau užsieniečiai profesoriai dalį dalykų ir toliau skaitė lotyniškai.

Imperatoriškame universitete pradėjo veikti įvairios studentų organizacijos, kurios pradžioje siekė savitarpio pagalbos mokslo dalykuose, bet ilgainiui pradėjo domėtis ir politine realybe. Buvo garsi, 1817 m. įsikūrusi, Filomatų draugija. Nuo 1823 m. carinė valdžia ėmėsi slopinti tokias draugijas ir visą universitetą rusinti. Kadangi nemaža studentų prisidėjo prie 1831 m. sukilimo, rusų valdžia 1832 m. uždarė Vilniaus universitetą, paliko tiktai Medicinos institutą su 100 studentų ir Vyriausiąją dvasinę seminariją su 80 studentų. 1842 m. uždarė ir šias abi institucijas.

Tik praūžus I Pasauliniam karui ir 1918 m. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, buvo galima vėl atkurti lietuviškąjį Vilniaus universitetą. Bet jau 1920 m. lenkai klasta okupavo Vilnių ir įsteigė savo lenkišką Stepono Batoro universitetą, kuris veikė iki II Pasaulinio karo pradžios.

1939 m. spalio mėn. Lietuva atgavo savo sostinę Vilnių ir tuojau atkūrė lietuvišką universitetą. Tačiau jo normalią veiklą netrukus ėmė trukdyti sovietinė (nuo 1940 VI), vokiečių (nuo 1941 VI) ir vėl sovietinė (nuo 1944 VII) okupacijos. 1943 m. kovo mėn. vokiečių okupacinė valdžia jį buvo net visai uždariusi.

Po karo Vilniaus universitetas pamažu atsigavo. 1955 m. jam duotas komunistų veikėjo V. Kapsuko vardas. Aukšto lygio pasiekė matematikos, fizikos, kibernetikos, lietuvių kalbos tyrinėjimai. Tačiau prievarta brukama lenininė-materialistinė ideologija labai trukdo jo pilnutinį vystymąsi. Nuo to nukenčia ypačiai filosofijos, istorijos, literatūros mokslų studijos, o teologija iš universiteto visai išguita. Katalikiškosios Lietuvos studentija žiauriai prievartaujama, jai brukant svetimą ateistinę pasaulėžiūrą.

Tačiau ir okupuota Lietuva, laukdama šviesesnių dienų, gali džiaugtis savo universiteto garbingąja 400 m. sukaktimi.

Jis buvo pirmasis ir ilgą laiką svarbiausiasis Lietuvoje mokslo ir krašto kultūros centras. Jo veikla nemaža prisidėjo, kad Lietuva išliko ištikima katalikybei ir atvira Vakarų kultūrai.

Paulius Rabikauskas, S.J.
Profésseur à la Faculté de l'Histoire ecclésiastique de la Université Pontificale Grégorienne à Rome.

LEIDĖJŲ ŽODIS

Rusų komunistų pavergtoje Lietuvoje tikėjimo persekiojimas tęsiasi ir stiprėja. Tačiau tikintieji pasilieka ištikimi tikėjimui ir drąsiai jį išpažįsta, nebijodami persekiojimų.

Lietuvos tikintieji su dideliu pasiaukojimu ir drąsa jau aštunti metai slaptai leidžia LKB Kronikas, kuriose konkrečiais faktais iškelia tikėjimo persekiojimą ir laisvajam pasauliui parodo tikrąją religinę padėtį komunistų okupuotoje Lietuvoje.

Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikoms Leisti Sąjunga pateikia lietuvių visuomenei šį LKB Kronikos V tomą, pageidaudama, kad lietuviai jį įsigytų, skaitytų ir su persekiojamais lietuviais jungtųsi į didžiąją kovą už tikėjimo ir Tautos laisvę.

Vykdydama pavergtų ir persekiojamų lietuvių tikinčiųjų troškimą, LKB Kronikoms Leisti Sąjunga leidžia LKB Kronikas knygomis anglų, ispanų ir prancūzų kalbomis ir plačiai skleidžia jas tų kalbų kraštuose.

Sąjunga šiemet jau išleido LKB Kronikos I tomą ispanų kalba ir gruodžio mėn. išleis I tomą anglų ir I tomą prancūzų kalbomis.

Šiemet leidžiamos LKB Kronikos knygos lietuvių, anglų, ispanų ir prancūzų kalbomis yra skiriamos Vilniaus universiteto 400 metų sukakčiai paminėti.

LKB Kronikų leidimas komunistų okupuotoje Lietuvoje yra pats didžiausias ir svarbiausias lietuvių tautos gyvenime įvykis, kuris parodo lietuvių didvyriškumą, reikalaujant tikėjimo ir Tautos laisvės. Jis labiausiai išgarsina Lietuvą ir sudaro gražiausią laisvojo pasaulio opiniją apie lietuvių Tautą.

Reikėtų, kad visi lietuviai jaustų pareigą remti LKB Kronikos knygų leidimą ir platinimą laisvajame pasaulyje ir tuo būdu padėti kovojančiai Tautai.

LKB Kronikos V tome nededamas įvadas, nes prof. J. Brazaičio įvadas I tomui tinka visoms Kronikoms. Be to, visiems lietuviams žinoma, kaip Kronikos atsirado ir kodėl jos leidžiamos.

Šioje knygoje sudėtos Kronikos tikrai yra gautos iš Lietuvos ir spausdinamos tokios, kokios gautos — niekas jose nėra pakeista ar išmesta. Redaktorius kai kur pridėjo antraštėles, bet jos spausdinamos juodomis raidėmis ir paimtos į skliaustelius su dvitaškiu.

LKB Kronikos redaktorius V tomui sudarė asmenų bei vietovių sąrašą, dalykinį turinį ir pridėjo terminų-santrumpų paaiškinimą.

Džiaugdamiesi ir būdami labai dėkingi, knygos gale dedame aukotojų sąrašą, kuriame surašyti aukotojai, paaukojusieji ne mažiau kaip 100 dolerių.

Leidėjai nuoširdžiai dėkoja visiems aukotojams už aukas, redaktoriui už šios knygos suredagavimą, seselei Mercedes už gražias iliustracijas ir visiems kuo nors prisidėjusiems prie šios knygos išleidimo.

LKB Kronikoms Leisti Sąjungos
Valdyba

Nr. 32

- Kas naujo Bažnyčios gyvenime?
- Socializmas „garantuoja" sąžinės laisvę
- Sveikiname „EINAMŲJŲ ĮVYKIŲ KRONIKĄ"!
- Kratos ir tardymai
- Laiškai iš Gulago
- Papildoma informacija apie V. Lapienio, J. Matulionio ir O. Pranskūnaitės teismą
- Žinios iš vyskupijų
- Tarybinėje mokykloje
- Iš „LKB Kronikos" archyvo
- Nauji pogrindžio leidiniai

1978.III.26.

LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS KRONIKA NR. 32

Perskaitęs duok kitam!
Eina nuo 1972 metų.

KAS NAUJO BAŽNYČIOS GYVENIME?

1978 m. vasario pradžioje Lietuvos kunigai įteikė Kauno arkivyskupijos apaštališkajam administratoriui vysk. J. Labukui laišką.

(Saugumo užverbuoti klierikai kunigų seminarijoj):

Laiške rašoma, kad kunigai susirūpinę Kauno Kunigų seminarijoje susidariusia nepakenčiama padėtimi dėl nuolatinio valdžios pareigūnų kišimosi į Seminarijos reikalus. Ordinarai, bijodami daugumos keršto, nedrįsta pašalinti iš Seminarijos KGB užverbuotus klierikus. Laiško autoriai dėkoja Kunigų seminarijos rektoriui už klieriko Jakučio pašalinimą ir apgailestauja, kad paliktas pastovus Seminarijos drausmės ardytojas, visų klierikų laikomas KGB agentu klierikas Rudis. Trečio kurso klierikas Kazlauskas taip pat laikomas KGB agentu, kurį reikią tuojau šalinti iš Seminarijos. Panašių klierikų į aukščiau minėtus esą ir kituose Seminarijos kursuose.

Laiško autorių nuomone, ordinarai darą didelę klaidą šventindami kunigais abejotinos vertės klierikus.

Kunigai priekaištauja Kauno arkivyskupijos apaštališkajam administratoriui vysk. J. Labukui, kad jis, skirstydamas kunigus į parapijas, labiausiai atsižvelgiąs į valdžios pareigūnų pageidavimus. Nurodomas kun. Izidoriaus Butkaus pavyzdys. Šis kunigas, valdžios pareigūnų spaudimu, yra primestas Kauno arkivyskupijos kancleriu, o dabar paskirtas ir šv. Antano parapijos klebonu.

Kunigai susirūpinę, kad nebūtų nominuoti vyskupais tokie Lietuvos kunigai, kurie šioms pareigoms visiškai netinkami.

Laiške taip pat reiškiamas nepasitenkinimas, kad Lietuvos ordinarai neleidžia vykti Lietuvos kunigams į misijas Rusijoje.

* * *

Tarp Lietuvos kunigų plačiai kursuoja gandas, kad kandidatu į vyskupus minimas Kauno arkivyskupijos kancleris Izidorius Butkus. Jo paskyrimas vyskupu, rimtų kunigų nuomone, būtų nelaimė Lietuvos Katalikų Bažnyčiai. Kunigai ir tikintieji **yra nurodę vysk. J. Labukui kanoniškas kliūtis**, dėl kurių jis negali būti skiriamas į šį aukštą bažnytinį postą.

* * *

Vasario mėn. laikinai Seminariją apleido Vilniaus arkivyskupijos klierikas V. Rudis, kuris visų laikomas KGB agentu. Bijomas, kad tiek J. Jakutis, tiek V. Rudis gali būti į Seminariją sugrąžinti. Tai dar kartą patvirtintų, kad Seminarija nė kiek nepajėgia išsivaduoti iš KGB varžtų.

* * *

(KGB verbuoja Mišioms patarnaujančius vaikus):

„LKB Kroniką" pasiekia iš įvairių Lietuvos vietovių faktai, kaip KGB verbuoja savo agentais patarnaujančius Mišiose vaikus ir jaunuolius. Saugumiečiai patys atvažiuoja į mokyklas, verčia mokinius susitikinėti su jais ir t. t.

„LKB Kronika" prašo visus kunigus ir tikinčiuosius tėvus informuoti moksleivius apie šias KGB pastangas, kad nebūtų sužlugdintas tikinčiųjų vaikų gyvenimas. Be to, atrodo, kad KGB ypač stengiasi užverbuoti šnipais tuos, kurie ateityje gali stoti į Kunigų seminariją.

* * *

KGB skleidžia mintį, kad „LKB Kronika" todėl nelikviduojama, nors jos leidėjai žinomi, nes ji varanti ardomąjį darbą tarp kunigų. Šią mintį, kaip KGB ruporai, kartoja net kai kurie aukšti dvasininkai.

* * *

(Ar gali bent šiuo laiku saugumas likviduoti LKB Kronikas?):

SOCIALIZMAS „GARANTUOJA" SĄŽINĖS LAISVĘ

1978 m. pradžioje rajoniniai laikraščiai perspausdino Religijų reikalų tarybos įgaliotinio K. Tumėno straipsnį „Socializmas garantuoja sąžinės laisvę". Šis K. Tumėno str. rodo, kad okupacinės valdžios politika Bažnyčios atžvilgiu iš esmės nepasikeitė. Bažnyčia ir tikintieji persekiojami — bet tik subtilesnėmis priemonėmis, nors kai kur nevengiama net grubaus teroro, ir visa tai bandoma pridengti gražiais žodžiais.

* * *

(K. Bažnyčia persekiojama subtiliomis priemonėmis ir teroru):

K. Tumėnas rašo, kad „valstybė nesikiša į bažnyčios kanoninę ir liturginę veiklą", o pats Didįjį Šeštadienį (kovo 25 d.) atvažiavo į Kauno Kunigų seminariją ir privertė Seminarijos vadovybę pašalinti du klierikus—P. Ražuką ir V. Pūką, nors jie nebuvo padarę jokio nusikaltimo. Vienintelė jų kaltė: V. Pūkas paskolino P. Ražukui rašomąją mašinėlę, o šis bandė pasidauginti religinės literatūros. KGB įžiūrėjo šiuose klierikuose potencialius savo priešus ir nutarė išardyti Seminarijoje „antitarybinius lizdus".

(Verčia iš seminarijos pašalinti gerus klierikus ir grąžinti blogus):

Iš kitos pusės KGB deda pastangas sugrąžinti į Seminariją savo agentą, buvusį klieriką R. Jakutį. Ypač

uoliai šiame reikale KGB talkininkauja mons. Č. Krivaitis, kun. A. Gutauskas ir kt. kunigai. Nuo dabar Seminarijos vadovybė neturės teisės be ordinarų sutikimo pašalinti klieriką iš Seminarijos. Šis nutarimas bus naudingas tik KGB, nes kai valdžia norės pašalinti gerą klieriką, ordinarai tylės, kaip tylėjo D. Šeštadienį, pašalinant P. Ražuką ir V. Pūką, o kai reikės iš Seminarijos išvyti KGB agentus, atsiras ordinarų, kaip mons. Č. Krivaitis, kurie užstos KGB kolaborantus, o likusieji ordinarai iš baimės patylės, kaip tylėjo pastaruoju metu.

* * *

Religijų reikalų įgaliotinis skelbia, kad katalikų dvasininkija dalyvauja „kovos už taiką judėjimuose". Tiesa, paskiri dvasininkai dalyvauja, bet jie neatstovauja nei Lietuvos tikinčiųjų, nei kunigų, o paklusniai važiuoja į Taikos kongresus, pasirašo atsišaukimus ar balsuoja, kaip nurodo KGB. Lietuvos katalikai nori taikos, bet nelaisvės pančių kratosi. Ar galima labiau pažeminti tikintį žmogų, juo labiau dvasininką, iš kurio viskas atimta, kuriam ant kaklo užneriama virvė ir liepiama „ginti taiką"?!

* * *

(Lietuvos katalikai nori taikos, bet nelaisvės kratosi):

„Tarybų valdžia visu rimtumu atsižvelgia į tikinčiųjų poreikius" —rašo toliau K. Tumėnas, kuris yra geriausiai informuotas, kad tarybų valdžiai rūpi tik ateistų poreikiai, o tikintiesiems tiek leidžiama kvėpuoti, kiek pasaulio viešoji opinija kelia protesto balsą. „LKB Kronika" nuolatos susiduria su faktu, kad tose Lietuvos vietose, iš kur žinios į „Kroniką" beveik nepatenka, ateistai siautėja visu smarkumu.

* * *

„Vaikai gali melstis, priimti pirmąją komuniją", — nurodomos straipsnyje tikinčiųjų pareigos, tuo tarpu tikintys vaikai prievarta įrašinėjami į pionierius ir

komjaunimą, išjuokiami už bažnyčios lankymą ir net terorizuojami KGB pareigūnų (žr. šio numerio medžiagą). Tikintis mokinys jaučiasi diskriminuojamas, žeminamas ir ujamas—antraeilis Tarybų Sąjungos pilietis.

* * *

Religijų reikalų tarybos įgaliotinis, turbūt norėdamas įrodyti, kad ,,vaikai su tėvais gali lankyti bažnyčią", per š. m. Velykas atvažiavo su šeima į Kauno katedrą ir dalyvavo prisikėlimo pamaldose (žinoma, ne kaip maldininkas, o kaip KGB dešinioji ranka).

* * *

K. Tumėnas rašo, kad ,,neseniai nemažu tiražu buvo išspausdinta maldaknygė". Deja, retas katalikas ją įsigijo. Patys saugumiečiai pripažįsta, kad maldaknygių ir religinės literatūros žmonėms trūksta, mat, ,,stokojama popieriaus ir lėšų".

* * *

SVEIKINAME ,,EINAMŲJŲ ĮVYKIŲ KRONIKĄ"!

Šiais metais sukanka 10 metų, kai pasirodė ,,Einamųjų įvykių kronikos" pirmasis numeris. Per tą laiką ji nusipelnė visų, laisvę ir teisingumą mylinčių, žmonių simpatijas. Lietuvos katalikai yra labai dėkingi ,,Einamųjų įvykių kronikai", nes ji pastoviai informuodavo pasaulį apie įvykius ir tikinčiųjų teisių pažeidimus Lietuvoje.

Šio garbingo jubiliejaus proga Lietuvos tikintieji meldžia Dievą ,,EINAMŲJŲ ĮVYKIŲ KRONIKAI" gausios palaimos ir ištvermės nuolatiniuose išbandymuose!

,,LKB Kronikos" redakcija

KRATOS IR TARDYMAI

1978 m. kovo 2 d. rytą Marytė Vitkūnaitė skubėjo į medicinos mokyklą. Rotušės aikštėje stovėjo ,,Volga" Nr.

84-92 ir šalia jos trys vyrai. Staiga vienas iš jų griebė M. Vitkūnaitę už rankos ir jėga įgrūdo į mašiną, o šalia atsisėdo du užpuolikai, kurie pasisakė esą saugumo darbuotojai. M. Vitkūnaitei pareikalavus iš jų dokumentų, vienas saugumietis išsitraukė raudoną knygutę, bet į jos vidų pažvelgti neleido. Pakeliui prisijungė dar viena saugumo mašina, kurioje buvo trys vyrai ir viena moteris. Atvykę pas M. Vitkūnaitę, paėmė iš jos buto raktą, patys atsirakino kambarį ir sugūžėjo vidun. M. Vitkūnaitei įsakė sėdėti ant sofos ir nejudėti iš vietos. Mjr. Urbonas paskelbė kratos orderį—atvykę paimti antitarybinio turinio literatūros ir dauginimo priemonės. Rašomoji mašinėlė stovėjo ant stalo, todėl Vitkūnaitei pakako tik ranka parodyti: „Pasiimkite".

Krata buvo daroma labai kruopščiai. Saugumiečiai peržiūrėjo kiekvieną popieriaus skiautelę, nukabinėjo nuo sienų paveikslus, o vieną iš jų išardė, žiūrėdami, ar viduje ko nors nėra paslėpta, išmaigė sofą, pagalves, išvilko antklodes iš užvalkalų, peržiūrėjo visas knygas, šaldytuvą, pervertė visas lentynas ir sandėliuką. Suradę „Aušros" Nr. 9, labai apsidžiaugė. Dar daugiau jiems buvo džiaugsmo, kai rado devynis egzempliorius 20 puslapių perrašytos „Aušros" Nr. 9.

Kratos protokole įrašė tik mjr. Urboną, o likusieji 6 saugumiečiai nebuvo įrašyti (BPK reikalauja, kad į protokolą būtų įrašyti visi kratą darantys asmenys). Kviestinius saugumiečiai irgi atsivežė—Aldoną Prascieniūtę, gyv. Kaune, Linkuvos g. 19-1, ir Kęstutį Šermukšnį, gyv. Kaune, Kalnų g. 18-1.

Krata buvo pradėta prieš 10 val. ir baigta 14 val. 30 min.

Kratos metu, be aukščiau paminėtų leidinių, buvo paimta J. Girniaus brošiūra „Lietuviškojo charakterio problema", rankraštis „Žmogus ir gamta", įvairūs asmeniški užrašai, magnetofono kasetė, rašymo mašinėlė „Optima" ir kt.

Po kratos M. Vitkūnaitę nusivežė į Kauno KGB skyrių ir tardė iki 22 val. Saugumietis Raudys siūlė daryti atgailą už savo kaltę ir žadėjo padėti išsisukti iš „bėdos", kitaip jai

būsią pritaikytas BK 68 str. Raudys negailėjo pastangų Vitkūnaitę įtikinti, kad ją ekstremistai kunigai įpainioję į savo voratinklį, kad šiuo metu reikalinga ramybė, o ekstremistai su savo brošiūromis kelią nerimą tautoje, kovoją prieš tarybų valdžią, patys norėdami įeiti į valdžią. Vitkūnaitę paaiškino, kad „Aušrą" gavusi iš vienos moters šventoriuje prie Šv. Antano bažnyčios, paskaičiusi, susižavėjusi ten parašyta tiesa ir pradėjusi ją perrašyti.

(Tardomai Vitkūnaitei siūloma būti KGB agente):

Vienas saugumietis bandė M. Vitkūnaitę užverbuoti savo agente.

Tardytojai daug kalbėjo apie kunigus. Džiaugėsi tais, kurie be parapinio darbo daugiau niekuo neužsiimą, nirto ant tų, kurie „ardą ramybę". Saugumietis kalbėjo: „Mes žinome, kad kovą veda tik vienas žmogus. Mes jį suimsime ir nustos ėjusios visos brošiūros; išsiųsime toli jį ir visus bendradarbius".

Tardytojas klausė, ar suimtoji nebijanti kalėjimo. „Jei būdama kalėjime savo kančia bent vieną sielą laimėsiu, tai tikrai būsiu laiminga" —atsakė tardomoji.

Vakare M. Vitkūnaitė buvo nuvesta nakvynei į rūsį. Suimtajai prašant, iš jos neatėmė rožančiaus. Rūsyje nebuvo nei lovos, nei čiužinio, nei užsiklojimo.

Kovo 3 d. nuo pat ryto buvo tęsiamas tardymas. Mjr. Urbonas vedė tardymą ir rašė protokolą vis primindamas, kad Vitkūnaitę viską meluojanti. Tardytojas Markevičius užsipuolė „nusikaltėlę": „Nejaugi išsiginsi ir to, kad pažįsti Moniką, klieriką Ražuką, Angelę iš Skiemonių?" Vitkūnaitė pareiškė, kad šių asmenų nepažįstanti.

Po pietų Markevičius ir Urbonas nusivežė Vitkūnaitę į Vilnių. Urbonas pranešė, kad Saugumo komiteto viršininkas norįs pasikalbėti su tardomąja. Trumpo pokalbio metu viršininkas (pavardės nepasisakė) pareiškė susipažinęs su Vitkūnaitės byla, kuri bus tęsiama, bet iki teismo Marytės nesuimsią, todėl galinti toliau lankyti medicinos mokyklą. 18 val. M. Vitkūnaitė buvo paleista.

* * *

(Gatvėj sulaikomas ir tardomas klierikas):

1978 m. kovo 1 d. Kauno Kunigų seminarijos auklėtinis Petras Ražukas gatvėje buvo dviejų saugumiečių sulaikytas ir nuvežtas į Kauno KGB skyrių. Čia tardytojas Urbonas pateikė orderį kratai ir, dviems kviestiniams stebint, padarė kratą, kurios metu paimta: „Rūpintojėlis" Nr. 3, to paties „Rūpintojėlio" neišskirstyti 7 egzemplioriai; rašomojo popieriaus keli pokai, truputis rašomosios kalkės, užrašų knygelė ir kt.

Tardymo metu saugumiečiai gąsdino, kad už antitarybinių leidinių platinimą teksią sėdėti kalėjime. Tardomajam buvo liepta parašyti pasiaiškinimą, iš kur gavęs rašomąją mašinėlę ir „Rūpintojėlį". Vienas iš darbuotojų paskaitė Seminarijos klierikų skundą saugumui, kad klierikai: P. Ražukas, Kąstytis Krikščiukaitis, Antanas Gražulis ir kiti gauną ir skaitą antitarybinius leidinius. Vėlai vakare klierikas P. Ražukas buvo nuvestas į kamerą ir naktį praleido su kriminalistais.

Tardytojas Markevičius pareiškė, kad P. Ražukas yra kaltinamas pagal LTSR BK 68 str. 1-ją dalį, nes platinęs nelegalų leidinį „Rūpintojėlį". Saugumiečiai, surašę protokolą, Ražukui įteikė kvietimą atvykti į saugumą sekančią dieną ir leido sugrįžti į Seminariją.

Kovo 3 d. klierikas ilgą laiką buvo auklėjamas, kad Lietuvoje esanti tikėjimo laisvė, kad tardomasis pakliuvęs į „ekstremistinį" judėjimą, bet dar esąs jaunas ir galįs pasitaisyti. Jei jis saugumui neatsuksiąs nugaros, tai jie padėsią, ir gal iš Seminarijos nebūsiąs išmestas.

Vėl grasino patalpinsią į kamerą su kriminalistais, pravardžiavo, vadindami „slidžiu žalčiu", „suktu žmogumi", „kilbuku", „mažu veikėju ir dideliu melagiu" ir pan. Žadėjo išsikviesti pirmadienį, o tada būsią ilgi tardymai, todėl su savimi reiksią pasiimti tarbelę su maistu.

Po tardymo saugumiečiai klieriką P. Ražuką atvežė iki Seminarijos ir paleido.

* * *

(Klierikai tardomi, o vėliau ir šalinami iš seminarijos):

Kovo 2 d. po pietų prie Seminarijos privažiavo saugumo mašina, ir du saugumiečiai pareikalavo, kad Seminarijos vedėjas išleistų tardymui klieriką Vytautą Pūką. KGB būstinėje saugumiečiai kalbėjo, kad po kelių dienų jis galėsiąs pasižiūrėti, kaip teikiami diakonato šventimai ir po to turėsiąs vykti namo iš Seminarijos, bet jei sakysiąs tiesą, —šito nebūsią. V. Pūkas buvo klausinėjamas, iš kur gavęs rašomąją mašinėlę ir kaip ji patekusi pas Moniką. Vakare klierikas buvo paleistas grįžti į Seminariją.

Paskutinėmis žiniomis klierikai P. Ražukas ir V. Pūkas kovo 25 d., Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui įsakius, pašalinti iš Seminarijos.

LAIŠKAI IŠ GULAGO

(Rašo Vladas Lapienis):

„. . . Nuo 1977 m. gruodžio 9 d. iki š. m. sausio 27 d. buvau ligoninėje.

Š. m. vasario 17 d. viršininkas pasakė, kad „gydytojų komisija" (kurios aš nesu matęs) pripažinusi mane sveiku, pilnai darbingu ir nustačiusi trečiąją invalidumo grupę, kuri be apribojimų suteikianti teisę kolonijos administracijai skirti atlikti bet kokius darbus. Man tuojau pat įsakė eiti į katilinę ir pradėti dirbti krosniakuriu. Šis darbas nelengvas: reikia iš lauko prinešti anglių, supjauti malkas, išnešti laukan perdegusias anglis ir pelenus ir visą parą kūrenti katilinėje esančią krosnį. Aš jam atsakiau, kad dėl senyvo amžiaus ir silpnos sveikatos (nuolatinis ūžesys galvoje, dažni ir varginantys galvos skausmai, žemas kraujo spaudimas, radikulitas ir streikuojanti širdis) tokio darbo atlikti nepajėgsiu. Tada viršininkas labai supyko ir pagrasino nubausti karceriu ir kitomis bausmėmis. Iš tikrųjų kolonijos administracija už tai, kad nėjau dirbti krosniakuriu, man parašė papeikimą, uždarė septynioms paroms į karcerį, uždraudė šiais metais gauti maisto siuntinį ir uždraudė vasario mėnesį pirkti lagerio parduo-

tuvėje produktų. Kitais mėnesiais leisdavo lagerio parduotuvėje nusipirkti produktų už 5 rub.

Nubausti žmogų, kuris dėl senyvo amžiaus ir dėl silpnos sveikatos nepajėgia atlikti sunkaus darbo ir už vieną nusikaltimą nubausti net keturiomis bausmėmis, yra grubus pažeidimas elementariausių žmogaus teisių. Šie faktai liudija, kaip mūsų šalyje yra gerbiamos žmogaus teisės. Juk aš jau beveik 10 metų iki arešto nebedirbau ir gavau pensiją. O nedirbau todėl, kad negalėjau. Kiekvienam sveikai galvojančiam žmogui aišku, kad praėjus daugiau kaip 11 metų, iš kurių pusantrų metų už grotų, sveikata jokiu būdu negalėjo pagerėti. Faktiškai sveikata gerokai pablogėjo. Be to, aš jokios gydytojų komisijos nesu matęs. Atvykus į ligoninę, gydytojas paklausinėjo apie sveikatą, sugaišdamas kelias mintues laiko, panašiai buvo ir išrašant iš ligoninės. Štai ir gydytojų komisija! Kaip vienas gydytojas gali sudaryti gydytojų komisiją?

(Sergantis ligonis karceriu kankinamas):

Karceryje buvau uždarytas nuo vasario 24 d. iki kovo 3 d. Pabuvus karceryje, mano sveikata dar labiau pablogėjo. Viršininkas, į tai neatsižvelgdamas, liepė eiti į cechą siūti pirštinių. Už atsisakymą grasina uždaryti keturiolika parų į karcerį. Kaip aš galiu siūti, kai dėl silpno regėjimo nematau kaip į adatą įverti siūlą. Ar uždarys į karcerį—parodys ateitis.

Tačiau aš esu ramus, nes žinau, kad Dievas yra mūsų prieglauda ir stiprybė. Žinau, kad yra vienas Dievas, turiu sielą, vieną kartą mirsiu ir galutinai mane nuteis Dievas. Žinau, kad yra viena amžinybė, negrįžtama, nepataisoma ir kad vienintelis kelias į ją—dorybės ir atgaila. Nors fizinės jėgos kaskart mažėja ir nyksta, tačiau mes galime save praturtinti dvasinėmis vertybėmis . . .

Savo maldose neužmirškite mūsų, esančių už spygliuotų vielų.

1978 m. kovo 7 d.

Vladas".

(Rašo O. Pranskūnaitė):

„Tolo ir nutolo gimtos žemės pėdos,
Tolo ir nutolo Tėviškės dangus.

Sveikinu Jus iš Čiuvašijos padangės. Rugsėjo 3 d. įsakė pasiruošti „su daiktais". Džiaugsmui nebuvo galo. Jau 8 mėnesiai kaip nemačiau saulės. Keturios sienos ir grotuotas langelis. Kur veš, nesakė, bet tai ir nesvarbu, kad ir į Kamčiatką. Taip pabodo tuose žudančiuose saugumo rūmuose. Apie 19 val. išvedė iš kameros. Lipdama į „voronoką" išgirdau žodžius: „Sveika, Onute!" Mane sveikino su manimi teistasis Lapienis. Džiaugsmas krūtinėje netilpo. „Voronokas" sustojo prie Lukiškio kalėjimo pasikrauti kriminalistų, o aš turėjau galimybę pasikalbėti su Lapieniu. Stotyje mūsų laukė daugybė kareivių ir šunų. Paskutinis žvilgsnis į miesto žiburius ir, —lik sveikas, Vilniau!

Gretimoje vagono kameroje buvo Lapienis. Jis buvo gerai nusiteikęs—nei trupučio nepalaužtas baisių kančių. Jis mane stiprino daug kančių pakėlusių mūsų tautiečių pavyzdžiais, Šv. Rašto ištraukomis ir „Kristaus sekimo" eilutėmis. Tikrai mūsų Tautoje yra žmonių, kurie yra laimingi ir sunkiausiomis aplinkybėmis, kurie degte dega ugningu įsitikinimu savo Tiesa, už kurią kovoja. Drąsiai jie pasitinka nepatogumus, nepriteklius, kančias, net ir mirtį dėl savo idėjos, kuri juos daro laimingais . . .

Persiuntimo punktai: Pskovas, Jeroslavlis, Gorkis, Čebuksarai ir Kozlovka. Su Lapieniu išsiskyrėme Gorkio kalėjime. Jis pasakė: „Onute, atlikime šią misiją taip, kad iš jos būtų garbė Dievui ir mūsų Tautai . . ." Tuos žodžius pasakęs, jis pakėlė akis į dangų ir šitaip pastovėjo kokią valandžiukę, didingas kaip statula.

Rugsėjo 12 d. atvykau į Kozlovką. Vaizdas liūdnokas: žmonės tokie nuvargę ir niūrūs, nudžiūvusių medžių šakose negirdėti paukščių giesmės. Matyt, ir jie paliko bėdų užpultą kraštą.

(„Kantriai vešiu sunkų savo vežimą" — O. Pranskūnaitė):

Šiuo metu nešiojame asfalto mišinį ir rankiniu būdu asfaltuojame takus. Vilniuje kankino nemiga, o dabar akys greitai užsimerkia.

Kantriai vešiu toliau sunkų savo vežimą ir eisiu sunkiu, daugelio lietuvių moterų išmintu taku. Tvirtai eisiu ten, kur neš gyvenimo vėjai, ir žiūrėsiu į dangų. Kiekvienas turi brangenybę, kurią verta saugoti ir ginti.

Ona

* * *

Pirmąjį kalinimo laikotarpį praleidau Gorkio srityje. Šį sykį likimo skersvėjis bloškė truputį toliau . . . Jei Dievas norėtų, aš sutikčiau iki paskutinio atokvėpio nešti kalinio dalią, nesidairydama į šalis, neieškodama savo asmeniui kokios nors šviesesnės prošvaistės. Svarbu, kad atlikčiau šią misiją taip, kaip Dievas nori. Dievo malonės ir Jūsų maldų dėka aš turiu valios ir esu pasiryžusi pernešti visokius sunkumus. Aš vieno bijau — tai blogio . . .

. . . atsakysiu į Jūsų klausimus.

Kuo mus šeria, sunku paaiškinti. Duona kaliniams kepama specialiai. Jos sudėties nežinau. Piūvenų tai tikrai dedama. Ši duona duodama ne tik kaliniams, —žmonės ja dar ir kiaules šeria. Buizos skonis truputį kitoks, negu prieš du dešimtmečius. Mūsų kostiumai siūti iš chalatinės medžiagos. Taip pat duodami kirziaviakai ir paltas, kurį nešioja penkiolika respublikų, t. y. šimtasiūlė. Seniau būdavo kas kita—galėdavau nešioti savus rūbus. Pamenu, pirmojo kalinimo laiku man davė veltinius: vienas buvo juodas, kitas baltas. Juodasis buvo siauras. Peiliuku šone padariau įpiovą ir taip keturis metus jais džiaugiausi. O dabar nors mes esame „laikinai" izoliuoti, bet ši izoliacija ne kiekvienam įmanoma atlaikyti. Daugelį ji izoliuoja nuo visų šio pasaulio „linksmybių".

Mano sveikata bloga. Paskutiniąsias dvi savaites kameroje buvau viena. Kalinimas vienutėse baisus dalykas. Toje pačioje kameroje buvo sėdėjęs su manimi teistasis Lapienis. Kelyje į Rytus jis man pasakojo, kad toje kameroje jis labai sirgo, ko nenumirė. Gal ir nieko,

bet dujos veikia nejuntamai. Jau du mėnesiai, kaip mano kūne atsivėrė žaizdos. Baigiu ketvirtą įvairų gydymo kursą, bet be jokių pasekmių. Gydytojai stebisi. Šioje vietoje negaliu jiems paaiškinti galimo susirgimo priežasties . . .

Sunku gyventi melu pagrįstame pasaulyje. Vilniuje mane puolė, kas tik laiko ir noro turėjo. Paskui buvau nuteista ir turėsiu kalėti už nusikaltimą, kurio nepadariau . . .

Mūsų lageryje yra apie 2000 moterų. Sekcijose gyvename po 65-75. Gyvenamose patalpose neturime stalų—rašykite, sesės, atsigulusios ant purvinų grindų!

Nesirūpinkite manimi. Aš rasiu nusiraminimą, net džiaugsmą melsdamosi maldoje, aukodamosi ir gera darydama kitiems.

Už viską dėkoju ir siunčiu nuoširdžiausius sveikinimus visiems Marijos žemės vaikams.

Ona

* * *

PAPILDOMA INFORMACIJA APIE V. LAPIONIO, J. MATULIONIO IR O. PRANSKŪNAITĖS TEISMĄ

(Ištrauka iš LTSR Aukščiausiojo Teismo dokumentų):

Teismo pirmininkas—S. Raziūnas, liaudies tarėjai—V. Burokevičienė ir B. Kilius, sekretorė—O Jablonskaitė, prokuroras—J. Bakučionis.

Kaltinamieji—

1. Vladas Lapienis, Antano, g. 1906 m. birželio 6 d., kaltinamas pagal LTSR BK 68 str. 1 d.;

2. Ona Pranskūnaitė, Jono, g. 1935 m. sausio 2 d., kaltinama pagal LTSR BK 199-1 str.

(Teismas nustatė):

LTSR 1972-1976 metais buvo nelegaliai išleisti „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika" („LKB Kronika") 25 numeriai, kurie buvo padauginti ir išplatinti. Šiuose

„LKB Kronikos" rinkiniuose sudėta tendencingai surinkta bei aiškiai šmeižikiška medžiaga, kuria iškreiptai pateikiama TSRS vidaus politika Katalikų Bažnyčios atšvilgiu Lietuvoje, stengiamasi įteigti apie tariamą sąžinės laisvės slopinimą bei tikinčiųjų persekiojimą ir tuo nuteikti prieš tarybų valdžią.

„LKB Kronikos" rinkiniai buvo perduoti antitarybiniams buržuazinės emigracijos centrams užsienyje, kurie šmeižikišką medžiagą naudojo savo ardomoje veikloje prieš TSRS, perspausdindami ją ir komentuodami JAV leidžiamuose „Darbininkas", „Draugas" ir kituose reakcinguose laikraščiuose bei perduodami per radijo stotis (Vatikano ir kt.) antitarybines laidas.

Vlado Lapienio nusikalstama veikla

(Kaltinamoji medžiaga kaltina tik pačius kaltintojus):

Siekiant susilpninti tarybų valdžią, skleidžiant tarybinę valstybę ir visuomeninę santvarką žeminančius šmeižikiškus prasimanymus, V. Lapienis 1974-1976 metais parašė respublikiniams bei sąjunginiams valstybiniams ir partiniams organams tokio pat turinio pareiškimus, kuriuos išplatino, patalpindamas į nelegalaus leidinio „LKB Kronika" 9, 11, 15 ir 23 numerius. Po to ši medžiaga buvo patalpinta užsienyje leidžiamuose reakcinguose laikraščiuose.

1976 m. pavasarį V. Lapienis parūpino A. Ruzgienei rašomąją mašinėlę ir davė jai padauginti A. Solženicyno „Gulago salynas" I-ją dalį. Ši rašomąja mašinėle atspausdino 6 egzempliorius kopijų, iš kurių 1 egz. davė Niurkai (Utenos klebonui), o 5 egz. perdavė Lapieniui, kuris juos išplatino.

1976 m. spalio 19 d. Lapienis atsinešė pas K. J. Matulionį „LKB Kronika" Nr. 24 ir jo 12 neįrištų mašinraščio kopijų, kurias, ruošdamasis išplatinti, tikrino su K. J. Matulioniu ir taisė spausdinimo klaidas. Išplatinti nespėjo, nes buvo vietoje sulaikyti.

Agitacijos ir propagandos tikslu V. Lapienis laikė antitarybinio šmeižikiško turinio literatūrą: „LKB Kroni-

ka" (12 egz.), „Aušra", „Einamųjų įvykių kronika" (rusų kalba) leidinius; užsienyje išleistų knygų bei brošiūrų kopijas: „Gulago salynas", „Simas", „Kultūrinės represijos Lietuvoje", „Lietuviškojo charakterio problemos", „Atsiskyrimas ir suartėjimas", „Dabartinės visuomeninės ekonominės sistemos ir jų perspektyvos", o taip pat rašinius: „Atsakymas V. Trumpai", „Atviras laiškas Leonidui Pliuščiui", o taip pat rašinį apie vieną iš TSKP vadovų („Michailas Suslovas—antrasis Muravjovas korikas"—Red. past.).

Lapienis kaltas neprisipažino. Jis paaiškino, kad nesiekė susilpninti tarybų valdžią šmeižikiškais prasimanymais. Pareiškimuose kėlė religijos klausimus, siekdamas apginti Bažnyčios ir tikinčiųjų interesus, bet jų netalpino į „LKB Kroniką", o kas juos perdavė šio leidinio leidėjams, nežino.

Nustatyta, kad V. Lapienis kaupė antitarybinę literatūrą, ruošė medžiagą „LKB Kronikai", daugino ir platino ją bei kitą priešišką literatūrą. Jo veiklos uždavinius nurodo ir rasti pas jį „Patarimai, kaip laikytis tardymo metu".

O. Pranskūnaitės nusikalstama veikla

O. Pranskūnaitė sistemingai daugino literatūrą su žinomai melagingais prasimanymais, žeminančiais tarybinę santvarką.

O. Pranskūnaitė kalta prisipažino. Ji paaiškino, kad 1975 m. pavasarį susipažino su vienu vyriškiu, iš kurio gavo dvi rašomąsias mašinėles, ir jam padaugino nelegalaus rinkinio „LKB Kronika" 13, 14, 15, 17, 19 ir 20 numerius po 5-6 egz., o Nr. 20 apie 10-12 egz. Šiam vyriškiui taip pat padaugino knygą „Lietuviškojo charakterio problema".

Pas O. Pranskūnaitę buvo surastas didelis kiekis rašomojo ir kalkinio popieriaus, o jos bute, vonioje, įrengtas elektrografinis kopijavimo aparatas, kas taip pat liudija, kad ji sistemingai daugino nelegalią bei antitarybinę literatūrą.

V. Lapienio, O. Pranskūnaitės ir J. Matulionio teisme

dalyvavo šie liūdininkai: K. Šinkūnas, N. Kunaitis, J. Raškauskas, S. Pečkevičius, A. Ruzgienė, E. Lapienienė, B. Aleksis ir J. Šutas.

ŽINIOS IŠ VYSKUPIJŲ

Paringys (Ignalinos raj.). 1977 m. gruodžio 27 d. Papilio šventoriuje, Biržų rajone, iškilo naujas kapas. Jis priglaudė a.†a. kun. Antano Mačiulio žemiškuosius palaikus. Šiam Kristaus vynuogyno kilniam darbininkui atiduoti paskutinę pagarbą ir pasimelsti už jo sielą susirinko ne tik gausi tikinčiųjų minia, bet dalyvavo J. E. vysk. J. Steponavičius ir R. Krikščiūnas kartu su kitais 82 kunigais. A.†a. kun. Antanas Mačiulis kunigystės siekė, kovodamas su dideliais sunkumais, kurie buvo daromi valdžios pareigūnų. Velionis buvo gimęs 1941 m., dirbo Švenčionyse, Aušros Vartuose ir Paringio parapijoje klebonu, iš kur jį pasišaukė Viešpats po 5 kunigystės metų (įšventintas 1972 m.). Prieš mirtį, būdamas sąmoningas ir suprasdamas vėžio ligos rezultatus, jis pasakojo:

„1959 m. baigiau Papilio vidurinę mokyklą ir norėjau įstoti į Tarpdiecezinę Kunigų Seminariją Kaune. Tačiau tais metais stoti negalėjau, nes reikėjo laukti, kol išsispręs į kariuomenę ėmimo klausimas. Pradėjau dirbti sandėlininku Papilio MTS, o vėliau—melioracijoje dešimtininku.

1960 m. vasarą, įteikęs Seminarijos vadovybei reikalingus dokumentus ir išlaikęs įstojamuosius egzaminus bei toliau dirbdamas melioracijoje, laukiau pranešimo apie priėmimą į Seminariją. Kartą į darbovietę atvažiavo milicininkas ir liepė vykti į Pandėlio rajono milicijos skyrių. Ten manęs laukė du asmenys, kurių aš nepažinau. Jie lyg mostelėdami parodė atverstas knygutes, bet jų pavardžių nesuspėjau perskaityti. Supratau, kad tai saugumiečiai. Man liepė sėstis prie stalo. Vienas iš jų atsisėdo priešais, o kitas visą laiką vaikščiojo mano užnugaryje. Sėdintysis švelniai kalbino ir kažką užsirašinėjo, o antrasis mažiau tekalbėjo, tačiau pikčiau. Mane klausinėjo apie praeitį, apie tai, kaip aš dažnai užeidavau pas kleboną, ar iš jo neparsinešdavau knygų ir t. t. Jie

buvo labai nepatenkinti mano neigiamu atsakymu. Teiravosi apie mano darbą sandėlyje, kodėl aš iš ten išėjau, ar nebuvę trūkumų. Pagaliau pasakė, kad girdėję apie mano stojimą į Seminariją. Prisipažinau, kad noriu įstoti. Sėdintysis kalbėjo: „Gerai. Kunigų reikia. Bet vienas sėdi mažoje parapijoje, kitas—didelėje; vienas tarp balų, o kitas gražioje vietoje; vienas važinėja motociklu, kitas—mašina. Gerai. Mes tau padėsime, o tu mums." Tariausi nieko nesuprantąs. Vėl aiškino pranešinėjimų temą ir kad man reiktų daryti panašiai. Aš atsakiau: „Ne! Išdaviku tai jau nebūsiu!". Tuomet užsidegė „gerasis" ir sušuko: „Kol aš būsiu tose pareigose, tu į Seminariją nepateksi!" O „piktasis" trenkė kumščiu į stalą. Po to reikalavo, kad rašyčiau jų padiktuotą tekstą: „Aš, Mačiulis Antanas, s. Vlado, apie (čia data, kurios tiksliai neprisimenu) įvykusį pokalbį niekam nekalbėsiu". Buvau girdėjęs, kad maždaug taip rašyti galima. Bet kai tą sakinį parašiau, liepė rašyti iš naujos eilutės ir diktavo toliau: „Ir Seminarijoje būdamas, ir ją baigęs . . ." Tai išgirdęs atsiliepiau: „Jūs ką tik man sakėte, kad aš Seminarijoje nebūsiu o dabar liepiate rašyti: „Ir Seminarijoje būdamas ir ją baigęs". Kaip čia dabar išeina?" Aš sulamdžiau pradėtą rašyti popierių ir įmečiau į šiukšlių dėžę. „Gerasis" supykęs išėmė jį iš šiukšlių dėžės, išlygino ir vertė rašyti naują. Aš parašiau tik pirmą sakinį, tai yra, kad niekam nekalbėsiu ir po juo, nepalikdamas jokio tarpo, kad ko nors neįterptų, pasirašiau. Tada mane paleido.

(Terorizuojamas klierikas Ant. Mačiulis):

Į Seminariją tais metais manęs nepriėmė. Neleido įstoti ir sekančiais metais, nors buvau palikęs dokumentus ir vėl vykau į Kauną. Negana to, dar 1961 m. mane aprašė rajoniniame laikšratyje. Tebedirbau melioracijoje. Po kurio laiko galvojau stoti į Rygos Kunigų seminariją, bet manęs Latvijoje neregistravo. 1967 metų vasarą vėl manęs ieškojo saugumiečiai namuose ir darbovietėje, bet, mano laimei, šį kartą nerado. Iš Seminarijos gavau

pranešimą, jog esu priimtas ir rugsėjo mėn. 1 d. gaiu atvykti į Kauną mokytis.

Taip aštuonerius metus (1959-1967) neturėjau teisė į pasirinktą mokslą".

1977 m. rugpiūčio 10 d.

* * *

Anykščiai

Religijų Reikalų Tarybos Įgaliotiniui K. Tumėnui

Nuorašai:

Sveikatos Apsaugos Ministerijai

Panevėžio Vyskupijos Kurijai

Kun. Petro Budriūno,
gyv. Anykščiuose, Šagalovo 8,

Pareiškimas

(Nuolatiniai trukdymai kunigui aptarnauti ligoninėse sergančius tikinčiuosius):

1974 m. pradžioje per Panevėžio Vyskupijos kuriją buvo kreiptasi į Jus dėl trukdymų Anykščių ligoninėje aprūpinti Sakramentais sunkiai sergančius tikinčiuosius, o kovo mėn. 2 d. į Sveikatos apsaugos ministeriją, iš kurios ministro pirmasis pavaduotojas M. Zaikauskas 1974 m. balandžio mėn. 12 d. raštu atsakė, kad persiunčiąs mano pareiškimą Anykščių rajono vykdomojo komiteto darbuotojams vietoje spręsti keliamus klausimus.

Jūsų pastangos padėties nepakeitė. Ir toliau tikintiesiems ligoniams neleidžiama pasinaudoti įstatymų suteiktomis teisėmis, o dvasiškiams trukdoma atlikti pareigas.

Visa eilė žmonių, kurie patys, ar mūsų nurodymu, prašė vyr. gydytojo B. Šinkūno leidimo, tačiau jo niekada negavo. Pateiksiu keletą faktų:

1974 m. lapkričio mėn. 27 d. Marytė Sraurylaitė ir 30 d. jos sesuo stengėsi išgauti sutikimą atvesti kunigą pas jų motiną (gyv. Anykščių raj., Kirkiliškių km.), nes ji to pageidavo, bet vyr. gydytojas neleido. Po to dar aš

kreipiausi telefonu, bet veltui, nes vyr. gyd. Šinkūnas, išgirdęs mano prašymą, padėjo telefono ragelį.

1975 m. spalio 3 d. Julijai Senvaitienei (gyv. Anykščių raj., Navasadų km.), besikreipiančiai į vyr. gydytoją dėl savo vyro, buvo atsakyta: „Jeigu nori kunigo, —vežkis namo—ką norėsi, tą darysi".

Poviliui Strazdui (gyv. Anykščių raj., Gilių km.) 1976 m. kovo 5 d. ne tik leidimo nedavė, bet jo žmoną Teklę dar įžeidinėjo: „Ateis kažkokia davatka ir prašinės", — tyčiojosi B. Šinkūnas. Panašiai buvo apvilti Broniaus Martinonio tėvas, iš Anykščių rajono, Šlaitų km. 1975 m. rugpjūčio 17 d., Klemensas Pukenis, iš Anykščių raj. Liūdiškių km., 1976 m. sausio 10 d. ir kiti. Reikalui esant, galėčiau pateikti prašiusiųjų ranka parašytus paliudijimus.

1974 m. gruodžio 3 d. šiuo klausimu kalbėjausi su Anykščių rajono Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoju J. Dailyde.

Visi mūsų žygiai neatnešė vaisių. Vyr. gydytojas B. Šinkūnas taip elgdamasis, t. y. laužydamas įstatymus apie religinius kultus, tampa iniciatoriumi grupinių nusikaltimų. Į juos įtraukia mus, kunigus, ligoninės tarnautojus, ligonius bei jų artimuosius. Įsitikinę, kad negalima teisiškai pasikviesti, kartais mus kviečia slapta. Taip atsitiko ir šių metų balandžio 21 d., kai Gaidelienė, nenorėdama atsitraukti nuo savo merdinčio vyro, per I. Kazlauskienę pakvietė mane. Žinodamas, kad vyr. gydytojas vistiek neleis, kaip pas kitus neleido, tuojau nuėjau pas mano pažįstamą J. Gaidelį (gyv. Anykščių raj., Storių km.), kuris netrukus mirė. Suteikiant religinius patarnavimus, užėjo gydytojas B. Šinkūnas ir pareikalavo nedelsiant išeiti. Po to dėstė: „Kas kvietė? Ar žinai, kad be mano leidimo negalię įeiti?" — „Žinau, bet turiu net raštiškų liudijimų, kad jūs neleidžiate", —atsakiau. Gydytojas ėmė isteriškai šaukti:

—Išeik! Išeik! Pranešiu valdžiai! Atleisiu sesytę iš darbo!

Balandžio 23 d. nuvykau į Anykščių rajono Vykdomąjį komitetą dėl įvykusio incidento ligoninėje. Pirmininkas A. Budavičius gynė ligoninės administracijos užsispyrimą:

—Čia yra tokios tradicijos, ir mes jų nekeisime.

Aš pastebėjau:

—Tamsta nemaišykite sąvokų: įstatymų laužymas ir tradicijos.

Pakartojant prašymą į Jus, Įgaliotini, kreipiuosi prašydamas pasirūpinti, kad nebesikartotų tikinčiųjų moralinė diskriminacija—kad vyr. gydytojas, o jam nesant budintis gydytojas pageidaujantiems Sakramentų leistų pasikviesti kunigą ir tuo pašalintų daugiau kaip penkiolika metų besitęsiančią visiems nemalonią padėtį Anykščių ligoninėje.

Anykščių vikaras kun. P. Budriūnas

Anykščiai,
1976 m. balandžio 26 d.

* * *

Anykščiai

Jo Ekscelencijai Panevėžio Vyskupijos Apaštališkajam Administratoriui Vysk. Dr. Romualdui Krikščiūnui ir Kapitulos nariams

Noriu Jūsų Ekscelenciją ir Kapitulos narius tiksliai informuoti apie šv. Kalėdų antrosiose šv. Mišiose pasakytą mano pamokslą. Čia pateikiu jį ištisai.

Kun. Juozas Janulis,
Anykščių bažnyčios vikaras

* * *

(Kunigo pamokslas apie šių dienų katalikų gyvenimo realybę):

Sveiki sulaukę šv. Kalėdų! Džiugu matyti šią tūkstantinę minią, suplaukusią čia iš visų parapijos kampelių, nežiūrint nelabai palankaus oro, šlapio ir slidaus kelio. Smagu matyti linksmus, ramius jūsų veidus, kurie yra širdies atspindys. Visa tai dar kartą paliudija, kad Kristus tikrai yra gimęs, kad Jis gyvas jūsų širdyse.

Sakau, džiugu matyti jus linksmus todėl, kad aš pas jus dirbu jau pusantrų metų, antros šv. Kalėdos, ir per tą laiką mačiau labai daug jūsų skausmo ir ašarų, kurių negaliu pamiršti net ir šią džiaugsmo dieną. Prisimenu, kai atvykęs vaikščiojau keliuku tarp šventoriaus ir ligoninės teritorijos ir pamačiau prie keliuko esančioje gyvatvorėje pasislėpusią ir manęs belaukiančią seną, nuo ligos suvargusią senutę, iš kurios akių riedėjo ašaros. Priėjus arčiau, ji atsiprašė ir sako: ,,Aš labai negaliu, bet kai pro ligoninės langą pamačiau, kad kunigėlis čia vaikštai, pagalvojau, gal dar užteks jėgų nueiti ir paprašyti. Kunigėli, kai man bus blogiau, ateik pas mane su Sakramentais". Sakau: ,,Gerai, bet tamsta turi pirma gauti vyriausiojo gydytojo leidimą kunigui ateiti į ligoninę". — ,,Jei tik kunigėlis sutinki, tai leidimo aš paprašysiu", —nušvito senutė. Bet leidimo ji taip ir negavo.

Negaliu pamiršti, kai per pamaldas, man sėdint klausykloje, tiesiog prie klausyklos iš priekio pribėgo labai susijaudinusi moteris ir sako: ,,Kunige, mano vyrui priepuolis, greitoji atvežė į ligoninę, kol dar nenumirė, ateikite suteikti Sakramentus". Jūs įsivaizduojate, koks turėjo būti jos didelis pergyvenimas ir skausmas. Jeigu kunigas kunigą ne visuomet išdrįsta sutrukdyti klausykloje, gi nelaimė neleido jai laukti patogaus momento. Sakau: ,,Gerai, nueisiu, bet kol jūs negausite iš gydytojo leidimo, manęs į ligoninę niekas neįleis." Moteris išskubėjo, bet leidimo negavo.

Atsimenu, kai, man bevaikščiojant klebonijos taku, prie manęs priėjo verkdamas vyras ir klausia: ,,Kunigėli, ką daryti, mano žmona ligoninėje jau silpna. Nuėjau pas vyr. gydytoją paprašyti leidimo kunigui atvesti, o jis man sako: ,,Tu pats nueik pas kunigą ir atlik už ją išpažintį". Ir aš pats nežinojau, ką daryti, nes jau ne kartą yra buvę, kad be leidimo einančiam pas ligonį kun. klebonui beveik prieš pat jį buvo užrakinamos ligoninės durys. Panašių atsitikimų kun. klebonas jums gali papasakoti šimtus. Tad, visa tai matant ir žinant, ar buvo galima tylėti?!

Tikriausiai girdėjote, kad šių metų (1977 m.) lapkričio

20 d. tuo reikalu bažnyčioje buvo pasakytas pamokslas. Kai sakiau tada pamokslą, žinojau, kad už tai būsiu iškviestas pasiaiškinimui į rajono Vykdomąjį komitetą. Taip ir buvo. Maždaug po 10 dienų iškvietė mane, šalia kitų dalykų, pasiaiškinti, kodėl aš šmeižiąs gydytojus. Tik pateikus konkrečius faktus, mane iškvietusieji kiek aprimo. Tada buvo paliesti tie kiti dalykai—tai jaunimo procesija, susiorganizavusi per šv. Onos atlaidus, mūsų vyskupijos Ganytojui vizituojant Anykščių parapiją. Kai pasakiau, kad jau nuo rugsėjo 1 d. procesijoje dalyvavusieji aukštesniųjų klasių mokiniai, ypač berniukai ir jų tėvai, buvo mokytojų terorizuojami. Jiems buvo grasinama: jeigu jaunuoliai eis į bažnyčią, jiems specialiai bus parašytos blogos charakteristikos; jie niekur neįstos į aukštąją mokyklą ir t. t., Rajono pirmininko pavaduotojas Dailydė kiek nustebo, bent jau atrodė, kad tokiems mokytojų veiksmams nepritaria. Tačiau deputatė Barkauskienė (taip man ją pristatė pavaduotojas, tikros jos pareigos—Anykščių rajono KP sekretorė ideologiniam darbui) nė kiek nenustebo, bet tiesiai ir išdidžiai man užtvirtino: „Ir bus parašytos blogos charakteristikos, ir neįstos į aukštąją mokyklą".

Tada man atsivėrė akys: štai kur to viso teroro šaknys, štai kodėl tiek daug liejasi nekaltų, nelaimių ištiktų žmonių ašarų, —tai ideologinio darbo vaisius . . . Turėjau dar ir daugiau ką pasakyti, bet ar buvo prasmė? Ar buvo prasmė sakyti, kad tik todėl, jog dalyvavo procesijoje J. Biliūno mokyklos Xa klasės mokinę Ritą Žalaitę mokyklos direktorius ir pavaduotojai išsikvietė į kabinetą ir kaip įmanydami terorizavo: kodėl ji ne komjaunuolė, kodėl dalyvauja bažnytinėje procesijoje ir t. t. Pirmoji neišlaikė pavaduotoja Skairienė: „Aš negaliu net pažiūrėti į tave, kad tu tikinti . . ." Pavd. Pavilanskienė tūžo dar labiau: „Kaip tu, būdama tikinti, gali dar liesti mokyklos suolą, tegul tau tą suolą nuperka kunigai. Jei esi tikinti, niekur neįstosi į aukštąją mokyklą". Direktorius tęsė toliau: „Kam dar eini į mokyklą, vis tiek jos nebaigsi ir į aukštąją mokyklą neįstosi". Mergaitė, nors ir labai gerai mokosi, atsakė, kad į aukštąją mokyklą nesitiki įstoti, —stos į

technikumą. „Nei į aukštąją mokyklą, nei į technikumą neįstosi", —šaukė direktorius. „Tada dirbsiu paprasta darbininke, o į bažnyčią vis tiek eisiu", —nenusileido mokinė. Nieko nelaimėję mokytojai liepė mergaitei išeiti, o Pavilanskienė dar pagrasė: „Žinok, dar ne kartą būsi iškviesta".

Jeigu direktorius ir pavaduotojai taip elgiasi su mokiniais, tad nenuostabu, kad mokykloje tikintiems moksleiviams ne tik kalbėti, bet ir tylėti apie tikėjimą draudžiama. Tuo skundėsi ir žemesniųjų klasių mokinių tėvai, bet kaip pavyzdį paimkime tą pačią Xa klasę. Klasės auklėtoja Lesnikauskienė komjaunimo skeretorei specialiai įsakė, kad 1978 m. sausio 31 d. įvykstančiai klasės valandėlei antireligine tema referatus turi paruošti tikintys, procesijoje dalyvavę mokiniai: Linas Ladyga ir Rita Žalaitė. Ar begali būti grubesnis pasityčiojimas ir tikinčiojo mokinio paniekinimas?

Nors TSRS Konstitucijos 52 str. garantuoja piliečiams sąžinės laisvę, nors 65 str. sako, kad „TSRS pilietis privalo gerbti kitų asmenų teises ir teisėtus interesus . . .", bet ką reiškia Konstitucija auklėtojai Lesnikauskienei ar kitiems panašiai besielgiantiems mokytojams, jeigu jų užnugaryje pavaduotojai, direktorius ir pagaliau pati deputatė—KP sekretorė Barkauskienė.

Ir čia dar ne viskas. Kai išėjau iš Vykdomojo komiteto, buvo paspaustas ideologinio darbo dar vienas „mygtukas". P kelių dienų einu į paštą ir prie pašto sutinku vieną iš mokyklos grįžtantį mokinį, kuris štai ką man papasakojo: „Kunige, jūs turbūt nežinote, kad štai šiuo metu milicijos vaikų kambaryje sėdi Algis Pipiras" (J. Biliūno mokyklos XI kl. mokinys, dalyvavęs procesijoje). Klausiu, ką gi jis padarė? Sako: „Ką, kunige, jūs nežinote?! Jeigu kviečia į milicjos vaikų kambarį, tai ten laukia saugumas". Iš tikrųjų taip ir buvo. Saugumo darbuotojas Čikeliovas išsikvietė po vieną, procesijoje dalyvavusius mokinius:

Algį Pipirą, vėliau Valentiną Žalkauską, Eugenijų Šiaučiūną... ir visaip juos terorizavo: jeigu jaunuoliai eisią į bažnyčią, niekur neįstosią, nebaigsią mokyklos . . . pagaliau, kad bus uždaryti kalėjime, kad supus kalėjimuose.

Bet ir Čikeliovui nepavyko palaužti jaunuolių. „Jeigu niekur neįstosime—dirbsime su šake", —taip atsakė dauguma. Nors jaunuoliai laikėsi drąsiai ir tvirtai, bet teroras sukrėtė ir juos taip, kad kai kurie negalėjo net naktį užmigti. Bet tas faktas, kad pirmam mokiniui dar tebesėdint saugumo kabinete, jau mokykloje mokiniai žinojo, kad jį iškvietė saugumas, yra akivaizdus įrodymas, kad tokį metodą saugumiečiai naudoja ne pirmą kartą.

Jeigu sakiau pirmą pamokslą ir žinojau, kad mane iškvies į rajono Vykdomąjį komitetą, tai, sakydamas šį pamokslą, žinau, jog jį sužinos Vilniaus Centro komitetas. Pažiūrėsime, kas bus toliau: ar bus sudrausminti visi šie teroristai, ar bus paspaustas dar vienas teroro mygtukas ar tai prieš tikinčiuosius, ar prieš jaunimą, ar pagaliau prieš mane. Jei mane iš čia iškels, jei pasiųs, kad kas peilį man į nugarą suvarytų, ar sudarys avarinę situaciją, kad žūčiau, ar pagaliau sudarys kokią nors bylą ir pasodins į kalėjimą, tai bus ženklas, kad viso to teroro pradžia ne Anykščiuose, bet Vilniuje.

Kaip bebūtų, jūs žinote, kad aš kalbu tiesą. Ir aš žinau, jeigu šiai tiesai paliudyti kaip liudininką šaukčiausi jaunimą, —visi pasakys, kad tai tiesa. Jei šiai tiesai paliudyti aš šauksiuosiu į jus, —jūsų šimtai ar tūkstančiai bus su manimi. Ir aš sakau jums: geriau nešioti kalinio drabužius, negu apsivilkus sutana tylėti, matant jūsų ašaras; geriau, kad ant rankų skambėtų kalinio pančiai, negu ta ranka laiminti jus ir vaizduoti nematantį jūsų skausmo; geriau supūti kalėjime, negu tylėti. Ir jei aš šiandien tai kalbu, tai čia ne mano žodžiai. Tai žodžiai tų nemiegotų naktų, kai kankinosi jaunuoliai ir jų tėvai, tai žodžiai tų ašarų, kurias išverkė ligoniai ir jų artimieji; pagaliau čia visų be Sakramentų mirusių žmonių ir jų giminių skausmo šauksmas.

Bet mylimieji, jūs neverkite. Šiandien Kalėdos! Kristaus gimtadienis primena mums, kad jūsų skausmas ir ašaros įsilieja į Kūdikėlio Kristaus skausmą ir ašaras. Su mumis yra Kristus! Jis mus globoja ir gina, jis šluosto kiekvieną ašarą ir veda ten, kur nebėra skausmo ir

neteisybės, kur amžinas džiaugsmas ir amžinos Kalėdos. Amen.

Anykščiai

1977 m. Kalėdos

* * *

Kapsukas. 1978 m. kovo 15 d. Janina Buzaitė, gyv. Kapsuke, Vaičaičio g. 3-2, buvo iškviesta į Kapsuko KGB skyrių, kur saugumo viršininkas Vilkas su vienu iš savo pavaduotojų bandė išgauti, kokiu būdu informacija apie J. Buzaitę kelis kartus pateko į „LKB Kroniką". Tardomoji taip pat buvo verčiama pasirašyti (saugumiečių parašytą) raštą, kad „LKB Kronikoje" paskelbta apie ją informacija esanti neteisinga. J. Buzaitė patvirtino, kad saugumiečių paskaityta iš „LKB Kronikos" informacija esanti teisinga, bet kokiu būdu ji patekusi į Kroniką—nežinanti. Tardymas užtruko tris valandas.

Vasario mėn., J. Buzaitei esant ligoninėje, „santechnikai" išplėšė jos buto grindis, ieškodami kurioje vietoje vandentiekio vamzdžiuose „užšalęs vanduo", nors kambaryje žydėjo gėlės. Manoma, kad tai buvo eilinė saugumiečių padaryta krata.

* * *

Telšiai. Religijų reikalų tarybos įgaliotinis šitaip atsakė Telšių katedros vargonininkui Šeduikiui į jo pareiškimą (žr. „LKB Kronika" Nr. 31), kur buvo prašoma pagalbos, kad nebūtų nugriautas prie jo namo pastatytas koplytstulpis:

„Pranešame, kad rajono LDT (Liaudies deputatų tarybos) vykdomojo komiteto sprendimų pakeitimas nėra mūsų įstaigos kompentencijoje. Reikalui esant, juos gali pakeisti LTSR Ministrų Taryba".

* * *

Šiauliai. 1977 m. vasario 11 d. kun. A. Ylius buvo iškviestas į Šiaulių m. prokuratūrą. LTSR LTSR prokuro-

ro padėjėjas J. Bakučionis „atsakė" į kunigo A. Yliaus pareiškimą, kuriame buvo reikalaujama jo šmeižikus patraukti baudžiamojon atsakomybėn. Prokuroro nuomone, nesą pagrindo teisti knygų autorius, nes medžiaga imta iš kun. A. Yliaus bylos.

Pokalbyje dalyvavo saugumietis Česnavičius ir Šiaulių dekanas kun. L. Mažonavičius, kurį valdžios pareigūnai atsivedė, kad jis padėtų nuraminti kun. A. Ylių.

— Paties dabar niekas neliečia. Esi priregistruotas. Sėdėtum sau ramiai ir dirbtum savo darbą, —įkalbinėjo dekanas L. Mažonavičius.

(Dekanas — bedievio prokuroro advokatas):

— Kaip niekas neliečia? — nustebo kun. Ylius. — Yra net trys ateistinės propagandos knygos, išleistos po duoto man pažado daugiau nebešmeižti. Jos savo naujais šmeižtais man neduoda ramybės. Todėl aš negaliu tylėti— turiu gintis.

„LKB Kronika" mano, kad dekanui netinka būti bedievio prokuroro advokatu.

* * *

Šiauliai. 1977 m. gruodžio 21 d. Juozas Šileikis išėjo iš Šiaulių m. su kryžiumi ant pečių Kryžių kalno link. Kadangi kryžius buvo nešamas darbo dieną ir plento važiuojamoji dalis buvo užimta abiem kryptimi judančio transporto, tai su kryžiumi daugiausia teko bristi per sniegą šalikele. Transporto priemonių vairuotojai, pristabdydami mašinas, stebėjo kryžiaus nešimą. Pakeliui viena moteris, labai nustebusi ir ašarodama, kreipėsi į kryžiaus nešėją:

— Vaikeli, iš kur tau ryžto ir drąsos viešai dienos metu nešti kryžių???

— Su kryžiumi nebaisu nors ir į velnių būrį žengti, — drąsiai atsakė Šileikis.

(Kryžiaus nešėjas: su kryžiumi nebaisu nors ir į velnių būrį žengti):

Ką tik išėjus iš miesto, kryžiaus nešėją aplenkė VAI automobilis, paskui ta pati autoinspekcijos mašina pravažiavo priešinga kryptimi labai sumažintu greičiu, stebėdama kryžiaus nešėją. Pasukus į Kryžių kalno vieškelį, autoinspektoriai vėl pralenkė kryžiaus nešėją ir, grįždami atgal, sustojo. Išlipęs autoinspektorius paklausė:

— Kur tempi tą kryžių?

— Į Kryžių kalną, tamsta inspektoriau, — atsakė Šileikis, nenuleisdamas kryžiaus nuo pečių.

— O kokia proga tu jį tempi?

— Asmeniška intencija.

— O kur tu gyveni?

— Šiaulių mieste, — trumpai atsakė vyriškis.

Mašinoje sėdėjo dar vienas pareigūnas, kuris į kryžiaus nešėją mėtė paniekos žvilgsnius. Po to autoinspektorius tarė:

— Nu ir tempk toliau tą kryžių. Laimingo kelio!

* * *

Šiauliai. 1977 m. birželio 17 d. M. Jurevičius buvo iškviestas pas tardytoją A. Trušinską, kuris teiravosi, kodėl Jurevičius niekur nedirbąs. Paplk. Baziulis perskaitė oficialų perspėjimą dėl parazitiško gyvenimo būdo ir vertė pasirašyti. Jurevičius pasirašyti atsisakė.

1977 m. liepos 19 d. Jurevičius vėl buvo iškviestas pas tardytoją Trušinską. Iškviestasis buvo baramas, kad palaikąs ryšį su užsieniu, nes ten perdavęs apie save žinias. Milicijos ar saugumo pareigūnas Milišauskas piktai kalbėjo: „Tave reikia teisti, todėl geriau eik dirbti. Tavo vidus supuvęs. Mažiau eik į bažnyčią ir neturėk reikalų su davatkomis".

Po kelių dienų Jurevičius vėl buvo milicijoje baramas, kodėl nedirbąs. O šis, kaip ir anksčiau, reikalavo grąžinti į jo seną darbovietę.

Milicijos pareigūnai sužinoję, kad Jurevičius dirba zakristijonu Žarėnų bažnyčioje, rugpiūčio 29 d. pareiškė, kad baudžiamoji byla nutraukta.

Po to dar kelis kartus Jurevičius buvo kviečiamas į miliciją, bet atsisakė nuvykti.

(Ateistams katalikas — parazitas):

Deltuva (Ukmergės raj.). 1978 m. kovo 4 d. naktį buvo pagrobti visi stacijų paveikslai, esantys Deltuvos bažnyčios šventoriuje.

* * *

Adutiškis (Švenčionių raj.). 1977 m. spalio 15 d. Adutiškio klebonas kun. B. Laurinavičius pasiuntė TSRS ATP Pirmininkui ir KP Generaliniam Sekretoriui L. Brežnevui pareiškimą—atvirą laišką, apimantį 73 didelio formato puslapius. „LKB Kronika" spausdina šio laiško ištraukas ir kai kurias mintis. Dalis atvirame laiške minimų faktų jau buvo „Kronikoje" paskelbti.

* * *

(Komunistai niekina Lietuvos praeitį):

„Tarybų Lietuvos informacija labai dažnai būna tendencinga ir klaidinga: viena parodo iškreiptą Lietuvos praeitį, o kita šmeižia Katalikų Bažnyčią, jos kunigus ir tikinčiuosius . . .

Kažkodėl garbinga Lietuvos praeitis tarybiniais laikais slepiama. Abiturientai, gavę brandos atestatus, apie ją beveik nieko nežino . . . Šiandien nutylima, kad Lietuvos vadovai buvo narsūs, pajėgūs ir sugebėdavo sudrausti plėšrius savo kaimynus. Nutylima gražiausia jų būdo savybė: jie niekada neversdavo kitataučių asimiliuotis—mokytis svetimos kalbos, kaip kad daroma šiandien . . .

* * *

Šiandien, kalbėdami apie Lietuvos praeitį, pabrėžia, kad ji iki 1940 m. buvo visais atžvilgiais atsilikusi, o atsilikimo priežastis buvusi kapitalistinė santvarka ir krikščionybė. Tai netiesa. Lietuva buvo atsilikusi ne iki 1940 m., bet iki nepriklausomybės atgavimo, t. y. iki 1918 m. Kad Lietuva buvo atsilikusi iki 1918 metų, kalta ne Bažnyčia ir kapitalistinė santvarka, bet kalti jos kaimynai,

kurių niekas nesmerkia ir apie padarytas Lietuvai skriaudas net ir neprisimena . . . Nuo 1569 m. iki 1775 m. ją engė lenkų bajorai, o nuo 1775 iki 1915 m.—rusų carai. Rusų carai, inkorporavę Lietuvą į savo imperiją, net ir Lietuvos vardo neminėjo, panašiai kaip kad ir šiandieną jau retai minimas Lietuvos vardas, o vietoje jo— „Pribaltė", „Nemuno kraštas".

Lietuva, 1918 m. atgavusi nepriklausomybę, nepaveldėjo nei pinigų, nei kadrų, nei sėklų, o, Dievui laiminant, per 20 m. daug nuveikė ir pasiekė.

* * *

(Neapsakomas blogis sklinda iš ateistinės-marksistinės veiklos):

Nepriklausomoje Lietuvoje, prie to, taip marksistų keikiamo ir smerkiamo režimo, tikrai klestėjo spaudos laisvė pilna ir tikra šio žodžio prasme. Spaudos laisve naudojosi visi Lietuvos gyventojai—visos partijos. 1976 m. birželio 2 d. „Tiesoje" skaitome, kad Kauno sunkiųjų darbų kalėjime politiniai kaliniai leido savo žurnalą „Kovotoją".

O kaip šiandien Tarybų Sąjungoje su spaudos laisve? Ji egzistuoja tik Tarybų Sąjungos Konstitucijos 50 straipsnyje. Tikintieji ir kitaip galvojantieji neturi jokios spaudos . . . Laisvė tik tokia, kad Leninas sakė, kad galima laisvai nusipirkti įvairiausių marksistinių ir ateistinių leidinių, kurių tikslas išjuokti Bažnyčią, tikinčiuosius, kunigus; juos apkaltinti, apšmeižti, skleisti savo nuomones, kurios yra žemiau kritikos ir klaidina visuomenę.

Štai kaip marksistai melagingai rašo, norėdami suklaidinti ir nuteikti visuomenę prieš kunigus ir Bažnyčią. Švenčionių rajono LKP organe „Žvaigždėje" (1974 m. balandžio 2 d.) buvo išspausdintas straipsnis „Komunija ir automatas", kuriame parašyta: „Reakcingi dvasininkai (. . .) energingai priešinosi socialistiniams pertvarkymams. Vilniaus arkivyskupijos kancleris S. Milkevičius ragino susikūrusius kolūkius deginti, o kolūkiečius žudyti". Tokio kanclerio iš viso nebuvo!

Visi piliečiai moka mokesčius, kurių žymi dalis skiriama subsidijuoti spaudą, radiją ir telefiziją, o šiomis priemonėmis naudojasi tik marksistai ir ateistai. Ir tai skaudžiausia, kad labai dažnai naudoja tik piktam.

* * *

Jautrios sąžinės P. Plumpa, matydamas, kad tarybų Lietuvos piliečiai stokoja maldaknygių ir katekizmų, labai primityviai šiek tiek jų atspausdino. Savo pasiaukojančiu darbu niekam nepakenkė, asmeniškai nepasipelnė, o taip buvo žiauriai nubastas. Ne jis kaltas, bet kalti tie, kurie redagavo Tarybų Sąjungos ir Lietuvos TSR Konstitucijas, kurios garantuoja spaudos laisvę. Jei šios Konstitucijos būtų nutylėjusios ar paneigusios spaudos laisvę, P. Plumpa tikrai jų nebūtų spausdinęs.

Nijolė Sadūnaitė nekurstė prieš valdžią ir nešaukė: „Šalin!", o tik registravo Lietuvos Katalikų Bažnyčiai padarytas skriaudas—faktus. Vien tik už faktų registravimą nuteista trejiems metams kalėjimo ir tremties.

* * *

J. E. Julijonas Steponavičius, išvargęs 15 metų tremtyje, parašė LTSR Ministrų Tarybai pareiškimą, kuriame priminė jam padarytą skriaudą—neteisėtą nušalinimą nuo Jam priklausančio posto. Pareiškimas ne tik nepagreitino Jo reabilitacijos, bet pasigirdo rūstūs grūmojimai: „Kam jis rašė? Dabar jau viskas baigta!" Koks čia prasikaltimas? Juk jis rašė tarybiniams organams. Argi įkalinti marksistai tylėjo ir tyli? Ne! Rašo, prašo, reikalauja. Reikia ne J. E. vysk. Julijoną kaltinti, bet tuos, kurie neteisėtai jį ištrėmė ir jo bylą „užmiršo".

* * *

Atėjus rusams, Gudijoje likviduotos lietuviškos mokyklos, skaityklos ir vaikų darželiai. Nors Tarybų Sąjungos Konstitucijos 45 str. sako, kad „mokymas mokyklose vyksta gimtąja kalba", lietuviai vaikučiai,

kuriems gudų ir rusų kalbos svetimos, nes nuo mažens kalba tik lietuviškai, turi mokytis jiems visai nesuprantama kalba.

Tarybų Sąjungoje steigiami draustiniai. Rūpinamasi, kad varlikės, ropliukai, žvėrys ir žvėreliai neišnyktų, o Gudijos lietuviai pasmerkti nutautėjimui.

Ne tas nacionalistas, kuris myli gimtąją kalbą, vartoja ją ir gina jos teises, bet tas, kuris neapkenčia kitaip kalbančių ir verčia kitus užmiršti savo gimtą kalbą ir bruka savąją kalbą.

* * *

Tarybų Sąjungoje kilovatas elektros energijos eiliniams piliečiams parduodamas už 4 kapeikas, o bažnyčios komitetas už tą patį vienetą turi sumokėti net 25 kapeikas.

Tarybų Sąjungos piliečiai, sulaukę 60 m., mokesčių nemoka, bet kas girdėjo, kad senelis, nedarbingas kunigas ar bažnyčios darbininkas pasinaudotų šia lengvata?

Piliečiai, sulaukę atitinkamo amžiaus, gauna pensijas. Bet ar ją gavo koks nors kunigas ar bažnyčios darbininkas? O mokesčius mokėjo. Mokėjo daugiau negu eiliniai piliečiai. Kunigams ir bažnyčios darbininkams mokesčius priskaito pagal specialią lentelę.

* * *

Tarybinėje spaudoje rašoma, kad kai kuriose kapitalistinėse valstybėse rasistai vengia važiuoti ta pačia mašina, kuria važiuoja juodaodžiai, neina į sueigas, kuriose dalyvauja juodaodžiai.

1975 m. gruodžio 7 d. žuvo Lietuvos ŽŪ Akademijos studentas L. Adomelis. Atėjęs tėvas paprašė, kad palaidočiau jo žuvusį sūnų. ŽŪ Akademijos dėstytojas tėvui pareiškė: „Jei kunigas laidotuvėse dalyvaus, mes nedalyvausime". Ar tai ne rasistinė galvosena, pridengta ateizmo skraiste?

* * *

Galima pateisinti nugriovimus dėl būtinai įgyvendintinų projektų, bet kam trukdė Vilniaus miesto puošmena— Trys Kryžiai, kurie stovėjo nuo 1613 m. Per 256 m. šie kryžiai buvo atnaujinami, ir tik rusų caras 1869 m. neleido jų atstatyti. Žlugus caro galybei, vilniečiai Tris Kryžius atstatė, o marksistai—nugriovė.

Kam trukdė ant Vilniaus katedros frontono stovėjusios trys statulos: šv. Elenos su kryžiumi, šv. Stanislovo ir šv. Kazimiero? Jos transportui netrukdė, tačiau jas nuvertė, nes nepatiko marksistams.

Kai Mielagėnų klebonas kun. V. Černiauskas senoje klebonijoje dėl patogumo vietoje lango padarė duris, buvo sukeltas didžiausias triukšmas, o sužalojus Vilniaus katedrą, niekas nė žodelio nepasakė.

* * *

1976 m. sausio 6 d. buvau nuvežtas pas ligonį K. Purloną, gyv. Narkevičių km., aštuonis kilometrus motociklu, esant 23 C šalčio. Tarybų Sąjungoje uolaus ir sąžiningo darbininko, dirbusio kolūkyje, prašymas buvo atmestas: nedavė mašinos atvežti kunigui. Argi ligonis, dirbęs kolūkyje veltui, o vėliau tik už kapeikas, neužsitarnavo mašinos, kad jam atvežtų kunigą?

* * *

Norėdamas įsigyti lietuvių kalbos gramatiką ir lietuvišką elementorių, aplankiau visus Vilniaus ir daugelio rajonų knygynus, bet nenusipirkau—jų nėra. Lygiai neįmanoma įsigyti Valančiaus, Šatrijos Raganos, Baranausko, Simo Daukanto ir kitų, ankstyvesniųjų lietuvių rašytojų kūrinių. Jie buvo išleisti mikroskopiniais tiražais, o ateistiniai leidiniai, kuriais mažai kas domisi, nebent norėdami susipažinti su marksistų nemokšiškumu, leidžiami masiniais tiražais, pvz., „Zuikių pasakos", išleistos net 50.000 tiražu. Pavadinimas gražus, o turinys—šlykščiausių nesąmonių rinkinys. „Zuikių pasakos" išpirktos ir išdalintos vaikučiams per Naujametines eglutes kaip

„dovanėlės". Taigi, jei piliečiai neperka ateistinių leidinių savo noru, jiems įperša juos prievarta.

* * *

Marksistai, išjuokę ir paniekinę tikėjimą į Dievą, patys pradėjo kurti ir prievarta skiepyti naują, labai disciplinuotą ir dogmatizuotą tikėjimą.

Mes tikime tik Popiežiaus neklaidingumu, o marksistai tiki, kad kiekvienas komunistas neklaidingas.

Marksistai, atmetę Šv. Raštą, pateikė savo gal dar net „šventesnes" knygas—Markso, Engelso ir Lenino raštus.

Marksistai juokiasi, kad Bažnyčia varguoliams žadanti dangų, o marksistai skatina, kad juodadarbiai dirbtų, kiek galėdami daugiau „šviesios ir laimingos komunizmo eros labui".

Marksistai tyčiojasi iš tikinčiųjų apeigų, jas vadina prietarais, o patys sukuria savas ir visus verčia jų laikytis.

Tikintieji daro procesijas su vėliavomis ir šventųjų paveikslais, o marksistai—eisenas su vėliavomis ir vadų portretais. Tikintieji gieda giesmes tikrojo Dievo garbei, o marksistai—partijos ir savo vadų garbei.

Marksistai tyčiojasi iš tikinčiųjų, klaupiančių prieš kryžių ir jį bučiuojančių, o patys irgi klaupia prieš vėliavas ir jas bučiuoja.

Tikintieji užlaikydavo pasninkus. Marksistai, panaikinę penktadienio pasninką, privertė pasninkauti ketvirtadienį.

Tikintieji seniau lankydavo šventas vietas, o marksistai, jas likvidavę, pradėjo steigti savas ir jas lankyti.

Tikintieji prašo sėkmės, įkvėpimo ir palaimos prie altorių, o marksistai—prie mauzoliejų.

Kai marksistai pamato ant tikinčiojo krūtinės kryželį, škaplierius ar medalikėlį, juokiasi, kad tikintieji tiki talismanais, o patys nešioja visokius talismanus: pionierių žvaigždutes, komjaunuolių ženkliukus, o suaugę pasikabina visokiausių ženklų ir ženklelių. Marksistai negali pakelti, kai pamato kryželį. Nuo gimdyvės Marijonos

Malec, gyv. Luki km. Pastovių raj., BTSR, kušerė Valodzkina nuplėšė medalikėlį.

* * *

Tarybiniai propagandistai sako, kad valstybė nsikiša į Bažnyčios vidaus reikalus, tačiau iš tikrųjų jai rpi net mažiausios smulkmenos.

Kun. A. Čiuras pasakojo, kad Ignalinos raj. Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas Vaitonis norėjo dalyvauti Bažnyčios komiteto susirinkime.

1973 m. iš Adutiškio parapijos pateikto „dvidešimtuko" buvo išbraukti sąmoningiausi tikintieji: E. Vaitekėnas, M. Raginis, C. Burokienė.

Jei Bažnyčia atskirta nuo valstybės, tai kam valstybė per vyskupijų kurijas reikalauja smulkiausios informacijos, kiek pakrikštyta, sutuokta, palaidota, kiek zakristijonų, valytojų, choristų ir kitko?

* * *

Marksistai kaltina Bažnyčią, kad ji kai kurias knygas įtraukdavo į vadinamą „uždraustų knygų indeksą". Bet leiskite paklausti, kur ir kaip gauti šiokią tokią religinio turinio knygą Tarybų Sąjungoje?

Leiskite paklausti, kas įvertins ir apskaitys meno šedevrus, sunaikintus uždarant ir likviduojant bažnyčias, vienuolynus ir cerkves? Marksistai neturi teisės kaltinti Bažnyčią, kad ji naikino meno kūrinius.

* * *

Labai dažnai per spaudą, radiją ir televiziją Bažnyčia kaltinama inkvizicijos žiaurumais. 1976 m. lapkričio 22 d. per Vilniaus televiziją poetė Šulcaitė skaitė savo eilėraščius apie vidurmažių inkviziciją. Esu tikras, kad ji gerai prisimena tuos laikus, kai mūsų tautiečiai buvo apkaltinami ir deportuojami į šaltąjį Sibirą be jokio pagrindo. Kuo prasikalto Aželionių šeima, gyv. Šalčininkų raj. Versekos kaime? Ir dabar matau tą šiurpų vaizdą, kuris iš mano atminties niekada neišdils, kai kelis mažus vaikučius

pusnuogius susodino į vežimą ir vežė į tremtį Sibiran. Viduramžiais sudegindavo, —auka kentėdavo valandą kitą, o XX a. aukos ištisus metus turėjo kankintis badu, troškuliu ir ilgesiu iki mirties.

* * *

Nepriklausomos Lietuvos vyriausybė kaltinama, kad ji mokėjo algas kariuomenės ir mokyklų kapelionams, kurie dėstė religiją. Bet jų buvo nedaug, o kiek šiandien įvairiausių pionierių vadovų, politvadovų, sekretorių, propagandistų ir į juos panašių, kurie šneka neveltui. Joniškio rajone 32,3 tūkst. gyventojų, o partinių organizacijų 63 (taigi tiek ir sekretorių), 153 propagandistų, 900 politinformatorių, 530 „Žinijos" draugijos lektorių.

* * *

Provincijos bažnyčios pustuštės, bet nėra ko stebėtis. Retėja šeimos. Kaimas labai sensta. Tuštėja ir likviduojasi mokyklos. Iš keliolikos mokyklų, kurios buvo Adutiškio parapijos ribose, paliko tik trys: Adutiškio, Svirkų ir vegetuojanti Kackonių km. Tuštėja ne tik bažnyčios, bet ir stadionai. Jei kaimo kinoteatrai, į kuriuos ateina kartais tik trys žiūrovai, o taip pat įvairios vadinamos kultūrinės įstaigos negautų valstybinės paramos, jos greitai susilikviduotų. Bažnyčia, nieko iš valstybės negaudama, visas išlaidas padengia ir didžiausius mokesčius apmoka.

* * *

Šiame pareiškime kun. B. Laurinavičius iškelia daug šiandieninio gyvenimo blogybių: baisų girtuokliavimą, augantį nusikalstamumą, šeimų skyrybas, negimusių kūdikių legalizuotą žudymą ir nurodo, kad tai ne praeities atgyvenos, o prievartinio ateistinio auklėjimo rezultatas. „Tik su jūros kiaulytėmis ir kitais gyvūnais priimta ir leidžiama daryti eksperimentus, o su visuomene, prievarta skiepyjant ateizmą, taip daryti neeistina".

* * *

Klausučiai (Vilkaviškio raj.). 1978 m. kovo 16 d. Rumokų eksperimentinio ūkio partinės organzacijos sekretorius Vl. Žemaitis su kitais partiečiais kvietė žmones į kultūros namų salę, sakydami, kad atvažiuosiąs vyskupas spręsti klausimo dėl Žaliosios bažnyčios grąžinimo. Žmonių prigūžėjo pilna salė. Iš tikrųjų atvažiavo Vilkaviškio Siuvimo fabriko saviveiklininkai ir keturių žmonių lydimas Vytautas Starkus. Kai žmonėms buvo pristatytas buvęs kunigas, šie būriais pradėjo šeiti iš salės, —liko vos 20 žmonių.

* * *

Zalioji (Vilkaviškio raj.). 1978 m. vasario 22d. pas Vilkaviškio raj. Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoją J. Urboną buvo iškviesti keli Žaliosios parapijos katalikai, pasirašę po pareiškimu, adresuotu L. Brežnevui. Atvykusiems į rajoną T. Kaminskienei, B. Gudaitienei, B. Kardauskui, B. Mickevičiui, A. Nešukaitytei ir A. Anskaitienei pavaduotojas J. Urbonas paaiškino, jog esąs rajono valdžios nutarimas Žaliosios bažnyčios neatidaryti, nes ji esanti teisėtai uždaryta 1963 m. Ministrų Tarybos nutarimu. Tikintieji prašė tą nutarimą parodyti, bet Urbonas jo neparodė.

* * *

Žalioji (Vilkaviškio raj.)

TSRS Religijų reikalų tarybos Pirmininkui
V. Kuroje dovui
LTSR Ministrų Tarybos pirmininkui J. Maniušiui

Lietuvos TSR,
Vilkaviškio raj., Žaliosios
parapijos tikinčiųjų,

PAREIŠKIMAS

(Tikinčiųjų nepalaužiama kova už savo bažnyčią):

Mes, Žaliosios tikintieji katalikai, reikalaujame, kad būtų atidaryta mūsų bažnyčia, kurią Vilkaviškio rajono

Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas S. Rogovas 1963 m. prieš mūsų valią be Ministrų Tarybos nutarimo uždarė. Dabar joje veikia 1977 m. įrengtas malūnas.

TSRS Konstitucijos paraginti, mes protestuojame prieš tokią vietinės valdžios savivalę ir norime, kad grubiai pažeistos mūsų teisės būtų atitaisytos.

Žaliosios parapijos tikintieji
(pasirašė 149 asmenys)

1978 m. kovo 16 d.

* * *

TSRS Religijų reikalų tarybos pirmininkui
V. Kurojedovui
LTSR Ministrų Tarybos Pirmininkui J. Maniušiui

Lietuvos TSR,
Vilkaviškio raj., Klausučių
gyvenvietės tikinčiųjų

PAREIŠKIMAS

1963 m. Vilkaviškio rajono valdžios nutarimu prieš mūsų valią buvo uždaryta Žaliosios katalikų parapijos bažnyčia. Mes, tikintieji, neturime kur melstis. Prašome atstatyti mūsų teises, kurias mums garantavo tarybų valdžios išleista nauja Konstitucija. Apie tikinčiųjų teises aiškino mūsų rajono laikraštyje „Pergalė" ir pats Religijų reikalų tarybos įgaliotinis K. Tumėnas. Mes norime ne malūno, kurį mūsų papiktinimui 1977 m. liepos mėn. pradžioje įrengė, bet bažnyčios. Mes nenurimsime, pakol nebus atiduota mums teisėtai priklausanti bažnyčia.

Klausučių gyvenvietės katalikai
(pasirašė 114 asmenų)

1978 m. kovo 19 d.

* * *

(Telšiuose nebeegzistuoja joks teisingumas):

Telšiai. Jungtinėmis pastangomis stengiamasi apšmeižti, sukompromituoti ir apkaltinti kun. Kaunecką ir vargonininką Šeduikį. Jie sekami atvirai. Pasiklausyti kun. Kaunecko pamokslų eina demonstratyviai su magnetofonais. Eina ne vienas, bet net po 4 asmenis tiek Telšių katedroje, tiek Viešvėnuose. Negana to, paskutiniu metu pats saugumo viršininkas kviečia pas save tardymui choristus, einančius į bažnyčią mokinius, jų tėvus. Saugumiečiai stengiasi panaudoti tikinčiųjų tarpusavio nesutarimus, ragina rašyti skundus prieš kunigus ir pan. Atrodo, kad Telšiuose nebeegzistuoja joks teisingumas, jokios teisės normos. Viešai grasinama tikintiesiems saugumu bei milicija. Ir tie gąsdinimai įvykdomi.

Viešvėnų apylinkė gavo specialią medžiagą apie kun. Kaunecką: dokumentus, nuotrauką ir pan. „Lenino keliu" kolūkyje sušauktas specialus susirinkimas, reikalauta, kad tikintieji pasirašytų raštą prieš kunigą Kaunecką, tačiau visi atsisakė pasirašyti. Šitaip organizuojant kažkokią „kaltinamąją" medžiagą, be abejo, saugumiečiai ras komjaunuolių ir komunistų, kurie pasmerks ir nuteis kun. Kaunecką, taip atsikeršydami už jo pamokslus apie ateizmą.

Štai ką atnešė naujoji Konstitucija į Telšius!

* * *

Raudėnai (Šiaulių raj.). Raudėnuose neleidžiama klebonui palydėti mirusiųjų tikinčiųjų į kapus.

* * *

Kvėdarna (Šilalės raj.). Prie buvusios Kvėdarnos klebonijos stovėjo aukštas, ąžuolinis, meniškais ornamentiniais spinduliais papuoštas kryžius. 1978 m. sausio 17 d. Šilalės raj. Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas P. Baguska atsiuntė Kvėdarnos apylinkės pirmininkui Aloyzui Toleikui tris chuliganus, gavusius po 15 parų arešto: Zigmą Keblą, Antaną Armoną ir Arvydą Lapinską, kurie nupjovė kryžių, įvertė į Stasio Diglio vairuojamą automašiną ir nuvežę išvertė kapų patvoryje.

Šio meniško kryžiaus viešas ir barbariškas sunaikinimas—pavyzdys, kaip „humaniškai" elgiamasi su tikinčiaisiais ir jų įsitikinimais.

Kvėdarnos bažnytinis komitetas pasiuntė Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui protesto raštą.

* * *

Kvėdarna (Šilalės raj.). Kvėdarnos parapijos ribose, miškuose stovi graži didelė medinė Drungeliškių koplyčia, maždaug 6×7 m. dydžio. Jos viduje stovi mažesnė, maždaug 3×3 m. dydžio koplytėlė. Drungeliškių koplyčia mylima ir lankoma. Ten žmonės sudeda įvairius apžadus, eina keliais viduje apie mažąją koplytėlę.

1978 m. sausio 4 d. ši koplyčia buvo apiplėšta ir išvogtos visos statulos: 1. Jėzaus Nazaretiečio (žmogaus dydžio). Ant jos buvo užrašyta data—1840 metai.

2. Barboros—apie 70 cm dydžio.

3. Marijos—apie 80 cm dydžio.

4. Marijos—apie 40 cm dydžio.

5. trys angelai—apie 50-60 cm

6. keturi liktoriai—žvakidės apie 40 cm aukščio.

7. Nazaretiečio karūna, kuri buvo pakabinta atskirai ant sienos. Visos šios statulos buvo medinės.

1978.II.22 paaiškėjo, kad šią koplyčią apiplėšė Kvėdarnos gyventojai—Žebrauskų šeima. Abu tėvai—partijos nariai, o sūnus Valdas—komjaunuolis. Tėvas dirba MSV vairuotoju, motina—Kvėdarnos pieninės vyr. technologė ir Kvėdarnos moterų tarybos pirmininkė, sūnus mokosi Kvėdarnos vid. mokyklos IXb klasėje. Į talką Žebrauskai pasikvietė kaimynų vaiką, taip pat IXb klasės mokinį komjaunuolį Artūrą Stanevičių ir nuosava „Volga" vyko prie Drungeliškių koplyčios. Kvėdarniškiai su didžiausiu pasipiktinimu stebisi, kodėl valdžia jų nebaudžia.

* * *

(Kanauninkas praradęs autoritetą tikinčiųjų akyse):

Mažeikiai. Mažeikių parapijos tikintieji ne kartą kreipėsi į Telšių vyskupijos kuriją. Padėtis šioje didelėje

miesto parapijoje (apie 30 tūkst.) nenormali. Bažnyčia neremontuojama, apleista. Bažnyčioje nėra nė vieno jauno choristo, nei patarnautojo. Procesijoje vėliavas neša vien seni vyrai, o gėles barsto senutės. Jaunų žmonių Mažeikių dekanas—kan. Miklovas neleidžia prie altoriaus, o jaunas mergaites—adoruotojas—išvaikė. Daugelis iš kanauninko rankų nebesutinka priimti šv. Komunijos, važinėja į kaimynines parapijas. Vaikai visiškai nekatekizuojami, dažnai prie Pirmosios šv. Komunijos prileidžiami net nieko neklausinėjus.

Visi šie dalykai ir daugelis kitų yra žinomi Telšių vyskupijos kurijai. Valdytojas teisinasi, nieko negalįs padaryti, arba kad nuo jo nepriklausą.

* * *

Širvintai. 1977 m. pabaigoje Širvintų rajono valdžia pareikalavo, kad apylinkių vykdomieji komitetai surinktų žinias, kiek buvę bažnyčiose per metus krikštų, jungtuvių, laidotuvių ir kt. religinių patarnavimų. Atviresni apylinkių pirmininkai pasipasakojo, kad šios žinios reikalingos rajkomui ir pagal jas bus sprendžiama apie ateistinio darbo rezultatus ir darbo planus.

* * *

Širvintos. Širvintų raj. pirmininko pavaduotojas D. Tverbutas reikalauja, kad atlaidams, rekolekcijoms ir kunigų rekolekcijoms vykstant, būtų gaunamas iš rajono valdžios leidimas atvykti kunigams.

Daugelyje rajonų kunigai šį reikalavimą boikotavo, ir rajonų valdžios atsisakė šios kontrolės. Laikas, kad šitaip pasielgtų ir likusiųjų rajonų kunigai.

* * *

TARYBINĖJE MOKYKLOJE

(Mokiniai, lanką bažnyčią, perduodami saugumui):

Telšiai. Vis dar nesibaigia 1977 m. prasidėjęs Telšiuose tikinčiųjų mokinių sustiprintas persekiojimas. Nežiūrint

to, kad mokytojai, inspektoriai, net direktoriai tardė mokinius, dažnai juos prieš visą klasę išjuokdavo (taip čia vykdomas naujosios Konstuticijos 52 str.—nekurstyti neapykantos ryšium su religiniais kultais), nežiūrint grasinimų, jog tikintieji mokiniai gausią tokias charakteristikas, kad negalėsią įstoti į aukštąsias mokyklas, mokiniai nepabūgo ir bažnyčią lanko toliau.

Toks elgesys—antivalstybinis nusikaltimas. Tie moksleiviai, kurie eina į bažnyčią kasdien, **perduodami valstybės saugumo organams.** Saugumiečiai kas savaitė tardė IV vid. mokyklos X kl. mokinį V. Mėmį, V vid. mokyklos IX kl. mokinį Remėzą, Juškaitę ir kitus. Jei jie atsisakydavo nueiti į saugumą, juos prievarta paimdavo tiesiog iš pamokų. Visa tai vyko su pedagogų žinia! Čekistai nepateikdavo jokių rimtų kaltinimų, tik baugindavo jaunuolius, įsakinėdavo šnipinėti draugų tarpe ir atpasakoti bendraklasių kalbas.

KGB pastangos verbuoti šnipais mokinius yra vienas iš didžiausių nusikaltimų, žalojančių bręstančio jaunimo moralę.

* * *

Telšiai. 1978 m. vasario 16 d. IV vid. mokyklos direktoriaus pavaduotojas Andrijauskas išsikvietė į mokyklą med. seserį Želvienę dėl sūnaus elgesio ir grasino perduosiąs jį saugumui, nes jis šypsojosi per jo ateistinę paskaitą ir patarnaująs katedroje Mišioms.

Motina pasiteiravo, ar sūnus mokykloje gerai elgiasi. Inspektorius atsakė: „Pasižymi geru elgesiu, bet gyvenime, jeigu bus tikintis, nieko rimto nepasieks. Štai ir jūs pati, kokias aukštumas pasiekėte savo tikėjimu?" — ironiškai užbaigė mokytojas.

1978 m. vasario 20 d. IX kl. auklėtoja Slivinskaitė neleido mokiniams dalyvauti šios klasės mokinės Zeniauskaitės motinos laidotuvėse. Pamaldų metu auklėtoja su mokiniais sėdėjo autobuse. Keli mokiniai nepaisė mokytojos draudimo ir pamaldose dalyvavo. Tik pasibaigus pamaldoms, auklėtoja su mokiniais atėjo pasiimti vainikų.

Mokyt. Andrijauskas mokyklos atvirame komjaunimo susirinkime (kuriame privalėjo dalyvauti visi mokiniai) kalbėjo, jog mokiniai, buvę per laidotuves bažnyčioje arba patarnavę Mišioms, padarė gėdą mokyklai, pažeidė mokyklos įstatymus. Mokyklos direktorė Adomaitienė, atėjusi į IX klasę, barė pamaldose dalyvavusius mokinius. Auklėtoja Slivinskaitė skundėsi, kad ji dabar nemieganti naktimis, nes dėl šio „nusikaltimo" turinti rašyti pasiaiškinimą.

(Bažnyčioje dirba nusikaltėliai—mokytojo žodžiai):

Mokyt. Andrijauskas nuolat gąsdina mokinius: į bažnyčią eiti negalima, nes ten dirbą nusikaltėliai ir pan. Pvz., vasario mėn. viduryje, IV vid. mokyklos VIIIb klasėje, vesdamas higienos pamoką, ėmė aiškinti, jog katedros vargonininkas Šeduikis yra nusikaltėlis, kun. Kauneckas psichiškai nesveikas ir ruošiami dokumentai atiduoti jį į psichiatrinę ligoninę (Tai ne naujiena. Dažnai šitaip TSRS saugumiečiai susidoroja su jiems nepatinkančiais žmonėmis). Pats Andrijauskas saugumietiškais metodais tardė mokinius gruodžio mėn., o tuo tarpu savo tiesiogines pareigas—pedagoginį darbą dirba aplaidžiai.

1978 m. kovo 23 d. į Telšių saugumą buvo kviečiama nuolatinė bažnyčios lankytoja Birutė Ribinskaitė. Prieš tai saugumiečiai apsilankė pas jos tėvus ir juos šantažavo: „Ką jūs darysite, kai jūsų duktė paklius į kalėjimą?" Vienintelis kaltinimas šiai tikinčiai mergaitei: dalyvavimas bažnytinėse pamaldose.

* * *

Kvėdarna. 1978 m. sausio 20 d. Kvėdarnos vid. mokyklos direktorė Aldona Dulcienė ir mokytoja Janina Krasnickienė terorizavo mokinius: Rolandą Šneiderį (IVa kl), Gintarą Bernotą (V kl.), Algį Raškauską (Vb kl), Aloyzą Stasytį (Va kl.) ir Rimą Rupšį (VIa kl.), kodėl šie einą į bažnyčią ir kam tarnaują Mišioms? Ar jų neagituoja klebonas ir ką jiems duodąs už patarnavimą?

1978 m. sausio 23 d. Va kl. mok. Gintaro Bernoto mama Regina Bernotienė nuėjo į Kvėdarnos vid. mokyklą pas direktorę A. Dulcienę ir mokyt. J. Krasnickienę ir griežtai pareiškė protestą, kad daugiau neterorizuotų jos sūnaus Gintaro už bažnyčios lankymą ir tarnavimą Mišioms. Mokyt. Dulcienę ir Krasnickienė aiškino, jog pionieriams eiti į bažnyčią negalima. Motina su pasipiktinimu pasakė, kad be jos žinios vaikas negalįs būti pionieriumi ir pareikalavo išbraukti sūnų iš pionierių, nes visada jį vesis į bažnyčią ir leis patarnauti šv. Mišioms.

* * *

Viešvėnai (Telšių raj.). Viešvėnų aštuonmetėje mokykloje persekiojami tikintieji vaikai. Pradinių klasių mokyt. Kurapkienė II klasėje visų vaikų akivaizdoje barė mok. Urvakį už bažnyčios lankymą. Mokytoja, norėdama nubausti mokinį, persodino jį prie blogųjų mokinių (jis mokosi gerai). Už bažnyčios lankymą taip pat barė mok. Armoną ir Rubiną ir reikalavo, kad jie pasakytų, kas daugiau einąs į bažnyčią.

Mokyt. Jurevičienė baugino vaikus, sakydama, kad yra surašytos pavardės tų mokinių, kurie eina į bažnyčią.

1978 m. vasario 13 Viešvėnų bažnyčioje vyko Bumbliausko laidotuvės. Pamaldose turėjo dalyvauti du anūkai, o su jais norėjo dalyvauti ir klasės draugai. Mokyklos direktorė neleido mokiniams eiti į bažnyčią. Mokiniai atnešė vainikus į bažnyčią ir išėjo, o po pamaldų vėl atėjo jų pasiimti.

Direktorės pavad. Raišutienė įsakė visiems mokiniams raštiškai nurodyti, ar jie tiki Dievą, ar ne. Tai parašyti privalėjo kiekvienas mokinys. Daugumas mokinių parašė, kad abejoja. Tiesos rašyti nedrįso, nes šioje mokykloje einantiems į bažnyčią mokiniams mažinami mokslo dalykų pažymiai. Šitokiomis priemonėmis siekiama įbauginti moksleivius, todėl čia viešpatauja baimės atmosfera. Gąsdinami net tėvai. Pavad. Raišutienės ir mokyt. Leinartienės rengiamais tėvų susirinkimais pasipiktinę daugelis tėvų: „Apie vaikų auklėjimą, mokyklos reikalus ir

kitas pedagogines problemas kalbama mažai, o ištisomis valandomis varoma ateistinė propaganda."

Viešvėnų aštuonmetės mokyklos direktorė Stancelienė, pasikvietusi pas save daugiavaikę motiną Liaugaudienę (š. m. vasario mėn. pradžioje), priekaištavo, kad jos vaikai einą į bažnyčią. Jos sūnui Petrui grasino:

— Jei eisi į bažnyčią, sumažinsime elgesio pažymį.

— Vis tiek eisiu, — neišsigando vaikas.

— Tada pašalinsime iš mokyklos, – šaukė mokytoja.

— Kai pašalinsite iš mokyklos, tada į bažnyčią eisiu rytą ir vakarą.

* * *

(Ateistė mokytoja tyčiojasi iš kataliko mokinio):

Sartininkai (Tauragės raj.). 1977 m. gruodžio 4 d. Sartininkų bažnyčioje vyko laidotuvių pamaldos, kuriose dalyvavo Sartininkų aštuonmetės mokyklos mokyt. Kazlauskienė, Rušinskienė ir kt. Ta proga mokytojos pamatė, kad mokinys Egidijus Stonickas patarnavo laidotuvių apeigas atliekančiam kunigui. Rytojaus dieną mokyt. Rušinskienė, pasikvietusi mok. Stonicką atsakinėti pamokos, prieš visą klasę jį išjuokė, kam jis patarnavęs kunigui. Negana to, jam buvo sumažintas elgesio pažymys. Klasės susirinkimo metu mokinys paklausė auklėtoją, už ką jam sumažintas elgesys, nes jis jokio nusikaltimo nėra padaręs. Auklėtoja mok. Stociką vėl išjuokė ir grasino, kad kunigas bus nubaustas pinigine bauda, o mokiniui reikėsią atsivesti tėvus pasiaiškinimui. Pasibaigus pamokai, auklėtoja mokinį nusivedė pas direktorių. Mokytojų kambaryje vėl tyčiojosi iš tikinčio mokinio. Mokyt. Rušinskienė mokinį vadino tamsiausiu mokiniu visoje mokykloje.

— Turbūt nori būti kunigu? —paklausė kažkuri mokytoja.

— O kodėl aš negaliu? Mano keturi dėdės yra kunigai, — pasidžiaugė Egidijus.

Šiuo metu mokytojai stengiasi mok. Stonciką įjungti į

ateistinį darbą, o kartu nepraleisdami progos jį visur išjuokti.

* * *

Vilkaviškis. 1978 m. kovo 16 d. į Vilkaviškio vidurinę mokyklą atvyko su palyda ekskunigas Vytautas Starkus. Savo paskaitoje niekino kunigus, Kunigų Seminariją ir kt. Jo nuomone, visi kunigai esą amoralūs ir netikį Dievą. Starkaus nuomone, Nijolė Sadūnaitė todėl teisme pasakė tokią kalbą, kad buvo įsimylėjusi Svedasų kleboną (kan. Raudą—Red.) ir kun. Sigitą Tamkevičių.

Mokiniai V. Starkui parašė nemaža klausimų, bet juos pirmiausia perskaitydavo lektoriaus „palydovai" ir tik kai kuriuos klausimus perduodavo Starkui.

Panašiai Starkus kalbėjo ir Kybartų vidurinėje mokykloje.

* * *

(Į mokytojos raginimą neiti į bažnyčią, mokinė atsako: „Pasižadu . . . eiti!"):

Žemaičių Kalvarija. Vid. mokyklos direktorė Šatikienė kvietė iš pamokų į savo kabinetą mokinius ir klausinėjo, kas juos verčia eiti į bažnyčią, giedoti chore, patarnauti Mišioms ir kiek už tai mokama? Mokiniai atsakė, kad jie einą į bažnyčią ne už pinigus. Tuomet direktorė pareiškė: „Žmogus žmogaus veltui nepjauna! Kaip gi veltui galima giedoti, patarnauti Mišioms?" Direktorė Šatikienė reikalavo pasižadėti nebeeiti į bažnyčią. Gąsdino nepaklusniuosius perduosianti rajono valdžiai. Mokinė Jolanta Vaitkutė atsakė: „Pasižadu . . . eiti!"

Bažnyčios vargonininkė S. Vaitiekaitytė buvo pakviesta į apylinkės tarybą, kur Vaitkus ir Šatikienė siūlė mokinių neįleisti prie vargonų: „Tegul mokiniai gieda žemai".

Šioje mokykloje tikinčius mokinius išjuokia ypatingai mokyt. Skyrienė, Neniškis, Mikalauskas, Mikalauskienė ir kt.

* * *

(Dėl blogo dorinio auklėjimo mokiniai girtauja):

Širvintos. Širvintiškiai katalikai pergyvena, kad Švietimo skyrius neskiria reikiamo dėmesio mokinių doroviniam auklėjimui. Mokiniai vidurinėse mokyklose jau geria ne tik „rašalą", bet ir degtinę. Šeštadienio vakarais vyksta šokiai, besitęsiantys iki aušros, gatvėse šlaistosi pusgirčiai mokiniai. Neretas atvejis, kad per šokius ir patys auklėtojai būna gerokai įkaušę.

* * *

IŠ „LKB KRONIKOS" ARCHYVO

KAIŠIADORIŲ VYSKUPIJA

I. **1941 m. rusų kareivių nukankinti kunigai:**

1. Kun. Andrius Juknevičius, Merkinės dekanas—išvestas iš namų ir laukuose nušautas.
2. Kun. Matas Łajauskas, Molėtų dekanas—išvestas iš namų, užmuštas ir paslėptas.
3. Kun. Jonas Daugėla, Stirnių klebonas—išvestas iš namų ir prie ežero nušautas.
4. Kun. Jonas Tutinas, Palomenės klebonas—šventoriuje durtuvais subadytas, ištrauktos žarnos. Kareiviams nuėjus, kankinys mirė.
5. Kun. Valentinas Balčius, Pusnės klebonas—išvestas su broliu iš namų ir sušaudytas.

II. **Kunigai, mirę rusų kalėjimuose:**

1. Kun. Petras Liutkus—gavęs 25 m., mirė Vorkutoje 1946 m.
2. Kun. Steponas Rudžionis, Gegužinės klebonas—gavęs 25 m., miręs Vorkutoje.
3. Kun. Donatas Linartas—gavęs 10 m., žuvęs 1947 m.
4. Kun. Zenonas Baužys, Kernavės klebonas—gavęs 4 metus.

5. Kun. Vladas Mironas—buvęs Ministras Pirmininkas, miręs Vladimiro kalėjime 1952 m. (užmuštas).

6. Kun. Juozapas Gustas, salezietis, buvęs Saldutiškio klebonas—grįžęs iš lagerio 1956 m. ir vėl savo noru išvykęs pastoraciniam darbui į Krasnojarsko sritį. Ten ir miręs (kalbama, kad buvo nunuodytas) 1958.III.13.

7. Kun. Adolfas Stasevičius, Krivonių klebonas—gavęs 10 metų, miręs 1949 m. lapkričio mėn. Vilniuje.

8. Kun. Juozapas Rakickas, MIC—miręs 1946 m. Intoje.

III. **Kunigai, grįžę iš lagerių su palaužta sveikata ir jau mirę:**

1. Arkivyskupas Teofilius Matulionis—tris kartus kalėjęs bolševikų lageriuose. Paskutinį kartą buvo gavęs 7 metus. Grįžo iš Mordovijos 1956.V.6 ir buvo ištremtas į Šeduvą, kur mirė 1962.VIII.20.

2. Prel. Bernardas Sužiedėlis, Vyskupijos Valdytojas—gavęs 10 metų, grįžęs invalidu 1955 m., miręs 1967 m.

3. Kan. Matas Cijūnaitis, Žąslių dekanas—grįžo iš lagerio 1949 metais ir valdė vyskupiją iki mirties 1955 m.

4. Kun. Zigmas Neciunskas, Nedzingės klebonas—gavęs 10 metų, 1956-58 m. apaštalavęs Krasnojarsko krašte.

5. Kun. Pranas Cibulskis, Kalvių klebonas—gavęs 25 m., grįžęs iš lagerio 1956 m.

6. Kun. Kazimieras Liesevičius—gavęs 10 m., grįžęs 1955 m.

7. Kun. Jonas Mikučionis—grįžęs 1955 m.

8. Kun. Vaitiekus Želnia, Nemunaičio klebonas—gavęs 10 m., grįžęs 1956 m.

9. Kun. Juozapas Stasiūnas, Ryliškių klebonas—gavęs 10 m., grįžęs 1955 m.

10. Kun. Petras Jakulevičius—teistas du kartus, antrą kartą gavęs 25 m., grįžęs tik 1969 m.

11. Kun. Antanas Mažeika, Joniškio klebonas—grįžęs 1957 m.

12. Kun. Stasys Čelkus, Skudutiškio klebonas—gavęs 10 m., grįžęs 1956 m.

IV. **Kunigai, kalėję kalėjimuose ir lageriuose:**

1. Vysk. J. Matulaitis-Labukas—gavęs 10 m., sugrįžęs 1955 m.
2. Kan. Stanislovas Kiškis, kancleris, teistas du kartus, iškalėjęs viso 14 metų.
3. Kun. Liudas Puzonas, Čiobiškio klebonas—gavęs 10 m.
4. Kun. Jonas Žvinys, Viliūnų klebonas—gavęs 25 m., grįžęs 1956 m.
5. Kun. Jonas Jonys, Birštono klebonas—gavęs 4 m., grįžęs 1960 m.
6. Kun. Marijonas Petkevičius—gavęs 10 m., po bausmės apaštalavo Rusijoje ir vėl gavęs 2 m. (1959-1961).
7. Kun. Juozas Voveris, Joniškio klebonas—gavęs 8 m., grįžęs 1955 m.
8. Kun. Jonas Kaušyla, Pivašiūnų klebonas—grįžęs iš lagerio 1955 m.
9. Kun. Alfonsas Šatas—gavęs 10 m., grįžęs 1956 m.
10. Kun. Zigmas Komaras—grįžęs 1956 m.
11. Kun. Alfonsas Ažubalis, Musninkų klebonas—1941 m. bolševikų šaudomas, liko gyvas, gavęs 10 m.
12. Kun. Bronius Bulika, Zibalų klebonas—gavęs 10 m., grįžęs 1955 m.
13. Kun. Petras Valatka, Paparčių klebonas—gavęs 5 m., grįžęs 1951 m.
14. Kun. Kazimieras Pivariūnas, Kernavės klebonas—gavęs 10 m., grįžęs 1956 m.
15. Kun. Česlovas Kavaliauskas—grįžęs 1956 m.
16. T. Jonas Danyla, SJ—grįžęs 1956 m., vėl pusmetį kalėjime tardomas 1962-63 m.
17. T. Petras Lygnugaris, SJ—gavęs 10 m., atlikęs bausmę apaštalavo Sibire ir vėl gavo 3 m., grįžęs į Lietuvą 1970 m.
18. T. Antanas Šeškevičius, SJ—grįžęs iš lagerio 1956 m., po to apaštalavęs Sibire ir vėl gavęs 7 m., trečią kartą už vaikų mokymą gavęs 1 m. griežto režimo lagerio 1970-71 m.

19. Kun. Juozapas Čaplikas—gavęs 10 m., grįžęs 1955 m.

20. Kun. Česlovas Zažeckas, Kuktiškių klebonas—gavęs 25 m., grįžęs 1956 m.

V. **Iš vyskupijos ribų ištremti**:

1. Vyskupas Vincentas Sladkevičius
2. Kan. Juozapas Meidus, vyskupijos valdytojas

VI. **Bolševikų sudegintos bažnyčios**:

1. Varėnos medinė bažnyčia
2. Ryliškių medinė bažnyčia
3. Dubingių medinė bažnyčia ir koplyčia
4. Kiauklių medinė bažnyčia
5. Aukštadvario mūrinė bažnyčia, pastatyta 1518 m. karaliaus Sigismundo (sugriauta)

VII. **Vyskupijoje 6 parapijos neturi klebono**

Visi bažnytiniai trobėsiai ir visos klebonijos atimtos.

* * *

„LKB Kronika" prašo pateikti žinias apie kunigų represavimą Kauno arkivyskupijoje, Vilkaviškio vyskupijoje ir Vilniaus arkivyskupijoje.

* * *

NAUJI POGRINDŽIO LEIDINIAI

1. „Aušra" Nr. 9 (49);
2. „Rūpintojėlis" Nr. 3 ir Nr. 4;
3. „Tiesos kelias" Nr. 6 ir Nr. 7;
4. „Dievas ir Tėvynė" Nr. 6.

Lietuvi, nepamiršk!

P. Plumpa, N. Sadūnaitė, S. Kovaliovas, O. Pranskūnaitė, V. Lapienis, V. Petkus, B. Gajauskas ir kiti neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai gyventi ir tikėti!

KATALIKŲ PADĖTIS MOLDAVIJOJE

Kišiniovas, Moldavijos TSR

(Moldavijos katalikų padėtis—baisi, tačiau šiam reikalui Vakarų pasaulis, o ypač katalikų—kurčias):

Moldavijos sostinėje Kišiniove yra daug bažnyčių, o visoje Moldavijoje buvo priskaitoma apie 200 katalikų bažnyčių, o tuo pačiu buvo tiek pat ir kunigų. Dabar vienintelė Kišiniovo bažnyčią (Spalio 25-čio g-vėje) daugiau kaip 10 metų uždaryta ir vietoje jos tikintiesiems duota varpinė kapuose (Azovskaja Nr. 11). Moldavija turėjo bažnyčias Belcuose, Rybnicoje, Roškove, Orgijeve, Benderach, Sorokach ir kituose miestuose bei kaimuose. Dabar visos uždarytos arba sugriautos. Visai respublikai palikta tik varpinė kapuose ir tik vienas kunigas—Vladislavas Zavalniuk (gimęs 1949 m., baigęs 1974 m. Rygos Kunigų seminariją ir tiesiai paskirtas dirbti į Moldaviją).

Moldavijos tikintieji turi daug kentėti dėl varpinės netinkamų sąlygų: dėl didelės spūsties ir patalpų ankštumo dažnai tenka stovėti gatvėje, o ir tie, kurie patenka į vidų neturi galimybės pasimelsti, dėl tvankaus oro ir karščio dažnai netenka sąmonės. Tokie atvejai kartojasi beveik kas sekmadienį.

Vietinė valdžia dažnai baudžia kunigą visokiomis bausmėmis, kadangi jis dažnai aptarnauja tikinčiuosius be valdžios leidimo. Važiuojant pas ligonį, reikalingas pažymėjimas iš gydytojo, kad ligonis tikrai serga, pažymėjimas iš vietinės valdžios, iš Kišiniovo rajono komiteto pirmininko ir iš Religijų reikalų tarybos įgaliotinio. Praktiškai visas šias pažymas dar niekam nepavyko gauti. Daug atvejų, kada ligoniai miršta be kunigo. Ne kartą kunigą sulaikė kelyje, baudė, ne kartą taksi vairuotojams už kunigo vežimą atimdavo teises.

130 km nuo Kišniovo yra Ivanovkos kaimas. Ten gyvena daug lenkų katalikų. Kunigui klausant išpažinties senelius ir ligonius, užėjo milicija ir visus išvaikė, o kunigui uždraudė įvažiuoti į Rybnicko rajoną.

Matydami, kad kunigas per daug uolus, valdžia nutarė juo nusikratyti—pasiųsti į kariuomenę. Studijų metais tarnauti kariuomenėje neteko dėl silpnos sveikatos. Kišiniovo Karinio komisariato gydytojų komisija nutarė, kad kunigas esąs sveikas ir tinkamas tarnybai į darbo batalijoną. Buvo įsakyta 1975 m. gegužės 15 d. ateiti į surinkimo punktą su „daiktų maišeliu".

Ir štai gegužės 15 d. atsisveikinimo pamaldos. Visa parapija, apie tūkstantis žmonių, su ašaromis lydi savo vienintelį kunigą į armiją. Kunigas su sutana stoja į rikiuotę, o tikintieji už tvoros meldžiasi. Viena moteris priėjusi maldauja majorą:

— Aš turiu du sūnus. Paimkite juos, tik palikite mums kunigą.

Jaunas kunigas su sutana traukia visų dėmesį. Kariškiams darosi nepatogu. Vienas majoras prieina prie kunigo motinos ir prašo:

— Įsakykite sūnui nusivilkti sutaną, kad nekreiptų taip dėmesio visų žmonių į save.

— Juk jis yra kunigas, — atsakė motina. Jūs jį ir imate tik dėl to, kad jis kunigas, todėl ir eina kunigiškai apsirengęs. Aš pati jam neleisčiau nusirengti sutanos.

Po ilgų pasitarimų, dideliam parapiečių džiaugsmui, kunigą paleido. Tikintieji jį vos ne ant rankų nunešė į bažnyčią. Ganytoją katalikai atgavo, bet persekiojimai nesiliovė.

1977 m. prieš Velykas Didįjį Trečiadienį kun. V. Zavalniuk sulaikė su mašina ir Rybnico mieste milicijoje pralaikė visą naktį. Valdžios pareigūnai sutrukdė Didžiojo Ketvirtadienio pamaldas. Valdžia vis labiau pradėjo trukdyti kunigui aptarnauti ligonius ir mirštančius. Į Krikovo kaimelį, esantį 12 km. nuo Kišniovo, kur gyvena vokiečiai katalikai, valdžia neleidžia įvažiuoti kunigui be glėbio leidimų. Vykdomojo komiteto pirmininkas Gilka Grigori į katalikų prašymą atsakė: „Ką, jūs norite, kad mus į „Krokodilą" įdėtų?!" Įgaliotinis leidimo liepė reikalauti iš Vykdomojo komiteto, o šis pasiuntė žmones į rajono vykdomąjį komitetą ir t. t. Tuo tarpu moteris mirė be kunigo. Net į laidotuves neleido atvažiuoti kunigui.

Novo-Andrijaševkos km. (Slobodzeisko raj.). Novo-Andrijaševka yra 120 km nuo Kišiniovo. Čia gyvena vokiečiai katalikai. Norint pasiekti Kišiniovo bažnyčią, reikia keliauti su persėdimais, —kelionė ilga ir sunki, todėl ligoniams ir seneliams neįmanoma pasiekti kunigą. Čia dažnai žmonės miršta be Sakramentų. Tikintieji be perstojimo reikálauja leidimų atvykti kunigui. Galiausia Religijų ir kulto reikalų įgaliotinis Vikonskis leido kartą per mėnesį kunigui aplankyti Novo-Andrijaševkos kaimą. Tačiau tas leidimas greitai buvo atimtas, motyvuojant, kad nėra tinkamų patalpų. Katalikai bandė prisiglausti pravoslavų cerkvėje (Ukrainos TSR), tačiau Odesos metropolitas nedavė leidimo nors vieną kartą į mėnesį katalikams pasinaudoti jų cerkve.

* * *

Bielcų m. Bielcų miesto katalikai nuolatos prašo užregistruoti jiems maldos namus, nes uždarytoje bažnyčioje įrengta sporto salė. Bielcuose yra daug katalikų lenkų ir vokiečių. Katalikas Čaikovski atiduoda savo namą, bet valdžia nenori jo užregistruoti kaip maldos namus ir neleidžia čia susirinkti žmonėms. Tikintieji važiavo į Maskvą, kreipėsi į Raudonojo kryžiaus organizaciją, bet viskas veltui. Kun. V. Zavalniuk atvažiuoti čia neleidžia. Paskutiniu metu milicija atėmė iš jo mašiną, skleisdama gandus, kad mašina esą vogta.

* * *

Sloboda-Raškovo km. Tai kaimas (170 km. nuo Kišiniovo), kur daugiausia gyvena lenkai katalikai. Anksčiau Sloboda-Raškovo turėjo savo bažnyčią, kuri šiandieną stovi uždaryta ir apleista. Katalikai, nugalėdami didelius sunkumus, važiuoja į Kišiniovo bažnyčią, bet dėl didelės žmonių daugybės ir spūsties ne visada turi galimybę atlikti išpažintį ir priimti Sakramentus.

Kunigas bandė rasti išeitį iš sunkios padėties: pagal tikinčiųjų pageidavimus, ypatingai senelius ir ligonius pradėjo aptarnauti pagal jų gyvenamą vietą, važinėdamas

po didelę parapiją. Tuomet prasidėjo visokiausi trukdymai. Valdžia reikalavo daugybės leidimų, baudė taksi vairuotojus, mėginusius vežti kunigą. Tuomet žmonės pradėjo reikalauti, kad būtų atidaryta buvusi didelė Kišiniovo bažnyčia, kad, nors su dideliu vargu nuvažiavus į Kišiniovą, būtų galima pasimelsti. Tikinčiųjų pastangos buvo veltui. Į Moldavijos katalikų pareiškimą, prašant atidaryti senąją bažnyčią, Kišiniovo Vykdomojo komiteto sekretorius Kobielieva atsakė, kad senoji bažnyčia yra priklausanti Kultūros ministerijai, o tikintiesiems turi užtekti varpinės kapuose.

Tuomet Sloboda-Raškovo tikintieji pradėjo reikalauti leidimo atvažiuoti kunigui į parapiją. Katalikai rašė į įvairiausias instancijas, važiavo apie 10 kartų į Maskvą kol pagaliau sulaukė tokio leidimo. Tačiau žmonės neturėjo kur rinktis bendroms maldoms. Tikintieji siūlė savo gyvenamuosius namus paversti bažnyčia. Iš visų pasiūlytų namų, valdžia išsirinko Valentinos Oleinik namą. Kunigui atvažiavus į šį naują maldos namą, susirinkdavo žmonės iš aplinkinių kaimų ir miestų. Nors leidimas kunigui atvažiuoti buvo duotas, bet valdžios pareigūnai vis vien persekiojo kunigą. Liepos 29 d. buvo švenčiami šv. Mortos atlaidai. Tą dieną Roškovo katalikai gavo iš valdžios leidimą melstis Valentinos Oleinik name. Paminėti metines tokio svarbaus įvykio susirinko daug žmonių ir laukė atvažiuojant kunigo. Valdžia, žinodama apie šventę, pakeliui išstatė miliciją, remdamiesi tuo, kad uždėtas karantinas ir kunigo praleisti negalima. Po ilgų derybų kunigui leido pėsčiam nueiti iki Roškovo (apie 3 km) o mašiną grąžino atgal. Kunigas atėjo į Raškovą išvargęs ir labai pavėlavęs.

Rugpiūčio 2 d. atlaidai Kišiniove, o kunigą dėl tos pačios priežasties neišleido iš Roškovo. Ir taip buvo sutrukdyta atlaidų šventė Kišiniove.

(Kun. V. Zavalniuk—Gudijos katalikų apaštalas):

1977.IX.11, kada kunigas autobusu važiavo į Sloboda-Raškovą, vėl kelyje sulaikė kunigą. Miliciją kun. V.

Zavalniuk išlaikė iki vėlyvos nakties ir po to pasiūlė jam grįžti į Kišiniovą. Bet kadangi buvo naktis ir jokio transporto nebuvo, o iki Kišiniovo 170 km, tai po ilgo telefoninio pokalbio su viršininkais, poste budinti milicija leido kunigui eiti į Raškovą pernakvoti. Sekmadienį vėl nebuvo šv. Mišių. Panašius atvejus sunku suskaičiuoti. Tikintieji susirenka, maldos namuose sausakimša, o kunigo negali sulaukti. Roškovo katalikai bandė gauti leidimą atidaryti buvusią Roškovo bažnyčią, bet gavę griežtą valdžios atsakymą, surado kitą išeitį—pradėjo statyti savo maldos namą. Statė primityviausiomis priemonėmis, dirbo naktimis, nes dieną reikėjo eiti į kolchozą. Valdžia tris kartus teisė V. Oleinik už tai, kad ji atidavė savo namą tikintiesiems.

1977.X.24 Oleinik V. ir V. Pogriebnuju vietinė valdžia ir saugumiečiai suėmė ant kelio prie namų, ir taip metė į mašiną, kad V. Oleinik neteko sąmonės. Jas slapta nuvežė į Kašenkos rajoną, kur jas apkaltino chuliganizmu ir nuteisė 15 parų griežto režimo karcerio. Šios senutės pensininkės kaltinamos, esą rašę anoniminius laiškus ir šmeižę Kamensko rajono komiteto pirmininką Kozuchar. Be to, joms buvo primetama, kad jos grubiai elgėsi su valdžios pareigūnais. Išleisdamas iš karcerio rajono vykdomojo komiteto sekretorius Kožchar grasino moterims: „Nubuožinom žmones—pasisekė, ėmėmės represijų—praėjo, iškarsim jus—ir tai pavyks mums. Jūs su savo statybomis sugadinote 2 šimtines derlingos žemės! Mes viską išgriausime!"

Norėdami atsilyginti valdžiai, tikintieji siūlė savo arus, kad tik leistų toliau statyti bažnyčią. Šiuos maldos namus parapiečiai statė daug ko atsisakydami: poilsio, pinigų ir kitokių patogumų. Dirbo visi pensininkai, dirbo vaikai, nešiodami akmenis ir smėlį su maišais. Žmonės nešdavo tai kibirą cemento, tai akmenis, tai kas atiduodavo savo plytas. Žmonės kaip kregždės lipdė savo lizdelį maldai. Naktimis dažnai išjungdavo elektros šviesą, todėl tekdavo dirbti prie žvakių šviesos.

Kada žmonės kreipdavos visokiais buitiniais reikalais į valdžios atstovus, visados būdavo vienas atsakymas:

„Eikite pas kunigą, ir tegul jis jums duoda". Tikintieji bandė važiuoti skųstis į Maskvą, bet pakeliui milicija išlaipindavo iš vagono ir vesdavo į saugumą.

Oleinik Valentina, išvarginta nesuskaitomų pasityčiojimų ir vargų, norėjo užrašyti savo turtą savo dukrai ir nuvažiavo į notarinę kontorą. Notaras sužinojęs, kad pilietė yra iš Sloboda-Raškovo, su didžiausiu pykčiu atidarė kabineto duris ir suriko: „Lauk iš čia".

1977.I.24 Sloboda-Raškovo milicija atėmė iš visų medžioklinius šautuvus. Rytojaus dienai vaikams buvo įsakyta rinktis į mokyklą vieną valandą anksčiau. Dvidešimt aktyviausių tikinčiųjų buvo iškviesti į rajoną, esą norį užregistruoti bažnytinį komitetą. 2 km nuo kaimo buvo paskelbta draudžiama zona—niekam neleido nei išvažiuoti iš kaimo, nei įvažiuoti. Ir apie 9 val. Sloboda-Raškovo gyvenvietė suūžė nuo daugybės mašinų. Atvažiavo maždaug 500 milicininkų su šunimis ir apstojo kiekvieno tikinčiojo namus po 3-5 milicininkus su šunimis, kad kas nors nebandytų išeiti iš namų. 15 valdžios pareigūnų ir milicijos visą dieną laikė apsupę mokyklą, neleisdami vaikų net į tualetą, kad vaikai nepaspruktų prie bažnyčios. V. Oleinik su 7 moterimis pusnuoges ir basas išvežė į Ukrainos TSR ir paleido laukuose. Tik vakare joms atsiuntė mašiną parvažiuoti namo.

Į kaimą atvažiavo begalės mašinų: apie 15 autobusų su žmonėmis, apie 25 savivarčiai, 40 greitųjų pagalbų automobilių, 2 buldozeriai, 2 ekskavatoriai, 4 traktoriai ir viena mašina su kuru, kuri čia pat užpildydavo mašinas kuru. Milicija sukviesta iš 4 rajonų: Rybnico, Kamenkos, Rezino ir Dubasar. Miške stovėjo iškviesta kariuomenė ir skraidė malūnsparnis, stebėdamas, kad kur nekiltų sąmyšis.

Darbas virė nuo 9 val. iki 16 val. Visus bažnytinius daiktus mėtė į mašinas: paveikslus, arnotus, kilimus ir vežė į kitą kaimą ir sumetė arklidėje. Be pagarbos į mašiną įmetė tabernakulį su šv. Sakramentu ir taip pat išvežė į arklidę. Konsekruotas ostijas išbarstė tvarte, o taurę nunešė į kolchozo kontorą.

Vietoje buvusios bažnyčios, jau beveik baigtos pastatyti, pasiliko suartas laukas, prie kurio įvairiausiomis pozomis fotografavosi „žygdarbio didvyriai".

Iškviestas dvidešimtukas į rajoną buvo išlaikytas visą dieną veltui. Apgauti ir iškankinti parapiečiai turėjo grįžti pėsčiomis 25 km., nes mašinoms buvo įsakyta jų nevežti. Pakeliui trejetas iš jų sėdo į pašto mašiną, bet milicija, budėjusi visame kelyje, sustabdė pašto mašiną ir išlaipino moteris. Grįždami namo, tikintieji matė pakeliui pardavinėjant kaip malkas sienų nuolaužas, lentas, akmenis, šiferį ir t. t. Visa gyvenvietė raudojo, matydama tokią katastrofą. Po to visi susirinko į tą šventą vietą, kaip žydai į Jeruzalės šventyklą, ir puolė kryžiumi ant žemės, bučiavo žemę ir meldė Dievo pasigailėjimo. Raudodami grįžo iš mokyklos vaikai.

Žmonėms didžiausias skausmas buvo—kur šv. Eucharistija? Visi pradžioje juos siuntinėjo vienas nuo kito, nesakydami tiesos. Lapkričio 29 d. iškvietė Oleinik V. (nes valdžia kunigo neleido išvažiuoti sutvarkyti šv. Sakramentą), kad pasiimtų bažnytinius daiktus. Purvinoje ir dvokiančioje arklidėje prie stulpų buvo sukabinti arnotai, prie sienų suguldyti šv. paveikslai, o visa kita sumesta į krūvą. Tabernakulis atidarytas, o Ostijos išmėtytos ant žemės. Žmonės puolė ant žemės ir verkdami rinko Ostijas.

Rajono vyk. komiteto sekretorė Vorona kalbėjo: „Mes turime visur prisilaikyti tvarkos. Aš negaliu leisti, kad dėl manęs nukentėtų mano duktė. Ji dirba Kūboje vertėja". Todėl visokiais būdais ir toliau stengiasi terorizuoti žmones, kad jie nebandytų ieškoti tiesos ir kelti aikštėn baisius faktus.

Šiandieną Raškovo katalikai meldžiasi buvusioje mažoje virtuvėlėje ir aplink ją lauke. Į kaimą visą laiką tikrina įvažiuojančius naujus žmones, o įtartinus grąžina atgal. Kunigui griežčiausiai uždrausta nuvažiuoti į tą kaimą.

Mokyklos direktorius Aleksandras Fiodorovičius penktadieniais pats lankosi valgykloje ir prievarta reikalauja,

kad tikinčiųjų vaikai valgytų mėsiškus valgius. Vaikai verkdami slepia mėsą ir gudrumu mėgina išvengti prievartos.

* * *

1977 m. spalio 7 d., kulto įgaliotinio nutarimu, Moldavijoje aptarnauti ligonius, mirštančius ir kitus tikinčiuosius galima tik su leidimu. Leidimų reikia gauti iš įvairiausių įstaigų, todėl žmonės pradėjo skųsti aukštesnėms instancijoms. Kai šis klausimas pasiekė kulto ministrą Kurojedovą ir paaiškėjo, kad leidimų niekas neturi teisės reikalauti, Moldavijos įgaliotinis kulto reikalams V. Vikonskis pradėjo šantažuoti kunigą V. Zavalniuk, tvirtindamas, kad valdžia niekada nereikalavo leidimų, o tik pats kunigas išsigalvojo leidimus ir be jų neaptarnauja tikinčiųjų. Norėdami atsikratyti vieninteliu Moldavijos kunigu, valdžia bando sudaryti jam bylą už tarybinės valdžios šmeižimą, išsigalvojant leidimus.

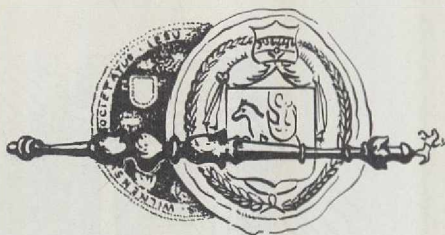
Katalikai iš visų Moldavijos kaimų ir miestelių siunčia telegramas prašydami dvasinės paramos—išpažinties ir Komunijos. Įgaliotinis, spaudžiamas tikinčiųjų, keičia taktiką: leidimų nereikalauja, tačiau norint išsikviesti kunigą, reikia duoti telegramą bažnyčios komiteto pirmininkui, kuris pirmiausia turi suderinti su įgaliotiniu ir iš jo gauti leidimą. Tik tuomet kunigas gali vykti pas ligonį, bet su ta sąlyga, kad aptarnaus tik tą vieną ligonį, nors tokia proga daug senelių ir ligonių susirenka pas kurį atvažiuoja kunigas pagal iškvietimą.

Įgaliotinis V. Vikonskis reikalauja iš kun. V. Zavalniuk, kad šis keistų „klimatą", tai yra išvyktų geruoju, o jei ne, tai grasinama sudaryti baudžiamoji byla.

* * *

Nr. 33

- Naujoji Konstitucija diskriminuoja tikinčiuosius
- Į pasaulio sąžinę!
- Kas naujo Gulage?
- Kokie kunigai globoja saugumietį?
- Šalin KGB rankas nuo seminarijos!
- Telšiuose žudikas — Raslanas
- Žinios iš vyskupijų
- Tarybinėje mokykloje
- Katalikai Tarybų Sąjungoje
- Nauji pogrindžio leidiniai

1978.V.31.

LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS KRONIKA
NR. 33

Perskaitęs duok kitam!
Eina nuo 1972 metų.

NAUJOJI LTSR KONSTITUCIJA DISKRIMINUOJA TIKINČIUOSIUS

(Į tikinčiųjų pageidavimus Konstitucijoje neatsižvelgta):

1978 m. kovo 19 d. buvo paskelbtas LTSR ATP įsakas dėl naujosios LTSR Konstitucijos projekto svarstymo. Jau anksčiau, kai buvo svarstomas TSRS Konstitucijos projektas, Lietuvos dvasininkai ir pasauliečiai siuntė savo pageidavimus į Maskvą. Žemiau pateikiame kitus dokumentus, kuriuose išreikšta tikinčios Lietuvos liaudies valia, į kurią tarybinė vyriausybė visiškai neatsižvelgė.

Lietuvos TSR Aukščiausios Tarybos
Prezidiumui

Kauno arkivyskupijos kunigų dėl
naujosios Konstitucijos projekto

P a r e i š k i m a s

Naujosios Konstitucijos projekto svarstymui skirtas labai trumpas laikas verčia mus skubotai pareikšti keletą pastabų dėl šio naujo dokumento, kuriam bus lemta tapti pagrindiniu įstatymu daugeliui metų.

Jau daug kunigų rašė savo pageidavimus ir pastabas dėl visasąjunginio projekto. Deja, jų pageidavimai nerado jokio atgarsio. Matyt, Lietuvos tikinčiųjų balsas Maskvoje neturi jokio svorio ir nematoma jokio reikalo jo įsiklausy-

ti. Visai kas kita turėtų būti Lietuvoje, kur didelė dauguma—tikintys ir katalikai. Tikimės, kad čia jis nebus tyruose šaukiančiųjų balsas. Todėl ir rašome.

Dabartinis naujosios Konstitucijos projektas nepatenkina Lietuvos tikinčiųjų. Mat, daugelis straipsnių, liečiančių mus asmeniškai, yra suformuluoti miglotai, neaiškiai ir faktiškai mažai kuo skiriasi nuo senosios, nebent numeracija. Dabartinės Konstitucijos variantas, jei jis nebus pakeistas, galės patenkinti tik mažą Lietuvos gyventojų dalį—ateistus.

Todėl norime atkreipti dėmesį į kai kuriuos straipsnius, kurie, mūsų nuomone, reikalingi tikslesnės redakcijos, kad ateityje būtų išvengta skaudžių nesusipratimų.

32 str. sako, kad „Lietuvos TSR piliečiai yra lygūs prieš įstatymą, nepriklausomai nuo kilmės, socialinės ir turtinės padėties, rasinio ir nacionalinio priklausomumo, lyties, išsilavinimo, kalbos, santykio su religija, užsiėmimo rūšies ir pobūdžio, gyvenamosios vietos ir kitų aplinkybių".

Iki šiol, pagal veikiančią Lietuvos TSR Konstituciją, katalikai ir tikintieji buvo antraeiliai piliečiai:

1) jie negalėjo užimti atsakingų pareigų valstybinėse ir mokslo įstaigose;

2) gyvenime ir spaudoje jie buvo nuolat išjuokiami, žeminami, vadinami „tamsiais", „atsilikusiais", „prietarų skleidėjais" ir pan., kai tuo tarpu kitais metais jėzuitų įkurtas Vilniaus universitetas ruošiasi švęsti 400 sukaktį;

3) negali naudotis lygiomis teisėmis su ateistais kultūros ir meno srityje.

Todėl siūlome vietoje nieko nesakančių žodžių „santykio su religija" įrašyti „nežiūrint religinių ir pasaulėžiūrinių skirtumų".

39 str. „Lietuvos TSR piliečiai turi teisę į poilsį. Šią teisę užtikrina ne ilgesnės kaip 41 valandos darbo savaitės įvedimas darbininkams ir tarnautojams, sutrumpinta darbo diena kai kurioms profesijoms bei gamybos sritims, sumažinta naktinio darbo trukmė; kasmetinės apmokamos atostogos, poilsio dienų suteikimas kiekvieną savaitę". . .

„Kolūkiečių darbo laiką ir poilsio trukmę reguliuoja kolūkiai".

Lietuvos kaime gyvena dar beveik pusė visų gyventojų. Dauguma jų—kolūkiečiai. Jie uždirba duoną, kuri yra visokios dvasinės kūrybos pagrindas ir progreso stimulas. Ne paslaptis, kad vasarą kolūkiečiai dirba 7 dienas per savaitę ir visiškai priklauso nuo kolūkių vadovų užgaidų. Gerų kolūkių Lietuvoje dar ne tiek daug. Todėl kolūkiečiai negali patenkinti savo elementarių, kaip žmogaus ir tikinčiojo, poreikių.

Todėl prašome į 39 str. įrašyti:

„Lietuvos TSR piliečiai turi teisę į poilsį. Šią teisę užtikrina ne ilgesnės kaip 41 val. darbo savaitės įvedimas darbininkams, tarnautojams ir kolūkiečiams" . . . Visai išbraukti žodžius: „Kolūkiečių darbo laiko ir poilsio trukmę reguliuoja kolūkiai". Priešingu atveju, kolūkiečiai ir toliau liks beteisiai. Išskirti kolūkiečius iš pagrindinio įstatymo—netikslinga ir žalinga!

50 str. tvirtina: „Lietuvos TSR piliečiams garantuojama sąžinės laisvė, tai yra teisė išpažinti bet kokią religiją arba neišpažinti jokios, praktikuoti religinius kultus arba vesti antireliginę propagandą. Kurstyti nesantaiką ir neapykantą ryšium su religiniais tikėjimais draudžiama.

Bažnyčia Lietuvos TSR atskirta nuo valstybės ir mokyklą—nuo bažnyčios".

Nuo senosios Konstitucijos šis straipsnis skiriasi tik numeracija! Šiuo atveju tikinčiųjų padėtis kaip ir kolūkiečių—tik pareigos, o jokių teisių. Jie atiduoti įvairaus rango vykdomųjų komitetų valiai:

1) Mums neleidžiama turėti religinės literatūros. Tarybų Lietuvoje neišleista nė vieno katekizmo. Ir ateitis be perspektyvų! Keletą kartų išleistas labai ribotas kiekis maldaknygių, kuris visiškai nepatenkina tikinčiųjų rekalavimų. Mes neturime nė vieno katalikško laikraščio, žurnalo, kalendoriaus ar religinės knygos. Vatikano II nutarimus gavo tik kunigai (!), Naująjį Testamentą po keletą egzempliorių gavo kiekviena parapija. Apeigynai, atspausdinti ant laikraštinio popieriaus, baigia jau suplyšti. Tuo tarpu ateistai leidžia literatūrą dešimtimis tūkstančių

egzempliorių ir turi radijo bei televizijos programas valdžios lėšomis—reiškia ir už tikinčiųjų pinigus, nes jie moka mokesčius.

2) Daug meniškų bažnyčių (ypač Vilniuje) uždaryta ir paversta koncertų salėmis (Stuokos Gucevičiaus kūrybos šedevras—Vilniaus katedra), ateistiniais muziejais (šv. Kazimiero bažnyčia Vilniuje) filharmonijos salėmis (Klaipėdos Marijos Taikos Karalienės bažnyčia) arba tiesiog paverstos sandėliais. Katalikiškos Lietuvos sostinė Vilnius neturi nei katedros, nei vyskupo! Tai pasityčiojimas iš religijos, tikinčiųjų jausmų ir galop paties meno. O ką jau bekalbėti apie reikalą pastatyti naujas bažnyčias Elektrėnuose, N. Akmenėje ir didesnių miestų mikrorajonuose. Juk ir ten gyvena bei dirba daug tikinčiųjų.

3) Du vyskupai—Julijonas Steponavičius ir Vincentas Sladkevičius ištremti iš savo vyskupijų jau 17 metų ir jiems neleidžiama eiti pareigų nežinia kieno įsakymu, už ką ir kuriam laikui. Vienintelė Kauno Kunigų seminarija (kitos uždarytos jau 1946 m.) limituota ir neleidžiama vyskupams savo nuožiūra parinkti kandidatus į kunigus. Dėl šios ateistų savivalės kunigų skaičius labai sumažėjo, ir tie patys jau gerokai susenę, todėl nebepajėgia tinkamai aptarnauti tikinčiuosius (vienas kunigas kartais aptarnauja dvi-tris parapijas).

4) Mums, katalikams, neleidžiama susisiekti su savo tautiečiais ir tikėjimo bei įsitikinimų vienminčiais pasaulyje, neduodama galimybė keistis religine informacija ir dvasinėmis vertybėmis, kai tuo tarpu ateistai gali savo brošiūrose ar propagandoje laisvai cituoti Vatikano leidinius (dažnai tendencingai: paimant citatas be konteksto), pasaulio katalikų ir lietuvių išeivių kūrinius.

5) Neleidžiama vaikus mokyti religijos bent privačiu būdu. Kunigai už tai baudžiami kalėjimais ir piniginėmis baudomis. Visur akcentuojami Lenino principai, tai kodėl nesilaikoma Lenino dekreto apie religijas ir pirmosios Konstitucijos, kurie leido religijos mokyti ir mokytis privačiai. Iki šiol tikinčiųjų tėvų vaikai prievarta bedievinami mokyklose, už bažnyčios lankymą rašomas tik patenkinamas elgesio pažymys, prieš visą klasę nuolatos

išjuokiami ir žeminami. „Akiratis" ir kitos bedievių programos tikinčiuosius pajuokia, žemina ir nesilaiko istorinės bei mokslinės tiesos.

(Tikintieji diskriminuojami Konstitucijoje ir buityje):

6) Tikintieji diskriminuojami ir buityje. Pvz., už vieną elektros kilovatą bažnyčia moka 25 kap., piliečiai—4 kap., o kolūkiai—dar mažiau. Todėl tikintieji dažnai nepajėgia tinkamai apšviesti bažnyčių. O juk tikintieji yra darbininkai ir kolūkiečiai, kurie kasdien sąžiningai dirba valstybei.

Kaimo bažnyčios pagal TSRS LKT 1938 m. vasario 3 d. nutarimą N III moka labai aukštus draudimo mokesčius. Motyvas: kaime nėra gaisrinių. Gyvenimas per 40 metų pasikeitė. Dabar kiekviename kolūkyje, taigi ir bažnytkaimyje, yra gaisrinės ir gaisrininkai. Jau laikas būtų peržiūrėti pasenusius įstatymus ir palengvinti sunkią mokesčių naštą už bažnyčias darbininkams ir kolūkiečiams.

Iki šiol kalbos apie ateistų ir tikinčiųjų lygybę suprantamos kaip piktas juokas.

Todėl prašome, jei norima, kad naujoji Konstitucija būtų priimtina visiems, įrašyti vietoje žodžių „praktikuoti religinius kultus arba vesti antireliginę propagandą" žodžius „vesti religinę ir antireliginę propagandą". O vietoje „kurstyti nesantaiką ir neapykantą ryšium su religiniais įsitikinimais draudžiama", kurie vėl bus ateistų botagas plakti tikintiesiems, įrašyti—„Bet kokia religinė ar pasaulėžiūrinė diskriminacija draudžiama įstatymais".

51 str.: „Šeimą gina valstybė" . . .

Mūsų šeimos, kuriamos bedievystės pagrindais, smarkiai sušlubavo. Beveik trečdalis kasmet sudaromų šeimų iširsta. Kasmet, kaip teigia neoficiali statistika (oficialiai kažkodėl neskelbiama), daugiau nužudoma kūdikių negu gimsta. Paskutiniais metais kaimuose uždarinėjamos ne tik paskiros klasės, ne tik vidurinės mokyklos, bet ir aštuonmetės—nebėra vaikų!

Todėl prašome visais galimais būdais gelbėti šeimą. Mūsų įsitikinimu, be religinio auklėjimo tai padaryti neįmanoma. Ateistinis eksperimentas, švelniais žodžiais

tariant, nepasiteisino. Taip pat prašome Konstitucija uždrausti abortus. Abortus gali drausi Vakarų Vokietija, Rumunija, Izraelis. O kodėl mes negalime? Gėda tai visuomenei ar valstybei, kuri nepajėgia apsaugoti dar negimusių savo piliečių! Kol bus žudomi dar negimę kūdikiai, tol kalbos apie kultūrą bus muilo burbulas.

56 str.: „Lietuvos TSR piliečiai turi teisę apskųsti pareigūnų, valstybinių ar visuomeninių organų veiksmus. Skundai turi būti apsvarstyti įstatymų nustatyta tvarka ir terminais".

Deja, į tikinčiųjų skundus beveik niekada neatsakoma arba tik praneša Religijų reikalų tarybos įgaliotinis vien gyvu žodžiu: „Šmeižtas". Konflikto atveju visi valdžios organai palaiko ateistinę pusę. Pagal įsigalėjusį nerašytą įstatymą, kunigas ar tikintysis negali laimėti prieš valdžios pareigūnus ar ateistus. Todėl reikia šitą straipsnį suformuluoti precizįškai ir panaikinti bet kokius papročius šiuo atžvilgiu.

108 str. nušviestas nepakankamai aiškiai. Paragrafas 4 nurodo, kad Aukščiausios Tarybos prezidiumas kontroliuoja, kaip laikomasi Lietuvos TSR Konstitucijos. Reikia atskiro organo, kuris aiškintų pačią Konstituciją autentiškai. Aukščiausios Tarybos Prezidiumas padaryti šito negali, nes pats leidžia įstatymus, priešingus Konstitucijos raidei ir dvasiai (plg. Lietuvos TSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumo Įsakas 1976.VII.28).

Prašome mūsų pastabas apsvarstyti ir naujosios Konstitucijos projektą papildyti.

Kaunas, Kurija, 1978.IV.10.

Pasirašė kunigai: (dalis dėl techninių kliūčių nebuvo supažindinti su šiuo projektu)
A. Svarinskas, L. Kalinauskas, K. Daknevičius, L. Jagminas, A. Jokūbauskas, S. Dobrovolskis, A. Imbras, V. Brusokas, J. Birbilas, S. Pilka, J. Užusienis, V. Pesliakas, E. Semaška, J. Vaičeliūnas, P. Liubonas, A. Perminas, J. Voveris, K. Valančius, P. Meilus, G. Dunda, A. Danyla, P. Matulaitis, J. Vaicekauskas, J. Babonas, J. Dobilaitis, G. Gudanavičius, vyskupas J. Steponavičius, P. Lažinskas, L.

Vaičiulionis, Z. Grinevičius, V. Ramanauskas, J. Povilaitis, P. Ščepavičius, V. Polikaitis, J. Survila, R. Mizaras, J. Augustauskas, P. Bubnys, A. Kazlauskas, M. Buožius, V. Šauklys, A. Mocius, P. Bastys, P. Tuminas, J. Fabijanskas, V. Grinevičius, J. Indriūnas, A. Graužinis, I. Butkus, kan. J. Želvys, A. Žalkauskas, R. Liūkas, A. Lapė, K. Statkevičius, J. Račaitis, I. Čechavičius.

* * *

Mes Telšių vyskupijos kunigai, perskaitę Kauno Arkivyskupijos Kunigų pareiškimą dėl naujosios Konstitucijos projekto papildymo, pilnai pritariame:

(Seka Kauno arkivyskupijos kunigų parašai:)

Pasirašė kunigai:

V. Stirbys, J. Budrikis, J. Miškinis, J. Alšauskas, P. Stukas, P. Jasa, L. Serapinas, F. Žilys, A. Baškys, J. Maželis, J. Petrauskas, J. Bačinskas, A. Alminas, B. Racevičius, K. Viršila, J. Sirvaitis, D. Bivainis, V. Šlevas, V. Požėla, V. Vėlavičius.

Dėl laiko stokos ne visi kunigai buvo supažindinti su šiuo tekstu.

Lietuvos tikinčiųjų

Pareiškimas

Susipažinę su LTSR Konstitucijos projektu, pateiktu visuomeniniam svarstymui, mes, žemiau pasirašę Lietuvos tikintieji, siūlome:

1. Pabrėžtinai garantuoti lygias tikinčiųjų ir netikinčiųjų teises. Iki šiol ši lygybė Lietuvoje dar nebuvo įgyvendinta—tikintiesiems neleidžiama dirbti mokytojais, įstaigų vadovais bei kitais atsakingais darbuotojais. Naujoje Konstitucijoje turi būti garantuota absoliuti lygybė—įstatymuose turi būti uždraustas atleidimas iš darbo dėl religinių įsitikinimų.

(Visų lygybei užtikrinti reikalinga spaudos laisvė):

2. Tikinčiųjų ir netikinčiųjų lygybei užtikrinti būtina religinės spaudos laisvė. Kai yra vien ateisinės propagandos laisvė, dažnai pažeidinėjamos tikinčiųjų teisės, jie šmeižiami ir įžeidinėjami spaudoje, vadinami tamsybininkais. Neturint religinės spaudos, nėra galimybės atsakyti į neteisingus šmeižtus, įžeidinėjimus. Tarybinė spauda dar niekuomet nėra kritikavusi įstatymų pažeidimų tikinčiųjų atžvilgiu. Dėl to tarybiniai piliečiai—tikintieji priversti kreiptis į tarptautines organizacijas, žmogaus teisių gynimo komitetus ir pan.

3. Žmogaus Teisių Deklaracija pabrėžia tėvų teises auklėti savo vaikus pagal savo pasaulėžiūrą, mokyti juos mokyklose pagal savo religinius įsitikinimus. Dėl to ir naujojoje Konstitucijoje reikia numatyti religinio mokymo laisvę.

4. Užtikrinti teisę į gyvenimą dar negimusiems vaikams. Uždrausti abortus, nes tai nusikaltimas žmoniškumui.

Sustiprinti šeimų patvarumą. Skyrybas leisti tik ypatingais atvejais Aukščiausiojo Teismo sprendimu. Lietuvos katalikų šeimos yra patvarios tik dėl to, kad Bažnyčia neleidžia skyrybų.

Mūsų nuomone, šios priemonės pakels TSRS prestižą tarptautinėje arenoje. Tai bus akivaizdus įrodymas, kad tarybinė vyriausybė rūpinasi visų liaudies sluoksnių lygiateisiškumu. Visokeriopa lygybė—demokratijos pagrindas. Spaudos, darbo ir mokymosi teisių suteikimas tikintiesiems ypač sustiprina demokratinį Tarybų valstybės prestižą. Kadangi tokie įstatymai nebuvo priimti bendroje TSRS Konstitucijoje, jų priėmimas Lietuvos TSR Konstitucijoje būtų įrodymas visam pasauliui, kad Lietuvos TSR yra suvereni leisdama savo įstatymus.

Telšių vyskupija,
1978 m. balandžio mėn.

N. B. Pasirašė 780 žmonių, apie 1/3 išskaitomų parašų. Išsiųstas adresatui iš Plungės 1978.IV.11 registruotu laišku, kvito Nr. 456.

* * *

Lietuvos TSR KP CK Sekretoriui,
Konstitucinės komisijos Pirmininkui
P. Griškevičiui

Kybartų parapijos tikinčiųjų

P a r e i š k i m a s

(Tikintieji Lietuvoje didžiausia tautos dalis):

Tikintieji žmonės Lietuvoje sudaro didžiausią tautos dalį, todėl jų teisės naujoje LTSR Konstitucijoje negali būti mažesnės negu ateistų. LTSR Konstitucijos projekto 50 str. mus, tikinčiuosius, padaro nelygiateisiais su ateistais ir todėl būtina jį perredaguoti. Lietuvos katalikams būtų priimtina šitokia 50 str. redakcija:

,,Lietuvos TSR piliečiams garantuojama sąžinės laisvė, tai yra teisė išpažinti bet kurią religiją arba neišpažinti jokios, praktikuoti religinius kultus arba jų nepraktikuoti, vesti religinę arba ateistinę propagandą. Kurstyti nesantaiką ir neapykantą ryšium su religiniais tikėjimais draudžiama.

Bažnyčia ir ateistinė propaganda Lietuvos TSR atskirta nuo valstybės ir mokykla—nuo bažnyčios ir ateistinės propagandos. Draudžiama mokyklose auklėti vaikus priešingai tėvų įsitikinimams".

1978 m. kovas-balandis.

Pasirašė 975 Kybartų tikintieji. Pareiškimas buvo įteiktas LTSR CK balandžio 17 d. rytą.

Panašų pareiškimą CK įteikė Vištyčio parapiečiai.

* * *

TSRS Aukščiausios Tarybos
Prezidiumui

(Vyskupai ir vysk. valdytojai gina tikinčiųjų teises):

Šiuo metu, kai vyksta visaliaudinis Konstitucijos projekto svarstymas, ir mus, Lietuvos TSR vyskupus bei

vyskupijų valdytojus, pasiekia eilinių tikinčiųjų ir kunigų pasisakymai dėl Konstitucijos projekto. Kiliamas klausimas, kad ir vyskupai su valdytojais dėl jos pareikštų savo pastabas ir pageidavimus. Čia mes, žemiau pasirašiusieji, ir pateikiame keletą minčių.

Mus domina ir optimistiškai nuteikia TSRS Konstitucijos projektas, garantuojąs laisvą piliečių asmenybės vystymąsi bei ugdymą, jų lygybę prieš įstatymą, jų teisių ir laisvių plėtimą, sąžinės laisvę, teisę pateikti valstybės organams pasiūlymus ir t. t. Pagarbiai žiūrime į tą faktą, kad projektas pateiktas visaliaudiniam apsvarstymui, kad visi galėtų pareikšti Konstitucinei Komisijai savo nuomonę bei pasiūlymus dėl pageidaujamų pataisų ar papildymų.

Norime atkreipti Konstitucinės Komisijos dėmesį į Konstitucijos projekto 36, 50 ir 52 straipsnius, kurie, mūsų nuomone, prašosi konkretesnio apibrėžimo, kuris užtikrintų tikinčiųjų pilnesnę laisvę ir pilietines teises.

Dėl 36 straipsnio

Religiniai ir pasaulėžiūriniai skirtingumai yra ne mažiau esmingi ir gilūs, kaip ir rasiniai bei nacionaliniai, todėl į straipsnio formulavimą, užtikrinant visų piliečių laisvės, visapusiško vystymosi ir lygiateisiškumo sąlygas, po žodžių „tautybių ir rasių" reikėtų įterpti žodžius „religijų ir pasaulėžiūrų". Kaip rodo gyvenimas, iki šiol tikintieji jautėsi kai kur ne pilnai lygiateisiais, nors sąžinės laisvė ir piliečių lygiateisiškumas buvo galiojančios Konstitucijos garantuotas.

36 straipsnis, įnešus siūlomas pataisas, galėtų taip atrodyti:

„Įvairių tautybių, rasių, religijų ir pasaulėžiūrų tarybiniai piliečiai turi vienodas teises.

Šių teisių įgyvendinimą užtikrina visų TSRS nacijų, tautybių, religijų ir pasaulėžiūrų laisvės, visapusiško vystymosi ir suartėjimo politiką, piliečių auklėjimas tarybinio patriotizmo ir socialistinio internacionalizmo dvasia, galimybė vartoti gimtąją kalbą ir kitas TSRS tautų kalbas, galimybė susisiekti su savo tautiečiais, tikėjimo ir

įsitikinimų vienminčiais visame pasaulyje, galimybė keistis su jais informacija ir dvasinėmis vertybėmis.

Bet koks tiesioginis ar netiesioginis ar netiesioginių pranašumų pagal rasinius, nacionalinius ar pasaulėžiūrinius požymius nustatytas, lygiai kaip ir visokia rasinio, nacionalinio, religinio ar pasaulėžiūrinio išimtinumo, nesantaikos ar niekinimo propaganda, baudžiama pagal įstatymą".

Dėl 52 straipsnio

Šis straipsnis, mūsų įsitikinimu, nepakankamai užtikrina lygias tikinčiųjų su netikinčiaisiais teises. Jis, atrodo, tapatina religijos išpažinimą su religinių apeigų atlikinėjimu. Jis kalba apie netikinčiųjų teisę vykdyti ateistinę propagandą, o nieko nesako apie tikinčiųjų teisę mokyti ir mokytis religijos. Tiek netikinčiųjų ateistinės propagandos teisė, tiek ir tikinčiųjų religijos mokymo ir mokymosi teisė iš esmės yra savo įsitikinimų informacijos teisė. Ji būtina tiek tikintiesiems, tiek ir netikintiesiems. Ji turi būti Konstitucijoje aiškiai deklaruota. Kiekvienas sąmoningas religinės bendruomenės narys, išpažindamas religiją, tuo pačiu suinteresuotas ir religine erudicija, kukliau tariant, yra suinteresuotas įsigyti bent elementarias religines žinias. O kaip, iš kur jis galės gauti tų žinių, jei niekas iš piliečių neturės teisės teikti religinę informaciją, mokyti religijos? Antai, Lenino iniciatyva paskelbtame Bažnyčios nuo valstybės ir mokyklos nuo Bažnyčios atskyrimo dekrete toji tikinčiųjų teisė buvo aiškiai deklaruota: „Piliečiai gali mokyti ir mokytis religijos privačiu būdu". Ir Lenino 1918 m. Konstitucijoje buvo aiškiai išreikštas tikinčiųjų ir netikinčiųjų savo įsitikinimų informacijos lygiateisiškumas: „Religinės ir antireliginės propagandos laisvė užtikrinama visiems piliečiams". Tokį tikinčiųjų ir netikinčiųjų lygiateisiškumą reikia aiškiai deklaruoti ir naujoje Konstitucijoje.

Kai 1936 m. Konstitucijoje buvo deklaruota tikintiesiems kulto atlikimo laisvė, o netikintiesiems—ateistinės propagandos laisvė, visame viešajame mūsų šalies gyvenime įsiviešpatavo ateistinės propagandos laisvė, naudo-

jant valstybines priemones (mokyklą, spudą, radiją ir t. t.), gi religinės informacijos laisvė, ir tai ibota—tik kulto pastatuose. Taip susidarė padėtis, ka religija ir jos išpažinimas tapo dalyku, kurio piliečiams viešumoje reikia gėdytis. Tai giliai užgauna tikinčiųjų mcalinius jausmus ir reiškia gilią tikinčiųjų diskriminacą, lyginant su netikinčiaisiais.

Kai Konstitucijoje religijos mokymo ir mokymosi teisė konkrečiai nedeklaruota, tai, kaip rodo praeities patirtis, toji teisė gali būti įvairiai suprasta: vieni pareigūnai laikosi Lenino dekreto ir netrukdo privataus religijos mokymo bažnyčioje, o kiti—ir privatų religijos mokymą laiko pagrindinio įstatymo pažeidimu ir taiko sankcijas. Dėl tokios padėties jautrios sąžinės tikintieji jaudinasi, nes negali „nemokantį pamokyti", o kunigai, iš vienos pusės, girdi Kristaus įpareigojimą: „Eikite ir mokykite . . .", o iš kitos pusės, —draudimą mokyti. Ir tęsiasi nuolatinis sąžinės konfliktas: jautrios sielos žmogus kankinasi, nežinodamas kaip pasielgti, kad būtų teisus ir prieš Dievą, ir prieš valstybės įstatymą. Negalima galvoti, kad žmonės, esą prie valstybės vairo, nenorėtų viską taip suderinti, kad būtų rasta išeitis, padedanti tikintiesiems išvengti sąžinės konflikto, o pareigūnams—nesusipratimo. Tokios išeities radimas būtų į naudą abiems pusėms.

52 straipsnis, mūsų įsitikinimu, galėtų būti taip perredaguotas:

„TSRS piliečiams pripažįstama sąžinės laisvė, tai yra lygi visų piliečių teisę išpažinti bet kurią religiją, elgtis pagal jos reikalavimus, mokyti ir mokytis savo religijos, informuotis apie savo ir kitų įsitikinimus, lygiai kaip ir tolygi teisė neišpažinti jokios religijos, informuoti ir informuotis apie savo ateistinius įsitikinimus".

Toji įsitikinimų informacijos teisė turi būti Konstitucijoje deklaruotą aiškiu straipsniu, be miglotų ir neapibrėžtų sąlygų, kaip „Sutinkamai su darbo žmonių interesais ir siekiant stiprinti socialistinę santvarką". Po tokiais bendrais sąlygojimais gali slėptis teisių diskriminacija ir atskirų piliečių grupių teisinis išskirtinumas ar privilegijos.

50 straipsnis

Jis kalba apie piliečių žodžio, spaudos, susirinkimų, mitingų, gatvės eitynių ir demonstracijų laisvę, mūsų nuomone, galėtų būti taip suredaguotas:

„Savo įsitikinimų informacijai, savo individualių ir bendruomeninių aspiracijų tenkinimui visiems TSRS piliečiams garantuojama žodžio, spaudos, susirinkimų, mitingų, gatvės eitynių ir demonstracijų laisvė. Už piktnaudžiavimą ta laisve ir nusikreipimą prieš valstybinius visų piliečių interesus gali būti piliečiai traukiami teismo atsakomybėn. Už teisėtos laisvės varžymą valstybės pareigūnai gali būti skundžiami teismui.

Šių politinių laisvių įgyvendinimą užtikrina suteikimas piliečiams ir jų organizacijoms visuomeninių pastatų, gatvių ir aikščių, platus informacijos skleidimas, galimybė naudotis spauda, televizija ir radija—laikantis bešališkumo ir proporcijos pagal atitinkamos organizacijos narių skaičių".

Vysk. J. Matulaitis-Labukas
Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio
vyskupijos apaštališkasis administratorius

Vysk. R. Krikščiūnas
Panevėžio vyskupijos
apaštališkasis administratorius

Vysk. L. Povilonis
Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos
apaštališkojo administratoriaus koadiutorius

Mons. Č. Krivaitis
Vilniaus arkivyskupijos valdytojas

Kan. J. Andrikonis
Kaišiadorių vyskupijos valdytojas

Kun. A. Vaičius
Telšių vyskupijos ir
Klaipėdos prelatūros valdytojas

* * *

Tarybinė valdžia visiškai nereagavo į tikinčiųjų pasiūlymus ir priėmė naują LTSR Konsttuciją, aiškiai diskriminuojančią Lietuvos tikinčiuosius.

„LKB Kronika" šia proga prisimena vieno kataliko prieš šešerius metus pasiūlytą pareiškimo tarybinei vyriausybei projektą:

„Kadangi tarybinė vyriausybė nepajėgia Lietuvos tikintiesiems duoti pilną tikėjimo laisvę, todėl prašome duoti Lietuvai laisvę. Lietuva, būdama laisva, užtikrins visiems savo piliečiams reikalingas teises".

AR LEIDŽIAMA RELIGINĖ PROPAGANDA?

(Be religinės propagandos neįgyvendinami religiniai tikinčiųjų poreikiai):

„Ji (religinė propaganda—„LKB Kronikos" pastaba) įgyvendinama mūsų šalyje ir šito nematyti gali tik prieš mūsų visuomenę išankstiniai nusistatę ar priešiški žmonės. Argi be religinės propagandos gali būti įgyvendinami tikinčiųjų religiniai poreikiai, atliekami religiniai kultai? Dėl tokių priežasčių tarybinė valstybė nemokamam naudojimui atiduoda religinėms bendruomenėms bažnyčias ir kulto rekmenis, esančius visos liaudies nuosavybe? Kas gi vyksta pamaldų metu, jei ne religinė propaganda? Kas gi iš tikrųjų yra pamokslai? Dėl ko gi religiniams centrams mūsų šalyje suteikta galimybė išleisti religinę literatūrą, pradedant šventomis knygomis, periodiniais leidiniais ir baigiant teologų darbais?

Vienok natūralu ir dėsninga, kad religinė propaganda įgyvendinama religinių kultų atlikimo rėmuose . . . kadangi mūsų šalies didžioji dauguma gyventojų—netikintieji žmonės—nejaučia tokios propagandos reikalingumo".

(iš „Nauka i religija" 1978 m., Nr. 4, p. 13).

Lietuvoje didžioji dauguma gyventojų—katalikai ir nejaučia ateistinės propagandos reikalingumo, tad kodėl ji visomis, net prievartinėmis, priemonėmis yra skleidžia-

ma? Kur tada tikinčiųjų lygybė su ateistais prieš tarybinius įstatymus?

Kur religinė propaganda, jei Lietuvos tikintieji neturi net kukliausių katekizmų, reikalingų vaikams susipažinti su tikėjimo tiesomis?

Į PASAULIO SĄŽINĘ

1978 m. balandžio 12-14 d. Vilniuje buvo nuteistas doras lietuvis, katalikas Balys Gajauskas 10 m. griežto režimo lagerio ir 5 m. nutrėmimo; nuteistas be jokio pagrindo, vien už rinkimą archyvinės medžiagos apie pokario kovas su okupantais; nuteistas faktiškai iki gyvos galvos, nes jau yra atlikęs 25-rių m. bausmę tarybiniuose lageriuose; nuteistas už tai, kad mylėjo Tėvynę . . .

Jau dešimtys, o gal ir šimtai tūkstančių Tautos sūnų ir dukrų paaukojo savo gyvybę ar laisvę ant Tėvynės laisvės aukuro. Ir ši auka yra ne paskutinė, o, greičiau, tik eilinė. Greitu laiku įvyks Viktoro Petkaus teismas Vilniuje! Dabar apie kiekvieną naują auką žino pasaulis, o anksčiau tūkstančiai žuvo nelygioje kovoje miškuose ar buvo deportuoti gyvuliniuose vagonuose į Sibirą, ir niekas pasaulyje nežinojo apie jų auką. Tik pavergta tauta minėjo juos savo dainose . . .

(Kalėjimais ir lageriais neprivers lietuvių tautos kapituliuoti):

Mes norime šio gėdingo susidorojimo atveju pareikšti ir pavergėjams, ir laisvajam pasauliui, kad kalėjimai ir lageriai neprivers lietuvių tautos, mylinčios laisvę labiau už gyvybę, kapituliuoti. Priešingai, šios tautiečių aukos iššaukia tik dar didesnį ryžtą kovoti iki tol, kol Lietuva bus laisva ir nepriklausoma. Tik mes negalime suprasti šio pasaulio galingųjų, leidžiančių Afrikos mažoms tautoms pačioms apsispręsti, o mums lietuviams, turintiems ilgą ir garbingą istoriją, vergauti. Kodėl tokia baisi tautinė diskriminacija? Kodėl leidžiama raudonosioms brigadoms taip ilgai siausti?

Širdingai dėkojame ponams Liubarskiams, parūpinusiems Baliui Gajauskui gynėją, belgui advokatui Van der Bošui, pasiruošusiam ginti kaltinamąjį, didžiajai Belgijos spaudai, nušvietusiai sunkią Lietuvos dalį irvisiems geros valios žmonėms, užjautusiems ir kalinį ir Lietuvą. Teatlygina visiems Dievas. Mes galime už us tik melstis ir meldžiamės.

Prašome visus Balio Gajausko pažįstanus, advokatą poną Van der Bošą negailėti ir ateityje pastangų, kad ši byla nebūtų užmiršta, o nuolat ir nuolat visais galimais būdais primenama pasauliui tol, kol Balys Gajauskas bus išlaisvintas arba jam bus leidžiama išvažiuoti į Vakarus. Juo daugiau viešumos, tuo didesnė galimybėkitiems išlikti laisvėje.

Kelkite visą Lietuvos bylą pasaulio viešmon!

Kenčianti ir kovojanti
Lietuva

KAS NAUJO GULAGE?

TSRS Vyriausiosios Pataisos darbų
įstaigų valdybos (GUITU)
Viršininkui

Elenos Lapienienės,
gyv. Vilniuje, Dauguviečio 5-11,

Pareiškimas

Mano vyras Vladas Lapienis, g. 1906 m., atlieka bausmę Mordovijoje (Tenguševo raj., Baraševas, učr. žx 385 (3-5).

Lagerio administracija jau du kartus jį nubaudė karceriu, o dabar grasina nubausti PKT (kalėjimo tipo patalpa) už tai, kad jis esą atsisakęs nuo darbo.

Iš tikrųjų mano vyras nuo 1966 m. yra pensininkas ir dažnai sirgdavo. Pusantrų metų kalinimas visiškai palaužė jo sveikatą. Lagerio gydytojas, pasikalbėjęs su mano vyru vos keletą minučių, parašė, kad „gydytojų komisija"

nustatė, kad mano vyras gali dirbti sunkų fizinį darbą. Lagerio administracija jį verčia nešioti anglis, kūrenti krosnis ir dirbti sunkius darbus, pakeliamus tik sveikam žmogui. Be to, mano vyras verčiamas siūti pirštines, nors lagerio administracijai žinoma, kad jis dėl silpno regėjimo šio darbo atlikti negali. Kuomet mano vyras atsisakė dirbti jo sveikatai nepakeliamų darbų, lagerio administracija pradėjo jį bausti įvairiomis bausmėmis.

(Ir kalėjimų administracija persekioja nuteistuosius):

Prašau nurodyti lagerio administracijai, kad nustotų persekioti mano vyrą sunkiu darbu ir panaikinti kitas bausmes: karcerį, draudimą šiais metais gauti siuntinį, pasimatymą ir nusipirkti maisto produktų lagerio kioske.

1978 m. balandžio 10 d. E. Lapienienė

Analoginis pareiškimas buvo įteiktas TSRS Vidaus Reikalų ministerijos Medicininės valdybos viršininkui.

Balandžio pabaigoje E. Lapienienė nuvyko į Mordoviją pasimatyti su vyru. Trumpalaikį pasimatymą gavo ir leido perduoti maisto produktų. V. Lapienis papasakojo, kad kovo 24 d. du lagerio gydytojai, dalyvaujant majorui Aleksandrovui, patikrino jo sveikatą, pripažino 2 grupės invalidumą ir paskyrė kasdien dirbti po 6 val. siuvimo ceche.

Kaliniai skundžiasi dėl majoro Aleksandrovo žiaurumo.

KOKIE KUNIGAI GLOBOJA SAUGUMIETĮ?

(Klierikas, saugumui dirbąs, pašalintas iš seminarijos už girtavimą ir nemoralų elgesį, kai kurių kunigų prašomas vėl grąžinti):

Prieš 1977 m. Kalėdas iš Kauno Kunigų Seminarijos buvo pašalintas IV k. klierikas Ričardas Jakutis, jau anksčiau įtariamas kaip saugumietis. Klierikas pašalintas

už girtavimus ir amoralų elgesį. Jo nuikaltimai bei lėbavimai plačiai žinomi Šiauliuose, Kaune, Šilalėje, Klaipėdoje, Rygoje, Mažeikiuose ir Telšuose. Dažnai girtaudavo naktimis, o Šiaulių taksi jo laukdavo. Telšiuose klierikas užtiktas nuogas su moterimis. Tirti jo prasikaltimų į Telšius buvo nuvykusi rektoriaus vadovaujama komisija. Pašalintas iš Seminarijos R. Jakutis rektoriui ir vedėjui prisipažino esąs kaltas, o taip pat prisipažino ir viešai—klierikams. Tačiau grįžęs į Šiaulius tuoj pat pradėjo rinkti „įrodymus", kad jis yra nekaltai pašalintas. Iš visų nusikaltimų liudininkų bandė išgauti parodymus, jog tokių nusižengimų nėra padaręs. Net atsiklaupęs ant kelių, verkdamas, žadėdamas aukso kalnus, prašė atsiimti arba bent paneigti savo parodymus Šorienę, kuri Telšiuose viename bute rado jį nuogą. Šorienė po trijų jo apsilankymų iš gailesčio paneigė savo parodymus, bet vėliau, sąžinės verčiama, parašė Seminarijos rektoriui laišką, išdėstydama visą padėtį.

1978 m. sausio 11 d. Seminarijoje posėdžio metu Vilniaus arkivyskupijos valdytojas Č. Krivaitis reikalavo Jakutį grąžinti į Seminariją, kaip nekaltai apšmeižtą (po viešo prisipažinimo!).

R. Jakučio „nekaltumą" patikrinti sausio mėn. pabaigoje į Telšius vyko Vilniaus Aušros Vartų klebonas—dekanas Gutauskas ir šv. Petro bažnyčios klebonas A. Dilys. Jie aplankė visus nusižengimų liudininkus (slapta—be Telšių vyskupijos Kurijos ir be Seminarijos vadovybės žinios). Jie nesistengė ištirti R. Jakučio nusižengimų, tik teiravosi: kas visa tai iškėlė į viešumą. Šorių šeimoje tiedu Vilniaus kunigai net teiravosi, ar nereikią materialinės pagalbos!!! Atsitiktinai sutikę Telšių kanclerį kanauninką Beinorių, sakėsi įsitikinę Jakučio nekaltumu!

Kodėl taip stengiasi Krivaitis, Dilys ir Gutauskas sugrąžinti saugumietį Jakutį į Seminariją? Kodėl šie dvasininkai dirba ne Lietuvos Bažnyčiai, bet Tarybų valdžiai? Tuoj po to, vasario 4 d., „Literatūroje ir mene" Nr. 5, p. 13 pasirodė žinutė, jog kun. A. Gutauskas amerikiečių korespondentams—knygos „Journey across Russia: Soviet Union today" leidėjams nušvietė Lietuvos

tikinčiųjų padėtį. Štai kaip rašo „Literatūra ir menas": „Knygos autoriai domėjosi religijos padėtimi Lietuvoje— juk ta tema kartais su malonumu grojama Vakarų propagandos telefonu . . ., kalbėjosi su kun. Gutausku, kuris kaip tik tuo metu ruošėsi kelionei į Vatikaną . . ., pateikia jo žodžius apie tikinčiųjų padėtį respublikoje".

Vienu žodžiu kun. A. Gutauskas visais frontais stengiasi pakenkti kovojančiai už savo laisvę Lietuvos Bažnyčiai.

Mons. Č. Krivaičio pasisakymai apie tikinčiųjų „laisvę" Lietuvoje užsienio spaudoje gana dažni. Suprantama, kodėl tokie kunigai gina saugumietį ir viešą nusižengėlį— jie nori turėti dar vieną savo tipo kunigą—Bažnyčios griovėją.

Po kun. A. Gutausko ir A. Dilio vizito pasipiktinusi Šorienė įteikė Telšių kurčių mokyklos-internato direktoriui pareiškimą, reikalaudama, kad Jakučio lėbavimų bendrininkai—sugulovė mokyt. Liutkevičiūtė ir jo lėbavimų draugas mokyt. Stulgys patys prisipažintų, nes, jos žodžiais tariant, jai darosi nebeįmanomas gyvenimas: pas ją nenustoja lankytis su savo reikalavimais kunigai, Jakutis ir net saugumiečiai.

Sunerimusi kita Jakučio nusižengimų liudininkė Činskytė po to, kai pas ją atsilankė kunigai A. Dilys ir A. Gutauskas, laišku kreipėsi į Lietuvos vyskupus ir vyskupijų valdytojus (laiškas pridedamas).

Nežiūrint visų suminėtų faktų, Jakutis šiuo metu „dirba" Nemenčinės bažnyčioje. Šiauliuose visiems didžiuojasi Vilniaus Kurijos nukreipimu „atlikti liturginę praktiką Nemenčinės parapijoje", o rudenį ruošiasi grįžti į Seminariją.

Kada baigsis visa ši istorija, kada viešas nusidėjėlis ir saugumietis bus galutinai išvytas iš Seminarijos?!

* * *

Lietuvos Vyskupams ir
vyskupijų Valdytojams

Pareiškimas

Esu įpinta į labai nemalonią istoriją. Esu viena iš liudininkų klieriko R. Jakučio linksmo gyvenimo. Vieną naktį pas savo draugą, gyvenantį mano namuose, jis linksminosi su panelėmis. Buvo geriama.

Po to, kai jis buvo pašalintas iš Seminarijos, atvažiavo prašyti rašto, kad aš jam atleisčiau, maldavo ir bandė verkti. Iš karto teisinosi, kad esąs nekaltas, bet kai pamatė, kad tai nieko nepadės, prisipažino kaltu ir sakėsi atlikęs išpažintį. Ilgai su juo kalbėjau. Mano patarimas buvo toks: pats žinai, jog esi lengvabūdis ir visai netinkamas būti kunigu, todėl nedaryk bereikalingų žygių. Į mano priekaištus, kad netikėdamas nori būti kunigu, atsakė: „Visi turi abejonių". Pokalbio pabaigoje pareiškė: „Jūsų argumentai geri, bet kunigu aš būsiu". Ir į mano pasiūlymą apsigalvoti ir pačiam atsisakyti kunigystės, atsakė: „Galbūt aš ir apsigalvosiu, tik ne dabar". O kada?!

Savo žygių sugrįžti į Seminariją jis dar nebaigė. Prieš kelias dienas atėjo du vyrai. Pasisakė esą kunigai iš Vilniaus ir norį pasiteirauti apie klieriką Jakutį. Aš papasakojau svarbesnius pokalbio su Jakučiu epizodus ir kad tai joks šmeižtas—jis pats prisipažino. Bet jiems ne tai buvo svarbu, o labiausiai norėjo sužinoti, kas visa tai iškėlė į viešumą. Man išsprūdo: „Keista, kad jums rūpi ne tiesa, bet kas tą tiesą atskleidė!" Susidarė įspūdis, kad tai buvo kunigai, nemėgstantys tiesos. Išganytojas yra pasakęs: „Kas nemėgsta tiesos, nėra iš Dievo".

(Kunigai, kurie nemėgsta tiesos):

Todėl kreipiuosi į tuos, kurie dar mylite tiesą. Daugiau rūpinkitės, kad iš Seminarijos būtų pašalinami bedieviai ir netikamos moralės klierikai. Mano supratimu, bedievis kunigas padarys džiaugsmo pragarui daugiau, negu šimtas ateistų-lektorių. Jeigu mes dėl kokių nors išskaičia-

vimų nepadarysime visko, kad apsaugotume Bažnyčią nuo svetimkūnių, tai paskutiniojo teismo dieną atsistosim prieš pasaulį kaip Bažnyčios gėda!

Činskytė

Telšiai, 1978.II.2.

Kai kurios nuotrupos iš klieriko Ričardo Jakučio elgesio . . .

(Kunigų Seminarijos Rektoriaus žinios)

(Klieriko R. Jakučio moralės filosofija jį patį pasmerkia):

1976 m. vasarą (rugpiūčio mėn.) su Šiaulių miesto taksi į Mažeikius atvyko kl. Jakutis su dviem merginom pas kun. F. Žilį, kuris suruošė Ričardui ir jo kompanijai vaišes. Ypač daug konjako gėrė klierikas. Abi merginos elgėsi labai nerimtai. Jų laukė Šiaulių taksi. Jakutis su merginom išvyko vėlai naktį.

Tą pačią vasarą kl. Jakutis su panašia kompanija vykdavo girtauti į Klaipėdos arba Rygos restoranus.

Tokios išvykos buvo daromos ir per Velykų atostogas 1977 m. balandžio 10-18 d.

Savo elgesį R. Jakutis taip pateisina: kuo „blatnesnis" kunigas, tuo jis daugiau nuveiks; jei mėmė su moterimis, tai mėmė bus ir pastoracijoje. Kas liečia nuodėmes, tai jos per išpažintį atleidžiamos. Be to, celibatas saisto tik kunigus, o ne klierikus.

1976 m. per Kalėdas 1 val. nakties į Draugystės aikštę Nr. 13 atvyko taksi Ričardas su draugu ir dviem merginom. Draugas kažkur dingo, o klierikas taip įsisiautėjo, jog, triukšmo nepernešdama kaimynė Šorienė, pas kurią buvo mažas kūdikis, norėdama jį perspėti, įsibrovė į kambarį ir rado Jakutį visiškai nuogą su mergina tokioje pozoje, kad jai net gėda buvo pasakyti. Ant stalo stovėjo konjako buteliai (buvo girtaujama).

1977 m. sausio mėn. Jakutis nakvojo su draugu ir dviem merginom Tarybų aikštėje 17-4 pas Jurkus.

1977 m. birželio gale naktį atvyko jis su Šiaulių taksi į Šermukšnių g. Nr. 4. Buvo girtuokliaujama. Kompanijoje dalyvavo dar du draugai ir trys merginos. Taksi laukė ir išvyko tik 3 val. nakties. Jakutis išvažiavo kartu su merginomis.

Nuolatinė R. Jakučio draugė—Liutkevičiūtė dirbanti Telšių Kurčių-nebylių mokykloje-internate mokytoja. Be to, ji dėsto vokiečių kalbą kitose mokyklose.

Pats Jakutis prisipažino kaltu, faktų nepanegė. Taksi apmokėjęs vietos klebonas.

Seminarijos Rektorius

1977.XII.20.

* * *

ŠALIN KGB RANKAS NUO SEMINARIJOS!

Lietuvos Vyskupams ir
vyskupijų Valdytojams
Kunigų Seminarijos Rektoriui dr. V. Butkui

Vilkaviškio vyskupijos kunigų

P a r e i š k i m a s

1978 m. Didįjį Šeštadienį į Kauno Kunigų seminariją atvyko Religijų reikalų tarybos įgaliotinis K. Tumėnas ir pareikalavo, kad iš Seminarijos būtų atleisti du klierikai—Vilkaviškio vyskupijai priklausantis P. Blažukas ir Vilniaus arkivyskupijos klierikas V. Pūkas.

Šia proga mes, Vilkaviškio vyskupijos kunigai, pareiškiame:

1. Kunigų Seminarijos reikalus turi teisę tvarkyti tiktai Lietuvos Ordinarai ir Seminarijos vadovybė, vadovaudamasi bažnytine teise. Pagal ją klierikus P. Blažuką ir V. Pūką atleisti iš Seminarijos nebuvo pagrindo. Religijų reikalų tarybos įgaliotinis į klierikų priėmimą ir atleidimą neturi teisės kištis.

(Kunigų Seminarijos reikalus gali tvarkyti tik Lietuvos ordinarai ir Seminarijos vadovybė):

2. Pašalintieji iš Seminarijos klierikai kaltinami nelegalios literatūros dauginimu. Mes, Lietuvos kunigai, kitokios literatūros ir neturime. Visa mūsų literatūra— dauguma maldaknygių, visi katekizmai, pamokslinė literatūra, religinės knygos—yra „nelegali", be Religijų reikalų tarybos įgaliotinio leidimo. Dėl tokios literatūros atleisti klierikus iš Seminarijos negalima.

3. Nepagrįstas klierikų šalinimas iš Seminarijos iššaukia būtinumą rūpintis, kad jaunuoliai siektų kunigystės pogrindyje.

Prašome pasirūpinti, kad be pagrindo iš Seminarijos atleisti klierikai būtų dar šiais mokslo metais į Seminariją sugrąžinti.

1978 m. balandžio 12 d.

Vilkaviškio vyskupijos kunigai:

P. Dumbliauskas, J. Maskvytis, B. Ražukas, J. Zdebskis, J. Žemaitis, K. Montvila, G. Dovydaitis, A. Gustaitis, A. Lukošaitis, V. Stakėnas, L. Kunevičius, J. Matulevičius, V. Urbonas, P. Orlickas, V. Degutis, A. Deltuva, P. Račiūnas, S. Tamkevičius, V. Jalinskas, L. Kavaliūnas, G. Steponaitis, S. Mikalajūnas.

* * *

Vilkaviškio vyskupijos
Apaštališkajam Administratoriui
Kunigų Seminarijos Rektoriui

Prašymas

Mes, Prienų parapijos tikintieji, per Velykas sužinojome liūdną žinią—mūsų klierikas P. Blažukas valdžios įsakymu pašalintas iš Kunigų seminarijos. Mes daugelį metų jį matydavome patarnaujant prie altoriaus ir esame įsitikinę, kad jis neperžengė nei bažnytinių, nei civilinių įstatymų.

Labai prašome pakartotinai kreiptis į atitinkamas įstaigas su šiuo mūsų prašymu, kad klierikui P. Blažukui būtų leista toliau ruoštis kunigystei.

Pasirašė 301 Pienų parapietis

1978 m. balandžio 14 d.

Kitą prašymą Vilkaviškio vyskupijos Apaštališkajam Administratoriui pasiuntė 316 Prienų parapijos tikinčiųjų. Atrodo, kad Prienų tikinčiųjų prašyma nieko nepadės. KGB lengvai dovanotų klierikui P. Blažukui nepadarytą „kaltę", jei jis sutiktų būti KGB informatoriumi. Tikimasi, kad KGB nepraleis progos atleistą iš Seminarijos klieriką užsiverbuoti savo agentu.

TELŠIUOSE—ŽUDIKAS RASLANAS

(Dėmesio katalikiškasis jaunime: žudikas Raslanas Telšiuose):

Telšių katedroje ir mažojoje bažnytėlėje tikintysis jaunimas aktyviai dalyvauja pamaldose: jaunuoliai patarnauja prie altoriaus, o mergaitės gieda arba adoruoja. Jaunimo entuziazmas ir drąsa kelia ateistams didelį nerimą: Telšių mokytojai bandė „kovoti" su jaunimu grubiausiais būdais: kratė kišenes, atiminėdavo maldaknyges, mažino elgesį, neleido dalyvauti tikinčiųjų laidotuvėse, viešai išjuokdavo mokinius, vertė užpildyti anketas ir t. t. Kai žandarinės mokytojų priemonės nieko nepadėjo, atėjo pagalba iš Vilniaus . . .

1977.XII.12 į Telšius atvyko Religijų reikalų tarybos įgaliotinio referentas Raslanas.

„Mažoji lietuvių tarybinė enciklopedija" (MLTE) (t. III, p. 39) mini, kad Raslanas nuo 1940 m. dirbo Telšiuose administraciniu darbuotoju. Kokį darbą jis tuo metu dirbo Telšiuose?

Telšių gyventojai atpažino, kad tai buvęs NKVD darbuotojas, dalyvavęs vadinamoje Žemaičių kankinių byloje 1941 m. birželio mėn. naktį iš 24 į 25 d.

Knygoje „Žemaičių kankiniai" jis minimas kelis kartus (žr. p. 13, 14, 15 ir 20). (Apie buvusį tuo metu Telšių kalėjimo viršininką Vaitkų Antaną (MLTE, t. III, p. 657), taip pat rašoma kaip apie Raslaną: „1940-1941 m. adm. darbuotojas Telšiuose", nors po politkalinių kankinimo net jo kelnės ir batai būdavo aptaškyti krauju (žr. „Žemaičių kankiniai", p. 17). Ar ne tokio pat lygio nusikaltėlis yra ir Raslanas?

Matyt, ir dabar galvojama, kad tik jis vienas pajėgs susidoroti su Telšių tikinčiuoju jaunimu. Juk jis turi patirtį—1941 m. birželio mėn. jis su kitais čekistais vadovavo 73 žemaičių kankinių žvėriškam susidorojimui.

Neapsakomas sadizmas, kurį vadinti žvėriškumu būtų tikrai labai švelnu, tą naktį pasireiškė pačiomis kraštutinėmis formomis (žr. „Žem. kankiniai", p. 4). Tarptautinė komisija apžiūrėjo ir aprašė 1941.VI.24-25 nukankintų politkalinių lavonus. Štai kai kurios visiems 73 nukankintiems būdingos žymės: . . . oda nulupta . . . smegenys išmaišyti . . . smegenys ištryškę . . . galvos kiaušas sutreškintas . . . galūnės nušutintos ir nubrūžuotos (rasti taip pat šutinimui naudoti kopūstai) . . . žandikauliai sutriuškinti . . . akis išdurta, pro ją teka smegenys . . . oda nubrūžuota . . . lyties organai labai sužaloti, sumušti, sutrinti . . . kaulai sulaužyti, sutriuškinti, sukapoti . . . ausys nutrauktos, nuplėštos . . . pakaušyje skylė . . . akys išverstos . . . liežuvis nupjautas . . . viršugalvio ir smegenų nėra . . . pažabotas arkliniu raikščiu . . . kapotas kirviu . . . visi kaukolės kaulai sutriuškinti į gabaliukus. . . išlindę žarnos. . . kyšo plaučiai. . . supjaustytas veidas . . . liežuvis perplėštas . . . liežuvio nėra . . . krūtinės kaulai išdraskyti . . . oda nudraskyta . . . išmaišyta gerklė . . . akių nėra . . . ir t. t. ir t. t. (iš knygos „Žemaičių kankiniai", Telšiai, 1942 m.).

Šitaip nukankinti visi 73 politiniai kaliniai be jokio teismo. Vienas iš tų kankinimų kaltininkų ir organizatorių—Raslanas. Tačiau dar ir šiandien jis tvarko tikinčiųjų reikalus Religijų reikalų tarybos įgaliotinio įstaigoje. Visi kankintojai turėtų būti teisiami kaip vokiečių nusikaltėliai Niurnberge. Tačiau Tarybų valdžia

nenuteisė ir nesiruošia teisti nė vieno iš tokių nusikaltėlių. Ar ne todėl lietuvių tikinčiųjų padėtis tokia sunki, kad jų reikalus tvarko tokie nusikaltėliai? Tarp kitko, įgaliotinis K. Tumėnas yra tik antraeilė figūra, svarbiausia—P. Raslanas.

Kadangi šiuo metu neįmanomas toks pat kruvinas susidorojimas su Telšių tikinčiaisiais, budelis Raslanas sugalvojo kitas priemones. Stengiamasi įrodyti, kad Telšiuose yra kažkokia pogrindinė tikinčiųjų—Eucharistijos karžygių organizacija. Darbuojasi ne tik saugumas. Saugumiečiams aktyviai talkininkauja ir mokytojai. Užuot mokę vaikus, mokytojai pakeitė savo amatą . . . pasidarė tardytojais—iš pamokų tampo vaikus, net neleidžia dalyvauti pamokose, trumpina pačias pamokas, gąsdina, įrodinėja, kad jie viską žino, reikalauja, kad mokiniai pripažintų tas „žinias", kurias mokytojai jiems nurodo.

III-je vid. mokykloje ypatingai šia veikla užsiima direktorius Jankauskas. Jis pats asmeniškai tardė, įtikinėjo, gąsdino XI kl. mok. Uksaitę, X kl. mok. Mėmį. Jam talkininkavo jo žmona VIIIc kl. auklėt. Jankauskienė. Ji tardė mokinius Rudavičių ir Sarutį.

Be to, mokiniams davė atsakinėti į anketas: Ar eini į bažnyčią? Kodėl eini? Kodėl neini? Ar tiki, kad yra Dievas? Ar namuose švenčiate religines šventes? Ir t. t.

IV vid. mokykloje III kl. mok. Baškį tardė mokyt. Raudienė, o vyresnių klasių mokinius—direktorė Adomaitienė bei rajono ateistų vadas mokyt. Andrijauskas. Buvo trumpinamos pamokos, kai kurių pamokų iš viso nebuvo ir pan. Tardyti šie mokiniai: VIII kl. Meiženytė, Bumblauskaitė, Riškutė; IX kl. Meiženis, Bružas; X kl. Jurkutė, Misevičiūtė; XI kl. Stonkutė ir kt.

V vid. mokykloje IX kl. auklėt. Juškienė baugino Remėzienę dėl to, kad jos sūnus patarnauja prie altoriaus.

IV vid. mokyklos mok. Bružą viešai įžūliai išjuokė.

Ta proga Telšių vikaras kun. Kauneckas savo pamoksle kalbėjo: „Spalio 60-čio proga visur skambėjo daina: „Ja drugoj takoj strany neznaju, gdie tak volno dyšet čeloviek (aš nežinau kitos tokios šalies, kur taip laisvai kvėpuoja

žmogus), bet ar gali tikintieji Telšių mokiniai laisvai kvėpuoti, kai jie čia išjuokiami ir iki ašarų virkdomi . . ."

Vaikams draudžiama nešioti kioskuose pirktus ženkliukus, kuriuose paviazduotas koplytstulpis. Tuojau klausiama, iš kur gavai ženkliuką, kodėl nešioji, ar esi Eucharistijos bičiulis? Tardytojai jiems įrodinėja, kad Eucharistijos bičiuliai—tai politinė organizacija, perdavinėjanti užsieniui žinias, šmeižianti tarybų valdžią ir t. t. Jaunimas klausinėjamas, kas yra Eucharistijos bičiulių vadas ir jiems bandoma įrodyti, kad tai Katedros vargonininkas, kuris žinomas kaip pavojingas nusikaltėlis, sėdėjęs kalėjime.

Nepalieka ramybėje ir katedros choristus; buvo saugumo iškviesta Remėzienė, mokiniai—Mėmis ir Juškaitė.

Visiems mokiniams grasinama, kad apie jų tikėjimą bus įrašyta į jų charakteristikas, ir jie niekur negalės įstoti mokytis. Nesvarbu, kad dar Lenino dekretais TSRS uždrausta dokumentuose atžymėti apie piliečių tikėjimą. Veltui lauktum teisingumo ten, kur pasisuka Raslanas—šis prityręs saugumietis yra aukščiau įstatymų.

Dar gruodžio 9 d. Telšių vykd. komiteto pirm. pavaduotojas, pasikvietęs Valdytoją, grasino, kad jei jaunimas vaikščios į bažnyčią, bus apkaltinti organizavimu Spalio švenčių proga Telšiuose pasirodžiusių antitarybinių užrašų.

Taip pat buvo pakviesti pokalbiui ir abiejų bažnyčių klebonai.

Reiškia—jau iš anksto pramatytas kaltinimas ir jis turi būti įrodytas. Toks, matyt, Raslano atvykimo į Telšius tikslas—žemaičių kankiniai kadaise net be teismo buvo nukankinti . . . Ir dabar nesvarbu, kad jaunimas apie tai nieko net nežino, bet reikia apkaltinti, „įrodyti" ir nubausti.

(Tikinčiųjų jaunuolių atsakymas ateistams: tikiu ir tikėsiu):

Ateistai stebisi tikinčiųjų jaunuolių tvirtumu. Daž-

niausias jų atsakymas: „Tikiu ir tikėsiu! Neleisite įstoti į aukštąsias mokyklas—eisiu dirbti.' V vid. mokykloje IV kl. auklėtoja Ramanauskienė prieš visą klasę perskaitė pavardes tų mokinių, kurie eina į bažnyčią. Tada mokinė Latvinskaitė atsistojo ir pataisė: „Tamsta mokytoja, jūs ne visus pasakėte—ir aš einu į bažnyčią."

Ta proga Telšių vikaras Katedroje per Kalėdas kalbėjo: „Pažiūrėkite, ar po bedievių siautėjimo sumažėjo Telšių bažnyčiose jaunimo? —Dar pagausėjo. Ar pritilo jų giesmės, ar tylesni jaunų balsų atsakymai per šv. Mišias? —Dar garsiau skamba! Žemaičių jaunimas drąsus, tvirtas—kaip ąžuolai. Sakyčiau, net reikalingas buvo toks ateistinis nusijojimas: nubyrėjo silpnieji, judai nuėjo pas ateistus, gal net į komjaunimą įstojo, o ąžuolėliai tvirtieji, pušaitės tiesiosios liko pas mus.

Štai dėl ko tokie silpni ateistai (Telšiuose ateistinėje popietėje spalio 18 d. Jeselskis kalbėjo: „Ateistų Lietuvoje daug, ne keliasdešimt tūkstančių, bet tikrus ateistus gali suskaičiuoti ant pirštų").

Ateistai dėl to silpni, kad jais tampama iš prievartos arba parduodant savo sąžinę."

ŽINIOS IŠ VYSKUPIJŲ

Vilnius

Religijų reikalų tarybos prie TSRS
Ministrų Tarybos įgaliotinis
Lietuvos TSR
1977 lapkričio 11 d.

. . . . rajono DŽDT
vykdomojo komiteto pirmininkui

Prašau iki 1978 m. sausio 15 d. pristatyti informaciją apie padėtį visų konfesijų religinėse bendruomenėse ir religingumo būklę rajone 1977 metais.

Pageidautina, kad informacijoje būtų nušviesta šie klausimai:

1. Religijos padėtis rajone, mieste, apibūdinant religinių bendruomenių veiklą, dvasininkų priemones, aktyvinant religinį gyvenimą, pamokslų turinį (pridedant turimų užrašytų pamokslų nuorašus), bažnyčių ir kitų maldos namų lankomumą; atsilankiusiųjų tikinčiųjų skaičių ir aptarnaujantį personalą (pagal pridedamą formą); gimimų, jungtuvių ir mirimų skaičių rajone, mieste.

2. Religinių bendruomenių bendra finansinė ūkinė veikla (pagal pridedamą formą).

3. Kultų įstatymų laikymosi kontrolės organizavimas; komisijų šių įstatymų laikymuisi kontroliuoti veikla; kultų įstatymų pažeidimų analizė ir priimtos priemonės pažeidėjų atžvilgiu.

4. Gauti skundai ir pareiškimai religijos klausimais; jų tematika ir nagrinėjimų išvados.

Informacijoje gali būti nušviesti ir kiti, Jūsų manymu, verti dėmesio klausimai bei pateikti pasiūlymai šiam darbui gerinti.

Religijų reikalų tarybos Įgaliotinis
K. Tumėnas

* * *

(KGB viršininko skundas: tikinčiųjų bažnyčiose daugėja):

Kaunas. 1978 m. kovo 27 d. (antrąją Velykų dieną) Kauno KGB viršininkas Bagdonas surengė „spaudos konferenciją" korespondentams, spaudos ir propagandos darbuotojams, partiniams ir spec. skyrių aktyvui. Saugumo viršininkas klausytojams skundėsi, kad šiais metais arkikatedroje bazilikoje ir kitose bažnyčiose žmonių buvo daugiau negu kitais metais. Toliau Bagdonas pasakojo, kad kunigai, keldami pamoksluose tautinį-religinį susipratimą, bando daugiau žmonių patraukti į bažnyčią, ir prašė patarimo, kas reikėtų daryti, kad būtų galima sustabdyti šią tautinio sąmoningumo augimo tendenciją.

* * *

Kaunas. 1978 m. gegužės pradžioje į Vatikaną išvyko Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos apaštališkasis administratorius vysk. J. Labukas.

Su nerimu kunigai laukia jo sugrįtant, kadangi bijoma, kad blogai informuota Vatikano Kurija nepaskirtų vyskupais KGB kolaborantų.

* * *

Kaunas. 1978 m. balandžio 28 d. iš Kauno Kunigų seminarijos buvo iškviestas klierikas I. Paulionis į Vilniaus saugumą ryšium su V. Petkaus byla.

Gegužės 5 d. tuo pačiu tikslu buvo tardomas klierikas R. Dalgėla.

* * *

Kaunas. 1978 m. balandžio 14 Statybinės architektūros instituto patalpose, užbaigiant marksizmo-leninizmo studijų metus, skaitė paskaitas H. Zimanas (tema: „žmogus aukščiau už Dievą") ir Religijų reikalų tarybos įgaliotinis K. Tumėnas (tema: „Religijos padėtis Lietuvoje"). Pasiklausyti šių paskaitų buvo pakviesti ir pašaliniai, kursų nelankę žmonės—įvairūs darbuotojai bei mokytojai.

(K. Tumėnas prašo vengti konfliktų su tikinčiaisiais):

K. Tumėnas pabrėžė, kad reikia vengti konfliktų su tikinčiaisiais, neaštrinti padėties, neužgaulioti jų religinių jausmų.

Šalia kitų informacijų, K. Tumėnas pasakė, kad tikintieji Lietuvoje kulto namų ir tarnų išlaikymui suaukoja kasmet apie 1 mil. rublių, iš kurių „nedaug, bet šiek tiek nubyra ir valdžiai—apie 23000 rb."

Iš tiesų valdžiai „nubyra" ne tokia jau „kukli" sumelė, kaip teigia K. Tumėnas. Mažutėje parapijoje, kur yra maža medinė bažnytėlė „nubyra" daugiau kaip pusė tūkstančio rublių, o kur yra mūrinės bažnyčios—ten vidutiniškai „nubyra" apie 2-3000 rb., miestuose—dar daugiau. Kunigų yra daugiau kaip 700, taigi nesunku

apskaičiuoti, kiek apytikriai valdžia turi pajamų iš tikinčiųjų.

Po paskaitos buvo prašoma pateikti klausimų. Netrukus pirmininkaujantis sušuko:

„Prašome anoniminių laiškų nesiųsti! Parašykite pavardes!"

Salėje nuplaukė šnabždesys: „Bijo!"

Ne tik bijo, bet ir užmiršta, kad užklausimas dar nėra anoniminis laiškas ir kad šiuo atveju turėtų būti svarbu ne kas klausia, bet koks neaiškumas norima išsiaiškinti. Tačiau „laisvės šalyje" yra kitaip . . .

* * *

(Doc. Tytmonas: reikia neužgauti tikinčiųjų jausmų):

Kaunas. 1977 m. lapkričio 11 d. Kauno Medicinos institute ateizmo kurso paskutinę paskaitą pravesti doc. A. Tytmonas pasikvietė Kauno m. Požėlos rajkomo I sekretorių A. Guigą. Studentams jis buvo pristatytas kaip ateistas-praktikas, kuris supažindinsiąs su ateistinės veiklos aktualijomis. Paskaitos metu A. Guiga pabrėžė, kad dar yra reakcingų kunigų. Jam nuolat užkliūdavo Adutiškio klebonas kun. Laurinavičius. Anot jo, šis kunigas stengiasi kuo daugiau pritraukti vaikų patarnauti Mišioms. Kitas, jau tarybinių laikų kunigas, Valančiauskas (Švenčionių raj.) neapsiriboja vien bažnyčia. Jis tiesiog skverbiasi į fermas, dirbtuves ir t. t. Kai kurie kunigai sugalvojo statyti įvarius statinius. Tai buvo Alytaus, Prienų raj. Studentams užklausius, kas tie statiniai, lektorius paaiškino, kad tai maždaug ūkinio priestato, ar tvarto lygio pastatai. (Alytaus raj. Simno bažnyčios šventoriuje buvo pastatyta ne „priestatas" ar „tvarto lygio" statinys, o Dievo Motinos statula. Sekretorius turbūt sąmoningai „suklydo"—Red.).

Paskaitos metu auditorija buvo apsnūdus. Doc. Tytmonas studentams pasiuntė lapelį su pasiūlymu, kad šie paklaustų sekretorių tokiais klausimais: „Aš esu komjaunuolis ir kaip man pasielgti, jei mano giminė ruošiasi priimti šliūbą bažnyčioje? Kaip pasielgti, jei

giminė laidojama su bažnyčia?" Lektorius atsakė: „Viską darykite, kad tik be to apsieitų. Tik reikia elgti taktiškai, kad neužgautumėte kitų jausmų". Sekretoriuspažymėjo, kad dauguma tikinčiųjų tuokiasi, krikštija vaikus ne savo bažnyčioje. Pvz., 1977 m. Labanoro bažnyioje buvo užregistruoti 36 krikštai, o tuo tarpu naujagimių toje parapijoje buvo tik septyni. Dauguma tikinčiųjų yra dviveidžiai. Jie bijo parodyti savo tikrą veidą. Na, jei dar bijo dėl to išriedėti iš aukštesnio posto, tai ir važiuoja, ir slepiasi.

Po paskaitos A. Guiga gavo nemaža raštelių Dauguma jų „auklėjo" sekretorių. Pabaigoje jis liūdnu balsu prisipažino, kad gavęs laiškelių, kuriuose studentai nepatenkinti tiek paskaitos turiniu, tiek jos forma. Po to visų nelygumų užlyginti atsistojo doc. Tytmanas. „Atrodo, kalbėjome, kalbėjome, aiškinomės pusę metų, o galiausia išėjo taip, jog susidarė vaizdas, lyg aš būčiau aiškinęs persiškai, o jūs suprastumėte tik serbiškai" — pastebėjo Tytmonas.

* * *

Telšiai. 1977 m. gruodžio 30 d. Telšių raj. vyk. komiteto pirmininko pavad. Tamašauskas pareikalavo iškelti iš Telšių kan. K. Gaščiūną. Tuo pačiu reikalu valdytojui kun. A. Vaičiui skambino ir įgaliotinis K. Tumėnas.

Telšių raj. vykdomasis komitetas atmetė ir netvirtino jau trečio išrinkto Telšių parapijos bažnytinio komiteto; pareikalavo grąžinti į komiteto pirmininko pareigas Jonaitį, buvusį pirmininku prieš šiuos tris rinkimus. Jonaitis pareiškė kun. K. Gasčiūnui, kad jis turėsiąs apleisti klebono postą.

* * *

Tauragė. Tauragės tikintieji džiaugėsi, kad jų klebonas kun. Bagdonas visą vasarą ruošė vaikučius pirmajai Komunijai, bet labai skaudžiai pergyvena, kad klebonas neleidžia vaikams patarnauti šv. Mišioms ir dalyvauti

procesijoje. Kartą užklaustas, kodėl taip elgias, kun. Bagdonas prisipažino, kad nenorįs gadinti santykių su valdžia. Tauragiškiai mano, kad tai per brangi kaina, kuria perkami geri santykiai su ateistine valdžia.

* * *

Gargždai. 1978 m. sausio 14-15 naktį buvo apiplėšta Gargždų bažnyčia. Plėšikai išplėšė tabernakulį ir išbarstė Švč. Sakramentą.

* * *

Gargždai. 1978 m. kovo 24 d. Gargždų kun. Antanas Šeškevičius buvo pakviestas į Gargždų senelių-invalidų namus pas sunkiai sergantį Stanislovą Milašių. Ligonio sesuo Katkienė buvo susitarusi su invalidų namų felčere Juškevičiene, kuri sutiko įsileisti kunigą pas ligonį. Kadangi invalidų namuose buvo ir daugiau sergančių ligonių, tai ir jie prašė kunigą išklausyti išpažinties ir norėjo gauti šv. Komuniją. Vos spėjo kun. A. Šeškevičius išklausyti kelis senukus išpažinties, kaip pasirodė invalidų namų direktorius Striauka:

—Kaip tu čia atsiradai? —užsipuolė direktorius kunigą. —Ar nežinai, kad į valdišką įstaigą kunigui įeiti negalima?

—Galima, —ramiai atsakė kun. A. Šeškevičius. Tarybiniai įstatymai leidžia ligoniams suteikti šv. Sakramentus. Paskaitykite žurnalą „Tarybų darbas" (1975 m. Nr. 5). Ten yra Tumėno straipsnis „Įstatymas ir religinės bendruomenės", kuriame rašome, kad kunigas turi teisę suteikti Sakramentus ligoninėse, kalinimo vietose ir kitur, jei ligoniai šito pageidauja.

—Eik lauk iš čia! Kad daugiau tavęs čia nematyčiau, — šaukė direktorius Striauką.

Kunigui išėjus, senelis S. Milašius už pusvalandžio numirė. Kun. A. Šeškevičius dėl šito incidento kreipėsi į Gargždų raj. pirmininko pavaduotoją Leitą, kuris pripažino, kad Striauka pasielgė neteisingai ir pažadėjo jį įspėti, o kun. Šeškevičiui duoti atsakymą. Nesulaukdamas atsaky-

mo kun. A. Šeškevičius vėl kreipėsi į Leitą, bet tas sakėsi buvęs užimtas ir direktoriaus dar nesutikęs.

* * *

Zarasai. Vysk. R. Krikščiūnas atleido iš pareigų Zarasų kleboną—dekaną G. Šukį ir į jo vietą paskyrė Spitrėnų parapijos kleboną kun. Vytautą Tvarijoną, tačiau RRT įgaliotinis K. Tumėnas užprotestavo ir pasiūlė Pabiržės kleboną kun. S. Pelešyną.

* * *

Salos. Salų apylinkės sekretorė Danutė Česonienė Kamajų parapijoje pakrištino dukrą Vidą ir už ta 1977 m. pabaigoje buvo atleista iš sekretorės pareigų. Buvo įsidarbinusi Salų vaikų darželyje, bet š. m. pradžioje ir iš čia ji buvo atleista.

* * *

Salos. Tarybinio ūkio brigadininkė Janė Butkevičienė, partietė, mirus močiutei, ją palaidojo su religinėmis apeigomis ir pati dalyvavo tose laidotuvėse. Po to, partinio susirinkimo nutarimu, buvo atleista iš darbo.

* * *

(Kunigai prie mirštančių tikinčiųjų ligoninėse neįleidžiami):

Skuodas. 1977 m. vasario 8 d. Skuodo ligoninėje mirė 81 m. senutė Kazimiera Aklienė. Velionei Klaipėdoje buvo padaryta operacija ir pasiųsta į Skuodo ligoninę, kad čia, gaudama ,,užtikrintą kvalifikuotą medicinos pagalbą, (Konstitucijos 42 str.) baigtų pasveikti. Vasario 7 d. rytą ligonė pasijuto blogiau ir paprašė pakviesti kunigą su Sakramentais. Tai išgirdęs, Skuodo ligoninės vyr. gydytojas Mažrimas pareiškė:

—Kol aš čia būsiu, joks kunigas į mano ligoninę kojos neįkels!

Tada ligonė paprašė, kad ją valandai išvežtų pas pažįstamus Skuode priimti šv. Sakramentus, o paskui vėl grįšianti į ligoninę. Gydytojas Mažrimas, tuoj įsakė ligonę išnešti iš palatos ir paguldyti koridoriuje, o ligonės vyrui pasakė, kad šios moters į ligoninę daugiau neįsileis. Kol senukas susirado mašiną parvežti ligonę į Palaukės kaimą, K. Aklienė be priežiūros gulėjo skersvėjyje ligoninės koridoriuje ir vasario 8 d. mirė. Taip buvo pernai, kai veikė TSRS senoji Konstitucija.

Magdalena Sėlenienė, 88 m. senutė, gydėsi Skuodo ligoninėje. Ligonė paprašė pakviesti kunigą, tada vyr. gydytojas Mažrimas užriko:

—Nors mane Vatikanas ir prakeikė, bet kol aš būsiu gyvas, kunigo į ligoninę neįleisiu!

Tą pačią dieną, sausio 8, M. Sėlenienė, neaprūpinta paskutiniais sakramentais, mirė. Visą gyvenimą buvo giliai tikinti, darbšti ir pavyzdinga moteris. Padorus šeimininkas net šuniui sunkioje padėtyje stengiasi padėti, tačiau Skuodo ligoninės vyr. gydytojas Mažrimas tikinčio žmogaus atžvilgiu turi kitokį supratimą. Kai žmonės dėl šitokio elgesio pasiskundžia Skuodo rajono KP pirmajam sekretoriui Sabanskiui, gauna trumpą atsakymą:

—Jis mums geras!

Kas primins Skuodo ligoninės vyr. gydytojui Mažrimui ir Skuodo raj. KP pirmajam sekretoriui Sabanskiui reikalą laikytis naujosios TSRS ir LTSR Konstitucijos? Pagal TSRS Konstitucijos 164 str. „Aukščiausioji priežiūra, kad . . . visos įstaigos ir pareigūnai . . . tiksliai ir vienodai vykdytų įstatymus, pavedama prokurorams".

* * *

Notėnai (Skuodo raj.). 1978 m. sausio 27 d. buvo palaidotas Notėnų parapijos klebonas Antanas Tyla, išklebonavęs Notėnuose 32 metus. Tikintieji savo dvasios vadovą gerbė ir mylėjo. Kai Vatikano radijas skaitė a. a. kun. A. Tylos nekrologą, tarp tikinčiųjų ir Skuodo rajono valdžios vyko kova—kur palaidoti mirusį kleboną. Velionis savo testamente prašė būti palaidotas šalia savo

motinos, prieš 8 metus palaidotos Notėnų šventoriaus kapinėse. Atrodo, kas lengviau, kaip įvykdyti šį paskutinį mirusiojo prašymą. Juk yra sena tradicija, kad kunigai laidojami ne tik šventoriaus ribose, bet ilgiau dirbę parapijoje—net po bažnyčiomis, rūsiuose. Kai Notėnų tikintieji ruošėsi kasti duobę šalia kun. Tylos motinos kapo, užprotestavo Notėnų apylinkės pirmininkas Šetkauskas, pareikšdamas, jog reikia atsiklausti Skuodo rajono valdžios. Tikintieji nuvažiavo pas Skuodo raj. pirmininko pavaduotoją Luožienę, tačiau ši liepė pirma gauti KP sekretoriaus Sabanskio sutikimą. Sekretorius kategoriškai užprotestavo:

—Jam bus gerai, kad jį palaidosite ir bendrose kapinėse už upelio. Šventoriuje laidoti nėra jokio reikalo.

Tikintieji nuvažiavo į Telšių vyskupijos kuriją, bet čia sužinojo, kad kurija nepajėgi ką nors padėti. Kai kurija kreipėsi į RRI įgaliotinio įstaigą, jai atsakė, kad laidojimo reikalus tvarkanti vietinė valdžia.

Išaušo trečia diena ir vis nebuvo aišku, kur būsiąs palaidotas kunigas. Tada tikintieji nuvyko pas Notėnų apylinkės pirmininką Šetkauską ir pasakė:

—Pirmininke, jei nori, laidok kleboną pats, o mes klebono testamento nelaužysime. Jei šventoriaus kapinėse neleidžiate laidoti, tai mes atsisakome laidoti, tegul guli nepalaidotas.

Apylinkės pirmininkas Šetkauskas vėl kreipėsi į KP sekretorių Sabanskį, aiškindamas, kad žmonės įtūžę, kad gali visas reikalas pakliūti į Kroniką ir t. t. Pagaliau partijos sekretorius Sabanskis nusileido:

(Kunigo palaidojimo vietą turi nurodyti partijos sekretorius):

—Tegul laidoja, kur nori . . .

Kur gi TSRS Konstitucijos Bažnyčios atskyrimas nuo valstybės, kad net kunigo palaidojimo vietą turi nurodyti partijos sekretorius?

* * *

Žvirgždaičiai (Šakių raj.). 1978 m. vasario 8 d. Jaunosios Gvardijos kolūkio visuotiniame susirinkime kai kurie kolūkiečiai buvo išleisti į pensiją. Kolūkio pirmininkas P. Lišauskas juos apdovanojo radijo tranzistoriais. Dovanos negavo tik uoli kolūkietė E. Daniliauskienė, prisidėjusi prie Žvirgždaičių koplyčios atidarymo. Pirmininkas Lišauskas kai kuriems asmenims išsireiškė, kad E. Daniliauskienė dovaną tegul gauna iš bažnyčios.

* * *

Žalioji (Vilkaviškio raj.). „LKB Kronikos" 32 numeryje buvo atspausdintas Klausučių gyvenvietės tikinčiųjų pareiškimas dėl Žaliosios parapijos bažnyčios atidarymo. Pareiškimas buvo nusiųstas į Maskvą. RRT tikinčiųjų pareiškimą persiuntė RRI įgaliotiniui K. Tumėnui, o šis Vilkaviškio rajono Vykdomajam komitetui. Pirmininko pavaduotojas J. Urbonas skubiai iš darbo iškvietė darbininką Bronių Mickevičių.

—Ar tu rašei pareiškimus? —užsipuolė pavaduotojas.

—Aš, —patvirtino darbininkas.

Tada J. Urbonas pradėjo aiškinti, kad Žaliosios bažnyčia niekuomet nebus atidaryta, nes taip nusprendė Vilkaviškio raj. Vykdomasis komitetas, kuriam suteikta teisė spręsti Žaliosios bažnyčios likimą. Kai B. Mickevičius pareikalavo duoti atsakymą raštu, J. Urbonas paaiškino, kad raštu atsakymai neduodami, o jis, Žaliosios parapijos komiteto pirmininkas, privaląs pasirašiusiems tikintiesiems paaiškinti žodžiu, kad Žaliosios bažnyčios atidaryti negalima.

Šitaip, priėmus naują Konstituciją, Maskva elgiasi su tikinčiųjų pareiškimais—siunčia tiems, kurių elgesys yra apskundžiamas.

* * *

(Raj. pirmininkas tyčiojasi iš aukščiau stovinčių vadovų):

Gegužės 10 d. Žaliosios parapijos dvidešimtuko 22 nariai pasiuntė LTSR MT pirmininkui J. Maniušiui

pareiškimą, kuriame rašoma: „Dabar aiškiai mtome, kad Vilkaviškio raj. pirmininko pavaduotojas J Urbonas tyčiojasi ne tik iš tikinčiųjų, bet ir iš aukščiai stovinčių vadovų . . . mūsų rajono vadovai gali išlesti savus įsakymus, nurodymus, nepaisydami nei Ministrų Tarybos, nei TSRS Konstitucijos reikalavimų . . ."

* * *

Klausučių apylinkės pirmininkas Stasys Kundrotas išsireiškė, kad tikintieji į Žaliosios bažnyčią įkels koją tik per jo lavoną. Kokia herojiška ištikimybė okupantui!

* * *

J. Urbonas išsikvietė Rumokų eksperimentinio ūkio agronomę Stanaitienę ir apibarė, kam ji pasirašanti po pareiškimais dėl Žaliosios bažnyčios atidarymo.

* * *

Vepriai (Ukmergės raj.) 1978 m. gegužės mėn. 14 d. prie devocionalijų pardavėjo prisistatė vyriškis ir, pateikęs milicininko pažymėjimą, susikrovė visas devocionalijas į maišą ir nusinešė į mašiną. Tai ne pirmas toks atvejis Vepriuose. Atvykę į Sekminių atlaidus, milicininkai ir čekistai draudžia pardavinėti devocionalijas, užsirašo automašinų numerius, stebi einančius Kalvarijas tikinčiuosius. Į iškilmę Vepriuose rajono valdžia leido atvykti tik vienam kunigui. Nežiūrint to, dalyvavo keli kunigai, o žmonės gausiai rinkosi ir ėjo Kalvarijas.

* * *

Druskininkai. Druskininkų miesto Vykdomajame komitete einanti sekretorės pareigas Aldona Balevičiūtė ruošėsi vestuvėms, kurios turėjo įvykti 1978 m. balandžio 15 d. Drauge buvo numatyta ir religinės santuokos apeigos bažnyčioje. Apie tai sužinoję jos viršininkai (Komiteto pirmininko pavd. V. Marinionokas ir Bendrojo skyriaus vedėja Navickienė) užsipuolė ją, kam laikosi

„religinių prietarų". Buvo grasinama, kad, jeigu ji neatsisakysianti bažnyčios, būsianti atleista iš darbo, negausianti buto, bus pranešta aukštajai mokyklai į Vilnių, ir ji turėsianti nutraukti studijas. A. Balevičiūtė aiškinosi, kad jos šeimoje yra tokios tradicijos, o tėvų valia jai esanti šventė. Tada buvo iškviestas tėvas ir jam buvo mestas kaltinimas, kam prievartaująs savo dukterį— verčiąs laikytis religinių praktikų . . .

* * *

TARYBINĖJE MOKYKLOJE

Telšiai. V-sios vid. mokyklos Xb kl. auklėtoja Rumbutienė neleido mokinių dalyvauti klasės draugo motinos laidotuvėse 1977.XI.21. Mokiniai nunešė vainikus tik ant kapų.

* * *

Šiauliai. 1978 m. balandžio 1 d. Šiaulių vid. mokyklos direktorius Snieškus išsikvietė IX kl. mokinės Dalios Judikavičiūtės tėvą ir bandė įtikinti, kad tikėjimas užkirsiąs Daliai kelią į aukštąją mokyklą. Direktoriaus nuomone, Dalia priklausanti kažkokiai „sektai" ir galinti „prisidirbti košės". Tėvui buvo priminta, kad dukra susidomėjo saugumo organai ir reikią jai išaiškinti, kad nepriklausytų jokioms „sektoms" ar bendruomenėms, kurios dažnai peržengia tarybinius įstatymus.

* * *

(—Mama neleidžia stoti į komjaunimą?
—Ne. Pati nenoriu):

Šiauliai. 1977 m. spalio 18 d. Šiaulių VIII vid. mokyklos direktorė Jonaitienė pasikvietė į savo kabinetą XIb kl. mokinę Ireną Dapkutę.

—Kodėl nestoji į komjaunimą? Mama neleidžia?

—Ne. Pati nenoriu.

—Kodėl? Tu eini į bažnyčią?

—Einu.

Mokinės „auklėjime" dalyvavo direktoriaus pavaduotojai—mokyt. Lukšienė ir mokyt. Martinaitis. Nusivylusi pokalbio rezultatais, drektorė su panieka tarė:

—Šešiolika metų dirbu, bet dar nebuvau sutikusi taip fanatiškai įsitikinusios mergaitės. Nesuprantu, kas per auklėjimas namuose.

Sužinojusi, kad Irena turinti broliuką, direktorė užklausė:

—Ar ir jį vedatės į bažnyčią?

—Ne. Jis pats eina.

Tardymas direktorės kabinete užtruko visą valandą. Panašiai į direktorės kabinetą buvo kviečiami ir kiti vienuoliktokai nekomjaunuoliai. Kurie pasižadėjo stoti į komjaunimą, tuos paliko ramybėje.

Kiek vėliau buvo svarstomos vienuoliktokų charakteristikos. Apie Dapkutę taip parašė: „Mergaitė religinga, atkakliai, beveik fanatiškai gina savo įsitikinimus. Ji augo religingoje šeimoje, padėjo atlikinėti religines apeigas bažnyčioje, gal todėl jos nepaveikė nei mokytojų, nei draugų įtikinėjimai, nei mokykloje įgytos mokslinės žinios. Ji atkakli ir užsispyrusi, kai reikia apginti savo nuomonę bei įsitikinimus".

* * *

Šiauliai. Prieš 1977 m. Kalėdas Šiaulių VIII vid. mokykloje ateistų vadovė Grebeničenkaitė ruošė ateistinį vakarą Kūčių dienai. Ji vertė mokinius vaidinti davatkas ir pan. Ypatingai mokytoja tyčiojosi iš tų mokinių, kurie eina į bažnyčią. Mokinius gąsdino, kad neatėjusiems į ateistinį vakarą būsią rašomi dvejetai iš matematikos arba mažinamas elgesio pažymys.

* * *

(—Kodėl tarnauji Mišioms?
—Todėl, kad man patinka):

Kretinga. Nuo 1977 m. spalio mėn. Kretingos II vid. mokyklos moksleiviai pradėjo patarnauti bažnyčioje Mišioms. Mokyklos vadovybė užsipuolė VIII kl. mokinį Saulių Katkų:

—Kodėl tarnauji Mišioms?

—Todėl, kad man patinka.

—Mes tave pašalinsim iš mokyklos.

—Stosiu į kitą.

—Ko gero sugalvosi stoti į Kunigų seminariją?

—Dar yra laiko pagalvoti, —nenusileido Saulius.

Netrukus klasės vadovė atėjo pas Sauliaus motiną ir prašė neleisti sūnaus patarnauti Mišioms. Motina nesutiko.

Direktorius Kercorius, komjaunimo sekretorė Aleksandravičiūtė ir klasės auklėtojas Raguckas bandė bauginimais išgauti sutikimą netarnauti Mišioms iš mokinių Eugenijaus Drungilos ir Antano Puškoriaus.

* * *

Kybartai. Lietuvių kalbos mokytoja Sukackienė liepė VIIa kl. mokiniams išmokti po ateistinį eilėraštį arba paskaityti ką nors ateistine tema. Dauguma mokinių nepasiruošė. Tuomet mokytoja pagąsdino, kad kitą kartą surašysianti dvejetus. Kelios mergaitės pasipriešino, tvirtindamos, jog esančios tikinčios ir prieš savo įsitikinimus ateistinių eilėraščių nedeklamuosiančios. Viena iš mergaičių atsinešė paskaityti B. Brazdžionio eilėraštį „Garbės himnas", bet mokytoja neleido, sakydama, jog čia esąs ne eilėraštis, bet religinė giesmė. Mokyt. Sukackienė vertė tikinčias mokines išmokti ką nors iš jos atneštų „Zuikių pasakų".

* * *

Kybartai. 1978 m. gegužės 5 d. Kybartų bažnyčioje buvo laidojamas vienas senelis. VIb kl. auklėtoja Strakauskaitė įsakė klasės mokiniams, padėjus vainikus bažnyčioje prie karsto, išeiti laukan. Tai eilinis Lietuvos ateistų fanatizmo reiškinys. Šitaip elgtis mokytojai yra

prievartaujami mokyklos vadovybės, o ši—rajono švietimo skyriaus.

* * *

Stebuliai (Lazdijų raj.). Aštuonmetėje mokykloje moksleiviai yra prievartaujami rašytis į pionierius ir komjaunimą. Priversti įsirašyti į pionierius, moksleiviai verčiami nešioti raudoną pionieriaus kaklaraišt. Ne kartą mokytojai išgirsta tokį atsakymą: „Geriau už 75 kap. nusipirksiu saldainių, negu pionieriaus kaklaraištį".

1978 m. balandžio 4 d. VII kl. moksleviai buvo verčiami rašytis į komjaunimą. Visi mokiniai buvo palikti po pamokų ir po du kviečiami į mokytojų kambarį. Mokytoja Eugenija Smaidžiūnienė šitaip įrodinėjo komjaunimo naudą: „Kas įstos į komjaunimą, gaus gerą charakteristiką, kas neįstos—gaus „vilko" charakteristiką . . . Kurie įstos į komjaunimą, tie važiuos į Zarasus, o neįstojusieji liks namuose".

Mokytoja Smaidžiūnienė tikintiems vaikams duoda rašyti ateistinius rašinėlius, kas aiškiai diskriminuoja religingus moksleivius.

1977 m. gruodžio mėn. mokykloje buvo surengta ateistinė popietė, kurioje buvo deklamuojami eilėraščiai ir sekamos pasakos, išjuokiančios kunigus ir tikėjimą.

* * *

Leipalingis. Vid. mokyklos biologijos mokytojas Vytautas Česnulis—karščiausias ateizmo apaštalas. Savo pamokas jis dažnai paverčia ateizmo paskaitomis, išjuokiančiomis tikinčiuosius ir religiją. Vienas vienuoliktokas charakterizavo V. Česnulio propagandą, kaip „tipišką Lietuvos ateistams savo neišmintimi, cinizmu ir nenusimanymu religijos".

* * *

Užguostis (Prienų raj.). Per š.m. Velykas bažnyčioje buvo gausu ne tik suaugusių tikinčiųjų, bet ir moksleivių. Nuo pat pamaldų pradžios bažnyčioje buvo šnipų ir

vietinės valdžios atstovų. Šie, atėję į zakristiją, norėjo surašyti pamaldose dalyvaujančius vaikus ir priekaištavo klebonui, kam jis organizuojąs moksleivius aktyviam dalyvavimui pamaldose. Klebonas kun. Zenonas Navickas paaiškino, kad jis protokolo nepasirašysiąs, o vaikus organizuosiąs ir toliau. „Aš prie komunistų vaikų nelendu, todėl savo vaikus auklėkite, kaip patinka, o iš tikinčiųjų tėvų reikalavau ir reikalausiu, kad vaikai eitų į bažnyčią", —užtikrino klebonas.

* * *

Prienai. Po 1978 m. Velykų Prienų II vid. mokyklos VII a. kl. auklėtoja Žemaitienė barė mokines: Kazlauskaitę, Sinkevičiūtę ir Meikščiūnaitę už dalyvavimą Velykų procesijoje. Mokinė Sinkevičiūtė paaiškino, kad bažnyčią lankė jos senelė, motina, todėl lankysianti ir jinai.

* * *

Prienai. 1978 m. balandžio 17 d. į Prienų raj. Vykdomąjį komitetą buvo pakviesti Pakuonio, Skriaudžių ir Užuguosčio parapijų klebonai. Rajono pirmininko pavad. Morkvėnas priekaištavo klebonams, kad šie per Velykas leidę vaikams dalyvauti religinėse apeigose. Pakuonio klebonas kun. Tėvelis atsikirto, kad kunigas nesąs milicininkas ir vaikų nuo altoriaus nevaikysiąs. Kiti kunigai aiškino: „Pasirašėte gražią Konstituciją, tai būkite malonūs jos laikytis".

* * *

Aukštadvaris (Trakų raj.). Aukštadvario vid. mokyklos V kl. mokinys Saulius Sekonas ir VIII kl. mokinys Piliukas už pasinaudojimą sąžinės laisvės įstatymu buvo išjuokti mokyklos satyriniame laikraštyje. Jų nusikaltimas—nuėjo į bažnyčią pasimelsti.

VII kl. mokinė Baranauskaitė ir mokinys Kalinkevičius buvo griežtai įspėti daugiau neiti sekmadieniais į bažnyčią.

VII kl. mok. Špiliauskaitei L. mokyklos partijos sekretorius Verseckas grasino sumažinti elgesį ir išjuokti sienlaikraštyje, jei ji ir toliau eisianti į bažnyčią.

Aukštadvario tikintieji savo vaikus veža į kitas bažnyčias.

* * *

(Mokytojai—jaunų sielų žudikai):

Palanga. 1978 m. kovo 30 d. II vid. mokyklos mokyt. Jovaišienė atėjo pas IVa kl. mok. Stonkutę į namus ir aiškino tėvams, kad vaikų negalima vesti į bažnyčią. Ši mokytoja klasėje liepia mokiniams piešti Dievą, tyčiojasi iš tikėjimo. Šiais metais jau 4 kartus vertė mokinius užpildyti anketas apie tikėjimą. Mokyt. Jovašienė kartu su vyru lankėsi pas IVa kl. mok. Senavaitį ir prievarta įrašė į pionierius.

* * *

Ignalina. 1977 metų birželio 27 d. Ignalinoje buvo laidojamas tragiškai žuvęs dešimties metų berniukas Rimas Stukėnas. Laidotuvėse dalyvavo daug žmonių, ypač jaunimo ir vaikų. Šv. Mišiose žmonės spaudėsi prie Dievo stalo. Šv. Komuniją priėmė apie du šimtai žmonių. Tik Rimo klasės draugai to padaryti negalėjo. Juos iš bažnyčios išvedė mokyt. E. Juodagalvienė ir išlaikė savo bute tol, kol išnešė karstą iš bažnyčios. Gatvėje Rimo klasės draugai vėl galėjo prisijungti prie laidotuvių eisenos.

* * *

Zuikai (Ignalinos raj.). Zuikų aštuonmetėje mokykloje mokytojai prikalbino IV kl. mokinę Rimutę Balčiūnaitę rašytis į pionierius. Mergaitė sutiko. Mokytojai jai davė dovanų parkelį, knygutę ir kaklaraikštį. Grįžusį į namus (didžiasalio km.), mergaitė pasipasakojo tėvams. Tėvai liepė mergaitei iš pionierių išsibraukti. Kitą dieną ji nuėjusi į mokyklą prašė mokytojus, kad ją išbrauktų. Tie

pradžioje nesutiko, bet kai mergaitė graudžiai pravirko, išbraukė. Po to partinės organizacijos sekretorius Sidorovas ir kolūkio pirmininkas A. Balčiūnas, atėję pas mergaitės tėvus, visokiais būdais juos šantažavo.

* * *

Zuikai. Zuikų aštuonmetėje mokykloje 1977 m. lapkričio mėnesį mokytoja A. Garlienė iškratė VII kl. mokinio Kęstučio Balčiūno kišenes ir ten radusi rožančių—jį atėmė. Po mėnesio mokytoja rožančių sugrąžino.

* * *

KATALIKAI TARYBŲ SĄJUNGOJE

Moldavija

Tikinčiųjų katalikų persekiojimas Moldavijoje vis nesibaigia, ypač Raškove. Čia sugriovus maldos namus—bažnytėlę, žmonės renkasi kas vakarą melstis į mažą butelį, buvusios bažnytėlės kieme. Čia dažnai lankosi vietinė valdžia ir vaiko besimeldžiančius, ypač vaikus ir jaunimą.

Kaimo tarybos pirmininkas Zan Matvejavič Bogoras ne kartą kvietė Valentiną Oleinik pasiaiškinti, kam ji namuose leidžia žmonėms melstis, bet jos vis nebūdavo namuose. Pagaliau pasitaikė proga. Š. m. kovo 21 d. V. Oleinik, grįžtančią iš Rybnicos, gatvėje prieš kaimo tarybos raštinę sulaikė pirmininkas Bogoras ir iškoliojo necenzūriškais žodžiais, reikalaudamas uždaryti, jo žodžiais tariant, „bardak bogomolija". Oleinik jam atsakė, kad jį paduosianti teisman už įžeidinėjimą ir užgauliojimą. Valdžios atstovas gatvėje kolioja moterį vien dėl to, kad ji tikinti. Oleinik užgauliojimą girdėjo Pranė Sajevską.

Pirmininkas Bogaras iškvietė Petrą Pooribnoj ir Aleksandrą Prosianoj ir grasino nubausiąs pinigine bauda, jei toliau eis melstis.

Moldavijoj tas pats ateistinis teror metodas, kaip ir Lietuvoj):

Raškovas liko be Kalėdinės ir Velykinės išpažinties, — kunigui ten nuvažiuoti griežtai uždraista.

Religijų reikalų tarybos įgaliotini pavaduotoja uždraudė V. Oleinik net pasirodyti Kiiniove, o žmones prigąsdino, jei jie klausysią V. Oleinikir kartu važinėsią su ja pas įgaliotinį Kišiniove, tai jų laukia tremtis į Sibirą.

Šių metų Velykų švenčių metu Kšiniove koplytėlėje pamaldose dalyvavo gausesnis katalkų skaičius negu praėjusiais metais. Buvo nemaža vaikučių ir jaunimo. To negalėjo nepastebėti valdžios atstovai, kurie su nepaprasta kantrybe ne tik sekmadieniais, bet ir paprastomis dienomis „uoliai" lankosi pamaldose.

Tuoj po Velykų Kišniovo m. Lenino raj. vyk. komiteto sekretorė Trofimova iškvietė kun. Vladislavą Zavalniuk ir reikalavo, kad neleistų vaikams prisiartinti prie altoriaus ir per pamokslus neraginti jaunimo bei vaikų melstis ir lankyti bažnyčią. Taip pat uždraudė raginti tėvus, kad jie auklėtų savo vaikus katalikiškoje dvasioje.

Dabar beveik kasdieną Trofimova ateina į pamaldas ir stebi, kas patarnauja prie altoriaus, juos tardo, klausinėdama, iš kur jie ir kodėl eina. Net senyvo amžiaus žmonėms neleidžia ramiai patarnauti kunigui. Kad jaunesni kaip 18 metų vaikinai nepasirodytų prie altoriaus, tikrinami jų pasai.

RRT įgaliotinis Vikonskis skundėsi, kad Moldavijoje yra 150 pravoslavų cerkvių ir apie du šimtai popų ir su jais ateistai neturį tiek daug vargo ir rūpesčių, kiek su ta viena katalikų koplytėle ir su vieninteliu visoje Moldavijoje kunigu V. Zavalniuk. Ateistai negali sutikti su tuo, kad Moldavijoje aušta tikėjimo pavasaris, kad Dievo ieško ir prie Jo glaudžiasi ne tik seneliai, kuriuos jau kviečia amžinybė, bet ir vaikučiai bei jaunimas.

Katalikai Moldavijoje jau išsikovojo, jog kunigas pagal iškvietimą, suderinus su Religijų reikalų tarybos įgaliotiniu, turi teisę aptarnauti ligonius ir kartu ten susirinkusius tikinčiuosius, kiek jų telpa ligonio kambaryje. Tačiau

šia pergale teko džiaugtis neilgai. Š. m. balandžio 26 d. įgaliotinis Vikonskis (su juo kartu buvo ir saugumo darbuotojai) išsikvietė kun. V. Zavalniuk ir išsigynė savo žodžių, esą jis niekam ir niekada nesakęs—nei bažnytinio komiteto pirmininkui, nei tikintiesiems, kurie dažnai šiuo atveju pas jį kreipiasi, jog galima aptarnauti ne tik ligonį, bet ir pas ligonį susirinkusiuosius. ,,Leidžiama išklausyti išpažinties tik tą, pas kurį kunigas buvo kviečiamas pagal telegramą, o jei ten susirinkę daugiau žmonių, visi privalo eiti ir prašyti vietos valdžios leidimo net dalyvauti ligonio apeigose, nekalbant jau apie išpažinties atlikimą. Jeigu to bus nepaisoma, tai kunigas gali būti areštuojamas.

Š. m. balandžio 24-26 d. Kišiniove vyko Taikos konferencija. Joje dalyvavo delegacija iš užsienio. Jų tarpe trys kunigai, teologijos profesoriai iš Austrijos, Vokietijos ir Čekoslovakijos, vienuolė seselė profesorė iš JAV ir grupė tikinčiųjų iš įvairių šalių. Jie lankėsi Kišiniovo koplytėlėje, kalbėjosi su tikinčiaisiais, kunigai laikė šv. Mišias. Koks buvo jų nustebimas ir pasipiktinimas, kai jie sužinojo iš tikinčiųjų, jog visoje Moldavijoje yra tik ta viena maža koplytėlė ir vienintelis kunigas. Jie nenorėjo tikėti savo akimis, ką matė, ir tikėti, ką pasakojo parapiečiai. Kaip galima kalbėti apie taiką, apie ramų žmonių gyvenimą, jeigu mindžiojamos švenčiausios ir neliečiamos žmogaus teisės: sutvarkyti savo sąžinę, atlikti išpažintį, atlikti paskutinį patarnavimą ligoniui jį atlankant, atvykus kunigui!?

* * *

NAUJI POGRINDŽIO LEIDINIAI

(Lietuvos visų nelaimių priežastis—ateistinis marksizmas):

1. ,,RŪPINTOJĖLIS". Gegužės mėn. išėjo 5-sis numeris. Straipsnyje ,,Vasario 16 aktas" rašoma: ,,Po Vasario 16 prasidėjęs Lietuvos valstybės kūrimosi laikotarpis yra šviesiausias periodas lietuvių tautos istorijoje. Jo neuž-

temdys niekas, —nei bandymai jį išbraukti iš Lietuvos istorijos, nei svetimiems dievams tarnaujančių pastangos jį pažeminti ir suniekinti . . ." Straipsnio auorius būkštauja, kad šiuo metu okupuotoje Lietuvoje smarkiai pakirsta lietuvių moralė ir tai veda tautą į pražūtį." . . . tautos moralės puolimo sulaikymas ir pakėlimas . . .— gyvybinės reikšmės klausimas, sprendžiąs tautai gyventi ar žūti". Straipsnyje pabrėžiama, kad svarbiausias moralės ramstis yra religija".

K. Aušrys straipsnyje „Kur blogybių šaknys" pasakoja apie liūdnus moralinio žlugimo faktus. 1940 m. kiekvienam Lietuvos gyventojui teko 0,8 l degtinės, o dabar net po 17 litrų . . . alkoholikų dispanserizuota apie 22.000. Lietuvos psichiatrų nuomone, dispanserizuota tik trečdalis alkoholikų. Prieš 1940 m. Lietuvoje įvykdavo nuo 107 iki 250 žmogžudysčių; dabar Tarybų Lietuvoje kasmet nužudoma 4-5 tūkstančiai žmonių. Nusikalstamumas jaunimo tarpe pastoviai auga. Iki tarybinių metų abortų Lietuvoje per metus būdavo apie 15.000, o dabar maždaug 60.000. Kasmet išsiskiria 9-10.000 šeimų, perpildyti kalėjimai, venerikų ligoninės. „Besaikis girtavimas rodo, kad žmogus tarybinėje santvarkoje pergyvena sunkią dvasinę krizę". Autorius siūlo atsigręžti į religiją ir visomis jėgomis kovoti su alkoholizmu, kad išgelbėtume savo Tėvynę.

Nuo 5-jo numerio jaučiamas žymiai didesnis leidinio straipsnių aktualumas. Skaitytojai už tai tikrai liks dėkingi „Rūpintojėlio" leidėjams.

2. „TIESOS KELIAS". Balandžio pabaigoje išėjo „Tiesos kelio" 8-sis numeris pašvęstas daugiausia vaikų katekizacijai.

3. „DIEVAS IR TĖVYNĖ". 7-me numeryje nemaža svarių straipsnių, parodančių, jog Lietuvos visų nelaimių priežastis—ateistinis marksizmas. Nemaža skaudžių, bet teisingų žodžių yra pasakyta Lietuvos vyskupų adresu.

4. „AUŠRELĖ". 1978 m. vasario 16 d. išėjo 1-sis „Aušrelės" numeris. Pirmame puslapyje dedikacija: „Skiriame saugumo užsmaugtam „Laisvės Šaukiui". Straips-

niai tautinio pobūdžio, aktualūs, kviečią suvienytomis jėgomis kovoti prieš bendrą tautos priešą.

„LKB Kronika" linki „Aušrelės" leidėjams, Dievui laiminant, ilgų ir vaisingų gyvavimo metų, budinant tautinę ir religinę lietuvio sąmonę.

5. „AUŠRA". 1978 m. balandžio pradžioje pasirodė 10-sis „Aušros" numeris.

ATITAISOME!

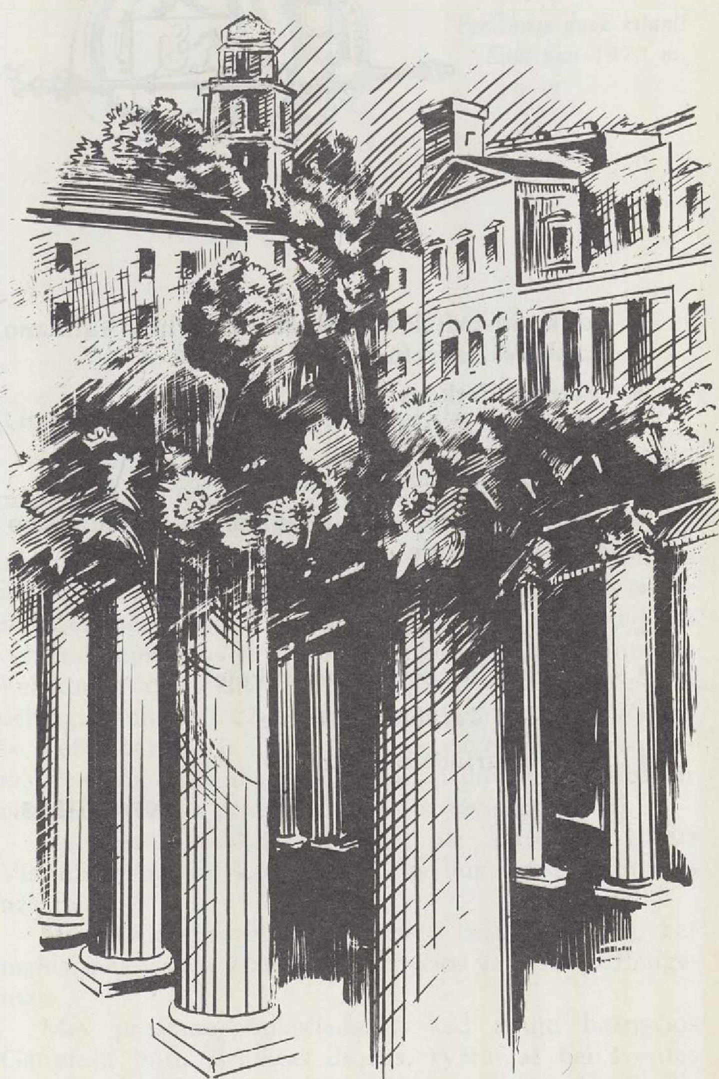
„LKB Kronikos" redakcija gavo iš savo skaitytojų laišką, kuriame rašoma: „28-me „LKB Kronikos" numeryje yra atspausdintas straipsnis „Lietuvos ir Tarybų Sąjungos religinio gyvenimo problemos". Jame išsamiai nušviestas sunkus Katalikų Bažnyčios kryžiaus kelias Tarybų Sąjungos valdomuose kraštuose. Straipsnyje daug šviesių, dvasią keliančių, optimistinių minčių, parodančių Katalikų Bažnyčios veiklos metodus ir sunkiausiomis sąlygomis. Tačiau sakinys: „**Naujai paskirti vyskupai šiuo metu kiek gali rūpinasi pastoracija**" neatitinka tikrovės. Gerbiu vyskupus ir noriu apie juos tik šviesiai kalbėti, bet kai kurie man gerai žinomi istoriniai faktai, ateistų atsiliepimai apie jų vyskupišką veiklą ir jų pačių pasisakymai tarybinėje ir užsienio spaudoje neleidžia mano sąžinei sutikti su mintimi, išreikštai minėtame „LKB Kronikos" sakinyje.

„LKB Kronikos" redakcija pripažįsta, kad ši pastaba pakankamai motyvuota.

* * *

LIETUVI, NEPAMIRŠK!

P. Plumpa, N. Sadūnaitė, S. Kovaliovas, C. Pranskūnaitė, V. Lapienis, B. Gajauskas, V. Petkus ir kiti neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai gyventi ir tikėti!

Nr. 34

- Jo Eminencijai Kardinolui Ž. Vjo, Vatikano valstybės sekretoriui
- Viktoro Petkaus teismas
- Laiškai iš Gulago
- KGB puola kun. A. Svarinską
- Naujoji vaikų subedievinimo ir nutautinimo akcija Lietuvoje
- Žinios iš vyskupijų
- Tarybinėje mokykloje
- Komunistinė dorovė praktikoje
- Katalikai Tarybų Sąjungoje
- Nauji pogrindžio leidiniai

1978.VIII.15.

LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS KRONIKA NR. 34

Perskaitęs duok kitam!
Eina nuo 1972 m.

JO EMINENCIJAI KARDINOLUI Ž. VIJO, VATIKANO VALSTYBĖS SEKRETORIUI

(Lietuvos katalikai liūdi popiežiui Pauliui VI mirus):

1978 m. rugpiūčio 6 d. vakare radijo bangos atnešė į mūsų Tėvynę liūdną žinią—mirė popiežius Paulius VI.

Mes, Lietuvos katalikai, nors gyvename už geležinės uždangos, bet gerai pažįstame šį didį krikščioniškos dvasios milžiną, uolų ir drąsų Dievo reikalų gynėją šiame audringame, proto ir dvasios krizės amžiuje. Velykinis velionio popiežiaus lietuviškas sveikinimas „Su šventomis Velykomis" dar ir dabar aidi mūsų širdyse. Be galo esame dėkingi Pauliui VI už leidimą įkurti Kankinių koplyčią po šv. Petro bazilika ir Dievo Motinos paveikslo pašventinimą. Popiežiaus Pauliaus VI mums padovanoti mišiolai ir brevioriai nuolat primena mums jo tėvišką rūpestį.

Lietuvos katalikai meldžiasi už mirusį Kristaus Vietininką ir tiki, kad danguje jis bus uolus Bažnyčios užtarėjas.

Mūsų žodis pavėluotai pasiekia laisvąjį pasaulį, bet malda mes visada esame su Bažnyčios vargais ir džiaugsmais.

Mes prašome Aukščiausiąjį, kad nauju bažnyčios Ganytoju būtų išrinktas drąsus, ryžtingas bei šventas popiežius, kurio širdyje rastų atgarsio mūsų kančios ir kova prieš prievartinį mūsų tautos bedievinimą.

Šia ypatinga proga mes reiškiane lietuvių tautos visišką ištikimybę ir sūnišką meilę Apaštalų Sostui.

„LKB Kronika" prašo užsienio lietuvius perduoti šį laišką adresatui.

* * *

VIKTORO PETKAUS TEISMAS

(Teismo farsas piktina visus dorus lietuvius):

V. Petkaus teismas prasidėjo 1978 m. liepos 10 d. Jau nuo pirmos teismo dienos buvo jaučiama rūpestinga teismo spektaklio režisūra. Liepos 10-ai dienai, kada buvo skaitomas kaltinamasis aktas, teisman buvo iškviesti ir įleisti teismo salėn estai ir latviai, t. y. tie liudytojai, kurie lietuvių kalbos nemoka ir nesupranta. Jie tik matė, kad į teismo salę V. Petkus buvo keturių milicininkų jėga įvilktas užlaužtomis rankomis. Teisme jis pareiškė esąs nekaltas ir atsisakė advokato paslaugų. Visą likusį laiką V. Petkus teismą demonstratyviai ignoravo, neatsakinėdamas į jokius klausimus, nesigindamas ir nesiaiškindamas, o ramiai snausdamas.

Pirmasis teismo posėdis tęsėsi pusantros valandos ir teismas buvo nukeltas į liepos 11 dieną.

Liepos 11 d. į aukščiausiąjį teismą Vilniuje atvyko didelis būrys V. Petkaus draugų ir vienminčių, tačiau į teismo salę nebuvo įleisti. Prie teismo salės durų budįs čekistas kiekvienam, norinčiam patekti į teismą, pareikšdavo, kad „nesą vietų".

Pirmieji į teismo salę buvo įleisti liudininkai kun. K. Garuckas, O. Lukauskaitė-Poškienė ir R. Ragaišis. Nustebę jie pamatė, kad salė, nors jos durys iki jų įleidimo buvo užrakintos, jau pilna prigūrėjusių kažkokių neaiškių tipelių. Apžiūrėjusi salę, C. Lukauskaitė-Poškienė (Helsinkio lietuviškosios grupės narė) garsiai paklausė kun. K. Garucką (taip pat Helsinkio grupės narį):

—Ar tai vis liudininkai? Gal spaudos atstovai? Ak, ne! Tai, matyt, privilegijuoti svečiai.

Ir tikrai tai buvo teismo spektaklio statistai, įleisti salėn pro tarnybines duris, kad salė būtų užpildyta ir joje neliktų vietos tiems, kurie, užjausdami V. Petkų, tikrai norėjo matyti ir girdėti teismo eigą.

Didelis būrys nepatekusių į salę kreipėsi protestuodami į aukščiausiojo teismo pirmininką, bet šis nesiteikė su atėjusiais kalbėtis. Tik jo sekretorė pareiškė, kad teismas esąs uždaras. Netrukus ant teismo salės durų buvo iškabintas užrašas, kad šioje salėje teisiamas V. Petkus ir kad teismas esąs „nevіešas". Per pirmąją pertrauką salę apleido ir neaiškūs tipeliai, nežinia pro kur atsiradę salėje.

Esminiai teismo liudininkai pagal Baudžiamojo kodekso 68 ir 70 straipsnius buvo apklausinėti tik vėlai vakare. Visi jie, įėję į teismo salę, pasveikindavo V. Petkų, pasakydavo apie jį keletą gražių charakteristikos žodžių, kaip antai: „geras katalikas, tikras lietuvis, doras, kultūringas žmogus", ir, solidarizuodamiesi su V. Petkumi, atsisakydavo nuo bet kokių parodymų.

(Kun. K. Garuckas katalikiškai pasveikino Petkų):

Kun. K. Garuckas, įėjęs į salę, katalikiškai pasveikino Petkų ir perdavė jam sveikinimus visų tų, kurių į salę neįleido. Teisėjo paklaustas, ar pažįstąs kaltinamąjį, pasakė, kad pažįsta jį kaip gerą kataliką, tikrą lietuvį ir tos pačios, kaip ir jis pats, Helsinkio susitarimams remti lietuviškosios grupės narį.

—Veikėme drauge, todėl galite ir mane pasodinti šalia V. Petkaus į kaltinamųjų suolą. Laikysiu sau garbe mirti lageryje, kaip mirė mano mokytojai—vyskupas Reinys ir Tėvas Andruška. Daugiau ką nors parodyti atsisakau.

Liudininkė Jadvyga Petkevičienė įteikė Petkui rožę, kuri iš jo tuojau buvo atimta.

—Garbė Tau, tautos sūnau, kuris paaukojai laisvę už mūsų teises, —šiais žodžiais J. Petkevičienė išreiškė visų dorų lietuvių nuotaikas.

O. Lukauskaitė-Poškienė pasakė:

—Helsinkio susitarimams remti lietuviškosios grupės narį Viktorą Petkų pažįstu kaip dorą, kultūringą ir gerą žmogų. Po jo suėmimo įteikiau prokuratūrai protestą dėl nenusikaltusio žmogaus suėmimo. Ir šiandien tebesu įsitikinusi jo nekaltumu, todėl prašau Tamstą, teisėjau, atstatyti teisėtumą ir nutraukti bylą. Savo pareiškimą baigiau ir į tolimesnius klausimus neatsakinėsiu.

Liepos 12-ąją prasidėjo ne aukščiausiojo teismo posėdis, bet kino tragikomedija. Atvykę liudininkai į salę nebuvo įleisti. Prie teismo rūmų stovėjo net dvi kinostudijos mašinos, o kino darbuotojai triūsė teismo salėje. Nežinoma, ar teismo pirmininkas Ignotas ir prokuroras Bakučionis darbavosi tik kaip kino režisieriai ar ir kaip naujos kino žvaigždės. Uniformuotų vyrų palydoje buvo įvestas į teismo salę vienintelis V. Petkų kompromituojantis liudininkas, jaunas kareivėlis Čivilis. Jau antrąją teismo dieną jisai verkdamas pasipasakojo jaunuoliams, kad pirmąkart saugumas jį privertė duoti parodymus, kai jis buvo visai girtas, nieko iš esmės nesupratęs ir sutikęs su viskuo, ką jam liepė patvirtinti, o vėliau nepajėgęs savo parodymų paneigti. Vargšas jaunuolis! Jis niekada nebuvo Petkaus lytiniai išprievartautas, bet moraliai jį tikrai išprievartavo tie, kas privertė jį duoti melagingus parodymus. Jaunuoliai, kurie lankydavosi V. Petkaus bute ir ten bendrai studijavo Šapokos „Lietuvos istoriją" bei religines knygas, niekada jo nėra matę Petkaus bute.

Helsinkio grupės narys B. Finkelšteinas raštu pareiškė aukščiausiajam teismui:

„Aš atsisakau dalyvauti liudininku V. Petkaus byloje, nes ir aš, kaip V. Petkus, esu lietuviškosios Helsinkio grupės narys ir pilnai kartu su Petkumi atsakau už Grupės veiklą ir tuos dokumentus, kuriuos LHG paruošė. Aš galiu teismo procese dalyvauti tik kaltinamuoju".

Į teismo salę buvo pakviestos dvi Petkaus buto šeimininkės. Abi liudininkės dar prieš teismo salės duris buvo saugumiečio paklaustos, ar jos duosiančios parodymus ir, būtent, kokius. Joms atsakius, kad „ko teisėjas klaus, atsakysime" liudininkės į salę buvo įleistos. Liudininkų apklausa prieš teismo salės duris!? Teisme

šeimininkės papasakojo, kad pas Petkų, išgyvenusį jų bute 8 metus, niekada nebuvo girtaujama, o tvarkydamos jo kambarį, niekada neradusios ne tik tuščios bonkos, bet dargi kamščio. Pas V. Petkų rinkdavosi jaunimas, bet jie elgėsi rimtai ir mandagiai.

Nesitikėjęs tokio liudijimo, prokuroras Bakučionis tik išskėtė rankas ir rusiškai sušuko: „Nu, vot!"

Teisme buvo skaitomi latvio Kalninšo parodymai dėl numatomo Estijos, Latvijos ir Lietuvos išvadavimo komiteto steigimo. V. Petkaus bylą apsunkinantieji parodymai iš Kalninšo buvo nupirkti už leidimą jam išvykti į Vakarus. Ir tikrai, dar prieš prasidedant teismui, Kalninšas su šeima jau buvo Vakaruose. O remiantis jo paties liudijimais, jis turėjo sėdėti kaltinamųjų suole šalia Petkaus. Kur logika? Vienam organizacijos dalyviui—kalėjimas, kitam—laisvė Vakaruose.

Visą liepos 12-tąją d. teismo salėje buvo filmuojama.

Liepos 13-ąją dieną liudininkų į salę taip pat neįleido. Aplink bestovinčius prieškambaryje nuolat zujo tiek aukšto, tiek ir žemiausio rango saugumiečiai. Laukiančiųjų laikysena buvo rimta ir rami. Prieš teismo posėdį saugumiečiai ir milicininkai pašalino iš teismo salės prieškambario visus atvykusius dalyvauti teisme, išskyrus liudininkus. Susirinkęs jaunimas ramiai išėjo ir susibūrė ant plačių teismo laiptų. Nežinia iš kur atsirado glėbys gvazdikų, —visi jie buvo po vieną išdalinti liudininkams ir susirinkusiam jaunimui.

Laikydami rankoje gvazdikus, jaunimas ir Petkaus draugai susispietė vienoje laiptų pusėje ir ėmė darniai choru kalbėti rožančių. Netoli stovėjo saugumiečiai, milicininkai ir draugovininkai, o gatvėje laukė paruošta milicijos mašina. Pro Respublikinės bibliotekos langus šį neįprastą vaizdą stebėjo didelis būrys vilniečių. Milicija ir saugumas, dar nematę tokio protesto rūšies, pasimetė ir nežinojo kaip elgtis. Atėjęs kino studijos operatorius, o gal saugumietis, pradėjo iš visų pusių besimeldžiančius filmuoti. Vienas iš liudininkų išsitraukė foto aparatą ir pradėjo fotografuoti patį filmuotoją. Baigęs melstis,

jaunimas šypsodamasis padėkojo filmuotojui už jo triūsą. Po trumpos pertraukos jaunimas ir vėl tęsė toliau rožančiaus maldą už teisiamąjį V. Petkų.

Po pietų pertraukos udininkai pamatė, kad teismo salė jau pilna žmonių, suirinkusių pro tarnybines duris. Saugumiečiai į teismo sa; įleido tik penkis asmenis: A. Terlecką, O. LukauskaitęPoškienę, kun. K. Garucką ir Petkaus buto šeimininkes Kiti buvo žiauriai atstumti nuo durų, o maskvietė I. Vrtkanova papulkininkio Baltino taip brutaliai pastumta, kad parkrito ant grindų.

(Teismas: Viktoras Petkus itin pavojingas recidyvistas):

Teismas paskelbė Viktorą Petkų itin pavojingu recidyvistu ir pasmerkė jį 3 metams kalėjimo, 7 metams griežto režimo lagerio ir dar 5 metams tremties.

Teismas taip pat paskelbė, kad R. Ragaišis už atsisakymą liudyti teisme patraukiamas baudžiamojon atsakomybėn.

Taip pasibaigė ši žiauri teismo tragikomedija.

N. B. Viktoro Petkaus eismo eiga pateikta pagal vieno teismo dalyvio raštišką pasakojimą.

* * *

LAIŠKAI IŠ GULAGO

Rašo Vladas Lapienis:

„Esant šiltam orui, įkyriai mus puola daugybė uodų. Jie puola lauke, barake, valgykloje, t. y. dirbant, ilsintis ir valgant. Kai tik atidarai duris, jie nepastebimai patenka į patalpas. Prie barako yra kelios lysvės. Vieną kartą pamačiau kalinį Paulaitį ravint piktžoles, šalia degė laužas, o aplink dūmų kamuoliai. Uodai nemėgsta dūmų, ir tokiu būdu nors šiek tiek nuo jų apsiginama . . .

Gera malda yra nepaprastai galingas ginklas, niekada neišsemiamas turtas, visų brangenybių šaltinis ir geriausioji mūsų mokytoja . . .

(Neiti į konfliktą su savo sąžine—V. Petkus):

Atėmimas dvasinės bei fizinės laisvės iš daugelio žmonių vieno ar keleto žmonių naudai yra didelis nusikaltimas prigimtinei teisei . . .

Tapus kaliniu (ypač tardymų metu), tenka spręsti greitai, nėra galimybės pasitarti, ramiai apgalvoti. Lieka vienintelė galimybė—paklausyti savo sąžinės balso. Didelis vargas vėliau būna tam žmogui, kuris tokiais atvejais eina į konfliktus su savo sąžine.

1978 m. birželio 3 d."

* * *

„Birželio mėn. pirmoje pusėje, laukdamas kažkokios komisijos, trečios kolonos penktos zonos viršininkas majoras Aleksandrovas taip pradėjo „švarinti" bei „tvarkyti" gyvenamąjį baraką bei siuvimo cechą, kad iš manęs paėmė Tavo atvežtus česnakus, iš lagerio parduotuvės pirktą tuščią aliejaus butelį. Pats viršininkas atnešė iš pašto laikraščius bei žurnalus: „Tiesą", „Komjaunimo tiesą", Czerwony Sztandar", „Za rubežom" ir, nepraslinkus nė 40 min., pats viršininkas neperskaitytus laikraščius paėmė iš manęs, nunešė į katilinę ir sudegino . . . Kalinio gyvenime reikia daug kantrybės" . . .

Prašyčiau religinių paveikslėlių į Mordoviją man nesiųsti. Esu kalinys, ir daromos kratos. Kokia garantija, kad tas pats zonos viršininkas negali atimti ir sudeginti religinius paveikslėlius . . . Nepatarčiau siųsti maldų ir religinių minčių, parašytų rašoma mašinėle, nes tai sudaro nemažai naujų rūpesčių ir papildomo darbo saugumiečiams. Tardymo metu nekartą girdėjau iš čekistų lūpų, kad jie ir taip turi gana daug darbo . . .

Citatos iš šv. Rašto, „Kristaus sekimo" bei kitų religinių knygų yra reikalingos ir naudingos. Jų labai laukiu . . .

Būdamas laisvėje, mačiau daug fizinių ligonių. Tačiau, būdamas kalėjimuose ir lageriuose, pamačiau, kad už kūno ligonius yra baisesnių dvasinių ligonių: luošų, aklų,

nebylių. O Kristus yra pasakęs, kad reikia labiau bijoti tų, kurie sužaloja dvasios sveikatą . . ."

1978 m. birželio 20 d.

* * *

„Liepos 5 d. mane ir keletą kitų kalinių iš trečio lagerio penktos zonos, esančios Baraševo gyvenvietėje, atvežė į devynioliktą lagerį, esantį Liesnoj gyvenvietėje, t. y. arčiau Potmos. Šis lageris yra kelis kartus didesnis, negu tas, kuriame iki liepos 5 d. buvau. Sakė, kad vien tik lietuvių kalinių čia yra penkiolika ar daugiau.

Kai važiuosi mane aplankyti, iš Potmos pirk bilietą iki Javas, o ten sėsk į dreziną. Jei jos nebus, teks važiuoti autobusu. Kelias duobėtas, ir važiuojant autobusu nekuriems būna bloga . . .

Nors atvažiavau į šią koloniją liepos 5 d., o dabar jau yra liepos 15 d., tačiau dar negavau nei jokio laikraščio, nei laiško.

Mano išmokimas siūti pirštines nuėjo niekais, nes čia kitokie darbai . . .

Dabar rašyk laišką šiuo adresu: Mordovskaja ASSR, st. Potma, p/o Lesnoj, učr. žch 385/19-3, Lapienis Vladas, Antano.

1978 m. liepos 15 d.

Rašo Nijolė Sadūnaitė.

(N. Sadūnaitei siunčiama daug laiškų, bet mažai tegauna):

Mordovijos lageryje Nijolė Sadūnaitė parašydavo savo dėdei, gyvenančiam JAV trumpus laiškučius. Dauguma tų atvirukų-laiškelių dėdės nepasiekdavo. Nijolė taip pat negavo nė vieno dėdės laiško.

Būdama ištrėmime—Sibire, Sadūnaitė gauna tik mažą dalį jai siunčiamų laiškų, banderolių, siuntinėlių. Jos rašyti laiškai adresatų taip pat dažnai nepasiekia.

1977 m. lapkričio 14 d. laiške Nijolė rašo: „Man rašyti Antano, Stefos ir kitų pirmieji laiškai dingo . . . Jų

negavau ir turbūt negausiu. Daug laiko praėjo nuo jų išsiuntimo.

Kiek vėliau N. Sadūnaitė rašė: „Nežinau priežasties, nors ją nujaučiu: kai kurie vilniečių laiškai ilgai užsibūna Vilniuje, o tik po to skrenda į Bogučanus. Lapkričio 7 d. rašytas laiškas iš Vilniaus iškeliavo tiktai laprkičio 12 d. ir Bogučanuose buvo lapkričio 18 d."

1977 m. lapkričio 29 d. Nijolė rašė: „Mano laiškų (parašiau šešis) negavo, tik atviručių komplektą. Keista, kam jų prireikė, tų paprasčiausių laiškučių?! Nebuvo juose nieko įdomaus nė slapto . . ."

1978 m. balandžio 3 d. Sadūnaitė rašo: „Th. Scharf iš Vakarų Vokietijos parašė rusiškai laišką centrinio pašto viršininkui, klausdama, kaip siųsti man siuntinėlius, kokiu adresu adresuoti, kad jų negrąžintų? Ji jau turi mano rašytą adresą, jį perfotografavo ir klijuoja ant man siunčiamo laiško voko. Prietelių siuntinėlių dalį grąžino atgal į užsienį su užrašu—„nepilnas adresas" . . . Bet tie siuntinėliai jau buvo Bogučanuose, o pašto darbuotojai mane pažįsta!"

1978 m. vasario 1 d. Claudia Damm iš Vakarų Vokietijos Sadūnaitei rašė: „Jau pusantrų metų kas 14 dienų rašau Jums po laišką . . ." Nijolė iš Claudia Damm gavo tik tris laiškus. Nijolė jai rašė registruotus laiškus 1978 m. vasario 22 d., kovo 11 d., balandžio 7 ir 21 d., o adresatė nė vieno Nijolės laiško negavo! „Claudijai Damm aš rašiau keturis registruotus laiškus, o ji nė vieno negavo. Gražu! Šiandien vėl parašiau ir įdėjau savo nuotrauką, gal penktą laiškutį gaus! Na ir cenzūra! Aš be poros žodžių ant atviruko nieko nerašau. Vargšeliai saugumiečiai . . . Nei gėdos, nei sąžinės kruopelytės nebeturi. Štai jų „moralė"!

1978 m. balandžio 21 d. Nijolė rašė: „Atėjo į centrinį paštą užklausimas, kur dingo 1977 m. gruodžio 10 d. rašytas man laiškas iš Vakarų Vokietijos. Užklausimą rašė Benigna Kaiser. Jos laiško (registruoto su įteikimu) aš negavau. Pašte pasakiau, kad aš to laiško negavau, o kur jis dingo, nežinau. Iš Benignos negavau nė vieno laiško".

Prieš penkis mėnesius iš Izraelio Niplei išsiuntė 1978 m. lietuvišką kalendorių, tačiau ji jo negavo. Kalendorius negrįžo ir siuntėjui.

Iš Vakarų Vokietijos Sadūnaitė gauna maisto banderoles, kuriose nuo įvairių maisto miltelių mišinių nuplėšytos etiketės, —neaišku kaip vartoti. Cenzoriai bijo net etikečių su vokiškais užrašais. Banderolėse kažko ieško, net celofaninius maišelius sudrasko, nors per juos viskas matosi, kas yra viduje.

1977 m. gruodžio 11 d. Erich Weiss iš Vakarų Vokietijos rašė Nijolei: „Mano pažįstami parašė Tau daug laiškų. Dėl mums nesuprantamų priežasčių beveik visi mano pažįstamų Tau rašyti laiškai grįžo atgal į Vokietiją. Tu, brangi Nijole, negalvok, kad mes Tave užmiršome . . ."

Čia suminėjome tik mažą dalį pavyzdžių, kaip cenzūra elgiasi su Sadūnaitės laiškais, banderolėmis ir siuntiniais. Saugumo cenzorių tikslas aiškus—bet kokiomis priemonėmis sutrukdyti susirašinėjimą su Sadūnaite. Ji neturi jausti vienminčių materialinės ir moralinės paramos.

Pašto darbuotojai pageidauja, kad Sadūnaitės adresas būtų užrašomas rusų kalba: SSSR Krasnojarskij kraj, 663430 Bogučam, Partizanskaja 17 kv. 1, Sadūnaitė Nijolė Jono.

* * *

KGB PUOLA KUN. A. SVARINSKĄ

1978 m. birželio 28 d. „Tiesoje" pasirodė ilgas straipsnis „Šmeižtai iš sakyklos". Jame kaltinamas kun. Alfonsas Svarinskas, Viduklės klebonas, kam jis šmeižiąs mokyklą, dabartinę tikrovę ir gadinąs jaunimą, pristatydamas jam didvyriais buvusius „nusikaltėlius".

Pasirodžius minėtam straipsniui, kun. A. Svarinskas Viduklės bažnyčioje pasakė pamokslą, paaiškindamas tikintiesiems, kas yra tikrieji šmeižikai ir nusikaltėliai.

Kun. A. Svarinskas gavo daug laiškų, kuriuos rašė tiek

KGB bendradarbiai, tiek dori katalikai. Įdomi smulkmena, kad nė vienas KGB bendradarbis neturėjo drąsos pasirašyti po siunčiamu laišku.

Žemiau pateikiame Viduklės tikinčiųjų protestą:

Lietuvos Komunistų Partijos pirmajam sekretoriui Petrui Griškevičiui Vilniuje

Viduklės R. K. parapijos tikinčiųjų

Protestas

Š. m. birželio mėn. 28 d. „Tiesos" 149-jame numeryje pasirodė laikraščio spec. korespondento Vytauto Žeimanto straipsnis „Šmeižtai iš sakyklos". Šiuos korespondento šmeižtus mūsų klebono kun. Alf. Svarinsko adresu persispausdino Raseinių ir Šiaulių rajoniniai laikraštėliai.

Mes, Lietuvos katalikai, esame pripratę prie diskriminacijos ir įvairių pažeminimų. Spaudoje, per radiją, televiziją ir gyvu žodžiu mus vadina atsilikėliais, tamsuoliais, fanatikais ir pan., kai tuo tarpu ruošiamasi švęsti Vilniaus universiteto 400 m. sukaktį. Šį universitetą įkūrė Katalikų Bažnyčios vienuoliai jėzuitai. Vyskupų, kunigų ir tikinčiųjų—literatūros klasikų—vardais vadinamos gatvės, vidurinės mokyklos, leidžiami jų veikalai. Vargu ar kada nors bedievių spauda ir propaganda pasieks mokslinio lygio!

Sunkiau mums priprasti prie įvairių kliūčių, sutinkamų atliekant savo religines pareigas. Per vieną iš didžiausių Bažnyčios šventes—Kalėdas mes esame genami į darbą. Pakeičiami autobusų grafikai, kad negalėtume nuvykti į bažnyčią, o savo transportą turi tik nedaugelis. Pvz., nuo 1977 m. birželio 1 d. daugelis autobusų nebeužvažiuoja į Viduklę, nors miestelyje gyvena apie 2000 gyventojų ir keleivių visada yra daug. Visi mūsų ir mokinių skundai iki šiol liko be rezultatų. Šiemet pakeitė ir vietinių autobusų grafikus į kolūkių gyvenvietes. Matyt, ateistams mes, tikintieji, esame tik antraeiliai piliečiai!

Mes niekada nesutiksime su nauju bedievių išpuoliu

prieš Katalikų Bažnyčią Lietuvoje—prieš kungų diskriminaciją tikinčiųjų akyse.

Šiuo metu bedieviai eiliniu savo taikinu pasirinko mūsų kleboną kun. Alf. Svarinską, todėl nes jaučiame pareigą savo dvasios vadą ginti ir ginsime jį dabar ir ateityje.

Minėtas straipsnis neteikia garbės nei tarybiniam žurnalistui Vytautui Žeimantui, nei „Tiesai". Nepasiseks apjuodinti visų gerbiamą žmogų nei prieš Tėvynę, nei prieš tautiečius, gyvenančius užsienyje. Priešingai, tik pakels kunigo autoritetą. Jei bedieviai puola kurį nors kunigą, reiškia—jis geras, taip galvoja daugelis.

Iš straipsnio atrodo, kad žurnalistas Viduklėje nebuvo, juo labiau pas mūsų kleboną, kurį stengiasi suniekinti tikinčiųjų akyse. Vytautas Žeimantas giria Viduklę, o mes esame įsitikinę, kad tai labiausiai apleistas miestelis. Užtenka tik pažvelgti į aikštelę ties bažnyčia.

Straipsnio autorius pasikliauna anonimu Norkumi, kuris savo laiku puolė ir tarybinį mokslininką doc. gyd. Radavičių. Laikas „tiesos mylėtojams" parodyti savo tikrą veidą, ne „šaudyti" iš krūmų. . . Kiek verti kitų trijų bedievių parodymai, mes puikiai žinome: jie net bažnyčios nelanko, o kiti ir klebono amseniškai nesutiko.

Nevykusiai žongliruodamas žodžiu „daugelis", korespondentas stengiasi įpiršti mintį, jog vidukliškiai stebisi ir piktinasi klebono veikla. Tačiau šis teiginys absurdiškas nuo pradžios iki galo.

Kodėl autorius neduoda nė vieno fakto, kaip, kada ir ką klebonas apšmeižė. Kad autorius apšmeižė kleboną, rašydamas be faktų, tai mums visiems aišku. Priešingai, mokyklos vitrinose nuolat yra išjuokiamas klebonas ir tikintieji. Apie tai klebonas informavo ir Religijų reikalų tarybos įgaliotinį K. Tumėną.

Tik be sąžinės žmogus gali teigti, kad klebonas kun. Alf. Svarinskas gyrė Čilės chuntą, prieš kurią kovoja Čilės vyskupai ir kunigai. Bedieviai nori lengvai susidoroti su savo oponentais, prikabindami antitarybininko etiketę. Mums atrodo, kad tai sena ir nuvalkiota taktika.

Kun. Alf. Svarinskas be jokio atlyginimo laidoja mūsų mirusiuosius, o kai yra reikalinga, pats suteikia materialinę pagalbą. Klebonui prašant ir reikalaujant, pasiekta svarbi pergalė—mirusiuosius laidojam, minime be degtinės! Tarybinėms organizacijoms kol kas šitai yra tik svajonė. Didelį autoritetą tikinčiųjų tarpe klebonas pelnė savo kruopščiu ir nesavanaudišku darbu. Kiekvieną atėjusį klebonas pasveikina rankos paspaudimu, pasiteirauja apie jo sveikatą. Daug kas galėtų iš jo tik pasimokyti! Parapiečiai mato, kaip pats klebonas kasdien dirba fizinį darbą prie bažnyčios, kad tikintiesiems būtų geresnės sąlygos ateiti į bažnyčią pasimelsti ir gauti reikiamus patarnavimus. O tie, kurie klauso klebono pamokslų, pridėję ranką prie širdies, gali pasakyti, kad kun. Alf. Svarinskas niekada neragino moksleivių nesimokyti ar neklausyti mokytojų. Priešingai, kunigas kiekvienu atveju pabrėžia jų pareigą gerai mokytis, gerbti tėvus, mylėti Tėvynę, būti dorais žmonėmis ir savo krašto patriotais. Galimas daiktas, kad bedieviams nepatinka, jog mūsų vaikai lanko bažnyčią ir garbina Dievą. Bet tai mūsų, tėvų, reikalas! Ir mes užtikriname, jog visi tėvai, kurių vaikai vakarais skuba į bažnyčią, yra ramūs, —kun. Alf. Svarinskas neišmokys mūsų vaikų blogio, priešingai—jis nuolatos skatina į gėrį. Tie vaikai, kurie šiandien bažnyčioje tyrais balseliais ir sąžinėmis meldžiasi, neužpuldinės praeivių, neprievartaus senų moterų, nevagiliaus ir neapiplėšinės bažnyčių. O tokių Viduklėje yra ne vienas! Verčiau korespondentas pasidomėtų jų veikla. Gal tada mums netektų bijoti naktį eiti centrine Viduklės gatve. Deja, prieš šiuos bedievių auklėtinius ir milicija yra bejėgė! Ir štai išeina paradoksas: kunigas puoselėja gėrį, ir apšaukiamas šmeižiku, o tuo tarpu chuliganai, kurie nuolat terorizuoja taikius žmones, vaikšto neliečiami. Jie nūdienos didvyriai. Kunigas kovoja prieš girtavimą, o valdžia laiko miestelio centre bjaurią girtaujančių užeigą—karčiamą, kurioje kasdien pilna žmonių (ir jaunimo!) pramirkusių „rašalu", beje, jau nebelankančių bažnyčios.

Melas ir tai, kad kun. Algirdas Mocius kada nors buvo

Viduklės klebonu. Prieš 33 metus js buvo Viduklės vikaru. Melas, kad „dar iki šiol daugelis vidukliškių, išgirdę A. Mociaus pavardę, krūpteli". Nurodykite bent vieną pavardę nukentėjusio nuo kun. A. Mociaus. Mes užtikriname, kad ir dabar mes myline ir gerbiame šį pasiaukojusį kunigą. Tuo pačiu pareiškiame, kad kunigo vertę nuspręs vyskupas ir tikintieji. Bedievių pagalbos mums nereikia. Jiems pakaks darbo pasrūpinti savaisiais.

Mes, Viduklės tikintieji, korespondento Vytauto Žeimanto šmeižtais apie kleboną kun. Alf Svarinską esame įžeisti asmeniškai. Todėl prašome šį naują bedievių išpuolį prieš mūsų kunigus ir Bažnyčią nutraukti. Jau laikas bedieviams liautis įžeidinėjus tikinčiuosius, o pasirūpinti, kad tikintieji turėtų bent tiek sąžinės laisvės, kiek deklaruoja tarybiniai įstatymai.

Viduklė, 1978 m. liepos 16 d.

Šį protestą pasirašė 1064 Viduklės parapijos tikintieji.

* * *

„Tiesos" spec. korespondentui V. Žeimantui

(„Tiesa" tunka skleisdama netiesą):

Š. m. birželio 28 d. „Tiesos" laikraštyje daugelis skaitė Jūsų parašytą straipsnį „Šmeižtai iš sakyklos". Perskaičiau ir aš. O perskaičius, kaip ir daugelis, nesusimąsčiau, bet pasipiktinau, nes esu vidukliškė, lankau bažnyčią ir girdžiu klebono kun. Svarinsko pamokslus. Svarinskas savo pamoksluose kaip tik kalba atvirkščiai, negu Jūs rašote savo straipsnyje. Jis kalba apie taikų dialogą tarp tikinčiųjų ir netikinčiųjų, ragina bedievius atsigręžti į tikinčiųjų balsą be pakelto Damoklo kardo, o savo ideologiją sugebėti apginti nuoširdžiais, įtikinančiais žodžiais, teisingumu, doru gyvenimu, gražiais patraukiančiais pavyzdžiais. Apie jokius kurstymus ir šmeižtus ne tik man, bet ir niekam kitam, neteko girdėti. Nebent jeigu koks bukaprotis laikytų kurstymu tokius kunigo pamoks-

lus, kur kalbama apie pasipriešinimą tam, kas lieptų padaryti nuodėmę. Bet apie tai kalba ne vien kun. Svarinskas, tai šv. Rašto pamokymas. Jame sakoma, kad kas daugiau mylės tėvą ar motiną už Kristų, tas bus jo nevertas. Tai reiškia, kas mylėdamas nors ir patį artimiausią žmogų, paklus jo valiai daryti bloga, tas Dievo nevertas.

Tikinčiojo žmogaus pareiga kovoti prieš nuodėmę—prieš blogį. O dvasininkų pareiga dar juos tai kovai ir uždegti, „kurstyti". Mūsų tikinčiųjų pasigerėjimui kunigas Svarinskas tą pareigą atlieka su dideliu uolumu ir pasišventimu.

Be abejo, tiesos žodis daugeliui, kaip sakoma, akis bado. Taigi visiškai suprantama, kad atsiranda tokių, kurie, išgirdę keliamas jų nedorybes viešumon, pasijunta „šmeižiami", „įžeidinėjami" ir aklos neapykantos vedami, prisidengę „norkais" ar „viena vidukliške" signalizuoja alarmą redakcijon ir visur kitur apie tariamą nerimą keliančią kunigo veiklą. Girdite, klebonas mus šmeižia, klebonas juodina mūsų gyvenimo tikrovę, klebonas patraukia jaunąją kartą ir t. t. ir t. t. Žodžiu, bėkim, dangus griūva!

Bet nei dangus, nei kas nors kitas nuo kunigo veiklos negriūva. Jei kas nors ir griūva, tai tik nuo smunkančios daugelio žmonių dorovės—nuo nuodėmės. O dorovė, kaip žinoma, pakeliama ne smurtu ir kardu, o tik tiesos balsu. Tą balsą pasaulyje skleidžia visi geros valios žmonės ir juo labiau Bažnyčiai priklausantys, kurių tarpe ir Viduklės klebonas Svarinskas.

Taigi ir Jūs, mielas korespondente, kaip atrodo iš straipsnio, veltui sunerimęs išvaikščiojot visus kryžiaus kelius Viduklėje ir kitur, ieškodamas patarėjų, patvirtinančių blogą kun. Svarinsko elgesį su tikinčiais ir netikinčiais. Juk jeigu būtumėte tokių suradę, tai būtumėte „išdrįsę" užeiti ir pas tą patį tariamąjį baisų šmeižiką ir išaiškinti reikalą atvirai, dalyvaujant abiem pusėm. Juk jeigu yra šmeižiami žmonės, tai būtina žinoti ir kuo jie yra šmeižiami. Ir visa tai (suprantama, jei jums rūpėjo teisingumas) privalėjote padaryti, ruošdamas medžiagą

spaudai. Gal tada ir tas straipsni nebūtų skaitytojams atrodęs vien prasimanytų šmeižtų lipdinys.

Nesuprantamas ir Jūsų tikslas. Ko siekėte, primindamas visos Respublikos gyventojams, juodžiausiomis spalvomis nupiešęs kun. Svarinską ne tik dabartį, bet ir praeitį. Nejaugi norėtumėt, kad Lietuvos tikintieji aklai pasitikėtų spausdintu žodžiu apie tariamą kunigo amoralumą ir jį užmuštų akmenimis? Bet juk Jūs pats rašote, kad mūsų šalies įstatymai draudžia kurstyti piliečių nesantaiką. Tai nejaugi valdžioje sėdinčių tie įstatymai nesaisto?

O smerkti žmones už tai, kad jie kažkada priešinosi stalinistiniam režimui, atrodo, turėtų būti ne tik gėda, bet ir įstatymu uždrausta. Jeigu pats piktadarybių diktatorius Stalinas buvo ne tik viso pasaulio doros valios žmonių pasmerktas, bet ir tos pačios komunistinės šalies vyriausybės, tai kam tada besmerkti ir juodinti tuos, kas priešinosi jo tironijai? Ir apskritai, kur rasime tautą, kuri, būdama nepriklausoma valstybe, neturėtų savo didvyrių, savo patriotų, sau ištikimų piliečių? Jei viso to tauta neturi, ji pasmerkta puvimui ir išnykimui. Bet jeigu tauta—sveikas organizmas, ji negali likti pasyvi svetimkūnių invazijai. Gali kalbėti, kas kaip nori, bet jau toks yra gyvenimo tiesos dėsnis ir nieko nepadarysi! Lietuva buvo sveika tauta, jei ji sugebėjo didvyriškai priešintis prieš milžinų Stalino ir Hitlerio galybę. Todėl be galo skaudu, kad šiandien po tiekos iškentėtų kančių, mūsų tautos kūne randasi, vaizdžiai tariant, vėžinių ląstelių, kurios, siekdamos pratęsti piktybinio auglio egzistenciją, naikina sveikąsias. Čia tai tikrai yra ko susirūpinti, nes kas nežino, prie ko tai veda.

Taigi ir Jūs, brangus lietuvi V. Žeimantai, ar nesusimąstysite kada nors su savo bendraminčiais, kuo esate tapę ir ką duodate savo tautai bei apskritai žmonijai savo siekiais bei darbais?

Linkiu Jums sėkmės

1978.VII.6. Stasė Navardauskaitė

* * *

NAUJOJI VAIKŲ SUBEDIEVINIMO IR NUTAUTINIMO AKCIJA LIETUVOJE

1. Mintys iš LTSR mokytojų IV suvažiavimo

LTSR švietimo ministras A. Rimkus savo kalboje, perskaitytoje 1978 m. birželio 7 d. Lietuvos TSR mokytojų IV suvažiavime, įvykusiame Vilniuje, kalbėdamas apie „taurių tarybinio patriotizmo, tautų draugystės ir proletarinio internacionalizmo jausmų" skiepijimą Lietuvos moksleivijai, džiaugėsi, kad jau „turime 98 mišrias mokyklas, kuriose mokosi 53,5 tūkstančio mokinių, arba kas dešimtas bendrojo lavinimo mokyklų moksleivis". Toliau kalbėtojas pažymėjo, kad „reikšmingą poveikį auklėjant moksleiviją tautų draugystės, tarybinio patriotizmo dvasia daro Tarybų Lietuvos ir Tarybų Baltarusijos socialistinis lenktyniavimas".

Jeigu prisiminti kaip Baltarusijos teritorijoje jau 34 metai susidorojama su ten gyvenančių lietuvių vaikais, neleidžiant jiems net pradžios mokyklose mokytis savo gimtąja lietuvių kalba, jeigu paskaičiuoti, kiek per tą ilgą laikotarpį Baltarusijoje atsirado naujų žmonių, jau nebemokančių savo gimtosios lietuvių kalbos ir jeigu visa tai laikyti, A. Rimkaus žodžiais tariant, „reikšmingu poveikiu" nesunku suprasti, kas yra slepiama po skambiais tarybinio patriotizmo, tautų draugystės ir proletarinio internacionalizmo žodžiais, brutaliomis priemonėmis skverbiantis į lietuvių vaikų sielas, širdis ir protus.

Toliau savo kalboje A. Rimkus dabartinius Lietuvos ekonomikos ir kultūros kai kuriuos pasiekimus priskyrė ne darbščiai ir sąžiningai lietuvių tautos prigimčiai, o pabrėžė, kad tai yra „pirmiausia didžiosios (?—aut.) rusų tautos nesavanaudiškos (?—aut.) paramos rezultatas". Už šią „paramą" A. Rimkus visų Lietuvos švietimo darbuotojų vardu įsipareigojo: „ir ateityje darysime viską, kad išauklėtume moksleivius karštais savo Tėvynės (TSRS—aut.) patriotais, nuosekliais internacionalistais (lietuvių tautos ir jos kultūros ignorantais—aut.), kad nė vieno moksleivio sąmonėje nerastų dirvos nacionalinio užsi-

skleidimo, atsiribojimo ar išskirtumo sėklos". Iš to aiškėja kodėl Lietuvos švietimo ministras džiaugiasi, kad grynai lietuviškų mokyklų skaičius Lietuvoje mažėja, o mišrių— daugėja.

(Lietuvių tautos rusinimas per mokyklas):

Kiek aukščiau toje pačioje savo kalboje A. Rimkus, prisimindamas Lietuvos KP CK Biuro neseniai priimtą nutarimą dėl rusų kalbos mokymo Lietuvoje, pasakė: „Naujos vadovėlių, mokymo priemonių laidos turi užtikrinti, kad visi mokiniai dar vidurinės mokyklos suole gerai išmoktų rusų kalbą". Tai „užtikrinus", savaime suprantama, nors to švietimo ministras nepasakė, vieną kartą bus nutarta, jog tose mišriose Lietuvos mokyklose bus nereikalinga mokyti dviem kalbomis. Tada užteks vienos rusų kalbos, nes ji dar labiau užtikrins „tarybinio patriotizmo, tautų draugystės ir proletarinio internacionalizmo" pragaištinus siekius Lietuvoje. Lietuvių tauta gali būti surusinta tiktai per mokyklas!

Po savo įsipareigojimo visus Lietuvos vaikus padaryti internacionalistais, A. Rimkus, remdamasis kitu LKP CK Biuro 1977 m. balandžio 11 d. nutarimu „Dėl Pabiržės vidurinės mokyklos darbo, skiepijant mokslinę ateistinę pasaulėžiūrą" pažymėjo: „Vadovaujantis šiuo dokumentu, kiekvienoje mokykloje būtina sudaryti darnią ir veiksmingą ateistinio auklėjimo sistemą (pasirodo, kad iki šiol toji sistema dar nebuvo tobula!—aut.). Atsidėjus, subtiliai reikia dirbti su tais mokiniais, kurie dar ne visiškai išsilaisvinę iš religininkų įtakos. Turime padėti kiekvienam mokiniui dar mokykloje susiformuoti tvirtą materialistinę pasaulėžiūrą, gerai suvokti religijos žalą, tapti aktyviu ateistu". Štai kokiai sistemai lietuviai tėvai yra priversti atiduoti auklėjimui ir mokymui savo vaikus!

Kodėl LKP CK savo auka pasirinko Pabiržės, o ne kurią kitą Lietuvos mokyklą? Tai, be abejonės, turėjo ryšį su tuo, kad netrukus vyskupas-tremtinys J. E. Vincentas Sladkevičius iš savo ištrėmimo vietos Nemunėlio Radviliškyje buvo perkeltas į Pabiržę.

2. Tikinčiųjų vaikų persekiojimo sustiprinimas

(Ateistinio auklėjimo direktyvos):

Klysta tie, kurie mano, kad ateistinė valdžia padarė kai kurių nuolaidų tikintiesiems. Kad Lietuvos tikinčiųjų laukia dar daug sunkių išbandymų, rodo ne tiktai aukščiau cituota švietimo ministro A. Rimkaus kalba, bet ir žemiau dedami partiniai ir vyriausybiniai dokumentai, plačiau žinomi tiktai švietimo sistemos darbuotojams.

Lietuvos TSR Švietimo ministerija
Kolegijos nutarimas. 77.05.27, Nr. 89, Vilnius

Lietuvos TSR Švietimo ministerijos kolegija nutaria:

1. Patvirtinti Lietuvos TSR Švietimo ministerijos priemones ateistiniam moksleivių auklėjimui gerinti, vykdant Lietuvos KP CK Biuro 1977 m. balandžio 11 d. nutarimą „Dėl Pabiržės vidurinės mokyklos darbo, skiepijant moksleiviams ateistinę pasaulėžiūrą".

2. Įpareigoti Švietimo ministerijos valdybas ir skyrius, ministerijai pavaldžias įstaigas, rajonų, miestų liaudies švietimo skyrius:

a) užtikrinti, kad numatytos priemonės būtų vykdomos laiku;

(Ateistinis auklėjimas—nutautinimo pagrindas):

b) sustiprinti ateistinį auklėjimą bendrojo lavinimo mokyklose, užmokyklinėse ir ikimokyklinėse vaikų įstaigose.

Kolegijos pirmininkas
švietimo ministras A. Rimkus

* * *

Lietuvos TSR Švietimo ministerijos priemonės ateistiniam moksleivių auklėjimui gerinti, vykdant Lietuvos KP CK Biuro nutarimą „Dėl Pabiržės vidurinės mokyklos darbo, skiepijant moksleiviams ateistinę pasaulėžiūrą":

1. Nuosekliai ir kryptingai vykdyti TSRS XXV suvažiavimo, taip pat Lietuvos KP XVII suvažiavimo nutarimus liaudies švietimo srityje.

Gerinant moksleivių ateistinį auklėjimą, tobulinant mokslinės ateistinės propagandos formas ir metodus, nuosekliai vadovautis Lietuvos KP CK III plenumo (1976 m.) nutarimu ir Lietuvos KP CK Biuro nutarimu „Dėl Pabiržės vidurinės mokyklos darbo, skiepijant moksleiviams mokslinę ateistinę pasaulėžiūrą".

Nuolat—Mokyklų valdyba, Užmokyklinio ir užklasinio darbo skyrius, rajonų, miestų liaudies švietimo skyriai.

2. Pasiekti, kad visas mokymas ir užklasinės veiklos procesas būtų panaudojamas mokinių materialistinei pasaulėžiūrai formuoti, ateistiškai auklėjant moksleivius, kad, baigę vidurinę mokyklą, jie taptų kovingais ateistais.

Nuolat—(tie patys—aut.)

3. Tirti pedagogų kolektyvų ateistinio auklėjimo sistemą ir metodiką, teikti jiems visapusišką dalykinę ir metodinę pagalbą.

Nuolat—(tie patys—aut.)

4. Ateistinio moksleivių auklėjimo klausimus sistemingai svarstyti pedagogų tarybose, mokyklų vadovų pasitarimuose ir švietimo tarybose.

Nuolat—Rajonų, miestų liaudies švietimo skyriai

5. Užtikrinti, kad per pamoką—pagrindinę mokymo-auklėjimo formą—moksleiviai įgytų tvirtų mokslinių ateistinių žinių kompleksą, materialistinį supratimą apie gamtos ir visuomenės vystymosi dėsningumus. Stiprinti tarpdalykinius ryšius, užtikrinti perimamumo principą. Kiekvienoje pamokoje turi būti aiški principinga ateistinė mokytojo pozicija. Išugdyti moksleivių sugebėjimą savarankiškai gilinti savo žinias, orientuotis mokslinės ir politinės informacijos sraute.

Nuolat—Mokyklų valdyba, rajonų, miestų liaudies švietimo skyriai.

6. Patikrinti vienos rajono ir vienos miesto bendrojo lavinimo mokyklos darbą, vykdant Lietuvos KP CK Biuro nutarimą, „Dėl Pabiržės vidurinės mokyklos darbo, skiepijant moksleiviams mokslinę ateistinę pasaulėžiūrą".

(Užmokyklinis ateistinis jaunimo auklėjimas):

1978 m.—Mokyklų valdyba, Užmokyklinio ir užklasinio darbo skyrius

7. Tirti, kaip gamtos-matematikos bei humanitariniai dalykai ir su jais susiję užklasiniai renginiai panaudojami mokinių mokslinei materialistinei pasaulėžiūrai ugdyti, ateistiškai auklėjant moksleivius.

1978 m.—(tie patys—aut.)

8. Patikrinti dviejuose miestuose ir dviejuose rajonuose, kaip kaupiama ir propaguojama ateistinė literatūra bendrojo lavinimo mokyklų bibliotekose.

1978-1979 m.—Respublikinė mokyklų biblioteka

9. Tobulinti bendrojo lavinimo mokyklų ir ikimokyklinių vaikų įstaigų pedagogų kolektyvų ateistinio auklėjimo sistemą, darančią moksleiviams nuolatinį poveikį, jungiančią įvairias mokymo bei užklasinio darbo formas ir kryptis, ugdančią moksleivių ateistinius įsitikinimus, geriausias tarybinio žmogaus moralines savybes, atsparumą buržuazinei ideologijai, religijos įtakai.

Nuolat—Mokyklų valdyba, Užmokyklinio ir užklasinio darbo skyrius, Ikimokyklinio auklėjimo skyrius, rajonų, miestų liaudies švietimo skyriai

10. Sistemingai kontroliuoti bendrojo lavinimo mokyklų ir užmokyklinių vaikų įstaigų užklasinę ir užmokyklinę veiklą, analizuoti organizuojamų renginių efektyvumą ir jų poveikį moksleivių ateistiniam auklėjimui.

Nuolat—Užmokyklinio ir užklasinio darbo skyrius, Respublikinės užmokyklinės vaikų įstaigos, rajonų, miestų liaudies švietimo skyriai

11. Užklasinėje veikloje kryptingai skiepyti materialistinę pasaulėžiūrą, remiantis dėstomųjų dalykų pagrindais. Kiekvienas mokyklos būrelis, ypač ateistų, turi propaguoti mokslines ateistines žinias, demaskuoti reakcingą religijos vaidmenį mokslo raidos istorijoje, atskleisti materialistinio pasaulio supratimo reikšmę visuomenės pažangai.

Nuolat—Užmokyklinio ir užklasinio darbo skyrius rajonų, miestų liaudies švietimo skyriai

12. Siekti, kad bendrojo lavinimo mokyklos nuosekliai dirbtų su mokinių tėvais. Sistemingai tirti šeimas, jų auklėjimo poveikį vaikams. Didelį dėmesį skirti individualiam darbui su tikinčiaisiais mokinių tėvais. Pedagogikos fakultetuose mokinių tėvams nagrinėti mokinių mokslinės ateistinės pasaulėžiūros formavimo problemas.

Nuolat—Rajonų, miestų liaudies švietimo skyriai

13. Sustiprinti idėjinį politinį vadovėlių kryptingumą, pakelti jų mokslinį ir metodinį lygį, jų turinyje išryškinti mokslinius ateistinius akcentus, kurie sudarytų pagrindą moksleivių materialistinei pasaulėžiūrai ugdyti per kiekvieno dalyko pamokas.

1977-1980 m.—Mokymo metodinis skyrius, PMTI (Pedagogikos mokslinio tyrimo institutas).

14. Parengti ir išleisti pedagoginius-metodinius leidinius ateistine tematika:

D. Poneris, L. Krotova, Mokslinis ateistinis auklėjimas, mokant fizikos; J. Kundrotas, Praregėjimas; A. Čertkovas, V. Komarovas, Pokalbiai apie religiją ir ateizmą; I. Zaksas, Kas sukūrė pasaulio tvarką; V. Nečajeva, T. Markova, Dorovinio auklėjimo vaikų darželyje metodika; H. Tidikis, Ateistinio poveikio metodika; V. Gladutis. Iš kalsės vadovo darbo patirtis; Z. Bajorūnas, Vaikų auklėjimas šeimoje; A. Urbonas, Mokslas apie žmogų.

1977-1980 m.—Mokymo metodinis skyrius

15. Parengti metodinį laišką apie moksleivių ateistinį auklėjimą šiuolaikinėmis sąlygomis.

1978 m.—PMTI

16. Organizuoti mokslinę praktinę konferenciją moksleivių materialistinės pasaulėžiūros formavimo ir ateistinio auklėjimo klausimais.

1979 m.—PMTI, RMTI (Respublikinis mokytojų tobulinimosi institutas—aut.)

17. Organizuojant respublikinius pedagoginius skaitymus, numatyti pranešimus mokinių marksistinės-lenininės pasaulėžiūros ir ateistinio auklėjimo tematika.

1978 m.—(tie patys—aut.)

18. Respublikos mokytojų kvalifikacijos kėlimo kursuose, dalykinių metodinių ratelių pirmininkų seminaruose plačiau atskleisti materialistinės pasaulėžiūros formavimo, ateistinio švietimo ir ateistinio auklėjimo galimybes, dėstant mokymo disciplinas.

Kasmet—RMTI

19. Jaunųjų gamtininkų, chemikų, fizikų ir kitų dalykinių būrelių vadovams organizuoti seminarą materialistinės pasaulėžiūros formavimo ir ateistinio auklėjimo klausimais.

1979 m.—RMTI

20. Miestų ir rajonų centruose paruošti ilgai veikiančias ateistinės literatūros parodas mokslinės ateistinės literatūros propagavimui.

1978-1979 m.—Respublikinė mokyklų biblioteka

Ateistinių įsitikinimų formavimas per mokomuosius dalykus?):

21. „Tarybinio mokytojo", „Tarybinės mokyklos", „Moksleivio", leidinio „Šeima" redakcijoms plačiau nušviesti ateistinio auklėjimo mokyklose ir šeimose klausimus. Paskelbti straipsnių ciklą apie mokslinės pasaulėžiūros, ateistinių įsitikinimų formavimą per lietuvių literatūros, rusų literatūros, istorijos, visuomenės mokslo, biologijos, chemijos, fizikos ir kt. dalykų pamokas. Nušviesti mokyklų užklasinio darbo sistemą, ugdant mokinių mokslinę ateistinę pasaulėžiūrą. Pateikti mokytojams teorinių ir metodinių straipsnių ciklą jaunimo mokslinės pasaulėžiūros, ateistinių įsitikinimų formavimo klausimais.

1977-1980 m. „Tarybinio mokytojo", „Tarybinės mokyklos", „Šeimos", „Moksleivio" redakcijos

Mokyklų valdyba

3. Nutautinimo programa mokykloms

Lietuvos TSR Švietimo ministerijos kolegijos 1977 m.

gegužės 27 d. nutarimu Nr. 88 buvo patvirtintas „perspektyvinis priemonių planas tolesniam internacionaliniam ir patriotiniam moksleivių auklėjimui bendrojo lavinimo mokyklose ir kitose švietimo įstaigose gerinti". Žemiau pateikiamas šis lietuvių vaikų nutautinimo planas su kai kuriais mažais sutrumpinimais:

I. Mokymo auklėjimo darbas

1. Svarbiausiu bendrojo lavinimo mokyklų, ikimokyklinių ir užmokyklinių įstaigų uždaviniu laikyti jaunosios kartos auklėjimą proletarinio, socialistinio internacionalizmo tarybinio patriotizmo ir bendranacionalinio pasididžiavimo dvasia, vadovaujantis TSKP XXV suvažiavimo nutarimais. Tuo tikslu užtikrinti darnią, kryptingą ir vieningą moksleivių patriotinio ir internacionalinio auklėjimo sistemą, kompleksiškai ją siejant su bendru idėjinio politinio, estetinio, dorovinio ir ateistinio auklėjimo procesu.

Nuolat—Ministerijos valdybos ir skyriai, Respublikinio pavaldumo įstaigos, Rajonų, miestų liaudies švietimo skyriai.

2. Mokyklų ir kitų švietimo įstaigų pedagogų kolektyvams žymiai veiksmingiau panaudoti mokymo medžiagą auklėjimo tikslams. Visų mokymo dalykų, ypač humanitarinio profilio, mokymo procese stiprinti marksistinės lenininės teorijos aiškinimą apie nacijas ir tautų santykius, apie TSRS nacionalinės politikos laimėjimus (pavyzdžiui, nutautinant Baltarusijoje ir kitose TSRS respublikose gyvenančius lietuvius, dedant visas pastangas, kad Vilniaus krašto gyventojai, nutautėję to krašto lietuvių palikuonys vėl neatlietuvėtų—aut.). Ypač svarbu išaiškinti naujos istorinės žmonių bendrijos (tautiškai beveidės—aut.)—tarybinės liaudies sąvoką, atskleidžiant objektyvius tolesnės tarybinės visuomenės internacionalizacijos, mūsų šalies socialistinių nacijų ir tautybių visapusiško vystymosi ir laipsniško suartėjimo (nutautėjimo, t. y. surusėjimo—aut.) procesų dėsningumus.

Nuolat—Mokyklų valdyba, Rajonų, miestų liaudies švietimo skyriai

3. Stiprinti mokymo dalykų poveikį ateistiniam auklėjimui, formuojant moksleivių ateistinę pasaulėžiūrą; įtaigiau išryškinti reakcinę religijos esmę, religinės pasaulėžiūros ir išnaudotojiškų klasių interesų sutapimą. Laiku duoti veiksmingą atkirtį įvairiems reakcinės dvasiškijos išpuoliams, demaskuoti jų ketinimus platinti jaunimo tarpe buržuazinę nacionalistinę ideologiją.

Nuolat—(tie patys—aut.)

II. Užklasinis ir užmokyklinis darbas

1. Per švietimo įstaigų užklasinį ir užmokyklinį darbą praktiškai įtvirtinti mokinių tarpusavio internacionalinio pobūdžio santykius. Tuo tikslu aktyvinti mokyklinių internacionalinės draugystės klubų veiklą, plačiau praktikuoti bendrus renginius mokyklose, kuriose dėstoma skirtinga kalba, komplektuoti būrelių, gamybinių brigadų ir kitų moksleivių kolektyvų įvairių tautybių vaikų kontingentus. Aktyviai įtraukti mokinius į praktinę veiklą, organizuojant proletarinio solidarumo renginius, kaip pavyzdžiui, pasiruošimas Tautiniam jaunimo ir studentų festivaliui Havanoje, Tarptautiniam vaikų festivaliui Tarybų Sąjungoje, respublikiniam konkursui „Mažųjų planeta" ir kitiems.

Nuolat—Užmokyklinio ir užklasinio darbo skyrius, Mokyklų vvaldyba, Ikimokyklinio auklėjimo skyrius, Rajonų, miestų liaudies švietimo skyriai.

2. Stiprinti mokinių karinį-patriotinį auklėjimą. Užtikrinti, kad jie aktyviai dalyvautų masinio gamybinio darbo renginiuose: plačiau praktikuoti mokyklose vyriškumo pamokas, trijų kartų sąskrydžius-susitikimus, karinės parengties apžiūras, konkursus, žygius revoliucinės, kovinės ir darbo šlovės keliais, karinius sportinius žaidimus „Žaibas", „Ereliukas", taip pat užtikrinti dalyvavimą komjaunimo-jaunimo estafetėje išilgai TSRS valstybės sienos. Aktyvinti SDAALR veiklą. Toliau stiprinti moksleivių ryšius su Tarybinės Armijos kariais, vykdyti sistemingą aukštesniųjų klasių moksleivių profesinio orientavimo darbą, propaguojant karybos profesijas.

Siekti, kad moksleivių žinios iš pradinio karinio rengimo būtų tvirtos ir gilios.

Nuolat—Pradinio karinio rengimo skyrius, Rajonų, miestų liaudies švietimo skyriai.

3. Pagerinti vadovavimą ir kontrolę kraštotyros ir turizmo veiklai. Siekti, kad jaunieji kraštotyrininkai tirtų darbininkų revoliucinio judėjimo istoriją, jo internacionalines ištakas; įamžintų komunistų, komjaunuolių, pirmųjų tarybų valdžios aktyvistų, žuvusių nuo buržuazinių nacionalistų rankos, atminimą, tirtų kolūkių, tarybinių ūkių, įmonių istoriją, išryškindami jų veiklos ir darbo internacionalinį pobūdį. Užkirsti kelią praeities idealizavimui, neklasiniam požiūriui, vertinant ikitarybinio laikotarpio istorijos įvykius. Plačiau atskleisti Tarybų Lietuvos socialinio politinio vystymosi laimėjimus, visa tai išryškinant kaip visų tarybinių tautų vienybės, susitelkimo ir tarpusavio pagalbos rezultatą.

Nuolat—Užmokyklinio ir užklasinio darbo skyrius, Rajonų, miestų liaudies švietimo skyriai.

4. Siekti, kad bendrojo lavinimo mokyklų fizinio lavinimo kolektyvai, vaikų ir jaunimo sporto mokyklos gerintų su broliškų respublikų moksleiviais organizuojamų sportinių renginių internacionalinį turinį . . .

5. Organizuojant su mokiniais internacionalinį ir patriotinį auklėjimo darbą, užtikrinti, kad būtų plačiai naudojamos masinės informacijos priemonės . . .

III. Mokymo-metodinis darbas ir jo kontrolė

1. . . . Ruošiant naujus vadovėlius ir mokymo priemones, gerinti jų internacionalinį ir patriotinį turinį . . .

(Internacionalinis auklėjimas—pagrindinis nutautinimo veiksnys):

2. Į pedagoginių kadrų kvalifikacijos kėlimo kursų programas įtraukti temas apie TSKP nacionalinės politikos teoriją ir praktiką, apie mokinių internacionalinį ir patriotinį auklėjimą TSKP XXV suvažiavimo nutarimų

šviesoje. Ruošiant metodines rekomendacijas, organizuojant seminarus ir konferencijas, skleidžiant gerąją patirtį, padėti pedagogams teoriškai suvokti faktinę medžiagą, geriau įvaldyti internacionalinio ir patriotinio darbo metodiką.

Nuolat—RMTI, RPR, Rajonų, miestų liaudies švietimo skyriai.

3. Plačiau skelbti spaudoje moksleivių internacionalinio ir patriotinio auklėjimo darbo patirtį, spausdinti straipsnius apie TSKP lenininę nacionalinę politiką, tarybinio gyvenimo pavyzdžius, tarybinių tautų draugystę. Stiprinti kūrybinius ryšius su Baltarusijos, Latvijos, RTFSR ir kitų broliškųjų sąjunginių respublikų redakcijomis ir pedagoginėmis leidyklomis. Dažniau keistis švietimo įstaigų internacionalinio darbo patirties medžiaga.

Nuolat—Redakcijos „Tarybinis mokytojas", „Tarybinė mokykla", „Moksleivis", leidinys „Šeima".

4. Ištirti bendrojo lavinimo mokyklose internacionalinio ir patriotinio darbo patirtį ir imtis priemonių šiam darbui toliau tobulinti, keliant kiekvienos mokymo įstaigos vadovo, kiekvieno pedagogo asmeninę atsakomybę už auklėjimo darbo kokybę, už sveiką moralinę-politinę būklę vietose, rodant maksimalų atidumą ir jautrumą daugianacionaliniams kolektyvams.

Visuose liaudies švietimo įstaigų pedagogų kolektyvuose svarstyti šį klausimą, numatyti kelius ir priemones internacionaliniam ir patriotiniam darbui tobulinti, jo planavimui ir koordinavimui gerinti, kontrolei stiprinti.

1977-1978 m.—Rajonų, miestų liaudies švietimo skyriai.

(Internacionalinis auklėjimas jaunam lietuviui—praraja):

5. Sistemingai analizuoti liaudies švietimo skyrių, švietimo įstaigų darbą, organizuojant mokyklinio jaunimo ir ikimokyklinio amžiaus vaikų internacionalinį ir patriotinį auklėjimą.

1978-1980 m.—Ministerijos valdybos ir skyriai

Mokyklų valdyba

Šiauliai. „LKB Kronika" rašė, kad kun. J. Alesius dar Seminarijoje studijuodamas atostogų metu Lazdijų rajone neturėdavo ramybės, nes buvo nuolat atakuojamas KGB darbuotojų—Lazdijų KGB viršininko Žemaičio ir vieno čekisto iš Vilniaus.

1978 m. sausio 11 d. kun. Alesius, dirbantis Šiaulių šv. Petro ir Povilo bažnyčioje vikaru, buvo iškviestas į Šiaulių karinį komisarijatą, neva patikrinti karinės įskaitos. Komisarijate jo laukė saugumietis, kuris prisistatė esąs Romas Pietaris:

—Linkėjimai nuo Viliaus Šiaudinio.

—Nepažįstu jokio Šiaudinio.

—Su juo kalbėjaisi Lazdijuose, jis iš Vilniaus saugumo. Dabar vėl susitikinėsim. Nurodysim, ką mums reikia pranešti.

—Ne, susitikti su jumis negalvoju, nes į politiką nesikišu.

—Ir kun. Svarinskas sako, kad nesikiša . . .

Kun. Alesius tiesiai pasakė saugumiečiui, kad KGB jam įkyrėjo. Jį, Seminarijos studentą, norėjo jėga priversti dirbti saugumo bendradarbiu. Net pieštuką kišo į rankas. Grasino: jei nepasirašysi, nebaigsi Seminarijos.

—Gaila, kad visa tai plačiai išplepėjai.

—Aš tėvų nuo mažens išmokytas būti atviru. Į Lazdijus išvežtas, per dieną nebuvęs namie, turėjau namiškiams pasakyti, kur buvęs, nes jie buvo labai susirūpinę. Be to, patys saugumiečiai labai kvailai elgėsi— su manimi kalbėjosi Lazdijų Tarybų rūmuose. Visi matė, o ten dirba daug mano pažįstamų.

—Taip, tai mūsų klaida, —pripažino saugumietis. — Bet vis tik mes dar susitiksime. Laikysime paslaptį. Galime iškviesti telefonu.

—Ne. Neatvyksiu į pokalbius. Dviems valdovams netarnausiu. Griežtai atsisakau. Nebent tik prievarta paimsite.

Prieš paleisdamas į namus, saugumietis įsakė kun.

Alesiui pamoksluose neliesti abortų temos: tegu daro abortus, kas tik nori.

KGB, pasirodo, suinteresuota, kad lietuviai kuo daugiau darytų abortų. Kuo mažiau bus lietuvių, tuo daugiau į Lietuvą privažiuos svetimšalių ir greičiau Lietuva bus surusinta.

„LKB Kronika" prašo visus kunigus, kuriuos KGB verbavo būti koloborantais, papasakoti šio leidinio skiltyse apie šią pačią nežmoniškiausią KGB veiklą—versti žmogų veikti prieš Bažnyčią, Tėvynę ir patį save. Kuo plačiau visuomenė ir pasaulis atvirai kalbės apie KGB nusikaltimus, tuo jų mažiau bus. Tamsūs darbai bijo dienos šviesos.

* * *

(Valdžia neatsako į pareiškimus):

Telšiai. Tikintieji Šeduikis ir Dargužaitė 1977 ir 1978 m. pradžioje kreipėsi į Telšių vykdomąjį komitetą, partijos komitetą, į respublikines įstaigas su įvairiais pareiškimais dėl koplystulpių statybos. Į daugelį pareiškimų valdžios įstaigos visiškai neatsakė. Vietoje to Telšių rajono valdžia 1978 m. balandžio 24 d. nugriovė Šeduikio koplystulpį. Grupė tikinčiųjų kreipėsi į aukščiausią TSRS valdžią su šitokiu protestu:

TSKP CK Generaliniam Sekretoriui
L. Brežnevui

Nuorašai:

LKP Centro Komitetui
Telšių raj. vykdomajam komitetui

1978 m. gegužės mėn.

Telšių m. katalikų

P r o t e s t a s

(Protestas L. Brežnevui ir LKP Centro Komitetui dėl kryžių ir koplytstulpių):

Mes, žemiau pasirašę Telšių m. gyventojai, esame labai įskaudinti Telšių raj. vadovų elgesiu. Jie veikia visos tarybų valdžios, tuo pačiu ir Jūsų drg. Brežnevai, vardu ir savo elgesiu daro gėdą tarybų valdžiai.

Š. m. balandžio 20 d. buvo priimta ir įsigaliojo naujoji LTSR Konstitucija, pabrėžusi lygias visų piliečių teises, be abejo, tuo pačiu tikinčiųjų ir netikinčiųjų lygybę. Praėjo vos kelios dienos ir, tarsi atsakydama į tas garantijas, balandžio 24 d. Telšių raj. valdžia nugriovė menišką koplytstulpį, pastatytą prie namo, kuriame gyvena kunigas ir vargonininkas. Praėjusių metų ,,Švyturio" 12 numeryje rašytojas Petkevičius kryžių ir koplytstulpių griovimą vadina vandalizmu, chuliganizmu. Mums, paprasčiausiai, nesuprantama, kaip tokiu darbu gali užsiimti aukščiausia rajono valdžia—Tarybų valdžios atstovai. Rajono vykdomas komitetas yra priėmęs sprendimą nugriauti panašų koplytstulpį net kapinėse, pastatytą pil. Dargužaitės ant artimųjų kapo.

Telšių raj. valdžia imasi net aiškiai diskriminacinių priemonių tikinčiųjų atžvilgiu. Kad tikintieji negalėtų Kalėdoms įsigyti eglučių, Telšių raj. vykdomasis komitetas leidžia jas pardavinėti tik nuo gruodžio 26 d. Šitokią nenormalią praktiką kritikavo 1977 m. ,,Švyturys" 10-me numeryje ir 1977 m. gruodžio 25 d. LKP CK organas ,,Tiesa". Telšiuose tikintieji, atidirbę darbo dieną, važiuoja į kitus rajonus nusipirkti eglučių (kituose rajonuose, pvz., Šiauliuose eglutės pardavinėjamos nuo gruodžio 19 d.). Tikintieji sugaišta daug laiko ir pasidaro daug išlaidų.

Mes savo kruopščiu darbu išlaikome visas tarybų valdžios administracines įstaigas, o tos įstaigos savo potvarkiais sudaro mums bereikalingų išlaidų, sunkumų, atima mūsų brangų laiką.

Telšių mokyklose masiškai tardomi į bažnyčią einą moksleiviai. 1977 m. gruodžio 12-16 d. III ir IV vidurinėse mokyklose buvo tardomi tikintieji moksleiviai, iškviečiami net iš pamokų. Tomis dienomis kai kurios pamokos buvo trumpinamos arba iš viso neįvyko.

Šiuo metu net valstybinio saugumo organai į tardymus kviečia tikinčius moksleivius, choristus. Tai vykdoma

tokiu mastu, kad apie tai kalba visas miestas. Dėl visų šių faktų mes jaučiamės beteisiais.

Nejaugi dėl naujosios Konstitucijos tikintieji laikomi nusikaltėliais, siaurinamos tikinčiųjų teisės? Ne, mes negalime net minties prileisti, kad visa tai vyksta Jums leidžiant. Mes prašome skubiai imtis priemonių, apeliuojame į Jūsų humaniškumą—juk Jūs taip dažnai pasisakote už teises tų darbo žmonių, kurie skriaudžiami kitose šalyse. Apginkite ir mūsų, tarybinių piliečių, teises!

Katedros vargonininkas yra kreipęsis į Telšių vykdomąjį komitetą ir religijų reikalų tarybos įgaliotinį. Nors kiekviena tarybinė įstaiga į piliečių pareiškimus privalo atsakyti per 30 d., tikintieji nesulaukia minėtų įstaigų atsakymų. Religijų reikalų tarybos įgaliotinis Lietuvos tikinčiųjų teisių taip pat negina—į pakartotiną pareiškimą jis atsakė, kad neturįs teisės pakeisti rajono vykdomojo komiteto sprendimo.

Todėl kreipiamės į Jus. Prašome įpareigoti Telšių rajono valdžią atstatyti sunaikintą koplytstulpį, neleisti skriausti ir žeminti tikinčiųjų, neleisti išniekinti tikinčiųjų kapų, auklėti visus valdžios pareigūnus komunistine dvasia, nes jie, piktnaudodami savo tarnybinę padėtį, daro gėdą Tarybų Sąjungai.

Po protestu pasirašė
130 Telšių miesto tikinčiųjų

* * *

Religijų reikalų tarybos Įgaliotiniui
drg. Tumėnui

Nuorašai:
Telšių raj. vykdomajam komitetui ir
Telšių raj. partijos komitetui

Dargužaitės Danutės, Juozapo,
gyv. Telšiuose, Pionierių g. 13/1

Pareiškimas

Prašau, drg. Įgaliotini, apginti mano, kaip tikinčiosios, paminklą, nes Konstitucija garantuoja mums teises bei

laisves. Šiuo metu, kaip skaitysite sprendimą, man liepia paminklą nugriauti. Aš su tuo nesutinku. Kaip matote iš sprendimo Nr. 325, aš jį pasistačiau savo mirusiems, turėdama leidimą. Būdama tikinti, savo tikintiems mirusiems aš uždėjau ant paminklo tikėjimo ženklus: kryželį ir statulėles. Vadinasi, kad tas pats paminklas be tikėjimo ženklų patvirtinamas ir gali būti priimamas, o su tikėjimo ženklais—nebegali, jau, kaip rašoma sprendime, grubiai pažeidžiamas patvirtintas projektas. Kaip tai reikia suprasti? Juk be tikėjimo ženklų kunigai paminklų nešventina, tad kodėl šiuo atveju tai draudžiama?

Telšių Kurija 1954.X.11 yra paskelbusi tikintiesiems aplinkraštį Nr. 577: „Kryžius galima statyti ne tik šventoriuose, bet ir tikinčiųjų kiemuose". Tą patį Kurija pakartojo 1972.X.7 savo rašte Nr. 227. Šie tikintiesiems žinomi raštai nėra atšaukti. Tai liečia ir mano paminklą, nes jis yra su kryžiumi. Tuo tarpu be religinių ženklų koplytstulpių Telšiuose yra pastatytų: prie muziejaus, miškų ūkio, prie Džiugo piliakalnio ir kitur. Netikintiesiems tai yra leidžiama, o tikintiesiems—ne. Vadinasi, kad tikinčiųjų teisės nėra lygios su netikinčiaisiais.

Todėl aš kreipiuosi į Jus ir prašau sudrausti Telšių rajono pareigūnų savivaliavimą. Jeigu negausiu pagalbos iš Jūsų, būsiu priversta kreiptis į TSRS Religijų reikalų tarybą. Laukiu asmeniško atsakymo.

Dargužaitė

1977 m. gruodžio 23 d.

* * *

(Finansų vedėjas kun. A. Jokūbauskui:
. . . mokesčiais mes tave sutvarkysime):

Pociūnėliai. (Radviliškio raj.). 1978 m. vasario 6 d. Radviliškio raj. finansų skyriaus vedėjas V. Vaišutis kun. A. Jokūbauskui pareiškė: „Mes mokesčiais buožes nubuožinom, valstiečius į kolūkius suvarėme, mokesčiais ir tave sutvarkysime". Kaip pažadėjo, taip ir padarė—1978 m. kun. Jokūbauskui buvo uždėti tris kart didesni mokesčiai negu ankstyvesniais metais—viso 812 rub.

* * *

1978 m. gegužės 26 d. rajono valdžios įsakymu Skėmių apylinkės pirmininkas Nenertavičius, susikvietęs į Pociūnėlių kolūkio kontorą Pociūnėlių parapijos atstovus—dvidešimtuką, reikalavo pasirašyti sutartį su apylinke atleisti kun. Jokūbauską iš bažnytinio komiteto pirmininko pareigų. Tikintieji atsisakė pasirašyti naują sutartį su apylinke, o dėl pirmininko perrinkimo užtikrino: Mes išsirinkome tokį pirmininką, kuris geriausiai rūpinasi bažnyčią ir kito nerinksime".

Rajono valdžiai labai nepatinka, kad tikintieji, vietoje atsisakiusio parapijos pirmininko, išsirinko šioms pareigoms kleboną. Atrodo, kad šiuo metu Lietuvoje toks atvejis yra pirmas.

* * *

(Ir kunigas pataikauja ateistams):

Klaipėda. Klaipėdos tikintieji ne kartą kreipėsi į Telšių vyskupijos kuriją, prašydami paskirti jiems kitą kleboną, kuris daugiau rūpintųsi parapijos medžiaginiais ir dvasiniais reikalais. Dabartinis klebonas dekanas Jonas Baikauskas, pataikaudamas ateistinei valdžiai, labai nenori jaunų procesijos dalyvių ir jaunų choristų.

„LKB Kronika" pastebi, kad šitokios rūšies klebonų Lietuvoje yra nemažas skaičius. Jiems atrodo būsią geriau, jei prie altoriaus patarnausią žili senukai, svarbu, kad būtų išlaikyti geri santykiai su ateistine valdžia. Kokios nelemtos baimės pasekmės kunigų gyvenime!

Telšių vyskupijos kurija teisinasi, kad nepajėgi iškelti iš parapijos tokių klebonų, kuriuos remia civilinė valdžia.

* * *

Pavandenė. 1978 m. liepos 8 dieną nežinomi piktadariai išdaužė langus ir sulaužė langų rėmus Pavandenės bažnyčios šventoriuje 14 kryžiaus kelių koplytėlėms.

* * *

Kuršėnai. 1978 m. gegužės 26 d. pas vikarą R. Žuipą atvyko Šiaulių raj. vykdomojo komiteto pirmininko

pavaduotojas Beržinis ir uždraudė vikarui katekizuoti vaikus bei sakyti ateistinei valdžiai nepatinkančius pamokslus, nes kitaip labai nukentėsiąs.

(Kun. Ilinčius griauna gyvąją Bažnyčią):

Kuršėnuose dekanas kun. Stanislovas Ilinčius neleidžia prie altoriaus vaikų. Jis išvaiko net vikaro paruoštus Mišių patarnautojus. Šituo jis gyvosios Bažnyčios nestato, bet ją griauna.

* * *

(Šaudykla prie Šaukėnų kapų):

Šaukėnai (Kelmės raj.). Šaukėniečiai skundžiasi, kad nuolatos drumsčiama rimtis ir ramybė Šaukėnų kapuose. Šalia kapų buvo įrengta bendra maudyklė. Ją panaikinus, prie kapų buvo įrengta šaudykla. Aidi nuolatos šūviai, o žmonės krūpčioja nuo jų prie savo artimųjų kapų.

O kiek Lietuvoje išniekintų kapų? Kryžiai išvartyti ir sudaužyti. Pakanka apsilankyti į senuosius Kelmės kapus. O į ką paversti Šaukėnų žydų kapai? Buvo metas, kada iš kapų vežė žvyrą su kaukolėmis ir pylė ant vieškelio.

* * *

(Užuojautos telegrama popiežiui Pauliui VI mirus):

Viduklė. Viduklės klebonas kun. Alf. Svarinskas, mirus popiežiui Pauliui VI, pasiuntė į Vatikaną tokią užuojautos telegramą:

„Jo Eminencijai Kardinolui J. Slipij

Mirus didžiajam popiežiui Pauliui VI, kuris nupelnytai pavadintas taikos apaštalu ir pasaulio sąžine, perduodama per Jūsų Eminencijos rankas Apaštalų Sostui mūsų giliausią užuojautą.

Katalikiškoji Lietuva suklupusi ant kelių meldžiasi už mirusiojo popiežiaus vėlę ir prašo Dievą išrinkti drąsų ir šventą Kristaus Bažnyčios Galvą."

Varputėnai. 1977 m. balandžio mėn. Šilkalnių kaime mirė Kuršėnų vidurinės mokyklos 11 klasės mokinys Petras Vozbutas. Tėvai nutarė sūnų palaidoti su bažnytinėmis apeigomis. Sujudo, sukruto mirusiojo motinos-mokytojos Vandos Vozbutienės bendradarbiai:

—Ką tu darai? Varputėnų mokyklai darai gėdą . . .

Pyko direktorius Juozas Daraška, dar daugiau nervinosi mokslo dalies vedėja Vanda Grybauskienė. Jie kalbėjo:

—Mes už tai tau nedovanosime!

Tikrai mokytoja Vozbutienė įvairiais būdais buvo terorizuojama, gąsdinama ir, nepakeldama savo bendradarbių agresyvaus elgesio, mokyklą apleido.

(Laidoti su bažnytinėmis apeigomis—prasikaltimas ateizmui):

Reikia pastebėti, kad panašiais atvejais nedraugiškumą parodo ne tik fanatiškai nusiteikę mokytojai, bet ir kiti, kurie bijo užsitraukti švietimo skyriaus ir partijos komiteto nemalonę.

* * *

Šaukėnai (Kelmės raj.). Mokytoja Dana Oškelienė dėsto istoriją Šaukėnų vidurinėje mokykloje. Vienos pamokos metu, mokytojai aiškinant, kad pasaulis atsirado iš materijos, tarp jos ir mokinio Lino Miliaus įvyko toks pokalbis:

—Tamsta mokytoja, jei pasaulis atsirado iš materijos, tai iš kur ta materija?

—Ne tavo reikalas.

—Tai kas gali paaiškinti?

—Sėsk, durniau!

—Jei aš durnius, tai prašau išleisti mane pas gydytoją.

—Išeik laukan!

Mokinys buvo išvytas iš klasės.

Antašava (Kupiškio raj.). 1977 m. vasarą Antašavos parapijos bažnyčioje pasigirdo vaikų giedojimas. Su

džiaugsmu vaikai rinkdavosi giedoti ir prašė vargonininkę P. Bieliauskaitę pamokyti juos naujų giesmių.

Prasidėjus mokslo metams, mokytojai pradėjo reikalauti, kad vaikai bažnyčioje negiedotų. Vaikai neklausė. Tada mokytojai pradėjo klausinėti, kurie vaikai einą giedoti, reikalavo raštu parašyti, ar gieda chore, ar ne.

1978 m. kovo 19 d., susirinkus vaikams pasimokyti velykinių giesmių pas Joną Šimonį, staiga į kambarį įėjo Kupiškio raj. vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas Astikas, Antašavos apylinkės pirmininkas J. Nakas ir Antašavos mokyklos direktorė Valda Sanvaitienė. Atvykėliai pradėjo klausinėti vargonininkę, ką ji čia veikianti.

(Giedojimas bažnyčioje yra prasikaltimas konstitucijai):

—Mokomės giedoti, —atsakė vargonininkė.

—Ar jūs nežinote, kad laužote įstatymus? Vaikus turi teisę mokyti tik tėvai, o jūs tos teisės neturite, —kalbėjo rajono pavaduotojas Astikas.

—Aš žinau, kad pagal naują konstituciją sąžinės laisvė nevaržoma ir tikinčiuosius persekioti yra uždrausta.

Komisija tardė vargonininkę, kur ji gyvenanti, ką dirbanti, surašė visų vaikų pavardes ir aktą apie padarytą nusikaltimą. Išeidami pagrasino, sakydami, kad dar reikėsią susitikti.

Praėjus kelioms savaitėms į vidurinę mokyilą atvažiavo Astikas ir įkalbinėjo vaikus neiti giedoti į bažnyčią. Vėl buvo reikalaujama parašyti, kurie iš vaikų eina giedoti, ir grasinama, kas eisiąs giedoti, tam bus išduota tokia bloga charakteristika, kad negalėsiąs įstoti į aukštąją mokyklą.

Mokytojos Irena Dluckienė ir Valė Martinkienė vaikščiojo pas mokinių tėvus ir maldavo, kad neleistų vaikų į bažnytinį chorą.

Kiek vėliau tėvų susirinkime direktorė Sanvaitienė aiškino, kad Jonas Šimonis, leisdamas savo kambaryje vaikams mokytis giedoti, padaręs didelį nusikaltimą, o vargonininkė taip pat labai nusikaltusi ir, jeigu nesiliausianti vaikus mokyti, smarkiai nukentėsianti.

* * *

(Dėl tikėjimo labiausiai persekiojami mokiniai):

Tauragė. 1976 m. balandžio 13 d. Tauragės II vidurinės mokyklos XI a klasės auklėtojas K. Pušinskas suorganizavo auklėtinius pagerbti mokinio Kisieliaus mirusį senelį, tačiau direktorius Jurgis Jankauskas uždraudė mokiniams eiti į bažnyčią, pagrasindamas neklusniems sumažinti elgesį iki nepatenkinamo. Nežiūrint direktoriaus draudimo 14 vienuoliktokų laidotuvėse dalyvavo.

Balandžio 19 d. pedagogų tarybos posėdyje laidotuvėse dalyvavę mokiniai buvo įspėti daugiau taip nepasielgti.

* * *

Pikeliai (Mažeikių raj.). Pionierių vadovė Roma Jasmentaitė panoro prievarta įrašyti į pionierius Laimą Bružokaitę. Ji patarė nepasakoti tėvams, kas mokykloje daroma. Laimos motina sužinojusi, kad dukrelė įrašyta į pionierius, liepė jai nueiti ir atsisakyti, ką mergaitė ir padarė.

Po Velykų mokyt. Jasmentaitienė, sužinojusi, kad Laima buvusi bažnyčioje, ją visaip kamantinėjo, privesdama mergaitę iki ašarų.

Kas primins mokyt. Jasmentaitienei nebūti mokykloje raudonu inkvizitoriumi ir nesikišti į mokinių sąžinės reikalus?

* * *

Šiauliai. 1978 m. vasario 24 d. Šiaulių IX vidurinės mokyklos direktorius Snieškus IX m klasėje paklausė: „Kodėl klasėje dar yra 10 nekomjaunuolių?" Paaiškėjo, kad dalis mokinių—Virginija Vidugirytė, Alma Šileikaitė, Gitana Tamošiūnaitė ir Dalia Judikavičiūtė—nestojančios į komjaunimą dėl savo religinių įsitikinimų. Direktorius šias mergaites išvadino pilkomis asmenybėmis ir pagrasino, jei nestosiančios į komjaunimą, tai būsiančios išmestos iš matematinės klasės.

Direktorius Snieškus, norėdamas perauklėti tikinčias mokines, kviečiasi sau pagalbon net pedagoginio instituto

dėstytojus. Vasario 13 d. vienas toks „auklėtojas" bandė įtikinti Dalią Judikavičiūtę stoti į komjaunimą ir nepraktikuoti tikėjimo.

* * *

Komunistinė dorove praktikoje

1978 m. liepos mėn. 18 d. Lietuvos TSR Kultūros ministerijos darbuotojai atkreipė dėmesį į nervingai vaikščiojantį ilgametį ministerijos darbuotoją Henriką Lanzbergą. Priežasčių nenutuokė niekas. Ir tik kai į ministeriją atvyko Mokslinio-metodinio kabineto direktorius, darbuotojai sužinojo šiurpų įvykį: to paties skyriaus 21 metų darbuotoja Renata Gavrilenkaitė pasikorusi prie savo meilužio Henriko Landzbergo durų. Meilužis, pasirodo, nedrįso nė virvės nutraukti, kad neliktų jo pirštų antspaudų. O netrukus ministerijos darbuotojai rado žuvusios darbo kambaryje ir priešmirtinį jos laišką. . .

(Abortas ir motinos mirtis):

Įvykis, atrodo, netikėtas. Bet ar taip iš tikrųjų?

H. Landzbergas jau seniai gyvena Kultūros ministerijos patalpose. Ir nebe pirmi metai iš jo kambario girdimi merginų klyksmai. Apie šio ištvirkėlio asmenines „išmones" garsas sklido ir už ministerijos ribų, bet tai nejaudino net pačių įstaigos vadovų.

Apie Landzbergo moralę gal ir neverta kalbėti, bet pasižiūrėkime, kas gi jo paskutinioji auka (o gal ne paskutinė?).

Leiskime kalbėti pačiai velionei. Priešmirtiniame savo laiške Renata rašo, kad vis dėlto „nužudyto kūdikio akys" neduodavo jai ramybės . . . Vadinasi, tarybinės moralės įteisintas vaikų žudymas vis dėlto dar jauno amžiaus moteriai nesuspėjo galutinai sunaikinti sąžinės balso. Dar per trumpai ji dirbo Kultūros ministerijoje, kur taip atkakliai diegiama ateistinė moralė ir kovojama prieš „religinius prietarus" . . .

Pažvelkime arčiau į Renatos gyvenimą. Jos tėvas— tarybinis pareigūnas baigė savo trijų vaikų atžvilgiu tėviškas pareigas tuo, kad davė jiems pradžią . . . Motinai, kurios visas gyvenimo tikslas—alkoholis, teko didesnė našta—pagimdyti. Bet tuo ir baigėsi jos „motinystė".

Kažkada tarybinis rašytojas N. Sluckis išliaupsino (romane „Geri namai") tarybinius vaikų namus. Deja, tikrovė visai kita. Mūsų konkrečiu atveju tie „geri namai" tesugebėjo diegti mergaitei tik komunistinę moralę ir kalbėti apie „šviesią ateitį". O po to Molėtų mokykla-internatas jau toliau vykdė šį uždavinį. Renata čia sužinojo, kad krikščioniškoji moralė, negimusių vaikų žudymas yra kunigų tamsybininkų išmislas, liaudies mulkinimo priemonė ir kad moteris yra išlaisvinta nuo buržuazinių ir religinių prietarų. Mokykla-internatas šias žinias neseniai teikė dar ir velionės sesutei Eugenijai . . .

Tarp kitko viena auklėtoja, atvykusi į laidotuves, pastebėjo, kad ji numačiusi Renatos būsimą kelią, bet „nieko negalėjusi padaryti" . . . Tuo galima patikėti; tarybinė mokykla neturi priemonių ir tikslo kovoti prieš moralinį pakrikimą.

Taip Renata išėjo į gyvenimą. Ji dirbo Rašytojų sąjungos įstaigoje. Tad gal čia, susitikinėdama su rašytojais, galėjo ji šiek tiek atsipeikėti ir kritiškiau pažvelgti į įdiegtą jai moralę? Kas ne kas, o rašytojai pirmiausiai juk privalo kilninti žmogų. Deja, Renatai mažai teko dirbti tiesioginį darbą. Svarbiausia jos pareiga—išvežioti nusigėrusius „sielos inžinierius" ir būti jų sugulove. O paskutinis etapas—Kultūros ministerija. Čia jos laukė buvusio Kultūros ministro, dabar Lietuvos TSR Komunistrų partijos CK sekretoriaus L. Šepečio toleruojamas, pačios ministerijos patalpose įkurtas viešnamis. (Beje, ne per seniausiai teko visiems skaityti didžiulius L. Šepečio straipsnius apie dorovinį auklėjimą!). Niekas nepasikeitė ir pasikeitus tos įstaigos vadovams. Taigi nauja darbuotoja Renata pirmiausia ir susidūrė su šiuo H. Landzbergo „butu". Renatos tragedija brendo palaipsniui. Nužmogėjęs „meilužis", pajutęs, kad naujoji jo auka dar išlaikiusi tikros meilės supratimą, privertė ją, kaip ir anksčiau kitas,

klykti naktimis. Kai ji būdavo jam nereikalinga, neretai vidurnaktį išstumdavo ją pro duris (Renata neturėjo kambario, nors jos giminės šiuo požiūriu negalėjo nusiskųsti). Yra rimto pagrindo manyti, kad taip atsitiko ir tą lemtingą naktį . . .

Renata laukėsi kūdikio. Ministerijoje tuoj pat atsirado nemažas būrys „patarėjų", skatinančių atsikratyti „nepatogumo". Buvo ir tokių balsų, kurie nurodė tikrą kelią, bet jų žodžiai liko neišgirsti. Negimusio kūdikio žudymą galutinai sankcionavo „meilužis", duodamas suprasti, kad gimdymas sugriausiąs jų „meilę".

Nieko nuostabaus—kas gi galėjo tokioje įstaigoje tvirtai ir autoritetingai, tiesiai ir drąsiai pasakyti, kad abortas—tai tikra žmogžudystė, jeigu tarybiniai įstatymai juridiškai šį dalyką įteisina?

Renatą priglaudė Rokantiškių kapinės. Kai kas pastebėjo, kad viena tragedijos priežasčių yra ta, jog Renata neturėjo idealų. Tai tiesa. Bet kodėl—niekas nesvarstė. Mažai ką jaudino jos prisipažinimas, kad nužudė kūdikį. O pagrindinis ministerijos rūpestis šiuo metu—kaip nors užglaistyti šį įvykį. Vargu, žinoma, ar ministerija būtų kreipusi į visą dėmesį, jei būtų buvę galima visą nuslėpti, kaip nuslepiama šimtai panašių įvykių.

Dar pora charakteringų detalių iš laidotuvių.

Laidotuvėse dalyvavo ir Renatos „tėvas" E. E. Gavrilenko ir „motina", o taip pat Henrikas Landzbergas. Kas jų nepažinojo, vargu ar būtų įtaręs, kad šie žmonės turi ką nors bendro su velione: abejingesnių laidotuvių stebėtojų negalima net įsivaizduoti. „Tėvas" atkreipė demesį tik ordinų ir medalių juostelėmis, o meilužis—fotoaparatu, atlikęs eilinio fotografo vaidmenį. Ką gi, dažnas tarybinės tikrovės reiškinys . . .

Liko Renatos sesutė Eugenija . . . Liko tūkstančiai Renatų, Eugenijų . . . Liko vaikų namuose ir mokyklose komunistinę moralę pagrįstas auklėjimas . . . Liko tarybinės tikrovės išugdyti landzbergai, šepečiai, gavrilenkos . . . Ar ne laikas padaryti rimtas išvadas!?

* * *

KATALIKAI TARYBŲ SĄJUNGOJE

(Tarybų valdžia tik vieną darbą tesugeba: meluoti ir apgaudinėti):

Kišiniovas. Kišiniovo koplytėlė mažutė ir vienintelė katalikų priebėga Moldavijoje. Sekmadieniais ir šventadieniais ji pilnutėlė žmonių, kurie alpsta nuo tvankos ir ankštumo. Dažnai tenka kviesti greitąją pagalbą tačiau ši, kelis kartus atvykusi, atsisako suteikti pagalbą. Kartą paskambinus taip atsakė:

—Dievui meldžiatės, tegul Dievas ir gydo!

Žmonės renkasi melstis iš visos Moldavijos. Važiuoja autobusais su persėdimais po 100-200 km ir atvykę negali atlikti išpažinties, nes vienas kunigas nepajėgia aptarnauti visos Moldavijos katalikų. Tikintieji ne kartą kreipėsi į Religijų reikalų tarybos įgaliotinį Vikonskį, prašydami leidimo, kad Moldavijoje galėtų dirbti dar bent vienas katalikų kunigas. Įgaliotinis apie tai nenorėjo ir girdėti, atseit, ir su tuo vieninteliu kunigu tarybų valdžia turinti daug vargo, o kas būsią, jei Moldavijoje bus du kunigai.

Moldavijoje yra apie 40.000 katalikų. Dauguma jų, dėl kunigų trūkumo, jau apmiršę religinę praktiką, nors su pasididžiavimu laiko save katalikais.

1978 m. tikinčiųjų prašomas, kun. V. Zavalniuk kreipėsi į Rygos vyskupą, prašydamas jį suteikti Sutvirtinimo sakramentą Moldavijos katalikams. Moldavijos įgaliotinis Vikonskis sutiko leisti vyskupui teikti Sutvirtinimo sakramentą, jei tik neprieštarausianti Maskva. Buvo nutarti ši iškilmė būsianti birželio 4 d. Visi katalikai su džiaugsmu ruošėsi sutikti savo ganytoją. Kun. Zavalniuk išskirdo į Rygą palydėt vyskupą į Kišiniovą, bet paaiškėjo, kad Rygos religijų reikalų tarybos įgaliotinis apie tai „nieko nežinąs". Paskambinus į Maskvą, Religijų reikalų tarybos pirmininko pavaduotojas Tarasovas atsakė, jog Maskva šitų reikalų nesprendžianti.

Kai Kišiniovo bažnytinio komiteto pirmininkas Faiglevičius vėl nuėjo pas Vikonskį išsiaiškinti, šis pareiškė, kad jokio vyskupo jis nenorįs matyti ir jokio leidimo jam atvykti neduosiąs. Tą patį Vikonskis pakartojo ir tikintie-

siems, kurie būriais atakavo įgaliotinio būstinę. Pasirodo, kad tarybų valdžios atstovai tik vieną darbą sugeba gerai atlikti—meluoti ir apgaudinėti.

* * *

1978 m. birželio 27 d. (šv. Vladislovo diena) pasveikinti kunigą atvyko keli kunigai ir daug tikinčiųjų, kurie tikėjosi, esant daugiau kunigų, atsilikti ir išpažintį. Deja. Valdžios atstovai uždraudė svečiams kunigams viešai koplyčioje laikyti Mišias ir klausyti išpažinčių. Lenino rajono komiteto sekretorė Trofanova stebėjo pamaldas ir po to išbarė bažnytinio komiteto atstovus, kodėl pamaldose buvę daug vaikų ir jauni vaikinai patarnavę Mišiose.

Amoralų filmą žiūrėti Tarybų Sąjungoje leidžiama nuo 16 m., o Mišiose patarnauti—tik nuo 18 metų!?

* * *

(Raškovo ateistai visokiomis priemonėmis stengiasi atpratinti tikinčius nuo tikėjimo ir praktikos):

Slaboda-Raškovoj. Raškovo katalikai be pertraukos siunčia telegramą po telegramos į Kišiniovą, prašydami kunigo, o valdžia griežtai atsisako išduoti leidimą. To negana. Raškovo ateistai įvairiausiais būdais persekioja tikinčiuosius, norėdami juos atpratinti nuo tikėjimo praktikos. Labiausiai kenčia vaikai. Išvyti iš vieno kambario, kur jie meldėsi, vaikai pradėjo rinktis į kapines. KGB agentai ir iš čia juos išvijo. Radę miške sunaikintos bažnytėlės sienos nuolaužą, vaikai toje vietoje įsirengė savo kuklų altorėlį ir kas vakarą čia susirinkę melsdavosi. Ateistai ir čia vaikus surado ir altorėlį sunaikino. Tada vaikai pradėjo kartu su suaugusiais rinktis į mažą kambarėlį, buvusios bažnytėlės šventoriuje. Kaimo tarybos pirmininkas Bugorašas atėjo gegužės 29 d. vakare ir koliodamasis ištempė vaikus tiesiog už apikaklių iš maldos kambarėlio. Toks vaikų užpuolimas yra dažnas įvykis Roškove.

Vaikai kovoja už tikėjimą ne tik malda, bet ir aukomis. Jie atsisako vaikiškų pramogų, saldumynų, kad už sutaupytus pinigus užprašytų šv. Mišias, maldaudami Dievą tikėjimo laisvės ir ištvermės gerame.

Raškovo katalikai beveik kas antra savaitė važiuoja į Maskvą, reikalaudami kunigo. Maskva, norėdama atsikratyti jai nemalonių katalikų vizitų, griebėsi šantažo. Tikintiesiems paaiškino, kad kunigui leidžiama vykti į Roškovą, tik jis pats nenorįs. C. Kamenkos rajono sekretorius Kožukar taip pareiškė: „Kol aš čia, jūs kunigą matysite, kaip savo ausis be veidrodžio".

Roškovo katalikai nepavargdami prašo valdžios užregistruoti bažnytinį komitetą, tačiau ši visokiais būdais išsisukinėja ir komiteto neužregistruoja.

* * *

NAUJI POGRINDŽIO LEIDINIAI

„AUŠRA" Nr. 11 (51). Šiame numeryje išsamiai aprašomas Balio Gajausko teisminis susidorojimas Vilniuje. Daug žinių pateikiama apie politkalinio P. Paulaičio 30 metų kančios Gulage. Numeris dedikuotas B. Gajauskui ir P. Paulaičiui.

* * *

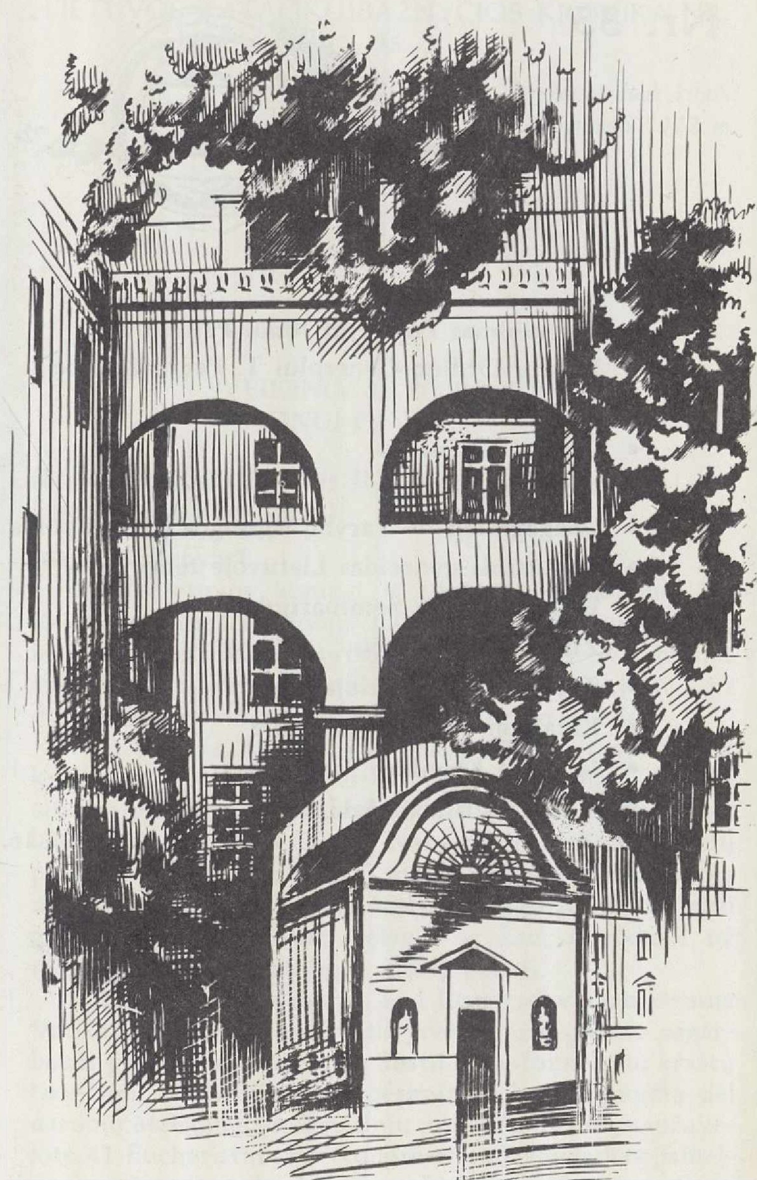
„DIEVAS IR TĖVYNĖ" Nr. 8. Numeryje yra keletas tikrai dėmesio vertų straipsnių: „Išdavystė" ir „Tarybinė konstitucija—epochos gėda".

Str. „Išdavystė" rašoma: „Siūloma visiems kunigams-išdavikams, kurie dar neprarado tikėjimo, nedelsiant išsiųsti saugumui raštiškus pareiškimus, kuriais kategoriškai atsisakyti tokio bendradarbiavimo".

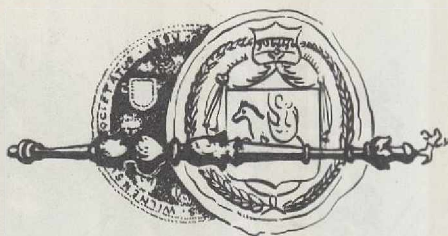
* * *

LIETUVI, NEPAMIRŠK!

P. Plumpa, N. Sadūnaitė, S. Kovaliovas, O. Pranskūnaitė, V. Lapienis, B. Gajauskas, V. Petkus ir kiti neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai gyventi ir tikėti!

Nr. 35

- Sveikinimas Popiežiui Jonui Pauliui II
- Jėzuitų Ordino Generolui T. Pedro Arrupe
- Tardymai
- Laiškai iš Gulago
- Vestuvės Gulage
- „Begegnung" — Tarybų Sąjungos KGB ruporas
- Kultūrinis genocidas Lietuvoje tebevyksta
- Kauno Kunigų Seminarijoje
- Žinios iš vyskupijų
- Tarybinėje mokykloje
- Katalikai Tarybų Sąjungoje
- Iš „LKB Kronikos" archyvo
- Nauji pogrindžio leidiniai

1978.XI.16.

LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS KRONIKA NR. 35

Perskaitęs duok kitam!
Eina nuo 1972 m.

SVEIKINIMAS POPIEŽIUI JONUI PAULIUI II

(Popiežius Jonas Paulius II—didžioji Lietuvos katalikų viltis):

Jūsų Šventenybe!

Mes, Lietuvos kunigai ir tikintieji, sveikiname Jus išrinkimo Aukščiausiuoju Bažnyčios Ganytoju ir Jūsų inauguracijos iškilmių proga; linkime Jums Šv. Dvasios šviesos ir Jo meilės ugnies vadovaujant Bažnyčiai šiais dorovinio smukimo ir kovojančio ateizmo laikais.

Mes tikimės, kad Jūsų asmenyje tiek Lietuva, tiek ir kitos tautos, kuriose persekiojamas tikėjimas, sulauks stiprios paramos ir uolaus žmogaus ir tikinčiųjų teisių bei laisvių gynėjo, kad Kristaus Evangelija nevaržomai galėtų pasiekti kiekvieną tiesos ir meilės trokštančią širdį. Šią mūsų viltį ypač sustiprina žinojimas, kad Jums yra labai gerai pažįstamos mūsų sąlygos ir kad, kovodami už tikinčiųjų teises, esate įgiję didelę patirtį.

Labiausiai mes viliamės, kad Jūsų vadovaujama nauja Vatikano diplomatinė kryptis įkvėps mums gilios pagarbos ir pasitikėjimo Apaštalų Sostu ir nestums Rytų kraštų tikinčiųjų ir dvasiškijos į pesimizmą bei pasyvumą dėl daromų ateistams diplomatinių nuolaidų. Jūs mus sužavėjote 41 Eucharistiniame Kongrese, vadovaudamas pamaldoms už tautas, kuriose persekiojamas tikėjimas. Savo

drąsiu žodžiu Jūs gynėte jų teises, iškeldamas ir Lietuvos tikinčiųjų drąsą, kovojant už Kristų ir Bažnyčią.

Jūs savo pirmoje kalboje kardinolams priminėte už tikėjimą kalėjimuose kenčiančius asmenis. Juk daug mūsų tautos sūnų ir dukrų—Petras Plumpa, Nijolė Sadūnaitė, Ona Pranskūnaitė, Vladas Lapienis ir kt.—kenčia lageriuose bei tremtyje už Kristų.

Mus pasiekė žinios, kad jau savo pirmuose pareiškimuose pasakėte, jog Jūsų pusė širdies priklauso Lietuvai. Jūs pareiškėte norą aplankyti savo Tėvynę Lenkiją ir Sovietų Sąjungą. Mes labai norėtume, kad ta proga aplankytumėte ir katalikiškąją Lietuvą. Jūs turėsite progos pamatyti lietuvių pamaldumą ir ištikimybę Bažnyčiai bei jos vyriausiam Ganytojui.

Jūsų pasakytą lietuvišką sveikinimą mes priėmėme kaip įvertinimą mūsų sudėtų aukų už Kristų. Priimdamas audiencijoje mūsų vyskupus, Jūs iš naujo parodėte tėvišką palankumą Lietuvos tikintiesiems.

Dievas tikrai išklausė mūsų maldų, ir šiandien jaučiamės nepamiršti labiau kaip bet kada anksčiau. Lydėsime ir ateityje nuoširdžia malda Jūsų gyvenimo bei veiklos žingsnius ir lauksime efektyvios paramos.

„LKB Kronika"
Lietuvos kunigų ir tikinčiųjų vardu

Jėzuitų Ordino Generolui
Tėvui Pedro Arrupe

Jau 400 metų kaip prie gintarinės Baltijos krantų—Lietuvos sostinėje Vilniuje—skaidriai šviečia ir dosniai žeria mokslo šviesą į žmonių širdis ir protus seniausia šiame krašte aukštoji mokykla—Vilniaus universitetas. Šitą mokslo židinį Lietuvai įkūrė Jėzuitų ordinas ir savo narių rūpesčiu, pasišventimu ir darbu ruošė Lietuvai mokslo darbininkus, dvasinės ir medžiaginės tautos kultūros kūrėjus.

Šio garbingo jubiliejaus proga (1579-1979) Lietuvos tikinčioji visuomenė per Jūsų asmenį dėkoja Jėzuitų

ordinui už tą brangią dovaną mūsų Tėvynei, savo maldose prisimena žinomus ir nežinomus Jėzuitų ordino narius, kurie kada nors dirbo Vilniaus universitete, ir apgailestauja, kad šiandien ši mokslo šventovė, kuri, pagal steigėjų mintį, turėjo pareigą pažinti tiesą, ją ginti ir skleisti—šiuo metu yra panaudojama tiesai klastoti, tiesai atmesti arba visiškai ją paneigti.

(Jėzuitų įkurtame universitete neturi teisės mokytis tikintis žmogus):

Koks pasityčiojimas iš steigėjų minties: mokykloje, įsteigtoje Jėzuitų ordino, šiandien neturi teisės mokytis nė vienas tikintis žmogus, neturi teisės ten įžengti nė vienas kunigas ar ordino narys iš Lietuvos ar iš užsienio.

Iš šios mokslo šventovės šiandien skleidžiamas ateizmas, kuris niekada nebuvo mokslu ir nebus, —jis visomis išgalėmis stengiasi paneigti, nuslėpti arba iškreipti visokios tiesos pirminį šaltinį—amžinąją Tiesą—Dievą.

Prašome prisiminti savo maldose ir mūsų kenčiančią Tėvynę Lietuvą.

TARDYMAI

1978 m. spalio 4 d. Marytė Vitkūnaitė, gyvenanti Kaune, gavo šaukimą atvykti į Vilniaus saugumą pas tardytoją Urboną. Į Vilnių M. Vitkūnaitė atvyko spalio 5 d. Tardymas tęsėsi 5 valandas.

Saugumietis Urbonas pareiškė tardomajai, kad apie ją turi daug parodymų. Pradžioje tardytojas pradėjo klausinėti apie Angelę Sabaliauskaitę: kada su ja susipažino, kokią davusi jai literatūrą, kiek kartų buvo pas ją nuėjusi ir t. t. Marytė pasisakė nepažįstanti jokios Angelės.

Toliau prasidėjo apklausa apie Moniką Didžiokaitę. Čekistas supažindino tardomąją su Monikos parodymais: kada susipažinusi, kada buvo atėjusi su Angele, kada atnešusi rašomąją mašinėlę, kiek kartų buvo atėjusi ir kada. Vitkūnaitė ir vėl viską paneigė, sakydama visai nepažįstanti M. Didžiokaitės.

Tardytojas Urbonas reikalavo paaiškinti, kaip susipažino su Romu Blažuku, kurį kiti vadiną Petru; kiek kartų buvusi seminarijoje, kokius pažįstanti klierikus, kokias žinanti pavardes ir vardus? Tardytojas gyrėsi žinąs, kada ji paėmusi iš seminarijos rašomąją mašinėlę su lagaminu. Mašinėlę nunešus ir palikus Monikai, o lagaminą parsinešusi namo. Marytė prisipažino buvusi seminarijoje prieš 5 ar 6 metus, tik neprisimena, ko buvo nuėjusi. Vėliau seminarijoje nėra buvusi. Urbonas tvirtino, kad Marytė esanti kalta, o už faktų neigimą jie galį ją nubausti.

Po to išėmė daiktus, paimtus kratos metu, ir reikalavo paaiškinti, iš kur juos gavusi. Ten buvo „Aušros" Nr. 9, knyga „Lietuviškojo charakterio problemos", rašinys „Žmogus ir gamta", įkalbėta magnetofono juostelė. Saugumietis reikalavo gailėtis ir viską prisipažinti— tuomet būsią geriau. Vitkūnaitė paaiškino, jog nieko blogo nepadariusi ir nežinanti už ką jai reikia gailėtis.

Tardymo pabaigoje jai grąžino magnetofono juostelę, o rašomąją mašinėlę ir užrašų knygutę ir kitus daiktus pasiliko. Užrašų knygutėje saugumietis jai parodė jos užrašytus Monikos, Angelės ir Blažuko pavardes ir adresus, kuriuos ji buvo paneigusi. Tardytojas Urbonas, nepatenkintas Vitkūnaitės atsakymais, gąsdino ją būsimomis bausmėmis. Po to paėmė Marytės rašyseną ekspertizei.

* * *

1978 m. liepos 14 d. 12 val. Vilniuje, prie centrinio turgaus uniformuotas milicininkas sulaikė Reginą Teresiutę, gyvenančią Kelmėje. Milicininkas, nutvėręs už rankos, norėjo mergaitę nusivesti į mašiną, bet ji, nesileisdama į kalbas, ėjo link turgaus vartų. Milicininkas žingsniavo greta, kalbindamas eiti į mašiną. Kai mergina geruoju nepasidavė, bandė tempti prievarta. Tuomet Regina pradėjo šaukti ir aiškintis esanti visiškai nekalta. Kilo triukšmas. Subėgo nemažas būrys žmonių. Milicininkas, norėdamas išvengti žmonių ir kilusio triukšmo,

pareiškė ne ant tos pataikęs ir pasitraukė, kartu išskirstydamas minią. Tačiau kiekvieną Teresiutės žingsnį turguje sekė kitas uniformuotas vyriškis. Išeinant Reginai iš turgaus, prisistatė tas pats milicininkas ir vienas civiliai apsirengęs saugumietis. Milicininkas sustabdė pro šalį važiavusią „Volgą" ir bandė į ją prievarta pasodinti mergaitę. Abu, nutvėrę suimtąją už rankų, įstūmė į mašiną, o patys atsisėdo iš šalių. Pirmiausia mašinoje pareikalavo Teresiutės dokumentų. Kadangi užpultoji eidama į turgų dokumentų neturėjo, saugumiečiai reikalavo važiuoti namo ir juos pasiimti. Jaunuolė važiuoti namo atsisakė ir buvo nugabenta į Geležinkelio stoties miliciją. Suimtąją išlaipino, o vairuotojui už atvežimą padėjo pusę litro. Milicijoje tardytojas savo pavardės nepasisakė, kalbėjo rusiškai ir įsakė Reginai kalbėti rusų kalba. Mergaitė kalbėjo tik lietuviškai. Paklausus dėl ko čia ją atsivežė, tardytojas paaiškino, kad dingusi vienos moters tašė ir ji esanti įtarta pavogusi šį daiktą. Teresiutė užprotestavo: „Kadangi jūs meluojate, aš visai neatsakinėsiu". Tardytojas nieko nepešęs išėjo. Su mergina pasiliko ją atvežęs milicininkas. Jis grasino sušaudymu ir kitomis bausmėmis. Į jo bauginimą Regina atsiliepė: „Jūs didesni nusikaltėliai, todėl jus reikia pirma sušaudyti". — „Mes tave pakarsime!" —šaukė milicininkas.

(Į bauginimą tardomąją sušaudyti, atsako:
„Jūs didesni prasikaltėliai,
todėl jus reikia pirma sušaudyti):

„Pakartumėte, bet neturite už ką", —ramiai atsakė suimtoji. Tuomet jis liepė sėstis mergaitei į elektros kėdę. Reginai atsisėdus, viršų kėdės uždarė taip, kad buvo matyti tik galva ir rankos. Tačiau ši kėdė jos visiškai nepurtė—matomai, buvo naudojama tik gąsdinimui. Atėjęs tardytojas džiaugėsi, kad ten uždarė mergaitę, o ji nusijuokė: „Manęs čia niekas nepurto. Labai patogu sėdėti, o prie gero noro galima ir pamiegoti". Kadangi suimtoji jautėsi labai gerai, ji nusprendė neleisti veltui laiko—išsiėmė rožančių ir pasakė intenciją: „Dabar

pasimelsiu už jus visus". Taip susikaupusi prasimeldė visą pusvalandį. Atėjęs tardytojas bandė pertraukti maldą, paklausdamas rusiškai: „Tai ką, į Dievą tiki? O gal jau apsigalvojai?" Regina paprašė netrukdyti jai melstis. Po to ją išvedė į kitą kambarį, kur laukė kitas tardytojas, taip pat kalbantis rusiškai. „Jei nenori pasakyti, parašyk", — spyrė čekistas. Teresiutė, paėmusi popierių ir pieštuką, tarė: „Gerai. Pasakykite savo pavardę, o aš užrašysiu. Gal prisireiks kada nors." —„Kai tu pasakysi savo pavardę, tuomet ir aš pasakysiu savąją", —šaukė saugumietis. Atėmęs pieštuką ir popierių, vėl reikalavo dokumentų. Į jo reikalavimą jaunuolė tik tiek atsakė: „Niekuo aš nenusikaltau, gatvę perėjau nurodytoje vietoje, degant žaliai šviesai, gatve eidama nieko neužkabinėjau, niekam neįspyriau ir neįkandau. Už ką tada mane čia atvežėte?" —„Mes tave įtariame spekuliacija, todėl ir atvežėme išsiaiškinti". Ir šį kaltinimą Teresiutė paneigė. Po šio pokalbio ji vėl pasiliko viena.

Po keliolikos minučių atėjęs saugumietis pasiūlė lietuvį tardytoją. „Veltui jūsų pastangos. Aš vis tiek jums nieko nepasakysiu. Atėjęs tardytojas parodė savo dokumentus, tačiau mergina nespėjo nei pavardės perskaityti, nei fotografijos pamatyti. Pareikalavę dokumentų, pradėjo ją auklėti: „Tu tokia jauna, tokia graži ir tokia užsispyrusi. Pasakyk, ir galėsi būti laisva". —„Negirkite, viskas veltui. Tuo manęs nesujaudinsite. Jei aš jausčiausi nusikaltusi, gal ir bijočiau. Nemanau, kad tarybinė milicija visiškai nekaltą žmogų sodintų į kalėjimą, sušaudytų ar pakartų, kaip jau minėjo vienas milicininkas iš čia esančių. Jei nusikaltau, sakykite kuo?" Neturėdami ką atsakyti, saugumiečiai pritarė merginai, kad ji esanti teisi. Į klausimą „kuo aš nusikaltau", jie atsakė: „Mes norime išaiškinti visus be dokumentų". —„Iš ko jūs žinojote, kad aš be dokumentų?" —„Tu buvai mums įtartina . . ." Kuo ji buvo įtariama, taip iki šiol ir nežinojo. Ją gąsdino, kad nuvešią į saugumo rūmus. Mergaitė neišsigando. Tuomet pasiteiravo, kur ji dirbanti: „Gal koncertuojate ar esate kokia dirigentė?" Į jų klausimą Teresiutė nusijuokė: „Muzikantų milicijoje nereikia, taip kad galite nesitikėti,

jog pereisiu dirbti pas jus". Tuomet čekistai pradėjo gąsdinti, kad Vilniuje yra trys ar keturios muzikos mokyklos ir kad jie suspės sužinoti ir pranešti visa apie ją. Mergaitė nė tuomet neišsigando.

(Saugumas tąso visai nekaltą mergaitę):

Tuomet tardytojas paklausė milicininko, esančio kitame kambaryje: „Ar paruošta mašina, ją reikia nuvežti į Lenino 40 (saugumo rūmus)". Tas atsakė, kad mašina yra paruošta. Teresiutė pasiteiravo, kur dabar jai reikią eiti. Tardytojas piktai burbtelėjo: „Eik laukan!" Pati nesitikėdama, kad yra laisva, nustebo: „Tai pavardės ir dokumentų jau nereikia?" —„Mums tavo pavardė ir taip žinoma!" Tai buvo apie 15 val. Tuo pokalbis ir baigėsi.

LAIŠKAI IŠ GULAGO

Rašo Ona Pranskūnaitė

1977.XI.2.

Brangioji, šiandien tą mirusių sodą lankau mintimis. Šiais metais neturėsiu galimybės uždegti žvakutę ant apleisto kapo, nedžiugins mano širdies tūkstantinės žvakučių liepsnelės, negirdėsiu graudulingos vargonų preliudijos, neturėsiu laimės iš šv. Mišių plaukiančių malonių pasiųsti anoms pakrantėms. Bet, mano manymu, ne tai svarbiausia! Svarbiausia, kaip žmogus praleido jam skirtą laiką. Savo laimę noriu surasti darydama tai, ką galiu padaryti (. . .).

1977.XII.24

Dėkoju Jums už Kalėdines dovanas. Jų man nedavė. Atviruką ir plotkelę prisegė prie asmeninės bylos. Mat, atviruke esanti žvaigždė jiems nesuprantama—ji ne penkiakampė. Jie tarpusavyje kalbėjo, ar nėra plotkelėje ko nors įkepto (. . .). Jei būtų galimybė, prašau, pasiųskite man siuntinį. Jo sudėtis tebus tokia: 0,5 kg rūkyto sūrio, 0,5 kg sviesto, o likusį svorį teužpildo rūkyti lašiniai. Siuntinio svoris nedidesnis kaip 5 kg. Prašau nedėti į

siuntinį dešrų, skilandžių ar kitokių produktų, nes man neatiduos. Siuntinys mane pasieks maždaug po mėnesio.

(. . .) Mano laiškuose aidi Tėvynės ilgesio gaidelė. Nesupraskite mane klaidingai. Jei Dievas to norėtų ir būtų naudinga, aš sutikčiau savo kūniškomis akimis Jos daugiau nematyti. Bet Tėvynė man yra brangi ir miela. Ir jeigu savo žodžiais neišreikščiau Jai savo ilgesingos meilės, tai reikštų, kad aš jos nemyliu.

Dirbame daug. Kartais į parą net 14-15 valandų, bet ypatingo nuovargio nesijaučia. Naktimis blogai miegu. Antrą valandą ryto kolonijos zonoje pasigirsta dainos, — tai grįžta antroji pamaina iš darbo. Nepasakyčiau, kad tos dainelės skamba iš džiugios širdies, jos dažniausiai skamba iš vidinės tuštumos . . .

Už maldas, rūpestį, gero troškimą ačiū Jums, Marijos žemės vaikai! Jums, tautiečiai, diena iš dienos per maloningas Viešpaties rankas pasiunčiu tų dovanų, kurių mano gyvenime yra gausu. Telydi Jus Dievas!

1978.I.8.

Man draudžia lietuviškai rašyti ir gauti lietuviškai parašytus laiškus. Dėl to kovoju su vietine valdžia. Jie netiki, kad mano laiškus tikrina Vilnius. Nei rašto, nei savo gimtosios kalbos, kol mano gyslose bus nors vienas šilto kraujo lašas—neišsižadėsiu. Jei ateityje mano laiškų negausite, žinokite, kad uždraudė. Norėtųsi susirašinėti, nes kiekvienas bendravimas su žmonėmis, nesvarbu kokiu būdu žmones suartina taip, kaip ilgas tylėjimas: juos padaro svetimais. Pasidariau labai užsispyrusi. Toks jau netikęs mano būdo bruožas.

Jūsų atsiųstus baltinius padėjo į asmeninių daiktų sandėlį. Pasibaigus kalinimo laikui, juos grąžins. Man išdavė kaliniams pritaikytą uniformą. Su ja neturi būti šalta, nes tai nustačiusi mūsų „rūpestingoji" vyriausybė. Batus davė naujus, su aulais. Jų dydis—50 numeris. Į vieną batą telpa abi kojos. Jei nebūtų kiauri, galėčiau „matušką" Volgą perplaukti, bet dėl blogo „suleidimo" rudenį paskęsdavau kolonijos kieme.

Vienamе laiške Jūs rašėte, kad gal Dievas parves mane

į Tėvynę. Brangioji, grįžimo laikas gal ateis. Bet labai abejoju, ar mirties šmėkla nepasitiks manęs kelyje į namus (. . .).

* * *

1978.I.23.

(. . .) Dirbame labai ilgas darbo valandas. Per mėnesį turime tik vieną laisvą sekmadienį. Sveikata truputį geresnė, bet ar ilgam? (. . .).

* * *

1978.II.20.

(. . .) Marijos žemės vaikai! Telyja ant Jūsų Dievo malonių lietus. Nebūkite bailiai susirūpinę, būkite išmintingi ir tvirti . . .

Visada su Jumis ir maldoje, ir kančioje, ir sapnuose!

* * *

1978.III.9.

Laukiu Jūsų laiškų. Pagaliau sulaukiau, bet . . . jis toks sunkus, tarsi švininis. Norėjau jį sunaikinti. Bet data: mirė aštuonioliktą, laidojo dvidešimt antrą . . . Laidojo . . . Kažkas palaidojo mano motiną . . .

Telegramos negavau . . .

Marijos žemės vaikai! Būkite atsidavę Dievui, būkite paklusnūs kiekvienam Jo mostui.

* * *

1978.III.20.

(. . .) Akyse stovi amžių maldai sudėtos motinos rankos. Tos rankos, kurios vedžiojo gležną mano rankutę nuo kaktos prie krūtinės, mokydamos daryti kryžiaus ženklą. Tos rankos, kurios ant užminkytos duoninės tešlos paviršiaus spausdavo kryžių, rankos, užkūrusios ugnį ir ją peržegnojančios. Tos pavargusios rankos kiekvieną kartą ant lovelės darančios kryžiaus ženklą. Tai tokios buvo mano motinos rankos.

Prisimenu . . . Prieš daugelį metų, kai grįžau iš Rytų, motina nusišluostė prijuoste ašaras ir tarė: „Vaikeli,

sugrįžai!" Tyliai braukė ašaras ir tėvas, žiūrėdamas į mane. Jis nieko nesakė. Jis visada tylėdavo ir žiūrėdavo. Toks buvo jo auklėjimo metodas. Jo manymu, žmogus turi suprasti žmogų ir be žodžių. Tėvas, tas tėvas, kuris prie žibalinės spinksulės kas vakarą skaitydavo Šv. Raštą ir aiškindavo mums . . . Spinksulė užgesusi, Šv. Rašto knyga užversta, tėvas amžinai nutilęs. . .

Jūsų laiškus gavau visus. Po šio laiško Jums greitai neparašysiu. Nuo kėlimosi iki poilsio valandos lieka apie pusvalandis laiko. Miego užtenka. Miegame aštuonias valandas.

1978.III.26.

Šiais metais neturėjau laimės dalyvauti susitelkimo dienose, Palmių sekmadienio iškilmėse, džiugioje Prisikėlimo šventėje; taip pat nedžiugino akies saulės spinduliuose tviskanti Monstrancija, pavasario vėjuje plazdančios vėliavos, banguojanti maldingų sielų minia. Bet aš su Jumis skendau gavėnios rimtyje, su Jumis vaikščiojau kryžiaus kelius, su jumis lydėjau Kristų, vykstantį į Jeruzalę, klojau Jam po kojomis savo gyvenimo dienų verbas, su Jumis giedojau „Ateik pas mus, galingasis Karaliau", su Jumis lydėjau Kristų į Įstatymo altorių ir dėkojau už pasilikimą mūsų tarpe, su Jumis pagerbiau Kristaus kryžių ir klūpojau prie Kristaus karsto, giedodama „Verkite, angelai"; su Jumis, krikščioniškasis pasauli, užgiedojau iškilmingą „Gloria" ir, priėmusi Kristų į savo širdį, po padėkos už nubrėžto gyvenimo kelią parašiau:

„Prisikėlei Tu, Kristau, altoriuos,
Prisikelk mano krikščioniškoj tautoj,
Prisikelk ir širdyje manoj!"

* * *

1978.IV.23.

(Šiandieną tikintysis už savo įsitikinimus turi praeiti įvairius sunkių kančių kelius—Ona Pranskūnaitė):

Šiandieną tikintysis už savo įsitikinimus turi praeiti įvairius sunkių kančių kelius: jis lėtai marinamas žudančiuose saugumo rūsiuose, siaubą keliančiuose persiuntimo punktuose, dusinamas vagonų kamerose ir galiausiai jis ir jo meilė Kristui šaldoma Sibiro sniegynuose. Ir šito kančių kelio, tos lėtos mirties kai kas pabūgsta. Tai labai skaudu, kai vienas kitas mūsų tautos sūnus duodasi suviliojamas sąžinę praradusių „fėjų", kurios žada laisvę, užtikrintą gyvenimą, sidabrinius. Kadaise saugumiečių žadėta „laisvė" manęs nedžiugina. Kas iš tokios laisvės, jei aš visada būsiu persekiojama piktos, įtariančios akies, visur būsiu lydima seklių, visada būsiu po objektyvu. Tai tokia bus mano ateities laisvė. Sidabriniai . . . Kam jie reikalingi? Šiandien puodžiaus dirva ateiviams laidoti nereikalinga. Ateiviai užvaldė mus ir palaidos mus, kur jiems patiks. Mums, turintiems amžinojo gyvenimo viltį, ne tiek svarbu, kokiomis sąlygomis baigsis mūsų gyvenimo dienos, kur bus supilti mūsų kapo kauburėliai. Mums svarbu, kad Kristaus mokslu ir šviesa nešini mūsų tautiečiai, atsistoję ant pirmtakų kauburėlių, pasijustų didesniais, tvirtesniais ir drąsesniais. Juk už neišsaugotą, neperduotą Išganytojo mokslo šviesą mes būsime prieš Viešpatį atsakingi (. . .).

* * *

1978.V.1.

(. . .) Nepažįstamas manosios tautos sūnus—Aloyzas man rašytame laiške priskiria mane prie politinių kalinių. Jis neklysta. Tokia mane padarė saugumiečiai. Nors anksčiau savęs politike nelaikiau ir politika neužsiiminėjau. Aš, kaip tikinti, domėjausi religine literatūra, ją dauginau, suprasdama jos naudingumą ir didelį badą savo Tėvynėje. Taip pat perrašiau „LKB Kronikos" numerių, už ką ir buvau apkaltinta politine veikla. Šio leidinio aš nelaikau politiniu ir nelaikysiu (. . .), nes šiame leidinėlyje surašyta neužginčijama tiesa.

(. . .) Sekančią dieną mano sesuo pasiuntė telegramą apie motinos mirtį. Telegramos neatidavė. Jos kaip nebūta. Vėliau sesuo išgavo iš gydytojo pažymą, su kuria

kreipėsi į Biržų milicijos viršininką (kur motina buvo išregistruota), reikalaudama parašo, kad tuo dokumentu remdamasi, galėtų pasiųsti man užtikrintą iškvietimo telegramą. Milicijos viršininkas nepasirašė. Jis nepatvirtino, kad mano motina mirusi. Nors visiems aišku, kad be išregistravimo neišduodamas mirties liudijimas. Aš gerai žinau, kad iš lagerių pagal vidaus ministerijos potvarkius ne tik mirus kalinamojo tėvams, bet ir kritiškoje būklėje esant tėvų sveikatai, kalinamasis paleidžiamas dviems savaitėms. Tik, žinoma, man tai netaikoma (. . .).

Mane čia dažnai krato. Ir tik mane! Vienos kratos metu atėmė rožantėlį, kurį devynis mėnesius sugebėjau išsaugoti. Taip pat neatidavė Kristaus Užgimimo paveiksliuko ir plotkelės. Šv. Velykų sveikinimo laiškuose buvo kažkieno įdėti du velykiniai paveiksliukai. Jų neatidavė. Režimo viršininkė piktai paklausė: „Tai ką, tuos paveiksliukus vėl prisegti prie asmens bylos?" — „Tik prie bylos! Noriu, kad mano bylą puoštų sakramentalijos!" Norisi paklausti, kur gi kun. Č. Krivaičio skelbiamoji tikėjimo laisvė? Tokiems siūlyčiau pasekti skaudžiam kelyje mano sutikto V. Lapienio pavyzdžiu. Jis nežino, kas yra melas ir veidmainystė. Tai tobulas žmogus.

Broliai ir seserys Kristuje, nepabūkite šio laikmečio skersvėjų! Dievas duoda vargą, duoda ir jėgų jį pakelti. Atgaila reikalinga broliams, pardavusiems už lęšienę savo sąžines, reikalinga persekiotojams, reikalinga atgaila ir mums patiems.

* * *

1978.V.1.

(. . .) Praeitų metų pavasaris praėjo niūriuose saugumo rūsiuose. Ten lėtai slenka kalinių gyvenimo dienos. Miestas būdavo pilnas karštos pavasario saulės, bet pro rūsio langus ji niekada nepažvelgdavo. Kameroje vėsu ir drėgna. Tik išėję į „gardus" pasivaikščioti, pajusdavome gaivinančią pavasario šilimą (. . .).

* * *

1978.V.

Jus, be abejo, domina, kas per miestas ta Kozlovka. Tai sujungti trys kaimeliai, išsidėstę ant kalnų ir jų papėdėje. Vietos gražios: kalnai, miškai, pašlaitės, netoli šalčiu dvelkianti Volga. Bet kadangi svetimas kraštas, tai šios vietovės grožis mūsų širdžiai nieko nesako. Be to, jos grožį matome tik iš vienos pusės, pro pusiau uždarytus antro aukšto fabriko langus. Namukai mediniai, maži (kaip mūsų krašto kaimo pirtys), turintys po vieną, du, kai kurie net tris langus su langinėmis. Pakalnėje šio miestelio gyventojų maitintojas—lageris. Lageryje vegetuojančios būtybės taip pat priskaitomos prie Kozlovkos miestelio gyventojų skaičiaus. Teko girdėti, kad netolimoje praeityje šie trys kaimeliai garsėjo ožkų gausumu.

Kai traukiniu priartėjome prie Kozlovkos miestelio, mus pasitiko lagerio mašina ir sargyba. Pavažiavę apie 300 metrų, įnirome į dviejų mūro sienų ir dviejų spygliuotų tvorų tvirtovę. Šioje tvirtovėje vaikštinėjome nesivaržydamos, nes jautėmės savos (. . .). Mus apgyvendino antrame aukšte mūriniame pastate. Čia ir slenka mūsų dienos. Slenka lėtai ir vienodai. Šiame lageryje yra kalinamos įvairių profesijų bei kadaise įvairius postus užėmusios moterys: inžinierės, mokytojos, gydytojos, buhalterės, parduotuvių vedėjos, pasų stalų viršininkės, įvairių institucijų studentės, vagilkos, girtuoklės, paleistuvės, žmogžudės, spekuliantės ir viena už tikėjimą, kuri yra Jums žinoma.

Čiuvašijos tautelė dar neseniai buvo laikoma puslaukine. Nors, žinoma, ir šiuo metu nedaug kuo skiriasi nuo laukinių. Žmonės vidutinio ūgio, tamsiaodžiai, juodais plaukais. Dėvi keistais plaukuotais apdangalais. Daugeliui ant nugarų didelėmis baltomis raidėmis įrašyti mums nesuprantami žodžiai. Čiabuvės čiuvašės beveik be išimties visos kalinamos už žmogžudystes, nes šios tautelės žmonės yra labai pikti (. . .). Šiaip visi be išimties yra smulkmeniški įstatymų vykdytojai, nes jų dievas—Tarybų Sąjunga. Dėl to lageris labai griežtas. Lageryje gyvenimo sąlygos ypač sunkios. Režimo viršininkė,

neturėdama mano laiškams vertėjo, jau seniai mano laiškus siuntinėja patikrinti Panevėžio milicijai. Ji, vilniečių paskatinta, mane apstatė šnipėmis. Šnipių kaip gyvačių miške! Vienos jų buvusios ir gerai žinančios Kauno miestą, kitos lankęsi Vilniuje, trečios gerai žinančios Maskvą ir t. t. O Ona niekur nebuvo ir nieko nežino. Režimo viršininkė, negaudama jokių papildomų žinių, kartais pribėga prie manęs, apkabina ir užduoda kad ir tokį klausimą: „Sakykite, koks jūsų išsilavinimas?" — „Byloje užrašyta!" —atsakau. „Tai netiesa!" —bėgdama nuo manęs, atrėžia ji. —„Tikrai gaila veltui vargstančių. Negaliu padėti".

Apie save galiu parašyti taip. Šiuose rėmuose, šioje mane supančioje aplinkoje jaučiuosi ramiai. Tarsi normaliai. Aš nei vergė, nei karalienė, tik žmogus. Dėl savęs aš nieko netrokštu ir nieko nesirenku. Ilsiuosi tarsi kūdikis ant mus globojančių Dievo rankų. Norėjau parašyti Jums, kad lagerio vadovybė jau senokai susirūpino mano sveikata, bet tai padaryti nebuvo progos. Š. m. sausio mėnesį mane norėjo išsiųsti į Kemeros sritį, tai yra į tremtį, bet šiam sprendimui pasipriešino lagerio viršininko pavaduotoja, motyvuodama, kad man bus nepakeliamas to krašto klimatas ir darbas. Ten tremtiniai darbuojasi fermose ir laukų darbuose. Šiuo metu dar tebegalvoja, kaip su manim pasielgti. Žinote, lagerio administracija besiruošiančioms į amžinybę stengiasi pakeisti „iškeliavimo" stotį. Prieš tris savaites mūsų lageryje mirė 22 metų mergaitė. Iškeliauja . . .

Marijos žemės vaikai, kai Jūsų pavargę keliai sulinks prie Marijos altoriaus, prisiminkite mus.

* * *

1978.V.14.

Netikėtai išaušo gegužės ketvirtosios mums laisvę nešąs rytas. Tikrai! To ryto saulėtekio šviesa nužėrė nuo mūsų gyvenimo nakties šešėlius. Gegužės 4 dieną iš mūsų lagerio 16 moterų buvome sąlyginai paleistos. Tą dieną iš Uljanovsko miesto atvyko vienas milicijos pareigūnas ir to

fabriko, kuriame, buvome numatytos įdarbinti, direktoriaus pavaduotojas. Nuo Kozlovkos iki Uljanovsko apie 300 km. Iš Kozlovkos išvykome apie 16 val., o Uljanovski buvome sekančią dieną apie 9 val. Kelyje išvargome ir sušalome. Nežiūrint šalčio, vis dėlto paryčiu nunirome į sapnų karalystę. Kai pravėrėme mieguistas akis, mums iš tolo mojo saulės nutviekstas miškas. Pravažiavus mišką, pradėjo rodytis Uljanovsko fabrikų kaminai. Mus apgyvendino dviejų aukštų bendrabučio pastate. Kambariukas švarus, apie 18 m. Su manimi gyvena trys savo vyrus užmušusios moterys. Abu kambariuko langus puošia grotos. Tikrinant mūsų sveikatą, gydytojai suabejojo mano sveikata. Odos apdirbimo kombinato vadovybė jau buvo mums paskyrusi darbus, bet man skirtam darbui gydytojai sutikimo nedavė. Kombinato vadovybė dvi dienas mane laikė be nuolatinio darbo, siuntinėjo nuo vieno darbo prie kito, liepdama pačiai pasirinkti sau darbą. Nesirinkau. Rinktis nebuvo iš ko. Visur emulsijų, dažų kvapai, karštis. Paskyrė savo nuožiūra. Pirmos dienos buvo sunkios. Darbas, atrodo, nieko.

Mūsų bendrabutyje su šeimomis gyvena keturi milicininkai. Jie pakaitomis budi dieną ir naktį. Vakare 10 val. būna patikrinimas. Taip pat šiame bendrabutyje turi registruotis kiekvieną sekmadienį. Prieš darbą, po darbo ir sekmadieniais mes galime laisvai vaikščioti po miestą, išvykti į kalnus, mišką, plaukioti Volga ir t. t. Tik svarbu 10 val. vakare grįžti į bendrabutį. Čia daug geriau negu lageryje. Nors pirmi mėnesiai buvo sunkūs. Gyvenimą pradėjome nuo adatos, degtukų ir šaukšto (. . .).

* * *

1978.VI.4.

Laiškus, siuntinius, pinigines perlaidas galime gauti be skaičiaus ir visa, kas juose siunčiama. Čia niekas nieko netikrina ir nėra jokių apribojimų. Nesiųskite nieko, nes aš noriu dabarties momentą priimti tokį, kokį Dievas yra nuo amžių numatęs. Juk žmogui naudinga pažinti tiek šalčio, tiek alkio ir kitų nepriteklių skonį.

Šiandien sekmadienis. Nuvykau į pravoslavų bažnytėlę paaukoti Jūsų atsiųsto vyšnios žiedelio. Kaip žinote, pravoslavų bažnyčiose nėra altorių, ant kurių galima paaukoti gėles. Tarsi vogčiomis priėjau prie Nukryžiuotojo paveikslo, kur iš vienos pusės skausme paskendusi Švč. M. Marija, o iš kitos pusės—šv. Jonas, ir slapčia paaukojau kaip dovaną mano Tėvynės sodų žiedelį Marijai nuo visų Jos numylėtos žemės vaikų.

(. . .) kai rašysite laišką, į jį įdėkite didelę adatą. Uljanovske jų nėra (. . .) Jei dirbsime 20 dienų per mėnesį, tai gausime apie 60 rublių. Už tokius pinigus šioje vietovėje galima tik prasimaitinti. Šiame mieste mėsos, sviesto, dešrų visai nėra; lašiniai parduodami komiso parduotuvėse. Jų kaina 1 kg—5,47 rb. Mes mėsiškų valgių neperkame ir dėl jų nesukame galvos. Maitinamės pienu, duona ir bulvėmis. Pienas panašus į užbaltintą vandenį: išgėrus butelį pieno, jo plauti nereikia, jis būna švarus . . . Iš maisto prašyčiau įdėti į siuntinį, žinoma, jei paruotuvėse yra, pora kg kisieliaus ir prastos kavos ar kakavos. Šių maisto produktų Uljanovske nėra (. . .).

Brangioji, nesijaudinkite, kad išplėšiama pašto dėžutė ir perskaitomi mano laiškai (. . .). Aš gerai žinau, kad besidomintieji mano laiškais yra saugumiečiai, nuo jų aš nieko neslepiu.

(. . .) nuvykau į vienintelę šiame mieste esančią mažą pravoslavų bažnytėlę (. . .). Išeidama iš ten, negalėjau atsistebėti minios gausumu. Tiesiog stebiuosi, kad tiek laiko iš šios tautos žmonių širdžių buvo ir tebėra trinamas Dievo vardas, bet jis neištrinamas. Vieną kartą lankiausi pas bendrabučio viršininką. Jo gražiais baldais apstatytame bute mano nustebusios akys išvydo garbingoje vietoje bekabančius religinius paveikslus. Širdyje buvo džiugu (. . .).

* * *

1978.VII.3.

Dirbu tą patį darbą, t. y. dažau odas. Kai pažvelgiu į tuos milijoninius kalnus odų, į galvą lenda neišsprendžia-

mas klausimas: į kokį kraštą išbėgo galvijai nusimetę savo kailius? O gal dabar mada vaikščioti be odos? Jei jie būtų papjauti, būtų parduotuvėse mėsos. Parduotuvės tuščios: nėra galvų, nėra kanopų, nėra uodegų. Tikrai nėra!

(. . .) Manoji Tauta, eikite tvirtu žingsniu, krauju ir prakaitu didvyrių pašventintais takais ir savo ranką jauskite Viešpaties delne. Prisiminkite mus Tautos šventovėse ir visus aplankančiose nesėkmėse!

Ona Pranskūnaitė

* * *

Rašo Vladas Lapienis

(. . .) Be abejo, Tau būtų maloniau, kad pasakočiau iš lagerio tik geras naujienas. Tačiau kam apgaudinėti save ir kitus? Tikrovė išlenda pati (. . .). Dėl aplaidumo daugiau kaip du mėnesius negavau nei laikraščio, nei žurnalų. „Tiesą" pradėjau gauti tik nuo rugpiūčio 2 d., o žurnalo „Nauka i žizn", laikraščio „Neuer Leben" negaunu ir iki šiol. Nežinau, kur dingo už du mėnesius „Komjaunimo tiesa" ir kiti kai kurie laikraščiai bei žurnalai.

Trečiosios kolonijos administracija gerai žino, kur aš esu, nes porą Tavo laiškų, nusiųstų į Baraševą, atsiuntė man į devynioliktą lagerį. Tačiau kitus tavo ir kitų žmonių laiškus, siųstus senuoju adresu, užuot atsiuntę į kaimynystėje esantį devynioliktą lagerį, juos grąžino atgal siuntėjams, esantiems toliau kaip už tūkstančio kilometrų (. . .).

V. Lapienis

1978.IX.10.

* * *

Rašo Petras Paulaitis

1978.V.19.

(. . .) Bemaž visus, su kuriais teko 1958-1961 m. bendras vargas vargti, prisimenu ir juos nešioju širdyje. Tik Dievas žino, kiek jų dar prisimena mane. Bet tas ir nėra svarbiausia. Svarbu, kad jie būtų geri žmonės ir

gerai, laimingai gyventų. Aš nuo 1961 metų sausio 30 d. iki 1974 balandžio 1 d. pabuvau „zebrų" karalystėje. Nežinau, ar dėl pablogėjusios mano sveikatos (mat drėgnose ir suspaustose kamerose pradėjo tinti kojos . . .), mane pervedė į lengvesnio režimo lagerį. Iš čia į kitą, o iš ten dar į kitą, bet vis su mažiau žmonių ir mažesniu plotu gyvenvietėse. Ir nauda tik tokia, kad esame neužrakintose kamerose, su langais be grotų ir uniforma kitokia—ne rainuoti. Žodžiu—nieko gero. Visur jaučiasi kryptis į blogą. Bet tos kasdieninės duonelės kol kas užtenkam. O buvo dienų, kada duona sotindavomės tik sapne. Klausiate, ar galima siųsti pinigų ir ar už juos galėtumėte ką nors nusipirkti. Pinigus galima siųsti, bet mes jų nematome ir jų panaudoti negalime daugiau kaip 7-9 rb. per mėnesį lagerio parduotuvėje. O kas administracijai kuo nors nusikalto, arba neišdirbo normos, tai tam atima teisę naudotis krautuve dalinai ar net visiškai.

Prie darbo verčia visus. Invalidams specialiai prirašoma, kuris kiek gali dirbti valandų. Pvz., man prirašyta, kad privalau dirbti 6 valandas, o iš tikrųjų išdirbama daug daugiau. Žinoma, darbas ne po laukus, ne po miškus, bet įtampos užtenka. O svarbiausia, kad visą laiką būtumei užimtas. Taigi apsiprekinimui pinigų dar uždirbu. Kaip toliau seksis tas darbas ir uždarbis, sunku pasakyti, nes jau nuo 1947 m. balandžio 12 d. be jokių atostogų, be jokio „remonto", be jokios ramios valandėlės traukiu jungą Rusijos valdose. O dar koks maistas už tą darbą?! Koks užlaikymas?

Mozė įsakė žydams dirbantiems jaučiams neužrišti snukių (mat alkani gyvuliai prabėgom pagriebdavo tai šieno kąsnį, tai kukurūzo vieną kitą varpą). O čia naujosios civilizacijos ir žmoniškumo skelbėjai daro visiškai priešingai: išleidžia visokias „naujas konstitucijas", o jos dar lydimos slaptų, niekur neskelbiamų, išskyrus mūsų barakų koridorius, instrukcijų, kurios užrišą mūsų burnas, kad būtume alkani, kad nekalbėtume, neaimanuotume. Bet žmonės, suskaldyti, supjudyti, išmėtyti mažomis grupelėmis ir, —uždaryti neprieinamuose „šuliniuose", kenčia, ir tyli. Tyliu ir aš, bet aš tikiu

Apvaizda. Be Jos ir plaukas nenuslenka. Ir „fiat voluntas Tua!". „Nėra blogo, kuris neišeitų į gerą". Laisvė brangi.

Nei knygų, nei žurnalų, nei laikraščių banderolės nepraleidžiamos. Nieko negalima siųsti ir gauti, išskyrus dvi po 1 kg svorio banderoles ir 1,5 kg siuntinį per vienus metus. Laikraščius ir žurnalus galima išsirašyti už savo pinigus per lagadministraciją. Bet mūsų išsirašytoji spauda gana dažnai dingsta, o veik visuomet vėluoja. Net baisu: geros knygos mes jau seniai nematome: „A nei druko, a nei rašto mums turėt neduoda. Tegul, sako, bus Lietuva (kaliniai) ir tamsi, ir juoda (atsilikę ir sutrypti)".

Buitinė priežiūra irgi labai menka. Visus sunkumus bei trūkumus ir neišvardinsi. Medicininė priežiūra bloga, vaistinėse dėl mūsų veik nieko nėra. Jau nuo seniai mane vargina kojų nuospaudos. Net „saldu" darosi prisiminti batą, o išsigydyti čia nėra kuo . . .

(Petras Paulaitis jau 30 metų vergų stovyklose):

Bet aš neturiu nei žmonos, nei mamos. Gerai, kad pasaulis yra ne be gerų žmonių. Vienas vienaip, kitas kitaip, —taip gerų žmonių parama ir malda ir įpusėjau 31-sius kalinimo metus. Ir jau beliko 4 su puse metų. 1982-siais spalio 30 d. baigsiu užkariautojui atiduoti nekalto baisią duoklę.

Bet reikia baigti, nes mūsų „šulinio" aukštos tvoros, laiškas gali neperlipti. (Prašo leikoplastiriaus nuospaudoms gydyti, vokų, tušinukų, saldainių „Karvutė", pašto ženklų . . .).

„Tikėkit, kad visa tai rašau ir raustu kaip virtas vėžys . . . Labiausiai prašau prisiminti mane savo maldose Viešpačiui prie Jo altoriaus.

Prašau sveikinti sutiktus bendrus pažįstamus".

Petras Paulaitis

Vestuvės Gulage

1978 m. birželio 28 d. Irena Dumbrytė gavo pranešimą, adresuotą: Mordovskaja ASSR, Zubovo—Polianski r-

on, pos. Sosnovka uč. ŽX 385/I. Po pranešimo tekstu pasirašę lagerio viršininkas A. A. Satajevas ir biuro viršininkas V. S. Davydovas. Buvo pranešama, kad I. Dumbrytės santuokos registracija su Baliu Gajausku įvyks 1978 m. liepos 27 d. Negalint atvykti nustatytu laiku, prašyta pranešti iš anksto.

Nurodytą dieną I. Dumbrytė, lydima kun. J. Zdebskio ir sesers L. Šulskienės, atvyko į Sosnovką. Kadangi Dumbrytė yra katalikė, tai norėjo, kad santuokos registracija būtų sutvirtina ir bažnytine santuoka, kuriai reikalingi du liudininkai. Ji taip pat išpildė ir Balio prašymą, kad šioje apeigoje dalyvautų kunigas.

Atvykusioji nuėjo į spec. dalį pranešti, kad santuokai yra pasiruošusi. Jai buvo pasakyta, kad santuokos registracijos valanda bus pranešta telefonu į bendrabutį, kuriame buvo apsistojusi. Skambučio teko laukti visą dieną, bet jo nebuvo. 27 d. rytą Dumbrytė vėl nuėjo į spec. dalį. Ten jai paaiškino, kad jie neturi ryšio su Jovasu ir negalį susiskambinti. Liepė vėl eiti į bendrabutį ir laukti. 15 val. pranešė belaukiantiems, kad atvyktų prie lagerio vartų ir ten lauktų. Prie vartų I. Dumbrytė su seserimi Laima ir kun. Juozu Zdebskiu išlaukė pusvalandį.

Kai 1978 m. birželio 5 d. Irena Dumbrytė nuvežė dokumentus dėl registracijos, spec. dalyje jai buvo paaiškinta, kad su ja galį atvažiuoti du liudininkai, kurie galės dalyvauti santuokos registracijoje. Tačiau dabar liudininkų neįleido į santuokos registracijos patalpas.

Visa santuokos registracijos procedūra užtruko apie 10-15 minučių. Visi dokumentai buvo jau paruošti, reikėjo juos tik pasirašyti. Pirmiausiai į kambarį įvedė Dumbrytę, vėliau Balį Gajauską. Jis pasirodė dryžuotais lagerio rūbais, su kerzavais batais, be plaukų ir pasisakė, kad čia esąs jo „išeiginis kostiumas". Sužadėtinė atėjo pasipuošusi baltais vestuviniais rūbais . . .

Tvarkant dokumentus, spec. dalyje buvo žadėta po santuokos registracijos suteikti jaunavedžiams asmeninį pasimatymą trims paroms, bet kai atėjo į santuokos registraciją, lagerio viršininkas jai pranešė, kad asmeninio pasimatymo ji negausianti, nes Balys jau turėjęs asmeninį

pasimatymą dviejų parų (nors priklauso trys) su motina birželio 6 dieną ir kito pasimatymo ji negausianti. Dėl bendro pasimatymo jie dar pagalvosią ir pranešią sekančią dieną.

Rytojaus dieną iš ryto Dumbrytė-Gajauskienė nuvažiavo į Javasą pas lagerio valdybos viršininko pavaduotoją Novikovą. Šis Gajauskienei grubiai atrėžė, kad pasimatymo negausianti, ir, be to, pasimatymas skiriamas ne jai, bet Baliui. Nenorėdama rodyti savo ašarų, Gajauskienė išbėgo iš kabineto.

Grįžusi į Sosnovką, Gajauskienė vėl nuėjo pas lagerio viršininką Nekrasovą dėl bendro pasimatymo. Parašė pareiškimą ir prie lagerio vartų išlaukė 2 valandas, kol lagerio prižiūrėtoja malonėjo išeiti paimti pareiškimo. Po kelių valandų Gajauskienei buvo pranešta apie paskirtą dviejų valandų bendrą pasimatymą. 15 val. 30 min. ji turinti būti prie spec. lagerio vartų.

Į pasimatymo kambarį Gajauskienę įvedė pirmą ir pasodino už stalo, kuris stovėjo prie lango, o šalia prie stalo atsisėdo prižiūrėtoja. Maždaug 2-2,5 metro atstumu prie durų stovėjo kitas stalas. Netrukus į kambarį įvedė B. Gajauską ir pasodino už kito stalo, o šalia jo atsisėdo kitas lagerio prižiūrėtojas. Kambario durys buvo pastoviai atidarytos į koridorių ir pro jas į kambarį įeidavo ir išeidavo žmonės, kad išblaškytų dėmesį ir neleistų susikaupti pokalbiui. Eidama į pasimatymą, Irena su savimi pasiėmė rankinuką, kurį pasimatymo metu iš jos atėmė ir grąžino jam pasibaigus. Gajauskienė vylėsi gausianti asmeninį pasimatymą, todėl su savimi atsinešė maisto produktų, bet, pasirodė, kad jų perduoti nėra galimybės. Savo vyrui ji pasakė turinti maisto produktų, bet jai neleidžiama perduoti. Lagerio prižiūrėtoja pasiūlė produktus perleisti jiems, nes čia jų trūksta, tačiau Balys perspėjo žmoną, kad, jeigu perduotų šiuos produktus priežiūrėtojams, tuomet jai pritaikytų straipsnį ir pasodintų keleriems metams į lagerį už spekuliaciją.

Pasimatymo metu Gajauskai privalėjo kalbėti rusų kalba, nors abu yra lietuviai. Prižiūrėtojai įrodinėjo, kad lietuviškai suprantantis cenzorius galįs atvykti tik po

savaitės ar net kelių savaičių. Ir taip jie buvo priversti kalbėtis rusiškai. Lagerio prižiūrėrėtojai visą laiką kišosi į pokalbį. Nei pasimatymo pradžioje, nei jam pasibaigus jaunavedžiai negalėjo vienas kitam net rankos paduoti pasisveikinant.

(Lagerio vadovybė bjauriai paniekino I. Dumbrytės ir B. Gajausko jungtuves):

Sekantį asmeninį pasimatymą jie gaus tik po metų. Lagerio viršininkas pareiškė, jog galįs būti toks atvejis, kad Balys gali gauti nuobaudų ir asmeninio pasimatymo negaus ir po metų. Tokia humanizmo dvasia vyrauja šiandieninio Gulago džiunglėse.

Civilinė santuoka Bažnyčioje negalioja. Susidarius tokioms sudėtingoms aplinkybėms kun. J. Zdebskis gavo leidimą iš vyskupo, kad sutuoktiniai pasakytų priesaikos žodžius ir patys priimtų Komuniją. Priesaiką pakartoti galėjo, o kai Gajauskienė norėjo, kad vyras priimtų Švenčiausiąjį Sakramentą, —lagerio prižiūrėtojai iš jų pasityčiojo ir neleido priimti.

Ilgai lauktasis ir išsvajotas „pasimatymas" pasibaigė. Prižiūrėtojai uždarinėjo lagerio vartus. Pro nespėjusių užsiverti vartų plyšį ji matė viduryje kiemo aukštai iškeltą, mojuojančią Balio ranką, toliau už jo mojavo būrelis jo draugų, bylodami apie nepaulaužiamą politinių kalinių dvasią . . .

„Begegnung"—Tarybų Sąjungos KGB ruporas

Rytų Berlyne išeinąs kairiųjų katalikų laikraštis „Begegnung" (1978-7), aprašydamas katalikų gyvenimą Kišiniove (Moldavijos TSR), užsimena ir kai ką daugiau, būtent, „nelegalią pogrindžio spaudą", kuri yra gaminama Lietuvoje. Anot „Begegnungo", šios spaudos teikiamų informacijų tikrumo niekas negarantuoja, ir savo atsakomybę jaučią redaktoriai neturėtų remtis anonimine informacija, kaip tai elgiasi Vakarų Berlyne išeinąs „Petrusblatt", kuris iškreiptai vaizduoja klierikų padėtį Tarybų Sąjungoje.

(Kairieji katalikai pataikauja komunistams):

Cituojama iš 1978.IV.30 „Petrusblatt": „Ukrainos, Baltarusijos ir kitų tautybių katalikams jaunuoliams neleidžiama mokytis Kauno ir Rygos kunigų seminarijose". Kaip argumentas prieš šį tariamai melagingą teiginį, paduodamas Kišiniovo klebono kun. Vladislavo Zavalniuko pavyzdys: jis, 26 metų ukrainietis, seminariją baigęs Rygoje . . .

Iš tiesų jaunuoliai iš kitų respublikų gali mokytis Rygoje ar Kaune, jei . . . gauna leidimą, bet tokia laimė retai kam nusišypso. Dažniausiai jie įstoja į seminariją kaip Lietuvos ar Latvijos respublikų piliečiai, čia apsigyvenę ir prisiregistravę bei padirbėję kokį nors darbą. Reikia manyti, kad panašiu keliu į seminariją pateko ir V. Zavalniukas.

Kitus kaltindamas neteisingų žinių skleidimu, „Begegnungas" turėtų žinoti, kad net savų respublikų piliečiai ne visi gauna leidimą įstoti į kunigų seminariją, o svetimų respublikų piliečiams juo labiau yra apsunkintas įstojimas.

„Begegnungas" rašo, kad, pasak Vakarų spaudos, Tarybų Sąjungoje „seminaristai ir kunigai esą saugumo agentai", o tuo tarpu Kišiniovo klebonas yra žinomas, kaip uolus ir pamaldus kunigas, kas aiškiai demaskuoja „Petrusblatt" ir kitų panašių laikraščių teigimus.

„Begegnungui" gal ir kitaip atrodo, bet kas mokėsi kunigų seminarijoje, tas žino, kaip uoliai ten saugumas ieško sau agentų . . .

Kūrybinis genocidas Lietuvoje tebevyksta . . .

Nuo pat pirmųjų sovietinės okupacijos metų Lietuvoje visokiausiais būdais yra draskomos, pjaustomos, deginamos ir kitaip naikinamos lietuviškos ir kitokiomis kalbomis knygos, kurios savo turiniu, atskiromis mintimis bei idėjomis trukdo okupantui ir vietiniams kolaborantams įgyvendinti pragaištingus jų planus Lietuvoje— lietuvius moraliai palaužti ir po to visus juos nutautinti.

(Kūrybiniu genocidu siekiama nutautinti lietuvius):

Toks lietuviško žodžio persekiojimas ir jo fizinis naikinimas tebevykdomas ir dabar. Tiesa, ne visada tas spausdintas žodis būna okupantui „nuskaltęs". Jis gali praeiti ir pro trigubos (autoriaus, redaktoriaus ir valstybinio cenzoriaus) cenzūros filtrus. Tačiau ir po to jis gali būti sunaikintas. Sunaikintas specialiais įsakymais, jei autorius vėliau kuo nors valdžiai nusikalto ir iš viso nepatinka. Taip šį kartą atsitiko ir su rašytoju ir poetu T. Venclova, drąsiu Žmogaus teisių Lietuvoje gynėju, KGB persekiojimų priverstu emigruoti į JAV.

Žemiau pateikiame gėdingus dokumentus, išsiuntinėtus bibliotekų direktoriams ir knygynų vedėjams, atskleidžiančius nelogiškumą ir „kultūrą" bei moralę tų, kurių iniciatyva panašūs įsakymai bei patvarkymai yra leidžiami.

Pridedamų dokumentų išsiuntimo datą, jo numerį, įsakymo egzemplioriaus numerį ir gavėjo adresą praleidžiame.

Naudotis tarnyboje

egz. Nr.

Vyriausioji valstybinių paslapčių spaudoje saugojimo valdyba prie Lietuvos TSR Ministrų Tarybos (LTSR Glavlitas)

(rašto ir įsakymo gavėjas)

Dėl T. Venclovos knygų išėmimo iš bibliotekų ir knygų prekybos tinklo

Šiuo siunčiame Jums Vyriausios valstybinių paslapčių spaudoje saugojimo valdybos prie Lietuvos TSR Ministrų Tarybos 1978 m. gegužės 10 d. įsakymą Nr. 1-nt dėl T. Venclovos knygų išėmimo iš bibliotekų ir knygų prekybos tinklo.

Prašome duoti atitinkamus nurodymus, kad Jūsų žinioje esančios bibliotekos nedelsiant iš savo fondų

išimtų ir nustatyta tvarka nurašytų Įsakyme išvardintas knygas.

Priedas—Įsakymas Nr. 1-nt egz. Nr. . . .

B. Gurvičius,
Vyriausios valdybos
Viršininko pavaduotojas

Vyriausioji valstybinių paslapčių spaudoje saugojimo valdyba prie LTSR Ministrų Tarybos

Įsakymas
Nr. 1-nt

1978 m. gegužės 10 d.

Dėl T. Venclovos knygų išėmimo iš bibliotekų ir knygų prekybos tinklo.

Išimti iš bibliotekų ir knygų prekybos tinklo sekančias T. Venclovos knygas:

Golemas, arba dirbtinis žmogus. Vilnius, „Vaga", 1965. 272 p. 12 iliustr. lapų, 8000 egz.

Kalbos ženklas. Eilėraščiai. Vilnius, „Vaga", 1972. 64 p. 8000 egz.

Raketos, planetos ir mes. Vilnius, Valstybinė grožinės literatūros l-kla, 1962. 167 p. su iliustr. 10000 egz.

M. Slizevičius
Vyriausios Valdybos
Viršininkas

Kauno Kunigų seminarijoje

Rugpiūčio mėn. viduryje paaiškėjo, kad tarybinė valdžia leido mokytis Kauno Kunigų seminarijoje 20 klierikų. Į pirmąjį kursą priimti klierikai: Stanislovas Anužis, Gediminas Bulevičius, Pranas Čivilis, Kazimieras Daugla, Romualdas Dulskis, Algirdas Gavenauskas, Algis Genutis, Jonas Ivanauskas, Donatas Jasiulaitis, Remigijus Jonkus, Stanislovas Kazėnas, Algirdas Kildušis, Simutis Marciukevičius, Petras Matukevič, Petras Purlys, Gvidas Pušinaitis, Vidas Saukaitis, Jonas Šutkevič, Virginijus Veilentas, Juozas Klimavičius.

Klierikas Juozas Klimavičius vieneriems metams atleistas iš Seminarijos atidirbti valdžiai už mokslą (turi kinomechaniko specialybę).

Iš II kurso visam laikui pasitraukė Vilniaus vyskupijos klierikas Rimas Dalgėda.

Atleistas iš paskutinio kurso Vilniaus arkivyskupijos klierikas Algis Kazlauskas.

Šiais metais stojantieji į Seminariją, kaip ir anksčiau, **buvo verbuojami dirbti KGB agentais.**

(Tardomi ir blaškomi Seminarijos klierikai):

Eilė klierikų—Kazimieras Meilus, Vladas Petraitis, Antanas Gylys ir kiti mokslo metų pradžioje buvo iškviesti tardymui į Kauno KGB skyrių. Tardymai sukosi apie klieriką Petrą Balžuką, kuris šiuo metu civilinės valdžios yra išvarytas iš Seminarijos.

ŽINIOS IŠ VYSKUPIJŲ

Kaunas

Sveikinimo telegrama

Šventasis Tėve,

Vos išgirdę žinią „Habemus Papam", galingo džiaugsmo impulso pagauti, malda, širdimi ir telegrama skubame į Romą ir reiškiame Lietuvos dvasininkijos (nors techniškai negalėjome su visais susitikti), tikinčiųjų ir visų tų vardu, kuriems tikėjimas ir Bažnyčia yra brangesnė už asmeninę gyvybę, susižavėjimą, meilę ir pagarbą. Be to, iškilmingai deklaruojame: Lietuva visada ištikima Apaštalų Sostui.

(„Lietuva visada ištikima Apaštalų Sostui"):

Šventasis Tėve, Jūs kaip niekas kitas geriausiai suprantate mūsų problemas, viltis ir lūkesčius. Teranda Jūsų kilnioje širdyje ir Katalikų Bažnyčios Lietuvoje

reikalai atitinkamą vietą. O mes nuolat melsime Aukščiausiąjį per garbingąjį Dievo tarną arkivyskupą Jurgį Matulevičių visokeriopos Jums Dievo palaimos ir pagalbos įgyvendinti milijonų tikinčiųjų ir geros valios žmonių gyvybinius lūkesčius.

Lietuva-Kaunas

Kunigai: Mykolas Buožius
Pranciškus Gaižauskas
Liudvikas Siemaška
Jonas Rakauskas
Jonas Kazlauskas
Jonas Augustauskas
Juozas Vaičeliūnas
Romas Macevičius
Juozas Cepėnas
Alfonsas Svarinskas

* * *

Vilnius

Ateistai rūpinasi bažnytine drausme

Mūsų vyskupai ir valdytojai kasmet išvažiuoja į provinciją teikti Sutvirtinimo sakramentą tik porą kartų. Vadinasi, vyskupijoje, neskaitant centro, tik dviejose vietose teikiamas šis sakramentas. Tad nenuostabu, kad būna pernelyg gausus žmonių susibūrimas, neišlaikoma reikiama rimtis, žmonės išvargsta. Taip yra todėl, kadangi taip nori ateistai. Bažnytiniai nuostatai (kanonai) reikalauja, kad vyskupas apsilankytų parapijoje bent kas penkeri metai, bet šį reikalavimą neleidžiama vyskupams išpildyti. Daug yra parapijų, kur Sutvirtinimo sakramentas nėra teiktas gal 20 ir daugiau metų.

Dar liūdnesnė padėtis yra Vilniaus vyskupijoje. Jos valdytojas Č. Krivaitis jau daug metų kaip pasitraukė nuo pastoracinio darbo—atsisakė altoriaus, sakyklos, klausyklos. Prie altoriaus prieina tik Vilniaus bažnyčiose didžiųjų švenčių proga. Be to, išgarsėjo kaip uolus baliauninkas.

Tai piktina žmones, ir kunigai drovisi įsileisti jį į savo bažnyčias teikti sutvirtinimo sakramentą. Vadovaudamiesi kanonais šią vasarą (1978 m.) patys klebonai ėmė teikti šį sakramentą savo parapiečiams (Adutiškyje, Dubičiuose, Kalesnikuose, Eišiškėse, Butrimonyse, Valkininkuose). Žmonėms buvo labai patogu—viskas buvo atliekama gimtąja kalba, nebuvo spūsčių (Sakramentas buvo teikiamas tik vyresnio amžiaus jaunimui).

(Ateistų susirūpinimas bažnytiniais kanonais):

Ryšium su tuo labai sunerimo ateistai. Beveik visi šie kunigai ir kai kurie dekanai (Švenčionėlių) turėjo aiškintis rajonų vadovams, kodėl pažeidžia drausmę, kodėl nesiderina su valdytoju Č. Krivaičiu. Buvo įspėti atsisakyti šio savo sumanymo, nes priešingu atveju teksią gailėtis.

Kaip paaiškinti tokį ateistinių organų rūpestį, kad kunigai būtų paklusnūs šiam valdytojui?!

* * *

Viduklė

Religijų reikalų tarybos
Įgaliotiniui P. Anilioniui

Tamstos raštą, įsakantį atvykti į Vilnių š. m. spalio 3 d. 10 val. gavau.

Atvykti negalėsiu dėl sekančių priežasčių:

Šiuo metu mano bendradarbis serga ir esu vienas. Atsitraukti nuo pareigų ilgesniam laikui nėra galimybės.

Laiške nenurodytas atvykimo reikalas. Mes, kunigai, esame įpratę prie įvairių Įgaliotinio užsipuolimų ir barimų. Per dešimtmečius susidarė tradicija, kad tas, kuris skundžia—teisus, o kunigas visuomet laikomas kaltu. Todėl tokiems susitikimams reikia iš anksto pasiruošti: pavartyti įvairius kodeksus ir TSRS tarptautinius susitarimus.

(Religinių reikalų taryba—
ateistų botagas kunigams bausti):

Religinių reikalų taryba neatlieka savo paskirties—būti tarpininku tarp valstybės ir Bažnyčios—o yra oficialus bedievių botagas kunigams bausti: barti ir kilnoti iš vietos į vietą. Ji netarpininkauja, bet padeda griauti Bažnyčią.

Dėl eilinio išbarimo važiuoti į Vilnių ir grįžti, per 8 valandas mašina nuvažiuojant 400 km, manyčiau, netikslinga. Tarp kitko, barimui vieta ne mažiau tinkama ir Raseiniai ar Viduklė.

Paskutinį kartą buvau iškviestas į Vilnių š. m. sausio 19 d. Todėl taip dažnai važinėti į Vilnių neturiu nei noro, nei sveikatos.

Ateityje būtų tikslinga veikti per Kuriją.

Viduklė, 1978.X.2.

Viduklės klebonas
kun. A. Svarinskas

* * *

Raseiniai

Raseinių, Jurbarko, Šakių rajoniniai laikraščiai rašė apie kun. A. Lazdauską, kuris, turėdamas šeimą, eina kunigo pareigas ir apgaudinėja tikinčiuosius. Jurbarko raj. laikraštis „Šviesa" rašo: „Kartu reikia suabejoti ir Paluobių, Skirsnemunės ir kitų parapijų klebonų sąžiningumu. Ne veltui tikintieji laiške redakcijai piktinosi P. Račiūnu, kuris dažnai naudojasi A. Lazdausko paslaugomis . . ."

Daug klebonų—kun. P. Račiūnas, kun. M. Buožius, kun. V. Požėla pamokslų metu atsakė į daromą priekaištą. Kun. A. Lazdauskas yra Rytų apeigų katalikų kunigas ir jis turi teisę eiti kunigo pareigas. Ne ateistų reikalas kištis į Bažnyčios vidaus reikalus.

Ateistinė valdžia dėl to susirūpino kun. A. Lazdausku ir tuo pačiu kitais pogrindžio kunigais, kadangi jie eina savo pareigas be valdžios leidimo. Valdžia labai nenori, kad be jos palaiminimo atsirastų daugiau kunigų.

* * *

Ignalina

TSKP CK Generaliniam Sekretoriui,
TSRS Aukščiausios Tarybos Prezidiumo Pirmininkui
L. Brežnevui

Nuorašai:
TSRS Religijų reikalų tarybos Įgaliotiniui
LTSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumui
LTSR Religijų reikalų tarybos Įgaliotiniui
Vilniaus Arkivyskupijos Kurijai

Ignalinos bažnyčios komitetas
Ignalina, Lietuvos TSR

P a r e i š k i m a s

1975 m. Helsinkyje buvo pasirašytas 35-kių valstybių Saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarimo Baigiamasis aktas. Jums, Generalini Sekretoriau, asmeniškai pasirašius minėtą dokumentą, reikia suprasti, kad jame išdėstytos teisės ir laisvės garantuojamos ir Tarybų Sąjungos piliečiams. Ten gi sakoma: „Dalyvaujančios valstybės gerbs žmogaus teises ir pagrindines laisves, įskaitant minties, sąžinės, religijos ir įsitikinimų laisvę visiems, be rasės, lyties, kalbos ir religijos skirtumo". Vadinasi, dokumente deklaruojama visiška minties sąžinės, religijos ir įsitikinimų laisvė. Ir TSR Konstitucija (52 str.), ir Lietuvos TSR Konstitucija (50 str.), nors ir susiaurintai, TSRS piliečiams taip pat garantuoja sąžinės laisvę, tai yra teisę „išpažinti bet kurią religiją arba neišpažinti jokios, praktikuoti religinius kultus".

Praktiniame gyvenime, mes, Ignalinos tikintieji, negalime pilnai pasinaudoti teise praktikuoti religinius kultus, nes neturime reikiamų patalpų. Dabartinė mūsų bažnyčia yra paprastas griūvantis namas, kuris negali sutalpinti visų tikinčiųjų. Šiuo metu (1978 m. sausio mėn. duomenimis) Ignalinoje gyvena 4,8 tūkst. gyventojų. Dauguma—tikintieji. Ignalina—rajono centras, į kurį sekmadieniais įvairiais reikalais suvažiuoja daug žmonių, kurių dauguma stengiasi atlikti ir savo religines pareigas, t. y., nori

dalyvauti šv. Mišiose. Be tikinčiųjų, nemaža ateina ir turistų, kurių čia yra daug iš visų respublikų, ypač iš Leningrado, Maskvos . . . Mūsų vadinama bažnyčia nepajėgia visų sutalpinti: žmonės priversti stovėti gatvėje šalčio ir lietaus metu.

(Nusavinta Ignalinos nebaigta statyti bažnyčia):

Ignalinos parapijos dar nebaigtą statyti bažnyčią pokario metais nusavino vietinė valdžia ir ją pavertė kultūros namais. Norėdami ją atgauti, daug kartų rašėme pareiškimus įvairioms instancijoms. Kai kuriuos iš jų suminėsime:

1. 1971.III.14 1026 asmenų pasirašytą pareiškimą LTSR Ministrų Tarybos Pirmininkui,

2. 1971.IV.7 tuo pat adresu Bažnyčios komiteto pareiškimas,

3. 1971.IV.13 šiuo reikalu pas LTSR Religijų reikalų įgaliotinį Rugienį buvo kviestas mūsų klebonas I. Jakutis,

4. 1974.V.24 bažnyčios komitetas rašė pareiškimą LTSR Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui,

5. 1974.VI.14 pareiškimas Ignalinos raj. Vykdomojo komiteto pirmininkui,

6. 1974 metais bažnyčios komitetas ir tikinčiųjų delegacijos daug kartų kreipėsi į Ignalinos raj. Vykd. Komitetą bei asmeniškai,

7. 1975.IX.9 baigiant statyti Ignalinoje naujus kultūros namus, pas Religijų reikalų įgaliotinį vyko bažnyčios komiteto narių delegacija, kurios įgaliotinis net nepriėmė,

8. 1975.IX.10 rašytas pareiškimas Jums, Generalini Sekretoriau,

9. 1975.IX.13 bažnyčios komitetas pakartotinai vyko pas LTSR Religijų reikalų įgaliotinį,

10. 1976.I.19 pareiškimas Ignalinos raj. Vykdomojo komiteto pirmininkui,

11. 1976.II.4 rašytas pareiškimas LTSR Ministrų Tarybai,

12. 1976.II.19 vėl pareiškimas Jums, Generalinį Sekretoriau,

13. 1976.IV.24 pareiškimas LTSR Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui,

14. 1977 m. Religijų reikalų tarybos įgaliotinis K. Tumėnas žodžiu žadėjo leisti rekonstruoti-praplėsti esamą bažnyčią. Mums prašant, daug kartų važiavo mūsų klebonas I. Jakutis į Vilnių pas Religijų reikalų tarybos įgaliotinį ir mes patys, Bažnyčios komiteto nariai, —bet pažadai buvo neištesėti.

Keista, kad nė iš vienos instancijos, netgi ir iš Jūsų, Generalini Sekretoriau, negavome jokio atsakymo, nebent kai kada pranešimą, kad mūsų pareiškimas persiųstas į žemesnę įstaigą. Kam gi jį reikėjo persiųsti ir dar į žemesnę, jei atitinkamoms įstaigoms buvo pasiųstas pareiškimo nuorašas? Ar tai nėra vengimas svarstyti mūsų pareiškimų bei duoti į juos konkretų atsakymą?

Šiandien ignaliniečiai džiaugiasi naujais kultūros namais, bet dar nesidžiaugia bažnyčia. Tačiau tikimės, kad šį kartą mūsų prašymą išklausysite ir grąžinsite mums mūsų bažnyčią.

Pasirašė 19 bažnyčios
komiteto narių

Ignalina, 1978.X.10.

Laukiam atsakymo:

LTSR Ignalina,
Laisvės 8,
M. Juodagalvis

* * *

Šiauliai

Po 1978 m. Velykų grupė tikinčiųjų šiauliečių kreipėsi į savo kleboną kun. Mažonavičių, norėdami išsiaiškinti, kodėl klebonas neleidžia vaikams patarnauti šv. Mišioms, kodėl neskamba varpai, kodėl klebonas vaikams išseginėja Eucharistijos bičiulių ženkliukus ir kodėl Mišioms patarnaujantiems jaunuoliams neleidžia eiti Kryžiaus kelius (Šiauliuose šv. Petro ir Povilo bažnyčioje moksleiviai prieš vakarines pamaldas apvaikšto Kryžiaus kelius).

Klebonas kun. Mažonavičius atsakė, kad patarnautojų jis turįs pakankamai ir bažnyčia nesanti vaikų namai (? — Red.). Dėl varpų klebonas paaiškino, kad jie per iškilmes skambą (2 kartus per metus—Red.).

Eucharistijos bičiulių ženkliukų klebonas neišseginėjęs, o tik uždraudęs juos nešioti.

(Eucharistijos bičiuliams klebonas draudžia nešioti ženkliukus):

Klebonas taip pat patvirtino, kad Mišių patarnautojams draudžiąs eiti Kryžiaus kelius.

1978 m. gegužės 18 d. Šiauliuose Šv. Petro ir Povilo bažnyčioje praėjusiųjų metų neopresbyteriai ruošėsi visi kartu koncelebruoti šv. Mišias, kurių metu pamokslą turėjo sakyti kurso draugas kun. J. Kauneckas. Klebonas kun. Mažonavičius, pataikaudamas valdžiai, neleido kun. J. Kauneckui sakyti pamokslą. Tuomet neopresbyteriai pasikvietė iš Ceikinių kun. K. Garucką. Paskutinę valandą, kada bažnyčia buvo pilnutėlė žmonių, klebonas neleido ir kun. K. Garuckui sakyti pamokslo, teisindamasis esą civilinė valdžia gali būti dėl to nepatenkinta ir t. t.

Labai gaila, kad kun. klebono veikloje tiek daug baimės. „LKB Kronika" siūlo kun. Mažonavičiui keisti taktiką arba užleisti klebono pareigas drąsesniam kunigui.

* * *

Klaipėda

1977 m. gruodžio 10 d. Klaipėdos tikintieji kreipėsi į Religijų reikalų tarybos įgaliotinio įstaigą Vilniuje, prašydami, kad bent būtų leista padidinti esamą bažnyčią ir atlikti remonto darbus. Pareiškime tarp kitko rašoma: „Veikianti bažnyčia yra per maža. Žmonės eiliniais sekmadieniais turi stovėti lauke net šaltyje ir lietuje; bažnyčios grindys yra cementinės . . . Bažnyčios reikmenims patalpinti nėra jokių patalpų . . ."

Iš tikrųjų Klaipėdos tikinčiųjų būklė yra apverktina. Žmonės pamaldų metu alpsta. Tikintieji nori, kad Telšių

vyskupijos Valdytojas ir Klaipėdos bažnyčios klebonas energingiau rūpintųsi jų bažnyčios reikalais.

„LKB Kronika", pritardama Klaipėdos tikintiesiems, pastebi, kad vis dėlto patys katalikai per mažai dėl savo sunkios padėties klebena valdžios įstaigų duris.

* * *

Telšiai

1978 m. liepos 14 d. į Telšių raj. Vykdomąjį komitetą buvo iškviesti Katedros klebonas kun. J. Pačinskas ir vikaras kun. J. Kauneckas. Su jais kalbėjosi Telšių raj. Vykdomojo komiteto pirmininkas Rasimavičius, dalyvaujant Švietimo skyriaus vedėjui Savickiui.

Pirmininkas Rasimavičius pasiteiravo, kokių pretenzijų Vykdomajam komitetui turi kun. J. Kauneckas. Šis atsakė, kad dėl koplytstulpio nugriovimo jam neteisėtai išjungtas telefonas. Apie tai jis rašęs Vykdomajam komitetui. Pirmininkas Rasimavičius priekaištaujančiai tarė: „Yra žinoma, kad kun. Kauneckas kartu su tikinčiaisiais pasirašė protestą Brežnevui dėl koplytstulpio nugriovimo ir kitų dalykų". Kunigas vikaras paaiškino: „Proteste išdėstyta kritika ir reikalavimai yra teisingi, todėl ir pasirašiau". Rasimavičius nusileido: „Ir mes to nelaikome šmeižtu. Protestą priėmėme dėmesin ir imsimės priemonių".

(Ateistų puolimai nublanksta prieš tiesą):

Toliau pirmininkas išreiškė nepasitenkinimą, kad Katedroje pamaldų metu aiškinamos tikėjimo tiesos. Tai, anot jo, susirinkimai, nesusiję su religinių kultų atlikimu. Jei kun. J. Kauneckas nesiliaus jų organizuoti, Vykdomasis komitetas pašalins bažnytinį komitetą. Jei ir tai negelbės, bus uždaryta Telšių religinė bendruomenė. Be to, ir kunigas, dirbąs Telšiuose, gali atsidurti Upynoje (tai pati mažiausia Telšių rajono parapija, neturinti savo kunigo).

Liepos 17 d. į Telšių raj. Vykdomąjį komitetą buvo iškviestas Telšių katedros bažnytinis komitetas ir klebo-

nas kun. J. Pačinskas. Remiantis 1976.VII.28 LTSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumo įsaku, jie buvo kaltinami, kad Katedroje vyksta susirinkimai, nesusiję su religiniais kultais.

Bažnytinio komiteto narys Jalinskas pareikalavo minėto įsako, bet jam buvo grubiai atsakyta ir vis dėlto dokumento neparodė.

Taip pat raj. Vykdomasis komitetas nepaliko ramybėje ir Telšių Švč. M. Marijos Dangun Ėmimo bažnyčios. Čia buvo uždraustos choro repeticijos, kadangi chore dalyvauja vaikai, nors 1976.VII.28 d. įsake chorai nėra draudžiami. Nejaugi net rajono Vykdomojo komiteto pirmininkas nežino įstatymų?! Kur tada kreiptis rajono žmonėms, jei aukščiausia rajono valdžia trypia jų teises? Kai tikintieji kreipiasi į TSRS aukščiausias valdžios instancijas, visi skundai grąžinami į rajonus. Tokiu būdu Tarybų Sąjungoje skundus tikrina patys įstatymų pažeidėjai.

(Skundus tikrina ir atmeta patys įstatymų pažeidėjai):

Dar blogiau, kai net kunigai nusileidžia neteisėtiems pareigūnų reikalavimams ir patys slopina religinį tikinčiųjų gyvenimą. Antai, raj. Vykdomojo komiteto įbaugintas Telšių Švč. M. Marijos Dangun Ėmimo bažnyčios klebonas kun. Bagdonas pats uždraudė vargonininkui daryti choro repeticijas.

* * *

1978 m. rugpiūčio 6 d. į Katedrą, vykstant Parcinkulio atlaidams, pamaldų metu atvyko Telšių finansų skyriaus inspektorius Vendzinskis ir pareikalavo, jog kunigai uždraustų pardavinėti devocionalijas. Kai kunigai pareiškė, jog devocionalijos pardavinėti nedraudžia jokie įstatymai, jis, pasitelkęs miesto chuliganus, pats užpuldinėjo devocionalijų pardavėjas, vaikė jas nuo šventoriaus, atiminėjo iš jų devocianalijas. Kokia demokratiška tarybų valdžia—jos pareigūnai dirba bendrai su chuliganais!

Pandėlys

Pandėlio ir jo apylinkių tikintieji laukė liepos 30 d. J. E. Panevėžio vyskupo. Nesnaudė ir vietiniai tarybiniai aktyvistai. Naktį iš liepos 28 į 29 d. jų parankiniai iškėlė geležinius šventoriaus vartus ir ant Kristaus statulos galvos uždėjo pigaus vyno butelį. Matyt, tai buvo honoraras tiems, kas darbavosi, vykdydamas aukštesniosios valdžios planus ir sumanymus.

* * *

Kybartai

LTSR KP Sekretoriui
P. Griškevičiui

Kybartų tikinčiųjų

P a r e i š k i m a s

Š. m. lapkričio 1 d. 18 val. mes, Kybartų tikintieji, procesijoje ėjome į kapines melstis už mirusius. Besiartinant prie kapinių, kuriose palaidoti mūsų tėvai, broliai ir seserys, mus pasitiko ruporai, per kuriuos buvo transliuojami eilėraštukai ir kalbos. Nors rajoniniame laikraštyje ir miesto skelbimo lentose buvo paskelbta, kad mirusiųjų civilinis pagerbimas bus 19 val., bet Kybartų bedieviai tyčiomis valanda paankstino minėjimą, kad mums trukdytų melstis. Mums atėjus į kapines, per visą apeigų laiką buvo garsiai transliuojami eilėraščiai. Mes esame giliai pasipiktinę šitokiu Kybartų bedievių elgesiu ir prašome į tai reaguoti, kad nebūtų tyčiojamasi iš mūsų religinių įsitikinimų.

Maža to, už dviejų dienų Vilkaviškio raj. administracinė komisija mūsų kleboną nubaudė 50 rb. bauda, kadangi jis su mumis nuėjo procesijoje į kapines. Vėlinių metu melstis už mirusius kapinėse reikalauja mūsų tikėjimas. Kur tada tikėjimo laisvė, jei bedieviai laisvai gali eiti į kapines ir ant mūsų tikinčiųjų kapų deklamuoti bedieviškus eilėraštukus; o kai mes, tikintieji, einame melstis, tai

jau reikalingi visokie leidimai, kurių paprastai niekas neduoda.

(Tikintieji diskriminuojami kiekviename žingsnyje):

Prašome peržiūrėti tikinčiuosius diskriminuojančias instrukcijas ir jas kuo greičiausiai panaikinti.

Pasirašė 740 Kybartų tikinčiųjų

Kybartai,
1978.XI.5.

* * *

Slabadai

(Vilkaviškio raj.). Slabadų parapijos tikintieji vėl buvo pasiuntę Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui K. Tumėnui ir Vilkaviškio raj. Vykdomojo komiteto pirm. pav. J. Urbonui pareiškimus (1978.VII.16), reikalaudami užregistruoti Slabadų religinę bendruomenę ir patvirtinti jos išrinktą komitetą. Pareiškimuose tikintieji pirminė valdžios pažadą po metų patvirtinti bažnytinį komitetą. Tai buvo žadėta 1977 m. birželio 30 d., atvykus apžiūrėti suremontuotos Slabadų koplyčios.

Pasiuntus pareiškimus, 1978 m. rugpiūčio 7 d. Vilkaviškio raj. Vykdomojo komiteto pirm. pav. J. Urbonas išsikvietė Slabadų religinės bendruomenės komiteto pirmininką Joną Bušauską. Pas pavaduotoją nuvyko dar ir kiti komiteto nariai. Atvykusieji prašė patvirtinti komitetą ir užregistruoti bažnyčią. J. Urbonas užtikrino, kad komitetas nebūsiąs patvirtintas ir bažnyčios perregistruosiąs. Slabadiškiai galį išsirinkti tris asmenis prie Didvyžių komiteto, ir būsianti tvarka. Be to, parapijos bus stambinamos. Komiteto narė O. Bušauskienė įrodinėjo, kad į Slabadus susirenka daug tikinčiųjų, todėl būtina registruoti bažnyčią. Be to, atvykusieji prašė duoti atvykstančiam į Slabadus kunigui kambarėlį, kur jis galėtų persirengti ir iš kelionės nors rankas nusiplauti. J. Urbonas nesutiko patenkinti komiteto prašymą, nors galimybės buvo—išsikėlė felčerinis punktas, —

motyvuodamas tuo, kad kun. A. Lukošaitis pakankamai esąs energingas ir tokių patogumų jam nereikią.

Atvykusieji slabadiškiai nenusileido ir žadėjo vykti į Vilnių pas Religijų reikalų tarybos įgaliotinį reikalauti, kad pažadai būtų ištesėti.

* * *

Žalioji (Vilkaviškio raj.)

Lietuvos TSR KP Centro
Komitetui

Žaliosios katalikų parapijos
tikinčiųjų bendruomenės

P a r e i š k i m a s

Dar kartą Jums primename, kad mes, Žaliosios katalikų parapijos tikintieji, jau seniai beldžiamės į įvairių tarybinės valdžios įstaigų duris. Daug kartų rašėme Vilkaviškio raj. Vykdomajam komitetui ir patys grupėmis ten lankėmės, reikalaudami bažnyčios atidavimo. Kelis kartus siuntėme pareiškimus Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui ir nuolat važiavome į Vilnių prašyti, kad būtų grąžinta mums priklausanti bažnyčia. Gavome žodinį atsakymą, kad lengviau būtų atidaryti Vilniuje, negu mūsų rajone. Taigi viskas veltui. Taip pat rašėme kolektyvinius pareiškimus LTSR Ministrų Tarybos pirmininkui J. Maniušiui, LTSR KP CK Sekretoriui P. Griškevičiui. Pagaliau kreipėmės ir į Maskvą—Religijų reikalų tarybą ir TSRS CK Generalinį Sekretorių ir Aukščiausios Tarybos Pirmininką L. Brežnevą. Tačiau visi mūsų prašymai atsidurdavo Vilkaviškio raj. Vykdomojo komiteto šiukšlių dėžėje, o mes iš rajono pavaduotojo išgirsdavome atsakymą, kad mūsų bažnyčia nebus atidaryta.

(Nepaliaujama kova dėl Žaliosios bažnyčios grąžinimo):

Šiuo raštu dar kartą kreipiamės į KP CK, prašydami, jog mums būtų atitaisyta skriauda—sugrąžinta Žaliosios

bažnyčia. Naujoji TSRS Konstitucija (58 str.) mums duoda teisę reikalauti. Nejaugi mes, tikintieji, ir vėl liksime beteisiais piliečiais, o ateistai turės neribotas galimybes iš mūsų tyčiotis? Jeigu ir šis mūsų prašymas liks neišgirstas, mes pasiliekame sau teisę kreiptis į Žmogaus Teisių Komitetą prie SNO.

Žaliosios katalikų parapijos tikinčiųjų bendruomenės nariai:

Pasirašė 51 tikintysis

* * *

TARYBINĖJE MOKYKLOJE

Kaunas

29-sios vidurinės mokyklos vadovybė gavo „pipirų" iš aukščiau už apleistą ateistinį darbą: vienas mokyklos abiturientas, Jonas Ivanauskas, įstojo į Kunigų seminariją.

Daug uolumo parodo VIf klasės auklėtoja Dana Mikaliūnienė. Mokiniai nori ar nenori—auklėtoja D. Mikaliūnienė užriša raudoną kaklaryšį ir jau esi pionierius. Mokinė Laima Sutkutė taip uždėtą kaklaryšį išdrįso nusirišti, už tai susilaukdama daug nemalonumų. Galiausia išsikvietė mokinės motiną:

—Jūsų mergaitė liko klasėje vienintelė balta varna, — priekaištavo motinai auklėtoja.

* * *

Gargždai

(Klaipėdos raj.). Š. m. rugsėjo 9 d. buvo laidojamas Justinas Stanijauskas. Jo duktė mokosi II-je vid. mokykloje IVc klasėje. Klasės vadovė Petrauskienė, norėdama parodyti užuojautą savo mokinei, netekusiai tėvelio, atsivedė savo mokinius į laidotuves, bet, pamačiusi prie kapų belaukiantį kunigą, įsakė vaikams sudėti gėles po neštuvais šalia šiukšlyno ir dingti iš kapų.

(Mokytojai ateistai nekultūringai elgiasi su savo mokiniais):

Gaila, kad mūsų tarybinėje mokykloje dirba tokie neišsiauklėję mokytojai, kurie vietoje užuojautos liūdniausią valandą padaro artimiesiems tiek daug skausmo. Geriau laidtuvėse visai nedalyvauti, negu elgtis nekultūringai.

* * *

Molėtai

Molėtų vid. mokyklos mokiniai—VIIIb kl. Virginijus Kisielius, VIIIc kl. Julius Bareikis ir Romualdas Gudonis VIIa kl. š. m. kovo 26 d. apvogė Molėtų bažnyčią. Išnešė tabernakulio raktelį, nuo šoninio altoriaus kryžių ir dvi gražias žvakes, iš kurių vieną susirado ant zakristijos viršaus. Neprašytų svečių apsilankymas buvo pastebėtas, kuomet kunigas pamaldų metu negalėjo atidaryti tabernakulio ir išdalinti šv. Komunijos.

(Mokytojai pagiria mokinių vandalizmą):

Mokiniai, atėję į mokyklą, pradėjo rodyti iš bažnyčios pavogtus daiktus, ir vagystė greitai išaiškėjo. Berniukai pasijautė nejaukiai, bet mokytojai juos padrąsino.

Kiekvienos pamokos metu, pasirodžius mokytojams klasėje, vaikai imdavo pasakoti kaip neeilinį įvykį—bažnyčios apvogimą. Tik nedaugelis mokytojų papeikė netinkamą mokinių elgesį, o kiti—Kazlas, Gaidienė ir kt. praleido negirdomis. Dar liūdniau—VIIIb kl. auklėtoja Vitalija Sabuckienė nusikaltėle padarė VIIIb kl. mokinę Vidą Žiegždrytę, apkaltindama pranešus apie mokinių vagystę, kadangi ji pastoviai lankanti bažnyčią. Mokytojai vagiliautojus padarė didvyriais. Per klasės valandėlę auklėtoja Sabuckienė pati iškoneveikė Vidą ir leido mokiniams tyčiotis iš jos, kiek kam patiko. Vargšai vaikai tokioje atmosferoje pasimetė, Vida jautėsi tikrai nusikaltusi, vagys triumfavo, o likusieji tyčiojosi iš Vidos. Mergaitė grįžo į namus verkdama ir pasimetusi.

Vidą persekiojo visus mokslo metus.

Mokinio Kisieliaus elgesio apsvarstymas tuo ir baigėsi, nors jis buvo žinomas kaip kvalifikuotas vagis, daug kartų apvogęs mokinius ir pačią mokyklą.

Bažnyčios apvogimas buvo pretekstas dar labiau sustiprinti mokykloje ateistinį auklėjimą. Iki metų pabaigos buvo tris kartus reikalaujama užpildyti ateistines anketas. Klasėje mokytojai demonstratyviai išskirdavo ar aplenkdavo Vidą, kuri jautriai pergyvendavo atstūmimo skriaudą.

* * *

Šiauliai

1978 m. spalio 1 d. buvo laidojamas Šiaulių VIII vidurinės mokyklos abiturientas Gintaras Skorubskas. Mokyklos vadovybė jau iš anksto maldavo tėvų, kad nekviestų į laidotuves kunigo, o mokiniai buvo perspėti neiti į bažnyčią.

Sustojus laidotuvių procesijai prie bažnyčios, vedėjos Jonaitienė ir Lukšienė neįleido mokinių net į šventorių. Tuos, kuriems vis dėlto pavyko įeiti, iš šventoriaus gainiojo mokyklos ateistinio būrelio vadovė mokytoja Grebeničenkaitė. Mažieji mokiniai pakluso mokytojams, bet vyresnių klasių auklėtiniai, atitolinę nuo šventoriaus vartų mokyt. Lukšienę, drąsiai suėjo į šventorių. Kunigas, matydamas, kad žmonės pasimetė, paragino visus į bažnyčią. Prie bažnyčios durų stovėjo mokyt. Grebeničenkaitė, atiminėjo iš mokinių gėles ir gąsdino einančius mokinius į bažnyčią. Nors ir be gėlių, mokiniai veržėsi į vidų. Į pagalbą atbėgo vedėja Jonaitienė. Ji tampė mokinius į šalį, klausinėdama iš kurios mokyklos jie atėję. Mokiniams iš VIII-sios vid. mokyklos vedėja sakydavo: „Jums negalima eiti į bažnyčią!" Viena drąsi mergaitė, išgirdusi tokį įsakymą, nusijuokė: „Aš bažnyčios nebijau . . ." ir įėjo į vidų. Mokyt. Grebenišenkaitė, pamačiusi, kad jos visos pastangos nueina veltui, pagrąsino: „Palaukite, atsiimsite jūs rytoj". Paskui įslinkusi į bažnyčią sekė, kaip viduje elgėsi mokiniai—melsis ar ne, klaups ar,

baimingai dairydamiesi, stovės. Prasidėjus pamaldoms, visi suklaupė, pasiliko stovėti tik viena mokyt. Grebeničenkaitė.

(Didžioji ateistų mokytojų gėda— kovoti su mokinių tikėjimu):

Po laidotuvių mokytojai apipylė mokinius priekaištais, pajuoka ir grąsinimais. Istorikė mokyt. Vaičiugienė visokiais būdais išjuokė ir kritikavo kunigą, jį kaltindama nehumaniškumu.

* * *

KATALIKAI TARYBŲ SĄJUNGOJE

Moldavija
Sloboda-Raškovas

Šio kaimo katalikai yra už įstatymo ribų—pasmerkti mirti be religinių patarnavimų. Štai keletas faktų:

Ligonės Teofilės Oleinik vaikai kreipėsi į Raudonojo Kryžiaus organizaciją Maskvoje teiraudamiesi, ar sovietų valdžia turi teisę uždrausti mirštančiai ligonei pasikviesti kunigą. Raudonasis Kryžius 1978 m. rugsėjo 6 d. Oleinik pareiškimą persiuntė Moldavijos Religinių reikalų tarybos įgaliotiniui, prašydamas išspręsti Oleinik klausimą. Raštą pasirašė kanceliarijos viršininkas A. L. Samoilovas.

1978 m. rugsėjo 13 d. T. Oleinik gavo šitokį atsakymą: „Į jūsų laišką, adresuotą Raudonajam Kryžiui, atsakome, kad Kamenkos rajonas neturi registruotos religinės katalikų bendruomenės ir registruoto jų aptarnavimui kunigo; kunigo pakvietimas iš kito rajono sprendžiamas vietinės valdžios" (šiuo atveju Kamenkos rajono). Pasirašė Moldavijos Religijų reikalų įgaliotinio pav. A. I. Raneta. Kamenkos raj. valdžia nė girdėti nenori apie tai, kad vienintelis visoje Moldavijoje katalikų kunigas turi ne tik teisę, bet ir pareigą aptarnauti visus, ypač mirties pavojuje esančius katalikus.

Kun. V. Zavalniuk gavo telegramą iš Raškovo, kurioje

prašo jį atvykti pas mirštančią ligonę Domininką Pogrebnąją. Kunigas su telegrama kreipėsi į įgaliotinį. Šis kunigui vykti pas ligonę griežtai uždraudė. Su dideliu skausmu kunigas paskelbė per pamokslą, kad vykti pas ligonį jam griežtai uždrausta. Po dviejų dienų vėl skubi telegrama—prašo atvykti katalikiškai palaidoti mirusią anksčiau minėtą ligonę.

Kiek gali tęstis šitoks pasityčiojimas iš švenčiausių tikinčiojo jausmų?!

Negana to, Kamenkos raj. vykdomojo komiteto sekretorius Kožukar dažnai atsilanko į tikinčiųjų pamaldas Raškove ir ne kartą pinigine bauda nubaudė uolesniuosius katalikus už tai, kad jie su vaikais ateina į bendras kaimo pamaldas.

Iš kitos pusės, tas pats sekretorius Kožukar katalikus stato pavyzdžiu kitiems. Raškove jau keli metai statomas klubas, o rezultatų taip ir nesimato. Kožukar nubaudė pinigine bauda statytojus, priekaištaudamas jiems, kad jie, turėdami visas sąlygas, nesugeba pastatyti klubo, kai tuo tarpu būrelis moterų per keletą mėnesių pastatė bažnyčią (kurią praėjusiais metais taip barbariškai sunaikino).

* * *

IŠ „LKB KRONIKOS" ARCHYVO

Saugumui reikia didelio maštabo išdavikų

J. E. vysk. K. Paltarokas savo kancleriu ir vyskupu įpėdiniu buvo bepasirenkąs Utenos kleboną ir dekaną kan. Joną Kriščiūną.

Vos tik kanauninkas persikėlė į Vilnių, netrukus iš jo staiga pabėgo į provinciją, į altariją. Vėliau buvo paskirtas Vyžuonų klebonu, kur ir mirė.

Mane paprašęs laikyti paslaptį, pasipasakojo, kas jam nutiko Vilniuje.

Vos jam ten nusikėlus, saugumas puolė jį baisiai tardyti ir tardė penkias dienas. Jį viliojo vaikiškais pažadais: „Turėsi mašiną. Važinėsi, kur norėsi, net po

užsienį . . ." Grasino baisybėmis. Viena iš didžiųjų ši: „Grįši atgal ir smirsi kolchoze! . ."

(„Mums reikia padėjėjų dideliu maštabu", suprask, vyskupijų valdytojų ir kitų Bažnyčios dignitorių):

Bet patys reikšmingiausi buvo šie žodžiai: „Smulkių niekšų mums gana. Mums reikia padėjėjų didelio maštabo, kad mums atstovautų (padėtų) ir užsienyje tarptautinėse konferencijose, taikos konferencijose . . ."

Kanauninkas J. Kriščiūnas nesutiko, ir jį staiga išgujo iš Vilniaus į altariją.

* * *

Perkūnas iš giedro dangaus

1960 m. liepos 14 d. staiga gavau šaukimą atvykti į Kazlų Rūdos pasų stalą; su savimi turėti pasą ir karinį bilietą.

Nieko blogo negalvodamas, aš ir nuvykau.

Prisistačiau tokiam jaunam seržantukui. Jis pasižiūrėjo, dar kartą pasižiūrėjo į mane ir sako:

— Bet mes jūsų nekvietėme!

Še tai tau! Aš nustebau ir sakau:

—Na, bet štai gi kvietimas!

Seržantukas paėmė kvietimą, kažką sumurmėjo, vėl taip jau įdomiai į mane pasižiūrėjo ir su mano dokumentais kažkur nudundėjo.

Kai jis grįžo, aš paklausiau:

—Sakykite, o ko gi čia mane pašaukė?

—Sužinosite patys, —nusišypsojo jis ir vis jau taip smalsiai spokso į mane. —Eikite su manimi, —dar pasakė.

Nuvedė mane į antrąjį aukštą. Atidarė dermantinu apmuštas duris. Aš įėjau.

Už stalo sėdėjo apysenis vyras. Ant sienos kabėjo uniforminiai rūbai, ant kėdės gulėjo saugumiečio kepurė. Mane pakvietė sėstis. Atsisėdau. Ant stalo verčiamojo kalendoriaus liepos 14 lapelyje pastebėjau rusiškai užrašytą mano pavardę, gimimo metus ir dar kelis neįskaitomus žodžius. Vadinasi, ši diena jau iš anksto paskirta man . . .

Pradėjo mane klausinėti. . . Taip atsargiai, taktiškai pradėjo man įrodinėti, kad aš—jaunas vyras—vargonininkauju, atseit fanatizmui pasiduodu . . . Aš atsakydavau, tačiau daugiausia tylėjau. Paskui paklausė, ar aš galutinai apsisprendžiau stoti į kunigų seminariją. Atsakiau teigiamai.

O jis man grąžino pasą, karinį bilietą, susizgribo dar pasakyti, kad pasų stalas jau viską sutvarkė, ir mane paleido.

Grįždamas aš taip ir nesusigaudžiau, ko tas saugumietis iš manęs norėjo.

Po keletos dienų mane staigiai iškvietė į Višakio Rūdos apylinkę. Čia mane nuvedė į atskirą kambarį, o ten už stalo sėdėjo jau man pažįstamas saugumietis. Labai maloniai pasisveikino ir be jokių įžangų pradėjo:

—Na, tai kaip, ar dar nepersigalvojote? Ar vis dar norite į tą seminariją stoti?

—Noriu! O juk ir egzaminus jau išlaikiau, — neiškenčiau nepasigyręs.

—Egzaminai—tai nulis! —pokštelėjo per mano savimeilę. —Svarbu kas kita . . .

Ir truputį pagalvojęs, saugumietis tęsė:

—Žinoma, Tarybinė Konstitucija piliečiams suteikia pilną laisvę. Todėl ir leidžia norintiems stoti į tą kunigų seminariją. Bet juk ne paslaptis, kad kunigų tarpe daug reakcionierių, kurie vienaip ar kitaip kenkia tarybų valdžiai. O tokių seminarijoje yra . . .

—Aš to nežinau, —nuoširdžiai prisipažinau.

—Užtat mes žinome, —apšvietė mane ir, patylėjęs vėl kalbėjo:

—Na, gerai! Sakykim, jūs įstojate į tą seminariją. Ir staiga per kokią nors paskaitą koks nors profesorius ima jus agituoti prieš tarybų valdžią. Ką jūs darytumėte?

Aš susimąsčiau. Labai jau biaurus klausimas. O atsakyti kaip? Pagaliau ryžausi:

—Na, jau jeigu atvirai agituotų prieš tarybų valdžią—aš praneščiau jums!

—Taip, tas labai gerai! Na, tai čia ir pasirašykite, — man pastūmė kažkokį lapą.

—Ką pasirašyti? Kodėl—baisiai nustebau.

—Na, kad sutinkate su mumis bendradarbiauti . . .

(Bendradarbiavimas su saugumu, tarybinio piliečio pareiga . . .):

—Ką??? Jūs norite mane šnipu padaryti? —net atsistojau aš.

—Kokiu šnipu? Kokiu šnipu? —atsistojo ir jis. —Čia jokiu šnipu jūsų niekas nesirengia padaryti! Tik norime, kad jūs atliktumėte savo, kaip tarybinio žmogaus pareigą!

—Ir dėl to reikia pasirašyti? —tiesiog jau niršau aš. —Tai ką, ar aš ne tarybinis žmogus? Manimi ir mokykla, ir armija tikėjo. O jūs netikite? Jei jūs parašo reikalaujate, tai netikite, kad aš tarybinis žmogus? —jau visai perpykau aš.

—Žinoma, mes puikiai žinome, kad jumis tikėjo ir mokykla, ir armija, —jau ramiau kalbėjo jis.

—Tai mane šnipu norite padaryti? Šnipu? —siutau aš.

—Jokiu šnipu! —vėl užsiuto saugùmietis. Ir kiekvieną kartą, kai tik ištardavau šitą žodį, jis baisiai įširsdavo. —Mums jokių šnipų nereikia! Tik pasirašykite, kad pasižadate atlikti savo, kaip tarybinio piliečio pareigą.

—Ir vien dėl to reikia pasirašyti? —nesuturėjau piktumo. —Kodėl gi niekas anksčiau iš manęs to nereikalavo? Visi tikėjo manimi ir be parašo!

—O mes netikime! —tvirtai atrėžė jis. —Ir štai ką dar pasakysiu. Jeigu jūs atsisakote pasirašyti, —na, neįstosite . . . Nepatikimų žmonių mes neleidžiame . . .

—Tai nejaugi visi turi pasirašyti? —baisiai nustebau aš.

—Na, čia tai jau mūsų reikalas. O jums štai ką pasakysiu: duodu jums tris dienas apsigalvoti. Po to atvažiuosite pas mane į Kazlų Rūdą. O dabar—jūs laisvi!

(Negali būti jokio ryšio tarp kunigystės ir špionažo):

Jaučiausi tarsi iš mėnulio iškritęs. Niekas man nesakė, o ir aš pats niekada netikėjau, kad iš viso mūsų

santvarkoje yra galimas toks pokalbis. Jam aš visai nebuvau pasiruošęs. Aš tam saugumiečiui atsakiau viską iš tikros širdies, jokios apgaulės ir vyliaus neturėdamas. Sakiau, ką galvojau. Būti šnipu? Išduoti Dievą? Tėvynę? Ne, niekados, niekados, niekados! Ir kas čia gali būti bendro tarp kunigystės ir špionažo?

Tuomet aš to niekaip nesupratau . . . Aš dar tikėjau tarybinės Konstitucijos realumu, tikėjau tarybiniu humaniškumu. Juk man buvo tik 23 metai!

Ir jeigu aš dabar labai nusivyliau tarybine santvarka, net neapkenčiu jos—ačiū už tai saugumiečiams, kurie yra tikri tarybinės tvarkos saugotojai. Ačiū jiems!

O šnipu nebuvau ir niekada nebūsiu!

Ir tik tada, kai visa tai papasakojau savo kunigams—auklėtojams Kačergiui ir Žemaičiui—jie pradėjo man prikaišioti, girdi, nereikėjo taip stipriai ginčytis, reikėjo nusileisti, patylėti.

Aš ir ant jų užsiutau. O kur gi jūs buvote anksčiau?! Ko net nepriminėte man—avinėliui, kad panašus pokalbis gali būti? Gal ir būčiau susivaldęs, gal ir nebūčiau taip sangviniškai ginčijęsis, tačiau pasirašyti—ne! Niekados!

* * *

O kai tą trečią dieną nuvažiavau į Kazlų Rūdą—pokalbis buvo labai trumpas.

—Na, jei nepasirašai—tai žinokis, —tik tiek pasakė saugumietis ir atleido.

* * *

. . .Tą dieną buvau Braziūkuose pas Algutį. Iš Kauno grįžo Braziūkų Tėvelis ir pasakė, kad ir Algutį, ir mane valdžia nubraukė.

Ši žinia manęs jau nenustebino. Man, sakau, net garbė, kad tokia galinga valstybė—ir „sputnikai" apie mėnulį sukasi, raketos visą pasaulį gali aplėkti, o štai išsigando manęs, tokio menkystos! Bijo, kad aš santvarką nesugriaučiau . . . Juokai . . .

Tačiau širdyje kažkas nutrūko. Aptemo kažkas . . . Vis dėlto ir šią auką sugebėjau paaukoti Marijai . . . Vadinasi,

nebuvau vertas tos malonės . . . Gal kitais metais, gal dar už kelių, o gal ir niekada kunigu nebūsiu . . . Gal nevertas esu . . .

Iš Braziūkų dviratį vedžiausi. Važiuoti negalėjau. Verkiau, verkiau, verkiau . . .

Visos mano viltys sudužo. Kaip toliau gyventi, ką veikti, ko tikėtis?

Tačiau nei 1961 m., nei 1962 m., 1963 m. mano pavardės net sąrašuose nebūdavo. Buvo valdžios įsakyta visai neįtraukti į sąrašus tų, kurie nors kartą buvo įtraukti. Reiškia, saugumo apdirbimo nepraėjome, na, ir eikite, vaikinukai, šunims šėko pjauti!

* * *

Ir vėl saugumiečiai

Įsivaizduokite tik—jie ir Pabradėje mane susirado!

Ateina kartą į kleboniją kažkoks civilis ir kviečia mane į miesto vykdomąjį. Aš, žinoma, išeinu, o apačioje ant kelio stovi lengva mašinėlė ir laukia du vyrai. Pasisveikino, mane vardu vadina, o aš juos pirmą kartą savo gyvenime matau!

Pakvietė sėstis į mašinėlę. Įsėdau. Jie man iš šalių. Mašina pajudėjo.

Na, ta mašinėlė taip be tikslo ir važinėjo visokiais keliais, o mes kalbėjomės, kalbėjomės . . .

Pasiteiravo, kaip sekasi. Gerai! Žinoma, gerai. Ar patenkintas tokiu gyvenimu? Puikiausiai!

—Na, o apie kunigystę ar jau negalvoji? —staiga paklausė.

—Galvojau ir galvosiu, tik kad jūs neleidžiate, — piktokai atsakiau.

—Na, čia tai nuo tavęs viskas priklauso . . . Nereikia taip užsispirti. Mes juk nieko prieš, —maloniai mokė mane.

Aš tylėjau. Tada prabilo kitas:

—Tu, berods, Višakio Rūdoje pas marijoną gyveni? Tai turbūt daug ką apie marijonų vienuolyną žinai . . .

—Žinote, kad tikrai daug! —akiplėšiškai pasigyriau aš. O iš tikro tai man kuo mažiausiai rūpėjo vienuolyno vidaus reikalai ir nieko ypatingo aš nežinojau. Tik štai taip pasigirti man buvo didžiausias malonumas.

—Aš manau, kad mes rastume bendrą kalbą, —vėl prabilo pirmasis. —Tiesa, ar jokio laiško negavote iš Vilniaus Kurijos? —netikėtai paklausė.

—Iš Kurijos? —baisiai nustebau aš. —Juk ten aš nieko nepažįstu!

—Na, nieko, nieko, —nuramino mane.

Vėl atvežė mane prie namų, liepė man pagalvoti ir prašė po poros dienų ateiti į miesto vykdomąjį komitetą. Ten jie manęs lauksią.

Aš, žinoma, tuoj viską papasakojau Vytukui ir Nikodemui. Tie mane perspėjo:

—Oi Jonai, Jonai, nežaisk su ugnimi!

O man buvo smagu! Romantiška! Aš buvau nusprendęs būtinai nueiti į tą susitikimą.

Staiga, tą pačią dieną gaunu laišką. Braižas nepažįstamas. Rašo Vilniaus vyskupijos kancleris kun. S. Mažeika. Kviečia mane atvažiuoti pas jį.

Nustebau. Juk aš jo net nepažįstu! O juk ir nedrąsu, nes vyskupijų kancleriai tvarko kunigų, o ne vargonininkų gyvenimą!

O smalsumu tai jau netveriu.

Nuvažiavau į kuriją. Aukštas, žilas kunigas mane priėmė. Tai ir buvo kunigas Mažeika.

Daug klausinėjo apie seminariją. Sakėsi, kad darys viską, ką gali, kad tik įstočiau. Ir vis, lyg tarp kitko, pabrėždavo, kad aš nebūčiau toks užsispyręs.

Grįždamas į namus, aš taip ir nesupratau, dėl ko tas kancleris mane kvietė. Panašu į tai, kad jis mane nori įsukti į seminariją. O čia tai jau bent!

Nuėjau į tą susitikimą su saugumiečiais. Keista—jie viską žinojo: kad aš buvau pas kun. Mažeiką. Klausinėjo, kaip jis man patiko, ką siūlė, ką kalbėjo . . . O paskui vienas iš jų ir prasitarė:

—Matai, ir jis tau pataria nebūti tokiu užsispyrusiu. . .

Kambaryje mūsų pokalbiui vis trukdė pašaliniai žmonės. Saugumiečiai labai apgailestavo. Staiga vienas iš jų davė pasiūlymą:

—O ar negalėtum tu pats atvažiuoti į Vilnių? Kelionės išlaidas mes apmokėsime!

—Kodėl gi ne? Tik aš nežinau, kur man jus surasti? — paklausiau.

—Nagi trečiadienį, lygiai pirmą valandą nueik Vilniuje prie „Pergalės" kino teatro. Kairėje rankoje turėk susuktą laikraštį ir stovėk prie reklamų . . .

—Gerai! Būtinai atvažiuosiu! —pasižadėjau.

Čia manyje nubudo romantika. Įsivaizduok tik, Jonas—tarsi filmų herojus! Vaikščioja sau su laikraščiu rankoje, kažkas pastebi, kažkur nusiveda! . . Juk tai tikra romantika! Kaip puiku!

O Vytukas su Nikodemu jau pradėjo ant manęs šiauštis:

—Oi, Jonai, Jonai, jau tu pats galvą į kilpą kiši . . .

Ir vis dėlto sutartą dieną ir valandą aš vaikštinėjau su laikraščiu kairėje rankoje prie „Pergalės" kino teatro. Žmonių buvo nedaug. Aš vis dairiausi, stebėjau, iš kur turi pasirodyti tas mano laukiamas tipas, kaip jis atrodys. Tačiau nieko nemačiau krentančio į akis. O kai akimirkai užsižiopsojau į kino reklamas—staiga pro mane praeinąs kažkoks vyriškis pusbalsiu man pratarė:

—Truputį atsilikęs sek mane! —ir, net nepažvelgęs į mane, nuėjo. Juo pasekiau ir aš. O jau įdomu buvo, nuostabiai įdomu!

Mudu praėjome Dzeržinskio klubą ir įsukome į daugiaaukščio namo kiemą. Čia staiga jis atsisuko į mane, nusišypsojo, ištiesė ranką ir maloniai tarė:

—Sveikas, Jonai! Bravo, kad atvykai!

O ir šį malonų žmogų, aš mačiau pirmą kartą. Tai nebuvo nei vienas iš tų, kurie su manimi kalbėjosi Pabradėje.

Jis nusivedė mane į antrą aukštą. Prisistatė jis ir mane pristatė jo kambaryje sėdintį dar vieną solidų vyrą. Jo pavardės neatsimenu, tik žinau, kad buvo majoras. Mano palydovo pavardė Sprindis, o laipsnio nežinojau.

Susipažinome. Atsisėdome.

Ir vėl prasidėjo panašus pokalbis. Daugiausia kalbėjo majoras.

—Ir kodėl jūs taip veržiatės į tą kunigystę? Juk vidurinę mokyklą užbaigėte neblogai, galėtumėte kur nors stoti į aukštąją mokyklą, —kalbėjo majoras.

—Na, noriu ir gana! —atsakiau.

—O jūs stokite, pavyzdžiui, į universitetą. Ten juk specialybių yra visokiausių.

Tai kad jau stojamųjų egzaminų galiu neišlaikyti, užmiršau viską . . . O be to, jau ir ne laikas apie tai galvoti, nes visi stojantieji jau seniai išlaikė egzaminus.

—Dėl to tai nesirūpinkite. Mes padėsime, —dar labiau šypsojosi.

—Bet ir už ką man tas visas gerumas?

—Nereikia, kad jūs dirbtumėte prie bažnyčios. Gaila man jūsų, na, ir iš viso, netinka jaunam žmogui būti prie bažnyčios, —aiškino jis man.

—Bet kad aš tik kunigu noriu būti. Visą savo gyvenimą tik apie tai ir tegalvojau, —atvirai prisipažinau aš.

—Ką gi, galima ir kunigu, —atsiduso majoras. Bet čia mes jau turim žinoti, ar mes galime jumis pasitikėti.

—Kaip tarybiniu žmogum kol kas visi manim pasitikėjo, —pasigyriau.

—Mums to per maža, —įsiterpė ir mano palydovas. — Jūs turbūt suprantate, ką mes turime galvoje?

—Šnipu aš nesiruošiu būti, —išpoškinau aš.

—Niekas ir neragina būti šnipu, —paaiškino majoras. —Jūs tik bendradarbiausite su mumis . . . Na, duosim kartais kokį nors uždavinį, paskui savo raportą sutartoje vietoje paliksite mums ir—viskas! Niekas net neįtars, kad mes bendradarbiaujame. O ir pasirašysite net ne savo vardu, ne pavarde, o pavyzdžiui **Bijūnu** . . .

—O kodėl ne Jurginu? —naiviai paklausiau.

—Jurginą mes jau turime, —atsakė ramiai.

Tai štai kaip! Į tą nuostabią saugumiečių gėlių puokštę reikia tik Bijūno! Ir Jurginas, tikriausiai, ir Narcizas jau

yra. Reikia tik Bijūno! Savaime aišku, skaisčiai raudono Bijūno!

Ir čia aš susvyravau . . . Staiga prisiminiau neperseniausiai man pasakytus vieno kunigo žodžius: ,,O juk ir pasirašyti jiems nėra nusikaltimas. Juk niekas nesmerks karo belaisvį, jei jis, norėdamas pabėgti pas savuosius, persirengia priešo uniforma . . . Juk jis lieka ištikimas pačiam sau . . ."

Ir aš pagalvojau: ,,O gal iš tikro niekas manęs už tai nesmerks, o gal čia ir nėra nusikaltimas? Juk aš taip trokštu kunigystės, o sieloje išdaviku aš nebūsiu! Čia tik laikinai priešo uniforma persirengsiu . . ."

—Štai popierius, rašykite, —pasiūlė man majoras.

—Ką rašyti? —paklausiau.

—Na, kad štai toks ir toks, pasižadu bendradarbiauti . . .

. . . Ir aš paėmiau parkerį. Pradėjau rašyti: ,,Aš, Rakas Jonas, Jono s., kad įstočiau į kunigų seminariją . . ."

—Oi, ne, ne! Taip nereikia rašyti, —pasakė man majoras, nes jis pro petį žiūrėjo, ką aš rašiau. —Tos seminarijos visai neminėkite! Nereikia!

—Kaip gi taip, nereikia?! Bet juk tam aš ir rašau šį raštą, —nustebau.

—Tai kas, kad vien dėl to, bet taip rašyti negalima, —ir mano pradėtas pasižadėjimas dingo šiukšlių dėžėje. Mano palydovas tuoj pat pastūmė švarų popieriaus lapą.

O aš staiga atsipeikėjau: ,,Jonai, Jonai, ką gi tu darai?"

Išsigandau pats savęs. Nejaugi aš ruošiausi parsiduoti? Nejaugi jau užliūliavo mane? Nejaugi?

Man pasidarė koktu paties savęs.

—Štai čia rašysite iš naujo, —kišo naują popieriaus lapą man.

—Nieko aš nerašysiu! —tvirtai pasakiau.

—O mes per prievartą ir neverčiame, —gana maloniai mane ramino majoras. —Mes su jumis kalbamės tik dėl jūsų pačių gerovės . . .

—Tokia kaina pirkta kunigystė nedžiugins manęs.

—Ką gi, dar pagalvokite . . .

Pasiūlė man pinigų kelionei. Aš atsisakiau. Paskyrė naują pasimatymą. Aš tylėjau. Ir tik išeinant majoras man dar pasakė:

(Siūlė jam išdaviko kaina pirkti kunigystę. Jis netapo kunigu, bet pasilaikė švarią sąžinę):

—Nueikite dabar į kuriją pas kun. Mažeiką. Jis nori su jumis pasikalbėti. Juk pažįstami judu! —nusišypsojo.

Išėjau . . . Nežmoniškai pykau ant savęs už akimirkos silpnavališkumą.

Ėjau į kuriją. Kun. Mažeika manęs jau laukė.

. . . Ir vėl čia baisiai nustebau. Kun. Mažeika man kalbėjo lygiai tą patį, ką ir tie saugumiečiai. Tik visur akcentuodavo viena: „Labai reikia kunigų, gerų kunigų. Reikia, reikia bet kuria kaina stengtis, kad tų kunigų būtų kuo daugiau. O ir tu taip veržiesi į tą kunigystę, iš tavęs bus geras kunigas . . . O savo puikybę, savo nusistatymą reikia visuomenės labui palenkti . . ."

Aš apstulbau. Puikiai supratau, ką šis bažnyčios šulas norėjo pasakyti. Supratau, išsigandau ir tylėjau, tylėjau . . .

Daugiau nei į susitikimus su saugumiečiais, nei pas kun. Mažeiką nėjau. Gavau dar vieną iš jo laišką, vėl kvietė atvažiuoti, tačiau aš niekur nevažiavau . . .

Gėda man buvo pačiam savęs . . .

Tik dar kartą nuvažiavau į seminariją. Man buvo pasakyta, kad mano pavardė net į sąrašus nebuvo įtraukta . . .

Taigi, nežiūrint nei saugumo, nei Vilniaus vyskupijos kanclerio pastangų, Kunigų Seminarijos durys man ir šį kartą užsitrenkė . . .

Iš Jono Kidulaičio-Rako autobiografinės knygos „Kodėl aš netapau kunigu?"

* * *

NAUJI POGRINDŽIO LEIDINIAI

„AUŠRA" Nr. 12 (52). Numeris, pasirodęs rugpiūčio mėnesį, skiriamas Lietuvos Helsinkio grupės nariui Viktorui Petkui.

„TIESOS KELIAS" Nr. 10. Numeris pasirodė š. m. rugsėjo pabaigoje.

„RŪPINTOJĖLIS" Nr. 6. Išleidimo data—spalio mėn.

„PERSPEKTYVOS" Nr. 1, Nr. 2, Nr. 3, Nr. 4. Šio leidinio pirmasis numeris pasirodė apie rugpiūčio mėn. Kiekvienas numeris apima tik vieną temą, pvz., Nr. 1— „Socializmas, komunizmas ir demokratija", Nr. 2—A. Sacharovo „Mano šalis ir pasaulis", Nr. 3—M. Basko „Rubikonas", Nr. 4—„Ačiū, tau, partija!"

Leidėjai įžangoje rašo: „Perspektyvos" kels aktualiausias kasdieninio gyvenimo problemas, parodys galimus jų sprendimo būdus, skaitytojams suteiks galimybę pareikšti savo nuomonę ir požiūrį. Supažindins su nuomonėmis tų, kurie už savo pažiūras ir įsitikinimus Tarybų Sąjungoje yra persekiojami ir net kalinami.

„Perspektyvos" nori padėti surasti kelius, vedančius iš susidariusios aklavietės į atsinaujinimą, pagrįstą tikrosios demokratijos principais ir tarptautinių įsipareigojimų pagrindu.

„Perspektyvos" dės savo puslapiuose ne tik originaliuosius straipsnius, bet ir didesnės apimties studijas, kurie šiuo metu oficialiojoje Lietuvos TSR spaudoje negali būti paskelbti. Taip pat bus dedami ir vertimai, tačiau tik tų autorių, kurie gyvena arba gyveno Tarybų Sąjungoje, bet dėl savo įsitikinimų yra arba persekiojami iki jų išvykimo arba ištrėmimo į užsienį.

„Perspektyvos" savo puslapiuose nevengs ir aštresnių kritinių straipsnių, kurie tačiau neprieštaraus TSRS Konstitucijos 49 straipsniui ir Lietuvos TSR Konstitucijos 47 straipsniui, leidžiantiems bet kuria forma pateikti pasiūlymus valstybinių (tarp jų ir aukščiausių) organų darbui gerinti ir trūkumus kritikuoti.

„Perspektyvose" visi be išimties straipsniai bus spausdinami diskusine tvarka, laikantis principo—gerbk kito nuomonę net ir tada, kada tu jai nepritari.

„Perspektyvos" tikisi susilaukti tautiečių paramos, skleidžiant ir stiprinant nepriklausomą mintį, ir nenorėtų likti vien tiktai pogrindinės spaudos gerbėjų slėptuvėje".

* * *

Informacija

Siunčiant žinias „LKB Kronikai" visada rašyti, jei žinoma, pilną vardą ir aiškiai pavardę, o ne vardo pirmąją raidę.

Taip pat prašome skaitytojus siųsti „LKB Kronikai" informaciją apie visus žinomus kalinius (išskyrus kriminalistus) nurodant: kada nuteistas? už ką? kalinimo vieta? kada baigėsi bausmė?

* * *

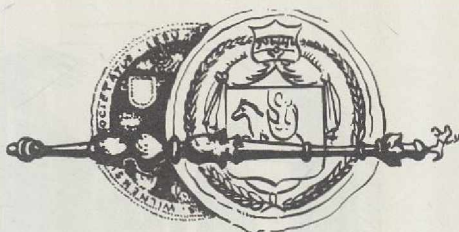
Lietuvi, neužmiršk!

P. Pliumpa, N. Sadūnaitė, S. Kovaliovas, O. Pranskūnaitė, V. Lapienis, B. Gajauskas, V. Petkus ir kiti neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai gyventi ir tikėti!

* * *

Nr. 36

- Tikinčiųjų teisių gynimo katalikų komitetas
- Lietuvos ir Tarybų Sąjungos katalikų gyvenimas, išrinkus Šv. Tėvu Joną Paulių II
- Bažnyčios veiklos sekimas
- Mūsų kaliniai
- Žinios iš vyskupijų
- Tarybinėje mokykloje
- Katalikai Tarybų Sąjungoje
- Nauji pogrindžio leidiniai

1979.I.6.

LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS KRONIKA NR. 36

Perskaitęs duok kitam!
Eina nuo 1972 m.

TIKINČIŲJŲ TEISIŲ GYNIMO KATALIKŲ KOMITETAS

1978 m. lapkričio 22 d. trys kunigai—Alfonsas Svarinskas, Sigitas Tamkevičius ir Juozas Zdebskis, Maskvoje suruoštoje spaudos konferencijoje užsienio žurnalistams pranešė, kad lapkričio 13 d. Lietuvoje įkurtas Tikinčiųjų teisių gynimo katalikų komitetas. Žurnalistai buvo supažindinti su TTG Katalikų komiteto nariais, programa ir paruoštais keturiais dokumentais.

Žemiau pateikiame šio komiteto kreipimąsi, kuris buvo pasiųstas Lietuvos vyskupams, tarybinei vyriausybei ir išdalintas užsienio žurnalistams:

Tikinčiųjų Teisių Gynimo Katalikų Komitetas

Nuo Antrojo pasaulinio karo pabaigos Lietuvos vyskupai, kunigai ir tikintieji dažnai susiduria su religine diskriminacija. Panaši yra ir kitų Tarybų Sąjungos tikinčiųjų padėtis. Tikintieji neturi tų teisių, kuriomis valstybėje naudojasi ateistai. Tarybinė Konstitucija deklaruoja tik kulto laisvę, bet ir ši ribota laisvė praktikoje dažnai yra varžoma. Daugelis įstatymų, tvarkančių tikinčiųjų reikalus, neatitinka Lietuvos sąlygų ir prieštarauja ne tik tarybinei Konstitucijai, bet ir tarptautiniams TSRS susitarimams.

Todėl mes, katalikai, ryžomės įkurti Tikinčiųjų Teisių Gynimo Katalikų Komitetą, kuris sieks katalikams lygių teisių su ateistais. Savo veikla tikimės padėti tikintiesiems, o įgyvendinus teisinę ir praktinę tikinčiųjų ir ateistų lygybę, daug laimės ir Tarybų Sąjungos autoritetas krikščioniškuose Vakaruose.

Siekdami šio tikslo, mes esame pasiryžę:

atkreipti tarybinės Vyriausybės dėmesį į Bažnyčios ir paskirų tikinčiųjų diskriminavimo faktus;
informuoti Bažnyčios Vadovybę, o reikalui esant, ir visuomenę apie tikinčiųjų padėtį Lietuvoje ir kitose tarybinėse respublikose;
siekti, kad tarybiniai įstatymai ir jų praktinis taikymas, liečiantis Bažnyčios ir tikinčiųjų reikalus, neprieštarautų tarptautiniams TSRS susitarimams;
aiškinti kunigams ir tikintiesiems jų teises ir padėti jas apginti;
TTG Katalikų Komitetas veiks viešai ir nesieks jokių politinių tikslų.

(Tikinčiųjų Teisių Gynimo Komitetas pirmiausia rūpinsis katalikų teisių gynimu):

Nors TTG Katalikų Komitetas pirmiausia rūpinsis katalikų teisių gynimu, bet jis stengsis padėti ir kitiems tikintiesiems, kurie į jį kreipsis.

TTG Katalikų Komitetas solidarizuojasi su Tarybų Sąjungos ir viso pasaulio žmogaus teisių gynėjais ir yra pasiryžęs su visais bendradarbiauti žmogaus teisių gynimo srityje. Ypatingai artimai norima bendradarbiauti su TSRS Tikinčiųjų teisių gynimo krikščioniškuoju komitetu. Šį bendradarbiavimą mes laikysime savo kukliu indėliu ne tik žmogaus ir tikinčiųjų teises ginant, bet ir ekumeninį judėjimą remiant.

Jeigu bet kuris TTG Katalikų Komiteto narys negalėtų eiti savo pareigų, tuojau jo vietą užima vienas iš anksto numatytų kandidatų.

TTG Katalikų Komitetas prašo suinteresuotus asme-

nis kreiptis rūpimais klausimais į bet kurį šio Komiteto narį.

TTG Katalikų Komiteto narių adresai:

Kun. Jonas Kauneckas, 235610 Telšiai, Pionierių g. 51;

Kun. Alfonsas Svarinskas, 234422 Raseinių raj., Viduklė, Šaltinio g. 1;

Kun. Sigitas Tamkevičius, 234290 Vilkaviškio raj., Kybartai, Darvino g. 12;

Kun. Vincas Velavičius, 235915 Skaudvilė, Tauragės g. 17;

Kun. Juozas Zdebskis, 234560 Lazdijų raj., Šlavantai.

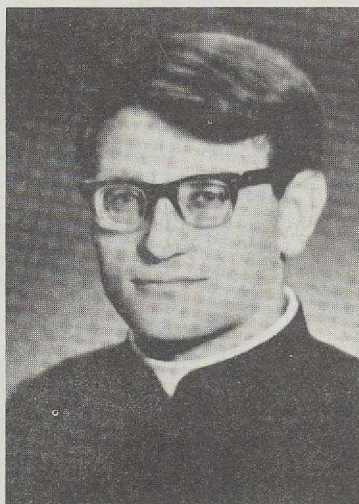
1978 m. lapkričio 13 d.

TTG Katalikų Komitetas neišsirinko nei pirmininko, nei sekretoriaus ir visi penki nariai vienodai ruošia dokumentus ir vienodai prisiima atsakomybę už Katalikų Komiteto veiklą.

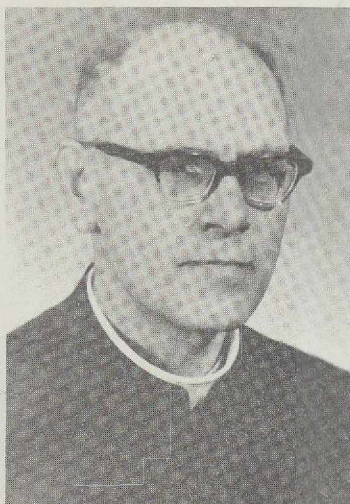
* * *

Kun. Karolis Garuckas, S.J. (miręs)

Kun. Jonas Kauneckas

Kun. Bronius Laurinavičius

Kun. Alfonsas Svarinskas

Kun. Sigitas Tamkevičius

Kun. Vincas Velavičius

Kun. Juozas Zdebskis, S.J.

Pirmajame dokumente TTG Katalikų Komiteto nariai kreipiasi į Šventąjį Tėvą:

ŠVENTASIS TĖVE!

(„Tylos Bažnyčios" nėra—ji kalbės Popiežiaus lūpomis):

Ilgą laiką, net ir tada, kai mūsų tikinčiųjų vargai garsiai šaukėsi pagalbos, kai buvome persekiojami ir kovojome, mes buvome laikomi „tylos Bažnyčia". Labai nudžiugome išgirdę iš Jūsų Šventenybės lūpų, kad nuo dabar „tylos Bažnyčios" nėra, nes ji kalbės Popiežiaus lūpomis.

Bažnyčioje garsiausiai yra girdimas apaštalų įpėdinių—vyskupų balsas, tačiau kovojančio ateizmo sąlygomis šis balsas kartais būna visiškai prislopintas. Suvokdami savo atsakomybę prieš Dievą ir Bažnyčią, taip pat žinodami, kad objektyvi informacija apie Katalikų Bažnyčios padėtį Lietuvoje nevisada pasiekdavo Apaštalų Sostą, mes, Lietuvos kunigai, ryžomės kalbėti ir ginti švenčiausias Bažnyčios ir tikinčiųjų teises, nes mūsų tyla ir laukimas

sudaro palankiausias sąlygas griauti Bažnyčią iš vidaus ir išorės. Šiuo tikslu mes ir susibūrėme į Tikinčiųjų Teisių Gynimo Katalikų Komitetą.

Išreikšdami savo sūnišką meilę ir besąlyginę ištikimybę Apaštalų Sostui, mes prašome Jus, Šventasis Tėve, palaiminti mūsų pasiryžimą ir darbą.

1978 m. lapkričio 13 d.

Tikinčiųjų Teisių Gynimo
Katalikų Komiteto nariai:

(Parašai)

* * *

(TTG Katalikų Komitetas prašo vyskupus tremtinius grąžinti į eitas pareigas):

Antrame dokumente prašoma leisti tremtiniams vyskupams—Vincentui Sladkevičiui ir Julijonui Steponavičiui eiti ganytojų pareigas.

Trečiame dokumente, adresuotame TSRS Vidaus reikalų ministrui, prašoma išleisti kun. Praną Masilionį aplankyti savo brolius, gyvenančius JAV. Tarybinė valdžia jau daug kartų atsisakė kun. P. Masilionį išleisti į JAV, tuo grubiai pažeisdama Helsinkio Baigiamąjį Aktą.

Ketvirtame dokumente, adresuotame Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui P. Anilioniui, TTG Katalikų komiteto nariai pasakoja apie kunigų—Jono Zubraus, Alfonso Svarinsko ir Sigito Tamkevičiaus nubaudimus už Vėlinių procesiją ir šitai laiko grubia kunigų bei tikinčiųjų diskriminacija. Dokumente rašoma: ,,Mes esame įsitikinę, kad reikia panaikinti ne tik aukščiau paminėtas baudas, bet ir atšaukti antikonstitucinius ir prieštaraujančius tarptautiniams TSRS susitarimams ,,Religinių susivienijimų nuostatus" (LTSR ATP, 1976.VII.28), kuriais kunigai ir tikintieji yra diskriminuojami. Kol šie nuostatai galios, tol Lietuvos katalikai save laikys antraeiliais Tarybų Sąjungos piliečiais".

* * *

Spaudos konferencijoje užsienio žurnalistai taip pat buvo supažindinti su raštu, adresuotu Popiežiui Jonui Pauliui II, Pravoslavų Bažnyčių Vadovams, Anglikonų Bažnyčios Primui, Pasaulinei Bažnyčių Tarybai, Visuomeniniams Krikščioniškiems Komitetams ir Prezidentui J. Karteriui. Šį raštą pasirašė TSRS Tikinčiųjų teisių gynimo krikščioniškojo komiteto ir TTG Katalikų komiteto nariai. Rašte prašome dėti pastangas, kad SNO priimtų „Konvenciją dėl kovos prieš religinę diskriminaciją" ar jai tolygų dokumentą.

LIETUVOS IR TARYBŲ SĄJUNGOS KATALIKŲ GYVENIMAS, IŠRINKUS ŠVENTUOJU TĖVU JONĄ PAULIŲ II

(Popiežius Jonas Paulius II—istorinis įvykis):

Jono Pauliaus II išrinkimas Vyriausiu Bažnyčios Ganytoju yra nepaprastas istorinis įvykis, turįs didelės reikšmės ne tik bendrai Katalikų Bažnyčios gyvenime, bet ypač svarbus Rytų Europos katalikams.

Pirmą kartą Bažnyčios istorijoje Apaštalų Soste matome Rytų Europos atstovą. Šv. Tėvas Jonas Paulius II yra asmuo, kuriam pačiam teko išgyventi II pasaulinio karo žiaurumus, matyti baisias daugybės nekaltų žmonių kančias ir mirtį. Jam pačiam teko paragauti darbininko vargo, mokytis pogrindinėje kunigų seminarijoje. Jis turėjo progos pažinti ne tik Vakarų pasaulį, bet gerai susipažinti su klastinga ir nuoseklia Maskvos išdirbta marksistinio ateizmo kovos su Bažnyčia metodika. Gavęs kunigystės šventimus, jis turėjo progos pasidarbuoti įvairiuose pastoracinio darbo baruose. Tapęs vyskupu, o vėliau kardinolu, jis pasidarė artimiausiu Jo Eminencijos Lenkijos Primo kardinolo Višinskio bendradarbiu. Lenkijos Episkopatas, savo Primo vadovaujamas, sugebėjo taip išmintingai ir drąsiai vadovauti savo dvasininkams ir tikintiesiems, kad už jų pečių stojo visa Lenkija, pradedant nuo angliakasių ir baigiant inteligentais. Jie mokėjo įtikinti savąją tautą, kad kova už katalikų tikėjimą ir dorą

yra tautos gyvybės ir mirties klausimas. Jie savo tvirta ir principinga laikysena išmokė net socialistinės valstybės pareigūnus gerbti Bažnyčios ir tikinčiųjų teises. Kardinolas Višinskis parinko daugybę Bažnyčiai atsidavusių vyskupų. Rūpestingai ir uoliai tvarkoma pastoracija davė nuostabių vaisių. Pokario metais ateistiniais pagrindais tvarkomoje valstybėje katalikų tikėjimas ne tik nesusilpnėjo, bet tiek sustiprėjo, kad Lenkijos katalikai tapo vieni iš uoliausių Europoje. Nors ir pas juos varžoma religinė spauda, bet jie yra išleidę daug gerų veikalų, turi savą periodinę spaudą, net katalikišką universitetą Liubline. Lenkijos vyskupai drąsiais ir pagrįstais reikalavimais išsikovojo tokią laisvę, kokios neturi daugelis socialistinių respublikų, o mums apie jas net ir svajoti sunku. Tiesa, ir Lenkijoje Bažnyčios veikla varžoma įvairiomis priemonėmis, išrastomis ne tik Lenkijos socialistinės vyriausybės, bet ir ateistinės Maskvos.

Kardinolų Kolegija, vertindama Lenkijos Katalikų Bažnyčios kovos rezultatus, vieną iš pagrindinių jos vadovų—Krokuvos kardinolą Karolį Vojtylą išrinko Šventuoju Tėvu.

(Popiežius Jonas Paulius II—ypatingas Dievo Apvaizdos ženklas):

Tai didelis padrąsinimas ne tik Lenkų tautai, bet ypatingai Lietuvai, Ukrainai, Baltarusijai ir visiems Tarybų Sąjungos katalikams bei krikščionims. Naująjį Popiežių entuziastingai sutiko ir Tarybų Sąjungos kovotojai už žmogaus teises. Mes visi tikimės iš naujojo popiežiaus sulaukti stiprios paramos. Todėl grįžo viltis, kad ateityje mes nesijausime palikti Kremliaus ateistų savivalei.

Mūsų viltys iš karto pasiteisino. Jau pirmojoje savo kalboje naujasis popiežius prisiminė kalinius už tikėjimą. Mus jaudina Šv. Tėvo pasisakymas, jog pusė jo širdies priklauso Lietuvai, kad jis apie mus nuolat mąsto. Visi lietuviai pasijuto ypatingai Šv. Tėvo įvertinti, kai per inauguracijos iškilmes jis prabilo lietuviškai ir išimties

keliu priėmė mūsų vyskupus ir jiems pareiškė, jog yra gerai susipažinęs su Lietuvos tikinčiųjų reikalais. Lietuvos tikintieji pilni vilties, kad naujasis Šv. Tėvas labai parems mūsų kovą už visišką Katalikų Bažnyčios laisvę ir žmogaus teises Tarybų Sąjungoje.

* * *

Pirmiausiai pareiškiame, kad kritiškomis šio rašinio pastabomis mes nieko nenorime užgauti bei žeminti. Be to, nepilnai žinome diplomatinius Apaštalų Sosto žygius, ginant Tarybų Sąjungos tikinčiųjų teises.

(Pop. Jonas Paulius II—Tarybų Sąjungos tikinčiųjų pagrįstų rūpesčių viltis):

Rimta kliūtis mums suprasti ir teisingai įvertinti Apaštalų Sosto pastangas, o Apaštalų Sostui susidaryti objektyvų vaizdą apie beviltišką Tarybų Sąjungos tikinčiųjų būklę ir pagrįstus jų lūkesčius yra tai, kad ypatingai katakombiniu būdu veikianti Bažnyčia Lietuvoje neturi betarpiško kontakto su Vatikanu. Tikėjimo priešai turi plačias galimybes perduoti tendencingą ir neobjektyvią informaciją apie Bažnyčios būklę Tarybų Sąjungoje ir Lietuvoje. Prie to prisidėti verčia į užsienį išvykstančius vyskupus ir kunigus. Atrodo, per dažnai jie paklusdavo ateistinei valdžiai. Todėl ryžtingieji kunigai ir tikintieji Vatikanui būdavo vaizduojami nenuoramomis, išsišokėliais, trukdančiais normalius Tarybų Sąjungos ir Apaštalų Sosto santykius, neklausančiais savųjų ordinarų potvarkių.

Mes esame ir būsime klusnūs ir drausmingi Bažnyčios vaikai ir visiškai atsidavę Apaštalų Sostui, tačiau jaučiame gyvybinį būtinumą atvirai pareikšti savo mintis Apaštalų Sostui visais klausimais, liečiančiais kritišką mūsų tikinčiųjų situaciją. Nuo teisingo šių klausimų išsprendimo priklausys Bažnyčios ateitis Tarybų Sąjungoje ir mūsų Tėvynėje. Mes tikimės būti suprasti ir sulaukti pagalbos šiuo sunkiu metu.

Lietuvos bažnytinė provincija yra katalikybės avanpostas totalinio ateizmo užvaldytoje Tarybų Sąjungoje.

Vykstančioje žūtbūtinėje kovoje mums reikia greitos ir efektyvios pagalbos, kad nebūtume visiškai morališkai ir fiziškai sunaikinti. Todėl laikome būtinu reikalu supažindinti su dabartine Lietuvos katalikų būkle Apaštalų Sostą ir savo brolius—pasaulio tikinčiuosius.

* * *

Raudonajai armijai okupavus Lietuvą, prasidėjo fizinis ir moralinis lietuvių tautos naikinimas. Nukentėjo apie 1/3 lietuvių tautos žmonių. Vieni buvo ištremti, kiti įkalinti, nužudyti ir pan. Toks teroras buvo iki pat Stalino viešpatavimo pabaigos.

Po Stalino mirties atviras fizinis katalikų naikinimas pakeistas planingu tautos naikinimu per mokyklas ir kitomis ateistinės propagandos ir administracinėmis priemonėmis. Tai tęsiasi iki pačių paskutinių dienų. Vyskupijų kurijos verčiamos tapti netiesioginiais ateistų talkininkais naikinant Bažnyčią. Jos siuntinėdavo raštus, draudžiančius katekizuoti vaikus, oficialiai kalėdojimo metu lankyti parapiečius, vaikams patarnauti šv. Mišioms.

Ypač sunkūs Lietuvai buvo 1946-1950 metai. Nuolaidžiavimo politika valdžiai ypatingai klestėjo prel. Juozo Stankevičiaus laikais, kuomet jis valdė Kauno arkivyskupiją, Vilkaviškio ir Kaišiadorių vyskupijas. Paskutinį dešimtmetį persekiojimas iš dalies sušvelnėjo, tačiau ateistinei valdžiai įsitikinus, kad tikėjimas Lietuvoje atgyja, 1976 m. liepos 28 d. Lietuvos TSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumas patvirtino Religinių bendruomenių nuostatus, visiškai nesiskaitančius su Katalikų Bažnyčios dogmomis, morale ir kanonų teise, įpareigojančius tikinčiuosius ir dvasininkus juos vykdyti prieš savo sąžinę, prieštaraujančius Visuotinei žmogaus teisių deklaracijai ir Helsinkio konferencijos Baigiamojo Akto nuostatams.

Lietuvos Katalikų Bažnyčios vėl laukia sunkios dienos. **Tik energinga kunigų ir tikinčiųjų kova padės apginti tikėjimo laisvę.**

(Energinga kova gali apginti tikėjimo laisvę):

Nepaisant ilgamečio ateistų persekiojimo, religinis gyvenimas Lietuvoje vis dar gyvas. Buvęs kulto įgaliotinis J. Rugienis pats yra išsireiškęs: „Mes užkišome visas skyles, kad tikėjimas Lietuvoje uždustų, tačiau jautėme kažkokio požeminio religinio gyvenimo sroves, kurių sukontroliuoti nepajėgiame".

* * *

(„Koks klebonas, tokia parapija):

Kadangi vyskupų ir vyskupijų valdytojų veikla suparaližuota, tai pagrindinai religinį gyvenimą Lietuvoje palaiko ryžtingųjų kunigų vadovaujamos parapijos. Ypatingai drąsūs ir uolūs mažųjų parapijų kunigai; jų negąsdina nei iškėlimai, nei baudos, nei kalėjimas. Valdžiai kunigus ir tikinčiuosius prispausti sunku, nes persekiojimas uždega tikinčiųjų dvasią; tada rašomi pareiškimai, skundai, kurie dažnai patenka į užsienio spaudą. Bylų atveju lieka dokumentai, labai nemalonūs bylų kėlėjams. Lietuvoje ypač tinka dėsnis: „Koks klebonas, tokia parapija". Ateistai, pastebėję religinį parapijos atgimimą, stengiasi kaip nors iš ten iškelti uolų kunigą. Dažnai tai padaryti jie verčia ordinarą. Ateistų prievartaujami kunigai dažnai kelia klausimą ir vyskupui, už ką jie baudžiami iškėlimu, ir atsisako vykdyti vyskupo skyrimą. Vyskupas Juozas Labukas išsirūpino iš Šventojo Sosto net dispensą kelti kunigus nesilaikant kanonų nuostatų!

Drąsios kunigų kovos dėka tikėjimo priešai nepasiekė norimų rezultatų. Vilkaviškio vyskupijos kurija ir valdžios pareigūnai turėjo daug vargo, kol kun. Lionginą Kunevičių privertė palikti Didvyžių parapiją. Jis, net prievarta paimtas į kariuomenę, su kareivio uniforma atvykdavo sekmadieniais į savo parapiją atlaikyti šv. Mišių.

(Ir drąsios tikinčiųjų kovos ne visados padeda):

Anksčiau tarybinė valdžia mėgino iš jaunesniųjų kunigų atimti teisę viešai atlikinėti kunigo pareigas. Pvz., 1969 m. kun. Sigitą Tamkevičių ir kun. Juozą Zdebskį buvo privertę kasti griovius. Baigę darbą, jie katakombi-

niu būdu vesdavo rekolekcijas, laikydavo šv. Mišias ir pan. Ateistai, bijodami, kad neišplistų katakombinė pastoracija, netrukus liepė juos įdarbinti parapijose. Panašiai kun. Alfonsas Svarinskas, kad nedarytų įtakos Vilniaus studentams, buvo paskirtas į parapiją.

* * *

Nepaisydamos tikėjimo persekiojimo, iki šiol daugeliu atvejų tikėjimą palaiko krikščioniškos šeimos. Lietuvoje daugelis vyresniosios kartos šeimų yra giliai religingos. Ateistai beveik neturi vilties sugriauti jų tikėjimą. Tarybinėje santvarkoje išaugusios jaunosios šeimos, nors ir paveldėjusios savo tautos tikėjimą ir tradicijas, bet turi menkesnį religijos supratimą ir joms savo vaikus auklėti žymiai sunkiau.

* * *

Nors tarybinėje Konstitucijoje užtikrinama piliečiams spaudos laisvė, o piliečių diskriminacija religiniu ir tautiniu atžvilgiu draudžiama, tačiau Lietuva išgyvena dar žiauresnį negu caro laikais spaudos draudimą, kada buvo leidžiama knygas spausdinti tik rusišku alfabetu. Spaudos laisvė duota tik ateistinei ideologijai skleisti, o kitokią ideologiją propaguoti—draudžiama. Per 38 metus lietuviai negavo teisės išleisti religinio turinio knygų, išskyrus ,,Naująjį Testamentą", ,,Psalmyną" ir ,,Vatikano II susirinkimo nutarimus".

Lietuvoje religinį gyvenimą palaiko kukli pogrindinė spauda. Knygas tenka persirašinėti dažniausiai ranka ar rašomąja mašinėle.

(Pogrindinė spauda—didžiausia brangenybė):

Lietuvoje eina šie pogrindiniai religinio turinio periodiniai leidiniai: ,,LKB Kronika", ,,Dievas ir Tėvynė", ,,Prūpintojėlis", ,,Tiesos kelias" (kunigams) . . . Net ir patriotiniai pogrindžio laikraščiai—,,Aušra", ,,Laisvės šauklys", ,,Perspektyvos" palankiai vertina Katalikų Bažnyčią, nes jie gerai supranta, kad kol bus gyvas

katalikų tikėjimas, Lietuva nebus surusinta. Pogrindinė spauda eina iš rankų į rankas kaip didžiausia brangenybė. Vėl atsiranda nauji knygnešiai, keliamos naujos bylos, laukia kalėjimai už katalikišką bei tautinę spaudą. Dabar sunku įvertinti jų reikšmę. Tiek aišku, kad tauta pasijuto esanti gyva; šios spaudos įtakoje kyla nauji religiniai ir tautiniai sąjūdžiai.

* * *

Pogrindinės spaudos reikšmė būtų nedidelė, jei jos neišpopuliarintų ,,Vatikano" ir ,,Laisvės" radijo laidos, jei nebūtų mūsų brolių užsienio lietuvių dauginama ir skleidžiama užsienyje. Šitų stočių laidos ir užsienio lietuvių bei užsienio spaudos reagavimas labai sutramdo vietinių ateistų siautėjimą. Daugelis aktyvių ateistų nenori išgarsėti visame pasaulyje, bijo, kad jų pavardės nebūtų linksniuojamos įvairiomis pasaulio kalbomis, kad neliktų įrašytos dokumentuose kaip savo tautos engėjų, parsidavusių svetimtaučiams sunkiausiomis jos istorijos dienomis. Gal dar prisideda ir nerimas—ar neteks kada nors atsakyti už savo piktadarybes? Nemalonu gauti iš užsienio laiškų, kuriuose teiraujasi apie persekiojimo faktų tikrumą arba išgirsti savo išdavikiškų darbų įvertinimą.

Nors didelė Lietuvos inteligentijos dalis yra tapę indiferentais bei tikėjimo ignorantais, tačiau reikėtų tik truputį daugiau religinių žinių ir laisvės, ir bent pusė jų labai greitai pasidarytų uolūs tikintieji. Daugeliui jų tik Šventojo Tėvo Jono-Pauliaus II inauguracijos iškilmių transliacija per televiziją padarė nuostabiai jaudinantį įspūdį.

(Lietuvos inteligentijai trūksta religinių žinių):

Vatikano radijo laidos plačiau klausomos tikinčiųjų ir netikinčiųjų. Lietuviai Tėvynėje iš jų sužino Lietuvos gyvenimo faktus, kuriuos sužinoti kitu būdu yra neįmanoma. Todėl Vatikano radijo laidų populiarumas kasmet auga. Lietuvos ateistai bandė pasiekti, kad Vatikano radijo

stotis pasitenkintų tik katekizmo aiškinimu. Mes esame labai dėkingi, kad nebuvo padaryta negarbingų nuolaidų.

Ypatingai yra trukdomos „Laisvės" radijo laidos, tačiau kada įmanoma jas girdėti, visuomet dėmesingai yra klausomos.

Katalikų Bažnyčia suprato, kokia galinga jėga yra šių laikų masinės informacijos priemonės. Jos gali būti panaudojamos ne tik tikėjimui platinti, bet ir jį ginti. Nepaprastos reikšmės, ginant persekiojamą bažnyčią, turi persekiojimo faktų, dokumentų, kurių tikrumu abejoti nėra pagrindo, paskleidimas įvairiomis kalbomis.

Už tai mes esame dėkingi įvairių kraštų žurnalistams, spaudos darbuotojams, laikraščių ir radijo laikų redaktoriams, įvairių kraštų vyskupams, kunigams, tikintiesiems, rodantiems brolišką užuojautą persekiojamiems savo broliams ir dedantiems pastangas sutrukdyti persekiojimą savo laiškais, protestais, demonstracijomis. Tai labai sutramdo Tarybų Sąjungos ateistų siautėjimą. Jie pasauliui nori pasirodyti esą laisvės šalininkai ir pažangūs demokratai, o tikėjimo persekiojimo faktai sugriauna jų propagandą, ir tarybinis komunizmas pasirodo, kaip dar biauresnis žiauraus fašizmo atspalvis.

Paskutiniu metu susikūrė Rusijos Pravoslavų ir Lietuvos Katalikų Bažnyčios tikinčiųjų teisių gynimo komitetai. Jų uždavinys—viešai skelbti tikinčiųjų persekiojimo faktus. Mes laukiame iš užsienio lietuvių ir viso pasaulio tikinčiųjų, kad jie visomis priemonėmis paremtų šių komitetų veiklą ir į jų iškeltus persekiojimo faktus reaguotų pačiomis sėkmingiausiomis priemonėmis. Esame dėkingi ypač už JAV lietuvių veiklą. Jie atliktų tiesiog istorinę misiją, jei pajėgtų suorganizuoti viso pasaulio tikinčiųjų sąjungą persekiojamus tikinčiuosius paremti ir ginti, į kurią, be Katalikų Bažnyčios, turėtų įeiti viso pasaulio ypač didžiosios konfesijos. Vieninga kova duos gerų rezultatų. Persekiotojams sutramdyti yra visokių priemonių: persekiotojų prekių boikotas, protestai, diplomatinės pastangos, pamaldos, eisenos, pasninko dienų paskelbimas ir t. t.

* * *

(Katakombiniu būdu dirbantieji— paremia Bažnyčios darbą):

Viešai veikiančios Bažnyčios darbą Lietuvoje papildo katakombiniu būdu dirbantieji kunigai ir pasauliečiai. Jie yra ypač smarkiai persekiojami. Dalis tikinčiųjų sekmadieniais nedrįsta viešai eiti į bažnyčią ir priiminėti sakramentus. Jiems sunku gilinti tikėjimo žinias, parengti vaikus išpažinčiai ir Pirmajai Komunijai. Tokiems padeda katakombiniu būdu veikiančios Bažnyčios atstovai. Lietuvoje nėra dviejų Bažnyčių ir nemanoma skaldytis. Katakombinė Bažnyčios veikla dar nelabai išplitusi, nes per mažai Bažnyčios vadovų vertinama ir remiama; į jos pageidavimus dar per mažai kreipiama dėmesio. Jos veikla sunki, bet būtina. Ateistams toks darbas, kurio vaisiai teikia didelių vilčių ateičiai, kelia didelį susirūpinimą, nes jo neįmanoma sukontroliuoti. Valdžia labai stengiasi katakombinę Bažnyčios veiklą livkiduoti vyskupų ir net Vatikano rankomis. Kai kurie vyskupai bandė išgauti Šventojo Tėvo pritarimą, kad nieko nebūtų veikiama be viešai dirbančiųjų ateistinės valdžios palaikomų vyskupų leidimo. Ačiū Dievui, Apaštalų Sostas suprato šią klastą.

Labiausiai yra persekiojami slapti katakombinės pogrindinės spaudos platintojai. Neaiškiomis aplinkybėmis nužudyti uolūs tikintieji: Kaune—Paltanavičius, Panevėžyje—Kriaučiūnas (įmestas į šulinį); kiti sukišti į lagerius—Nijolė Sadūnaitė, Petras Plumpa, Vladas Lapienis ir kt.

* * *

(Pogrindžio veikėjai net žudomi):

Ateistai vartoja visas galimas priemones lietuvių tautai subedievinti: ateistinę propagandą per radiją, spaudą, televiziją, ateistiškai auklėdami nuo mažų dienų jaunimą: pradedant darželiuose, tęsiant mokyklose, universitetuose, armijoje; prievarta įtraukdami į savas organizacijas. Tačiau dar ir šiandien žmonės masiškai dalyvauja ypač Kalėdų, Velykų šventėse, parapijų atlaiduose. Labai pagarsėję Šiluvos, Žemaičių Kalvarijos ir Aušros Vartų

atlaidai. Ateistai visaip bandė sutrukdyti tų atlaidų šventimą—ruošdavo festivalius, autoinspekcija neleisdavo naudotis valdiškomis mašinomis ir pan., bet viskas veltui.

Vaikų Lietuvoje krikštijama labai daug—kaimuose apie 90 proc. ir kiek mažiau dideliuose miestuose.

Didelė dauguma tikinčiųjų savo mirusiuosius laidoja su religinėmis apeigomis.

Nemaža dalis jaunimo tuokiasi bažnyčioje. Net partiniai tais reikalais kreipiasi į kunigą nuošaliose kaimo bažnytėlėse vidurnaktį arba privačiuose butuose.

Tėvai ir kunigai daugumą vaikų (apie 70 proc.) pirmajai išpažinčiai ir šv. Komunijai paruošia katakombiniu būdu.

Yra nemaža pasiaukojusių kunigų, nebijančių nei kalėjimo, nei mirties, kurie drąsina tikinčiuosius ir uoliai kovoja už savo teises.

Ateistai vengia kankinių kraujo—jie tuo tarpu nori, kad Bažnyčia uždustų tyliai, be šauksmo, be verksmo, negaudama naujų gyvybinių jėgų, palaužta ir demoralizuota. Todėl mūsų pareiga kovoti, kad būtų sunaikintos Bažnyčios gyvenimą smukdančios priežastys ir kovojančiai Bažnyčiai nedelsiant būtų suteikta reikalinga parama.

* * *

(Ateistų noras—uždusinti Bažnyčią):

Dauguma oficialiai einančių Lietuvos ordinarų pareigas negina tikėjimo Lietuvoje. Pastoracinis darbas daug kur labai užleistas. Dėl to pagrindinė atsakomybė tenka Lietuvos Ordinarų kolegijos pirmininkui J. E. Juozapui Labukui.

Mes gerai suprantame, kokios nepaprastai sunkios mūsų sąlygose ordinarų pareigos. Joms atlikti reikia be galo gyvo ir gilaus tikėjimo, didelės išminties, dvasios jėgos, nebijančios paniekos, persekiojimų, kalėjimo ir net mirties.

Lietuvos Ordinarai atsidūrė tarp dviejų prieštaraujančių polių. Eilinė dvasininkija ir tikinčioji liaudis nori, kad

Ordinarai būtų idealūs apaštalų įpėdiniai, o ateistinės valdžios pareigūnai iš Ordinarų reikalauja, kad jie klaidintų Apaštalų Sostą, spaustų uoliuosius kunigus, užleistų pastoracinę veiklą, atvirai remtų ateistų planus, t. y. būtų ne eiliniai, o kvalifikuoti valdžios kolaborantai. Paskutiniu metu Lietuvos Religijų reikalų tarybos įgaliotinis Petras Anilionis Lietuvos Ordinarams padiktavo, kaip jie turį įgyvendinti LTSR ATP 1976 m. liepos 28 d. potvarkius, ragindamas nesibijoti jei juos pavadins „raudonais".

(Pataikūnams vyskupų sostas—ne vieta):

Tikintieji vyskupų soste norėtų matyti tokius, kaip Dievo tarnas arkivysk. Jurgis Matulaitis, arkivyskupai Teofilius Matulionis, Mečislovas Reinys; valdžios atstovai norėtų pravesti į vyskupus tokius pataikūnus, kaip caro laikų prelatas Petras Žilinskis, o mūsų laikų—mons. Česlovas Krivaitis, mons. Povilas Bakšys ir kt.

(Ordinarų lūpomis melas—Bažnyčios nelaimė):

Didžiausia persekiojamos Bažnyčios nelaimė—kai Ordinarų lūpomis kalba melas. Pvz., labai krito ordinarų autoritetas, kai jie, ateistų liepiami, pasmerkė 17.000 tikinčiųjų raštą, gynusį tikėjimo laisvę Lietuvoje.

Mes jokiu būdu nenorime žeminti Ordinarų autoritetą, kritiškomis pastabomis didinti ir taip jau sunkią jų naštą. Lietuvos kunigai ir tikintieji nori padėti savo vyskupams: savo pareiškimais raštu, privačiais pokalbiais maldauja, kad jie nekenktų Bažnyčiai. Kunigai rūpinasi, kad kritinės pastabos vyskupams nepatektų į plačiau skaitomos spaudos puslapius. Bet kai minėtos priemonės nepadeda, belieka viena išeitis—tas negeroves kelti pogrindinėje spaudoje. Nors šis kelias skaudus ir nemalonus, bet kai kuriais atvejais jis duoda nuostabiai gerus vaisius.

Mes netvirtiname, kad Ordinarai neprincipingai elgiasi visais atvejais. Vyskupas kartais būna priverstas skaitytis su valdžios pareigūnais ir kai kuriomis aplinkybėmis gali

daryti nuolaidų, tik ne tokių, kurios prieštarautų Evangelijai bei esminiams kanonų nuostatams—katekizacijos, sakramentų teikimo, Bažnyčios valdymo srityje ir pan.

Tikimės, kad Apaštalų Sostas sudraus bei įspės per daug uolius ateistų kolaborantus—įvairaus rango dvasininkus.

* * *

(Negali būti nuolaidų, prieštaraujančių Evangelijai):

Į Kauno Kunigų seminariją saugumas kas metai siunčia morališkai susikompromitavusius asmenis, iš kurių labiau galima laukti, kad jie papildys Bažnyčios griovėjų eiles. Į Seminariją stojančiųjų skaičius labai apribotas ir į ją patekti trukdoma ypač gabiems ir išsilavinusiems jaunuoliams. Valdžia trukdo vyskupams laisvai skirti Seminarijos vadovybę ir profesorius. Dėl to nukenčia Seminarijos mokslo lygis ir drausmė. Tačiau ir tokiose sąlygose Seminariją baigia net labai pavyzdingų kunigų. Už tai ateistinė valdžia kaltina vyskupus ir Seminarijos vadovybę.

* * *

Lietuvoje, šalia uolių kunigų, yra ir apsileidusių, mažai tesirūpinančių vaikų katekizacija, aktualiais pamokslais, individualia pastoracija. Jie pasitenkina tik aprūpindami sakramentais į juos besikreipiančius asmenis. Labai apsunkinamas vyskupijos valdymas, kad į kunigų skirstymą iki smulkmenų kišasi valdžia. Vyskupas dažnai būna bejėgis, kai reikia iškelti apsileidusius ir Bažnyčios drausmei nusikaltusius kunigus. Labiausiai apleista pastoracija didesnių miestų parapijose, ypač Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, neskaitant negausių išimčių. Nemaža dalis miestuose dirbančių kunigų nepasižymi nei drąsa, nei uolumu. Kiti nepajėgia savo pareigų atlikti dėl silpnos sveikatos ar senyvo amžiaus ir neturi drąsos ar savigarbos nuo tų pareigų atsisakyti. Pasitaiko ir tokių, kurie, vyskupo iškeliami, kreipiasi į ateistinę valdžią, kad būtų sukliudytas iškėlimas, nepaisydami už tai skiriamos

ypatingu būdu Apaštalų Sostui rezervuotos ekskomunikos.

Kuo toliau, tuo labiau gausėja parapijos be kunigų arba aptarnaujamos labai senų ir paliegusių kunigų. Aišku, pastoracinė tokių kunigų veikla silpna. Kunigams ypač sunku aprūpinti kelias parapijas.

* * *

Nors Lietuvos katalikų katakombinė ir pogrindinė spauda atlieka svarbų vaidmenį, bet jai sunku atlaikyti ateistinės spaudos propagandos srautą. Kasmet išleidžiama apie 70 antireliginio turinio veikalų. Už ateistinius straipsnius ir knygas mokami dideli honorarai. Nepriklausomos Lietuvos laikais išleistoji literatūra sunaikinta įvairiais būdais: per mokyklas, konfiskuota kratų metu ir pan. Nuolat kartojamas ateistinės propagandos melas priaugančiai kartai sukelia abejonių ir netikrumo.

(Ir katakombinei Bažnyčiai sunku prieš ateistinės spaudos srautą):

Silpna pasaulėžiūra kenkia doriniam atsparumui. Tad nenuostabu, kad daugelis Lietuvos gyventojų ne tik mažai nusimano religiniais klausimais, bet ir jų pažiūros į Dievą, Bažnyčią ir dorovę yra visiškai klaidingos. Ypač ateistų mėgiamos temos—šmeižti dvasininkiją, iškelti jų dorovinio gyvenimo klaidas, neišskiriant nei kardinolų, nei popiežių. Šiuo atžvilgiu jie nesivaržo panaudoti melą ir klastą.

* * *

(Silpna pasaulėžiūra kenkia doriniam atsparumui):

Tikėjimo pagrindų griovimas atsiliepė tautos dorovei. Pirmutinis jo vaisius—vis didėjantis šeimų irimas. Suirusi šeima nepajėgia išauklėti vaikų. Didėja jaunimo nusikaltimų skaičius, dorovinis palaidumas, ypač amatų mokyklose ir bendrabučiuose, plinta alkoholizmas ir kitokios ydos.

Visa tai labai apsunkina ir taip jau nelengvą pastoracinį darbą.

* * *

Šiuo metu Lietuvoje pagrindinė ateistinės pasaulėžiūros skleidėja ir krikščioniškosios dorovės griovėja yra mokykla. Ilgus amžius mokytojai buvo artimiausi dvasininkijos bendradarbiai jaunimo religinio ir dorovinio auklėjimo darbe. Kai kuriose mokyklose patys mokytojai dėstydavo tikybą. Padėtis pasikeitė, kai Lietuvoje buvo sunaikinti partizanai.

Nuo 1944 m. daugiau kaip 2.000 mokytojų perėjo į kitas profesijas dėl nepakenčiamų sąlygų, ypač dėl prievartos nuolat meluoti, veidmainiauti, klaidinti nekaltus savo tautiečių vaikus. Dėstant Lietuvos istoriją, mokytojai yra verčiami žeminti savąją tautą, nutylėti arba iškreipti jos didingą praeitį ir garbinti savo pavergėjus. Jie turi skiepyti tautų draugystę, siekiančią palaipsniui surusinti Lietuvą. Apie 1/3 Lietuvos mokytojų yra partijos nariai. Kai kurie tiesiog fanatiškai nekenčia tikinčiųjų ir tikėjimo. Jie įpareigoti akylai vykdyti visas partijos ir Maskvos siunčiama instrukcijas ir visą švietimo bei auklėjimo darbą panaudoti kovai su tikėjimu. Mokytojai verčiami vaikus atplėšti nuo religingų tėvų įtakos, užimant vaikų laisvalaikį, o labiausiai sekmadienį. Advento ir gavėnios metu mokinius verčia šokti, dainuoti, reikalauja išmokti ateistinius eilėraščius, piešti antireliginius vaizdelius, dalyvauti ateistiniuose vaidinimuose, pajuokti Bažnyčią, Dievą ir kunigus. Tačiau tokio auklėjimo rezultatais ateistai pasidžiaugti negali: mokykloje dingo pagarba mokytojo autoritetui, didėja jaunimo nusikaltimų skaičius bei apimtis, ypač girtavimas ir seksualinis palaidumas. Didelės Lietuvos jaunimo dalies būsena tokia: krikščioniškasis tikėjimas sugriautas, ateizmas neprigijęs. Tačiau ir tarp tokio jaunimo yra gyvos patriotinės nuotaikos. Studentai domisi Lietuvos istorija, tačiau nepajėgia įvertinti krikščionybės reikšmės lietuvių tautos paraeičiai, dabarčiai ir ateičiai. Daugelį jų būtų

nesunku laimėti Dievui, jei tik gautų daugiau religinių žinių.

* * *

(Kai kurie mokytojai fanatiškai nekenčia tikinčiųjų):

Šiuo metu Lietuvoje yra daugiau veikiančių bažnyčių ir kunigų negu visoje Tarybų Sąjungoje, tačiau dėl valdžios trukdymų ir hierarchų nuolaidžiavimo lietuvių kunigai beveik visai neįsitraukę į misijų darbą Tarybų Sąjungoje. Šešios Lietuvos vyskupijos turi 715 kunigų, o už Lietuvos ribų tedirba tik trys kunigai.

Kun. Albinui Dumbliauskui, norinčiam vykti darbuotis į Sibirą, Kauno arkivyskupijos valdytojas grasino net suspensa.

Kun. Kazimieras Žilys tik su dideliu vargu išsikovojo Kaišiadorių vyskupijos kurijoje teisę vykti dirbti į Ukrainą.

Kun. Feliksas Baliūnas vis dar negauna leidimo vykti pas armėnų katalikus, kai visoje Armėnijoje nėra nė vieno kunigo, o Apaštalų Sostas labai susirūpinęs stengėsi parūpinti tos vietos tikintiesiems kunigų.

Tokiu būdu daroma didelė žala kitų tautų katalikams, smukdomas misijų idealizmas ir religinis entuziazmas. Tai nedovanotina klaida. Apaštalų Sostas efektyviomis priemonėmis turėtų padėti ją ištaisyti.

* * *

Nors pagal Tarybų Sąjungos ir Lietuvos Konstitucijas Lietuvoje Bažnyčia atskirta nuo valstybės, tačiau civilinė valdžia kišasi į pačias smulkiausias Bažnyčios veiklos sritis. Be valdžios leidimo kunigas negali pasikviesti savo kaimyno kunigo į atlaidus; net vinies negalima įkalti į sieną (taip reikalauja valdžios pareigūnai).

Paskutiniai jų planai sugriauti Bažnyčią aiškėja iš 1976 m. liepos 28 d. įsako Nr. IX-748, kuriuo norima visiškai suparaližuoti religinę veiklą. Iš parapijos vykdomųjų organų reikalaujama sudaryti naujas sutartis; jose įsipareigojama nesipriešinti, kai bus uždaromos bažnyčios.

Ateistai nori, kad, nepaisant esminių Bažnyčios kanonų, parapijas valdytų iš pasauliečių išrinkti vykdomieji organai, į kurių sudėtį brukami net KGB kolaborantai.

(Visiškai paraližuojama religinė veikla):

Lietuvos ateistai siekia visiškai paimti į savo rankas bažnyčios finansus. Jų tikslas—pasipelnyti iš tikinčiųjų aukų ir finansiškai sužlugdyti mažesnes parapijas. Tokiais atvejais ateistai įveda apmokamus vykdomojo organo pirmininko, kasininko ir t. t. visai nereikalingus etatus. Algas turi mokėti religinė bendruomenė. Jei jos pajamos mažos, ji turi susilikviduoti. Tai naujas būdas pasityčioti iš tikinčiųjų. Jie turi savo pinigais išlaikyti ateistų pareigūnus, varžančius Bažnyčios veiklą. Panašiai parapijos yra verčiamos skirti pinigus taikos fondui, t. y. propagandinei, ateistų vadovaujamai politinei organizacijai. Tokiais metodais buvo naikinama ir Rusijos Pravoslavų Bažnyčia.

(Įgaliotinis pasiryžęs visiškai dezorganizuoti parapijų veiklą):

Naujasis Religijų reikalų tarybos įgaliotinis Petras Anilionis pasisakė esąs nusiteikęs per 1,5 metų „sutvarkyti", ką buvęs kulto įgaliotinis Kazimieras Tumėnas pagadinęs per 5 metus, t. y. nesunaikinęs „LKB Kronikos" ir nepajėgęs dezorganizuoti parapijų veiklos.

Iš šių faktų matyti, kaip Lietuvos katalikai ir kartu su jais visi Tarybų Sąjungos katalikai bei tikintieji kovoja žūtbūtinę kovą su ateizmu. Kad ji būtų laimėta, reikia mums Apaštalų Sosto ir brolių katalikų efektyvios paramos.

Mes džiaugiamės gražiais II Vatikano susirinkimo nutarimais, liečiančiais kenčiančią Bažnyčią, raginimu rodyti ypatingą meilę persekiojamiems vyskupams, kunigams ir tikintiesiems, nešti Evangelijos šviesą ten, kur ji mažiausiai pažįstama, nebijant kančių nei aukų.

Tas Bažnyčios pažiūras ne kartą išryškino Šv. Tėvas Paulius VI savo kalbose. Buvo pabrėžta, kad diplomatija turi tarnauti pastoracijai, o ne atvirkščiai. Buvo sudarytos

įvairios organizacijos, besirūpinančios padėti kenčiančiai Bažnyčiai, už ją buvo meldžiamasi. Vis galingiau pasigirsta mus giną mūsų brolių katalikų balsai, tačiau Apaštalų Sostas paskutiniais metais energingai mūsų neužstojo. Ypač Tarybų Sąjungos katalikai jautėmės praktiškai nesuprasti, palikti ateistų sauvaliai.

Mums buvo nesuprantama Apaštalų Sosto vadinama Rytų politika, ypač Tarybų Sąjungos atžvilgiu. Mes laikėme ją daugeliu atvejų Bažnyčiai kenksminga, net pražūtinga. Dėl jos Tarybų Sąjungoje sužlugdyta pastoracija. Mes patys neparodėme reikiamo aktyvumo ir išradingumo. Kada įvairūs sektantai, jehovistai, biblistai, adventistai, penkiasdešimtininkai per paskutinius 30 metų laimėjo sau daug naujų narių, katalikai ir pravoslavai laukė kažkokių geresnių laikų. Atrodo, Maskvos Pravoslavų vadovai sugebėjo, Kremliui reikalaujant, įtikinti Katalikų Bažnyčios vadovus, kad geriausia priemonė išsilaikyti katalikams Tarybų Sąjungoje—nerodyti jokio aktyvumo ir laukti, kol ateis geresni laikai. Tuo tarpu ateistinė Tarybų Sąjungos valdžia veikė su visa jėga ir klasta, be jokios atvangos naikindama tikėjimą.

* * *

(Nuolaidžiavimas Tarybų Valdžiai pakenkė evangelizacijai):

Mūsų nuomone, Tarybų Sąjungos evangelizacijai po II pasaulinio karo labai pakenkė Katalikų Bažnyčios nuolaidžiavimas Tarybų Sąjungos valdžiai. Tarybų Sąjungos ribose yra daug katalikų—vokiečių, lenkų, ukrainiečių ir kt. Žymią dalį tarp jų sudaro lietuviai. Tarybinė valdžia stengiasi šias tautines mažumas dar labiau subedievinti, žinodama, kad tikėjimo sunaikinimas jose yra geriausia priemonė joms surusinti, palaužti jų dvasią. Todėl nenuostabu, kad, šalia komunitinės valdžios įvedimo, Tarybų Sąjungos ateistai veda nuoseklią, ištvermingą kovą su tikėjimu, naudodami visas fizines ir moralines tikėjimui naikinti priemones.

Kadangi Tarybų Sąjungoje nemaža katalikų, nenuos-

tabu, kad Katalikų Bažnyčia siekė visokiais būdais apsaugoti tų kraštų tikinčiuosius, neišskirdama ir diplomatinės veiklos. Juo labiau, kad šių dienų gyvenimas iškelia klausimų, svarbių viso pasaulio tikintiesiems ir netikintiesiems. Bažnyčios nusistatymą šiuo klausimu išryškina II Vatikano susirinkimo nutarimai, kviečią tikinčiuosius ir ateistus rimtam pokalbiui.

Kaip Tarybų Sąjungos ateistai atsiliepė į šį kvietimą? Jie neatsisako aplankyti popiežių, atsiųsti užuojautos ir sveikinimo telegramas, gal net norėtų užmegsti diplomatinius santykius, bet kartu siekia, kad Apaštalų Sostas jiems nekliudytų naikinti krikščionybę ir tylėtų, kada jie persekioja tikinčiuosius, juos sodina į kalėjimą ir žudo.

Buvo laikas, kada Katalikų Bažnyčia viešai protestavo, visaip rėmė persekiojamus katalikus. Marksistinis ateizmas buvo pasmerktas net specialia enciklika „Divini Redemptoris". Už tai Šv. Tėvas Pijus XI buvo Kremliaus ateistų už akių nuteistas mirties bausme. Tačiau Romos popiežiaus autoritetas buvo aukštai pakilęs Rusijos tikinčiųjų, ypač katalikų ir pravoslavų akyse. Eiliniai tikintieji, kaip pasakoja rašytojas Rudžinskas, kalbėjo: „Tikrasis mūsų tėvas yra popiežius, nes jis tik vienas atjaučia mūsų skausmus, jis už mus meldžiasi ir mus užtaria".

Šv. Tėvas Pijus XII tęsė Pijaus XI pradėtą liniją ir suteikė įvairių privilegijų persekiojamiems vyskupams, kunigams ir tikintiesiems.

Pradėjus valdyti gerajam Šv. Tėvui Jonui XXIII, pradėta kita linija, vadinama Rytų diplomatija. Šiuo metu atskirais atvejais buvo rodoma užuojauta Tarybų Sąjungos tikintiesiems, bet tikintieji negavo naujų konkrečių paskatų skleisti Kristaus mokslą ir naujų reikiamų teisinių įgaliojimų. Tarybų Sąjungos tikintieji pasijuto palikti likimo valiai, skirti pamažu mirti ramia tylia mirtimi. Vietoje viešų persekiojimų, kalėjimų, trėmimų ir lagerių prasidėjo tylus, bet nuoseklus tikėjimo dusinimas.

(Tikėjimas griaunamas hierarchų rankomis):

Ateistinių valstybių diplomatai pradėjo lankytis Vati-

kane, Apaštalų Sosto atstovai—vyskupai ir kardinolai— Tarybų Sąjungoje. Jie buvo maloniai priimami, bet nuo to nepagerėjo tikinčiųjų būklė, —net pasunkėjo, nes ateistai pasiekė to, kad tikėjimas imta griauti net kai kurių katalikų hierarchų rankomis, vykdant ateistų instrukcijas ir nerodant jiems reikalingo pasipriešinimo.

Mūsų manymu, tokia Apaštalų Sosto taktika panaudota norint apsaugoti Tarybų Sąjungos tikinčiuosius nuo fizinio jų sunaikinimo, tačiau rezultatai gavosi liūdni. Katalikų Bažnyčia Tarybų Sąjungos gyventojų akyse neteko žavumo ir krito Šv. Tėvo autoritetas. Į Apaštalų Sosto veiklą imta žiūrėti kaip į pasaulietinės veiklos instituciją. Sektantai ėmė skelbti, kad Katalikų Bažnyčia susidėjo su šėtonu. Daugelis Tarybų Sąjungos gyventojų susižavėjo įvairiomis sektomis, drąsiai bekovojančiomis su karinguoju ateizmu.

Bendros frazės, kad yra kraštų, kur persekiojami tikintieji, kad Bažnyčia ryžtingai smerkia persekiotojus, Maskvos ateistų nejaudino. Jie pripažįsta tik stiprią moralinę ir fizinę jėgą, masinius protestus, demonstracijas ir pan. Jie žino Katalikų Bažnyčios jėgą, bet iki šiol ta jėga nesugebėta panaudoti.

Labai neigiamai veikia Tarybų Sąjungos tikinčiuosius reiškiamas per didelis pasitikėjimas Maskvos Patriarchato atstovais. Katalikų Bažnyčia, siekdama ekumenizmo, palaikė draugiškus santykius su Maskvos patriarchatu, atstovaujančiu daugiau Tarybų Sąjungos ateistinei politikai negu tikinčiųjų reikalams. Mes manome, kad ekumenizmui žymiai daugiau pasitarnautų, jei Rusijos krikščionių akyse vėl būtų atstatytas Popiežiaus, kaip uolaus jų gynėjo, autoritetas.

Per metų metus persekiojami tikintieji neišgirdo konkrečių raginančių žodžių, kaip suaktyvinti evangelizaciją bei katekizaciją šiuose kraštuose, kaip ruošti kunigus misijų darbui Tarybų Sąjungoje, nebuvo išleista naujų atitinkamų nurodymų ar instrukcijų, naujų privilegijų. Tarybų Sąjungos kunigai, ypač jaunesnieji, nežinojo, ar jie turi kokią nors jurisdikciją išvykę iš savo vyskupijos ribų ir kaip spręsti daug kitų problemų.

(Jaunieji kunigai nežino savo privilegijų):

Daugelis jaunųjų Lietuvos kunigų nežino, kokias privilegijas turi suimtieji, ištremtieji, besislapstantys kunigai, tačiau jas žino Lietuvos saugumo darbuotojai. Lietuvos kurijos apie jas tyli, kai kuriais atvejais net mėginta uždrausti tomis privilegijomis naudotis. Be to, iš tų privilegijų buvo matyti, kad jos rašytos asmenų, menkai pažįstančių tarybinio gyvenimo sąlygas. Pvz., pagal jas draudžiama šv. Mišias laikyti miegamajame kambaryje. Argi gali rasti Tarybų Sąjungoje, ypač kalėjimuose, kambarį, kuriame nebūtų miegama?

(Kai kada reikėtų mokytis iš ateistų veiklos):

Mes turėtume pasimokyti iš ateistų, komunistų ir kt., kaip jie padeda veikti persekiojamiems savo nariams. Jie, rizikuodami savo gyvybe, ruošia propagandistus, duoda smulkmeniškas instrukcijas, kaip, kur, kada veikti, sukuria ideologinės kovos planus. Prisimena Evangelijos vaizdas—Judas budi, ruošdamasis Kristų išduoti, o Kristaus apaštalai—miega!

Lietuvos religiniam gyvenimui labai kenkia paskyrimas vyskupų, be saiko nuolaidžiaujančių ateistams. Mūsų sąlygomis vyskupas turi būti kunigams ir tikintiesiems tvirta atrama, ginant tikėjimo laisvę ir Bažnyčios teises. Mums ypatingai didelė nelaimė, jei didvyriškai kovojančios tautos ir dvasininkijos vadas, vyskupas, be saiko nuolaidžiaudamas ateistams, žlugdo savo tikinčiųjų kovingumą. Tai labai pesimistiškai nuteikia tikinčiuosius ir kunigus, sukelia nusivylimą iki pasipiktinimo tais, kurie tokius silpnos valios asmenis ar nežinodami, ar mūsų neatjausdami, rekomenduoja į vyskupo sostą, ir tais, nuo kurių priklauso vyskupų paskyrimas. Vieno iš Pabaltijui paskirto vyskupo charakteris tik ką prieš jo paskyrimą buvo: „optimus ex pessimis" (geriausias iš blogiausių).

Mes džiaugiamės, kad pagaliau Apaštalų Sostą pasiekė mūsų balsas ir dabar Tarybų Sąjungos ateistams nepavyko pravesti jų siūlomų kandidatų. Dar labiau mus pradžiugino pasiekusi žinia, kad naujasis Šventasis Tėvas

nesirengia skirti naujų viešų vyskupų Lietuvai, kol nebus valdžios leista eiti savo pareigas vyskupams tremtiniams—J. E. Julijonui Steponavičiui ir Vincentui Sladkevičiui. Šv. Tėvas atspėja mūsų lūkesčius. Naujų vyskupų paskyrimas į ištremtųjų vyskupų vietą būtų lyg pasmerkimas J. E. vysk. Julijono Steponavičiaus, gynusio Bažnyčios teises, ir J. E. vysk. Vincento Sladkevičiaus, paskirto be ateistų valdžios sutikimo.

(Negera būti papiktintojais):

Kai kurie Lietuvos Ordinarai yra kunigams ne atrama, o greičiau pasipiktinimo priežastis. Visai Bažnyčios veiklai didelė nelaimė—kelių Lietuvos hierarchų nesuprantamai ištikimas ateistinės valdžios instrukcijų vykdymas.

Vienas Lietuvos vyskupas, ne kartą Lietuvos kunigų įspėtas raštu ir po Apaštalų Sosto jam parodyto nepasitikėjimo, vėl iš naujo 1978 m. pasiūlė kandidatais į vyskupus Apaštalų Sostui ateistams nuolaidžiaujančius asmenis kaip savo parinktus kandidatus, o iš tikrųjų (jis pats taip yra sakęs) jie buvo parinkti ateistų. Tarp jų buvo ir toks, kuriam yra kanoniškų kliūčių net gauti kunigo šventimus.

Vyskupas teigė, kad aukštas Apaštalų Sosto pareigūnas prašęs jį pranešti tarybinei vyriausybei, kad vyskupo paskyrimas be tarybinęs valdžios sutikimo yra buvusi didelė Apaštalų Sosto klaida, kuri ateityje niekada nepasikartosianti. Jei tai tiesa, tokia Apaštalų Sosto nuolaida būtų atsisakymas kovoti už Bažnyčiai priklausančią teisę tvarkyti savo veiklą nepriklausomai nuo valdžios, juo labiau nuo ateistinės valdžios pareigūnų. Juk jie sutinka tik su kandidatūra tų vyskupų, iš kurių tikisi klusnių talkininkų griaunant tikėjimą. Kaip skaudu tikintiesiems turėti tokius mums Apaštalų Sosto skirtus vadus ir prisiekti jiems klusnumą, kaip reikalauja kanonai. Kokioje baisioje padėtyje atsiduria kunigai ir tikintieji!

Mes esame tikri, kad dabartinis Šventasis Tėvas gerai supranta liūdnas mūsų dvasininkijos susiskaldymo priežastis ir padarys visa, kad mes vieningai pajėgtume

ginti Bažnyčios laisvę ir teises—įspėdamas klystančius ir padrąsindamas uoliuosius.

Religinį tikinčiųjų ir kunigų entuziazmą žlugdo ir religinių poaukščių teikimas valdžiai pataikaujantiems kunigams.

Apie 600 lietuvių kunigų yra buvę Tarybų Sąjungos kalėjimuose ir lageriuose. Iš jų nė vienam už kančią ir ištikimybę Bažnyčiai nėra atsidėkota jokiu poaukščiu. Monsinjorų garbės titulai suteikti kunigams Česlovui Krivaičiui, Povilui Bakšiui, Broniui Barauskui, Juozui Stankevičiui, tikinčiai liaudžiai žinomiems kaip Tarybų Sąjungos ateistų politikos pataikūnams. Iš to susidarė įspūdis, kad Apaštalų Sostas tarsi pritariąs provaldiškai tų dvasininkų veiklos linijai, o kunigų kankinių auka ir kančia už tikėjimą tarsi būtų Bažnyčiai nenaudinga.

Visai kitaip pasielgta su lenkų kunigais kankiniais. Nors jų tarybiniuose lageriuose buvo mažiau negu lietuvių, kardinolas Višinskis pasirūpino, kad monsinjorų titulus gautų garbingi kunigai—Br. Džepeckis, Vl. Bukovinskis, J. Kučinskis.

Aišku, kovojantieji kunigai nesiekia garbės poaukščių. Tačiau deramas jų pagerbimas palaikytų kovojančių—kunigų ir tikinčiųjų nuotaiką, ir taip būtų patvirtinta jų pasirinkto aukos kelio teisinga kryptis.

(Išgirstas tikinčių balsas):

Dėkui Dievui, ir čia išgirstas mūsų balsas. Paskutiniu laiku bailiai ir apsileidėliai kunigai garbės titulų jau nebegauna—tačiau ir toliau neparemiama tokiu būdu uoliųjų kova. Tai psichologiškai nuginkluojami kovojantys jaunieji kunigai ir piktinasi tikintieji, tokią liniją laikydami pataikavimu galingiesiems ir nepaisymu kenčiančių ir kovojančių.

Pasiekė žinia, kad daug kentėjusiai ir ištikimai Apaštalų Sostui Lietuvai numatomas paskirti kardinolas. Ta žinia nepaprastai pakėlė lietuvių nuotaikas. Tai laikoma įvertinimu ilgos lietuvių kovos už Dievą ir Bažnyčią ir atlyginimu už dideles aukas ir kančias. Bet

kyla kartu ir susirūpinimas, kad tokiam garbingam postui būtų parinktas visos tautos pagarbos nusipelnęs kandidatas, tarp kurių galėtų būti ir mūsų vyskupai tremtiniai.

(Lietuvai numatomas kardinolas):

Dažnai mums nepajėgia padėti ir mūsų broliai, esantieji užsienyje. Jie skundžiasi, kad jų pastangos dažnai atsimuša į kažkokią užburtą nejautrumo sieną. Būna dar blogiau, —norėdami padėti, —ima ir pakenkia, užtarinėdami vertai Lietuvoje kritikuojamus įvairaus rango dvasininkus.

Dar vienas liūdnas mūsų klausimas. Vilniaus ir Kaišiadorių vyskupijų valdytojai metų metais savo elgesiu ir veikla piktina užsienio ir Lietuvos tikinčiuosius. Vyskupijų valdytojai neteko pasitikėjimo. Argi Katalikų Bažnyčioje nėra jėgos, kuri pagaliau užkirstų kelią tiems papiktinimams, su kuriais kovoti ar nemato reikalo, ar greičiau nepajėgia pats Ordinarų kolegijos pirmininkas? Kaip galima leisti griauti persekiojamą tikėjimą tame krašte, kur eiliniai kunigai ir katalikai kenčia, o dvasininkai, pataikaujantys ateistiniai valdžiai, gyvena ištaigingai, be atsakomybės švaistydami suaukotas Bažnyčios reikalams lėšas.

Vatikano diplomatai neturėtų laikyti jokiu laimėjimu, jei iš ateistų išsidera teisę paskirti naują vyskupą, įsipareigojusį vykdyti jų direktyvas.

(Nuolaidžiavimas didina persekiojimą):

Ką pasiekė ši nuolaidžiavimo diplomatija? Visoje Rusijos Federacijoje, kur milijonai tikinčiųjų katalikų— ukrainiečių, lenkų, vokiečių, lietuvių—pradedant nuo Maskvos ir baigiant Sachalinu, 10.000 km spinduliu nelikę nei vienos bažnyčios, nei vieno viešai veikiančio katalikų kunigo. Maskvos ir Leningrado bažnyčias galima laikyti tik merdinčiomis, skirtomis parodyti užsienio ir Vatikano delegacijų atstovams. Čia dar leidžiama atlikti katalikų tikėjimo apeigas, bet tik akylai stebint ateistų statytiniams.

Dar vieną kitą veikiančią katalikų bažnyčią galima užtikti plačiuose Tarybinės Pietų Azijos plotuose, kur katalikai su dideliu vargu išsikovojo teisę atlikti pamaldas dažniausiai labai kukliose patalpose.

Dar blogiau, kad nuolaidžiavimo diplomatija dažnai užmigdomas tikinčiųjų kovingumas. Nesant bažnyčių, kunigų ir katekizacijos, didelė dalis jaunimo, kilusio iš kadaise krikščioniškų šeimų, užaugo ateistais ar indiferentais, kuriuos katekizuoti dabar nepaprastai sunku.

Jeigu Lietuvos vyskupai ir kunigai ir toliau neleistinai nuolaidžiaus valdžiai, o kovojantieji nesulauks sėkmingos Apaštalų Sosto bei pasaulio tikinčiųjų paramos, Lietuvos laukia toks pat likimas.

Norint išvengti tokio likimo, mūsų uždavinys— išsikovoti kad būtų nutrauktas klastingas ir subtilus Bažnyčios persekiojimas Tarybų Sąjungoje, kad tikintiesiems būtų suteiktos bent elementarios teisės ne popieriuje, o gyvenime.

Argi diplomatai neturi imtis žygių, kad pagaliau baigtųsi tikinčiųjų dusinimas. Jeigu net ir dabar Maskvos aerouostuose nuo turistų kaklo nuplėšiami kryželiai ir medalikėliai, jeigu rūpestingai kratoma ištisas valandas jų lagaminai, kad neįvežtų į Tarybų Sąjungą Šventojo Rašto ar kito religinio turinio knygos, ką bekalbėti apie tolimų Sibiro užkampių tikinčiuosius, kurių pagalbos šauksmas negali pasiekti nei Romos, nei Lietuvos tikinčiųjų! Ir dabar jie tebegriauna tikinčiųjų pastatytas bažnyčias, sodina į kalėjimus katalikiškos spaudos platintojus, grūda į psichiatrines ir venerines ligonines už išdrįsimą be leidimo melstis.

Ir tai vyksta toje valstybėje, kuri skelbisi turinti pačią „demokratiškiausią konstituciją", pagal kurią jos piliečiai esą apsaugoti nuo religinės diskriminacijos, kur užtikrinta kulto laisvė—kur pasirašyta Visuotinė žmogaus teisių deklaracija ir Helsinkio konferencijos Baigiamojo Akto susitarimai, kur labai rėksmingai šaukiama dėl žmogaus teisių pažeidinėjimo kitose valstybėse.

Ko vertos tos kalbos ir parašai? Kai jiems prikišama dėl tikinčiųjų varžymo ir persekiojimo, jie užprotestuoja,

sakydami, kad tai kišimasis į jų vidaus reikalus. Tuo tarpu kai jie kišasi į daugelį kitų valstybių ir net į smulkiausius Bažnyčios reikalus, laiko tai leistinu dalyku. Jie gerai supranta, kad Tarybų Sąjungos katalikai iš esmės nėra socialistinės santvarkos priešai. Daug katalikų sąžiningai darbuojasi fabrikuose ir kolūkiuose. Jie žino, kad krikščionybė nėra socialinės pažangos stabdis, kad Bažnyčia nėra išnaudotojų rėmėja, o kovoja pirmose eilėse už žmogaus teises. Patys Tarybų Sąjungos vadovai gerai žino, kad Bažnyčia, turėdama daugiau laisvės, galėtų būti geresnė pagalbininkė kovojant su čia vis didėjančiais amoraliniais reiškiniais.

Tarybinė valdžia turi ne tik pripažinti, bet ir praktikoje nevaržyti bent esminių žmonių bei tikinčiųjų teisių.

Todėl Lietuvos katalikai neprašo Bažnyčiai kokių nors privilegijų, bet reikalauja bent šių elementariausių sąlygų, kuriose ji galėtų išsilaikyti, o ne palaipsniui būti naikinama.

(Reikalavimai ateistinei valdžiai):

Pagrindiniai reikalavimai ateistinei valdžiai:

Nedelsiant atšaukti ir neversti vykdyti antikonstitucinių, antihumaniškų, visiškai nesiskaitančių su krikščioniška pasaulėžiūra ir morale įstatymų, prieštaraujančių tarptautiniams Tarybų Sąjungos įsipareigojimams. Tarp tų įstatymų ypatingai svarbus 1976.VII.28 ir 1966.V.12 ATP įsakai, kurių vykdymas reikalauja tiek iš katalikų dvasininkų ir tiek iš tikinčiųjų rimtai nusikalsti sąžinei bei Bažnyčios įstatymų reikalavimams.

Nedrausti katekizuoti vaikus.

Nekliudyti ligoniams bei mirštantiems teikti sakramentus.

Nekliudyti atlikti religines apeigas ir teikti sakramentus už aptarnaujamos bažnyčios ribų.

Netrukdyti veikti Kunigų seminarijai, kad ji galėtų laisvai savo nuožiūra priimti kandidatus. Vyskupams leisti laisvai skirti tinkamus dėstytojus Kunigų seminarijai. Nedemoralizuoti seminarijos auklėtinių, siekiant juos

užverbuoti KGB agentais; nekliudyti pašalinti iš Seminarijos netinkamus kunigų luomui auklėtinius. Nesikišti į vyskupų ir kunigų skyrimus.

Atidaryti bažnyčias ir leisti laisvai darbuotis kunigams tose vietose, kur yra katalikų, pvz.: Novosibirske, Omske, Tomske, Irkutske, Minske ir kitose Tarybų Sąjungos vietose.

Lietuvoje turi būti atidarytos bent šios istorinės ir pastoracinės reikšmės turinčios bažnyčios: Vilniaus Katedra, Šv. Kazimiero, Kauno įgulos bei Klaipėdos bažnyčios.

Leisti statyti bažnyčias naujai sukurtose didžiųjų miestų gyvenvietėse Vilniuje, Kaune, Panevėžyje, Šiauliuose ir Elektrėnuose.

Leisti katalikišką spaudą: katekizmus, svarbesnio religinio turinio knygas, katalikškus laikraščius, kurių turinys nebūtų žalojamas cenzūros.

Laisvai leisti tikintiesiems lankyti bažnyčią ir priiminėti sakramentus.

Jei net tokių esminių teisių nepavyktų išsikovoti, Tarybų Sąjungos ir Lietuvos katalikams belieka viena išeitis—Katakombinė veikla.

Norėdama užgniaužti katakombinėmis sąlygomis veikiančią ateistų nepajėgiamą sukontroliuoti Bažnyčios pastoraciją, tarybinė valdžia gali vėl griebtis kraštutinių priemonių: areštų, teismų, kalėjimų ir žudynių. Tuomet jie bus priversti parodyti tikrai nežmonišką savo veidą. Aišku, toks jų elgesys bus pasmerktas ne tik pasaulio tikinčiųjų, bet ir žmogiškumo nepraradusių Vakarų komunistinių partijų.

Mes norime taikos, pagrįstos teisingumu. Tačiau Bažnyčia iš savo prigimties negali gyventi taikoje su moraliniu blogiu, melu, Dievo neapykanta. Tačiau mes gyvai jaučiame, kad taikos sutartys su blogiu, su melu yra kapų tylos sutartys. Kova su blogiu visomis įmanomomis priemonėmis yra Kristaus įpareigojimas mums visiems.

Lietuvos katalikai išmoko kovoti su ateistais. Net ir Lietuvoje, sutikę griežtą kunigų ir tikinčiųjų pasipriešinimą, jie priversti nusileisti.

(Ko laukia tikintieji iš Apaštalų Sosto?):

Lietuvos kunigai ir tikintieji iš Apaštalų Sosto nuoširdžiai laukia:

Kad nebūtų nuolaidžiaujama ateistinėms valdžioms, kenkiančioms pastoracijai.

Kad Rytų Europos tikinčiųjų reikalai būtų pavesta tiems asmenims, kurie geriau pažįsta ir supranta Tarybų Sąjungos tikinčiųjų gyvenimo sąlygas.

Kad visokiais būdais būtų remiama tiek viešai, tiek ir katakombiniu būdu veikianti Bažnyčia, —kad būtų suteiktos visos privilegijos ir teisės, kurias turėjo pirmaisiais amžiais persekiojama Bažnyčia, ypač kad katakombinei Bažnyčiai būtų paskirti hierarchai.

Kad nebūtų skiriami ateistinei valdžiai nuolaidžiaujantys vyskupai ir dabar esantieji ordinarai būtų įpareigoti ginti Bažnyčios teises ir nedaryti nuolaidų, nesiderinančių su krikščioniškąja pasaulėžiūra, dorove, kanonų nuostatais; kad nusikaltusieji Bažnyčios drausmei ar kenkę Bažnyčiai būtų atleisti iš pareigų ar atitinkamai nubausti pagal kanonų normas. Parenkant kandidatus tektų atsiklausti ir vyskupų tremtinių nuomonės.

Kad dar energingiau, vieningiau, labiau organizuotai būtų kviečiami viso pasaulio tikintieji ir geros valios žmonės užstoti visomis efektingomis priemonėmis persekiojamus visos Tarybų Sąjungos tikinčiuosius.

* * *

(Lietuvos katalikai solidarūs):

Ateistinė Tarybų Sąjungos valdžia gerai supranta Katalikų Bažnyčios moralinę jėgą ir katalikų solidarumo reikšmę.

Lietuvos katalikai šimtaporcentiniai pritaria šioms kun. A. Grauslio mintims:

„To solidarumo tarp visų krikščionių šiandien ypač reikėtų, kai jie taip rafinuotai ir žiauriai persekiojami anapus geležinės uždangos. Tuo solidarumu vadovaudamiesi svarbiausiais visų krikščionių konfesijų klausimais

vieningi vadai galėtų išvesti tikinčiųjų minias į gatvę protestuoti prieš krikščionių persekiojimus tenai ir krikščionybę griaunančius veiksmus čionai.

Krikščionybės vadų Vakaruose tylėjimas ar tik reagavimas tokiais nereikšmingais būdais, kurių pasaulis negirdi—tai vienas liūdniausių reiškinių krikščionybėje. Tai dvelkia ko tik ne krikščionybės išdavimu. Tuo tarpu skriaudžiami žydų tautos žmonės savųjų ginami visame pasaulyje. Ar jų elgesys neturėtų bent mums, krikščionims, būti sektinu pavyzdžiu? Kai įvairūs Vakaruose teisiami radikalai turi čia gynėjų, sulaukdami net iš krikščionių bažnyčių vadų juos remiančių protestų, kokia turi būti ten persekiojamų krikščionių savijauta, kai niekas pasaulyje jų negina, kad jie, būdami didžiausios pasaulyje religijos nariai, jaučiasi neturį užnugario" (A. Grauslys, Šviesa tamsoje, 1974, p. 50).

Ateistė revoliucionierė Lilina Zinovjen sako: „Mums su visais tikėjimais bus lengva kovoti, bet visai kitoks reikalas su katalikais. Mat, pas juos Romoje yra toks baltas senelis, kuris, nors sėdi kabinete, bet jam užtenka paspausti mygtuką, ir štai visas pasaulis pradeda judėti" (Pijus XI, red. Žostautaitės, p. 152-153).

(Lietuvos katalikų viltis—
Šv. Tėvas Jonas Paulius II):

Atėjo laikas, kad tas mygtukas būtų paspaustas. Visos mūsų viltys sudėtos į Šventąjį Tėvą Joną Paulių II.

* * *

Tarybų Sąjungos ir Lietuvos tikinčiųjų būklės nušvietimas naujai išrinktam Šventajam Tėvui, Katalikų Bažnyčios vyskupams ir visiems broliams tikintiesiems sudarys ryškesnį vaizdą, kokie mūsų džiaugsmai ir vargai, kokie mūsų lūkesčiai.

Mūsų kraštams parodytas Šventojo Tėvo Jono Pauliaus II rūpestingumas, užuojauta ir tėviškos paguodos žodžiai sukėlė mumyse daug džiaugsmo ir giedrios vilties nuotaiką. Tikimės, kad baigsis ateistams nuolaidžiavimo

laikai. Mes juntame, kad Šventasis Tėvas pradėjo kalbėti persekiojamos mūsų Bažnyčios lūpomis ir kad mums padės visomis įmanomomis priemonėmis. Iš pirmųjų jo pontifikato žodžių galima spręsti, kad jis supranta mūsų veiklos sąlygas. Jam bus suprantamas ir iki šiol išgyventas širdies skausmas ir nesistebės mūsų pastabomis tais klausimais, su kuriais iš dalies jam pačiam teko susidurti ypaš ganytojaujant Krokuvoje. Juk tarp kitų, buvo atvejis, kada Apaštalų Soste diplomatai ėmė spręsti Lenkijos katalikų Bažnyčios likimą, neatsiklausdami Lenkijos Episkopato nuomonės.

Ir mes norime pareikšti savo pageidavimus, nes pirmoje eilėje mums patiems teks pakelti kovos naštą už Kristų ir Bažnyčią.

Jei būtų išpildyti visi mūsų pageidavimai, vis tiek dar mūsų pastoracinis darbas būtų nepaprastai sunkus. Juk kovai prieš tikėjimą čia sutelktos visos propagandinės ir administracinės priemonės. Vien tik Valstybės saugumo apie 90.000 karininkų yra gavę plačiausius įgaliojimus naudoti visas priemones kovai su tikėjimu: tikinčiųjų sekimą, verbavimą, tardymus, slaptas ir viešas kratas, gąsdinimus, atleidimą iš darbo, pašalinimą iš mokslo įstaigų ir daugybę smulkių ir stambių persekiojimo bei teroro priemonių. Jų siekimo tinklas apima miestus ir kaimus, įmones, įstaigas, susisiekimo priemones, paštą, telefoną, telegrafą su daugybe užverbuotų agentų, į kurių skaičių siekia įtraukti, ką tik pajėgia. Kai vienas tikintysis saugumo generolui priminė, kad reikia laikytis įstatymų, užtikrinančių tikinčiųjų laisvę, šis atvirai pasakė: „Mes rašome vienaip, kalbame kitaip ir darome, ką norime". Kitas pareigūnas pridėjo: „Konstitucija parašyta ne jums o užsieniui".

Šią Tarybų Sąjungos ir Katalikų Bažnyčios būklės analizę ir kreipimąsi į Apaštalų Sostą, viso pasaulio katalikų vyskupus, tikinčiuosius ir visus geros valios žmones mes rašėme bei redagavome ne ramiai sėdėdami bibliotekoje, bet kiekvienu momentu laukdami kratų, arešto ar teismo. Tikimės, kad mūsų balsas bus išgirstas ir išklausytas. Mes esame ir būsime ištikimi Kristui,

Bažnyčiai ir Šventajam Tėvui. Nuolatinėse avo maldose prašysime Jo Šventenybei jėgų sėkmingai atlikti Apvaizdos skirtą misiją.

BAŽNYČIOS VEIKLOS SEKIMAS

(Ateistai knisasi po religinių bendruomenių —parapijų pamatais):

Šitokį raštą gavo visi miestų ir apylinkių vykdomieji komitetai ir slapta surinkę žinias turėjo nusiųsti į savo rajono vykdomąjį komitetą:

. . . rajono Liaudies
deputatų taryba

Vykdomasis komitetas
1978.12.8 Nr.

Prašome iki 1979 m. sausio 2 d. pristatyti (asmeniškai) į rajono vykdomąjį komitetą informaciją apie padėtį visų konfesijų religines bendruomenes, religingumo būklę apylinkėje, gyvenvietėje, mieste, dvasininkų veiklą ir apylinkės, gyvenvietės, miesto vykdomojo komiteto atliktą darbą kontroliuojant įstatymų apie religinius kultus vykdymą 1978 metais.

Informacijoje būtina atsakyti į visus klausimus išvardintus atmintinėje. Be to, reikia tiksliai užpildyti pridedamas formas Nr. 1 ir 2.

Klausimai, kuriuos būtina nušviesti informacijoje.

Atmintinė

I. Padėtis visų konfesijų religinėse bendruomenėse ir religingumo būklė

1. Kiek maldos namų pagal atskiras konfesijas.
2. Dvasininkų skaičius religinėse bendruomenėse.
3. Maldos namų dabartinis stovis, jų priežiūra, remontas.
4. Kada padaryta maldos namuose esančio valstybinio turto inventorizacija. Valstybės turto stovis.

5. Religinių bendruomenių vykdomųjų organų veiklos charakteristika (teigiami ir neigiami pavyzdžiai).

6. Religingumo būklė ir pajamos bei išlaidos pagal pridedamas formas Nr. 1 ir 2.

II. Dvasininkijos veiklos charakteristika

1. Kas tvarko religinių bendruomenių ūkį ir finansus, renka aukas.

2. Kaip dvasininkai laikosi įstatymų, charakteringi įstatymų pažeidimai.

3. Ar nesikiša kunigai į šeimų, kolektyvų, mokyklų reikalus, jei tokių atvejų yra aprašyti konkrečius pavyzdžius.

4. Kas apmoko vaikus katekizmo, kaip organizuojama konfirmacija, šiuo klausimu pažeidžiančių įstatymus kulto tarnų pavardės su konkrečiais pavyzdžiais.

5. Kaip plačiai ir kokiose bažnyčiose vaikai patarnauja Mišioms bei bažnytinėms apeigoms (klapčiukų skaičius).

6. Dvasininkų priemonės aktyvinant religinį gyvenimą (darbas su jaunimu, tėvais, moterimis, inteligentija), pagrindinės jų darbo su minėtų kategorijų gyventojais kryptis ir tendencijos, kaip tai veikia tikinčiuosius ir kitus apylinkės, gyvenvietės, miesto gyventojus.

7. Kiek iš viso buvo pasakyta ir paklausyta pamokslų per metus.

Bendras pamokslų turinys ir pobūdis:

—ar buvo atvejų, kai pamoksluose iškraipoma tarybinio gyvenimo tikrovė, kai pamokslai panaudojami politiniams ir kitiems tikslams.

—pridėti per Kalėdas pasakyto pamokslo turinio atpasakojimą (ant atskiro lapo).

8. Aprašyti žymesnės religinės šventės—atlaidų, įvykusių apylinkėse, gyvenvietėje, mieste eigą; dalyvių skaičių, dvasininkų pastangas pritraukti į ją kuo daugiau žmonių, tikinčiųjų dalyvavimo šioje šventėje aktyvumas per eilę paskutinių metų—palyginimai.

9. Ar buvo atvejų, kai kunigai religinių švenčių metu

organizuoja tikinčiųjų procesijas—eitynes, pažeidžiant religinių susivienijimų nuostatų 50 str.

10. Kunigų gyvenimo sąlygos: turi komunalinius butus, nuosavus gyvenamuosius namus, gyvena parapijos namuose, samdo privačius butus (butai su patogumais ir be jų), yra telefonas, turi nuosavas mašinas, motociklus asmeniniam naudojimui."

* * *

1978 m. pabaigoje visiems Lietuvos klebonams reikėjo atsakyti į anketų, atsiųstų iš vyskupijų kurijų ir vykdomųjų komitetų, klausimus. Anketoje „Forma Nr. 1" buvo net tokie klausimai: ar religinėje bendruomenėje yra „šventų vietų"? Kiek pakrikštyta vaikų mokyklinio amžiaus? Pilnamečių? Kiek leista prie Pirmos Komunijos? Kiek konfirmuota? Kiek buvo Velykinių išpažinčių? Kiek yra neregistruotų kulto tarnų?

Anketoje „Forma Nr. 2", atsakant į klausimą, kiek išleista „maldos namų remontui", reikia pripliusuoti prie remonto išlaidų ir visus mokesčius: žemės rentos, už bažnyčią, už draudimą, už elektrą (25 kap. už 1 kw), už kurą ir kt. komunalines paslaugas. Atrodo, ateistinė valdžia šiuos dirbtinai išpūstus duomenis panaudos propagandai—štai kaip remontuojamos bažnyčios tarybinėje Lietuvoje! O mokesčių—jokių!

Dalis Lietuvos kunigų į šias anketas pradėjo neatsakinėti. Tokiais atvejais dekanai arba kurijos darbuotojai „persistengia" ir iš savo galvos užpildo šias anketas, kad tik patys įtiktų Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui.

Jau atėjo laikas kurijoms neužsiiminėti šiuo gėdingu darbu ir daugiau kunigams nesiuntinėti bedieviškų anketų, o tuo pačiu neteikti respublikinei ateistų tarybai ir KGB rūpimos informacijos.

* * *

Kauno Arkivyskupijos Kurijai

Ir šiemet, kaip ir kasmet, gavome iš kurijos anketą (forma 2). Pasirodo, kad anketos, gautos iš rajono

vykdomųjų komitetų, raidiškai sutampa. Taigi, jas gamina ateistai ir per Religijų reikalų tarybos įgaliotinį išsiuntinėja dviem keliais. Kyla klausimas—kam gaišinti laiką ir gadinti popierių, kurio kasdieniniame gyvenime taip trūksta.

(Ateistai braunasi į tikinčiųjų sąžinę):

Kasmet šiose anketose atsiranda vis naujų klausimų. Šįmet ateistų akiplėšiškumas peržengė bet kokias ribas—jie pradėjo brautis net į sąžinės sritį, reikalaudami nurodyti, kiek tikinčiųjų buvo velykinės išpažinties. Be to, anketoje įžeidinėja kunigus, vadindami juos kulto tarnais. Aš esu kunigas, o ne kulto tarnas. Todėl neįpraeigotas klausytis įžeidinėjimų, būti diskriminuojamas ir tuo pačiu laiku teikti ateistams žinias apie Bažnyčios dvasinę padėtį. Šios žinios tarnauja ateistų propagandai ir Bažnyčios griovimui.

Pernai metais Raseinių bedieviai man norėjo sudaryti bylą už vaikučių egzaminavimą Pirmajai šv. Komunijai. Šįmet (VI.29) per Pirmąją Komuniją fotografuojantis su vaikučiais prie didžiųjų bažnyčios durų, nebuvo apsieita be „rūpestingo" Saugumo komiteto Raseinių poskyrio viršininko V. Gardausko žvilgsnio. Argi po šių ir panašių atvejų reikia ateistams nurodyti, kiek vaikučių pirmą kartą priėmė šv. Komuniją.

Per šiuos du mano pastoracinio darbo metus Viduklėje rajono aukštieji pareigūnai nuolat mane šmeižė gyvu žodžiu ir spaudoje, neleido Šiluvoje sakyti pamokslų, kunigams draudžiama mane kviesti į atlaidus. Kai kuriems vadovams Viduklės klebonas tapo idee fixe.

(Nesiliaujantis vaikų, kurie lanko bažnyčią, teroras):

Bedieviai puola ir tikinčiuosius vaikus bei jų tėvus. Mokytojai Vaicekauskas, Mockus ir kiti terorizuoja vaikus, kad jie netarnautų šv. Mišioms, nedalyvautų procesijose. Viduklės apylinkės pirmininkas A. Zigmantas grasino Česlovui Marcinkevičiui (pastarojo žmona neseniai mirė ir paliko porą nepilnamečių vaikučių): „Jei

nesiliausi giedojęs bažnyčios chore, tai profsąjungos komitetas neskirs paramos". Viduklės tarybinio ūkio direktorius E. Zaikauskas žada atleisti gaisrininką iš tarnybos vien už tai, kad jo vaikutis patarnauja šv. Mišioms.

Be to, ir šįmetinė 50 rublių bauda manvien už tai, kad vadovavau tikinčiųjų procesijai į kapines Vėlinių išvakarėse, akivaizdžiai rodo tikruosius ateistų užmojus, o taip pat jų kovos būdus.

Todėl šįmet ir ateityje neatsakinėsiu į ateistų anketas, gaunamas iš kurijos ar vykdomojo komiteto. Bažnyčios komitetas duos žinias rajonams apie ekonominę bažnyčios veiklą. Į mūsų bažnyčią bedieviai kiekvieną sekmadienį atsiunčia savo korespondentus, tegul jie ir pasirenka sau reikiamos medžiagos.

Iš viso tenka stebėtis, kodėl kurija neprotestuoja prieš tokias anketas ir jas išsiuntinėja kunigams. Galų gale reikia nustatyti ribą, kurios nevalia niekam peržengti.

Kun. Alfonsas Svarinskas,
Viduklės klebonas

Viduklė, 1978.XII.26.
Šv. Stepono šventė

MŪSŲ KALINIAI

Bogučinai. Nijolės Sadūnaitės sveikata silpna ir dažnai ji serga. Darbe nėra kam ją pakeisti, todėl ir sirgdama turi eiti į darbą. Rudenį visą mėnesį sirgo sunkiu bronchitu ir žarnyno uždegimu. Į darbą sugrįžo tik spalio 18 d.

* * *

Uljanovskas. Paskutiniu metu nutrūko ryšys su Uljanovske tebekalinama Ona Pranskūnaite. Manoma, kad, baigiantis bausmės laikui, ji išvežta iš Uljanovsko į kitą vietą. Šitai KGB pastoviai daro.

* * *

ŽINIOS IŠ VYSKUPIJŲ

Vilnius. Prieš 1978 m. Kalėdas du Krokuvos kapitulos nariai atvežė ir padovanojo Vilniaus Aušros Vartų Gailestingumo Motinai šv. Tėvo Jono Pauliaus II kardinolišką piusę. Kol kas šis faktas nuo Lietuvos tikinčiųjų labai slepiamas.

* * *

(Ateistams knieti, kas bus paaukštintas į kardinolus):

Religijų reikalų tarybos įgaliotinis Petras Anilionis teiravosi vysk. Liudviko Povilonio, ar gali popiežius be tarybinės valdžios žinios ką nors pakelti į kardinolus? Ar galėtų kardinolu paskirti kurį nors tremtinį vyskupą arba eilinį kunigą? Vyskupas patvirtino, kad visais trimis atvejais tokia galimybė tikrai yra.

Šis įgaliotinio susirūpinimas Lietuvoje sukėlė ir džiaugsmą ir baimę: Katalikų Bažnyčiai Lietuvoje tikrai būtų didžiulis laimėjimas, jei ji turėtų kardinolą, panašų į Lenkijos Primą kard. Višinskį, tačiau būtų baisi nelaimė, jeigu į šį aukštą bažnytinį postą būtų paskirtas ateistinės valdžios kolaborantas.

* * *

„Žinijos" draugijos lektoriai, skaitydami liaudžiai paskaitas, yra minėję, kad Vilniaus Nekalto Marijos Prasidėjimo parapijos klebonas kun. Stanislavas Lidys yra geras šv. Tėvo Jono Pauliaus II draugas; pats gi kun. Stanislovas Lidys stengiasi gauti iškvietimą iš Romoje gyvenančių lietuvių kunigų, kad galėtų nuvykti į Italiją. Kun. S. Lidys jau yra pabuvojęs JAV, Lenkijoje, Portugalijoje ir yra žinomas kaip artimas ateistinės valdžios bendradarbis, palaikąs plačius ryšius su lietuviškąja emigracija.

* * *

(Žudikas Raslanas nesiliauja knisinėjęs Kunigų seminarijos pamatus):

Kaunas. 1978 m. gruodžio 24 d. Religijų reikalų tarybos įgaliotinio pavaduotojas Raslanas (senas čekistas) atlydėjo į Kauno Kunigų seminariją vieną portugalų žurnalistą, kuris artimiausiu laiku ruošiasi parašyti platų straipsnį apie katalikų padėtį Lietuvoje. Minėtą žurnalistą Raslanas pristatė kaip kataliką. Paskui saugumietis kataliką žurnalistą nuvežė į „katalikišką" šeimą praleisti Kūčių vakarą.

Jei portugalas žurnalistas tikrai tikintis, tai su saugumiečio Raslano pagalba neparašys teisingo straipsnio apie Lietuvą. Raslanas tiesiogiai yra atsakingas už nekaltų žmonių žudynes Rainių miškelyje. Kiekvienas užsienietis žurnalistas, skaitydamas „LKB Kroniką", šimtą kartų daugiau žinos apie Lietuvą, negu į ją žiūrėdamas pro KGB mašinos langą.

* * *

Kaunas. Dėl visuotinio gyventojų surašinėjimo, įvyksiančio 1979 m. sausio 17 d., Kauno milicijos patalpose š.m. lapkričio 22 vyko trijų dienų seminaras surašinėjimo instruktoriams. Seminarijai vadovavo atstovė iš Vilniaus Aldona Simutienė. Tarp įvairių klausimų buvo paaiškinta, kaip užrašyti kulto tarną (kunigą). Į klausimą, kur dirba, atsakyti—„niekur nedirba" ir įtraukti į apklausos blanką kaip niekur nedirbantį. Išsilavinimo grafoje pažymėti—„specvidurinis", jokiu būdu ne aukštasis. Kitų kulto tarnų, kaip vargonininkų, zakristijonų, tie klausimai neliečia.

* * *

Klaipėda

Telšių Vyskupijos Kurija
Telšiai, 1978.XI.14.
Nr. 404

Religijų reikalų tarybos prie
TSRS MT Įgaliotiniui Lietuvos TSR

Dėl Klaipėdos tikinčiųjų skundų buvau Tamstos paprašytas nuvykti į Klaipėdą, kad, vietoje susipažinęs, referuočiau apie ten esančią padėtį.

Po to gavau iš Tamstos Klaipėdos tikinčiųjų skundą su Tamstos rezoliucija, kad iki š. m. lapkričio 17 d. raštu pareikščiau savo nuomonę.

1. Vykdydamas Tamstos pageidavimą, buvau nuvykęs į Klaipėdą. Kalbėjausi su Klaipėdos dekanu, kleb. kun. Jonu Baikausku ir Klaipėdos miesto Vykdomojo komiteto pavaduotojais.

Iš pokalbių susidarė vaizdas, kad Klaipėdos miesto Vykdomasis komitetas linkęs leisti tik pagerinti dabartinį maldos namą, t. y. leisti įtaisyti ventiliatorius, įvesti apšildymą ir pan. Apie pastato praplėtimą negalvoja. Panašios nuomonės ir Klaipėdos klebonas kun. Jonas Baikauskas.

2. Dėl Tamstos prašymo, kad raštu atsakyčiau Klaipėdos reikalu, pranešu taip:

Gyvenime tiek ekonominiuose, tiek ideologiniuose dalykuose tikrovė kartais slepiama nuo valdžios viršūnių. Tai yra ne kas kita, kaip Vadovų klaidinimas ir netiesioginis jų stūmimas į klaidą. Todėl aš, atsakydamas į Tamstos prašymą, stengsiuosi būti visiškai atviras. Prašau, kad šia prasme ir priimtumėte mano pranešimą.

Klaipėdos bažnyčios (dabar filharmonijos) klausimas yra ne vien Telšių vyskupijos, bet visų Respublikos vyskupijų klausimas. Bažnyčia Klaipėdoje buvo statoma visų Respublikos tikinčiųjų ir net kunigų aukomis. Tebėra gyvi beveik visi statytojai tikintieji, taip pat statytojai kunigai, su vyskupu Liudu Poviloniu.

Nors skundus rašinėja ir nepasitenkinimą viešai pareiškia tik labai maža dalis tikinčiųjų, tačiau ką bepaklaustum iš kunigų ar pasauliečių tikinčiųjų, visi pasako, kad bažnyčios atimti nereikėjo: valdžia davė leidimą statyti, skyrė medžiagas; tikintieji aukojo aukas, dirbo. Kodėl liko nubausta tikinčioji visuomenė? —Tokia nuomonė yra ne tik Telšių vyskupijoje.

Kai iškilo klausimas dėl esamo maldos namo praplėtimo, paaiškėjo, jog mažai kas tuo tesižavi. Mat, visi tikisi ir

laukia, kad bus sugrąžinta pastatytoji banyčią. Be to, yra nemažai tvirtinančių, kad praplėtimo darai būtų oficialus atsisakymas nuo atimtosios bažnyčios, c praplėstoji dalis galinti būti atimta . . .

Manau, kad, esant tokioms nuotaikoms, praplėtimo darbai nebūtų populiarūs.

(Telšių vyskupijos valdytojas apie Klaipėdos tikinčiųjų skundą):

O dabartinis maldos namas Klaipėdai tikrai per mažas. Miestas pasakiškai išaugo ir tebeauga. Auga ir tikinčiųjų skaičius.

Dalis tikinčiųjų yra priversta arba visai nelankyti bažnyčios, arba važinėti į kaimynines bažnyčias, nes Klaipėdos maldos name vasarą tvanku, žiemą nėra kaip atsiklaupti ant purvinų, cementinių grindų. Dėl vietos trūkumo nėra suolų atsisėsti pagyvenusiems ir silpnos sveikatos žmonėms.

Su krikštais ir jungtuvėmis atvykusieji neretai yra priversti išsirikiuoti lauke su kūdikiais rankose šaltame, darganotame pajūrio ore ir laukti, kol ateis eilė jų aptarnavimui. Per mažos ir pagalbinės patalpos.

Didesnių švenčių metu susirinkę tikintieji nesutelpa viduje. Stovi kiemelyje ir net gatvių sankryžoje. Jaunesnieji aplipa tvoras. Kai oras blogas, nelinksmi grįžta į namus be pamaldų. Kurie patenka į vidų, neretai nukenčia, netekdami sagų dėl žmonių bangavimo spūstyje. Būna nualpimų, išlaužiama grotelės, skiriančios tikinčiuosius nuo altoriaus.

Nugriovus šalia stovėjusį seną namą, atsivėrė vaizdas, ir labai negražiai atrodo likę seni sandėliai, prilipdyti prie maldos namo kaip tik ties didžiuoju altoriumi.

Manau, kad visa tai yra svarbiausioji priežastis, kodėl dalis tikinčiųjų rašinėja skundus, išreikšdama daugumos nepasitenkinimą čia ir bažnytine, ir civiline valdžia.

(pas.) K. A. Vaičius,
Telšių vyskupijos ir Klaipėdos
Prelatūros Valdytojas

(Kunigai ignoruoja iškvietimus):

Šakiai. 1978 m. gruodžio 27 d. Šakių raj. Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoja Donata Noreikienė susikvietė rajono kunigus į vykdomąjį komitetą. Iš 19 kunigų atvyko tik 6, dėl ko pavaduotoja labai pergyveno. Milicijos pareigūnas Žaleniakas kunigams pasakojo, kad nusikalstamumas Lietuvoje mažėja—dingo banditizmas ir naminės degtinės gaminimas. **Visų dabartinių nusikaltimų priežastis—girtavimas.**

Gaila, kad Žaleniakas neišryškino, kas kaltas dėl dabartinio girtavimo ir kasdien augančio nusikalstamumo.

Šakių dekanato kunigų neatvykimas į rajoną labai geras pavyzdys visiems Lietuvos kunigams, kaip reikia ignoruoti panašius susitikimus.

* * *

Upninkai (Jonavos raj.). 1978 m. rugpjūčio 25 d. piktadariai įlindo į Upninkų bažnytėlę pro langą ir pavogė smulkias žvakides, angelų statulėles ir kryželį.

* * *

Deltuva (Ukmergės raj.). 1978 m. lapkričio iš 4 į 5 naktį vagys bandė įsiveržti pro duris į Deltuvos bažnyčią, bet, kažkam pasimaišius, piktadariai paspruko.

* * *

(Šito mes nedarysime):

Kėdainiai. 1978 m. spalio 17 d. Kėdainių rajono vietinė valdžia sukvietė kunigus ir juos supažindino su paskutinėmis „naujausiomis instrukcijomis". Po paskaitos daugumos nuomonę apie tas „instrukcijas" pasakė Labunavos klebonas kun. Steponas Pilka:

—Šito mes nedarysime! Patys sau kilpos ant kaklo nenersime.

* * *

(Kunigai į atlaidus be rajono leidimo):

Videniškiai (Molėtų raj.). 1978 m. spalio 26 d. Molėtų raj. Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoja Danutė Gančierienė, išsikvietusi Videniškių kleboną kan. Joną Jonį barė, už pamokslus, ypatingai už pasakytą pamokslą 1978 m. spalio 1 d. Aluntoje, Rožancavos atlaiduose.

Be to, priekaištavo, kad kai kuriose parapijose vaikai katekizuojami, tarnauja šv. Mišioms, dalyvauja procesijose, o į atlaidus kviečiami kunigai be rajono leidimo.

Taip pat buvo iškviestas Molėtų klebonas kun. Ignas Milašius, Aluntos bažnyčios komitetas ir kiti, kuriems buvo pareikšti tie patys kaltinimai.

* * *

Palomenė (Kaišiadorių raj.). 1978 m. lapkričio 1 d. Palomenės kapinėse, kur palaidoti beveik vien tik tikintieji, įvyko gedulinga procesija. Nepaisant to, kad civilinis mirusiųjų pagerbimas nebuvo sutrukdytas, ši tikinčiųjų procesija buvo palaikyta įstatymo pažeidimu ir Palomenės parapijos kleboną kun. Joną Zubrų Kaišiadorių Administracinė komisija nubaudė 50 rub. bauda.

Kun. Jonas Zubrus parašė Kaišiadorių raj. Liaudies teismui pareiškimą, reikalaudamas panaikinti neteisingai uždėtą baudą. Pareiškime paminėtos TSRS Konstitucijos garantuotos teisės ir laisvės, o taip pat tarptautiniai susitarimai.

Nežiūrint rimtų argumentų, Kaišiadorių rajono Liaudies teismas pripažino kun. Jonui Zubrui uždėtą baudą teisinga.

* * *

(Ateistai išniekina kryžius):

Pajūralis (Šilalės raj.). Naktį iš lapkričio 19 į 20 d. Pajūralio kapinėse nuversta daugiau kaip 50 kryžių nuo tikinčiųjų kapų.

Liūdni ir susimąstę parapiečiai, pirmadienio rytą susirinkę į kapines, stebėjosi negirdėtu ir neregėtu įvykiu.

Tai nauja apgalvota ateistų akcija, tai naujas ateistų metodas įžeisti tikinčiuosius—išniekinant jų mirusius.

* * *

Plungė. Naktį iš lapkričio 12 į 13 d. senuose Plungės kapuose bedieviški chuliganai sunaikino apie 30 senų kryžių ir paminklų. Klebonas pranešė milicijai, bet ši yra bejėgė ką nors padaryti.

Pastaruoju laiku Lietuvoje atsirado nauja chuliganizmo rūšis—ideologinis chuliganizmas.

* * *

(Ateistai išniekina Švenčiausiąjį):

Upyna (Šilalės raj.). Š.m. rugsėjo iš 11 d. į 12-tą, esant tamsiai ir vėjuotai nakčiai, piktadariai įlindo pro langą į bažnyčią ir išsinešė Švenčiausiąjį su visu tabernakuliu-seifu. Iki šiol nėra jokių žinių.

Klebonas kun. Adolfas Pudžemys suruošė spalio 15 d. permaldavimo pamaldas. Žmonių dalyvavo labai daug, ypač gausiai susirinko jaunimas, kurie ėjo kryžiaus kelius ir sukalbėjo rožančių. Kun. Alfonsas Svarinskas atlaikė permaldavimo intencija šv. Mišias ir pasakė atitinkamą pamokslą.

Žmonės giliai įskaudinti—bedieviai išniekino tai, kas kiekvienam krikščioniui yra brangiausia—Švč. Sakramentą.

* * *

(Mokiniai didvyriškai lanko bažnyčias):

Viešvėnai (Telšių raj.). Rajono valdžios reikalavimu Religijų reikalų tarybos įgaliotinis P. Anilionis per vyskupijos kuriją uždraudė katedros vikarui kun. Jonui Kauneckui aptarnauti Viešvėnų parapiją. Draudimo priežastis nenurodyta. Matyt, rajono valdžiai nepatinka suremontuota varpinė, išdažyta bažnyčia, atgijęs dvasinis gyvenimas.

Viešvėnų aštuonmetės mokyklos mokytojams nepatin-

ka, kad dalis tikinčių moksleivių eina į bažnyčią, patarnauja šv. Mišioms ir dalyvauja adoracijose. Jie skundžiasi, kad dėl to darosi neįmanomas ateistinis darbas.

Viešvėnų bažnyčioje sekmadieniais žvakes uždega (čia pamaldos vyksta tik sekmadieniais) Didžiojo Tėvynės karo invalidas Savickis. Ir tai jam laikoma nusikaltimu– spalio mėnesį jis buvo tris kartus kviečiamas į Telšių karinį komisariatą, kur jo laukdavo saugumiečiai. Tardymo metu silpnos sveikatos invalidas tiek būdavo iškamuojamas įvairiais kaltinimais, klausimais ir gąsdinimais, kad grįžęs į namus mažiausiai 3 dienas sunkiai sirgdavo.

* * *

Šiauliai. Šiaulių Duonos-makaronų kombinato gamybos vedėja Viera Žabarovskaja, išsikvietusi Bulkų skyriaus tešlamaišę Ievą Gintautienę, griežtai jai įsakė būtinai pristatyti savo nuotrauką, reikalingą garbės stendui. Lapkričio 5 d. Ievai Gintautienei buvo įteiktas spartuolio ženklelis su knygute ir 20 rub. premija.

(Kryželis ant kaklo—baisus prasikaltimas):

Lapkričio 10 d. Gintautienę vėl pasišaukė gamybos vedėja ir išbarė, jog esanti jai pridariusi daug nemalonumų: stendui nusifotografavusi su kryželiu ant kaklo. Dėl tos nuotraukos vedėja buvo iškviesta į rajono partijos komitetą ir ten smarkiai išbarta. I. Gintautienė ramiai pasiaiškino esanti tikinti ir nesuprantanti, kuo ji nusikalto. Jos nuotrauka taip ir nepateko į garbės stendą.

* * *

(Vagis nebaudžiamas):

Raseiniai. 1978 m. gegužės 5-6 d. naktį buvo apiplėšta Raseinių bažnyčia. Vagį sugavo milicija. Tai Pocius Eduardas, Povilo, gyvenantis Raseiniuose, V. Grybo 10. E. Pocius apiplėšė ne vien bažnyčią, bet taip pat ir dvi parduotuves—vieną Raseiniuose, o kitą Ukrainoje.

Vagis išnešė dvi unikalias kultūrines vertybes—

paauksuotas karūnas nuo paveikslo, vaizduojančio Švč. M. Mariją su Kūdikėliu Jėzumi.

Pasidžiaugė tikintieji, kad bus galima atgauti prarastas vertybes. Deja, atgauti nepavyko.

Tardytojas tvirtina, kad jis nespėjęs Pociaus ištardyti: jis tuojau buvo paimtas medicininės komisijos ir pripažintas psichiškai nesveikas, o kartu ir nepakaltinamas už savo veiksmus.

Kodėl tokie gailestingi gydytojai vagiui, kodėl buvo sutrukdyta ištardyti jį iki galo? Kodėl norima viską užtušuoti? Mat, E. Pocius yra komjaunuolis.

Jei kaltinamasis psichiškai nesveikas, tai kaip jis sugebėjo baigti vidurinę mokyklą, kodėl jis priimtas į komjaunimą? Byloje jo mintys aiškios, net logiškos. Jis sugebėjo parodyti, kaip atliko nusikaltimus, ir visiškai neatrodo, kad jo nebuvo galima tardyti iki galo.

Pociaus byloje apie parduotuvių išplėšimą aprašyta ištisi puslapiai, o apie bažnyčios—vos keletas sakinių.

Ekspertizė ir teismas buvo vilkinami net pusmetį. Įdomu tai, kad parduotuvės kai kurios vertybės buvo atgautos, o bažnyčios—ne.

Pociaus tėvai, užuot padėję bažnyčiai atrasti vertybes, bent atėję pas kleboną, bėgiojo pas teisininkus.

Kada paaiškėjo teismo rezultatai, tos dienos naktį buvo vėl išdaužytas langas, pro kurį lindo vagis.

Raseinių bažnyčia yra kultūros paminklas, užregistruotas ir saugojamas valstybės. Saugomas valstybės ir apiplėštas paveikslas. Tačiau šį kartą valstybei rūpėjo komjaunuolio—vagies, o ne kultūrinių vertybių apsaugojimas.

E. Pociaus teismas buvo slaptas ir susirinkusieji į teismą nebuvo įleisti.

Bylos aplinkybės ir slaptas teismo posėdis duoda pagrindo galvoti, kad čia slepiasi klasta. Matyt, bijota, kad nepaaiškėtų jiems nepageidaujamos aplinkybės ir nebūtų atskleistos kitų nusikaltėlių pavardės. Todėl teisėja Z. Andruškevičiūtė, tarėjai A. Šaipokaitė, P. Batvinas ir prokurorė V. Patrauskaitė gelbėjo padėtį ir komjaunimo

garbę, pripažindama Eduardą Pocių šizofreniku ir uždarydami kuriam laikui į psichiatrinę ligoninę.

* * *

(Ateistinis melas—kasdieninė duona):

Salos (Rokiškio raj.). Salos medinė gotiško stiliaus bažnyčia, statyta praeitame šimtmetyje, Pirmojo Didžiojo karo metu smarkiai nukentėjusi, iki šio laiko nebuvo mačiusi kapitalinio remonto. Atkeltas į Salas klebonu kun. Petras Nykštus pradėjo rūpintis bažnyčios remontu. Darbams reikėjo pinigų. Paprašius parapiečius remti šį sumanymą, prasidėjo įvairiausių šmeižtų kompanija. Apylinkės ateistai, dar tebevykstant bažnyčios remontui, visokiais būdais šantažavo tikinčiuosius, atėjusius į pagalbą klebonui. Pvz., nubaudė pinigine bauda šoferį, išdrįsusį atvežti bažnyčiai lentų. Vieną sekmadienį klebonui pasikvietus bažnytinį komitetą pasitarti dėl bažnyčios remonto, kartu su komiteto nariais į zakristiją atėjo Žemės ūkio technikumo direktoriaus Bagdonavičiaus tėvas Mykolas Bagdonavičius ir pareikalavo iš klebono, kad jis nutrauktų remonto darbus.

Salų ateistai pradėjo leisti melagingus gandus, kad esą Salų bažnyčioje buvusi gryno aukso monstrancija, o klebonas ją pardavęs už 30.000 ar 50.000 rub. ir statąs sau namus, perkąs mašiną ir t. t.

1978 m. spalio 27 d. Salų apylinkės Liaudies kontrolė sukvietė bažnytinį komitetą ir reikalavo priversti kleboną parodyti monstranciją. Salų apylinkės liaudies kontrolės pirmininkė Baronienė kartu su bažnyčios komiteto nariais—Gimbučiu ir Kaušakiu atėjo į kleboniją. Klebonas pareikalavo parodyti raštą, kas juos siunčiąs. Baronienė sakėsi esą jai skambinęs telefonu Rokiškio raj. pirm. pavaduotojas Firo ir įsakęs jai šį patikrinimą. Klebonui delsiant, Baronienė pagrasino: „Jei neleisi patikrinti, tada patikrins saugumas". Klebonas paaiškino, kad tik su vyskupo leidimu ji galėsianti apžiūrėti monstranciją. Tikrintojai klebonas leido tik pasižiūrėti į monstranciją, o paliesti jos taip ir negavo.

Žalioji (Vilkaviškio raj.). Žaliosios ir Klausučių tikintieji, norėdami krikščioniškai pagerbti Vėlinių dieną savo mirusiuosius, kreipėsi į Didvyžių parapijos kleboną kun. Antaną Lukošaitį, prašydami atlaikyti kapinių koplytėlėje šv. Mišias. Parapiečiai šioms pamaldoms paruošė palapinei rėmus, kad, esant lietingam orui, nelytų ant altoriaus. Gedulingose pamaldose dalyvavo daug tikinčiųjų.

1978 m. lapkričio 10 d. Didvyžių bažnyčios valytoją Z. Dvylaitę tardė Vilkaviškio raj. Vykdomojo komiteto pirm. pavad. J. Urbonas. Jis klausinėjo apie visokias smulkmenas: kas Žaliosios kapinėse statė altorėlį, kur apsirengė kunigas, kas jį atvežė, iš kur gauti kilimai ir t. t., tarsi būtų buvęs padarytas didžiausias nusikaltimas. Ilgai kamantinėję valytoją, pradėjo iš jos tyčiotis, kol ši, netekusi kantrybės, išėjo.

* * *

(Katalikų pareiškimai—šiukšlių dėžėn metami):

Žalioji (Vilkaviškio raj.). Žaliosios katalikų parapijos tikintieji, perskaitę užsienio lietuviams skirtame laikraštyje „Gimtasis kraštas" (1978.IX.21, Nr. 38) straipsnį „Kovoje už taiką ir nusiginklavimą" ir iš jo sužinoję apie Vilniuje tuo metu vykstančią Europos katalikų Berlyno konferencijos prezidiumo sesiją, rugsėjo 22 d. nusiuntė pareiškimus jos keturiems dalyviams: viceprezidentui Kauno Kunigų seminarijos rektoriui prof. dr. Viktorui Butkui, vysk. koadj. Liudui Poviloniui, Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui Petrui Anilioniui ir LTSR Ministrų Tarybos pirmininko pavd. Algirdui Česnavičiui. Pareiškimuose, kuriuos pasirašė 103 tikintieji, tarp kitko rašoma: „Prirašėme daug pareiškimų į pačias aukščiausias tarybinės valdžios įstaigas su keliais šimtais parašų tikinčiųjų, norinčių atgauti savo teises į atimtą bažnyčią, bet viskas veltui. Mūsų visi pareiškimai atsidurdavo Vilkaviškio rajono Vykdomojo komiteto pav. J. Urbono šiukšlių dėžėje. Taip mes ir pasilikdavome beteisiais tarybiniais piliečiais. Padėkite mums atgauti teises į savo pokario metais sunkiomis sąlygomis atsiremontuotą bažnyčią ir,

atlikus darbus, ramiai joje melstis. Priešingu atveju, mes visuomet, pažvelgę į savo bažnyčią, kuri yra paversta malūnu, nešiosime niekuomet neužgydomą tikėjimo ir sąžinės laisvės pažeidimo žaizdą".

Parašę pareiškimą, visi nekantriai laukė atsakymo, vildamiesi, kad gal šį kartą jų balsas bus išgirstas, juo labiau, kad šios sesijos dalyvis italas U. Zapulis yra pasakęs: „Norėčiau pabrėžti, kad italo akimis Rymo katalikų padėtis Tarybų Lietuvoje labai gera . . . o tikintieji turi visas sąlygas, kad galėtų atlikti savo pareigas".

Praėjus pusantro mėnesio po pareiškimų parašymo ir nesulaukus jokio atsakymo, 1978 m. gruodžio 14 d. tikintieji nutarė patys nuvažiuoti į Vilnių ir KP Centro Komitete ieškoti tiesos ir pagalbos. Nuvažiavusieji Centro Komitete sunkiai surado, kas juos galėtų išklausyti. Galiausia juos priėmė KP CK darbuotojas Kraujelis. Išklausęs tikinčiųjų prašymą, paaiškino, kad jis negali jiems padėti ir jiems reikią kreiptis į Religijų reikalų tarybos įgaliotinį arba į Aukščiausios Tarybos Prezidiumą. P. Anilionis atvykusiems tikintiesiems pažadėjo viską ištirti ir jiems pranešti.

Netrukus P. Anilionis atsiuntė raštą, kuriame Žaliosios tikintiesiems paaiškinama, kad jų bažnyčia uždaryta teisėtai ir tikinčiųjų reikalus aprūpina apylinkės bažnyčios.

Kaip būtų gera, kad Berlyno konferencijos prezidiumo sesijos dalyvis italas U. Zapulis galėtų atvykti į Žaliosios parapiją ir pamatyti, kokias teises ir laisves iš tikrųjų turi katalikai, kaip iš jų tyčiojamasi, kaip jie persekiojami ir niekam negali pasiskųsti. O kad U. Zapulis būtų nuvažiavęs į Klaipėdą ir pamatęs, kaip žmonės su mažais vaikais meldžiasi lauke, netilpdami į mažą koplyčią, o jų pačių statyta bažnyčia paversta filharmonija.

* * *

TARYBINĖJE MOKYKLOJE

Palomenė (Kaišiadorių raj.).

Religijų reikalų tarybos Įgaliotiniui

Kun. Jono Zubraus,
gyv. Kaišiadorių raj. Palomenėje

P a r e i š k i m a s

1978 m. spalio mėn., kaip ir praeitais metais, Palomenės aštuonmetės mokyklos V-VIII klasių auklėtojai liepė mokiniams užpildyti anketas, liečiančias jų religinius įsitikinimus. Kai kurių mokytojų elgesys nesuderinamas nei su etika, nei su teise.

V kl. auklėtoja Ona Renkevičaitė, užrašiusi lentoje klausimus, ėmė mokiniams aiškinti, kaip jie turį į juos atsakyti. Visi privalą parašyti, kad jie netiki; į klausimą „kodėl netiki", parašyti—„dėl to, kad mokslas įrodė, jog Dievo nėra"; į klausimą „ar į bažnyčią eini savo noru, ar tėvų verčiamas", parašyti—„tėvų verčiamas". Tiems, kurie nepaisant liepimo meluoti, turėjo drąsos vadovaudamiesi sąžine parašyti, kad jie tiki, mokyt. O. Renkevičaitė kalbėjo: „Susitarkite su motinomis, kad jūsų nevarytų į bažnyčią, nes mokykla reikalauja, kad jūs netikėtumėte ir į bažnyčią neitumėte".

VI kl. auklėtoja Julija Pilkienė irgi panašiai mokė savo mokinius. Nežinantiems kaip atsakyti į klausimus— „kokias ateistinio turinio skaitėte knygas", liepė parašyti—„Už vienuolyno sienų", „Nenoriu dangaus". Kai mokiniai paaiškino, kad jie tų knygų neskaitė ir jei kas nors juos paklaustų, kas jose rašoma, negalės nieko atsakyti, auklėtoja užtikrino: „Niekas jūsų neklaus". Dalis mokinių į klausimus „ar tiki" visai neatsakė. Jiems ir Vidui Žižliauskui, parašiusiam „tikiu", mokytoja liepė iš naujo viską perrašyti, parašant „netikiu". Ypač ji užsipuolė mok. Janonį, parašiusį „tikiu" ir į klausimą „kodėl tiki"—atsakiusį—„mokslas įrodė, kad Dievas yra".

(„Mokslas įrodė, kad Dievas yra", —mokinys):

Iš to matyti, kad toks mokytojų elgesys ne tik nepedagogiškas (žodžiais kitomis progomis moko tiesumo ir sąžiningumo, o savo veiksmais visa tai paneigia), bet ir nusikalstama prieš asmenis ir prieš įstatymus. Tai nusikaltimas prieš mokinius—prievartauja jų sąžines; nusikaltimas prieš tėvus—sutrypia tai, ką tėvai vaikams įdiegė; nusikaltimas prieš visuomenę—jaunąją kartą moko veidmainiauti, būti prisitaikėliais, vadovautis ne sąžine, o savo nauda ir karjera. Pagaliau toks mokytojų elgesys prieštarauja LTSR Konstitucijai, Visuotinei žmogaus teisių deklaracijai ir Helsinkio Baigiamajam Aktui.

Kun. J. Zubrus

1978.XI.18.

* * *

(Leisi vaiką į bažnyčią—neteksi darbo):

Josvainiai (Kėdainių raj.). 1978 m. rugsėjo 28 d. Josvainių vid. mokyklos Liaudies kontrolės pirmininkė mokyt. Apolonija Jurevičienė įsakė pasilikti po pamokų IV kl mokinėms: Daliai Viptrikaitei, L. Valaitytei, Lijanai Šilkaitytei. Mokyt. Jurevičienė jas išbarė, išjuokė taip, kad mergaitės drebėjo kaip lapai, ir liepė atsivesti motinas dėl to, kad jos einančios į bažnyčią ir giedančios chore. Mokyt. Elena Dovydienė taip pat terorizavo mokines: Daivą Salagubaitę, Romą Bernatavičiūtę ir Rasą Urbelytę. IVa kl. auklėtoja Kaminskienė grasino sumažinti elgesio pažymį iki trejeto mokinėms: Daivai Vasliūtei ir Genutei Brigytei taip pat už tikėjimą ir giedojimų bažnytiniame chore.

Pakviestos motinos paaiškino, kad jos pačios einančios į bažnyčią ir nori, kad ir jų vaikai išaugtų religingi. Šilkaitytės motinai, dirbančiai Josvainių apylinkės raštinėje ir Valaitytės motinai, dirbančiai Josvainių Kultūros namuose, buvo pagrasinta, jei jos ir toliau leis mergaites į bažnyčią, reikėsią apleisti darbovietes.

Mokytoja Valaitienė barė ir įspėjo motinas už vaikų „gadinimą". Jei jos norinčios, kad jų vaikai galėtų toliau mokytis, turi atsižadėti bažnyčios. Taip pat buvo įspėtos

mok. Aušra ir Jūratė Maziliauskaitės, Rasa Banderdorfaitė, Dalia ir Aušra Vintrikaitės.

* * *

Šiauliai. 1978 m. spalio 17 d. Šiaulių V-tos vid. mokyklos mokyt. Lipnickienė savo Ia klasės grupei mokinių liepė per pamoką stovėti kampe prie šiukšlių dėžės už tai, kad atėjo į mokyklą neprisisegę „spaliukų" ženkliuko. Į spaliukus mokytojai dažniausiai surašo visus pirmaklasius mokinukus, visai neatsiklausdami nei jų, nei mokinių tėvų sutikimo. Tai tipiškas tarybinės pedagogikos pavyzdys. Lietuvoje nėra jokios oficialios mokinių organizacijos, kuri turėtų lietuvišką ženkliuką.

* * *

(Ateistai nesupranta žodžio humaniškumas):

Telšiai. 1978 m. birželio mėn. tragiškai žuvo Meckevičius. Liko našlaičiai vaikai. Vos praėjus porai mėnesių po laidotuvių, Mockevičienei, dirbančiai vaikų skyriuje Telšių ligoninėje medsesele, skyriaus vedėja Cirkova pradėjo grasinti, kad jai bus atimtos motinos teisės, jei vaikai ir toliau bus leidžiami patarnauti šv. Mišioms. O vyr. sesuo Krupova pagrasino, jog paskambins į Kauno Medicinos institutą, kad atimtų ten studijuojančiam sūnui bendrabutį. Spalio mėnesį Mockevičienė vėl buvo pakviesta pas ligoninės vyr. gydytoją Janulį pasiaiškinti. Mokiniams Mockevičiams, besimokantiems Žemaitės vid. mokykloje, sumažintas elgesio pažymys. „Mes jokiu būdu negalime einantiems į bažnyčią rašyti pavyzdingo elgesio pažymį" —pareiškė šios mokyklos direktorius Rūkas. Nors ateistai labai didžiuojasi savo humaniškumu, bet visai nesivaržo išnaudoti net didžiausią žmogaus nelaimę—mirtį, kad galėtų priversti atsižadėti tikėjimo.

* * *

1978 m. rugsėjo 18 d. buvo laidojama Telšių V vid. mokyklos IIIc kl. mokinė Kibelkytė. Klasės auklėtoja Moščinskienė pareiškė tėvams: „Jeigu laidosite su baž-

nyčia, laidotuvėse neleisime dalyvauti nė vienam mokiniui".

* * *

(„Nestoju į komjaunimą, nes neleidžiama eiti į bažnyčią):

1978 m. spalio 6 d. Telšių IV-os vid. mokyklos direktorė Adomaitienė pasikvietė VIII kl. mok. Aliną Stonkutę ir pradėjo tardyti: „Kodėl nestoji į komjaunimą? Kodėl neleidi kitiems stoti? Kodėl eini į mokyklą su Eucharistijos bičiulio ženkliuku?" (Telšiuose mokiniams uždrausta nešioti tarybinės pramonės išleistus ženklelius, kurie laisvai pardavinėjami kioskuose už 17 kap. ir kuriuose vaizduojamas koplytstulpis). Pokalbio pabaigoje direktorė pareiškė: „Viskas turi likti tarp mūsų, nes kitaip tas kunigas vėl pasakys per pamokslą".

Po kelių dienų klasės auklėtoja Stanienė pasiliko po pamokų A. Stonkutę ir kitus mokinius, kurie nestojo į komjaunimą ir liepė parašyti pasiaiškinimus, kodėl nestoja. . . Stonkutė parašė: „Nestoju, nes komjaunuoliams neleidžiama eiti į bažnyčią". Sekančią dieną tą pasiaiškinimą aukl. Stanienė išjuokė prieš visą klasę.

Mokinės sesuo Genutė Stonkutė, baigusi vidurinę mokyklą, visą mėnesį negavo charakteristikos, reikalingos stojant mokytis į kitą mokyklą. Charakteristikos jai liepė eiti prašyti pas kleboną. Kai galų gale charakteristiką gavo, joje direktorė savo parašu patvirtino, kad moksleivė kategoriškai atsisakė stoti į komjaunimą.

* * *

(Tradicinis klausimas jaunuoliui: ar esi tikintis?):

Į Telšių saugumą (KGB) nuo pat 1978 m. pradžios pastoviai kviečiami tardymui choristai, bažnyčios patarnautojų ir adoruotojų tėvai bei pažįstami. Net jaunuoliai, kurie mokosi ar draugauja su tikinčiaisiais, yra kviečiami tardymui. Juos dažniausiai apklausinėja saugumo viršininkas Laskutovas. Tokiu tikslu į saugumą daug kartų buvo

kviečiami net netikintys moksleiviai ir komjaunuoliai. Iš pradžių saugumiečiai ateina į mokyklą. Kitą kartą jau kviečia jaunuolį pas milicijos budintį ar į kokį nors kitą milicijos kabinetą. Tradiciniai klausimai: „Ar esi tikintis? Kokius pažįsti tikinčiuosius? Ar eini į bažnyčią?" Saugumiečiai net pritaria, kad galima eiti į bažnyčią, tik bažnyčioje reikia kai ką stebėti. Todėl jaunuoliai yra įpareigojami sekti tuos, kurie eina į bažnyčią, atpasakoti pokalbius su jais, pranešinėti visas gyvenimo smulkmenas. Saugumiečius labai domina—kokias knygas skaito tikintys moksleiviai ir iš kur jas gauna. Tokiu tikslu į saugumą buvo kviečiami daug kartų IV-os vid. mokyklos X klasės mokiniai: Romas Perminas, Ignotas Vygantas, Augaitis, Sigitas Kotilius; V-tos vid. mokyklos mok. Činskis, Daugėlis, taip pat dirbantys įmonėse Peteikis, Šileikis ir daugelis kitų.

Telšiuose tikintieji sekami, kaip pavojingi valstybiniai nusikaltėliai.

* * *

(Ateistinė „išmintis"—pasityčioti iš tikinčiojo):

Gargždai (Klaipėdos raj.). Gargždų vid. mokyklos IIc klasės mokytoja Papievienė persekioja mokinius, lankančius bažnyčią ir patarnaujančius šv. Mišioms. Sužinojusi, kad mok. Linas Vainius, Remigijus ir Nerijus Zekiai, Kuprelis tarnauja šv. Mišioms, grubiai iš jų tyčiojosi: „Ko jūs einate į tą bažnyčią, ten jokio Dievo nėra. (. . .) Davatkos apspjaudo kryžių, o jūs jį bučiuojate. Kartoju, kad jokio Dievo nėra, viską Leninas sutvarkė". Dumbraitei kliuvo už tai, kad eina adoruoti. Jai buvo grasinama parašyti iš elgesio dvejetą.

IVb klasės mokytoja Platušienė, nukrypusi nuo dėstomo dalyko, liepė atsistoti mokiniams, patarnaujantiems šv. Mišiose. Atsistojo Saulius Norvilas ir Saulius Benaitis. Mokytoja pradėjo iš jų tyčiotis, bet mokiniai, pripratę prie nuolatinio šantažo, jau nebesijaudino: „Tegul jau mažina tuos pažymius, o mes bažnyčios neatsisakysime".

Kretinga. 1978 m. gruodžio 22 d. Kretingos II vid. mokyklos IX kl. auklėtoja Padžiuvienė savo auklėjamoje klasėje pradėjo tokį pokalbį: „Konstitucija visiems piliečiams garantuoja sąžinės laisvę, galima tikėti, galima ir netikėti. Dabar jūs man nuoširdžiai prisipažinkite ir pakelkite rankas, kurie tikite Dievą". Pakilo rankos daugumos mokinių. „Dabar pakelkite rankas, kurie netikite". Iš 40 mokinių klasėje nepakilo nė viena ranka. Mokytoja supyko: „Tu, Alma, esi komjaunimo sekretorė, o tu, Danguole, jos padėjėja, argi ir jūs tikite Dievą?" — „Jūs, mokytoja, tik ką sakėte, kad Konstitucija garantuoja sąžinės laisvę". —„Bet gi tu kojaunuolė!" —„Ką darysi, jei privertėte", —pasiteisino mokinukės. Galiausiai mokytoja prarado pusiausvyrą: „Tada aš su tokiais mokiniais negaliu dirbti".

* * *

(Patarnauji bažnyčioje—nebaigsi Vidurinės mokyklos):

Kretingos Antrosios vid. mokyklos VIII klasės mokiniui Antanui Puškoriui klasės vadovas Raguckas nuolat priekaištauja: „Per tave aš pakliuvau į kronikas . . . ir Vatikano radijas mane linksniavo".

Tos pačios mokyklos mok. Vytautui Šimkui mokytojai pareiškė: kadangi jis patarnaująs bažnyčioje, neleisią jam baigti vidurinės mokyklos. Kai jis baigs VIII klases, jį nukreipsią į profesinę mokyklą. Tą patį mokytojai pakartojo ir mokinio motinai.

* * *

(Ateistinis vandalizmas—nuplėšti kryželį nuo jaunuolio kaklo):

Palanga. 1978 m. lapkričio 20 d. Palangos vid. mokyklos mokyt. Vytautas Kusas, pastebėjęs ant IVb klasės mokinio Valdo Sudinto kaklo grandinėlę su kryželiu, visų mokinių akivaizdoje ją nutraukė ir liepė nunešti klasės auklėtojai. Tikinti Valdo motina parašė skundą Palangos Vyk. komitetui ir Švietimo ministerijai.

Raseiniai. 1978 m. lapkričio 10 d. bažnyčioje per laidotuves dvi mokytojos—Raseinių vid. mokyklos Grikštienė ir Tytuvėnų Žemės ūkio technikumo Žirnienė išvarė tikinčius mokinius iš bažnyčios, ir jie turėjo gatvėje šalti iki pamaldų pabaigos. Kas davė mokytojams teisę šeimininkauti bažnyčioje?"

* * *

Kapsukas. 1978 m. lapkričio 10 d. vakare apie 21 val. Kapsuko parapijos bažnyčios šventoriuje nežinomi bedieviai sumušė Marijos statulą, stovėjusią bažnyčios sienos nišoje ties didžiuoju altoriumi iš lauko pusės. Maždaug prieš dvi savaites iki to įvykio šalia bažnyčios esančio mokyklos-internato auklėtiniai apdrabstė bažnyčią purvais.

* * *

Gižai (Vilkaviškio raj.). 1978 m. spalio 20 d. turėjo būti religiškai laidojama mokinė Ilma Golubovskaitė. Gižų vidurinės mokyklos direktorius R. Savickas su mokytojais reikalavo, kad tėvai dukterį palaidotų bedieviškai. Tėvams buvo pagrasinta, jei laidojimo metu būsiąs kunigas, tai neišleisią žmonių iš darbo palydėti mirusiąją į kapus ir turėsią daug kitokių nemalonumų. Tikinti mergaitė buvo palaidota ateistiškai.

* * *

(„Nusiimk kryželį". —„Nenusiimsiu"):

Druskininkai. 1977-78 mokslo metų pabaig. Abiturientai laiko fizikos egzaminą. Egzaminuoja mokyklos direktorius Bazys. Štai ateina prie egzaminatoriaus abiturientas Žilionis. Pamatęs ant jaunuolio krūtinės kryželį, direktorius užsipuola:

—Greitai nusiimk kryželį!

—Nenusiimsiu, —drąsiai atsako vaikinas.

—Nusiimk, —griežtu balsu šaukia direktorius.

Atkaklus ir drąsus jaunuolis nepaklausė direktoriaus. Tuomet labiausiai įsiutęs ateizmo skleidėjas anksčiau

gerai besimokiusį abiturientą suktais klausimais supainioja ir jam parašo nepatenkinamą pažymį. Jaunuolio likimas sudarkytas—sutrukdė įstoti į aukštąją mokyklą.

* * *

(Mokinys nedainuoja ateistinės dainos):

Biržai. Biržų Vidurinės mokyklos VI klasės mokinys Vilius Meškauskas 1978 m. pavasarį atsisakė dainuoti ateistinę dainą. Už tai jis turėjo atsivesti savo tėvus, jį svarstė klasės susirinkime, paskyrė du mokinius, turėjusius jį sekti.

* * *

KATALIKAI TARYBŲ SĄJUNGOJE

Baltarusija

Žaludka (Gardino sritis). 1978 m. Žaludkos parapijos religinės bendruomenės pirmininkas Sakel buvo nubaustas 50 rub. bauda už tai, kad per Velykas procesijoje dalyvavo vaikai. Dviems mėnesiams praslinkus po šventės, Sakel buvo iškviestas į rajoną (Sčučin) ir ten jam buvo pranešta, kad už kulto įstatymų pažeidimą jis baudžiamas 50 rub. bauda. Rajono valdžia įsakė kolūkio vadovams šią baudą išskaičiuoti iš Sakel atlyginimo.

* * *

(Ateistai bando trukdyti primicijas):

Žaludka (Gardino sritis). 1978 m. birželio 13 d. Žaludkos bažnyčioje kun. Anton Chanko iškilmingai laikė savo pirmąsias šv. Mišias. Kadangi tai buvo pirmosios primicijos Baltarusijos krašte po karo, žmonių suplaukė nematyta daugybė. Primicijų dieną mokyklos direktoriaus įsakymu 20 metrų atstumu nuo bažnyčios buvo pastatytas garsiakalbis, kad žmonės negalėtų nieko girdėti. Bažnyčios komiteto atstovai paprašė išjungti garsiakalbį, bet niekas jų neklausė. Tik vėliau, prieš pat sumą, išjungė,

kai pasipiktinę žmonės pagrasino, jog už trukdymą melstis jie skųsis į Maskvą.

* * *

Senosios Vasiliškės. Mirus klebonui kun. Prišmontui, po metų rajono valdžia uždarė bažnyčią, kuri yra viena iš gražiausių Baltarusijoje. Žmonės ilgą laiką rašė ir važinėjo į Minską ir į Maskvą, prašydami atidaryti bažnyčią. Maskvoje buvo pasakyta, kad reikią sudaryti religinės bendruomenės komitetą, o sąrašą paduoti į rajoną. Jei rajonas netvirtintų, —vėl kreiptis į Maskvą.

Senųjų Vasiliškių parapiečiai rašė į rajoną—Ščučin, rašė savo sriteis—Gardino valdžiai, rašė į sostinę—Maskvą, bet atsakymo iš niekur nesulaukia . . .

* * *

Šemetovščyzna (Vitebsko sritis). 1978 m. spalio 30 d. Šemetovščiznos klebonas kun. Kučinskas buvo iškviestas į Minską pas įgaliotinį kulto reikalams. Zalevskij ir Ponomariov jam pasakė, kad seminarija Baltarusijoje yra nebereikalinga, nes yra Rygoje, o taip pat priminta, kad Baltarusijoje nėra kandidatų. Tačiau yra žinoma, jog šiais metais buvo atmesti 6 kandidatų pareiškimai . . .

* * *

Moldavija

Telegramą po telegramos gauna vienintelis Moldavijos kunigas iš visų kampelių su širdį veriančiais prašymais: atvažiuoti išklausyti išpažinties ir aptarnauti mirštančius. Sovietų valdžia tik tyčiojasi iš tokių prašymų.

Kada kunigas rizikuoja aptarnauti mirštančiuosius be valdžios leidimo, jį sulaiko, baudžia ir grasina. Čia ypač „uolūs" Kamenkos ir Ribnycos rajonai. Taip 1978 m. lapkričio 21 d. anūkės iškviestas kunigas važiavo į Ribnycą aptarnauti ligonės senelės. Netoli nuo Ribnycos kunigas pastebėjo, kad yra sekamas. Tik įvažiavus į miestelį, vos kunigas spėjo išlipti iš mašinos, milicija,

sekusi mašiną, sulaikė vairuotoją, nusivedė jį į skyrų ir griežčiausiai uždraudė ateityje vežioti kunigą.

* * *

(Ateistams džiaugsmas, jei ligonis miršta be kunigo):

Sloboda-Raškovas. Š. m. lapkričio 25 d. sukanka metai, kaip sovietų valdžia sugriovė bažnytėlę ir išvaikė žmones. Tačiau, nežiūrint to, čia kas vakarą žmonės susirenka bendrai maldai į mažą kambarėlį ir net po atviru dangumi, nes į mažutę patalpą visi nesutelpa. Lietus, sniegas ir šaltis neatgrasina jų nuo maldos. Labiau negu blogas oras juos vargina apylinkės pirmininkas Bogorožas. Jis visuomet ateina neblaivus ir išvaiko vaikus. Nuo lapkričio 1 d. iki 15 d. neblaivus Bogorožas buvo atėjęs tris kartus, grubiai išvaikė iš kambarėlio vaikus, sutrukdė tikinčiųjų bendras maldas. 1978 m. lapkričio 13 d., įsibrovęs į kambarėlį maldų metu, pirmininkas išgainiojo vaikus, ištempdamas po vieną į lauką. Kambarėlyje, neskaitant suaugusių, beliko tik du paaugliai—dešimtokė Svetlana Pogrebnaja ir vienoliktokas Stanislavas Malčiuk. Bogorožas puolė prie Svetlanos ir jėga norėjo ją išvaryti. Mergaitė ramiai atsakė: „Pasimelsiu ir išeisiu". Įpykęs Bogorožas prišoko prie Stanislovo Malčiuk ir geruoju prašė išeiti. Vaikinas visai nereagavo į jo maldavimus. Bogorožas susierzinęs sušuko: „Aš su jumis atsiskaitysiu mokykloje!".

Dar viena rakštis, kuri Raškovo apylinkės pirmininkui neduoda ramybės. Tai žvakė, kaip amžinoji ugnelė uždegta ir saugoma raškoviečių katalikų toje vietoje, kur buvo sugriautos bažnyčios altorius. Plyname lauke dieną ir naktį, giedroje ir darganoje, pridengta nuo vėjo, mirksi žvakutė, primindama kiekvienam, kad šioje vietoje buvo Aukščiausiojo Dievo, Eucharistinio Jėzaus padangtė, kuri brutalių rankų išdraskyta.

Kai raškoviečiai kreipiasi į Centro Komitetą ar Religinių reikalų tarybą Maskvoje, prašydami leidimo atvykti kunigui pas ligonį ar mirštančius, raštai persiunčiami atgal į Kišiniovą, o pastarasis, davęs įsakymą vietos

valdžiai neįsileisti kunigo, atsiunčia kad ir tokį atsakymą: „Atsakydami į jūsų laišką, adresuotą TSKP CK, pranešame: kadangi Kamenkos rajone nėra užregistruotos katalikų bendruomenės ir kunigo, tai klausimą apie kunigo iškvietimą iš kito rajono turi spręsti vietinė valdžia". Pasirašė Religijų reikalų tarybos įgaliotinio pavaduotojas A. I. Raneta.

* * *

NAUJI POGRINDŽIO LEIDINIAI

„AUŠRA Nr. 13 (53). Šiame numeryje rašoma apie Lietuvos skandinimą alkoholyje, apie tarybinę mafiją— KGB veiklą ir daug kitų dalykų. Numeris pasirodęs 1978 m. spalio mėnesį.

* * *

(Virgilijus Jaugelis—pogrindžio sąlygomis pasiekė kunigystę):

„RŪPINTOJĖLIS" Nr. 7. pasirodė 1978 m. pačioje pabaigoje ir yra skirtas buvusiam kaliniui už „LKB Kronikos" dauginimą, o dabar pogrindžio sąlygomis pasiekusiam kunigystę Virgilijui Jaugeliui. Numerio įžangoje rašoma:

Kunige Virgilijau,

Nuo vaikystės Tu puoselėjai svajonę—
būsiu kunigas. Tačiau nežinojai,
kiek daug kliūčių sutiksi šiame
kelyje. Tau daug metų KGB ranka
uždarė Seminarijos duris. Ta pati
ranka Tave įgrūdo į lagerį tik už
tai, kad mylėjai Tėvynę ir Bažnyčią.
Pabūgo kankintojai, kad nenumirtum
ties jų kojom ir vos gyvą išmetė
Tave prie savųjų namų vartelių.

O Tu ir tada nepraradai vilties—
būsiu kunigas! Ir štai Tu prie
Viešpaties altoriaus. Į Kristaus
kančios Taurę Tu įdedi ir aukoji
savo kančios dienas.
Visa tikinčioji Lietuva sveikina
Tave ir linki—aukok ir Kristaus
ir savo gyvenimo auką už mūsų visų
ateitį.

N. B. Kun. Virgilijus Jaugelis pirmąsias šv. Mišias viešai aukojo š. m. lapkričio 1 d. Kybartų bažnyčioje.

* * *

„PERSPEKTYVOS" Nr. 5 ir Nr. 6. Abu numeriai pasirodė beveik kartu 1978 m. pabaigoje. Juose diskusine tvarka dedama daug aktualių straipsnių.

* * *

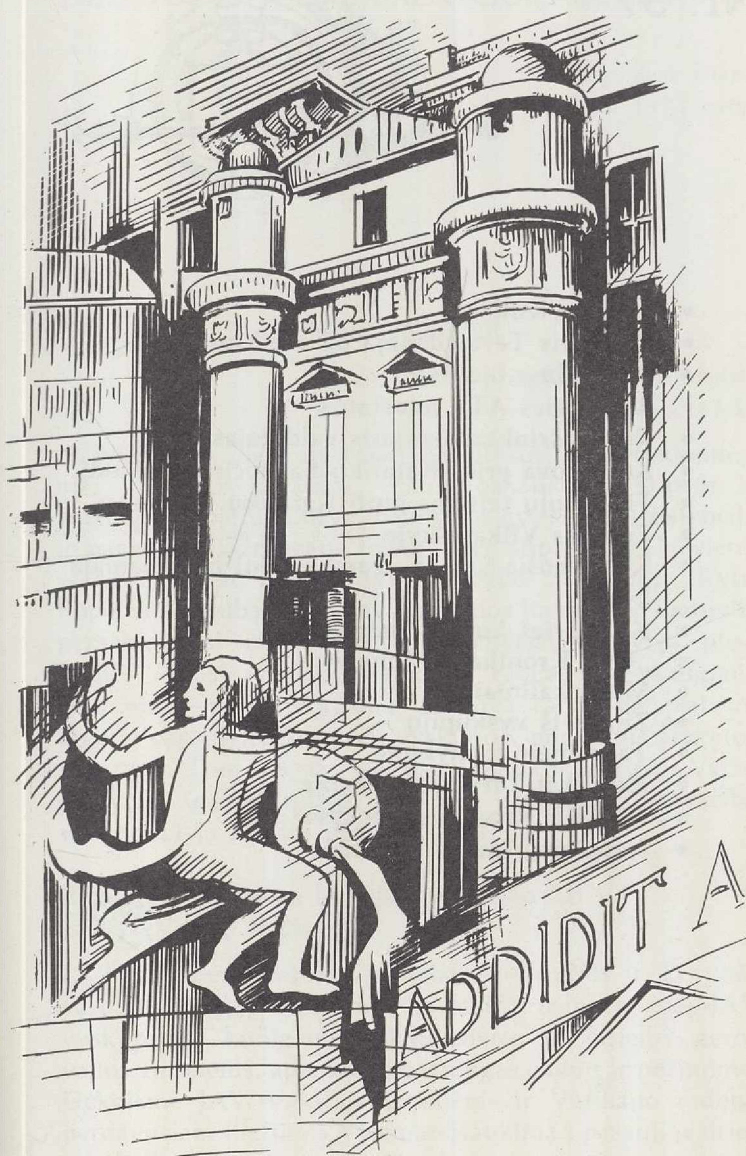
„DIEVAS IR TĖVYNĖ" Nr. 9. Leidinio didžiausią dalį užima apsakymas „Naktis", kuriame paliečiama daug opių šiandienių problemų.

* * *

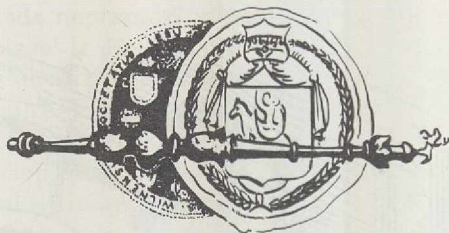
L i e t u v i, n e p a m i r š k!

P. Plumpa, N. Sadūnaitė, S. Kovaliovas, O. Pranskūnaitė, V. Lapienis, B. Gajauskas, V. Petkus ir kiti neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai gyventi ir tikėti!

* * *

ADDIDIT A

Nr. 37

- Mes nevieni!
- Šventasis Tėvas dėkoja už sveikinimus
- Prikelkime Lietuvą!
- Kova prieš ATP nuostatus
- Kodėl išrinktas naujasis valdytojas?
- KGB kova prieš Katalikų Bažnyčios pogrindį
- Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų komitetas
- Teismas Vilkaviškyje
- KGB ruošia kun. S. Tamkevičiui baudžiamąją bylą
- KGB prieš kun. J. Indriūną
- „LKB Kronikai"—7 metai
- Mūsų kaliniai
- Žinios iš vyskupijų
- Tarybinėje mokykloje
- Katalikai Tarybų Sąjungoje
- Iš „LKB Kronikos" archyvo
- Nauji pogrindžio leidiniai

1979.III.4.

LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS KRONIKA NR. 37

Perskaitęs duok kitam!
Eina nuo 1972 metų.

MES NEVIENI!

Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė!
(Ps. 45.2)

Nežiūrint dešimtmečiais užsitęsusių persekiojimų, mes, Lietuvos katalikai, esame pakankamai stiprūs ir ryžtingi kovoje už Dievą, Bažnyčios gyvybinę egzistenciją ir pagrindines žmogaus teises. Mes stiprūs, nes nevieni, —Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė! Su mumis „Rytų Popiežius", kalbąs tylinčios Bažnyčios lūpomis, o Lietuvos persekiojamai ir kovojančiai Bažnyčiai paskyręs pusę širdies. Mus stiprina Vatikano radijas vis naujomis žiniomis, —mūsų skausmas ir kova randa vis platesnį atgarsį pasaulyje. Štai JAV vyskupų Generalinis sekretorius vysk. Tomas Kelly, išgirdęs Amerikos Lietuvos Vyčių prašymą (garbė mūsų jaunimui išeivijoje!), paskelbė vasario 11-ją maldos diena už Lietuvą.

(Popiežius Lietuvos kovojančiai Bažnyčiai paskyręs pusę širdies):

Todėl mes, Lietuvos katalikai, Bažnyčios ir Tėvynės vardu širdingai dėkojame už maldą ir gerą žodį JAV vyskupams, kunigams, tikintiesiems ir visiems geros valios žmonėms, apie kurių pastangas galbūt ir nežinome. Dėkojame JAV Valdžios žmonėms ir Vatikano radijui, perdavusiam Lietuvos Vyčių atsišaukimą į pasaulį įvairiomis kalbomis.

Tegul Dievas atlygina visiems darantiems gera! O mes, savo ruožtu, ir toliau ištvermingai kovosime, siekdami, kad Kristus viešpatautų mūsų Tėvynėje.

Lietuvos katalikai

ŠV. TĖVAS JONAS PAULIUS II DĖKOJA UŽ SVEIKINIMUS

Valstybės sekretoriatas
Vatikanas, 1978 m. gruodžio mėn. 18 d.

Gerbiamas Tamsta,

Jo Šventenybė Jonas Paulius II su dėkingumu priėmė tavo ir kitų devynių lietuvių kunigų Jam telegrafu pasiųstus sveikinimus Jo išrinkimo į šv. Petro sostą proga.

Už šį vienybės ir meilės pareiškimą Šventasis Tėvas su meile dėkoja ir, melsdamas Dievo visokio gero Jo labai mylimai Lietuvos Bažnyčiai, tau ir kitiems kunigams, kurių pavardės pažymėtos telegramoje, suteikia Apaštališkąjį palaiminimą, kaip ypatingo palankumo ženklą.

Naudojuosi šia proga ir aš išreikšti tau pagarbą ir nuoširdžiausius savo linkėjimus.

J. Caprio
Subst.

N. B. Padėka atsiųsta kun. Myk. Buožiaus vardu.

PRIKELKIME LIETUVĄ!

Šiuo metu Lietuvoje vyksta didelį susirūpinimą keliantys vidiniai socialiniai procesai, atsirandantys dėl bedievybės plitimo ir vis gilėjančios žmonių sąmonėje idėjinės tuštumos. Ši tuštuma, nesant kilnių paskatų, labai greitai užpildoma primityvių instinktų tenkinimo poreikiais, kurie paskui save nusitempia ir visą vidinį žmogaus gyvenimą: pakrinka moralė, ištyžta valia, tautiniai idealai iškeičiami į pigius malonumus ar miesčionišką gyvenimo būdą.

Šie pakitimai, įvykę žmonių sielose, viešajame tautos gyvenime materializuojasi tokiomis ją žudančiomis blogybėmis, kaip nepilnamečių nusikalstamumo didėjimas, ištvirkavimas, venerinių ligų plitimas, abortai ir natūralaus gyventojų prieauglio mažėjimas, masinis alkoholizmas bei katastrofiškas šeimų irimas. Tuo pačiu metu susikuria kovingos, šias blogybes teisinančios bei platinančios, ideologijos, kurių atstovai ateistinio auklėjimo fone ne tik blogu pavyzdžiu, bet dažnai ir brutalia prievarta demoralizuoja ne taip stiprios valios žmones ir ypačiai jaunimą.

Šeima visais laikais buvo pagrindinė religijos-dorovės normų perdavėja ir jaunosios kartos auklėtoja. Dabar gi jai vis sunkiau sekasi priešintis tvirkinančiai aplinkos blogio įtakai. Kas suskaičiuos, kiek tikinčių tėvų verkia dėl šunkeliais nuėjusių vaikelių? Netvirtos, išsiskyrusios, girtaujančios ar netikinčios šeimos dar mažiau pajėgios tinkamai doroviškai auklėti savo vaikus. Tuo būdu sekančiose kartose galima tikėtis vis daugiau skyrybų ir dvasinio pakrikimo. Ir niekas negali pasakyti, ar šitaip „progresuodama" mūsų tauta nenusiris iki visiško savęs sunaikinimo ir išnykimo.

Tiesa, daug paguodos ir vilčių teikia vis labiau besiplečiantis tautos dvasinis atgimimas, ypač jaunimo tarpe. Tai žmonės, suprantantys, kad tiesos, tikėjimo ir Tėvynės labui jokia auka nėra per didelė, ir tai įrodantys savo gyvenimu.

(Nuo pražūties išsigelbėjimas—tautos dvasinis atgimimas):

Tačiau išgelbėti mus nuo pražūties gali tiktai visos tautos dvasinis atgimimas. Žinoma, esant dabartinei būklei, tai būtų panašu į stebuklą, bet mums, tikintiems Apvaizdos visagalybe, stebuklas reiškia ne ką tai negalimo, o tai, ką mes realiai galime atsiekti. Juk mums tam yra duotos ir specialios priemonės—malda ir atgaila, kurių gailią daugelis iš mūsų galime paliudyti savo asmenine patirtimi. Tad jeigu sugebėjome žemiškiems valdovams

pasiųsti manifestą su 17000 parašų, tai ar neatėjo jau laikas siųsti „peticiją" Dangiškąjam Tėvui? Juk Jo ausys labai jautrios mūsų prašymams. Tik melskimės, pasitikėdami Jo gailestingumu, ir mums nebus atsakyta.

Mūsų yra labai daug ir esame didelė jėga. Susivienykime ir pakilkime į dvasinę kovą! Tenelieka nei vienos parapijos, nei vieno kaimelio, iš kur nesklistų prašymai į Visatos Valdovą!

Gavėnia kaip tik ir sudaro progą pradėti tą kovą.

Todė kviečiame mūsų tautos dvasinio atgimimo intencija, o taip pat ir visų pasaulio tautų, ypatingai tų, kurių dvasinė padėtis sunkiausia, atgimimo intencija per visą šių metų gavėnią atgailos dvasioje:

a) nevartoti nė lašelio alkoholio jokiomis progomis, nes per alkoholį padaroma daugiausia nuodėmių ir per jį labiausiai smukdoma žmogaus asmenybė;

b) susiorganizuoti, kad kiekvienoje Lietuvos parapijoje būtų kalbamas kasdien privačiai ar bažnyčioje šv. Rožančius aukščiau minėta intencija;

c) visi galintieji šia intencija kuo dažniau tepriima šv. Komuniją.

Prie šios blaivybės akcijos, solidarizuojantis su mūsų tikslais, kaip protestą prieš įsigalėjusį ištižimą, kad pajustume mūsų vienybės jėgą, kviečiame prisijungti ir visų kitų tikėjimų geros valios žmones, o taip pat ir netikinčiuosius, kuriems brangi mūsų tautos ateitis.

KOVA PRIEŠ ATP NUOSTATUS

Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų Komitetas
1978 m. gruodžio 25 d.
Nr. 5

TSRS Aukščiausios Tarybos Prezidiumui
LTSR Aukšiausios Tarybos Prezidiumui
Lietuvos vyskupams ir vyskupijų Valdytojams
Religijų rekalų tarybos įgaliotiniui
P. Anilioniui

Prieš trisdešimt metų, 1948 m. gruodžio 10 d., SNO Generalinė Asambleja priėmė Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją, kurią, įsipareigodama šventai vykdyti, pasirašė ir Tarybų Sąjunga. Tarybinė spauda net tvirtina, kad naujoji TSRS Konstitucija garantuoja žymiai daugiau teisių ir laisvių, negu tai pramatyta Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje.

Lietuvos katalikai, pokario metu pergyvenę įvairias diskriminacijos formas, tikėjosi, kad Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos garbingo jubiliejaus proga tarybinė vyriausybė suteiks jiems bent šiek tiek daugiau teisių ir laisvių, tačiau viskas įvyko atvirkščiai. 1978 m. lapkričio 24 d. Religijų reikalų tarybos įgaliotinis P. Anilionis sukvietė į Vilnių visus Lietuvos vyskupus ir vyskupijų valdytojus ir įsakmiai pabrėžė, kad nuo dabar pilnai reikėsią laikytis 1976 m. liepos 28 d. LTSP ATP patvirtintų ,,Religinių susivienijimų nuostatų", o jų nesilaikantieji būsią griežtai baudžiami.

(Žiauriai diskriminuojami Lietuvos katalikai):

LTSR ATP, patvirtindamas ,,Religinių susivienijimų nuostatus", pirmiausia turėjo atsižvelgti į tai, kad Katalikų Bažnyčia Lietuvoje turi ne tik 600 metų istoriją, daugybę neužginčijamų nuopelnų Lietuvai, pvz., prieš 400 m. jėzuitų įkurtas Vilniaus universitetas, bet ir tai, kad Katalikų Bažnyčiai ir šiuo metu priklauso nemažiau kaip 70 procentų Lietuvos gyventojų ir tik nežymi dalis laiko save ateistais. Liaudies vyriausybė, tvirtindama Nuostatus, privalėjo atsižvelgti į daugumos piliečių įsitikinimus ir valią, tačiau pasielgė priešingai—saujelės ateistų interesai nulėmė diskriminacinį Religinių susivienijimų nuostatų pobūdį.

Šiuo raštu mes norime atkreipti tarybinės vyriausybės dėmesį, kaip Lietuvos kunigai ir tikintieji vertina jiems primestus Nuostatus, kurie prieštarauja ne tik Visuotinei žmogaus teisių deklaracijai, bet ir LTSR Konstitucijai, ir

kurių esminis tikslas—administracinėmis priemonėmis sunaikinti Katalikų Bažnyčią Lietuvoje.

* * *

Religinių susivienijimų nuostatai reikalauja, kad religinė bendruomenė būtų užregistruota (2 str.), be registracijos ji negali pradėti veiklos (4 str.). Religinė bendruomenė, norėdama užsiregistruoti, turi su prašymu kreiptis į rajono (miesto) LDT vykdomąjį komitetą, kuris priima sprendimą ir su savo išvadomis jį siunčia LTSR Ministrų Tarybai (5 str.). Pastaroji svarsto gautą medžiagą (7 str.) ir siunčia ją Religijų reikalų tarybai prie TSRS Ministrų Tarybos, kuri religinę bendruomenę užregistruoja arba jos prašymą atmeta (4 str.).

(Religinė bendruomenė yra beteisė):

Nuostatai, reikalaujantys religinę bendruomenę užregistruoti, neužgarantuoja, kad ji tikrai bus užregistruota. Faktiškai religinę bendruomenę užregistruoti gali trukdyti rajono vykdomasis komitetas, Respublikos Ministrų Taryba ir Religijų reikalų taryba. Religinė bendruomenė metų metais gali būti varginama dėl registracijos ir net nežinoti, kas yra pagrindinis kaltininkas. Ji yra beteisė net vietinių valdžios pareigūnų veiksmus apskųsti liaudies teismui. 1978 m. kovo 31 d. Žaliosios (Vilkaviškio raj.) tikintieji po daugelio nesėkmingų bandymų užregistruoti bendruomenę kreipėsi į Religijų reikalų tarybą Maskvoje, prašydami, kad būtų užregistruota jų religinė bendruomenė. Taryba Žaliosios religinės bendruomenės pareiškimą pasiuntė Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui Vilniuje, o pastarasis visą reikalą pavedė spręsti Vilkaviškio raj. vykdomajam komitetui, kurio atstovas J. Urbonas pareiškė, kad Žaliosios religinė bendruomenė niekada nebus užregistruota. Panašiai 1976-1977 m. ir Slabadų (Vilkaviškio raj.) religinė bendruomenė veltui stengėsi užregistruoti savo komitetą ir pradėti veiklą; ji nuolatos susidurdavo su valdžios pareigūnų savivale.

(Religinė bendruomenė visados susiduria su valdžios pareigūnų savivale):

Jeigu pagal LTSR Konstituciją ,,Bažnyčia Lietuvos TSR atskirta nuo valstybės", tai valstybė neturi teisės reikalauti religinės bendruomenės registracijos, o pasitenkinti pranešimu, kad tokia ir tokia bendruomenė egzistuoja. Reikalavimas religinę bendruomenę užregistruoti reiškia, kad ji yra draudžiama, ir tik registracija suteikia jai teisę gyvuoti. Šitai tiesiogiai prieštarauja Visuotinei žmogaus teisių deklaracijai, skelbiančiai: ,,Kiekvienas žmogus turi teisę į laisvę . . . priklausyti organizacijoms" (20 str.).

* * *

Nuostatai leidžia religinės bendruomenės nariais būti ne jaunesniems kaip 18 m. amžiaus (3 str.).

Katalikų Bažnyčia su tuo niekada nesutiko ir nesutiks, nes tai esminiai prieštarauja jos mokymui ir teisei (kanonams). Bažnyčia, remdamasi Kristaus mokslu, kad išganymui reikalingas krikštas, atgaila ir kiti sakramentai, reikalauja, kad kūdikiai per mėnesį laiko būtų pakrikštyti, kad vaikai maždaug nuo 7 metų eitų išpažinties ir šv. Komunijos. Taigi Bažnyčia savo nariais laiko žmones ne nuo 18 metų amžiaus, o nuo krikšto dienos, todėl valstybė, savo Konstitucija be išlygų garantuodama piliečiams ,,kulto atlikimo laisvę", negali savo įstatymais tas garantijas atšaukti arba siaurinti.

Nuostatai, laikydami religinės bendruomenės nariais tik nuo 18 m. amžiaus, atveria duris plačiausiai tikinčiųjų diskriminacijai. Niekas neužgarantuoja, kad, remdamiesi nuostatų 3-ju str., valdžios pareigūnai kada nors neims drausti krikštyti kūdikius, leisti vaikus prie sakramentų, lankyti jaunimui bažnyčias ir pan. RTFSR ir kitų tarybinių respublikų pavyzdžiai rodo, kad šis tikinčios Lietuvos liaudies nuogastavimas yra pagrįstas. Pavyzdžiui, Latvijos TSR Religinių susivienijimų nuostatai net

tiesiogiai draudžia jaunesniems kaip 18 m. amžiaus dalyvauti religinėse apeigose.

* * *

„Religinė bendruomenė turi teisę įsigyti bažnyčios apyvokos ir religinio kulto reikmenis, transporto priemones, nuomoti, statyti ir pirkti pastatus . . ." (3 str.).

Kitoje vietoje Nuostatai tvirtina, kad „kulto atlikimui būtinas turtas, tiek perduotas pagal sutartis religinę bendruomenę sudariusių tikinčiųjų naudojimui, tiek ir įsigytas arba jiems paaukotas kulto reikalams, priklauso valstybei . . ." (22 str.). Iš religinės bendruomenės, jei ji panaikinama, atimama net pinigai, smilkalai, žvakės, vynas, vaškas ir kuras (34 str. „e"). Taigi 3-jo str. pagrindinė mintis yra šitokia: religinė bendruomenė turi teisę ne sau, o valstybei (!) įgyti įvairius bažnyčios apyvokos ir kulto reikmenis, transporto priemones, pastatus ir kt. Valstybė, pasisavindama tikinčiųjų suaukotus daiktus, grubiai pažeidžia tikinčiųjų valią, kurie, aukodami bažnyčiai, visai nenori praturtinti valstybės ar muziejinių fondų; ji nesilaiko Visuotinės deklaracijos, kuri skelbia, kad „turtas negali būti niekam savavališkai atimtas" (17 str. 2).

Nuostatų 10 str. sako, kad religinė bendruomenė nustatyta tvarka „gali gauti" specialius, vienerius maldos namus. Reiškia, tikintieji tų maldos namų gali ir negauti, jei šito panorės vietiniai ateistai ar valdžios pareigūnai. Lietuvoje savavališkai buvo uždaryta daugybė bažnyčių: Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Ukmergėje, Panevėžyje ir kt. vietovėse. Religinės bendruomenės privalo turėti nevaržomą teisę įsigyti ar pasistatyti bažnyčias, jeigu jų iki šiol neturėjo. Kadangi Lietuvoje bažnyčios yra pastatytos ne ateistų, bet tikinčios liaudies, tai valstybė, leisdama jomis naudotis, nedaro tikintiesiems jokios malonės. Valstybė taip pat negali nustatyti kelis maldos namus gali turėti religinė bendruomenė. Tai būtų aiškus kišimasis į religinės bendruomenės vidaus reikalus.

(Religinei bendruomenei nepripažįstama juridinio asmens teisė):

Nuostatai pramato, kad religinėje bendruomenėje įvairias funkcijas gali atlikti tik „atskiri asmenys", t. y. religinei bendruomenei nepripažįstama juridinio asmens teisė. Kolūkiai, kooperatyvai, ligoninės, net meno, sporto ir kt. draugijos gali būti juridiniais asmenimis, tik religinė bendruomenė šios teisės neturi. Taigi Lietuvos tikintieji (panaši padėtis yra visų tikinčiųjų Tarybų Sąjungoje) prieš įstatymus nėra lygūs su ateistais, ir valstybė faktiškai juos laiko antraeiliais piliečiais, nors LTSR Konstitucijoje parašyta, kad „Lietuvos TSR piliečiai yra lygūs prieš įstatymą . . ." (32 str.)

* * *

(Lietuvos katalikai yra laikomi antraeiliais piliečiais):

„Visuotini religinių bendruomenių ir tikinčiųjų grupių susirinkimai (išskyrus pamaldas) vyksta . . . vykdomajam komitetui leidus" (12 str.).

Vadinas, be rajono leidimo negali susirinkti net 3-4 tikinčiųjų grupės asmenys aptarti savo tikėjimo dalykus. Šis straipsnis prieštarauja Visuotinei žmogaus teisių deklaracijai, skelbiančiai, kad „kiekvienas žmogus turi teisę į laisvę . . . dalyvauti taikinguose susirinkimuose" (20 str. I), ir sudaro įspūdį, kad valstybė į tikinčiuosius žiūri kaip į nusikaltėlius, kurių kiekvienas žingsnis privalo būti kontroliuojamas. Šitokie Nuostatai dirbtinai iššaukia tikinčiųjų nepasitenkinimą, nepasitikėjimą ir priešiškumą valstybei, o tai labai kenkia normaliam visuomenės vystymuisi.

(Tarybų Sąjungos įstatymai prieštarauja Visuotinei žmogaus teisių deklaracijai):

Religinė bendruomenė „iš savo narių tarpo visuotiniame tikinčiųjų susirinkime atviru balsavimu išrenka vykdomuosius organus" (13 str.).

Jeigu „Bažnyčia Lietuvos TSR atskirta nuo valstybės" (LTSR Konstitucija, 50 str.), tai argi valstybei privalo rūpėti, koks bus religinėje bendruomenėje balsavimas— slaptas ar viešas? Tikintieji reikalavimą, kad religinėje bendruomenėje balsavimas būtų viešas, supranta, kaip valdžios pastangą sutrukdyti išsirinkti tinkamus religinės bendruomenės atstovus. Kadangi valdžios pareigūnams Nuostatai nedraudžia dalyvauti religinės bendruomenės visuotiniame susirinkime, tai pareigūnai morališkai gali prievartauti religinės bendruomenės narius išrinkti ne bendruomenei, o rajono vykdomajam komitetui pageidaujamus asmenis.

Jeigu „viešas balsavimas" nedavė rezultatų ir tikintieji išsirinko sąmoningus ir aktyvius religinės bendruomenės atstovus, tai rajono vykdomasis komitetas turi teisę savavališkai bet kurį asmenį nušalinti iš religinės bendruomenės vykdomojo organo sudėties (14 str.). Taigi ateistinė valdžia per vykdomuosius komitetus nori administruoti Bažnyčią ir ją pajungti savo reikalams.

* * *

Mokyklose tikintieji moksleiviai yra verčiami rašytis į įvairias bedieviškas moksleivių organizacijas, kas prieštarauja Visuotinei deklaracijai, skelbiančiai, kad „niekas negali būti verčiamas stoti į kokią nors organizaciją" (20 str.). Religingi moksleiviai turi dalyvauti „specialiuose"— ateistiniuose, pionierių ir komjaunuolių susirinkimuose, tačiau jiems uždrausta, drauge susirinkus, pagilinti savo tikėjimą, net pasimokyti giedoti religines giesmes, nes visa tai laikoma „specialiu susirinkimu". Nuostatų 17-sis str. tiesiogiai prieštarauja Visuotinės deklaracijos 20-jam str., garantuojančiam kiekvienam žmogui (ir vaikui, ir moksleiviui, ir jaunuoliui) teisę į laisvę dalyvauti taikinguose susirinkimuose.

* * *

Nuostatų 18-sis str. kalba apie „dvasines mokyklas", kurios Tarybų Lietuvoje yra uždraustos, o vienintelė

Kunigų seminarija Kaune—griežtai limituota ir stropiai kontroliuojama valdžios pareigūnų. 1966 m. gegužės 12 d. įsaku LTSR ATP uždraudė organizuoti mokinių religinį mokymą. Iš tikrųjų šis ATP įsakas yra negaliojantis, nes tiesiogiai prieštarauja tarptautinei konvencijai „Dėl kovos su diskriminacija švietimo srityje", kuri Tarybų Sąjungoje įsigaliojo 1962 m. lapkričio 1 d. Šios Konvencijos 6 str. nurodo, kad tėvai turi turėti galimybę „užtikrinti religinį ar dorinį vaikų auklėjimą, atitinkantį pačių tėvų įsitikinimus". Nuostatų 17 ir 18 straipsniai atima iš tikinčiųjų tėvų galimybę tokį auklėjimą užtikrinti. Remiantis 1966 m. gegužės 12 d. ATP įsaku, visa eilė Lietuvos kunigų—Juozas Zdebskis, Prosperas Bubnys, Antanas Šeškevičius—buvo nubausti kalėti tik už tai, kad, tėvų paprašyti, pamokė jų vaikus tikėjimo tiesų.

Pagal 18 str. gali būti apkaltintas net senelis, pasakojąs apie Dievą savo anūkams. Leidimas dėstyti tikybą tik dvasinėse mokyklose, kurios yra uždraustos, yra iš esmės klastingas, slepiąs savyje užmojį kuo greičiau sunaikinti religiją. 18-sis str. palieka ateityje galimybę uždrausti kunigams sakyti pamokslus, nes pamokslavimas bažnyčiose ir yra tikybos dėstymas ne dvasinėse mokyklose. Pagaliau 18-sis str. prieštarauja ir Visuotinei deklaracijai, kuri kiekvienam žmogui suteikia „laisvę ieškoti, gauti ir platinti informaciją bei idėjas bet kuriomis priemonėmis ir nepriklausomai nuo valstybės sienų" (19 str.). Tad kodėl Nuostatai tikybos dėstymą apriboja kažkokiomis sienomis?

* * *

Kunigams leidžiama atlikti kulto apeigas tik jų aptarnaujamos religinės bendruomenės teritorijoje ir bažnyčioje (19 str.).

Kristus įsakė savo mokiniams eiti ne į valdžios leistą religinę bendruomenę, bet „į visą pasaulį" (Mt. 28,19) ir skelbti Evangeliją visiems—pagonims, tikintiesiems ir ateistams. 19 str. nuolat verčia kunigus prasikalsti savo sąžinei, o tikintiesiems trukdo atlikti tikėjimo uždėtas

pareigas. Pavyzdžiui, valdžios pareigūnai, trukdydami kunigams atlaidų ar rekolekcijų metu padėti vieni kitems, tuo pačiu sukliudo tikintiesiems prieiti Velykinės išpažinties ar gauti atlaidus ir niekais paverčia LTSR Konstitucijos garantuotą „kulto laisvę". 19-sis str. prieštarauja ir Visuotinei deklaracijai, kuri kiekvienam žmogui suteikia teisę laisvai platinti savo idėjas „nepriklausomai nuo valstybės sienų" (19 str.), juo labiau nuo religinės bendruomenės teritorijos ribų.

* * *

„Religiniams centrams ir vyskupijų valdyboms suteikta teisė gaminti bažnyčios apyvokos ir religinio kulto reikmenis" (20 str.).

(Įstatymais duodama teisė, bet atimama galimybės):

Duodama teisė, bet atimamos galimybės, ir todėl per visą pokario laikotarpį Lietuvoje nebuvo oficialiai pagamintas nė vienas rožančius ir nebuvo išleistas nė vienas katekizmas. Tarybinei valdžiai leidus, pasirodė tik labai ribotas maldaknygių skaičius, kuris nepatenkino nė šimtosios tikinčiųjų dalies.

* * *

(Valstybės įstatymai įteisina šventvagystę):

Nuostatų 22 ir 34 straipsniai, laikydami kulto atlikimui būtinus daiktus valstybės nuosavybe, leidžia valdžios įstaigoms nusavinti net šv. Mišių indus—taures, monstranciją ir kt. Tikintiesiems kelia siaubą, kad valstybė įstatymais įteisina šią šventvagystę. Sąžinė įpareigoja tikintįjį visomis išgalėmis ginti šventus daiktus nuo bet kokių grobikų, todėl šių Nuostatų leidėjai milijonus tikinčiųjų dirbtinai nustato prieš valdžią ir provokuoja juos konfliktui. Minėti straipsniai įžeidžia švenčiausius tikinčiųjų jausmus. Kur tuomet „Bažnyčios atskyrimas nuo valstybės", jei valdžios pareigūnų pirštai pasiekia net šventų švenčiausią vietą—altoriaus tabernakulį?!

Kai religinei bendruomenei atimama nuosavybė, tada pažeidžiama ir Visuotinė deklaracija, skelbianti, kad „kiekvienas žmogus turi teisę vienas, o taip pat drauge su kitais turėti nuosavybę" (17 str.).

Tik tada tikintieji įsitikins, kad valstybė atsisako Bažnyčios diskriminavimo, kada religinėms bendruomenėms bus leista turėti nuosavybę ir juridinio asmens teisę.

* * *

Nuostatai leidžia religinei bendruomenei naudotis maldos namais ir kulto turtu tik sudarius sutartį su rajono LDT vykdomuoju komitetu ir priėmus vienašališkas, primestas sąlygas (23, 24, 25 str.).

1948 m., Stalino kulto laikais, vadinamos „sutartys" jėga buvo primestos Katalikų Bažnyčiai Lietuvoje. Tada tikintiesiems buvo grasinama bažnyčių uždarymu, o kunigai buvo represuojami. Keista, bet 1975 m. tarybinė valdžia vėl pakartojo Stalino laikais Bažnyčiai padarytą skriaudą—vėl vertė atnaujinti „sutartis". Iš tikrųjų tikintieji negali laisvai priimti vienašališkų ir tikinčiuosius diskriminuojančių „sutarčių", nes jos tarnauja valdžios pareigūnų administraciniam kišimuisi į Bažnyčios vidaus gyvenimą.

Nuostatai leidžia net gyvenviečių vykdomųjų komitetų atstovams bet kada patikrinti bažnyčią ir jos turtą (25 str. „f"). Savaime kyla mintis, kad po šia priedanga valdžios atstovai be jokio įstatymiško leidimo bet kuriuo paros metu (net ir vidurnaktyje) gali bažnyčioje daryti kratą—„patikrinti ir apžiūrėti turtą", neišskiriant ir altoriaus tabernakulio, kuriame laikomas švč. Sakramentas.

* * *

Nuostatai pramato, kad į religinės bendruomenės atstovų (dvidešimtuko) tarpą vėliau gali įsijungti atitinkamo tikėjimo ar krypties žmonės (27 str.).

Nuostatai šioje vietoje palieka plyšį, kad į religinę bendruomenę galėtų įstoti neaiškus asmenys. „Atitinka-

mos krypties" žmogumi valdžia gali laikyti ir kadaise pakrikštytą asmenį, o šiuo metu jau bedievį, kuris gali būti suinteresuotas ginti tik valdžios interesus. Panašūs asmenys, sudarę religinėje bendruomenėje daugumą, gali net suardyti bendruomenę. Iš tikrųjų religinę bendruomenę gali sudaryti tik visuotinai žinomi rimti tikintys asmenys.

* * *

(29 str. skatina ateistus naikinti bažnyčias):

Draudimo kompensacija už sudegusius maldos namus pervedama LDT vykdomajam komitetui, kuris turi teisę gautus pinigus paskirti bet kuriems tikslams, net ir ateistinei veiklai (29 str.). Kokia didelė skriauda tikintiesiems! Jie stato bažnyčias, už jas valdžiai moka mokesčius, o draudimo kompensacijos nelaimės atveju negauna. Dažniausiai religinė bendruomenė negauna net leidimo pasistatyti naujus maldos namus. Pavyzdžiui, Sangrūdoje (Kapsuko raj.), sudegus bažnyčiai, draudimo kompensaciją pasiėmė Kapsuko raj. Vykdomasis komitetas, o religinei bendruomenei neleido pasistatyti net naujos bažnyčios. Tikintieji turėjo pasitenkinti tik gyvenamuoju namu, kuriame buvo įrengti skurdūs maldos namai. Panašiai atsitiko Batakiuose, Gaurėje ir kitur. 29-sis str. labai skatina kovingus ateistus sąmoningai naikinti bažnyčias, ir Lietuvos tikintieji įtaria, kad dauguma pokario metais sudegusių bažnyčių buvo sąmoningai piktos valios žmonių sudegintos.

* * *

LTSR Ministrų Taryba turi pilną teisę, neatsižvelgdama į tikinčiųjų žmonių valią, bet kada bažnyčią uždaryti, panaudoti ją profaniniams reikalams arba net ją nugriauti, pasisavinant visą jos turtą (30, 31, 32, 33, 34 str.). Pokario metais Lietuvoje tikintiesiems buvo padaryta didžiulė skriauda, uždarant prieš tikinčios liaudies valią daugybę bažnyčių, kurios vėliau buvo paverstos sandėliais, dirbtu-

vėmis, o Šv. Kazimiero bažnyčia Vilniuje—net ateizmo muziejumi! Kadangi religinė bendruomenė neturi juridinio asmens teisės, tai ji nebegali teismo keliu ginti savo teises. Tokiu būdu tikintieji visą laiką turi kęsti baimę, pasiduoti vietinių pareigūnų savivalei, nes nuolat jiems už neklusnumą grasoma maldos namų uždarymu.

Kad LTSR Ministrų Taryba nutartų uždaryti bažnyčią ar panaikinti religinę bendruomenę, pakanka vietinės ateistų tarybos skundo, jog religinė bendruomenė pažeidžia kulto įstatymus (35, 36 str.). Taigi religinė bendruomenė turi drebėti ne tik prieš pareigūnus, bet ir prieš vietinius ateistus. Nuostatų 35-sis straipsnis—tai Damoklo kardas, nuolat grėsmingai kabąs virš tikinčiųjų galvų.

(Nuostatų 35-sis straipsnis—Damoklo kardas ant tikinčiųjų galvų):

Normali padėtis būtų tada, jei religinės bendruomenės veikla būtų nutraukiama tik teismo keliu už įvykdytą sunkų nusikaltimą, o ne už antikonstitucinių Nuostatų nevykdymą.

* * *

37-44 straipsniai teigia, kad ir smulkiausiam bažnyčios remontui reikalingas rajono vykdomojo komiteto leidimas, kad remonto metu, kuris gali tęstis ne vienerius metus, gali būti uždraustos pamaldos, kad vykdomieji komitetai, pasiremdami savo atsiųstomis komisijomis, gali nutarti bažnyčią nugriauti. Visa tai suteikia ateistinei valdžiai plačias galimybes po remonto ar pastato senumo priedanga atimti iš tikinčiųjų bažnyčias ir administraciniu būdu kovoti prieš tikėjimą. Tačiau Nuostatai nieko neužsimena, kad rajonų vykdomieji komitetai padėtų tikintiesiems, bent suteikiant bažnyčios remontams reikalingų medžiagų paskyras. Šiuo metu tiek organizacijos, tiek paskiri asmenys bijo prisidėti prie bažnyčių remonto, nes neoficialiai tai laikoma beveik antitarybine veikla.

(Bažnyčių remontas—antitarybinė veikla):

Religinei bendruomenei leidžiama rinkti aukas tik maldos namuose (45 str.). Šis straipsnis yra tiesiogiai nukreiptas prieš mažas religines bendruomenes. Kadangi kolūkiečiai sekmadieniais dažnai prievarta yra varomi į darbus, o kiti tikintieji dėl senatvės, tolimo kelio ar kitų priežasčių negali atvykti į bažnyčią, tai jie visi negali prisidėti prie bažnyčios išlaikymui daromų rinkliavų. Tokiu būdu religinei bendruomenei kliudoma turėti pakankamai lėšų remontams, algoms, o svarbiausia—sumokėti už bažnyčias didelius mokesčius.

* * *

Religinė bendruomenė neturi teisės steigti savišalpos kasų (45 str. „d").

Šis draudimas prieštarauja Kristaus įsakymui daryti žmonėms gera ir tuo būdu draudžia tikintiesiems gyventi pagal krikščioniškos meilės reikalavimus. Religinei bendruomenei yra net draudžiama savo nariams teikti materialinę paramą (45 str.). Valstybė tiesiogiai dirbančių bažnytinį darbą (kunigų, vargoninkų, zakristijonų) nepriima į profsąjungas ir senatvėje neduoda pensijos. Jiems negalioja LTSR Konstitucijos 32 ir 41 straipsniai. Pavyzdžiui, Lietuvos kunigai kasmet moka didžiulius mokesčius, o teisės į materialinį aprūpinimą senatvėje neturi. Draudimas religinei bendruomenei teikti materialinę paramą savo nariams yra nežmoniškas ir tolygus įsakymui, kad bažnyčios tarnai senatvėje turėtų teisę tik į skurdą ir badą. Tikintieji šį Nuostatų straipsnį supranta kaip ateistinės valdžios pastangą atgrasyti tikinčiuosius tarnauti bažnyčiai.

* * *

Kunigams draudžiamas parapiečių lankymas—kalėdojimas (45 str.).

Bažnytinė teisė uždeda kunigams pareigą kiekvienais metais aplankyti visus savo parapiečius. Nuostatai,

drausdami kunigui lankytis pas parapiečius, nori jį izoliuoti nuo visuomenės. Taigi kunigui draudžiama dirbti ne tik kitose parapijose, bet net ir savo parapijoje negalima atlikti tiesioginių savo pareigų.

* * *

Kiekvienas bažnyčiai paaukotas daiktas, pvz., kilimas, taurė ir kt., turi būti įtrauktas į inventorizacijos sąrašą (46 str.) ir tampa valstybės nuosavybe. Tikintieji, ką nors skirdami bažnyčiai, visiškai neturi intencijos tą daiktą atiduoti valsybei. Šis straipsnis aiškiai diskriminuoja ir tarnauja tikinčių atbaidymui savo aukomis remti ir puošti bažnyčias.

* * *

(Trukdoma kunigui ligoninėse lankyti ligonius ir jiems teikti religinius patarnavimus):

Kunigui leidžiama sunkiai sergantį ligonį aplankyti ligoninėje (49 str.), tačiau šis leidimas yra nuolatos varžomas, nes rajonų vykdomųjų komitetų įsakymu gydytojai labai dažnai neleidžia kunigui aplankyti ligonį, motyvuodami, kad jis dar nemirštąs arba nesą atskiros patalpos, kur galėtų kunigas teikti religinius patarnavimus. 49 str. neleistinai siaurina LTSR garantuojamą teisę į „kulto laisvę".

* * *

(Trukdomos religinės eisenos):

Religinėms procesijoms ir apeigoms lauke reikalaujama specialaus rajono vykdomojo komiteto leidimo (50 str.).

Jeigu ateistai turi teisę organizuoti eisenas, ruošti festivalius ir įvairias civilines šventes viešose vietose, tai lygiai tokią pačią teisę privalo turėti ir tikintieji. Tačiau per visą pokario laikotarpį nė vienai Lietuvos religinei bendruomenei nebuvo duotas leidimas religinei eisenai už

šventoriaus ribų (išimtis daroma tik kunigų laidotuvių procesijai).

* * *

50-sis straipsnis draudžia kunigui alikti religines apeigas tikinčiųjų butuose, pvz., pakrikštyti sergantį kūdikį, pašventinti namą ir kt. Šį draudimą tikintieji laiko antikonstituciniu kišimusi į privatų piliečio butą ir jo sąžinės reikalus. Šis straipsnis draudžia be vykdomojo komiteto leidimo net 3-4 tikintiesiems bendrai melstis lauke, miške ir net privačiuose tikinčiųjų butuose. Religines apeigas leidžiama atlikti tik prašant sunkiai sergančiam arba mirštančiam ligoniui. Taigi vykdomajam komitetui paliekama teisė spręsti, kada ligonis tikrai yra mirštantis arba sunkiai sergantis. Pavyzdžiui, Moldavijos TSR teritorijoje reikalaujama, kad gydytojas raštiškai paliudytų, jog ligonis tikrai sunkiai serga, ir tik tada kunigui galima tikėtis gauti vykdomojo komiteto leidimą aplankyti ligonį.

* * *

Jeigu tarybinė vyriausybė vers kunigus ir tikinčiuosius laikytis šių antihumaniškų, antikonstitucinių, prieštaraujančių Visuotinei Žmogaus teisių deklaracijai ir kitiems tarptautiniams TSRS susitarimams, Nuostatų, tautoje bus sukeltas sąmyšis, milijonai tikinčiųjų pasijus nuskriausti ir pažeminti. Todėl mes dėl aukščiau išdėstytų motyvų prašome TSRS ir LTSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumus šiuos Nuostatus kuo greičiau atšaukti.

Tikinčiųjų teisėms ginti
Katalikų Komiteto nariai

—kunigai: Jonas Kauneckas
Alfonsas Svarinskas
Sigitas Tamkevičius
Vincas Velavičius
Juozas Zdebskis

Visose Lietuvos vyskupijose kunigai rašo sovietinei valdžiai pareiškimus, protestuodami prieš religinių susivienijimų nuostatus ir pareikšdami nusistatymą jų nevykdyti.

Religijų reikalų tarybos įgaliotinis P. Anilionis, sužinojęs apie parašų rinkimą, solidarizuojantis su TTG Katalikų Komiteto dokumentu Nr. 5, perspėjo vyskupus ir valdytojus, kad šie uždraustų kunigams pasirašinėti po tokios rūšies pareiškimais. Panevėžio vyskupijos vysk. Romualdas Krikščiūnas perdavė dekanams P. Anilionio įsakymą. Kunigai masiškai pasirašo po protesto pareiškimais. Pareiškimus pateiksime sekančiame „LKB Kronikos" numeryje.

KODĖL IŠRINKTAS NAUJAS VALDYTOJAS?

1979 m. pradžioje Vilniaus arkivyskupijos valdytojas mons. Česlovas Krivaitis raštu „atsisakė" nuo savo užimamų pareigų, ir Vilniaus arkivyskupijos patarėjai: kun. A. Gutauskas, K. Gajauskas ir J. Morkūnas paskubomis „išrinko" nauju valdytoju šv. Teresės parapijos kleboną kun. Algį Gutauską.

Paviršutiniškai žiūrint, viskas, atrodo, normalu: vienas panorėjo dirbti pastoracinį darbą parapijoje—ėmė ir atsisakė, o antras—buvo išrinktas.

(Kodėl saugumui prireikė naujo Vilniaus arkivyskupijos valdytojo?):

Iš tikrųjų „atsisakymas" ir „išrinkimas" vyksta diriguojant KGB „stebuklingai lazdelei". Todėl savaime kyla klausimas, kodėl saugumui prisireikė naujo Vilniaus arkivyskupijos valdytojo? Buvęs Vilniaus arkivyskupijos valdytojas buvo visiškai praradęs autoritetą ir nebeturėjo jokių galimybių, kad kada nors Apaštalų Sosto būtų paskirtas vyskupu. O Vilniaus arkivyskupijos soste sovietinė valdžia labai nori turėti naują vyskupą, bet ne vyskupą-tremtinį Julijoną Steponavičių. Išrinkus naująjį

popiežių Joną Paulių II, KGB suvokė, kad reikia Vilniaus arkivyskupijai naujo valdytojo, kuris turėtų daugiausia galimybių ateityje tapti vyskupu, o gal net ir kardinolu. Tokiu kandidatu ir buvo kun. Algis Gutauskas, turįs Lenkijoje daugybę pažįstamų kunigų, galinčių jį rekomenduoti kandidatu į vyskupus. Be to, kun. A. Gutauskas nėra susikompromitavęs morališkai ir pakankamai bailus bei klusnus sovietinei valdžiai. Vilniečiai neatsistebėdavo, kaip uoliai jis šalindavo iš procesijos vaikus, nes šito neleidžia sovietiniai įstatymai; lygiai taip pat uoliai jis gynė KGB bendradarbį—klieriką Jakutį (apie tai yra plačiai rašiusi Kronika).

Kadangi Vilniaus arkivyskupijos kunigai neabejoja, kad naujasis Valdytojas kun. A. Gutauskas seniai yra įkliuvęs į KGB spąstus, todėl tvirtai tikima, kad Popiežius Jonas Paulius II niekada jo nepakels į Katalikų Bažnyčios hierarchus.

KGB KOVA PRIEŠ KATALIKŲ BAŽNYČIOS POGRINDĮ

1978 m. lapkričio 1 d. Kybartų bažnyčioje viešai aukojo šv. Mišių auką kun. Virgilijus Jaugelis. Daug metų jis bandė įstoti į Kauno Kunigų seminariją, bet KGB kasmet jo pavardę išbraukdavo. 1974 m. kun. Virgilijus Jaugelis buvo teisiamas už „LKB Kronikos" dauginimą, o sekančiais metais vos gyvas buvo prieš laiką iš lagerio paleistas—tenumiršta namuose! Tačiau jis nenumirė, o atkakliai ruošėsi kunigystei.

Kun. V. Jaugelio viešas pasirodymas prie altoriaus neabejotinai sukėlė didelį KGB susirūpinimą. Vadinas, jau pasibaigė laikas, kada jaunuolį, nenorintį būti KGB bendradarbiu, o tik geru kunigu, buvo galima visokeriopai terorizuoti; vadinas, jau ir gerus seminaristus perdaug nepabauginsi, —pasirodo, ir be KGB malonės galima tapti kunigu!

(Virgilijus Jaugelis—pogrindžio kunigas):

„Ką daryti?" —klausė visi tie, kuriems rūpi greičiau palaidoti Katalikų Bažnyčią Lietuvoje. Kažkieno galvoje buvo sukurtas planas—sukompromituoti Katalikų Bažnyčios Lietuvoje pogrindinę veiklą ir tuos vyskupus, kurie be KGB leidimo įšventina naujus kunigus.

1978 m. pabaigoje Lietuvą apskriejo netikėta žinia—1977 m. iš Kauno Kunigų seminarijos už amoralų elgesį pašalintas klierikas Ričardas Jakutis Nemenčinės bažnyčioje eina diakono pareigas! Koks vyskupas galėjo suteikti šventimus tokiam klierikui? Sovietinės valdžios kolaborantai-kunigai pradėjo skleisti gandus, kad tai padarė vienas iš vyskupų tremtinių—arba vysk. Julijonas Steponavičius, arba vysk. Vincentas Sladkevičius, o gal koks nors slaptas ukrainiečių katalikų vyskupas.

1979 m. vasario 7 d. dešimt Vilniaus arkivyskupijos kunigų apsilankė pas naujai išrinktąjį valdytoją kun. Algį Gutauską išsiaiškinti, kas įšventino klieriką Jakutį diakonu. Valdytojas kun. A. Gutauskas pasakė, kad tai padarė vysk. J. Labukas mons. Česlovo Krivaičio viloje. Mons. Č. Krivaitis klierikui Jakučiui teikė materialinę paramą ir jį rekomendavo vysk. J. Labukui.

Klieriko R. Jakučio pašventinimas diakonu—tai ir yra pirmoji KGB pastanga sukompromituoti katakombinę Bažnyčios veiklą—žiūrėkite, ką pogrindyje šventina kunigais! Visi—mons. Č. Krivaitis, Nemenčinės klebonas Kazimieras Pukėnas, vysk. J. Labukas ir kt., prisidėjusieji prie R. Jakučio įšventinimo diakonu, sąmoningai ar nesąmoningai prisidėjo prie KGB aferos, nukreiptos prieš katakombinę Bažnyčios veiklą ir pasitarnavo KGB taip trokštamos Lietuvos kunigų vienybės skaldymui. Ši afera tai neabejotina pastanga suklaidinti ir Apaštalų Sostą, kad nebūtų leidžiama Lietuvoje Katalikų Bažnyčiai veikti katakombiniu būdu, o visa būtų daroma viešai, griežtoje KGB kontrolėje.

(Lietuvos Katalikų Bažnyčiai yra būtina pogrindinė veikla):

„LKB Kronika" prašo lietuvius kunigus Vakaruose informuoti apie šį įvykį Apaštalų Sostą ir paprašyti, kad Lietuvos Katalikų Bažnyčios pogrindinei veiklai būtų sudarytos dar palankesnės sąlygos, nes **be katakombinės veiklos Katalikų Bažnyčia Lietuvoje susilauks Pravoslavų Bažnyčios likimo Tarybų Sąjungoje.**

TIKINČIŲJŲ TEISĖMS GINTI KATALIKŲ KOMITETAS

1979 m. sausio 25 d. TTG Katalikų Komitetas pasiuntė pareiškimą (dokumento Nr. 6) TSKP Generaliniam Sekretoriui L. Brežnevui, kuriame pasakojama, kaip barbariškai Lietuvoje naikinamos religinės-meninės vertybės.

* * *

1979 m. sausio 25 d. pareiškime (dokumento Nr. 7) LTSR Prokurorui TTG Katalikų Komitetas protestuoja prieš kunigų ir tikinčiųjų diskriminaciją, siejamą su kunigų—Alfonso Svarinsko ir Sigito Tamkevičiaus teismais.

* * *

1979 m. sausio 26 d. pareiškime (dokumento Nr. 8) TSKP Generaliniam Sekretoriui L. Brežnevui TTG Katalikų Komitetas pasakoja apie grubią Moldavijos tikinčiųjų diskriminaciją ir prašo asmeniškai įsikišti, kad būtų nutrauktas persekiojimas. Pareiškimas parašytas, reaguojant į Moldavijos katalikų TTG Katalikų Komitetui atsiųstą prašymą.

* * *

1979 m. sausio 31 d. pareiškime Lietuvos Prokurorui TTG Katalikų Komitetas prašo grąžinti kun. Virgilijui

Jaugeliui religinę knygą „Krikščionis pasaulyje", kurią atėmė Raseinių milicija. Dokumento Nr. 9.

* * *

1979 m. vasario 7 d. dokumente Nr. 10 TTG Katalikų Komitetas pasakoja, kad iš Juliaus Sasnausko milicija atėmė Lietuvos ATP skirtą dokumentą, kuriuo užstojamas Helsinkio grupės narys Viktoras Petkus. „Kokia teise milicijos pareigūnai atiminėja LTSR Vyriausybei adresuotus dokumentus?" —klausiama pareiškime.

* * *

1979 m. vasario 10 d. pareiškime Lietuvos TSR Prokurorui užstojamas moksleivis Mindaugas Judeikis, kurį nuolatos persekioja Lazdijų rajono saugumo darbuotojas Algis Gylys.

* * *

N. B. Nė į vieną Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų Komiteto dokumentą sovietinės valdžios instancijos nereagavo.

TEISMAS VILKAVIŠKYJE

Kybartų klebonas kun. Sigitas Tamkevičius, nubaustas 50 rub. už Vėlinių procesiją į kapines, kreipėsi į Vilkaviškio rajono teismą.

Pirmas teismo posėdis įvyko 1978 m. gruodžio 1 d. Teismo salė ir koridoriai buvo sausakimšai užpildyti tikinčiųjų. Teisėjas Stankaitis vis delsė nagrinėti kun. S. Tamkevičiaus bylą, vildamasis, kad gal gi žmonės išsiskirstys. Tačiau atsitiko kažkas nelaukto—lauke prie teismo pastato susibūrusi minia pradėjo garsiai kalbėti rožančių. Išsigandęs teisėjas Stankaitis suvaidino, kad teismui trūkstą kažkokių dokumentų ir bylą atidėjo. Teismo salėje esantys tikintieji pradėjo giedoti „Marija,

Marija". Teisėjas bandė nutildyti, bet nesėkmingai. Sunku aprašyti tą nuotaiką, kuri viešpatavo salėje. Iš ant sienos kybojusio portreto žvelgė nieko gero nežadančios Lenino akys, o tikintieji su ašaromis akyse giedojo: „Marija, Marija, . . . palengvink vergiją . . ., išgelbėk nuo priešo baisaus". Entuziazmo pagauti lauke esantieji tikintieji prisijungė prie giedojimo, ir Vilkaviškio gatvėmis toli toli nuskambėjo ši graži ir taip atitinkanti skriaudžiamo lietuvio dvasią giesmė.

Kadangi į teismą buvo atvykusi didžiulė tikinčiųjų minia—apie 500 žmonių, tai kažkas įsakė, kad antras teismo posėdis įvyktų staiga, niekam nežinant. Kun. S. Tamkevičiui šaukimą atnešė gruodžio 20 d. naktį, o rytą 10 val. turėjo prasidėti teismas. Deja, klebonas po vakarinių pamaldų buvo išvykęs, šaukimas nebuvo įteiktas, ir teismas vėl buvo atidėtas.

Trečią kartą teismo posėdis įvyko 1979 m. sausio 10 d. Šaukimai vėl buvo įteikti tik išvakarėse, kad kuo mažiau tikinčiųjų dalyvautų teisme. Deja, ir šį kartą nuo pat ankstyvo ryto žmonės rinkose prie Vilkaviškio tiesmo pastato. Norėdami užmaskuoti gausų milicijos dalyvavimą, į teismą buvo atvežti keli kriminaliniai kaliniai, kad jiems būtų perskaitytas teismo sprendimas.

Prieš prasidedant teismo posėdžiui, milicija ir teisėjas Šlenfuktas su dideliu triukšmu, neapykant ir grasinimais grubiai išvijo visus žmones iš teismo koridoriaus į gatvę. Salėje esantieji tikintieji buvo palikti laukti ir nesulaukti teismo! Teisėjas Šlenfuktas nusivedė kun. S. Tamkevičių į mažą kambariūkštį antrame aukšte, ir, dar uždusęs nuo žmonių vaikymo, paskubomis pradėjo teismo posėdį. Į teismo kambarį nebuvo įleistas nė vienas tikintysis, tik beveik jėga įsiveržė penki kunigai.

Teisėjas neleido kun. S. Tamkevičiui perskaityti savo paruoštą žodį. Kunigas, protestuodamas prieš teismo savivalę, apleido teismo kambarį. Teismas nagrinėjo bylą toliau.

Tuo metu tikintieji, išvyti į gatvę, kalbėjo rožančių. Milicininkas Dziegoraitis, baisingiausiai įtūžęs, puolė

vaikyti žmones. Bet įbauginti tikinčiuosius jam nepavyko, —atrodė, kad jis labiau išsigandęs ir pasimetęs; vieniems nustojus kalbėti rožančių, tuojau tęsdavo kiti. Šitoje maišatyje visų buvo vienas noras—kad nenutrūktų malda. Niekas nežiūrėjo ir nesugaudė, kada kuri paslaptis baigėsi ar prasidėjo, tik visa minia choru kartojo: „Sveika, Marija, . . . Sveika, Marija, . . . Sveika, Marija, . . .". Susidarius mažai pauzei, staiga pasigirdo giesmė „Marija, Marija".

(Šventai pakilusi tikinčiųjų nuotaika, teisiant kun. S. Tamkevičių):

Dalis jaunimo bandė patekti nors į teismo koridorių, bet trys milicininkai iš vidaus įsirėžę laikė duris, kad niekas nepatektų į vidų. Valdžios pareigūnų nuotaikas gerai charakterizavo vieno nepažįstamo piliečio, galbūt saugumiečio, žodžiai tikinčiųjų adresu, kuriuos, labiausiai įdūkęs, jis iššvoškė pro dantis: „Čia reikia tik automato . . ."

Teismas nutarė, kad kun. Sigitas Tamkevičius tikrai sulaužė tarybinius įstatymus ir buvo nubaustas teisingai.

Pasirodžius „nusikaltėliui" kun. S. Tamkevičiui lauke, minia kėlė ovacijas: vieni sveikino, kiti dovanojo gėlių, treti į kišenes kišo baudai sumokėti pinigus, o dar kiti pradėjo kleboną svaidyti į orą ir šaukti „valio". Milicininkai tik traukė pečiais: „O gal klebonas laimėjo, kad žmonės taip jį sveikina?"

Tai buvo moralinė pergalė—tikintieji nugalėjo dešimtmečiais slėgusią baimę, —jie dabar drąsiai reiškė savo solidarumą diskriminuojamiems savo vadams, o kartu ir protestą skriaudėjams.

* * *

Kybartų klebono kun. Sigito Tamkevičiaus
kalba Vilkaviškio Liaudies teisme

1978 m. spalio 19 d. Vilkaviškio rajoninis laikraštis „Pergalė" paskelbė, kad civilinis mirusiųjų minėjimas

Vilkaviškio rajono kapinėse įvyks lapkričio 1 d. 19 val. Kybartų mieste buvo iškabintos afišos, kuriose taip pat buvo priminta ta pati mirusiųjų pagerbimo data ir valanda. Tada aš iš sakyklos bažnyčioje paskelbiau, kad mes, tikintieji, lapkričio 1 d. melsimės už mirusius kapinėse 18 val. ir prieš 19 val. sugrįšime į bažnyčią, — taigi Kybartų ateistams nemaišysime pagerbti mirusiųjų.

Lapkričio 1 d. įvykiai Kybartuose susiklostė šitaip:

Nežinau, kieno nurodymu miesto afišose ant užrašo „19 val." buvo užklijuota „18 val.", o skelbimo pabaigoje vietoje pasirašiusio „Kybartų Vykdomojo komiteto", buvo užklijuotas užrašas: „Liaudies tradicijų taryba". Šitai buvo padaryta tyčia vėlai, kad neturėčiau galimybės pakeisti religinės eisenos į kapines laiką.

Lapkričio 1 d. 18 val. aš, Kybartų parapijos klebonas, drauge su tūkstantine tikinčiųjų minia procesijos tvarka ėjome į kapines. Kad nesutrukdytume automobilių eismo, ėjome pagrindinė Kapsuko gatvės šaligatviu ir po to pasukome į kapines vedančia šalutine Jakovlevo gatve. Prie kapinių mus pasitiko Kybartų ateistų išstatyti ruporai, kurie garsiai transliavo eilėraščius. Suėję į kapines, pamatėme kapinių viduryje ant pagrindinio tako pastatytą dengtą mašiną, ant kurios buvo pritvirtinti 4 į mus atsukti ruporai. Negalėdami pro automašiną praeiti, mes čia pat prie kapinių vartų meldėmės už mirusius, o tuo metu visą maldos laiką buvo garsiai transliuojami eilėraščiai. Palieku teismui nustatyti, kas padarė šį nusikaltimą, kurį LTSR BK 145 str. kvalifikuoja šitaip: „Kliudymas atlikti religines apeigas . . . baudžiamas laisvės atėmimu iki vienerių metų, arba pataisos darbais tam pačiam laikui, arba bauda iki vieno šimto rublių". Šitokiu nehumanišku elgesiu Kybartų ateistai įžeidė tikinčiuosius. Aš neprašau teismo, kad jis baustų kaltininkus, bet noriu, kad ateityje į mus, tikinčiuosius, būtų žiūrima kaip į lygiateisius Tarybų Sąjungos piliečius, o ne kaip į posūnius, iš kurių galima tyčiotis.

Po lapkričio 1 d. Kybartų m. vykdomasis komitetas nusiuntė Vilkaviškio raj. valdžiai skundą, kad aš suorganizavau lapkričio 1 d. 18 val. procesiją ir, eidamas pagrindinėmis Kapsuko ir Jakovlevo gatvėmis, sutrukdžiau automobilių eismui. Pasiremdama šiuo melagingu skundu, Vilkaviškio raj. Administracinė komisija nubaudė mane 50 rub. Iš Administracinės komisijos elgesio aiškiai jutau, kad ji veikia kažkieno inspiruota. Pavyzdžiui, Administracinės komisijos pirmininkas J. Urbonas net išdrįso tvirtinti, kad jis pats buvęs lapkričio 1 d. Kybartuose ir matęs, kad tikintieji ėjo į kapines pagrindine Kapsuko gatve, o ne šaligatviu. Viena komisijos narė pasiūlė mane bausti net 100 rub., t. y. dvigubai, negu leidžia įstatymas. Buvau gąsdinamas, kad nuo dabar už kiekvieną mano „prasižengimą" būsiu baudžiamas.

* * *

Kodėl aš lapkričio 1 d. su minia tikinčiųjų ėjau į kapines? Katalikų liturgija reikalauja Vėlinių metu melstis už mirusius, o tarybiniai įstatymai irgi nedraudžia melstis kapinėse už mirusius. Tam net nereikalingi specialūs leidimai (žr. LTSR BK Komentaras, 1974 m., 226 p.). Aš esu kaltinamas, kad suorganizavau religinę eiseną į kapines be valdžios leidimo. Taip, leidimo neprašiau, nes LTSR vykdomieji komitetai per visą pokario laiką nė vienam kunigui šitokio leidimo nedavė, nors LTSR Konstitucijos 48 str. teigia, kad Lietuvos TSR piliečiams garantuojamos žodžio, spaudos, susirinkimų, mintingų, gatvės eitynių ir demonstracijų laisvės. Konstitucija yra pagrindinis įstatymas ir jam negali prieštarauti jokie kiti įstatymai, įsakai ar valdžios instrukcijos.

(Drąsi ir argumentuota kun. S. Tamkevičiaus kalba, parengta teismo niekšiškumą parodyti):

LTSR Konstitucijos 50 str. teigia, kad „Bažnyčia Lietuvos TSR atskirta nuo valstybės . . .", t. y. valstybė

nesikiša į Bažnyčios reikalus ir nenurodo jai, kap reikia melstis, kas gali melstis ir pan.

Aš buvau Administracinės komisijos nubaustas, remiantis pasenusiais ir antikonstituciniais LTSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumo įsakais „Dėl LTSR BK 143 str. taikymo" (1966 m. gegužės 12 d.) ir „Dėl religinių susivienijimų nuostatų patvirtinimo" (1976 m. liepos 28 d.). Pagal šiuos abu ATP įsakus mes, tikintieji, esame visiškai beteisiai. Pavyzdžiui, rajono valdžia kada nori gali uždaryti bažnyčią, gali paimti šventus Mišių indus ir juos naudoti profaniniams reikalams. Kunigui nevalia nueiti į tikinčiojo žmogaus butą ir pakrikštyti kūdikį, pašventinti namą. Pagal ATP įsakus, kunigas negali vaiko pamokyti tikėjimo tiesų, nors šitai daryti yra jo pagrindinė paties Kristaus uždėta pareiga. Tikintysis negali sušelpti kito tikinčio žmogaus, kai šis ko nors stokoja. Kunigas be rajono valdžios leidimo negali nuvykti į kitą bažnyčią ir atlikti liturgines apeigas. Atvažiavęs kunigas svečias bažnyčioje negali be rajono valdžios leidimo aukoti šv. Mišių. Kiekvienas tikinčiųjų bažnyčiai padovanotas daiktas, pvz., kilimas, taurės, sietynai ar arnotas, automatiškai tampa vykdomojo komiteto nuosavybe.

Šie keli pavyzdžiai akivaizdžiai pailiustruoja, kokioje vergiškoje padėtyje mes, tikintieji, esame. Jeigu iš mūsų reikalaujama laikytis pasenusių, Konstitucijai prieštaraujančių, ATP įsakų, tada reikia iš naujo perredaguoti LTSR Konstituciją ir ten įrašyti, kad Lietuvos TSR Katalikų Bažnyčia yra pajungta valstybei ir privalo visur vykdyti valdžios potvarkius. Tikintiesiems draudžiamos gatvės eitynės, demonstracijos, nebent su specialiu valdžios leidimu.

* * *

Baigdamas noriu pridurti, kad aš iš rajono liaudies teismo nieko nesitikiu ir nelaukiu, nes jo sprendimas jau iš anksto žinomas. Vienintelis mano pageidavimas, kad rajono liaudies teismas mano mintis pasakytų Lietuvos TSR Vyriausybei, kuri privalo rimtai rūpintis, kad mūsų,

tikinčiųjų, teisės nebūtų pažeidžiamos, nes mes ne mažiau už ateistus uždirbame duonos ir ant mūsų pečių laikosi valstybės pastatas.

1978 m. gruodžio 1 d.

Tikinčiųjų teisėms
ginti Katalikų Komiteto narys
Kybartų klebonas
kun. Sigitas Tamkevičius

* * *

N. B. Kai teisėjas Šlenfuktas neleido perskaityti visos kalbos, tuomet kun. S. Tamkevičius ją įteikė teismui ir protesto ženklan apleido teismo salę.

KGB RUOŠIA KUN. S. TAMKEVIČIUI BAUDŽIAMĄJĄ BYLĄ

LTSR Valstybinio saugumo komiteto
Pirmininkui

Nuorašai:
Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų Komitetui
Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos Vyskupams

Kybartų klebono kun. Sigito
Tamkevičiaus, gyv. Kybartuose,
Darvino g. 12,

P a r e i š k i m a s

1978 m. birželio 1 d., man bevažiuojant į Vilnių, netoli Pirčiupio atsitiko avarija—mano mašina trenkėsi į Aleksandro Razvinavičiaus motovežimėlį. Autoinspekcija kaltu pripažino Razvinavičių (pridedu Varėnos autoinspekcijos nutarimą).

Praėjus dviem mėnesiam, apie šį įvykį sužinojo Valstybinio saugumo komiteto darbuotojai. Štai ką man

apie šio Komiteto pareigūnų veiklą papasakojo pats Razvinavičius, kol jis nebuvo jūsų bendradarbis. Aš jį aplankiau 1978 m. rugpjūčio 23 d. Kaip tik tą dieną jis buvo iškviestas į Šalčininkus, kur susitiko su iš Vilniaus atvykusiu saugumo darbuotoju. Atvykėlis smulkiai išklausinėjo apie įvykusią avariją, teiravosi, ar kartais aš nedavęs autoinspektoriams kyšio. Saugumietis ragino Razvinavičių nesutikti su autoinspekcijos nutarimu ir kreiptis į teismą, kad avarijos kaltininku likčiau aš. Žadėjo padėti laimėti bylą. Iš saugumiečio kalbos Razvinavičius supratęs, kad saugumas norįs jam padėti, o manęs labai nekenčiąs. Pareigūnas kalbėjo, kad aš esąs jiems labai pavojingas, bet jie neturį kaip prie manęs prisikabinti, o mane reikią sutvarkyti, bent sukompromituoti. Saugumo pareigūnas aiškinęs, jog Aukščiausiame Teisme teisėjai esą jo pažįstami, todėl Razvinavičius bylą tikrai laimėsiąs. Taip pat pažadėjęs Varėnos autoinspekcijoje „viską sutvarkyti" Razvinavičiaus naudai. Kadangi saugumietis prasitarė, jog Varėnos autoinspekcijoje iš mano avarijos bylos jau yra dingę keli puslapiai, tai jau aišku, kad saugumo pareigūnai „tvarko dokumentus". Saugumietis siūlėsi parašyti net pareiškimą į teismą, –pačiam Razvinavičiui užteksią tik pasirašyti. Už šią paslaugą saugumui pareigūnas pažadėjo per socialinį aprūpinimą Razvinavičiui išrūpinti paskyrą naujam motovežimėliui, kurį, kaip invalidas, Razvinavičius nusipirksiąs užmokėjęs tik 20 procentų jo kainos, t. y. 200 rub.

Razvinavičiui ši saugumo „pagalba" patiko, tačiau kėlė ir susirūpinimo, todėl, nieko aiškaus neatsakęs, nutarė pagalvoti.

Sekančią dieną, t. y. rugpjūčio 24 d., saugumiečiai vėl apsilankė Razvinavičiaus namuose, apžiūrėjo sudaužytą mašiną, ją nufotografavo ir vėl gundė kreiptis į teismą. Razvinavičius man rodė Šalčininkų saugumo viršininko paliktą telefono numerį, kad norėdamas galėtų paskambinti.

Razvinavičius, turėdamas tvirtą užnugarį, prašė, kad

aš jam padėčiau atsiremontuoti mašiną ir apmokėti draudimo inspekcijai reikalaujamą sumą—apie 800 rub. (tiek draudimas man buvo išmokėjęs už apdraustą mašiną). Matydamas Razvinavičiaus šeimoje skurdą ir jauno žmogaus gundymą į niekšybę, dėl kurios visą gyvenimą neturėsiąs ramios sąžinės, aš daviau Razvinavičiui 1400 rub. Jis liko labai patenkintas, atidavė man Varėnos autoinspekcijos nutarimą ir eismo taisykles, kuriose saugumietis raudonu pieštuku buvo pabraukęs tas vietas, kurias, jo žodžiais sakant, galima panaudoti mane kaltinant.

Po kokio mėnesio gavau Razvinavičiaus laišką, kuriame jis skundėsi, kad, atsisakydamas kreiptis į teismą, labai nukentėjęs: užpykdęs saugumiečius, praradęs, kaip nepatikimas, tarnybą kažkokioje įslaptintoje įmonėje ir iškritęs iš eilės gauti valdišką butą, ir reikalavo, kad kuo skubiau atsiųsčiau jam 1000 rub. Asmeniškai kalbėdamasis su Razvinavičiumi, mačiau, kad jis ir toliau palaiko ryšius su saugumo darbuotojais ir su jų pagalba nori mane šantažuoti, todėl nuo bet kokios pagalbos atsisakiau.

Šiuo metu Razvinavičius vėl yra „patikimas saugumui", dirba kaip dirbęs ankstyvesnėje įslaptintoje įmonėje ir ruošiasi teismo keliu mane apkaltinti dėl įvykusios avarijos.

(Saugumo pareigūnai turi savo konstituciją ir savo įstatymus):

Turėdamas mintyje visą šitą Jūsų vadovaujamo Komiteto pareigūnų veiklą, aš protestuoju, kad Valstybinis saugumo komitetas panaudojamas susidoroti su kunigu (LTSR BK 246 str. I d. pramato avarijos atveju kaltininkui 3 metus laisvės atėmimo).

Visiems yra aišku, kad už Razvinavičiaus pečių stovi visagalio Saugumo pareigūnai, kuriems lenkiasi įstatymai, teismai, prokurorai, advokatai, ekspertyzės ir visa, kas

gali būti panaudota jų tikrų ar įsivaizduotų priešų baudimui ar sunaikinimui.
1979 m. sausio 31 d.

Kun. Sigitas Tamkevičius,
TTG Katalikų Komiteto narys

* * *

Išrašas iš Varėnos
autoinspekcijos nutarimo

,,Kadangi pats A. S. Razvinavičius grubiai pažeidė kelių eismo taisyklių VI sk. 70 str. 2 p., nutariau dėl auto įvykio, kurio metu nukentėjo Razvinavičius, prieš vairuotoją Tamkevičių atsisakyti kelti baudžiamąą bylą, kaip nesant jo veikloje nusikaltimo sudėties."

Vyr. kelių priežiūros inspektorius
milicijos leit. T Graževičius

,,Tvirtinu"
Varėnas raj. VRS Viršininkas
milicijos papulk. L. Mališauskas

* * *

Vasario mėn. pradžioje Varėnos prokuratūra davė bylai eigą. Tardymui buvo iškviesti: Razvinavičius, kun. Tamkevičius ir liudininkai.

Laukiama naujo Linčio teismo, kuriame nematomu, tačiau pagrindiniu, linčiuotoju bus KGB. Ar tai nebus pradžia saugumo akcijos prieš Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų Komiteto narius?

* * *

KGB PRIEŠ KUN. JUOZĄ INDRIŪNĄ

Kauno m. Prisikėlimo parapijos vikaras kun. Juozas Indriūnas 1979 m. sausio 14 d. savo pamoksle iškėlė eilę

faktų, kad aukštųjų mokyklų kai kurie amoralūs dėstytojai prievarta tvirkina studentes ir tokiu būdu žaloja Lietuvos jaunimą. Studentė, norėdama gauti įskaitą, verčiama tapti ištvirkėlio dėstytojo auka.

(Ištvirkėliai bijo viešo žodžio):

Šiuo metu kovoti prieš partiniais bilietais apsišarvavusius ir valdžios palaikomus diplomuotus jaunimo moralės duobkasius nėra jokių kitų priemonių, išskyrus viešą žodį, todėl kun. Indriūnas ir paminėjo prof. T. Šiurkaus, dėstytojo Ž. Dagio ir kt. pavardes, tikėdamasis, kad būsiąs užkirstas kelias jaunimo luošinimui.

Po pamokslo kaip širšės sujudo Kauno Med. Instituto vadovai ir KGB. Per Kauno arkivyskupijos kuriją buvo pareikalauta, kad kun. Indriūnas atšauktų „šmeižtą", nes būsiąs patrauktas baudžiamojon atsakomybėn. Kunigas nenusigando ir savo žodžių neatšaukė. Šiuo metu KGB ruošia prieš kun. Juozą Indriūną baudžimąją bylą.

Kauno m. tikintieji, pergyvendami dėl mylimo kunigo likimo, pasiuntė įvairioms valdžios instancijoms eilę pareiškimų. Štai vienas iš jų, pasirašytas trijų šimtų tikinčiųjų:

Kauno m. Vykdomojo komiteto
Pirmininkui

Išgirdę, kad Kauno Medicinos Instituto vadovai per Kauno kuriją nori priversti kun. J. Indriūną atšaukti taip vadinamą „melą" apie mirusio prof. T. Šiurkaus mirties aplinkybes, labai pasipiktinome. Prof. T. Šiurkaus mirties aplinkybės kauniečiams yra puikiai žinomos. Jūsų bandymas tokį visuotinai žinomą faktą užtušuoti meta didelį šešėlį Jums ir sukelia liaudies nepasitikėjimą Jūsų įstaigomis.

Tokių liūdnai pagarsėjusių faktų yra pilnos mūsų aukštosios mokyklos, bet išugdyta vergiška baimė sukausto mūsų studentiją įvykusius faktus patvirtinti. Jaunuolės, norėdamos bet kokia kaina baigti aukštąjį mokslą,

įžūlų ir amoralų dėstytojų elgesį egzaminų metu slepia nuo visuomenės arba pasakoja tik artimiausiems asmenims, labiausiai maldaudamos apie tai niekam nesakyti.

Ilgiau tylėti negalime! Mes, kuriems rūpi mūsų Tautos ateitis, protestuojame prieš bandymą paneigti iškeltus faktus. Tokiomis priemonėmis neišgelbėsite mokyklos prestižo, —tik dar labiau paskatinsite blogį. Amoralus dėstytojų elgesys turi būti visuomenės pasmerktas, ir būtina panaudoti visas galimas priemones tokiems nusikaltimams išaiškinti.

Siūlome sudaryti komisiją iš atitinkamų įstaigų ir visuomeninių atstovų, kurie išsamiai ištirtų panašius faktus ir galutinai užkirstų kelią blogiui.

Kauniečiai (300 parašų)

* * *

„LKB KRONIKAI"—7 METAI

Š. m. kovo 19 d. sueina 7 metai, kai „LKB Kronika" 1972 metais pasibeldė į negausių skaitytojų duris. Mažas tiražas, trūkumas informacijos ir skaitytojų baimė Kronikai buvo sunkiai įveikiamos kliūtys. Po kelių mėnesių Kronika patenka į čekistų rankas ir šiai „pavojingai valstybinei nusikaltėlei" užvedama baudžiamoji byla Nr. 345. Po baudžiamosios ekspedicijos 1973 m. lapkričio mėn. čekistai triumfavo—Kronika likviduota! Tačiau ji nemirė. Bėgo metai, o su jais gausėjo informacijos, drąsėjo žmonių širdys, plėtėsi skaitytojų ratas, — Kronika peržengė Tėvynės sienas ir daugeliui atidarė akis.

(LKB Kronika—Tautos sąžinė, kovojančios Bažnyčios balsas):

Šiandien Kronika—Tautos sąžinė, kovojančios Bažnyčios balsas ir visą pasaulį apskriejantis pagalbos šauksmas.

Kronikos nebūtų be plumpų, nijolių, lapienių, be tauriausių lietuvių aukos. Todėl Kronika labiausiai yra dėkinga tiems, kurie dėl tiesos žodžio kenčia už spygliuotų vielų.

Kronika būtų silpnutis kūdikis, jei nebūtų šimtų lietuvių, rizikuojančių laisve, bet kruopščiai renkančių žinias, platinančių ir skaitančių tuos paprastus, bet skausmu bei heroizmu persunktus puslapius.

Kronika be galo dėkinga broliams ir sesėms Vakaruose, nes be jų kruopštaus triūso tiesos žodis atsimuštų į geležinę uždangą ir tik aidu sugrįžtų, nepasiekęs plataus pasaulio.

(Kronika gyva—Tauta gyva):

Daugelis klausia, kodėl Kronika gyva? Kodėl čekistai per septynerius metus jos nepasmaugė? Kronika gyva ir ji nemirs, nes Tauta gyva, nes gyvos maldai sudėtos rankos!

„LKB Kronikos" redakcija

* * *

MŪSŲ KALINIAI

Čistopolis. Lietuviškosios Helsinkio grupės narys Viktoras Petkus iš Vladimiro kalėjimo perkeltas į Čistopolio kalėjimą. Vladimiro kalėjimas, ruošiantis 1980 m. Olimpijadai, buvo panaikintas ir perkeltas į sunkiai pasiekiamą Čistopolį.

Dabartinis Viktoro Petkaus adresas:

422950 Tatarskaja ASSR
Čistopol, Uė 148 st. 4.

* * *

Uljanovskas. 1979 m. sausio 20 d. Ona Pranskūnaitė baigė atlikti bausmę už „LKB Kronikos" dauginimą bei platinimą ir išleista į laisvę. Tą pačią dieną vakare lėktuvu

ji sugrįžo į Kauną. Kauniečiai Pranskūnaitę ærodrome sutiko su gėlėmis; keliose vietose buvo suorganizuoti iškilmingi sutikimai. Ona Pranskūnaitė sugrįžo išvargusi, bet su labai gera nuotaika.

* * *

Potma.

Rašo Tautos kankinys P. Paulaitis:

Aš vis iriuosi pirmyn. Jau peržengiau 32 metus, beliko dar trys su priedu. Aš ramiu žvilgsniu žiūriu į ateitį, kuri bus gera, jeigu ir ne man, bet mano Tėvynei, mano tėvynainiams tai tikrai. Tačiau visuomet ir visur—Fiat voluntas Tua!

Man belieka visiems tėvynainiams padėkoti ir dar karščiau Jus visus pamilti ir aukotis už bendrą ir teisėtą visų laisvės reikalą. Kiekvienas iš už spygliuotų vielų mane pasiekiąs gerų Brolių ir Sesių nuoširdus žodis man lyg balzamas: užtemdo visus trūkumus, sušvelnina kiekvieno dyglio, kurių čia taip gausu, sukeltą skausmą ir, rodos, kai esi lydimas mylimų širdžių, ne taip žiaurus tas okupacijos jungas, kurį metų metais tenka vilkti šalia gyvenimo. Bet kaip padėkoti toms mylimoms širdims, kurios mane prisimena, kurios man nors retkarčiais parašo? Juk mano galimybės—tai paukščio nukirptais sparnais . . .

Sveikata. Negalavimų atrodo niekam netrūksta. Pasikėsinimų į sveikatą neišvengiu, ypač žiemos metu. Tai visokie gripai, artritai, reumatizmai ir panašūs negalavimai. Bet kol kas tai nereikšmingos smulkmenos, į kurias neverta perdaug kreipti dėmesio: užeina, praeina ir viskas savo vietoje. O galvoti ir rūpintis yra apie daug ką svarbesnio. Aš nebežinau ir kaip besidžiaugti Maironiu:

Dabar nė mirties, aš gyvatos prašau:
Aš noriu gyventi, kariauti!
Man suteikė jėgas Aukščiausias, žinau,
Ne ašaroms veidą beplauti . . .

Už viską—Deo gratias! Ir visame kame—Fiat voluntas Tua!

* * *

Petras Paulaitis yra viena tauriausių lietuvių asmenybių. Rusai Sacharovo vardo tribunole Kopenhagoje tvirtino, kad Paulaitis—moralinio tyrumo pavyzdys. Kronika prašo brolius išeivijoje nuolat ir nuolat minėti ilgamečio Tautos kankinio Petro Paulaičio pavardę. Reikalaukime greičiau išleisti jį į laisvę!

Petro Paulaičio adresas:

Mordovskaja ASSR
stancija Potma,
p/o Lesnoj 385/19-3

* * *

Potma. 1978 m. spalio 20 d. Elena Lapienienė aplankė savo vyrą Vladą Lapienį, tebekalintį 19-jame Mordovijos lageryje (kartu su Petru Paulaičiu). Prieš ir po pasimatymo Lapienienė buvo kuo kruopščiausiai iškrėsta. Čekistė Maša išrengė ją iki nuogumo, išdraskė kasas, sukinėjo, lankstė, apžiūrėjo net kojų padus, ar ten kartais neprilipdytas koks „antitarybinis popierėlis". Tiesiog sunku suprasti, kad valstybė taip gali drebėti prieš tiesos žodį, užrašytą ant popieriaus skiautės. Lapienienei nebuvo leista įduoti vyrui siuntinio, nors kalinys, atlikęs pusę skirtos bausmės, turi teisę siuntinį gauti.

* * *

Vladas Lapienis rašo iš lagerio:

„Pakol pareinu po pietų iš valgyklos iki gyvenamos patalpos kartais suvalgau net visą riekę duonos . . ."

Priverstinis darbas, alkis, nuolatiniai pažeminimai ir bausmės—tai sovietinių lagerių kasdienybė.

* * *

Vlado Lapienio teismo metu KGB norėjo jo žmoną Eleną panaudoti liudininke prieš savo vyrą, tačiau ši išpoškino, kad saugumiečiai kratos metu elgėsi grubiai ir paėmė daug religinės literatūros. Nepaisant to, teismas panaudojo Lapienienės pasakymą, kad jai niekas nekliudo lankyti bažnyčią, kaip įrodymą, kad Lietuvoje esanti tikėjimo laisvė.

Tiesa, Elenai Lapienienei, paprastai kulinarei, tikrai niekas nekliudo nueiti į bažnyčią, tačiau ji au daugiau kaip 10 metų laukia žmoniškesnio komunalino buto ir jo negauna, nors seniai yra pirmoje eilėje, o kasmetinės komisijos pripažįsta, kad jos butas visiškai blogas.

Darbavietėje, išleisdami Lapienienę į pensiją, irgi neužmiršo, jog ji tikinti—negavo net slurdžiausios dovanėlės (kitiems jos duodamos!) nors visą laiką kuo sąžiningiausiai atliko savo pareigas.

Kartą Lapienienė paprašė profsąjungos pirmininkę F. Sterskaja talonėlio kilimui nusipirkti, o ši, žinodama, kad kulinarė tikinti, atšovė: „Niekada negausi!"

* * *

ŽINIOS IŠ VYSKUPIJŲ

Vilnius. Petrui Anilioniui užėmus Religijų reikalų tarybos įgaliotinio postą, iškarto pasijuto jo „rūpestis" Bažnyčios reikalais. Lietuvos kunigai jau trečias mėnuo neturi liturginių kalendorių. Pasirodo, kad net tokiam kalendoriui atsispausdinti leidimą gali duoti tik Kremlius!

* * *

Adutiškis. 1979 m. pradžioje Adutiškio parapijos klebonas kun. Bronius Laurinavičius įstojo į lietuviškąją Helsinkio grupę, kurios tikslas visuomeniniais pagrindais tikrinti, kaip Sovietų Lietuvoje laikomasi Helsinkio nutarimų. Kun. B. Laurinavičius yra vienas iš uoliausių ir drąsiausių Vilniaus arkivyskupijos kunigų. Jo pareiškimai daug kartų buvo įdėti į „LKB Kronikos" puslapius.

Kaunas. Kauno arkivyskupijoje 1978 m. gruodžio pradžioje buvo sudarytas kunigų perkėlimo projektas ir pateiktas RRT įgaliotinio P. Anilionio užtvirtinimui.

Net du mėnesius P. Anilionio įstaiga su KGB suko galvas, kaip atmesti saugumui nepriimtinus kunigų paskyrimus. Projekte buvo pramatyta iš Kauno arkivyskupijos kanclerio pareigų atleisti kun. Izidorių Butkų, o į jo vietą paskirti Kauno archikatedros kleboną Pr. Juozapavičių. Vasario 1 d. Anilionis vyskupo projektą atmetė, motyvuodamas, kad „nereikia skriausti kun. Juozapavičiaus". Įgaliotinis nedrįso pasakyti, kad „nereikia skriausti mūsų žmogaus kun. Izidoriaus Butkaus".

* * *

Kaunas. Šančių bažnyčios klebonas kun. Alfonsas Lapė uždraudė moksleiviams bažnyčioje garsiai kalbėti rožančių, o kiek vėliau uždraudė būriu eiti ir kryžiaus kelius. Kauniečiai negali atsistebėti klebono ištikimybe laikantis sovietinių instrukcijų.

* * *

Viduklė. 1978 m. lapkričio 16 d. Viduklės klebonas kun. Alfonsas Svarinskas buvo nubaustas 50 rub. už religinės Vėlinių procesijos suorganizavimą į kapines lapkričio 1-ją dieną. Klebonas buvo prašęs valdžios leidimą, tačiau jo negavo. Nesutikdamas su bauda, kun. Svarinskas kreipėsi į Raseinių rajono teismą. Rajono valdžia, bijodama tikinčiųjų demonstracijos prie teismo pastato, paskyrė kun. Svarinsko bylai nagrinėti tą pačią dieną, kai Viduklės bažnyčioje turėjo būti Advento rekolekcijos. Viduklės klebonas paprašė teismo pirmininką E. Jarą, kad teismo posėdį atidėtų, nes jis, parapijos klebonas, negalįs minią žmonių palikti bažnyčioje ir atvykti į teismą. Teismo pirmininkas sutiko, bet, spaudžiamas „iš viršaus", kleboną apgavo ir be jo išnagrinėjo bylą. Teismas pripažino, kad klebonas pažeidęs sovietinius

įstatymus ir administracinės komisijos bivęs teisingai nubaustas.

Kadangi kun. Alfonsas Svarinskas baudos nemokėjo, tai 1979 m. sausio 31 d. į Viduklės kleboniją atvažiavo Raseinių teismo vykdytojas, ir klebonui nesant namuose, paėmė importinį kavos servyzą, kainuojantį apie 150 rub., ir jį pardavė komiso parduotuvėje už 52 rub. Kažkodėl teismo vykdytojas nepaėmė tarybinio servyzo, kainuojančio 70 rub., kurio visai būtų užtekę atlyginti nesumokėtai baudai.

* * *

Telšiai. 1979 m. sausio 19 d. Religijų reikalų tarybos įgaliotinis visą dieną auklėjo Telšių kunigus ir vyskupijos valdytoją kun. Antaną Vaičių. Pokalbiuose dalyvavo ir Telšių m. Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas Jankus. Įgaliotinis buvo labai nepatenkintas, kad Telšių katedroje be valdžios žinios daromos bažnytinės iškilmės, kuriose dalyvauja daug kunigų, klierikų ir jaunimo. Be to, katedroje per Mišias, jo nuomone, patarnauja per daug vaikų. Visa tai draudžią „Religinių susivienijimų nuostatai". Katedros klebonas kun. Juozas Pačinskas net raštu pasižadėjo, jog ateityje nenusikals sovietiniams įstatymams. Katedros vikarui kun. Jonui Kauneckui buvo grasinama, kad už pamokslus jis gali būti net teisiamas. Kun. Kauneckas jau nusikalsta vien tik dalyvaudamas tikinčiųjų teisėms ginti katalikų Komitete. Pokario metais žmonės už vieną parašą buvo sodinami 10-iai metų į kalėjimą, o kun. Kauneckas jau ne vienu parašu yra prisidėjęs prie Komiteto veiklos.

* * *

1979 m. sausio 22 d. Telšių ligoninės vyr. gydytojas Janulionis apkaltino medseserį Mockevičienę, kad ji krikštijanti vaikus. Dėl šios priežasties ją net kelis kartus siuntinėjo tardymui į Telšių Saugumą. Po kelias valandas

turi laukti saugumiečių, nors kaip vienintelė šeimos maitintoja turi begalės darbo.

* * *

Prienai. 1978 m. lapkričio 16 d. naktį tikintieji ant vadinamo Nuotakų kalno pastatė 5 m. aukščio kryžių, ant kurio užrašė: „Viešpatie, saugok mūsų jaunimą nuo bedievybės!" Neilgai pravažiuojantieji pro kryžių kėlė kepures Nukryžiuotajam, —lapkričio 26 d. naktį KGB jį sunaikino.

* * *

Vilkaviškis. 1978 m. pabaigoje Vilkaviškio raj. Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas Juozas Urbonas vėl organizavo rajono parapijose vadinamų „sutarčių" atnaujinimą. Deja, visos J. Urbono pastangos nuėjo niekais. Labiausiai buvo varginami dėl „sutarčių" Didvyžių ir Gižų parapijų tikintieji. Klausučių apylinkės pirmininkas Adomas Gudynas sakė, kad „sutartis" reikėsią atnaujinti kiekvienais metais.

* * *

Kėdainiai. 1978 m. spalio 17 d. Kėdainių raj. Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas A. Juškevičius sukvietė į Vykdomojo komiteto rūmus rajono kunigus ir skaitė jiems paskaitą apie religinius kultus. Paskaitos metu aiškino, kad nepilnamečiams nevalia patarnauti Mišioms, dalyvauti procesijose, kunigui nevalia be rajono leidimo kitoje parapijoje laikyti pamaldas ir kt. Pavaduotojas Juškevičius pastebėjo, jog panašūs „pasikalbėjimai" būsią kiekvienais metais.

* * *

1978 m. gruodžio 18 d. Kėdainių rajono Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas Juškevičius išbarė Pagirių kleboną kun. Joną Survilą už tai, kad Pagirių

bažnyčioje vaikai patarnauja Mišioms r gieda per pamaldas.

—Tik ką atsikėlei į mūsų rajoną ir au pradėjai vaikus agituoti, —barė pavaduotojas. —Juk žnai įstatymus!

—Taip žinau. Evangelijoje yra užrašyti žodžiai: „Leiskite mažutėliams eiti pas mane!"

Klebonas atsisakė nušalinti vaikus nuo altoriaus.

* * *

Salos. 1979 m. sausio 3 d. į Salas atvyko Rokiškio raj. Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas Firas su RRT įgaliotinio pavaduotoju Raslanu (KGB darbuotoju). Pareigūnų nuomone, Salų parapijos komiteto pirmininkė Leonora Bartkienė netinkanti šioms pareigoms. Valdžiai geriau tiko buvęs pirmininkas, kuris neseniai buvo atleistas iš pareigų.

Salų ateistai deda dideles pastangas, kad Salų klebonas kun. Petras Nykštus būtų iškeltas į kitą parapiją. Atvykę pareigūnai teiravosi, kaip seniai kun. Nukštus dirbąs Salų parapijoje, ir sakėsi dėl jo pasikalbėsią su vysk. Krikščiūnu. Tikriausiai vyskupas bus verčiamas valdžios nemėgstamą kunigą nubausti, t.y. perkelti į kitą parapiją.

* * *

Višakio Rūda—Nemirai.

(Kunigams draudžiama lankyti savo parapiečius):

Kelios ištraukos iš kun. Gvidono Dovydaičio pareiškimo Šakių raj. Vykdomajam komitetui:

„1978 m. lapkričio 26 d., po pamaldų Nemirų bažnyčioje nutariau aplankyti keletą šeimų. Paprašiau vairuotuoją, kad mane pavežėtų iki Čepajevo kolūkio gyvenvietės. Man išeinant iš vieno namo, prie durų laukė du vyrai: kolūkio inžinierius Mindaugas Karnauskas ir Pranas Sutkus. Pasisakė esą draugovininkai ir pareiškė, kad man lankyti žmonių negalima. Esu girdėjęs, kad kai

kuriose šalyse negrams draudžiama įeiti į baltųjų kvartalus, bet tas turbūt buvo seniai. Mano odos spalva, atrodo, niekuo nesiskyrė nuo čiabuvių Čepajevo kolūkio kolūkiečių. Tvarkos saugotojai pasisiūlė mane nuvesti prie automašinos. Kai atsisakiau jų paslaugų, tada pagrasino, kad nerasiąs mane atvežusios automašinos ir man reikėsią eiti namo pėsčiomis. Maniau, kad tai paprastas nerimtų žmonių pokštas, bet, matyt, klydau. Minėti vyrai nebuvo eiliniai chuliganai, —jie veikė įstatymo vardu. Kai man reikėjo grįžti namo, prie kelio nebuvo nei vairuotojo, nei automašinos; veltui tamsią naktį braidžiojau purvinu keliu jos ieškodamas.

Kaip vėliau paaiškėjo, prie mano vairuotojo prisistatė visas būrys draugovininkų ir reikalavo pasišalinti. Tarp jų buvo: Mindaugas Karnauskas, Pranas Sutkus, Liudas Žamba (kolūkio pirmininko pavaduotojas), Žambienė, Cigana ir Albinas Grikeitis (kolūkio buhalteris). Tvarkos saugotojai norėjo išsukinėti automašinos vintilius ir galiausiai jau važiuojantį, palydėję grąsinimu: „Jeigu sustosi ir lauksi, tada mes peiliu supiaustysime padangas".

* * *

Dabartinės LTSR Konstitucijos 39 str. diskriminuoja kolūkiečius, nes jų poilsį paveda reguliuoti kolūkio vadovams, o šie taip sureguliuoja, kad kolūkiečiui nelieka laisvo net sekmadienio. Net baudžiauninkai turėdavo laisvų dienų. Vadinamais buožių laikais mano tėvas ganė pas buvusio LTSR KP pirmojo sekretoriaus Antano Sniečkaus tėvą, bet ir šis sekmadieniais ir šventėmis išleisdavo piemenuką į bažnyčią. Čepajevo kolūkiečiai šiuo atžvilgiu gyvena sunkesnėse sąlygose. Kolūkiečiai nusiskundžia, kad net atlaidų ir žymesnių švenčių metu, norinčius nueiti į bažnyčią, kolūkio vadovai išvadina davatkomis ir neišleidžia . . ."

Nemirai, 1978 m. gruodžio 2 d.

Nemirų parapijos klebonas
kun. Gvidonas Dovydaitis

Slabadai. 1979 m. sausio 18 d. kun. Antanas Lukošaitis lankė Slabaduose (Vilkaviškio raj) tikinčiųjų šeimas. Juodupėnų apylinkės pirmininkas A. Pečiulis sulaikė kunigą ir sakė reikėsią vykti pasiaiškinimui į rajoną, tačiau kun. Lukošaitis nekreipė į pareigūno perspėjimą dėmesio ir toliau lankė parapiją.

* * *

Vištytis. 1978 m. vasarą buvo dekoruojama Vištyčio bažnyčia. Pagal seną paprotį, kai bažnyčioje vykdomi didesni darbai, kas nors iš tikinčiųjų pereina per parapiečių butus, paragindami savo auka prisidėti prie remonto darbų; jei kas ta proga duoda auką, ji atiduodama į bažnyčios kasą. Augustinas Snabaitis pasielgė panašiai, tačiau apie šią Snabaičio „nusikalstamą veiklą" sužinojo Vilkaviškio rajono pareigūnai . . . Na, ir prasidėjo žmogaus tąsymas.

(Auka bažnyčiai—nusikaltimas):

Rugsėjo pradžioje milicininkai lankėsi Snabaičio namuose, darbovietėje, kvietė jį į rajoną, kur tardė, grasino už padarytą „nusikaltimą" kalėjimu; iš milicijos vežė pas rajono VK pirmininko pavaduotoją Urboną, kuris vėl tardė ir grasino teismu.

Spalio mėn. į miliciją buvo iškviesti keli Vištyčio tikintieji, kurie buvo tardomi, kaip Snabaitis rinkęs aukas. Tikintieji aiškino, kad aukas bažnyčiai jie davę laisvai, be to, su savo pinigais jie galį daryti, ką norį.

Parapijos klebonas kun. Kazimieras Montvila, matydamas terorizuojamus parapiečius, nuvažiavo į rajoną pas Urboną jų ginti. Pareigūnas klebonui įrodinėjo, kad čia padarytas rimtas nusikaltimas, sulaužyti įstatymai.

—Mes tuos jūsų įstatymus žinome: jie nieko mums neduoda ir nieko neleidžia, ir mes nebijome, jei mus bausite, —atsikirto kun. Kazimieras Montvila.

(Parapijos šeimininkai tie, kurie lanko bažnyčią ir jai aukoja):

Spalio pabaigoje į Vištytį atvyko rajono komisija tikrinti parapijos finansų, bet patikrinti taip ir nepasisekė. Vėliau atvyko kleboną „auklėti" pats Urbonas ir rajono teisėjas Stankaitis. Šis su įtūžimu šaukė, kad tikrieji bažnyčios šeimininkai yra apylinkė ir rajonas. Tačiau kai jie bandė be klebono žinios įeiti ir apžiūrėti bažnyčią, klebonas atsistojo tarp durų ir užprotestavo:

—Kai jūs lankysite bažnyčioje pamaldas, tada būsite jos šeimininkas ir galėsite įeiti į bažnyčią.

Nuo šiol Vištyčio parapijoje jokios finansinės knygos nevedamos. Kadangi „Bažnyčia atskirta nuo valstybės", tai parapines pajamas turi teisę kontroliuoti ne kažkokie urbonai, o tikrieji parapijos šeimininkai.

* * *

Onuškis (Trakų raj.). 1979 m. sausio 16 d. Vievyje mirė kun. Jonas Voveris, apie 40 metų dirbęs pastoracinį darbą įvairiose Kaišiadorių vyskupijos parapijose. Prieš mirtį velionis pageidavo, kad būtų palaidotas gimtinės parapijoje—Onuškio bažnyčios šventoriuje. Vyskupijos valdytojas Juozas Andrikonis kreipėsi į Religijų reikalų tarybos įgaliotinį Anilionį. Šis liepė tartis su rajono valdžia, o pastaroji vėl siuntė pas Anilionį. Pagaliau įgaliotinis, nežinodamas kaip išsisukti, pareiškė „neturįs tokiems raštams specialių blankų". Laidotuvių dieną įgaliotinis Anilionis paskambino vyskupijos valdytojui ir liepė nepaisyti velionio kunigo valios, bet klausyti rajono valdžios. Tokiu būdu, kun. Voveris buvo palaidotas Onuškio parapijos kapinėse.

(Nevykdoma mirusio kunigo valia):

Lietuvos kunigai ir tikintieji vis labiau pradeda kelti klausimą, **ar verta iš viso prašyti panašių leidimų**. Iki šiolei dalis kunigų dar vis gyvena iliuzijomis ir nesupranta ateistų klastos.

TARYBINĖJE MOKYKLOJE

Lietuvos katalikai mokiniai yra labai dėkingi Vatikano radijui, pasakojančiam apie moksleivių pasipriešinimą prievartiniam bedievinimui.

(Katalikai mokiniai dėkingi Vatikano radijui):

Labai būtų gera, jei Vatikano radijas šeštadienio laidose paruoštų 10 minučių programėlę, skirtą moksleiviams. Reikia daug pagalbos, kad mūsų moksleiviai išaugtų pilnaverčiais žmonėmis. Šiuo metu jie apie tikėjimą ir tėvynę . . . girdi tik melą.

* * *

Viena Aukštaitijos mokytoja rašo: „Mūsų mokykloje yra nuostabių vaikų. Viena aštuntokė taip užbaigė savo rašinį: „Tad rinkimės drąsą, ugdykime savo valią, o, reikalui esant, stosime ginti mūsų Lietuvą!"

* * *

Telšiai. Jau daug metų Telšių V-je vid. mokykloje dėl tikėjimo yra terorizuojama mokinė Fabijonavičiūtė (V kl. mok.). Štai kai kurie faktai:

(Terorizuojami mokiniai dėl tikėjimo):

1977 m. spalio mėn. mokyklos direktoriaus pavaduotoja perspėjo mokinę, kad ji nelankytų bažnyčios. Tais pačiais metais pavaduotoja dar kelis kartus baugino mergaitę, klausinėdama, kada gi ji pasitaisys ir nustos vaikščiojusi į bažnyčią.

1979 m. sausio 18 d. klasės susirinkime auklėtoja Butkevičienė teigė, kad tik pionierius yra visiems pavyzdys, o tikintysis niekada nebus pavyzdžiu kitiems.

Mokyt. Gudienė per matematikos pamoką prieš visą klasę tyčiojosi iš Fabionavičiūtės: „Vienuolynų dabar nėra ir nebus, —tai kur tu, būdama tikinti, prisiglausi?"

Pagaliau 1979 m. sausio pabaigoje darbavietėse buvo perspėti Fabionavičiūtės tėvai. Buvo grasinama, jei nesutvarkysią savo dukros, tai juos sudoros saugumas. Reikia stebėtis lietuvių vaikų tvirtumu—jie atlaiko ištisos mokytojų armijos puolimą ir net saugumo tardymus.

* * *

Originale iškirpta po pusę puslapio 51-o ir 52-o.

Šiauliai. 1978 m. spalio mėn. Šiaulių 12-os vid. mokyklos direktorė A. Gužaitytė ir auklėtoja I. Savickienė kamantinėjo Xd kl. mokinį Zigmą Lemkį, kodėl jis lanko bažnyčią ir patarnauja šv. Mišioms.

—Ką galvoji ateityje daryti? Juk žinai, kad mokiniams negalima lankyti bažnyčios! Tavęs laukia tamsi ateitis, — plyšojosi direktorė.

Lemkys tvirtino savo:

—Ėjau į bažnyčią ir eisiu.

Tuomet direktorė išsikvietė mokinio motiną Birutę Lemkienę ir jai postringavo, kad Zigmo siela sužalota, kad jam gresia pašalinimas iš mokyklos ir laukia kiti įvairūs nemalonumai. Motina iš direktoriaus kabineto išėjo apsiverkusi.

Maža to, Šiaulių miesto KGB pareigūnai lankosi 12-os vid. mokyklos direktoriaus kabinete, kur „auklėjimui" kviečiamas ir Zigmas Lemkys.

KGB visoje Lietuvoje deda ypatingas pastangas užverbuoti šnipais šv. Mišioms patarnaujančius moksleivius.

Saugumiečiai tokiu būdu tikisi pravesti į Kunigų seminariją daugiau savo agentų.

* * *

Pagiriai (Kėdainių raj.). 1978 m. gruodžio 5 d. Pagirių vid. mokykloje buvo apsvarstytas I-jo trimestro mokinių

pažangumas ir perskaityti griežti papeikinai VI kl. mok. Romui Šapnagiui, VII kl. Juliui Širkai o Vidmantui Zupkai net įrašytas papeikimas į pažymiųknygelę už . . . patarnavimą Mišioms. Mokiniai aiškinos, kad tikėjimas yra laisvas. VII kl. vadovė Laima Duliauskienė tvirtino, kad tik kitose šalyse yra laisvas tikėjinas, o Sovietų Sąjungoje tos laisvės nėra.

* * *

Siesikai (Ukmergės raj.). 1978 m. lapkričio 28 d. Siesikų vid. mokyklos direktorius Latvys terorizavo Mišioms patarnaujančius moksleivius: Raimondą Tiškų, Antaną Maželį ir Egidijų Tarnauską. Mokytojų kambaryje vaikai buvo tardomi, barami ir bauginami. Jiems buvo uždrausta ateityje patarnauti šv. Mišioms.

* * *

Kapsukas. 1978 m. lapkričio mėn. pradžioje Kapsuko VI vid. mokyklos pionierių vadovė Razvanavičienė prievartavo mok. Viliją Žitkutę ir Jūratę Petruškevičiūtę stoti į pionierius. Mergaitės atsisakė. Tuomet pionierių vadovė paklausė, gal jos tikinčios Dievą? Mokinės prisipažino tikį.

—O į bažnyčią einatę?

—Einam.

—Maldaknyges turite, —tardė toliau vadovė.

—Turime, —drąsiai atsakinėjo moksleivės.

Tada Razvanavičienė pastatė mergaites prieš klasę ir pradėjo auklėti mokinius: „Jei ne Leninas, —dūsavo mokytoja, —jos būtų nesimokę, o ganę žąsis; o dabar jos bijo nešioti ženkliuką! Štai kur auga tautos priešai!" — sviedė mokytoja pilnus paniekos žodžius tikinčioms moksleivėms.

(Grubus mokytojos fanatizmas):

Auklėtoja Razvanavičienė—pavyzdys, kaip pataikavi-

mas okupantui išauga iki grubaus fanatizmo. Tautos priešas ne tas, kuris nesisega okupanto atnešto ženkliuko, bet tas, kuris prievarta nori jį įsegti.

* * *

Aukštadvaris (Trakų raj.). 1978 metų spalio 15 d. Aukštadvario bažnyčioje vyko atlaidai. Pamaldose kartu su suaugusiais dalyvavo ir mokiniai: VIII kl. Juozas Kaliukevičius, VIII kl. Lilijana Špiliauskaitė, VII kl. Talvydas Špiliauskas ir kiti. Sekančią dieną mokyklos part. sekretorius direktoriaus pavaduotojas Antanas Verseckas pamokos metu barė J. Kalinkevičių, grasindamas, jei jis dar eisiąs į bažnyčią, sumažinti elgesio pažymį. Praėjusiais mokslo metais šiems mokiniams jau buvo sumažintas elgesio pažymys už bažnyčios lankymą. Mokytoja Brunzienė, išsikvietusi Lilijanos Špiliauskaitės motiną, jai grasino, kad už tikėjimą sumažinsią jos dukrai elgesio pažymį. Be to, griežtai įspėjo motiną, kad Lilijana daugiau niekados neitų į Aukštadvario bažnyčią.

Mokytojai L. Špiliauskaitę be tėvų žinios ir prievarta įrašė į ateistinį klubą. Tiktai tėvams griežtai pasipriešinus, mokinė iš to klubo buvo išbraukta. Ateistinio klubo nariai įpareigojami eiti į bažnyčią ir šnipinėti, kas iš mokinių lanko bažnyčią, ir užrašinėti kunigų pamokslus.

Mokyt. Astrauskienė per ateistinę valandėlę kalbėjo, kad visi kunigai ir tikintieji yra atsilikę nuo gyvenimo ir yra kvaili. Mokytoja visaip tyčiojosi iš maldų. Tai daryti ji vertė ir tikinčius mokinius.

Aukštadvario mokyklos valytoja Dandienė kartą mokyklos direktoriaus pavaduotojui mokyt. Verseckui pareiškė, kad šitaip persekioti tikinčius mokinius draudžia Konstitucija. Mokyt. Verseckas nusišaipė: „Tik duok mokiniams laisvę, tai jie visi eis į bažnyčią".

* * *

Ukraina

Po 1978 m. Kalėdų švenčių kai kurie Vakarų spaudos korespondentai pasiskubino pranešti, kad šiais metais Kalėdų šventės Tarybų Sąjungoje praėjo ramiai ir tvarkingai, kaip niekada po karo. Prie bažnyčių nebuvo komjaunuolių, kurie trukdytų pamaldoms, nebuvo mokytojų, kurie vaikytų mokinius iš bažnyčių ir pan. Taip buvę Maskvoje, Kijeve, Vilniuje. Dėl to kiti nuėjo dar toliau— esą Tarybų Sąjungoje normalizuojasi valdžios santykiai su religija ir Bažnyčia. Šie korespondentai nežinojo, kas vyksta nuošalesnėse vietovėse, kur šitie korespondentai niekada neapsilankė ir su tų vietovių žmonėmis neturėjo jokio kontakto.

(Ukrainiečiai kat. kunigai (unitai) šėtoniškai persekiojami):

Štai Vakarų Ukrainos srityje, kur daugiausia gyvena ukrainiečiai katalikai, padėtis visai kitokia. Reikia priminti, kad tarybiniai organai, sekdami caro valdininkus, niekada ukrainietį nepavadins kataliku, bet tiktai „unitu" tuo tikslu, kad pažemintų jį, kaip atsiskyrėlį nuo rusų Pravoslavų Bažnyčios ir prisiplakusį prie Katalikų Bažnyčios. Ukrainiečių liaudis nuo senų laikų, ypačiai Vakarų Ukraina, buvo katalikiška, tik bizantinių apeigų, —to carinė ir šiuolaikinė Rusija niekaip negali pakęsti. Jei ukrainietis pasivadina kataliku, jį užsipuola: „Tu ne katalikas, o unitas" —vadinas, tu atskilęs nuo motinos Rusijos ir dabar skleidi nesantaiką tarp rusų ir ukrainiečių liaudies. Prieš pat Kalėdas Vakarų Ukrainoje, iš Kijevo ir Maskvos pasirodė kažkokia komisija ir pradėjo kvietinėti likusius senus, ligotus ukrainiečių katalikų kunigus. Kurie negalėjo prisistatyti, pas juos atvažiuodavo į namus ir pradėdavo vesti varginančius pokalbius. Šių pokalbių tikslas—kunigus terorizuoti, kad jie neturėtų drąsos kur nors nuvykę atlaikyti pamaldų arba priimti tikinčiuosius į

savo namus dalyvauti pamaldose. Šiuos kunigus, daugiausia po keletą kartų teistus tik už tai, kad nesutiko būti pravoslavais, jau ir taip visapusiškai apiplėšė. Jau per „pirmą smūgį" 1946 m., kaip kalba patys čekistai, visus ukrainiečių katalikų vyskupus ir kunigus surinko ir išsiuntė į konclagerį, jau tada išplėšė jų bažnytinius reikmenis ir religinę literatūrą. Po to „antru smūgiu" 1957 m. šiuos kunigus, kurie po amnestijos 1953 m. sugrįžo į tėvynę, apiplėšė galutinai, paimdami netgi paprastas lėkštes, dėžutes, įtardami, kad šie daiktai gali būti panaudoti šv. Mišiose. Po „antrojo smūgio" (jis turėjo būti galutinis) nedaug beliko ukrainiečių katalikų kunigų. O ir tie patys senyvo amžiaus, ligoti ir iškankinti lageriuose. Dabar jiems vėl nėra ramybės. Čekistai tyčiojasi: „Jums ir po mirties nebus ramybės: stebės, kas buvę jūsų laidotuvėse, kas užrašyta ant kapo paminklo ir kt". Numirs kur nors katalikų kunigas, draugai jį palaidos, o po to juos tardys, grasins, ir visokiais būdais vargins . . ." Valdžios atstovai dalyvavusius pamaldose žmones kataliko kunigo namuose ne kartą sulaiko, šalina iš darbo ir pan. Reikia žinoti, kad kiekvieną ukrainietį katalikų kunigą seka visa gauja saugumo bendradarbių. Kiekvieną momentą jį gali išlaipinti iš autobuso, traukinio ir be jokios priežasties padaryti kratą. Atvykusi komisija perspėjo: „Jūsų unitų Bažnyčia ne įstatymiška—eikite melstis į pravoslavų bažnyčias". Į klausimą, kodėl neužregistruojate mus ukrainiečius-katalikus, kaip kitus katalikus, jie atsakė: „Jūs ne katalikai, jūs—unitai". „Maskvoje apsilankydavo Vatikano atstovai, bet ar jie pateikė kada nors Maskvos vyriausybei ukrainiečių katalikų reikalavimus? 5 mil. ukrainiečių katalikų apie tai nieko nežino ir dabar", —taip skundžiasi Ukrainos kunigai.

Komisija nepaliko ramybėje ir senučių, kurios kažkada buvusios vienuolyne. Ji ypač domėjosi, ar nesą pas jas jaunų mergaičių, norinčių būti vienuolėmis.

Su ukrainiečiais katalikais žiaurią kovą veda ne tiktai

Saugumas, bet ir kitos valstybės įstaigos—įvairios organizacijos, mokyklos, netgi kolūkiai. Kolūkio valdyba atidžiai seka tuos žmones, kurie nelanko Pravoslavų Bažnyčios, nekrikštyja pravoslaviškai vaikų, nelaidoja savo mirusiųjų su pravoslavų kunigu. Tokius žmones kolūkio vadovai įžeidinėja, sumažina žemės sklypus, ir visur, kur tik galima, jiems kenkia.

Tai tokia pas mus „tikroji" tikėjimo ir sąžinės laisvė, garantuota Konstitucijomis, Helsinkio dokumentais, deklaracijomis apie žmogaus teises. Ar Ukrainoje tikintieji prašė, kad būtų užregistruotos katalikų bendruomenės? Taip, ir ne vieną kartą. Kiekvieną kartą, kai žmonės išvažiuodavo į Maskvą prašydami užregistruoti Ukrainos katalikų bendruomenę, dar jiems nesugrįžus į namus, jau KGB puldavo žmones, pasirašiusius pareiškime, bausdavo, atleisdavo iš darbo, o kunigus—areštuodavo. Tokia buvo reakcija į skundus ir prašymus.

(Esi baudžiamas ir už prašymą):

Taip realiai atrodo „sąžinės laisvė" Sovietinėje Ukrainoje. Genocidai yra kažkur Čilėje, Pietų Afrikoje—tik ne pas mus!

Baltarusija

Baltarusijos TSR lenktyniauja su Lietuvos TSR. Laikraščiuose skelbiami įvairūs to lenktyniavimo rezultatai. Tačiau vienoje srityje Baltarusija kol kas neabejotinai pirmauja, —griaunant ir išniekinant bažnyčias. Nugriauta Vytauto Didžiojo laikais statyta gotikinė bažnyčia Gardine, sunaikinta puiki Vidžių šventovė, visiškai nušluota nuo žemės paviršiaus Varanavo bažnytėlė, kurią žmonės bandė gelbėti — moterys gulė po redančiais traktoriais. Tuomet buvo iškviesti kareiviai ir per vieną naktį bažnyčios vietoje riogsojo tik laužo krūva. Ką gi—fizinė jėga ir prievarta yra patikimiausias ginklas ideologinėje kovoje. Dabar bažnyčios vietoje—kultūros namai. Kokią

„kultūrą" skleidžia šis pastatas, lengva įsitikinti, pažvelgus į šokių salę ir pamačius ten šlitinėjant įgėrusius jaunuolius ir išsidarkiusias merginas.

(Griauti bažnyčias—pats geriausias ateistų kovos būdas):

Baltarusijos ateistai tvirtai įsitikinę, kad pats geriausias būdas kovoti su religija—sugriauti bažnyčios pastatą. Tai daroma įvairiais būdais. Pvz., Beniakonių bažnyčia naikinama palaipsniui. Pirmiausia uždaroma bažnyčia, viduje sudaužomos skulptūros, altorius, sunaikinami paveikslai. Šventorius paverčiamas atvira šiukšlių krūva. Šioje vietoje kiekvienas gali daryti tai, ką tik sugalvoja, žinodamas, kad bet kokie chuliganiški veiksmai bus toleruojami.

Nesigėdyta nuversti net Adomo Mickevičiaus mylimosios antkapį, —mat, ant paminklo akmens buvo kryžius. Į vietą jį atstatė tik Lietuvos kraštotyrininkai. Bet ar ilgam? Kiekvieną dieną jį gali vėl ištikti toks pat likimas, koks ištiko ir daugelį kitų religinių bei kultūrinių paminklų visoje Baltarusijoje. Valdžios skatinamas ateistinis fanatizmas visur tiesia savo rankas.

Pažvelkime į Naugarduką—pačią Adomo Mickevičiaus tėviškę. Čia Adomas Mickevičius gimė, buvo krikštytas ir mokėsi. Pasižiūrėkime į buvusią domininkonų bažnyčią, kur būsimasis poetas meldėsi . . . Ne, neįmanoma to aprašyti. Šitą bažnyčią, teisingiau bjauriausiai išniekintą šventovę, reikia pamatyti, kad suprastum, iki kokio nužmogėjimo gali prieiti ateistinio fanatizmo įkvėptas žmogus!

Liūdno savo likimo ši Naugarduko bažnyčia susilaukė, palyginti, neseniai. Prieš keletą metų čia gaudė vargonai, aidėjo giesmės. Bet štai mirė kunigas. Vadinas, atėjo laikas sunaikinti šventovę, turinčią architektūrinę reikšmę. Baltarusijoje įsigalėjusi tokia praktika: jei negalima kunigo pašalinti, laukiama jo mirties, o jam mirus, neleidžiama skirti naujo, ir bažnyčia uždaroma. Taip ir

minėtoji bažnyčia iš pradžių buvo paversta sandėliu. Buvo sunaikinti vargonai, sudaužyti altoiai ir šventųjų skulptūros. Pagaliau prakiuro stogas Kažkas pasiūlė jį užtaisyti, bet susilaukė griežčiausio pasipriešinimo: kiauras stogas—tinkamiausia priemonė sunaikinti pastatą. Praėjo du metai, ir bažnyčios pastatas nebetiko net ir sandėliui.

Šiuo metu į buvusią bažnyčią galima patekti pro didžiules pamatuose atsiradusias skyles. Ir štai atsiveria vaizdas, kurio neįmanoma aprašyti... Ne tai, kad viskas čia sugriauta, sunaikinta ir išdaužyta, ne . . . Tokių vaizdų Baltarusijoje pamatysi visur. Čia atsiveria daugiau—pats šlykščiausias nužmogėjimo reginys, sukrečiąs kiekvieną padoresnį žmogų iki pat sielos gelmių. Kur žmonės klūpojo ir meldėsi (o tie žmonės—artimieji, tėvai, o gal draugai) paversta kloaka, o ten, kur kabojo šventųjų paveikslai, primarginta tokių rusiškų užrašų, nuo kurių raustų ir prie visokių nešvankybių pripratusios ausys . . .

Dėja, visa tai nė kiek nejaudina Naugarduko valdžios pareigūnų ir vietos ateistų. Viskas jiems niekai, viskas čia leista, —bet koks nusikaltimas—ne nusikaltimas, kad tik greičiau iš buvusios bažnyčios neliktų nė pėdsako. Nesivaržoma nė turistų, keliaujančių poeto Mickevičiaus istorinėmis vietomis.

Žiūrint į taip barbariškai išniekintą Naugarduko domininkonų bažnyčią, negalima neprisiminti ir antrosios Naugarduko bažnytėlės, esančios prie pilies griuvėsių. Ši bažnyčia dar veikia. Bet jos klebonas—senyvo amžiaus, sovietinį lagerį iškentėjęs žmogus. Naugarduko tikintieji labai susirūpinę, kad, jų klebonui mirus, šią bažnyčią neištiktų toks pat likimas. Negi valdžios ranka sulaikys išorėje įmūryta lenta, skelbianti garbingą istorinę bažnyčios praeitį, arba lenta jos viduje, kurioje rašoma, kad šioje šventovėje buvo pakrikštytas poetas A. Mickevičius?

* * *

Iš „LKB Kronikos" archyvo

Biržai. Kan. Adolfas Sabaliauskas, žinomas rašytojas (slapyv. Žalia Rūta), didelis tautosakos, liaudies meno ir muzikos instrumentų rinkėjas, netoli savo tėviškės, Biržų rajone Mielaišių kapinaitėse, yra pastatydinęs gražią lietuviško stiliaus koplytėlę ir esąs prašęs savo giminių jį patį ten palaidoti.

Apylinkės žmonės koplytėle naudojosi: joje pašarvodavo mirusius ir per naktį budėdavo, o kitą dieną, kunigui atlaikius pamaldas, tose kapinaitėse mirusį palaidodavo. Bet vėliau, jau prie sovietų valdžios, Geidžiūnų apylinkės pirmininkas, atėmęs koplytėlės raktus, uždraudė žmonėms koplytėlėje melstis. Pasak vietos žmonių, pirmininkas ketinęs koplytėlę paversti grūdų sandėliu.

1950 metais, mirus kan. A. Sabaliauskui, jo draugai, pildydami velionies valią, nuvežė jo palaikus į tą koplytėlę, bet, neradę rakto, iš lauko pusės iškalė sienoje skylę po altoriumi, įdėjo ten karstą ir vėl užmūrijo.

1966 metais Biržų kraštotyros muziejaus direktorė žadėjusi padirbdinti memorialinę lentą ir prikalti prie koplytėlės, net ir rodyklę prie kelio ketinusi pastatyti. Tačiau praėjo septyneri metai, ir nieko nebuvo daryta.

1973.VIII.19. velionies draugų iniciatyva buvo padaryta marmurinė paminklinė lenta ir prikalta toje vietoje, kur yra palaidotas velionis. Bet, deja, nepraėjo nė metai, kažkokių barbarų iniciatyva memorialinė lenta buvo sudaužyta, sutrupinta, neliko nė žymės.

Taip biržiečiai „pagerbė" savo įžymųjį kultūros darbininką jo 100 metų gimimo jubiliejaus proga.

* * *

NAUJI POGRINDŽIO LEIDINIAI

„AUŠRA" Nr. 14 (54). Numeris datuotas 978 m. gruodžio mėn. Jame lietuviškosios Helsinkio grupės nario kun. Karolio Garucko pareiškimas, straipsnis „Prekyba tautoms" ir kt. Žiniose informuojama apie Tikinniųjų teisėms ginti katalikų komitetą, intensyvėjantį Lietuvos rusinimą ir kt.

* * *

„DIEVAS IR TĖVYNĖ" Nr. 10. Pusę numerio užima poema „Nakties svetys", pasirašyta Bičiulio slapyvardžiu, likusioje dalyje—trys straipsniai: „Kaip jums regėda!", „Lietuviai visi už tautos skaistumą" ir „Žmoniškumo viršūnė". Numeris pasirodė 1979 m. vasario mėn.

* * *

„TIESOS KELIAS" Nr. 11. Numeryje rašoma apie popiežių Joną Paulių II, tarptautinius Vaiko metus, apie vaikų teisių gynimą; pateikiama nemaža informacijos iš Kat. Bažnyčios gyvenimo.

* * *

Lietuvi, nepamiršk!

P. Plumpa, N. Sadūnaitė, S. Kovaliovas, V. Lapienis, B. Gajauskas, V. Petkus ir kiti neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai gyventi ir tikėti!

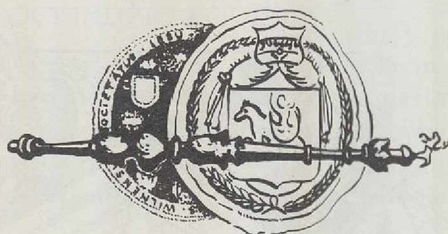
* * *

Atitaisymas

„LKB Kronikos" 36 nr. straipsnyje „Lietuvos ir Tarybų Sąjungos katalikų gyvenimas", sakinyje „Vieno iš Pabaltijui paskirto vyskupo charakteris tik ką prieš jo paskyrimą . . . pakeisti žodžius „charakteris tik ką" į žodį „charakteristika".

Nr. 38

1979 m. gegužės 1 d.

LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS KRONIKA

Nr. 38

Perskaitęs duok kitam!
Eina nuo 1972 m.

SĄŽINĖ VIRŠ ĮSTATYMŲ

Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų Komitetas 1978 m. gruodžio 25 d. pasiuntė TSRS Aukščiausios Tarybos Prezidiumui dokumentą, kuriame nurodoma, kad LTSR ATP išleisti „Religinių susivienijimų nuostatai „prieštarauja LTSR Konstitucijai, Visuotinei žmogaus teisių deklaracijai bei kitiems tarptautiniams dokumentams, prie kurių Tarybų Sąjunga yra prisijungusi, ir prašė Nuostatus atšaukti.

Visų Lietuvos vyskupijų kunigai, solidarizuodamiesi su TTG Katalikų Komitetu, pasiuntė įvairioms sovietinės valdžios įstaigoms pareiškimus, kuriuos žemiau ištisai pateikiame. Šie pareiškimai yra svarbūs dokumentai, rodantys, jog didžioji Lietuvos kunigų dauguma nėra dvasia palaužti ir pilni ryžto kovoti prieš valstybinio ateizmo užmačias dusinti Lietuvos Katalikų Bažnyčią.

Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungos
GENERALINIAM PROKURORUI

Nuorašai: Vilniaus Arkivyskupijos kurijai, Religijų reikalų tarybos prie TSRS MT įgaliotiniui Lietuvos TSR Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų Komitetui

Vilniaus arkivyskupijos kunigų

Pareiškimas

Pastaraisiais metais eilės mūsų respublikos rajonų vykdomieji komitetai pradėjo šaukti instruktažui kunigus

ir vietinių religinių bendruomenių vykdomųjų organų narius, reikalaudami pilnai vykdyti 1976 metais LTSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo paskelbtus „Religinių susivienijimų nuostatus". Kadangi tas dokumentas aiškiai nukreiptas prieš tikėjimo laisvę ir prieš religinių susivienijimų veiklos laisvę, reikalavimai pilna jo laikytis kelia didelį nerimą dvasininkijai ir tikinčiai viuomenei.

(Daugumas „Religinių susivienijimų nuostatų" nėra teisėti):

1. Autoritetingi valstybės ir Partijos veikėjai daug kartų yra iškilmingai užtikrinę, kad valstybė neprivalo kištis į Bažnyčios vidaus reikalus, kad Bažnyčioms priklauso teisė netrukdomai tvarkytis pagal savo mokymą ir įstatymus. Tačiam minimi „Religinių susivienijimų nuostatai" ne tik nemini šios teisės, bet ją tiesiog neigia. Katalikų, Stačiatikių ir eilė kitų Bažnyčių iš savo prigimties ir pagal savo kanonus turi HIERARCHINĘ STRUKTŪRĄ, joms ir jų padaliniams gali vadovauti tik pašventinti asmenys — vyskupai ir kunigai, o „nuostatai" ir joms primeta kai kurių sektų struktūrą, kur vadovavimas priklauso eilinių tikinčiųjų atstovams. Kas dar keisčiau, vietiniams tarybiniams (ateistiniams!) organams suteikiama teisė kištis į religinių bendruomenių vykdomųjų organų narių parinkimą, o hierarchijai draudžiama tai daryti. Suprask — Bažnyčiai turi būti vis tiek, kas tvarkys jos vietinių padalinių reikalus: ištikimi krikščionys ar ateistų marionetės . . . Čia ne taip sau kišimasis į Bažnyčios vidaus reikalus, o tiesioginis pasikėsinimas į Bažnyčios prigimtį, kurią ji yra gavusi iš Kristaus ir kurios ji negali pakeisti. Arba vėl. Kristus ir Bažnyčia kunigams sako: „Eikite į visą pasaulį ir skelbkite Evangeliją visai kūrinijai" (Mork. 16,15), o „Nuostatai" jiems draudžia už savo parapijos ribų patarnauti net ir sunkiai sergančiam ar mirštančiam tikinčiajam. Netenka nė klausti, ko tokiu atveju klausys Kristaus tarnas. Tik kyla klausimas: kam reikia Valstybei

savo nuostatais statyti kunigus ir tikinčiuosius į tokią padėtį, kurioje jie būtų priversti jos neklausyti?

2. Tarybinių švietimo, santuokos bei šeimos ir kitų įstatymų „Pagrinduose" aiškiai nurodyta, kad jei kuris nors tarybinių įstatymų straipsnis prieštarauja Tarybinės Vyriausybės ratifikuotiems tarptautiniams susitarimams, tai toks straipsnis negalioja, ir turi būti taikomos tarptautinio susitarimo taisyklės. 1976 m. „Nuostatuose" ne tik vienas kitas straipsnis, bet dauguma straipsnių prieštarauja eilės tarptautinių susitarimų dvasiai ir raidei.

(Aukščiausios Tarybos Prezidiumas 1960 Konvenciją ignoruoja):

Konkrečiai imant, jie prieštarauja 1948 metų „Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos" 18 straipsniui — apie religijos mokymo laisvę; 19 straipsniui — apie idėjų skleidimo laisvę ir 30 straipsniui — apie draudimą bet kuriuos Deklaracijos straipsnius aiškinti teisių bei laisvių nenaudai. Taip pat jie prieštarauja 1960 „Konvencijos dėl kovos prieš diskriminaciją švietimo srityje" 5-b straipsniui, kuris reikalauja, kad tėvams būtų užtikrinta galimybė auklėti vaikus sutinkamai su savo religiniais ir moraliniais įsitikinimais, ir kuris draudžia primesti vaikams religinį mokymą ar antireliginį auklėjimą prieš jų pačių ir jų tėvų valią. Tos pačios Konvencijos 3 str. įpareigoja pasirašiusias valstybes panaikinti visus įstatyminius nutarimus ir administracinius potvarkius, kurie prieštarauja Konvencijai, o mūsų respublikos Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas Konvenciją ignoruoja.

3. Eilė „Nuostatų" paragrafų, prieštaraujančių religijos laisvei ir tikinčiųjų piliečių lygybei su netikinčiaisiais, nesuderinami su TSRS Konstitucijos 52 ir 34 str. ir atitinkamais Lietuvos TSR Konstitucijos straipsniais.

(Tikinčiųjų sąžinė neleidžia tokių „Nuostatų" klausyti):

Dėl čia išdėstytų priežasčių nei mes, nei mūsų tikintieji, kuriuos mes privalome tinkamai informuoti, negalime „Nuostatų" laikyti teisėtais, ir mūsų sąžinė neleidžia mums jų visų klausyti.

Kadangi Jums, Didžiai Gerbiamas TSRS Generalini Prokurore, Konstitucija yra uždėjusi aukščiausią teisėtumo saugojimą pareigą visoje TSRS teritorijoje, mes prašome Jus pareikalauti, kad:

a) LTSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas sustabdytų minėtų „Nuostatų" galiojimą;

b) garantuotų kiekvienai Bažnyčiai (konfesijai) teisę laikytis savosios struktūros ir vadovautis savais kanonais, taip pat pripažinti religiniams susivienijimams juridinių asmenų teises;

c) garantuotų hierarchijai, religiniams susivienijimams ir pavieniams tikintiesiems teisę laisvai skleisti savo pažiūras lygiai su kitų pasaulėžiūrų atstovais, taip pat sistemingo vaikų ir jaunimo religinio apmokymo laisvę pagal jų tėvų ir jų pačių norą;

d) garantuotų savo tikėjimą viešai reiškiančių piliečių teisę, turint atitinkamas dalykines kvalifikacijas, užimti bet kuriuos postus bet kurioje gamybos, kultūros ir kitokios visuomeninės veiklos srityse.

Jei būtų įgyvendintas pilnas teisėtumas ir pilna piliečių lygybė, tai labai pasitarnautų tikrai piliečių vienybei, mūsų visuomenei iškylančių ūkinių, kultūrinių ir moralinių uždavinių įvykdymui ir tarptautiniam Tarybų Sąjungos prestižui.

(Pirmiausia pilna piliečių lygybė ir teisėtumas):

Lietuvos TSR,
1979 m. vasaris

Vilniaus arkivyskupijos kunigai:

Helsinkio susitarimų vykdymui remti Lietuvos visuomeninės grupės narys kun. K. Garuckas, Helsinkio susitarimų vykdymui remti Lietuvos visuomeninės gru-

pės narys kun. B. Laurinavičius, V. Černiauskas, I. Paberžis, I. Jakutis, A. Keina, A. Valatka, P. Tarvydas, J. Lauriūnas, R. Blažys, M. Petravičius, J. Tunaitis, J. Vaitonis, S. Puidokas, A. Andriuškevičius, V. Aliulis, K. Gajauskas, S. Tunaitis, N. Pakalka, A. Čeponis, N. Jaura, V. Rūkas, D. Baužys, A. Simonaitis, K. Molis, K. Gailius, J. Budrevičius, K. Žemėnas, J. Grigaitis, D. Valančiauskas, M. Stonis, A. Kanišauskas, K. Pukėnas, A. Ulickas, A. Dziekan, D. Valiukonis, A. Trusevič, J. Baltušis, J. Obremski, R. Černiauskas, K. Vaičionis, J. Kardelis, P. Jankus, D. Puidokas, S. Malachovski, M. Savickas, L. Savickas, A. Petronis, S. Valiukėnas, A. Merkys, J. Šlėnys, K. Valeikis, J. Juodagalvis, V. Jeskelevičius, V. Bronickis, J. Kukta, P. Bekiš, S. Kakarieka, K. Vasiliauskas, S. Markevičius,

TSRS Aukščiausiosios Tarybos
Prezidiumui

Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos
Prezidiumui

Nuorašai: Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų Komitetui, Lietuvos Vyskupams ir vyskupijų Valdytojams, Religijų reikalų tarybos Įgaliotiniui P. Anilioniui

Vilniaus arkivyskupijos kunigų
Pareiškimas

Mes, žemiau pasirašę Vilniaus arkivyskupijos kunigai, pritariame Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų Komiteto pareiškimui NVR. 5, rašytam 1978 m. gruodžio 25 d. TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumui, Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos prezidiumui, Lietuvos vyskupams ir vyskupijų valdytojams ir Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui P. Anilioniui, ir pareiškiame, jog Religinių susivienijimų nuostatus laikome teisiškai negaliojančiais ir jų laikytis negalime, nes jie diskriminuoja tikinčiuosius, varžo jų sąžinę, yra priešingi Katalikų

Bažnyčios mokslui ir teisei (kanonams), Tarbų Sąjungos ir Lietuvos TSR Konstitucijoms, Visuotiei žmogaus teisių deklaracijai ir kitiems Tarybų Sąjunps tarptautiniams įsipareigojimams.

Lietuva,
1979.I.25.

Helsinkio susitarimų vykdymui remti Lietuvos visuomeninės grupės nariai kun. Karolis Gaiuckas ir kun. Bronius Laurinavičius, kunigai: V. Čemiauskas, A. Čeponis, A. Keina, A. Simonaitis, M. Pitravičius, K. Žemėnas, J. Vaitonis, A. Kanišauskas, J. lauriūnas, D. Valiukonis, A. Andriuškevičius, D. Valančiauskas, K. Gajauskas, A. Ulickas, N. Pakalka, J. Baltušis, J. Kardelis, N. Jaura, M. Savickas, B. Baužys, A. Merkys, R. Molis, V. Jeskelevičius, J. Budrevičius, J. Kukta, J. Grigaitis, I. Paberžis, M. Stonys, P. Tarvydas, K. Pūkėnas, R. Blažys, A. Dziekan, J. Tunaitis, A. Trusevič, J. Tunaitis, AJ. Obrembski, S. Kakarieka, K. Vaičionis, V. Rūkas, L. Savickas, K. Gailius, P. Jankus, R. Černiauskas, S. Malachovski, D. Puidokas, S. Valiukėnas, A. Petronis, J. Šlėnys, K. Valeikis, V. Bronickis, J. Jakutis, K. Vasiliauskas, B. Bekiš, S. Puidokas, A. Valatka, D. Puidokas, S. Markevičius, S. Tunaitis

Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos
Prezidiumui

Nuorašai: Lietuvos Vyskupams ir vyskupijų Valdytojams, Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų Komitetui

Kauno arkivyskupijos kunigų,
Adresas: 235467 Žagarė, Joniškio raj.,
kun. Gustavas Gudanavičius

Pareiškimas

1975 m. rugpjūčio mėn. 1 d. Helsinkyje 34 valstybės, jų tarpe TSRS ir Vatikanas, pasirašė Baigiamąjį aktą, kuriame skaitome:

— Dalyvaujančios valstybės gerbs žmogaus teises ir pagrindines laisves, įskaitant minties, sąžinės, religijos ir įsitikinimų laisvę, nepaisant skirtingos rasės, lyties, kalbos ir religijos . . .

— Šia prasme dalyvaujančios valstybės pripažins ir gerbs asmenybės laisvę išpažinti, vienasmeniškai arba bendrai su kitais, religiją arba tikybą, veikiant pagal savo sąžinę . . .

— Dalyvaujančios valstybės pripažįsta visuotinę žmogaus teisių ir pagrindinių lasivių reikšmę . . .

— Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių srityje dalyvaujančios valstybės veiks pagal SNO įstatų tikslus ir pagal Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją (Taikos, saugumo ir bendradarbiavimo labui, Vilnius, „Mintis", 1975, p. 22—23).

— Įgyvendindamos savo suverenines teises, įskaitant teisę leisti savi įstatymai ir nustatinėti administracines taisykles, jos derins su savo juridiniais įsipareigojimais pagal tarptautinę teisę; jos, be to, deramai atsižvelgs į Saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarimo Baigiamojo Akto nuostatus ir juos vykdys (ten pat, p. 26).

Lietuvos katalikai ir kiti tikintieji manė, kad, pasirašius šį svarbų dokumentą Aukščiausiame lygyje, atėjo galas religinei diskriminacijai, kad visi potvarkiai, nukreipti prieš tikinčiuosius, bus atšaukti arba paskelbti negaliojančiais. Deja, gavosi priešingai. 1976 m. liepos 28 d. Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas išleido naują įsaką, kuriuo norima, kaip galint greitesniu laiku, sunaikinti Katalikų Bažnyčią Lietuvoje. Ir taip visi TSRS tarptautiniai susitarimai mums nieko nedavė . . .

Susipažinę su minėtu įsaku — „Religinių susivienijimų nuostatais", mes, kunigai, kaip kanoniškai tikri parapijų vadovai, teisėti jų atstovai, visos arkivyskupijos tikinčiųjų giliausių sielvartų, rūpesčių ir reikalų reiškėjai, esame verčiami sąžinės pareikšti, kad šis įstatymas yra antikonstitucinis, antihumaniškas ir priešingas tarptautiniams TSRS susitarimams. Todėl jų laikytis mes negalime! Be

to, norime priminti, kad Katalikų Bažnyčia savo prigimtimi nėra kokia tai politinė organizaija, bet grynai religinė bendruomenė. Ir savo viduje ji varkosi pagal kanonų teisę savarankiškai. Šitai pripažįsta ir tarybinės valdžios atstovai, tvirtindami:

(J. Rugienis sako, kad Tarybų valstybė „nesikiša" į Bažnyčios reikalus):

— Tarybų valstybė ir jos valdžios organai nesikiša į Bažnyčios vidaus reikalus, t.y. į jos kanoninę ir dogmatinę veiklą (J. Rugienis, Tarybos ir religinių kultų įstatymai, „Tarybų darbas", 1972, Nr. 9, p. 17). Bet praktikoje yra kitaip. Iliustracijai bent porą pavyzdžių. Taip vadinamos sutarties, kuri jėga primetama Bažnyčiai ir jau visą dešitmetį vargina kunigus bei tikinčiuosius, 4-me skyriuje rašoma:

— Ši sutartis gali būti nutraukta nustatyta tvarka, nutarus uždaryti maldos namus (kulto pastatą), kuriuo naudotis buvo leista šia sutartimi.

Sutarties ir nuostatų paragrafai suformuluoti miglotai, be teisinio aiškumo, paliekant galimybę tarybiniams pareigūnams ir ateistams juos aiškinti savivališkai savo naudai ir Bažnyčios pražūčiai. Religinių susivienijimų nuostatais esame atiduoti į ateistų ir įvairaus rango vykdomųjų komitetų atstovų malonę.

Dar kartą mes norime priminti, kad Lietuvos katalikai bažnyčias statė savo prakaitu ir lėšomis per 600 metų! Ir mes negalime prileisti net minties, kad „kieno tai nutarimu" būtų uždarinėjamos mūsų šventovės, iš kurių daugelis yra visasąjunginės ar respublikinės reikšmės paminklai (o Stalino-Chruščiovo uždarytos bažnyčios yra gyva, kraujuojanti žaizda tikinčiųjų širdyje). Ir, priešingai, remdamiesi Visuotine žmogaus teisių deklaracija ir Helsinkio Baigiamuoju Aktu, esame įsitikinę, kad tikintiesiems reikia naujų bažnyčių Klaipėdoje, Elektrėnuose, Akmenėje ir kitų didesnių miestų mikrorajonuose.

Religinių susivienijimų nuostatų 3-as straipsnis leidžia būti religinės bendruomenės nariais tik sulaukus 18 metų. Pagal Bažnyčios mokslą ir Kanonų teisę nuo krikšto žmogus tampa pilnateisiu Bažnyčios nariu.

Mes, Kauno arkivyskupijos kunigai, esame susipažinę su Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų Komiteto dokumentu Nr. 5, pilnai jam pritariame ir prašome Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumą paskelbti 1976 m. liepos 28 d. įsaką „Apie religinių susivienijimų nuostatus" negaliojančiu.

Kaunas, 1979 m. sausio 25 d.
Šv. Pauliaus atsivertimo šventė

Pasirašė Kauno arkivyskupijos 102 kunigai:

Gustavas Gudanavičius, Leonardas Jagminas, vysk. Julijonas Steponavičius, Juozas Dobilaitis, Bronius Nemeikšis, Julijonas Kazlauskas, Vaclovas Polikaitis, Aleksandras Počiulpis, Jonas Alesius, Vladas Luzgauskas, Jonas Bujokas, Lionginas Vaičiulionis, Jonas Babonas, Zigmas Grinevičius, Jonas Račaitis, Vladas Valavičius, Vaclovas Ramanauskas, Pranciškus Ščepavičius, Antanas Jokubauskas, Vytautas Radzevičius, Kęstutis Diknevičius, Feliksas Baliūnas, Antanas Lileika, Vaclovas Tamoševičius, Bronius Gimžauskas, Jonas Povilaitis, Prosperas Bubnys, Mykolas Buožius, Petras Mikutis, Bronius Gaižutis, Jonas Jokubonis, Stasys Kadys, Kazimieras Sirūnas, Jonas Aleksiūnas, Vincas Pranskietis, Liudvikas Mažonavičius, Antanas Ylius, Juozas Vaicekauskas, Jonas Survyla, Leonas Kalinauskas, Eugenijus Jokubauskas, Jurgis Ušusienis, Pranciškus Matulaitis, Valentinas Beržinis, Romualdas Mizaras, Kleopas Jakaitis, Antanas Imbras, Jurgis Birbilas, Steponas Pilka, Mykolas Dobrovolskis, Antanas Kazlauskas, Liudvikas Semaška, Juozapas Matulevičius, Eduardas Simaška, Petras Meilus, Antanas Danyla, Petras Liubonas, Gerardas Dunda, Jonas Voveris, Jonas Albavičius, Albertas Perminas, Valerijonas Kekys, Klemensas Valavičius, Boleslovas Vaira, Vladas Petkevičius, Jonas

Girdzevičius, Vytautas Pesliakas, Juozas Vaičeliūnas, Jonas Tamonis, Alfonsas Bulota, Juozas Indriūnas, Alfonsas Svarinskas, Juozapas Razmantas, Petras Našlėnas, Romualdas Macevičius, Petras Tavoraitis, Pranas Gimžauskas, Jonas Rakauskas, Pranciškus Bastys, Ričardas Mikutavičius, Jonas Fabijanskas, Antanas Slavinskas, Povilas Pranckūnas, Algirdas Mocius, Jonas Augustauskas, Eugenijus Bartulis, Aleksandras Markaitis, Jonas Kazlauskas, Pijus Žiugžda, Vytautas Grganavičius, Antanas Urbanavičius, Vladas Simaška, Bolesovas Radavičius, Jonas Gudas, Viktoras Šauklys, Juozapas Armonas, Jonas Buliauskas, kan. Juozapas Želvys, Jonas Maleckis, Petras Marcinkus, Vladas Požėla, Pranciškus Tuminas.

* * *

LTSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumui

Vilkaviškio vyskupijos kunigų

Pareiškimas

Mes, žemiau pasirašę kunigai, pareiškiame savo nuomonę LTSR ATP 1976 m. liepos 28 d. priimtų „Religinių susivienijimų nuostatų" klausimu:

„Religijų susivienijimų nuostatai":

a) diskriminuoja kunigus bei tikinčiuosius ir daro juos antraeiliais Tarybų Sąjungos piliečiais;

b) prieštarauja LTSR Konstitucijai, Visuotinei Žmogaus teisių deklaracijai ir kitiems Tarybų Sąjungos pasirašytiems tarptautiniams susitarimams;

c) tarnauja tik ateistams, padėdami pačiu grubiausiu būdu administruoti Bažnyčios vidaus gyvenimą;

Nei vienas turįs sąžinę kunigas ir tikintysis šių nuostatų negalės laikytis, nes jie prieštarauja Bažnyčios teisei. Vertimas laikytis Nuostatų iššauks daug nemalonių pasekmių, kurių pavyzdžiu gali būti Kybartų klebono kun. S. Tamkevičiaus teismas š.m. sausio 10 d.

Mes, kunigai, pritariame Tikinčiųjų teisių gynimo Katalikų Komiteto raštui Nr. 5, kuriame išdėstyta Lietuvos kunigų ir tikinčiųjų nusistatymas „Religinių susivienijimų nuostatų" atžvilgiu.

Prašome Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumą mūsų samprotavimus pateikti TSRS ATP ir gauti iš jo leidimą minėtus Nuostatus atšaukti.

1979 m. sausio 10 d.

Pasirašė 92 Vilkaviškio vyskupijos kunigai:

Alytaus dekanatas: Leonardas Kavaliūnas, Kęstutis Bekasovas, Vincas Akelis, Juozas Berteška (dek.), Antanas Mieldažys, Vladas Bobinas, Vytautas Būdas, Jonas Baranauskas, Juozas Gumauskas, Juozas Radzevičius, Juozas Matulevičius, Vitas Urbonas. **Šakių dekantas:** Jonas Būga, Gintautas Skučas, Vytautas Užkuraitis, Stanislovas Mikalajūnas, Juozas Jakaitis, Jonas Bučinskas, Antanas Akevičius, Juozas Frainas, Juozas Adomaitis, Antanas Maskeliūnas, Antanas Aleksandravičius, Petras Sitka, Antanas Račkauskas, Juozas Žemaitis (dek.), Jonas Malinauskas, Salemonas Samuolis, Juozas Juškaitis. **Aleksoto dekanatas:** Vaclovas Stakėnas, Povilas Jančiauskas, Petras Dumbliauskas, Juozas Užupis, Antanas Gražulis, Jonas Paliukaitis, Vincas Čėsna, Vaclovas Radzevičius, Antanas Pangonis, Vincas Dumčius, Petras Vagneris, Antanas Jančiauskas, Andrius Rimas, Juozas Pilipaitis, Pranas Liutvinas, Juozas Pečiukonis. **Kapsuko dekanatas:** Vaclovas Degutis (dek.), Lionginas Kunevičius, Jonas Kubilius, Kazimieras Burba, Andrius Gustaitis, Juozas Mieldažys, Leonas Lesčinskas, Juozas Varvuolis, Juozas Šalčius, Antanas Bakys, Jonas Maskvytis, Kazimieras Kudirka, Kazimieras Juškevičius, Kazimieras Skučas, Albinas Deltuva, Jonas Rusinas, Juozas Matulaitis, Gvidonas Dovydaitis, Albinas Jaudegis, Mykolas Žemaitis, Pranciškus Šulskis. **Lazdijų dekantas:** Pranas Adomaitis, Ignas Plioraitis, Boleslovas Jarušauskas, Juozas Kriščiūnas, Gintautas Steponaitis, Konstantinas Ambra-

sas, Stanislovas Raškauskas, Alfonsas Sadaukas, Jonas Grudzinskas, Jurgis Svertickas, Juozas Zdebski, Antanas Vitkus, Krizantas Juknevičius. **Vilkaviškio deknatas:** Boleslovas Ražukas, Antanas Lukošaitis, Juozas Kupstaitis, Vytautas Vaitauskas, Sigitas Tamkevičius, Vincas Jalinskas, Boleslovas Čegelskas, Juozas Preikšas (cek.), Algis Pasiliauskas, Vladas Bilius, Kazimieras Montvla, Virgilijus Jaugelis, Algirdas Andrišiūnas.

* * *

Lietuvos TSR Aukšiausiosios Tarybos
Prezidiumui
Lietuvos vyskupams ir vyskupijų valdytojams
Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui
P. Anilioniui

Kaišiadorių vyskupijos kunigų
Pareiškimas

Mes, Kaišiadorių vyskupijos kunigai, pritardami Tikinčiųjų teisių gynimo Katalikų Komiteto raštui, rašytam 1978.XII.25 dėl 1976 metais paskelbtų Religinių susivienijimų nuostatų, pareiškiame, kad šiais Nuostatais tikinčiųjų katalikų deskriminavimas Tarybų Lietuvoje norimas paversti įstatymu. Iš kasdieninio mūsų darbo turima medžiaga ir faktai šitai ir patvirtina. Pvz., labai neseniai Molėtų rajono vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoja Gančerienė, susišaukusi rajono kunigus, remdamasi Nuostatais, reikalavo neleisti vaikams patarnauti pamaldose, draudė kunigams grupiniu būdu egzaminuoti vaikus, ruošiamus Pirmai Komunijai, be to, reikalavo iš kunigų, kad be rajono leidimo atlaidams nekviestų kitų kunigų.

Mes pareiškiame, kad „Religinių susivienijimų nuostatai" yra aiškiai diskriminaciniai Lietuvos Katalikų Bažnyčiai:

a) jie neišreiškia lietuvių tautos, kurioje yra apie 70 procentų tikintys katalikai, valios bei interesų;

b) jie visiškai ignoruoja šimtmečių bėgyje susiklodavusį lietuvių tautos kultūrinį palikimą;

c) šie Nuostatai tiesiogiai prieštarauja Bažnyčios kanonų teisei, SNO Generalinėje asamblėjoje priimtai „Visuotinei žmogaus teisių deklaracijai", Helsinkio Baigiamojo akto įsipareigojimams.

Šie Nuostatai tikinčiuosius ir Katalikų Bažnyčią Lietuvoje pastato į aiškiai priešingą padėtį, kokios reikalauja iš tikinčiųjų ir kunigų Bažnytinės teisės kanonai. Jei tarybų valdžia leidžia Katalikų Bažnyčiai egzistuoti ir dažnai primena, kad ji į kanoninę Bažnyčios veiklą nesikiša, tai kodėl Nuostatai savo esme stato tikinčiuosius į koaliziją?

Todėl mes ir pareiškiame: tais atvejais, kai valstybiniai administraciniai organai reikalaus iš mūsų elgtis priešingai Katalikų Bažnyčios teisiniams nuostatams, mes paklusime Bažnyčios kanonams, o ne LTSR Konstitucijai priešingiems ir tikinčiųjų teises diskriminuojantiems „Religinių susivienijimų nuostatams".

Ta pačia proga dar kartą prašome nuimti nuo Kaišiadorių vyskupijos pilnateisio vyksupo V. Sladkevičiaus ilgametį trėmimą ir grąžinti jį į Kaišiadorių vyskupijos valdymą.

1979 m. vasario 11 d.

Pareiškimą pasirašė 42 kunigai:

Jonas Pilka, Petras Laskauskas, Bronislavas Bulika, Zenonas Navickas, Juozapas Matulaitis, Marijonas Petkevičius, vysk. Vincentas Sladkevičius, Alfonsas Šatas, Mykolas Balnys, Vilius Cukuras, Jonas Kaušyla, Petras Žiugžda, Jonas Tomkus, Antanas Araminas, Bronislavas Novelskis, Juozapas Stasiūnas, Pranciškus Venckus, Edvardas Kraujelis, Jonas Jonys, Ignas Milašius, Stasys Lindė, Stanislovas Kiškis, Juozapas Masalskis, Petras

Kražauskas, Petras Budrauskas, Česlovas Žažckas, Jonas Voveris, Zigmantas Stančiauskas, Jonas Danyla, Jonas Mintauckis, Vytautas Sudavičius, Jonas Zubrıs, Juozapas Anusevičius, Petras Valatka, Alfonsas Ažubals, Bronislavas Klimas, Aleksandras Alkovikas, Juozapas Gylys, Albinas Šilkinis, Stanislovas Stankevičius, Antanas Jurgilas, Jonas Žvinys.

* * *

Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos
Prezidiumui

Panevėžio vyskupijos kunigų

Pareiškimas

Žymiausios pasaulio valstybės, jų tarpe ir Tarybų Sąjunga, pasirašė Visuotinę Žmogaus teisių deklaraciją (1948 m.), o taip pat žmogaus teises ginančius Helsinkio nutarimus. Kartu prižadėjo neskelbti įstatymų, potvarkių, priešingų žmogaus teisėms ir esamus įsakymus bei potvarkius, varžančius žmogaus teises, atšaukti.

Tarybinė Konstituciją skelbia laisvę išpažinti religiją. Jei Konstitucijoje nebūtų straipsnio, varžančio tikėjimo propagandą (50), tuo pažeidžiant tikėjimo laisvę Lietuvos didžiausios dalies gyventojų (75 procentai), ir teikiančio neribotą propagandos laisvę bedieviams, kurių yra mažuma, tai šis straipsnis būtų galima laikyti demokratišku, kad bedievių valdžia tikinčiuosius stato į paniekintų, beteisių piliečių padėtį, liudija šie gėdingi dokumentai: Religinių susivienijimų nuostatai (1976 m.) ir valdžios paruošta ir pateikta tikintiesiems pasirašyti Sutartis bažnyčios pastato nuomos reikalu. Pirmas šios sutarties variantas buvo parengtas prie Stalino (1948 m.), o antras, nuožmesnis, verčiamas pasirašyti jau 10 metų.

Mums yra žinoma, kad šių, tikinčiųjų teises varžančių, dokumentų reikalu į Tarybinę valdžią kreipėsi Tikinčiųjų

teisėms ginti Katalikų komitetas (1978.XII.25) ir kad šiuo klausimu ruošiasi kreiptis kelių Lietuvos vyskupijų tikintieji. Mes laukėme ir tikėjomės, — valstybės vyriausybė patenkins skriaudžiamųjų prašymus ir atšauks minėtus dokumentus, kurie, Tarybinei vyriausybei pasirašius Žmogaus teisių konvencijas, savaime yra negaliuojantys.

Kol nėra atšaukti šie neteisiniai dokumentai, mes jaučiame pareigą to prašyti ir kartu paremti kitų vyskupijų teisėtus prašymus. Tai darome remdamiesi LTSR Konstitucijos 47 str.: „Kiekvienas Lietuvos TSR pilietis turi teisę pateikti valstybiniams organams ir visuomeninėms organizacijoms pasiūlymus dėl jų veiklos gerinimo, kritikuoti darbo trūkumus". Tik mums nesuprantama, kodėl Religijų reikalų tarybos įgaliotinis P. Anilionis ėmėsi akcijos užkirsti kelią Panevėžio vyskupijos tikinčiųjų teisėtam prašymui, panaudodamas savo siekiams vyskupijos Kuriją?

Todėl mes, žemiau pasirašę Panevėžio vyskupijos kunigai, atstovaujantieji 400.000 savo vyskupijos tikinčiųjų, prašome Tarybinę Vyriausybę atkreipti dėmesį į tai, kad minėti dokumentai diskriminuoja tikinčiuosius ir siekia Lietuvoje sunaikinti Katalikų Bažnyčią.

1. Dėl Religinių susivienijimų nuostatų

Kai 1978 m. buvo minima 30 metų sukaktis nuo Žmogaus teisių deklaracijos priėmimo, Tarybinė valdžia pateikė Lietuvos tikintiesiems Religinių susivienijimų nuostatus, kuriais tikintieji tapo naujai įžeisti, paniekinti ir sudaryta grėsmė administracinėmis priemonėmis sunaikinti Lietuvoje Katalikų Bažnyčią. Šie nuostatai tapo rašytu dokumentu, įrodančiu tikėjimo persekiojimą Lietuvoje. Kol šie nuostatai egzistuos, tol Tarybinei vysiausybei bus neįmanoma įrodyti tarptautiniuose forumuose, kur bus svarstomas tikėjimo laisvės klausimas, kad Tarybų Sąjungoje yra tikėjimo laisvė. Mes pilnai pritariame Tikinčiųjų teisių gynimo Katalikų komiteto

pareiškimui Nr. 5 Religinių susivienijimų nuostatų klausimu.

2. Dėl bažnyčios pastato nuomojimo sutarties

Žiauri, Stalino diktuota, bažnyčios pastato nuomos sutartis buvo pasirašyta vienu laiku (1948) visoje Lietuvoje. Antrasis sutarties variantas, turintis daugiau tikėjimo spaudimo elementų, jau 10 metų brukamas pasirašyti, naudojant prievartą, apgaulę, sauvaliavimą, siekia Katalikų Bažnyčios Lietuvoje pavergimo ir sunaikinimo. Tokios sutarties dokumentai bus įrodymas tarptautiniame forume, kad Katalikų Bažnyčia Lietuvoje yra persekiojama.

Visas pasaulis gerai žino, kad Lietuvos bažnyčios yra statytos tikinčiųjų darbu ir jų aukomis per 600 metų. Tokiu pat būdu yra įsigyti ir esantieji bažnyčiose meno turtai bei kitas inventorius. Nacionalizavimo aktu bažnyčios pastatas pateko į bedievių rankas. Tikintiesiems liko vienintelė išeitis — bažnyčios pastatą išsinuomoti. Čia pasireiškė bedievių valdininkų sauvaliavimas. Jie atspaudė sutartį — diktatą. Šia sutartimi nusavino visą inventorių, įskaitant konsekruotus daiktus ir meno dalykus. Tikintieji įbauginti, grasomi ir trokšdami šiaip taip bendruomeniškai egzistuoti, „sutartį" pasirašė. Tai ne sutartis. Tai prievarta.

Kokią nuomą tikintieji turi mokėti už jų pačių statytas bažnyčias?

(Sakykite, ar tai nėra tikinčiųjų kraujo ištroškusių ateistų elgesys?):

Tikintieji privalo sumokėti pastato mokestį valstybei, draudimo mokestį, vykdyti remontus, kurie kartais viršija keliolikos metų nuomos mokestį, atiduoti visas meno vertybes, net šventus daiktus, atiduoti visą bažnyčios inventorių, atiduoti net ateityje pirksimus bei paaukotus daiktus, nežiūrint aukotojų intencijos. Pvz., 1976 m.

popiežius Paulius VI ne bedieviams, bet Katalikų Bažnyčiai Lietuvoje dovanojo naujus mišiolus. Kodėl jie pagal naują sutartį turi pereiti netikinčiųjų žinion? Sutartis reikalauja pašalinius asmenis — komiteto narius — pranešinėti apie kunigo pajamas, gautas už religinius patarnavimus. Bet tuo pačiu yra reikalaujama pranešinėti, kas naudojosi religiniais patarnavimais. O tai yra skverbimasis į žmogaus sąžinės dalykus. Taip yra kitose Sovietų respublikose, kur panašios „sutartys" yra jau įgyvendintos. Tuo tarpu valdžia nieko neįsipareigoja, — net duoti leidimą pirkti remontui medžiagas. Sutartis dar numato atvejus uždaryti bažnyčią ne įstatymu, o sutartimi. Valdžia sutartį pasirašo ne su Bažnyčios komitetu, o su asmenimis. Asmenys — ne juridinis asmuo. Ar tai sutartis? Vien tik tokio dokumento buvimas rodo, kad Tarybų Sąjungoje Katalikų Bažnyčią yra visai beteisėje padėtyje.

Todėl mes prašome:

1. Pripažinti Katalikų Bažnyčiai Lietuvoje ir jos padaliniams juridinio asmens teises.

2. Netrukdyti Katalikų Bažnyčios parapijoms turėti savo parapijinius komitetus, įsteigtus ir funkcionuojančius pagal Romos Katalikų Bažnyčios kanonus ir statutus, patvirtintus Bažnyčios vyriausybės.

3. Panaikinti neteisinius dokumentus: Religinių susivienijimų nuostatus ir primestą Bažnyčiai nuomos sutartį, pakeičiant ją dvišaliu laisvu susitarimu.

Juk dvidešimtukai, vykdomieji ir kiti organai yra valdžios įsakyti ir formuojami.

Kol nebus sudaryti Bažnyčios komitetai, mes pareiškiame, kad kunigai, remdamiesi lygiateisiškumo principu, dalyvaus divdešimtuke ir vykdomuosiuose organuose.

4. Nutraukti kunigų genocidą, vykdomą per vienintelę Lietuvoje egzistuojančią Kauno Kunigų seminariją.

(Kauno Kunigų seminarija — kunigų genocidas):

1946 m. Tarybinė vyriausybė aprilojo klierikų skaičių — iš daugiau kaip 400 auklėtinių paliko tik 150, o 1949 m. — tik 75, dar vėliau — tik 25. 1969 ir 1971 m. kunigų seminarija parengė tik po 3 kunigus. Panevėžio vyskupijai per 10 pastarųjų metų buvo pašventnta tik 12 kunigų. Šiais metais mūsų vyskupija gaus tik 2 auklėtinius, o kitais metais — tik 1. Tuo tarpu 1949 m. Panevėžio vyskupijai buvo pašventinta 12 kunigų. Per tris paskutiniuosius metus (1976, 1977, 1978 m.) šioje vyskupijoje mirė 17 kunigų. Tikintieji gerai žino, kad kunigų trūkumas atsirado ne dėl kandidatų stokos, bet dėl to, kad valdžia neleidžia kai kuriems jaunuoliams įstoti į Kunigų seminariją.

Bedieviai valdininkai graso tikintiesiems, uždeda pinigines baudas, sodina į kalėjimą už vaikų ruošimą Pirmajai Komunijai. Grupinį vaikų rengimą prie Pirmosios Komunijos apšaukia mokyklos steigimu, nesigėdydami prisiimti mokyklos persekiotojų vardo. Niekas pasaulyje vaikų rengimą prie Pirmosios Komunijos nelaiko mokykla. Bedieviai, trukdydami vaikus parengti Pirmai Komunijai, pažeidžia kulto laisvę ir tuo prasikalsta Konstitucijai ir pasirašytoms Žmogaus teisių konvencijoms, nes kultą padaro negalimu ir sąžinei pripažįstama laisvė praranda savo prasmę. Kunigai nesutinka su šiuo beteisiškumu ir toliau rengs prie sakramentų visus to pageidaujančius.

Prašome atsižvelgti į tikinčiųjų teisėtus reikalavimus.

1979 m. kovo mėn.

Pasirašė 118 Panevėžio vyskupijos kunigų:

Petras Adomonis, Bronius Antanaitis, Vincentas Arlauskas, Balys Babrauskas, Jonas Bagdonas, Juozas Bagdonas, Antanas Balaišis, Bronius Balaiša, Vytautas Balašauskas, Jonas Balčiūnas, Juozas Balčiūnas, Jurgis Balickaitis, Kostas Balsys, Petras Baltuška, Algis Baniulis, Kazimieras Baronas, Gediminas Blynas, Laimingas Blynas, Adolfas Breivė, Petras Budriūnas, Jonas Buliauskas, Povilas Čiučkis, Juozas Dubnikas, Kazimieras Dulks-

nys, Steponas Galvydis, Juozas Garška, Juozas Giedraitis, Kazimieras Girnius, Mykolas Gylys, Antanas Gobis, Alfonsas Gražys, Antanas Gružauskas, Klemensas Gutauskas, Gaudentas Ikamas, Vincentas Inkratas, Alfonsas Jančys, Povilas Jankevičius, Juozas Janulis, Bronius Jareckas, Jonas Jatulis, Jonas Juodelis, Jonas Jurgaitis, Antanas Juška, Alfonsas Kadžius, Antans Kairys, Vytautas Kapočius, Aleksandras Kaškevičius, Lionginas Keršulis, Petras Kiela, Anicetas Kisielius, Vladas Kremenskas, Stanislovas Krikštanaitis, Stanislovas Krumpliauskas, Petras Kuzmickas, Jonas Lapinskas, Antanas Liesis, Juozas Lukšas, Leonas Lukšas, Petras Markevičius, Vytautas Marozas, Pranciškus Masilionis, Leonas Mažeika, Antanas Mikulėnas, Algirdas Miškinis, Povilas Miškinis, Antanas Mitrikas, Jonas Morkvėnas, Kazimieras Mozūras, Jonas Nagulevičius, Algis Narušis, Lionginas Neniškis, Petras Nykštas, Povilas Paškevičius, Steponas Pelešynas, Albinas Pipiras, Jonas Pranevičius, Augustinas Pranskietis, Leopoldas Pratkelis, Izidorius Puriuškis, Antanas Rameikis, Pranciškus Raščius, Petras Raudduvė, Jonas Rimša, Pranciškus Sabaliauskas, Petras Senulis, Leonardas Skardinskas, Vincentas Stankevičius, Mykolas Stonys, Bronius Strazdas, Alfonsas Strelčiūnas, Aloyzas Sungaila, Povilas Svirksis, Ignas Šiaučiūnas, Bronius Šlapelis, Povilas Šliauteris, Gediminas Šukys, Juozas Šumskis, Albertas Talačka, Leonardas Tamošauskas, Stanislovas Tamulionis, Pranciškus Tamulionis, Petras Tarutis, Petras Tijušauskas, Vytautas Tvarijonas, Jonas Uogintas, Sigitas Uždavinys, Eduardas Vaišnoras, Antanas Valančiūnas, Antanas Valantinas, Juozas Varnas, Povilas Varžinskas, Antanas Vaškevičius, Titas Vinkšnelis, Antanas Zakrys, Antanas Zulonas, Bronius Žilinskas, Serafinas Žvinys, Benediktas Urbonas.

* * *

Lietuvos Komunistų Frtijos
Centro Komitetı

Nuorašai:

LTSR Aukščiausiosios Tarybs Prezidiumui, LTSR Ministrų Tarybai, Religijų rikalų tarybos Įgaliotiniui, Lietuvos Vyskupams ir vyskupijų Valdytojams, Tikinčiųjų teisių gynimo Katalikų Komitetui

Telšių vyskupijos ir Klaipėdos
prelatūros kunigų

Pareiškimas

Mes, Telšių vyskupijos kunigai, kreipiamės į Jus ir kitas valstybines įstaigas ne tik savo vardu, bet čia išreiškiame ir valią bei susirūpinimą tų šimtų tūkstančių katalikų, kuriems mes patarnaujame jų dvasiniuose reikaluose. Mes priklausome Kristaus įsteigtai Bažnyčiai, turinčiai beveik 2000 metų istoriją. Jos nuopelnai visai žmonijai ir kartu mūsų respublikos kultūrai yra milžiniški ir neužginčijami. Juk Vilniaus Universitetas, pirmosios gimnazijos, kolegijos ir pradžios mokyklos yra įkurtos Bažnyčios. Lietuviškos raštijos pirmieji kūrėjai buvo taip pat šios Bažnyčios atstovai. Neveltui šiandieną krikščionių Bažnyčią visas kultūringas pasaulis priaažįsta ir įvertina. Neatsitiktinai ir išrinkus tos Bažnyčios popiežių Joną Povilą II viso pasaulio valstybių vyriausybės, neišskiriant ir socialistinių šalių, sveikino jį, pripažindamos Katalikų Bažnyčios svarbią rolę ir reikšmę šiuolaikiniame žmonijos gyvenime.

Tačiau tiesioginis ir pirmasis Katalikų Bažnyčios tikslas — žmonių pašventinimas ir išganymas. Todėl Bažnyčios tiesioginė veiklos specifika remiasi jos įkūrėjo — Kristaus dieviška pasiuntinybe (žr. Mt 28,19; Jn 20,21). Ta pasiuntinybė reiškiasi per teisėtą vyskupų ir kunigų jurisdikciją, gaunamą iš Kristaus vietininko — Popiežiaus. Vyskupai ir kunigai savo darbe turi griežtai laikytis

dogminių ir kanoninių nurodymų bei įpareigojimų. Kitaip jie neįvykdys jiems skirtos Bažnyčios misijos.

Tarybinė Vyriausybė yra įsipareigojusi nesikišti į dogmatinę, kanoninę bei religinę Bažnyčios veiklą. 1954 m. lapkričio 10 d. TSKP CK nutarime sakoma: „Įpareigoti TSKP sričių komitetus, kraštų komitetus, sąjunginių respublikų kompartijų CK ir visas partines organizacijas ryžtingai pašalinti ateistinės propagandos klaidas ir ateityje jokiu būdu neleisti, kad kaip nors būtų įžeidžiami tikinčiųjų ir bažnyčios tarnų jausmai, taip pat neleisti administracinio kišimosi į bažnyčios veiklą. Būtina turėti galvoje, kad įžeidžiantieji veiksmai prieš bažnyčią, dvasininkiją, tikinčiuosius piliečius nesuderinami su partijos ir valstybės vykdoma mokslinės-ateistinės propagandos linija ir prieštarauja TSRS Konstitucijai, suteikiančiai tarybiniams piliečiams sąžinės laisvę". TSRS naujoje Konstitucijoje yra parašyta: „TSRS piliečiams garantuojama sąžinės laisvė, tai yra išpažinti bet kurią religiją arba neišpažinti jokios, praktikuoti religinius kultus arba vesti ateistinę propagandą. Kurstyti nesantaiką ir neapykantą ryšium su religiniais tikėjimais draudžiama. Bažnyčia TSRS atskirta nuo valstybės ir mokykla nuo bažnyčios" (TSRS Konst. 52 str.). Tas pat pasakyta ir LTSR Konstitucijoje 50 str. Minėto TSKP CK nutarimo šviesoje šiuos Konstitucijos straipsnius galime drąsiai aiškintis taip, kad čia suteikiama Bažnyčiai laisvė tvarkytis ir veikti savo vidaus gyvenime ir veikloje pagal savo principus — pagal kanonus, laikantis dogmatikos ir liturgikos reikalavimų. Tai patvirtina, atrodo, ir kompetentingi valdžios atstovai, tvarkantys tarp valstybės ir Bažnyčios iškilusius reikalus (žr. J. Rugienis, Tarybos ir religinių kultų įstatymai, „Tarybų darbas", 1972, Nr. 9, p. 17 ir K. Tumėnas, Įstatymai ir religinės bendruomenės, „Tarybų darbas", 1975, Nr. 4, p. 26).

Leninas 1905 m. savo straipsnyje „Socializmas ir religija" rašė: „Valstybei neturi rūpėti religija, religijos draugijos neturi būti susirišusios su valstybine valdžia".

Atrodytų, kad Bažnyčia turi laisvę bent pagrindinei savo misijai atlikti. Tačiau gyvenime yra visi kitaip.

I.

1976 m. liepos 28 d. yra patvirtinti ir išleiti Religinių susivienijimų nuostatai, kurie grubiai kišasi Bažnyčios vidaus reikalus, visiškai nesiskaito su kanoais, nei su dogmatine ar net liturgine doktrina ir praktišai panaikina Bažnyčios laisvę atlikti tiesiogines religins pareigas, atima galimybę piliečiams pasinaudoti Konstitucijos suteikta sąžinės laisve.

A. Bažnyčios 87 kanonas įsakmiai pabrėžia, kad Bažnyčios nariu tampama nuo krikšto momento su visomis teisėmis, o ne nuo 18 metų, kap pasakyta Nuostatuose. Bažnyčia ir tikintieji tėvai kanonų įpareigoti rūpintis ir religinėje srityje vaikais ir teikti jiems religinius patarnavimus pagal kanonų, dogmatikos ir liturgikos reikalavimus (žr. kanonai 1330-1331; 1336).

Taigi Religinių susivienijimų nuostatų 3 str. grubiai pažeidžia Bažnyčios kanonus ir skverbiasi į jos grynai religinę veiklą. Taip pat jie pažeidžia ir sąžinės laisvę, nes iki 18 metų žmogus būtų prievarta išskirtas iš religinio gyvenimo ir jam būtų atimta teisė pasinaudoti sąžinės laisve, kurią jam suteikia šalies Konstitucija. Taigi, Religinių susivienijimų nuostatų 3 str. yra antikonstitucinis, visiškai priešingas TSKP CK linijai ir kaip toks negali turėti įstatyminės galios.

B. Pastaruoju metu pagal Nuostatus vietiniai valdžios organai, apeidami kurijas, klebonus ir parapijų administratorius, kišasi į parapijų komitetų sudarymą, primeta vienšališkai taip vadinamas „sutartis". Čia ne tik tikintieji, parapijos klebonas, bet ir kurija nieko negali toje sutartyje pataisyti ar pasiūlyti, — sutartis yra tokia, kokia ji patinka civilinei valdžiai. Tai yra ne tik principinis kanonų pažeidimas, bet priešinga ir LTSR Civiliniam kodeksui.

Vietiniams administracijos organams spaudžiant ir gąsdinant bažnytinio komiteto narius, priverstinis sutarčių pasirašymas yra niekingas ir negaliojantis tiek Bažnyčios teisės kanonų, tiek ir tarybinių įstatymų atžvilgiu:

1) Negaliojantis Bažnyčios kanonų atžvilgiu — kan. 461-467; 1519-1528. Šie kanonai įpareigoja ordinarus ir klebonus arba klebonus pavaduojančius kunigus vadovauti parapijos administravime. Čia jie visai nušalinami arba apeinami.

2) Negaliojantis ir bendrųjų tarybinių įstatymų atžvilgiu:

a) sutartis pagal LTSR Civilinę kodeksą yra dvišalis, laisvas juridinis aktas. Šiuo atveju ji primetama jau paruošta, vienašališkai ir nėra laisva;

b) sutarties esmę pagal LTSR Civilinį kodeksą (168 str.) sudaro susitarimas dėl visų esamų punktų. Čia to visai nėra;

c) Bažnytinio komiteto tarybinė teisė nelaiko juridiniu asmeniu. Taigi jie negali būti susitariančioji pusė su juridiniu asmeniu — rajono ar miesto Vykdomuoju komitetu (LTSR Civ. kodeksas, str. 23-24), nes yra beteisis. Bažnytinis komitetas pagal primestą sutartį gauna daug įsipareigojimų, atsakomybės, turi daug išlaidų, o neturi juridinio veiksmumo.

C. Pažeisdama svarbų lenininį ir konstitucinį principą — „bažnyčia atskirta nuo valstybės", — mūsų respublikos administraciniai organai nori visai pajungti bažnytinio komiteto veiklą ir praktiškai kišasi į daugybę Bažnyčios vidaus gyvenimo sričių. Pvz., kontroliuojama, kada bus atlaidai, kas sakys pamokslus, kokie dalyvaus kunigai ir t.t.

Pagal Religinių susivienijimų nuostatus kunigams ir tikintiesiems įvedami apribojimai: kunigas negali kitoje parapijoje teikti sakramentus, tikintieji kada nors negali iš kitos parapijos pasikviesti kunigo be atskiro leidimo kunigas negali talkininkauti kaimyninėje parapijoje (žr.

Nuostatų str. 19). Priešingai kanonms, kunigams draudžiama pastoviai lankyti savo parapiečius (žr. Nuostatų str. 45). Kai kur kunigui draudžiama pagal liturgijos reikalavimus laidoti numirėlius. Remiantis minėtais Nuostatais, kai kur yra draudžiana vaikams aktyviai dalyvauti pamaldose, o už dalyvavimą baudžiami ne tik vaikai, bet diskriminuojami ir vaikų tėvai.

II.

I. Visiems žinomas faktas, kad mūsų respublikoje absoliuti gyventojų dauguma yra tikintys katalikai. Neatsižvelgiama į jų, kaip tikinčiųjų, pagrindines teises, tuo pažeidžiamas TSRS ir LTSR Konstitucijų deklaruotas sąžinės laisvės ir demokratijos principas. Nors skelbiama visų piliečių lygybė prieš įstatymus ir visiems piliečiams garantuojamos vienodos teisės ir laisvės (LTSR Konstitucijos str. 37, 43, 50, 47, 561, bet tikrovėje:

a) joks viešai tikėjimą praktikuojąs pilietis negali užimti vadovaujančio posto valstybinėje įstaigoje ar darbavietėje,

b) joks viešai praktikuojąs tikėjimą pilietis negali būti išrinktas atstovu ginti tikinčiųjų, joks dvasininkas negali būti išrinktas deputatu į tarybas,

c) jokiam tikinčiam piliečiui neleidžiama per spaudą, radiją ar televiziją ginti tikėjimą,

d) tikėjimą praktikuojantys moksleiviai yra trukdomi siekti aukštųjų mokslų ir grubiai įžeidinėjami ir niekinami.

Taigi respublikoje yra privilegijuotieji — ateistai ir beteisiai — viešai savo tikėjimą praktikuoją tikintieji.

2. LTSR administracijos pozicija yra aiškiai priešinga LTSR Konstitucijos 50 str., skelbiančiam: „Kurstyti nesantaiką ir neapykantą ryšium su religiniais tikėjimais draudžiama". O juk tarybinės administracijos leidžiama ir skatinama:

a) dažnai pilni grubios paniekos ir neturį moksliškos

vertės ateistiniai (ypač rajoninėje spaudoje) straipsniai, kuriuose tikintieji vadinami tamsybininkais, atsilikėliais ir t.t.,

b) kassavaitinės ateistinės valandėlės per radiją ir televiziją kupinos užgaulių ir įžeidžiančių tikinčiųjų jausmus išsireiškimų prieš Bažnyčią, ir jos atstovus, net popiežių;

c) mokyklose pravedami ateistiniai renginiai, kuriuose grubiai išjuokiami tikintieji, kunigai ir sakramentai.

Reikia visu rimtumu atkreipti dėmesį į tai, kad visuotiniu mastu vyksta pilnas neapykantos ir priėjęs siaubingą ribą aktyviai praktikuojančių vaikų terorizavimas.

Visa tai rodo ne ką kita, kaip antikonstitucinę ir nesuderinamą su minėtu TSKP CK nutarimu ir tikinčiųjų atžvilgiu pilną neapykantos poziciją, kuri savaime iššaukia reakciją, drumsčia žmonių gyvenimą, erzina tikinčiuosius ir verčia juos gintis. Jei ir ateityje šitaip bus elgiamasi su tikinčiaisiais piliečiais, tai vietinė tarybinė administracija tikrai varys juos, to visai nenorinčius, į pogrindį. Už tai ji pati teprisiima visą atsakomybę ir tenekaltina piliečių, ginančių tik savo teises, paskelbtas Konstitucijoje.

Išvadoje prašome ir siūlome savo ir tikinčiųjų vardu:

1. Atšaukti ir panaikinti 1976 m. liepos 28 d. išleistus Religinių susivienijimų nuostatus, prieštaraujančius Bažnyčios kanonams ir Konstitucijai.

2. Norint sudaryti naujas sutartis tarp rajonų (miestų) vykdomųjų komitetų ir bažnytinių komitetų, reikia visų pirma suderinti abiejų šalių interesus, nustatyti bažnytinio komiteto juridinę padėtį ir jo santykius su parapijos klebonu. Iš bažnyčios pusės tai galėtų atlikti Kurijų teisėti atstovai.

3. Konstitucijos garantuojama sąžinės laisvė yra nesuprantama ir neįsivaizduojama be nors minimalios skelbimo ir informacijos laisvės. Mums turėtų būti leista

pakankamai išsispausdinti bent katkizmų, tikybos vadovėlių ir maldaknygių.

4. Reikia apriboti valstybinę ntoleranciją tikinčiųjų atžvilgiu, uždrausti tikinčiųjų jusmus įžeidžiančius ateistinius vakarus bei kitokius renginius, kur grubiai niekinama tai, kas tikintiesiems 'ra šventa; uždrausti tikinčiųjų vaikų, aktyviai dalyvaujančių pamaldose, siaubingą terorizavimą ir niekinimą.

5. Mes, kunigai, jaučiame pilną teisę nesilaikyti nuostatų, prieštaraujančių Konstitucijai, bažnytinei teisei ir mūsų tiesioginėms pareigoms. Taip pat nebeinformuosime civilinės valdžios apie bažnyčos rengiamus atlaidus bei į juos atvykstančius pamokslininkus ir nebeteiksime taryboms grynai sakramentinės ir religinės statistikos informacijos apie krikštą, jungtyvių, laidotuvių ir kitų religinių patarnavimų skaičių, nes visa tai yra grynai bažnyčios vidaus gyvenimo reikalas, neturintis civilinėje teisėje jokios juridinės reikšmės.

Iki šiol į kolektyvinius kunigų bei tikinčiųjų pareiškimus negauta jokio atsakymo iš atitinkamų valstybinių įstaigų. Todėl primename LTSR Konstitucijos 47 str.: „Pareigūnai privalo nustatytais terminais svarstyti piliečių pasiūlymus ir pareiškimus, į juos atsakyti ir imtis reikiamų priemonių". Palaidojus į stalčių ir šį mūsų pareiškimą, kaip būdavo anksčiau, tai bus dar vienas, jau oficialus įrodymas, kad mūsų tikinčiųjų atžvilgiu Konstitucijos laikoma, jog esame mes beteisiai.

1979 m. kovo mėn.

Pasirašė 110 Telšių vyskupijos ir Klaipėdos prelatūros kunigų:

Vincentas Vėlavičius, Antanas Šeškevičius, Kazimieras Gasčiūnas, Bronislavas Burneikis, Jonas Kauneckas, Klemensas Puidokas, Jonas Bučinskas, Jonas Pakalniškis, Petras Serapinas, Antanas Kiela, Jonas Lukošius, Juozapas Meldus, Jonas Ilskis, Petras Puzanas, Romualdas Žuipa, Antanas Struikis, Pranciškus Venskus, Liudvikas Dam-

brauskas, Domininkas Giedra, Antanas Jurgaitis, Klemensas Arlauskas, Konstantinas Petrikas, Vincentas Senkus, Liudvikas Šarkauskas, Stanislovas Vaitilis, Adomas Alminas, Adomas Milerius, Jonas Aliūkas, Anicetas Kerpauskas, Konstantinas Velioniškis, Jonas Kusas, Vaclovas Stribys, Alfonsas Lukoševičius, Valentinas Šikšnys, Leonas Šaponas, Kazimieras Žukas, Juozapas Pašinskas, Tomas Švambrys, Juozapas Rutalė, Antanas Ivanauskas, Kazimieras Rimkus, Antanas Riškus, Pranciškus Šatkus, Albertas Movodzelskis, Vytautas Kadys, Petras Jasas, Petras Stukas, Antanas Zdanavičius, Juozapas Janauskas, Antanas Petronaitis, Tadas Poška, Petras Bernotas, Vincentas Gauronskis, Aloyzas Baškys, Juozapas Maželis, Alfonsas Škinūnas, Vladislavas Šlevas, Izidorius Juškys, Bronislavas Latakas, Julius Budrikis, Julijonas Miškinis, Brunonas Bagužas, Vladislavas Abramavičius, Vladislovas Radveinis, Ferdinandas Žilys, Jonas Gedvila, Juozapas Šukys, Juozapas Grabauskas, Domininkas Biveinis, Aleksandras Jakutis, Vincentas Vitkus, Liudas Serapinas, Juozas Gedgaudas, Jonas Petrauskis, Kazimieras Viršila, Pranas Puzė, Bronius Racevičius, Alfonsas Klimavičius, Juozas Olšauskas, Algirdas Pakamanis, Jonas Vičiulis, Juozas Gunta, Kazys Macetis, Alfonsas Pridotkas, Juozas Liutkevičius, Juozas Bukauskas, Juozas Gasiūnas, Vytautas Mikutavičius, Vincentas Klebonas, Petras Mitkus, Antanas Puodžiūnas, Izidorius Juškys, Juozapas Butkus, Pranas Daugnora, Henrikas Sirtautas, Stasys Ežerinskas, Stasys Ilinčius, Antanas Beniušis, Juozas Mantvydas, Jonas Rudzinskas, Petras Merliūnas, Henrikas Šulcas, Jonas Jasimavičius, Česlovas Degutis, Bernardas Talaišis, Petras Lygnugaris, Antanas Augustis, Julijonas Tamašauskas, Bronius Brazdžius, Antanas Jakaitis.

* * *

TSKP CK Generaliniam Sekretoriui

Nuorašai: Lietuvos TSR KP CK Pirmajam Sekretoriui, Religijų reikalų tarybos Įgaliotinui Lietuvos TSR, Lietuvos Vyskupams ir vyskupių Valdytojams

Vilniaus arkivyskupijos kunigų

Pareiškimas

Mes, Vilniaus arkivyskupios kunigai, prašydami grąžinti vyskupą Julijoną Steponavišių į Vilniaus arkivyskupijos Apaštališkojo Administratoriaus pareigas, 1970 metais rašėme TSRS Ministrų Tarybai peticiją, kurią pasirašė 61 kunigas, 1975 metų rugsėjo mėnesį pasiuntėme Lietuvos TSR Ministrų Tarybai pareiškimą, pasirašytą 66 kunigų, o 1976 metų vasario 15 d. grupė kunigų pasiuntė TSRS KP CK Generaliniam Sekretoriui pareiškimą visų Vilniaus arkivyskupijos kunigų vardu. Ir mes kreipiamės į Jus, Generalini Sekretoriau, pakartotinai tuo pačiu reikalu, nes dabartinė Vilniaus arkivyskupijos padėtis, vieną valdytoją pakeitus kitu, yra nenormali Bažnyčios kanonų, Lietuvos TSR įstatymų ir tikinčiųjų atžvilgiu.

Vyskupija — be vyskupo: jis, dėl nežinomų net jam pačiam priežasčių, tarybinės administracijos potvarkiu yra ištremtas toli už vyskupijos ribų — į Žagarę (Kauno arkivyskupijoje). Katalikų Bažnyčios kanonai tikruoju vyskupijos šeimininku laiko ne valdytoją, bet vyskupą: valdytojas gali tik laikinai eiti tokias pareigas.

Pagal Lietuvos TSR Baudžiamąjį kodeksą nutremti (str. 27), ištremti (str. 28), atimti teisę eiti tam tikras pareigas arba dirbti tam tikrą darbą (str. 30), atleisti iš pareigų (str. 31) **gali tik teismas. Vysk. J. Steponavičius nebuvo teistas!**

Nutrėmimas tiek kaip pagrindinė, tiek ir kaip papildoma bausmė gali būti teismo skiriamas nuo dviejų iki penkerių metų (str. 27), ištrėmimas — nuo vienerių iki penkerių metų (str. 28), atėmimas teisės eiti tam tikras

pareigas arba dirbti tam tikrą darbą irgi nuo vienerių iki penkerių metų (str. 30). **Vyskupas tremtyje jau daugiau kaip 18 metų!**

Šiame akte tikintieji įžiūri savo diskriminaciją: jie yra už įstatymo ribų — dvasininkas gali būti nekaltai represuotas, jam atimama galimybė apsiginti, tikinti visuomenė taip pat negali jo ginti.

Visa tai turėdami dėmesyje, mes, žemiau pasirašę kunigai, savo ir visų tiesą ir teisingumą mylinčių žmonių vardu prašome Jus, Generalini Sekretoriau, leisti vysk. J. Steponavičiui sugrįžti iš Žagarės į Vilniaus arkivyskupijos Apaštališkojo Administratoriaus pareigas.

Lietuvos TSR, 1979.II.2.

Pasirašė 64 Vilniaus arkivyskupijos kunigai:

K. Garuckas, B. Laurinavičius, V. Černiauskas, A. Keina, J. Lauriūnas, M. Petravičius, J. Vaitonis, A. Andriuškevičius, K. Gajauskas, N. Pakalka, N. Jaura, D. Baužys, K. Molis, J. Budrevičius, J. Grigaitis, S. Lydys, M. Stonys, K. Pukėnas, A. Dziekan, A. Trusevič, J. Obrembski, A. Čeponis, P. Jankus, S. Malakovski, L. Savickas, S. Valiukėnas, J. Šlėnys, P. Tarvydas, A. Gutauskas, J. Juodagalvis, K. Kindurys, V. Bronickis, R. Blažys, P. Bekiš, K. Vasiliauskas, J. Tunaitis, I. Paberžis, A. Valatka, P. Vaičekonis, S. Puidokas, J. Morkūnas, B. Sakavičius, S. Kakarieka, S. Markevičius, S. Tunaitis, V. Aliulis, V. Rūkas, K. Gailius, K. Valeikis, A. Simonaitis, K. Žemėnas, A. Kanišauskas, D. Valiukonis, D. Valančiauskas, R. Černiauskas, D. Puidokas, A. Ulickas, J. Baltušis, J. Kardelis, M. Savickas, A. Merkys, V. Jaskelevičius, A. Petronis, J. Kukta.

Kai Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų Komitetas pasiuntė TSRS AT Prezidiumui dokumentą Nr. 5, argumentuodamas, jog Religinių susivienijimų nuostatai diskriminuoja Katalikų Bažnyčią ir reikia juos atšaukti, tada Religijų reikalų tarybos įgaliotinis P. Anilionis

kalbėjo, kad Lietuvoje esą tik kokie 5 ar 10 kunigų, priešingų ATP išleistiems nuostatams, o visi kiti kunigai jais patenkinti. Ką jis pasakys dabar, kai 75 procentai Lietuvos kunigų pareiškė, jog ATP Nuostatai yra antihumaniški, antikonstituciniai ir niekas jų negalės laikytis?

Lietuvos kunigai,, pasiųsdami sovietinei vyriausybei aukščiau pateiktus pareiškimus ne tik pademonstravo savo solidarumą su Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų Komitetu, bet ir parodė, kad 1940—1979 m. sovietinis totalitarizmas nepajėgė palaužti jų dvasios ir ištikimybės Bažnyčiai.

Kyla klausimas: kas tie 25 procentai kunigų, kurie nepasirašė protestų prieš Religinių susivienijimų nuostatus? Iš tikrųjų, nepasirašiusiųjų visose vyskupijose buvo vos 8—9 procentai kunigų, o pas kitus; ypač gyvenančius provincijoje, dėl sunkaus žiemos kelio nebuvo apsilankyta. Priežastys, sutrukdžiusios saujelei kunigų pasirašyti protestus, yra šios:

a) gili senatvė ir baimė turėti reikalų su valdžios įstaigomis,

b) bendradarbiavimas su KGB,

c) asmeniškos karjeros statymas aukščiau už Bažnyčios reikalus.

Lietuvos kunigai laukia, kad prieš Religinių susivienijimų nuostatus pasisakytų ir einą pareigas Lietuvos vyskupai ir ganytojai. Ganytojai pirmieji privalo reaguoti tokiais atsakingais Bažnyčios gyvenimo momentais.

T. Karolio Garucko, SJ, mirtis

1979 m. balandžio 6 d. Švenčionių ligoninėje po sunkios ligos mirė Ceikinių klebonas, Lietuviškosios Helsinkio grupės narys T. Karolis Garuckas, SJ.

Tauta neteko aktyvaus ir drąsaus kovotojo už pagrindines žmogaus teises, o Bažnyčia — uolaus ir sumanaus apaštalo.

Palydėti T. Karolį Garucką į paskutinę šios žemės kelionę ir pasimelsti už jo vėlę balandžio 10 d. susirinko iš visų Lietuvos kampelių didžiulė tikinčiųjų minia, virš šimto kunigų, vyskupai tremtiniai — Julijonas Steponavičius, Vincentas Sladkevičius ir Vilniaus arkivyskupijos Valdytojas A. Gutauskas.

Laidotuvėse turiningus pamokslus pasakė kunigai — Jonas Lauriūnas, Algimantas Keina, kan. Bronius Antanaitis, o prie kapo — kun. Alfonsas Svarinskas, TTG Katalikų Komiteto narys.

Vienas laidotuvių dalyvis rašo: „Besiklausant nuoširdžių T. Karolio draugų ir bendražygių atsisveikinimo žodžių, rodos, mintimis nuskeliame į tolimą Lietuvos kampelį — Paberžę, kur kun. A. Mackevičius uždegė žmonių širdyse pasiryžimą priešintis priespaudai, neteisybei ir išnaudojimui.

Argi nebeturime T. Karolio?

Ne, jis lieka su mumis. Virš jo kapo iškilęs ąžuolinis kryžius nuolatos primins ir kvies kiekvieną lietuvį priešintis priespaudai ir kovoti už amžinąsias vertybes.

LKB Kronika, trumpai informuodama apie laidotuves, primena skaitytojams, kad ruošiamas specialus leidinys apie T. Karolio Garucko gyvenimą, veiklą ir paskutiniąsias dienas žemėje.

* * *

UŽ TAUTOS BLAIVUMĄ

Jo Kilnybei Telšių Vyskupijos
Valdytojui

Telšių vyskupijos kunigų

Kreipimasis

Šiuo metu dažnai skaitome laikraščių skiltyse, matome televizijos laidose, girdime radijo pranešimus apie potvynius, uraganus, žemės drebėjimus ir kitas nelaimes,

kurios padaro milžiniškus medžiaginius nuostolius ir nusineša tūkstančius gyvybių.

Mūsų krašte didelių nelaimių, ačiū Dievui, nebūna. Tačiau mūsų kraštas skęsta kitoje blogybėje – girtavimo tvane, kuris pareikalauja anaiptol ne mžiau aukų. Girtauja vyrai ir moterys, jaunimas ir paugliai, net bažnyčios tarnų ir mūsų konfratrų tarpe, deja, tokių esama.

Geriama „į sveikatą", o iš tikrųjų ardona sveikata, linkima laimės, o iš tikrųjų tiek atskirus asnenis, tiek ir visą tautą skandinama nelaimėse. Dar daugiau — žudoma siela! Juk Kristus yra pasakęs, kad girtuolliai neįeis į dangaus karalystę.

Matydami tas visas kūno ir sielos nelaimes bei mūsų kraštui gresiančius pavojus, mes, šį raštą pasirašę Telšių vyskupijos kunigai, ryžtamės patys nevartoti alkoholinių gėrimų ir kitus paveikti, kad jų nevartotų.

Dėl to kreipiamės į Jūsų Kilnybę prašydami, kad savo autoritetingu žodžiu ar raštu paragintumėte vyskupijos kunigus bei tikinčiuosius padaryti visa, kad į mūsų kraštą vėl sugrįžtų vyskupo Valančiaus laikais klestėjusi blaivybė.

Kunigai:

Kancleris kan. Jonas Beinoris, Klemensas Arlauskas, Antanas Striukis, Bronislavas Burneikis, Juozas Meidus, kan. Antanas Kiela, Jonas Petrauskis, Jonas Elskis, Bronius Pakalniškis, Jonas Kauneckas, kan. Kazimieras Gaščiūnas.

* * *

Brangūs Broliai Kunigai!

Kitų skatinamas, pats visa širdimi jausdamas reikalo svarbą, kreipiuosi į Jus šituo raštu.

Dabartinė mūsų inteligentija su dideliu susirūpinimu rašo apie vis plintantį girtavimą. Susirūpinimui pagrindo yra. Alkoholis vis labiau įsigyvena ir tampa nebeatskiria-

ma mūsų palydovu, darkydamas dorus papročius, gražias tradicijas, sukeldamas siaubingas pasekmes.

Pagrįstai priekaištaujama, kad prieš girtavimą niekas nekovoja, nebent tik autoinspekcija (prof. dr. A. Marcinkevičius). Šitas priekaištas ypač skaudus mums, kunigams, kurie labiausiai esame atsakingi prieš Dievą, Bažnyčią ir Tautą.

Tad ką mums daryti? — Prieš 120 metų į šį klausimą atsakė garbingas mūsų tautos sūnus, Žemaičių vyskupas M. Valančius. Tai jis, turėdamas labai nelengvas sąlygas, visoje Žemaičių vyskupijoje įvedė blaivybę.

Štai ką jis rašė 1858 metais savo kunigams: „Su dideliu džiaugsmu atsižinojau, jog daugelyje parapijų žmonės apsiėmė visiškai neragauti degtinės. Pripažindamas tai Dievo malonei ir dvasiškijos uolumui, turiu vilties, jog visoje mano vyskupijoje avelės eis paskui duotą pavyzdį . . . Tuo gi tarpu, kad nebūtume panašūs į fariziejus, kuriuos Kristus kaltino, jog uždeda kitiems sunkenybes, o patys nei pirštu paliest nenori, išreiškiu visiems meilingiems Kristuje kunigams mano karščiausį linkėjimą, kad nei patys negertų, nei kitiems taipogi nerodytų degtinės . . . ir taip parodytų, jog tapo savo ganomiesiems žmonėms pavyzdžiu".

Šiek tiek vėliau (1858.XI.28) vyskupas pakvietė prie blaivybės kapitulos narius, profesorius ir klierikus, siekdamas, kad su nauja kunigų karta prasidėtų nauja epocha.

1859 m. kovo 1 d. vyskupas kreipėsi raštu ir į dvarininkus, kurie anuomet daug reiškė: „Mylėdami savo žmones ir iš širdies linkėdami jiems gero, laikykite juos savo tėviškoje globoje, kad niekas nesiskirtų nuo visuotinės blaivybės . . . Užkietėjusieji gėrovei išmirs, išaugs nauja karta, sveiki ir stiprūs žmonės atgims".

Kadangi blaivybės darbo buvo imtasi su tokiu tikėjimu, jėga ir energija, tai ir pasisekimas buvo nuostabus: 197-se vyskupijos parapijose susibūrė daugiau nei pusė

milijono blaivininkų, o jau antrais blaivybės metais pajamos iš alkoholio krito 68 procentus!

Kitados šv. Paulius, tautų apaštalas taip rašė romiečiams: „Supraskite, koks dabar laikas. Išmuš valanda jums pabusti iš miego! (13,11).

Brangūs Broliai Kunigai! Išmušė valanda mums pabusti iš miego! Artėjančios šių metų Velykos kaip tik gražiausia proga pakilti kartu su Kristumi. Tad:

1. Patys įsisąmoninkime ir savo ganomuosius įsąmoninkime, kad bet kokiuose reikaluose reikia šauktis Dievo, o ne griebtis degtinės butelio.

2. Apsispręskime ir viešai pasisakykime, kad alkoholio nebevartosime nė lašelio, kad nebesiūlysime jo nė kitiems.

3. Viską padarykime, kad visose mūsų vyskupijos parapijose kiltų galingas blaivybės sąjūdis.

4. Griežtai pareikalaukime, kad alkoholis nebūtų jungiamas su religiniais patarnavimais.

5. Raginkime tikinčiuosius ta intencija dažnai priimti šv. Komuniją, pavieniai ar bendrai kalbėti šv. Rožančių.

6. Velykų rytą, kai sveikinsite savo parapijų tikinčiuosius, jautriais žodžiais priminkite blaivybės reikalą.

Tepadeda Jums prisikėlęs Kristus!

Kun. A. Vaičius
Telšių vyskupijos ir Klaipėdos
prelatūros Valdytojas

Telšiai, 1979 m. šv. Velykos

* * *

(Gera Lietuvos katalikų kovos pradžia prieš antrąjį lietuvių tautos genocidą — alkoholį):

Tikinčiųjų teisėms ginti
Katalikų Komitetas
1979 m. balandžio 18 d.
Nr. 12

JUNESKO ORGANIZACIJAI PRIE SNO

Tarptautinei konferencijai
„Už visų vaikų taiką
ir laimingą ateitį"

Vaiko teisių pažeidimai Lietuvos TSR

Lietuvos tikinčiųjų ir kunigų vardu dėkojame JUNESKO organizacijai, paskelbusiai 1979 metus Tarptautiniais Vaiko metais. Viso pasaulio geros valios žmonės atsiliepė į raginimą užtikrinti vaikams visas teises ir sudaryti geras sąlygas, kad jie galėtų augti ir vystytis pilnaverčiais ateities kūrėjais.

Mums geriausiai pažįstamos Lietuvos TSR vaikų gyvenimo sąlygos, todėl šiuo raštu ir norime su tuo supažindinti JUNESKO organizaciją.

Mūsuose yra įprasta cituoti Lenino žodžius: „Visa, kas geriausia — vaikams!" Didelio rūpesčio vaikais pavyzdžiu nurodoma, kad Tarybų Sąjungoje veikia 120 tūkstančių nuolatinių vaikų darželių ir lopšelių, kuriuose auklėjama daugiau kaip 13 milijonų vaikų. Iš tikrųjų Lietuvos TSR vaikai nemiršta iš bado ir turi sąlygas mokytis, tačiau pas mus, kaip reta kur pasaulyje, iš vaikų yra atimta daug pagrindinių jų teisių.

(Lietuvos medikai teigia, kad kiekvienais metais Lietuvoje nužudoma apie 50.000 vaikų):

Tarybų Lietuvoje yra įprasta plačiai kalbėti apie tai, kad kažkur karų metu žūsta nekalti vaikai, kad yra šalių, kuriose vaikai miršta iš bado, tačiau nutylimas faktas, kad pas mus yra legalizuotas negimusios gyvybės žudymas. Nors neskelbiama oficiali statistika, tačiau Lietuvos medikai teigia, kad kiekvienais metais mūsų Tėvynėje

nužudoma apie 50 tūkstančių negimusių kūdikių, t.y. tiek, kiek jų gimsta. Tokiai mažai tautai, kaip Lietuva, tai siaubingas skaičius. Pagrindinė vaiko teisė — tai teisė gimti. Kas atima šią teisę, sunku tikėtis kad suteiks kitas, vaiko vystymuisi reikalingas teises.

Lietuvos TSR yra gaminama be galo daug alkoholinių gėrimų — per metus išgeriama maždaug už pusę milijardo rublių. Dėl to daugelis tėvų yra alkoholikai, o jų vaikai gimsta fiziškai nepilnaverčiais. Dėl alkoholizmo sparčiai auga šeimų skyrybos ir dėl šios priežasties vėl daugiausia nukenčia vaikai. Jokie vaikų darželiai ir jokios auklės neatstos vaikui tėvo ir motinos. Šiuo metu vienas iš svarbiausių uždavinių kovojant už vaikų teises — iki minimumo sumažinti Lietuvoje alkoholinių gėrimų gamybą ir pačiomis efektyviausiomis priemonėmis kovoti su plintančiu girtavimu, kokio Lietuvoje niekada nebuvo, išskyrus carinės Rusijos laikus. Labai gaila, kad tarybinė valdžia iki šiol neleidžia veikti blaivybės draugijoms.

Šiame dokumente ilgiau norime priminti, kaip vaikams Lietuvos TSR trukdoma dvasiniai vystytis.

Lietuvos TSR vaikai neturi teisės būti auklėjami pagal savo tėvų įsitikinimus. Nuo pat kūdikystės vaikų darželiuose tikinčiųjų vaikams skiepijama bedievybė, nors tėvai to nenori. Bedieviškas mokymas uoliau tęsiamas vidurinėse mokyklose, o aukštosiose mokyklose jau yra privalomas ateizmo kursas. Neišlaikę marksistinio ateizmo tikintys studentai negali baigti aukštąją mokyklą. **Mokyklose tikintys vaikai yra verčiami kalbėti, rašyti, piešti ir vaidinti prieš savo sąžinę,** o jei tokie vaikai atsisako vykdyti ateistų mokytojų nurodymus, jiems rašomi dvejetai arba mažinamas elgesio pažymys. Tikinčiųjų tėvų niekas neatsiklausia, ar jie sutinką, kad jų vaikai būtų bedieviškai auklėjami, — šitai daroma prievarta, pasiteisinant, kad ateizmas — pažanga, o religija — atsilikimas.

Lietuvos TSR vaikams yra atimtos beveik visos priemonės susipažinti su religija ir gilinti krikščionišką

pasaulėžiūrą. Per 34 tarybinės valdžios metus Lietuvoje nebuvo išleista nė viena katekizmo laida, nė viena religinė knyga, iš kurios vaikai galėtų susipažinti su krikščionybės pagrindais. Tiesa, buvo išleistas Šv. Rašto Naujasis Testamentas, bet dėl mažo tiražo — 11000 egz. (iš kurio daug šių brangių knygų dar buvo pasiųsta į užsienį) vaikai juo pasinaudoti negali. Tuo tarpu visi mokykliniai vadovėliai yra persunkti tendencingomis ir dažnai šmeižikiškomis mintimis prieš religiją, Bažnyčią ir dvasininkus. Knygynai ir bibliotekos yra užverstos menkaverčio turinio bedieviškomis knygomis ir brošiūromis. Pavyzdžiui, 1960—1977 metais Lietuvoje buvo išleista apie 250 pavadinimų ateistinės literatūros (P. Mišutis, Religija, Bažnyčia, ateizmas, 1978, p. 136).

(Lietuvio vaiko kryžiaus kelias tarybinėse mokyklose):

Mokyklose tikintys mokiniai yra verčiami rašytis į ateistines pionierių ir komjaunimo organizacijas. Nenorintieji įsirašyti yra bauginami, paliekami po pamokų, mažinamas elgesio pažymys. Ryškiu tokio terorizavimo pavyzdžiu galėtų būti Stebulių aštuonmetės mokyklos (Lazdijų raj.) kai kurių mokytojų inkvizitoriškos pastangos surašyti tikinčius mokinius į bedieviškas organizacijas.

Neįsirašiusioms į komjaunimą trukdoma įstoti į aukštąsias mokyklas. Prievarta įrašyti į ateistines organizacijas yra verčiami kalbėti prieš savo ir savo tėvų įsitikinimus. Šitokiu būdu vaikai psichiniai tramuojami ir pratinami veidmainiauti. Dėl tokio „auklėjimo" paauglių ir jaunimo tarpe yra išplitęs nihilizmas ir chuliganizmas; nuolat auga jaunų nusikaltėlių skaičius.

Tikintieji moksleiviai yra persekiojami už bažnyčios lankymą. Mokyklose jiems priekaištaujama religiniai įsitikinimai, jie išjuokiami, piešiamos jų karikatūros, net mažinamas elgesio pažymus. Pavyzdžiui, 1979 m. baigiantis antrajam trimestrui Kybartų vidurinėje mokykloje

(Vilkaviškio raj.) tikintiems ir gerai besimokantiems moksleiviams: Rimai Abraitytei, Romai ir Ritai Griškaitytėms, Audronei Juraitei, Rimai Žiemelytei ir kitoms elgesys buvo sumažintas tik už tai, kad mergaitės lankė bažnyčią ir neįsirašė į ateistines organizacijas. Panaši padėtis yra daugelyje Lietuvos mokyklų!

Tikintiems moksleiviams mokyklose yra sudaromos bjauraus nepakantumo sąlygos. Prisiklausę šmeižtų prieš tikėjimą, netikintys moksleiviai terorizuoja tikinčius vaikus. Pavyzdžiui, Vytautas ir Teresė Semenauskai pasakoja, kaip Plungės I-je vidurinėje mokykloje yra persekiojamas jų sūnus Vitalijus. Komjaunuoliai Kačerginskas, Malakauskas ir Šakinis tyčiojosi iš tikinčiojo Vitalijaus ir jį už tai sumušė, o kai motina pasiskundė direktoriui, šis pareiškė, kad iš tokios motinos reikią atimti motinystės teises!

Tikintiems vaikams trukdoma atlikti religinio kulto apeigas. Lietuvos TSR labai dažnas reiškinys, kad mokytojai išvaro iš bažnyčios tikinčius vaikus, atėjusius pasimelsti pas draugo mirusį tėvelį ar motiną. Šitaip tarybiniai pedagogai elgiasi visoje Lietuvoje.

Pagal tarybinius įstatymus draudžiama bet kokiomis formomis vaikų religinis mokymas. Vaikus mokyti religijos teisų gali tik tėvai šeimoje. Už vaikų katekizaciją laisvės atėmimu buvo nubausti kunigai: Juozas Zdebskis, Prosperas Bubnys, Antanas Šeškevičius, Lietuvos TSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumo 1966 m. gegužės 12 d. įsaku draudžiama vaikus mokyti religijos ir tokiu būdu jie yra grubiai diskriminuojami, nes užkertamas kelias tinkamai paruošti vaikus religiniam gyvenimui.

Tikintiems vaikams iki 18 metų draudžiama aktyviai dalyvauti religinėse apeigose: chore, procesijose, šv. Mišiose. Už tokį dalyvavimą vaikai yra barami, gąsdinami, o kunigai baudžiami piniginėmis baudomis. Valkininkų klebonas kun. Algimantas Keina net du kartus buvo nubaustas už tai, kad leido vaikams patarnauti šv. Mišioms. Net valstybinio saugumo organai tardo šv.

Mišiose patarnaujančius vaikus, pvz., Telšiuose, Kybartuose, Veisiejuose ir kt. 1979 m. per kelis mėnesius Veisiejų vidurinės mokyklos VIII kl. mokinys Judeikis net tris kartus buvo tardomas saugumo pareigūnų.

(Tikintieji vaikai moraliai ir materialiai diskriminuojami):

Tikintieji vaikai kiekvienais metais yra verčiami užpildyti specialias anketas, kontroliuojančias mokinių religingumą. Būna net tokių atvejų, kai mokyklose tikintieji vaikai oficialiai surašinėjami, tarsi būtų tikri nusikaltėliai. Pavyzdžiui, taip buvo daroma 1978 m. Kybartų Donelaičio vidurinėje (Vilkaviškio raj.) mokyk.

Tikintiems moksleiviams į charakteristikas dažnai įrašoma apie jų religinius įsitikinimus ir tuo apsunkinama jiems įstoti į aukštąsias mokyklas. Šitaip elgiamasi visose Lietuvos mokyklose.

Paskutiniu metu išryškėjo dar vienas skaudus tikinčiųjų vaikų diskriminacijos faktas. **Valstybinio saugumo pareigūnai įkalbinėja tikinčius vaikus, tėvams nežinant, bendradarbiauti su saugumu, teikiant jiems rūpimą informaciją.** Pavyzdžiui, taip yra buvę Telšiuose, Kybartuose, Veisiejuose, Šlavantuose ir kt. Šitokiu būdu vaikas yra morališkai luošinamas.

Mes, norime pabrėžti, kad aukščiau išvardintieji tikinčiųjų vaikų diskriminacijos faktai nėra atsitiktiniai pavienių bedievių mokytojų ar valdžios pareigūnų išsišokimai, o planinga kova prieš vaikų religinius įsitikinimus. Šią kovą inspiruoja ir jai vadovauja Švietimo ministerija ir partiniai organai.

Per radiją mes girdime, kad JUNESKO organizacija rūpinasi badaujančiais, beglobiais ir beraščiais vaikais. Yra didelis pavojus neatkreipti dėmesio į didžiausį nusikaltimą prieš vaikus, t.y. į moralinį jų luošinimą ir slopinimą, atimant iš vaikų visas sąlygas vystytis ir tobulėtis prislaikant savo įsitikinimų.

Todėl mes prašome JUNESKO organizaciją Tarptautinių Vaiko metų proga iškelti viešumon ir pasmerkti Lietuvos TSR vykdomą tikinčiųjų vaikų diskriminaciją. Už pateiktų žinių tikrumą mes prisiimame pilną atsakomybę ir esame pasiruošę gausiais pavyzdžiais pailiustruoti tą apverktiną padėtį, kurioje šiuo metu yra Lietuvos vaikai.

Tikinčiųjų teisėms ginti
Katalikų Komiteto nariai-kunigai:

Jonas Kauneckas
Alfonsas Svarinskas
Sigitas Tamkevičius
Vincas Vėlavičius
Juozas Zdebskis

* * *

ATVIRAS LAIŠKAS JO EKSCELENCIJAI VILNIAUS ARKIVYSKUPIJOS APAŠTALIŠKAJAM ADMINISTRATORIUI

VYSKUPUI JULIJONUI STEPONAVIČIUI

Nuorašai: Lietuvos Vyskupams ir vyskupijų Valdytojams, Kauno Kunigų Seminarijai, Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų Komitetui

(Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų Komitetas — didelis Lietuvos katalikams ramstis):

1977 metų pabaigoje iš Kauno Kunigų Seminarijos buvo pašalintas IV kurso klierikas Ričardas Jakutis. Jo bylai tirti buvo sudaryta komisija, kuriai vadovavo seminarijos rektorius. 1977 m. gruodžio 20 d. jis visiems klierikams paskelbė tyrimo rezultatus, tiksliau sakant, klieriko Jakučio amoralaus elgesio faktus. Juos patvirtino savo laišku seminarijos rektoriui Šorienė ir pareiškimu Lietuvos vyskupams ir vyskupijų valdytojams R. Činsky-

tė. Klierikas R. Jakutis kaltinimų nepaneigė, — prisipažino kaltu.

Staiga nelaukta žinia — R. Jakutis slapta pašventintas diakonu ir eina diakono pareigas Nemenčinės bažnyčioje. 1979 m. vasario 6 dieną kun. A. Svarinskas, tikinčiųjų paragintas, nuvyko pas vyskupą J. Labuką pasiteirauti, kas pašventino R. Jakutį diakonu. Vyskupas fakto nepaneigė, bet kas pašventino, sakėsi nežinąs: gal Baltarusijos gal Ukrainos vyskupai . . . 1979 m. vasario 7 d. Vilniaus arkivyskupijos valdytojas kun. A. Gutauskas nemažai Vilniaus arkivyskupijos kunigų grupei, atvykusiai R. Jakučio, A. Kazlausko ir jo paties staigaus išrinkimo į valdytojo postą, pasakė: „Jakutį pašventino vysk. J. Labukas".

(Vargas su saugumo globojamais klierikais):

Kuo paaiškinti Vilniaus arkivyskupijos valdytojo kun. Č. Krivaičio elgesį, kokios jėgos inspiravo jį šiam žygiui, kad jis iš Seminarijos pavarytą amoralų jaunuolį ir toliau laikė geru klieriku? 1978 m. sausio 11 d. Seminarijoje posėdžio metu jis reikalavo net grąžinti R. Jakutį atgal į Seminariją, kaip nekaltai apšmeižtą; pašalintą globojo, apgyvendino Nemenčinėje pas kun. K. Pukėną, teikė jam materialinį išlaikymą ir net pristatė šventinusiam vyskupui kaip tinkamą ir rimtą kandidatą. Be to, visus stebina keista paties R. Jakučio laikysena. Jis jautėsi ne kaip pavarytas iš Seminarijos, o kaip geras klierikas pasiųstas Vilniaus arkivyskupijos valdytojo kun. Č. Krivaičio į Nemenčinę pas kun. K. Pukėną „atlikti liturginę praktiką".

Į visus šiuos neaiškumus neabejotinai teisingą atsakymą duoda keistas įvykis. Civilinės valdžios pareigūnai susirūpino R. Jakučio likimu. Jie lankėsi net pas jo nusikaltimų liudininkus (pvz., Šorienę) ir reikalavo paneigti jį kompromituojančius faktus. Reiškia, civilinei valdžiai jis yra savas. Nenoromis peršasi keista išvada: kun. Č. Krivaitis, kun. K. Pukėnas, šventinęs R. Jakutį

vyskupas ir civilinės valdžios atstovai bendromis pastangomis netinkamą kunigystei jaunuolį pašventino diakonu.

Antras, ne mažiau netikėtas dalykas — IV kurso klieriko Algio Kazlausko staigus sugrąžinimas į Seminariją. 1977 m. Seminarijos vadovybė griežtai įspėjo jį pataisyti savo elgesį, o 1978 metų rudenį Seminarijos dėstytojų posėdyje nusprendė atleisti jį iš Seminarijos, kaip netinkamą kunigystei. Tam pasipriešino Vilniaus arkivyskupijos valdytojas kun. Č. Kirvaitis.

Sprendimą pakeitė kitu: pasitaisymui davė laiko — išleido vieneriems metams akademinių atostogų. Visai neatsižvelgiant į Vatikano II Susirinkimo Dekretą apie kunigų paruošimą, kuris reikalauja, kad, atrenkant ir tiriant kandidatus, **visuomet elgtinasi reikliai, nors kunigų ir labai stigtų . . .**" po kelių mėnesių, t.y. 1979 m. sausio viduryje Kazlauskas vėl grąžinamas į Seminariją.

Tarybiniais laikais civilinės valdžios reikalavimu iš Seminarijos buvo pašalinta visa eilė gerų klierikų. Kai kurie iš jų laukė net po 10 ir daugiau metų, kol jiems leido sugrįžti atgal. Pvz., J. Čepėnas, kun. J. Giedraitis, kun. A. Graužinis, kun. J. Zubrus, kun. V. Rūkas ir kt. A. Kazlauskas negali palaukti nė metų! Jis savo charakterį, kultūrą, temperamentą, puikybę „pakeitė" per keletą mėnesių. Visiems suprantama, kad žmogus nėra daiktas, kurį galima greitai perdaryti. Katalikų Bažnyčios kanonai irgi numato žmogaus pasitaisymą, bet tam reikalauja **ilgo laiko** (kan. 2295).

Seminarija teisinasi, kad tikrieji jos šeimininkai esą ne jie, bet ordinarai. A. Kazlauskas priimtas vysk. L. Poviloniui reikalaujant. Maža to, jis rūpinasi, kad būtų į Seminariją sugrąžinti ir kiti jos pašalinti kaip netinkami kunigystei klierikai — A. Paškevičius ir K. Mancevičius.

1979 m. sausio 8 d. keli Vilniaus arkivyskupijos kunigai, susižavėję A. Kazlausko intelektu, kreipėsi į vysk. L. Povilonį, kad sugrąžintų A. Kazlauską į Seminariją. Argi kandidatui į kunigus užtenka vien tik intelekto?

Antra vertus, kas daugiau pažįsta R. Jakutį ir A. Kazlauską, ar mes, kurie su jais Seminarijoje kartu gyvenome, ar tie, kurie juos sutinka tik retkarčiais paradinėje uniformoje? Manome, kad visi klierikai, kurie tik nėra padavę saugumui rankos, pasisakytų prieš juos, jei tik nebijotų pašalinimo iš Seminarijos. Be to, A. Kazlausko sugrąžinimas parodo Seminarijos vadovų neprincipingumą, žiūrėjimą pro pirštus į šventus dalykus. Jie veikia prieš savo įsitikinimus: čia nusprendžia, kad netinkamas, čia vėl sugrąžina.

1978 metų kovo mėn. civilinės valdžios pareigūnams reikalaujant, Seminarijos vadovai pašalino iš Seminarijos niekuo nenusikaltusius nei jos regulai, nei Bažnyčios kanonams du gerus klierikus — Vytautą Pūką ir Petrą Blažuką. Palyginę jų likimą su R. Jakučio ir A. Kazlausko likimu, aiškiai įsitikinsime, kas verčia Seminariją taip greitai pakeisti savo sprendimus.

Ką visa tai reiškia? R. Jakutis ir A. Kazlauskas iš Seminarijos pašalinti kaip netinkami kunigystei, o Vilniaus arkivyskupijos valdytojas kun. Č. Krivaitis ir toliau juos laikė gerais klierikais, kai kurie kunigai, pvz., kun. K. Pukėnas ir kun. K. Vaičionis juos globojo, Vilniaus kurija rėmė materialiai, jie nešiojo sutanas, patarnavo prie altoriaus. R. Jakutis pašventintas net diakonu, o A. Kazlauskas, nepasibaigus jo „akademinėms atostogoms" priimamas atgal į Seminariją, į tą patį kursą, kuriame mokosi dabar jo draugai.

Tuo tarpu valstybės saugumo reikalavimu pašalintų klierikų negloboja nei Seminarija, nei ordinarai, nei kurijos. P. Blažukas neturi net vilties, kad jam Religijų reikalų tarybos įgaliotinis kada nors leis sugrįžti į Seminariją. Koks paradoksas! Aniems nei iš Seminarijos, nei iš civilinės valdžios pusės nėra jokių kliūčių, o P. Blažukui — didžiausi barjerai.

Ar reikia dar akivaizdesnio įrodymo, kad Seminarija, kai kurie vyskupai ir vyskupijų valdytojai ir kai kurie kunigai yra palenkti civilinės valdžios interesams? Su jų

pagalba, šalia gerų klierikų, ruošia ir sau parankius, Bažnyčią kompromituojančius, vadinamus „lojalius kunigus". Šito fakto nepajėgs nuslėpti nuo pasaulio nei rektorius dr. V. Butkus, nei kiti aukštieji Katalikų Bažnyčios hierarchai Lietuvoje, duodami užsieno laikraščiams ar radijui klaidingus interviu — gi-di, ne valstybės pareigūnai, bet mes patys esame Seminarijos šeimininkais. Stojant į Seminariją ir besimokant joje, patys patyrėme valstybės saugumo leteną. Dabar gi esame liudininkai, kad Kauno Kunigų seminarijai daug įtakos daro valstybės saugumas.

Visiems suprantamas ir aiškus ateistų noras sugriauti Bažnyčią jos pačios vaikų rankomis, ją sukompromituoti, sujaukti jos vidaus gyvenimą, suskaldyti kunigų vienybę. Tačiau kaip suprasti ir kuo paaiškinti jų įrankių, kai kurių kunigų ar net vyskupų elgesį, kuris nesiderina nei su Bažnyčios kanonais, nei su Vatikano II Susirinkimo dekretais? Į R. Jakučio pašventinimą ir A. Kazlausko sugrąžinimą atgal į Seminariją žiūrime kaip į tiesioginį Bažnyčios griovimo aktą.

Čia nenoromis prisimena istorinis aktas — Niurnbergo teismas, kuriame buvo kaltinami žmonės už kraujo ir ašarų upes. Nors jie visi teisinosi: „Mums buvo liepta", „įsakyta iš aukščiau", — bet teismas juos pasmerkė, pripažindamas, kad šalia įstatymo iš šalies, dar **yra kiekvieno asmeninis apsisprendimas ir atsakomybė.**

Niurnbergo teismas pasibaigė, bet istorijos teismas tebevyksta. Vargu ar jis nepastatys gėdos stulpo vadinamų civilinei valdžiai lojalių Bažnyčios sūnų. Nuo to neapgins nei užimami aukšti postai, nei titulai, kuriais jie vadinami. O Viešpaties teisme, vargu, ar bus pakankamas pasiteisinimas: „Mums buvo įsakyta".

Gerbiamasis Lietuvos vyre, kilnusis Vilniaus arkivyskupijos Administratoriau, šiandien mūsų akys krypsta tik į Jus ir į vysk. V. Sladkevičių. Jūs — mūsų tautos pasididžiavimas ir viltis. Suprantame ir užjaučiame Jus. Jūsų dalia sunki. Esate tremtinys. Vyskupijos valdyti šiuo

metu Jums neleidžia, bet tikrasis Vilniaus arkivyskupijos šeimininkas yra ne valdytojas kun. A. Gutauskas, bet Jūs. Dvasinėje bažnytinės veiklos srityje Jūs turite tokias galias ir teises kaip ir pareigas einą vyskupai. Todėl kartu su jais nešate didelę atsakomybę ne tik už Jums Vatikano patikėtos Vilniaus arkivyskupijos bet ir už visos Katalikų Bažnyčios Lietuvoje likimą.

Kadangi R. Jakutis ir A. Kazlauskas priklauso Vilniaus arkivyskupijai, mes kreipiamės į Jus visų Bažnyčią mylinčių kunigų ir tikinčiųjų vardu, prašydami uždrausti R. Jakučiui eiti diakono pareigas ne tik Nemenčinės bažnyčioje, bet ir visoje Vilniaus arkivyskupijoje, nes iš Telšių atplaukia vis naujos ir naujos jo išdaigų istorijos, o A. Kazlausko neleisti prie šventimų, kol nebūsite moraliai įsitikinę jo nuoširdžiu pasitaisymu.

Lietuva, 1979 m. vasaris

R. Jakutį ir A. Kazlauską pažįstą
Lietuvos kunigai:

A. Beniušis, P. Merliūnas, A. Gražulis, J. Alesius, S. Tamulionis, A. Čeponis, J. Kauneckas, M. Savickas, S. Linda, R. Černiauskas, P. Šliauteris.

Pažįstą tik R. Jakutį:

kunigai: F. Baliūnas, E. Bartulis, K. Daknevičius, V. Stakevičius, V. Biržinis, J. Pečiukonis, J. Maleckis, V. Kapočius, A. Bulota, S. Puidokas.

(Atviras laiškas sutrumpintas — Red.)

* * *

(„Broliams lietuviams linkiu Velykų vilties Kristuje", — Popiežius Jonas Paulius II):

ŽINIOS IŠ VYSKUPIJŲ

Vilnius. Lietuvos tikintieji su džiaugsmu iklausė per radiją šv. Tėvo sveikinimą, skirtą lietuviams —„Broliams lietuviams linkiu Velykų vilties Kristuje!' Lietuvos kunigai ir tikintieji už šį Popiežiaus dėmes yra labai dėkingi.

* * *

Vilnius. Po 1979 m. Velykų Religijų reikų tarybos įgaliotinis Petras Anilionis visose vyskupijœ agitavo dekanus, sukviestus į miestų vykdomuosius komitetus, laikytis Religinių susivienijimų nuostatų. Tikslsnę informaciją pateiksime sekančiame Kronikos numeyje.

* * *

Panevėžys. Vyskupas R. Krikščiūnas paskoja, kad sovietinė valdžia neleis Lietuvos vyskupams nuvykti į Lenkiją, kai ten lankysis Šventasis Tėva. Valdžia argumentuoja, kad Popiežiaus apsilankymas Lenkijoje nėra bažnytinis reikalas, o tik Vatikano valstyės vadovo revizitas Lenkijos vyriausybei.

* * *

Klaipėda.

TSKP Centro Komiteto
Generaliniam Sekretoriui

Klaipėdos m. ir visos respublikos
katalikų

Pareiškimas

Mes, Lietuvos TSR Klaipėdos m. ir visos respublikos katalikai, kreipiamės į Jus, Generalini Sekretoriau, prašydami padėti mums, kad būtų grąžinta bažnyčia,

pastatyta 1961 m. Klaipėdoje visos Lietuvos katalikų lėšomis bei rūpesčiu. Netrukus ši bažnyčia iš tikinčiųjų buvo paimta ir paversta filharmonijos sale.

(Pavergtas lietuvis katalikas niekados negali laimėti kovą su nužmogėjusiu ateizmu):

Leidimas statyti Klaipėdos katalikų bažnyčią buvo gautas iš TSRS Aukščiausiosios Tarybos ir TSRS Ministrų Tarybos per Lietuvos MT. Leidimą buvo pasirašęs tuometinis TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo Pirmininkas Chruščiovas. 1960 m. rugpiūčio 15 d. buvo pranešta, jog bažnyčia uždaroma. 1961 m. vasario 26 d. bažnyčios statytojai — kunigai — Liudvikas Povilonis (dabar vyskupas) ir kun. Bronius Burneikis buvo patraukti baudžiamojon atsakomybėn. Prieš suimant kunigus, leidimas dėl statybos buvo paimtas į Vilnių LTSR Ministrų Tarybon.

Po šios bažnyčios paėmimo mes kreipėmės į TSRS Vyriausybę, prašydami, kad būtų grąžinta minėta bažnyčia, bet mūsų prašymas nebuvo patenkintas.

Dabar veikiančioji Klaipėdos m. ir parapijos katalikų bažnyčia nepatenkina tikinčiųjų poreikių: maža, žema, dėl žmonių spūsties ir tvankumo žmonės bažnyčioje dažnai alpsta ir turi stovėti lauke. Anksčiau veikusios Nidos ir Juodkrantės bažnyčios buvo uždarytos, todėl žmonių Klaipėdos bažnyčioje žymiai padaugėjo. Tikintieji yra priversti vykti į kitų parapijų bažnyčias.

Be to, Klaipėdą, kaip uostamiestį, aplanko daugelis jūreivių bei kitų įvairių valstybių piliečiai. Kai kurie iš jų užsuka ir į katalikų bažnyčią, kurioje pabuvoję, nustemba, kad tai vienintelė ir tokia skurdi bažnyčia tokiame mieste. Jiems teiraujantis, ar tik ši katalikų bažnyčia ir tėra Klaipėdos mieste, paaiškinama, jog buvusi pastatyta didelė ir graži Taikos Karalienės šventovė yra atimta iš tikinčiųjų ir paversta filharmonijos sale. Tai daro negarbę tarybinės valdžios atstovams.

Drauge siunčiame panašaus turinio pareiškimą Religijų reikalų tarybos prie TSRS MT pirnininkui V. A. Kurojiedovui. **Jam siunčiamą pareiškimą pasirašė 10241 Lietuvos TSR tikintysis.**

Kyla klausimas, kodėl Klaipėdos m. ir parapijos tikintieji, turėdami pasistatę tokią gražią ir erdvę Taikos Karalienės šventovę, negali ja naudotis, o turi tenkintis mažu, netinkančiu pastatu arba turi vykti į kitas bažnyčias, gaišindami brangų laiką?

Todėl mes, Klaipėdos m. ir parapijos, o taip pat ir visos Lietuvos tikintieji kreipiamės į Jus, žinodami, kad jei Jūs mums padėsite, tikrai bus mums grąžinta minėta bažnyčia.

Mes manome, kad šios šventovės grąžinimas pasitarnautų Tarybinės vyriausybės autoriteto pakėlimui ne tik mūsų šalyje, bet ir tarptautiniu mastu. Šį veiksmą sveikintų viso pasaulio geros valios žmonės.

Mes, visos Lietuvos tikintieji, Jūsų pagalba pasitikime ir laukiame Jūsų sprendimo.

Klaipėda, 1979.III.6.

Klaipėdos m. ir visos Lietuvos tikintieji

(Prašymas su 10.241 parašu pasiųstas anksčiau minėtu adresu).

Šio pareiškimo nuorašai buvo išsiųsti visiems Lietuvos vyskupams ir vyskupijų valdytojams.

* * *

Klaipėda. 1979 m. balandžio 29 d. Klaipėdos klebonas kun. Jonas Baikauskas bažnyčioje tikintiesiems paskelbė, kad tuojau pradės bažnyčios remontą ir kad tai yra suderinta su Telšių Kurija. Tikinčiųjų tarpe Klebono skelbimas sukėlė didelį pasipiktinimą, nes šiuo metu pradėtas remontas, kai tikintieji reikalauja sugrąžinti atimtą bažnyčią, pasitarnautų tik sovietinės valdžios

interesams. Klaipėdiečiai, nuvykę į Telšių Kuriją, sužinojo, kad jų klebonas kun. J. Baikauskas su vyskupijos Valdytoju savo remonto planų visai nederino.

Klaipėdos tikintieji seniai prašo Telšių vyskupijos Valdytoją paskirti jiems naują kleboną, nes kun. J. Baikauskas šioms pareigoms Klaipėdos parapijoje netinkamas. Visi tikinčiųjų prašymai likdavo be atgarsio, nes ateistinė valdžia kun. J. Baikauską palaiko ir Valdytojas negali jo iškelti.

Todėl „LKB Kronika" siūlo kun. J. Baikauskui garbingai užleisti Klaipėdos klebono pareigas jaunesniam kunigui, kuris sugebėtų didmiestyje tinkamai dirbti pastoracinį darbą.

Tolesnis kun. J. Baikausko buvimas Klaipėdoje pasitarnauja tik bedievių interesams.

* * *

Panevėžys. 1979 m. vasario mėn. Panevėžio vyskupijos kancleris Vladas Rabašauskas įgaliotinio P. Anilionio vardu įspėjinėjo dekanus, kad kitose vyskupijose renkami parašai po pareiškimu, kur reikalaujama atšaukti nesiderinantys su Konstitucijos teiginiais Religinių susivienijimų nuostatai. Kancleris pabrėžė, kad jeigu dekanatų kunigai pasirašys po tokiu pareiškimu, tai už tai bus nubausti dekanai. Įdomu, kokiais įstatymais remiantis, buvo platinamas šis įspėjimas. Nei valstybiniai, nei bažnytiniai įstatymai nedraudžia pateikti vyriausybei prašymus bei pageidavimus.

* * *

(Jei ieškosi teisybės — būsi nubaustas):

Telšiai. 1979 m. vasario 10 d. į Telšių saugumą buvo iškviesta Šuorienė (ji buvo pagrindinė liudininkė, pašalinant dėl amoralaus elgesio iš Kauno Kunigų seminarijos klieriką Ričardą Jakutį). Kai Šuorienė atsisakė vykti į

saugumą, buvo pagrasinta, kad ją nuvešį su milicijos mašina. Saugume Šuorienė turėjo smulkai papasakoti viską, ką ji žino apie R. Jakutį. Saugmięčiai eikalavo visus parodymus pateikti raštu.

Reikia galvoti, kad saugumiečiams labai ūpi R. Jakučio likimas.

* * *

Viešvėnai (Telšių raj.). Viešvėnų parapijos tikintieji nepatenkinti, kad valdžia draudžia kun. Jonui Kauneckui aptarnauti Viešvėnų parapiją. Tikintieji kelis kartus kreipėsi į Telšių vyskupijos Valdytoją kun. Antaną Vaičių ir jam įteikė prašymą su 37 parašais, tačiau valdytojas sakosi, jog nieko negalįs padaryti, — tai ne nuo jo priklausą.

Iš tiesų, valdytojas yra bejėgis ką nors padaryti, nes Religijų reikalų tarybos įgaliotinis P. Anilionis uždraudė kun. Jonui Kauneckui aptarnauti Viešvėnų parapiją. Iš pradžių jis buvo atsiuntęs į Telšių vykdomąjį komitetą registracijos pažymėjimą, pagal kurį užregistruoti Viešvėnų parapiją du aptarnaujantys kunigai: kun. Juozas Pačinskas ir kun. Jonas Kauneckas. Vėliau kun. J. Kaunecko pavardė iš registracijos pažymėjimo įgaliotinio įstaigoje buvo išbraukta. Apie tai tikintieji sužinojo Telšių rajono vykdomajame komitete. Po to tikinčiųjų delegacija du kartus lankėsi įgaliotinio įstaigoje Vilniuje ir jam įteikė tokio turinio prašymą:

Religijų reikalų tarybos Įgaliotiniui

Viešvėnų parapijos tikinčiųjų

Pareiškimas

Tarybinė Konstitucija skelbia, kad „Bažnyčia atskirta nuo valstybės" (50 str.) ir Tarybų valdžia nesikiša į Bažnyčios reikalus. Todėl mums nesuprantama, kodėl Jūs, Įgaliotini, uždraudėte kun. Kauneckui aptarnauti Viešvėnų bažnyčią.

Tai jo pastangomis atremontuota varpinė, išdažyta bažnyčią, sutvarkytas apšvietimas ir bažnytiniai rūbai.

Kun. J. Kauneckas savo pamoksluose ragino mus būti sąžiningais, darbščiais, mūsų vaikus skatino gerai mokytis, nerūkyti, negerti, gerbti vyresniuosius ir mokytojus. Taip pat jokio nusikaltimo kunigas nepadarė, jei mums paaiškino, kad mokslas neprieštarauja tikėjimui, kad mokytojai neturi teisės bausti ar išjuokti vaikus, einančius į bažnyčią. Šią laisvę mums garantuoja Konstitucija — tarybiniai įstatymai nedraudžia tikėti ir visiems garantuoja tikėjimo laisvę.

Nesugriaukite pasitikėjimo naująja Konstitucija, leiskite kun. J. Kauneckui vėl dirbti Viešvėnuose.

1979.II.12.

Pasirašė 97 tikintieji

Įgaliotinis pažadėjo jų pareiškimą patenkinti.

1979 m. vasario 26 d. Viešvėnų tikintieji gavo įgaliotinio P. Anilionio pasirašytą raštą, kuriame teigiama, kad kunigus į parapijas skirsto vyskupijų valdytojai, o tarybų valdžios organai į bažnyčios reikalus nesikiša.

* * *

Žalioji (Vilkaviškio raj.). 1979 m. kovo 1 d. Žaliosios katalikų parapijos seneliai pensininkai pasiuntė Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui Petrui Anilioniui pareiškimą, kuriame prašė leisti per Velykas atvykti kaimyninės parapijos kunigui ir privačiame name atlaikyti Prisikėlimo pamaldas, nes tikroji bažnyčia paversta malūnu. Pareiškimą pasirašė 77 seneliai. Nesulaukę atsakymo, kovo 27 d. tikintieji pasiuntė Vilkaviškio rajono valdžiai antrą prašymą — leisti per Velykas atlaikyti Prisikėlimo pamaldas Žaliosios kapinėse prie Švč. M. Marijos koplytėlės. Vietoje atsakymo buvo užrakinti kapinių vartai.

Didvydžių parapijos klebnas kun. Antanas Lukošaitis, pasinaudodamas sovietinių įstatymo leidimu kapinėse melstis, Velykų rytą 7 v. Žaliosios kapinėse atlaikė Prisikėlimo pamaldas, kuriose dalyvavo apylinkės tikintieji.

Po Velykų Rumokų esperimentinio ūkio partinės organizacijos sekretorius Vidas Žemaitis tardė Vidmantą Kaminską, kiek pamaldose alyvavo žmonių, iš kur buvo atvykęs dūdų orkestras ir kas fotografavo. Pasirodo, kad tiek vietiniams, tiek rajono pareigūnams kapinėse laikomos pamaldos kelia didelį erimą.

Trisdešimt penki tikintiji po Velykų pasiuntė rajono valdžiai protestą, kuriame tarp kitko rašoma: „Didelį pasipiktinimą sukėlė jūsı įsakymas užrakinti visus kapinių vartus. Kokiu va'du pavadinti šį elgesį, mes nerandame žodžių".

* * *

1979 m. balandžio 18 d. Žaliosios kapinėse buvo laikomos gedulingos pamaldos už velionį J. Bubnaitį. Klausučių apylinkės pirmininkas A. Gudynas uždraudė apylinkės tarnautojams su vainikais eiti į kapines ir reikalavo vainikus palikti prie kapinių tvoros.

* * *

(Ar buvo kuomet, kad lietuvis ateistas lietuvį kataliką taip šuniškai kandžiotų?):

Slabadai (Vilkaviškio raj.). Slabadų koplyčios valytoja Zuzana Dvylaitytė apsigyveno sukrypusioje lūšnoje, kurioje iki mirties gyveno buvusi koplyčios prižiūrėtoja Bušauskienė. Slabadų tikintieji pageidavo, kad Dvylaitytė čia apsigyventų ir prižiūrėtų koplyčią. Vietinė valdžia, inspiruojama Vilkaviškio raj. VK pavaduotojo Juozo Urbono, neleidžia Dvylaitytei šią lūšną nusipirkti. Kai valytoja kreipėsi į Religijų reikalų įgaliotinį P. Anilionį (1978.XII.29), šis užklausė: „O gal galvoji įsteigti vaikų

mokyklą?" Taigi koplyčios valytojai Z. Dvylaitytei teks iš šios lūšnos išsikraustyti. Sovietiniai pareigūnai pramato grėsmę marksistinei ideologijai, jei ši lūšna bus parduota — koplyčios prižiūrėtojai!

* * *

Šaukėnai (Kelmės raj.).

Lietuvos TSR Ministrų Tarybai

Prašymas

Baigiantis praėjusiam karui, sudegė Šaukėnų parapijos bažnyčia. 1947 m. buvo pastatyta nauja bažnyčia iš lentų — karkasinė (viduje spaliai). Žinoma, per tiek metų spaliai sukrito, sienų lentos aptrešo, atsirado plyšiai, pro kuriuos švilpia vėjai, žiemos metu įpustomas sniegas, o lyjant įteškiami lietaus lašai. Be to, žiemos metu labai šalta. Visa tai verčia prašyti Ministrų Tarybą leisti per vieną plytą apmūryti bažnyčią iš lauko pusės.

Kadangi dabar plytų laisvai galima pirkti, todėl tikimės gausią statybai leidimą.

1976.I.23.

Šaukėnų R. K. bendruomenės
Komitetas

N. B. Taigi, jau praėjo daugiau kaip 3 metai nuo prašymo įteikimo, o atsakymo kaip nėra, taip nėra. Įdomu per kiek laiko tarybinės įstaigos privalo atsakyti į piliečių prašymus?

* * *

Kelmė. 1979 m. kovo 29 d. Kelmės raj. Vykdomasis komitetas įsakė visiems rajono kunigams prisistatyti į rajoną. Atvyko Kelmės, Kražių, Karklėnų, Tytuvėnų, Užvenčio, Pakražantės klebonai. Priekyje sėdėjo Kolainių batiuška. Nebuvo Stulgių, Šaukėnų, Vaiguvos ir Liolių klebonų. Taigi, ne visi pakluso. Susirinkusiems kunigams

rajono Vykdomojo komiteto pirmininkas V. Januška nušvietė ūkinę padėtį: kiek prinelžta pieno, kiek nušerta kiaulių, suremontuota plūgų ii pan. Tie patys niekalai buvo pernai taip pat aiškinani sušauktiems į rajoną kunigams.

Tenka stebėtis, kad iki šiol da kai kurie kunigai vyksta į tokias „lekcijas". Kol bus tokų „paklusnių avelių", tol rajonų bedieviai skaitys joms paskaitas apie plūgus ir kiaulių prieauglį.

* * *

Užventis (Kelmės raj.). Netoli Užvenčio, prie pat vieškelio, yra žydų kapai. Vokiečių okupacijos metais šie kapai buvo neliečiami. Dabar įsisiautėję ateistai, praradę bet kokį žmogiškumo jausmą, sunaikino žydų kapuose daug paminklinių lentų, o kitas išvogė. Negana to, vasarą čia ganosi arkliai ir ožkos.

* * *

Užventis (Kelmės raj.). Kelmės rajono pirmininko pavaduotojas A. Pažarauskas neleidžia kunigui per miestelį lydėti mirusiųjų į kapines.

* * *

Šaukėnai (Kelmės raj.). 1979 m. vasario 20 d. mirė Šaukėnų gyventoja Bronislava Budrienė. Moteris buvo giliai religinga, todėl vaikai nutarė ją palaidoti su bažnytinėmis paeigomis. Jos viena duktė buvo Šaukėnų apylinkės pirmininkė. Prasidėjo skundai. Šaukėnų Kultūros namų metodistės iniciatyva Budrių kieme pasirodė dvi „Volgos" su ateistais, kurie, visaip grasindami, ėmė atkalbinėti vaikus nuo krikščioniškų laidotuvių. Vaikai neatsispyrė prievartai ir tikinčią motiną palaidojo be bažnyčios.

Dar labiau tikinčiųjų nuotaikas sugadino, kai prie kapo duobės prabilo rusas Neumanas Kuprenenas,

sakydamas: „Ir aš atidarau mitingą prie mirusios Budrienės". Tą patį kartojo ir komunistė-ateistė mokytoja Monika Kančalskienė.

* * *

(Rusas atidaro mitingą prie mirusios katalikės kapo):

Kaunas. 1977.XI.21. Kauno Medicinos institute Akušerijos-ginekologijos katedros vedėjas prof. Ladauskas skaitė akušerijos paskaitą studentams. Profesorius įspėjo, kad mūsų respublikoje vis dar atsiranda gydytojų, kurie dėl savo religinių įsitikinimų visiškai atsisako daryti abortus. Kartais tokius gydytojus paseka ir atliekantieji praktiką studentai. Profesorius pabrėžė, kad su šiais faktais yra griežtai kovojama. „Mes neleisime, kad kažkokie religiniai įsitikinimai prieštarautų moters interesams!" užbaigė paskaitą prof. Ladauskas.

(Katalikai gydytojai atsisako daryti abortus. Prof. Ladauskas: „Mes neleisime, kad kažkokie religiniai įsitikinimai prieštarautų moters interesams!"):

SOVIETINĖJE MOKYKLOJE

Telšiai. 1979 m. vasario 6 d. į Telšių V-tą vid. mokyklą prisistatė saugumo darbuotojas ir tardė Xb klasės mokinius: Auksę Juodviršytę, Almantą Fabijoną, Rolandą Jankauską. Kiek vėliau buvo tardomas Arūnas Razminas. Saugumietis norėjo užverbuoti mokinius dirbti saugumo agentais. Jis įsakė mokiniams šnipinėti savo draugų tarpe.

Tuo pačiu tikslu jau keli mėnesiai (1978.XII—1979.II.) sistemingai persekiojamas Telšių IV-os vid. mokyklos X kl. mokinys Romas Perminas. Saugumiečiai jį pasitinka prie namų einantį į mokyklą ar grįžtantį iš jos, be to, įsako atvykti į sutartas pasimatymo vietas, kurias moksleiviui

įsako slėpti. R. Perminas saugumiečiams pareiškė, jog paslapčių jis nelaikysiąs ir, norėdamas atsikratyti saugumiečių, kuo plačiausiai visa išpasakojo. 1979 m. sausio-vasario mėn. jaunuolis bandė vengti susitikimų su čekistais: slėpėsi nuo jų, nenuvykdavo nurodytu laiku arba tiesiai jiems pasakydavo, kad neatvisiąs. Tokiais atvejais saugumiečiai jį visaip bandydavo įbauginti. Pavyzdžiui, vienas saugumietis net gąsdino moksleivį, jog pagavę jį iškastruosią. Saugumiečiai ypatingai nori turėti savo agentą Telšių IV-os vid. mokyklos X klasėje, nes nė vienas šios klasės berniukas nestoja į komjaunimą, o du auklėtiniai patarnauja šv. Mišioms. Direktoriaus pavaduotojas Andrijauskas grasino, kad dėl šių „nusikaltimų" klasę svarstys kompartijos biuras.

* * *

Telšiai. V-os vid. mokyklos V kl. auklėtoja Urbšienė š.m. vasario mėn. vienos pamokos metu pastatė prieš visą klasę mok. Arūną Bladžių ir ėmė tyčiotis: „Štai, pažiūrėkite, mokiniai, — prieš jus stovi davatka!" Po to ji paliko po pamokų Xb klasės mokinį Arūną Remėzą, kaltindama šį jaunuolį, jog šis agituojąs jos auklėtinį Arūną Bladžių eiti į bažnyčią.

* * *

Mažeikiai. III-je vidurinėje mokykloje mokiniams buvo liepta atsakyti į tokius klausimus:

1. Kokią religinę knygą esi skaitęs (pavadinimą, jei prisimeni — autorių)?
2. Tiki į Dievą?
3. Kiek kartų esi buvęs bažnyčioje?
4. Tėvai tiki?
5. Kodėl eini į bažnyčią? (dėl įdomumo, neturi ką veikti, kas nors verčia)?
6. Kas tiki iš klasės, netiki, abejoja (parašyti pavardes)?

7. Kas tiki iš mokyklos (parašyti klases, pavardes, pabraukti tas pavardes, kurie mokiniai eina patarnauti Mišioms, dalyvauja bažnytiniame chore, procesijose)?

8. Ar klasėje yra pravestas renginys religine tema?

9. Kokia pamoka galėtum įrodyti, kad Dievo nėra?

10. Per kokias pamokas klabėjote apie Dievą?

11. Kokią krikščionybę išpažįsti?

N. B. Kai kurie anketos klausimai taip suformuluoti, kad moksleivis, į juos atsakydamas, turi tapti išdaviku.

* * *

(Mokiniai neketina būti tikėjimo išdavikais):

Mažeikiai. 1979 m. sausio mėn. I-os vid. mokyklos mokyt., IXd kl. vadovė Bucienė, pasikvietusi savo auklėtinę Marytę Česnauskaitę, tardė, kodėl ji nestojanti į komjaunimą. Mergaitei nieko neatsakius, mokytoja tęsė:

— Aš žinau, tu lankai bažnyčią!

— Taip, aš esu tikinti ir lankau bažnyčią.

Mokytoja pradėjo aiškinti, kokia „nesąmonė" tikėti Dievą ir pasiūlė mergaitei skaityti ateistines knygas.

— Ne, tokių knygų aš neskaitysiu, nes jos man nepatinka, — drąsiai atsakė mergaitė.

Pagaliau mokytoja nusileido:

— Na, jei kitaip negali, lankyk tą savo bažnyčią, tačiau bent nedalyvauk ten „saviveikloje".

Mokinukė nusijuokė:

— Ten saviveiklos ir nėra. Tenai mes nei šokam, nei vaidinam, — bažnyčioje mes meldžiamės!

Po keletos dienų įvyko klasės atviras komjaunimo susirinkimas, kuriame buvo numatyta kalbėti apie religiją. Marytė prašė klasės vadovę leisti jai nedalyvauti susirinkime. Mokyt. Bucienė nuo susirinkimo neatleido. Tuo metu, kai klasės komjaunuoliai šmeižė religiją, mergaitė, atsivertusi Maironio poezijos rinkinėlį, ramiausiai skaitė. Po to klasės komjaunuoliai Marytę apipylė klausimais: kodėl ji tikinti? Kodėl lankanti bažnyčią? ir pan. Moksleivė į

klausimus neatsakinėjo. Tuomet į ją kreipėsi klasės vadovė:

— Kodėl tu nekalbi ir neatsakinėji savo draugams?

— Aš čia neatsakinėsiu. Ateikite pas mane į namus, ten pakalbėsime.

— Bet ten bus tavo tėvai!

— O aš, auklėtoja, nuo savo tėvų nieko nenuslepiu! — nustebo mergaitė.

Mažeikiai. I-os vid. mokyklos IVc kl. vadovė mokyt. Grigaliūnienė ilgai vargino savo auklėtinę Rūtą Ruzgytę. Iškviesta mergaitės motina pasiūlė mokytojams daugiau domėtis tais mokiniais, kurie chuliganauja gatvėje ir mokykloje apiplėšinėja savo draugus, keikia ir rūko. O jos duktė niekuo nenusikaltusi ir prašė mokytoja daugiau mergaitės nepalikinėti po pamokų tik dėlto, kad ji lanko bažnyčią.

Mažeikiai. 1978 m. spalio mėn. 1-os vid. mokyklos mokyt. Narkienė paliko po pamokų mok. Santą Bučytę. Ji barė mergaitę, kam ši lankanti bažnyčią ir įsakė sekančią dieną ateiti į mokyklą kartu su motina.

Atėjusi į mokyklą mergaitės motina paklausė mokytojos, kas atsitiko — gal mergaitė pradėjo blogai mokytis?

— Ne, jūsų duktė mokosi labai gerai.

— Tai gal elgiasi blogai? — klausinėjo motina.

— Ne, ir elgiasi gerai. Jūsų duktė lanko bažnyčią!

— O argi tai nusikaltimas? — nustebo motina. — Mergaitė nori eiti ir aš to nedraudžiu, nes ir pati lankau bažnyčią.

Supykusi mokytoja atrėžė:

— Dėl jūsų dukters aš visai nenoriu prarasti darbo!

* * *

Švėkšna (Šilutės raj.). 1978 m. gruodžio mėn. buvo ypatingai sustiprintas „auklėjamasis" darbas Švėkšnos

vid. mokykloje, siekiant įgyvendinti švietimo ministro Rimkaus moksleivių nutautinimo ir bedievinimo programą. Šiam auklėjimui nepaprastai atkakliai vadovauja mokytoja Ilijara Rimkutė Černiauskienė. Ji įvedė apylinkėje taip vadinamą prievartinį vaikų civilinį „krikštą" — vardynas. Norėdama suaktyvinti ateistinę veiklą, ji kviečia zonos partinius susirinkimus; tarybinių ūkių vadovus ragina bet kokiomis priemonėmis bausti tikinčiuosius, ypač Mišių patarnautojų tėvus. Džiugu, kad tėvai nenusigąsta. Tai Budvyčiai, Adelė Rimkienė, Auškielienė ir kt. Jie privartautojams atsako: „Mūsų vaikai tarnauja ir tarnaus prie altoriaus. Mes žinome, kad jie tada nedaužys langų, nevagiliaus ir negirtaus, kaip tai daro net pats mokyklos partsekretorius Bronislavas Vilkas, jo žmona, sūnus bei panašūs į juos".

Norėdama išsilaikyti savo poste, labai aktyviai ateistiniu darbu užsiima mokyklos direktorė Ona Bintverienė.

Laikas būtų susimąstyti dėl ateistinės bei nutautinimo veiklos ir kitiems Švėkšnos vid. mokyklos mokytojams: Petrui Celiauskui, Urmulevičiams, Stanislovai ir Jonui Vaitkams, Bronislavai Žemgulienei, Vandai Vytuvytei-Šimkuvienei.

* * *

Garliava. Garliavos II vid. mokyklos klasių auklėtojai turėjo atsakyti į šiuos klausimus:

1. Klasių vadovų ateistinis darbas su mokiniais.
2. Kokį individualų darbą atliekate su mokiniais?
3. Kaip tiriate klasės šeimų religingumo būklę ir religingų tėvų poveikį vaikams?
4. Religingų tėvų skaičius klasėje (pageidautina pavardėmis).
5. Koks individualus darbas atliekamas su tikinčiais tėvais?
6. Religingų mokinių skaičius klasėje (pageidautina pavardėmis)?

7. Klasės komjaunimo ar pionierių organizacijos ateistinis darbas.

8. Ar teko susipažinti su ateistinio darbo metodika kursuose, seminaruose, metodinių ratelių užsiėmimuose?

9. Kokie ateistinio darbo rezultatai jūsų vadovaujamoje klasėje:

a) kiek sumažėjo tikinčių tėvų skaičius?

b) kiek sumažėjo tikinčių mokinių skaičius?

c) kiek išugdėte aktyvių ateistų?

* * *

Kybartai (Vilkaviškio raj.). 1979 metais baigiantis antrajam trimestrui Kybartų Donelaičio vid. mokykloje gerai ir labai gerai besimokantiems moksleiviams buvo sumažintas elgesys, norint priversti tikinčius moksleivius atsisakyti bažnyčios ir įsirašyti į komjaunimą ar pionierių organizacijas. Šiame nusikaltime ypatingą iniciatyvą parodė direktoriaus pareigas einąs Sinkevičius.

Pateikiame kai kurių už tikėjimą nukentėjusių pavyzdingų mokinių pavardes:

Sigita Počaitė — VIIIf kl., Rima Abraitytė – IXd kl., Roma Griškaitytė — VIIIc kl., Rita Griškaitytė – Vb kl., Elė Šioraitytė — VIa kl., Irena Sabaliauskaitė – Xc kl., Audronė Juraitė — VIa kl., Rima Tamelytė – VIIIa kl., Rima Žiemelytė — VId kl., Reda Sakalauskaitė – IVd kl., Birutė Baliūnaitė — Va kl., Jolita Liukinevičiūtė – VIa kl.

Šis sąrašas toli gražu nepilnas, bet jis iškalbingai liudija, pagal kokius kriterijus sovietinėje mokykloje įvertinamas mokinys. Pirmoje vietoje statomas ne mokslas ar mokinio elgesys, bet besimokančių ateistinės pažiūros. Vaikas gali būti net tikintis, — svarbu, kad įsirašytų į pionierius ar komjaunimą, klusniai vykdytų ateistinius įsipareigojimus, ir mokyklos vadovybė jį statys pavyzdžiu kitiems moksleiviams.

* * *

LTSR Švietimo Ministerijai

Kybartų K. Donelaičio m-los
mokinių tėvų

Skundas

(Nusikalstamas Kybartų pedagogų elgesys):

Mes, žemiau pasirašę tėvai, buvome labai nustebinti, kad, pasibaigus antrajam trimestrui mūsų vaikams, gerai besimokantiems ir nenusikaltusiems mokyklos drausmei, elgesys buvo sumažintas iki patenkinamo. Šitaip Kybartų vidurinės mokyklos vadovybė pasielgė todėl, kad mūsų vaikai yra tikintys ir nepriklauso pionierių ir komjaunimo organizacijoms.

Tuo tarpu pionieriams ir komjaunuoliams, kuriems trimestre buvo išvesta po 3—4 trejetus, elgesys įrašytas pavyzdingas, pvz., Rimui Balkauskui (IXd kl.), Ritai Bernotaitytei (Va kl.) ir Ritai Laurinaitytei (Xc kl.).

Mūsų nuomone, šitoks Kybartų pedagogų elgesys ne tik ne pedagogiškas, bet nusikalstamas, nes pavyzdingi mokiniai jaučiasi dėl savo tikėjimo persekiojami. Kiek mums yra žinoma, tokiomis priemonėmis kovoti su tikėjimu neleidžia nei LTSR Konstitucija, nei kiti tarybiniai įstatymai.

Prašome kruopščiai ištirti ne tik mūsų vaikų, bet ir kitų tikinčiųjų moksleivių elgesio pažymių sumažinimo atvejus ir nurodyti mūsų pedagogams, ypač direktoriaus pareigas einančiam V. Sinkevičiui, ištaisyti neteisingai sumažytus elgesio pažymius ir ateityje šitokiu būdu nepersekioti mūsų vaikų.

1979 m. balandžio mėn.

Pasirašė tėvai:

Verbilas, Kybartai, M. Melnikaitės 2, Sabaliauskas, Kybartai, M. Melnikaitės 13, Šioraitis, „Šilupės" kolūkis, Daugėlaičiai, Počas, Kybartai, Gorkio 22, Žiemelis, Kybartai, Gorkio 22-1, Abraitis, Kybartai, Pionierių 20,

Griškaitis, Kybartai, Komjaunimo 36a-51, Paulauskienė, Kybartai, Komjaunimo 12-8, Tamelienė,Kybartai, Komjaunimo sk. 23, Liukinevičius, Kybartai, Komjaunimo sk. 8, Sabaliauskas, Kybartai, Komjaunimo sk. 10, Jakimčikienė, Kybartai, Komjaunimo sk. 26, Jūrienė, Kybartai, Ostrovskio 36, Želvienė, Gutkaimio km

Prašome atsakyti visiems pasirašiusiems tėvams."

* * *

Kybartų vid. mokykloje VIa kl. auklėtoja Iešmantavičienė įsakė visiems mokiniams nupiešti ką nors ateistine tematika. Drąsios tikinčios mergaitės – Elė Šioraitytė, Jolita Liukinevičiūtė — atsisakė piešti. Mokyt. Iešmantavičienė labiausiai perpyko ant mok. Šioraitytės ir ją ilgą laiką visaip įžeidinėjo.

* * *

(Tėvai gina savo vaikus nuo kriminalinių pedagogų išpuolių):

Didvyžiai (Vilkaviškio raj.). 1979 metų Velykų rytą Didvyžių bažnyčioje į Prisikėlimo pamaldas atvyko šnipinėti Arminų-Sūduvos vid. mokyklos direktorė Salomėja Mikelaitienė ir mokyt. Regina Naujokaitienė.

Mokytojams, fanatiškai vykdantiems sovietinės valdžios valią, kelia siaubą, kad Didvyžiuose daugelis moksleivių aktyviai dalyvauja religinėse apeigose—procesijoje ir šv. Mišiose. Jiems ypatingai užkliuva berniukai, nes bijomasi, kad iš jų neatsirastų kandidatų į Kunigų seminariją.

Po Velykų direktorė Mikelaitienė tardė mok. Levutę Vekeriotaitę, reikalaudama išduoti švenčių metu pamaldose dalyvavusius mokinius.

* * *

Arminai (Vilkaviškio raj.). 1979 m. baigiantis antrajam trimestrui Arminų-Sūduvos vid. mokyklos VII kl. gerai

besimokančiam mokiniui Ričardui Radzevičiui buvo sumažintas elgesys, nes berniukas lankė bažnyčią ir patarnauja šv. Mišiose. Šito nusikaltimo iniciatoriai: mokyklos partinės organizacijos sekretorė Aldona Matijošaitienė ir mokyklos direktorė Salomėja Mikelaitienė.

* * *

Krosna (Lazdijų raj.). Auklėtoja Jesevičienė mokiniams pasakojo, kad būsią mokykloje svečiai (suprask, tikrintojai — Red.) ir maldavo, kad tikintys vaikai nesakytų, jog jie einą į bažnyčią, o jei jau ir sakytų, tai tik kad einą verčiami tėvų.

1979 m. balandžio 12 d. atvykę tikrintojai paklausė mokinius:

— Kas einate į bažnyčią?

Drąsiai atsistojo 17 mokinių.

— Ar tėvų verčiami einate? — pasimetę klausė tikrintojai.

— Savo noru, — nuskambėjo atsakymas.

* * *

Šaukėnai (Kelmės raj.). 1979 m. vasario 30 d. Šaukėnų Kultūros namuose specialiai mokiniams buvo rodomas antireliginis filmas „Juodoji procesija". Tai kadrai vogčiomis padaryti Šiluvos ir Žemaičių Kalvarijos atlaidų metu. Per šiuos atlaidus įvairūs komunistų agentai braunasi į bažnyčias ir čia filmuoja besimeldžiančius žmones. Tokiu būdu jie renka „medžiagą" antireliginei propagandai, taip yra drumščiama pamaldų rimtis ir blaškomi tikintieji. Tai daugiau negu chuliganizmas!

Šiuo kartu mokyt. Žeromskaitė ir mokyt. Spudaitė griežtai įsakė visiems mokiniams dalyvauti rodomam filme. Suvarę mokinius į salę, jos saugojo duris, kad niekas nepabėgtų.

Pradžioje pasigirdo filmo aktoriaus balsas: „Ateikite pas mane vyrai ir moterys, aš jums atskleisiu savo

neapykantą religijai". Toks pasakymas aiškiai rodo, kuo remiasi ateistai. Jiems tiesa nerūpi, jų devizas — neapykanta bažnyčiai, religijai, tiesai. Jų mokslas — melas. Filme buvo tikinama, kad religingi žmonės yra blogi. Šitaip yra nuodijamas Lietuvos jaunimas, šitaip yra sujaukiama tikinčių vaikų sąžinė!

* * *

Iš IX klasės mokinės N. N.
dienoraščio

Ilgai auklėtoja S. įkalbinėjo mane stoti į komjaunimą. Liepė neatsilikti nuo kitų klasės draugų. Gyrė, kad esu labai šauni, visur pritampu ir suspėju, tik, gaila, paties „geriausio" atsisakau, o sužinojusi, kad pastoviai lankau bažnyčią siaubingai įniršo ir liepė atsivesti tėvus. Lapkričio pabaigoje tėvelis apsilankė mokykloje pas direktorių ir jam paaiškino, kad iš mūsų vaikų nė vienas nebus komjaunuolis. Tam nepritaria nei pats tėvelis, nei mes patys nenorime, o dėl bažnyčios lankymo . . . tėvelis griežtai pasipriešino ir išeidamas paaiškino, kad jis yra lietuvis ir kitokiu nenori būti.

Po tėvų apsilankymo auklėtoja vėl man nedavė ramybės. Skatino neklausyti tėvelių ir gundė stoti į komjaunimą jiems nežinant, be to, liepė neiti į bažnyčią. Prašė gražuoju pasirinkti jų pasiūlytą kelią. Aš pagalvojau, tik nedrįsau pasakyti: „Siūlai man plaukti su minia pasroviui. Ačiū, brangi auklėtoja, tokių „laimingų", nuėjusių jūsų pasiūlytų keliu, aš daug mačiau". Auklėtoja nenustojo vilties ir vis mane prašė. Jai atsakiau tik tiek: „Ne, į komjaunimą tikrai nestosiu, o į bažnyčią eisiu, kaip ir ėjau!" Tuomet auklėtoja prašė gražuoju: „Tu gali į bažnyčią eiti, tik stok į komjaunimą". Nors ji nusileido, bet tas nuolaidumas man nepriimtinas — aš noriu būti žmogumi, o ne veidmainiu.

Auklėtoja, pamačius, kad nieko man nepadaro, nusitempė mane pas direktorių. Šis bandė mane švelniai

užliūliuoti, bet kai tas nepadėjo, nusimetė kaukę ir ėmė baisiai šaukti: „Arba stok į komjaunimą, arba išeik iš mūsų mokyklos!"

Nenusigandau, — geriau būti nemokytu žmogumi, negu mokytu išdaviku.

Daugiau pokalbiams manes nebešaukė, nors direktorius buvo žadėjęs, tik dauguma mokytojų ėmė smarkiai mažinti pažymius. Lietuvių kalbą moko pati auklėtoja, todėl jai labai patogu man atsikeršyti. Kartu su mergaitėmis pasitikrindavau savo rašinius: jos už panašias klaidas gaudavo keturis, o aš — du.

Smarkiai ant manęs pyko direktoriaus pavaduotoja braižybos mokytoja. Jai niekuomet neįtikdavau. Pradėjo mane vadinti davatka, vis prikišdama, kad čia ne bažnyčia . . . Ką gi, jų valia, o ta jų valia labai neteisinga ir pikta.

Nepakeldama tos atmosferos, pasakiau auklėtojai, kad noriu pereiti į kitą mokyklą ir paprašiau charakteristikos. Charakteristikoje buvo surašytos visos mano ydos su dideliais pagražinimais. Buvo įrašyta net ta smulkmena, kad būdama penktoje klasėje su kaklaraiščiu šluosčiau batukus. Ir kaip visų ydų apvainikavimas — labai religinga.

* * *

NAUJI POGRINDŽIO LEIDINIAI

1. **„Alma Mater", Nr. 1.** Tai naujas leidinys, pasirodęs 1979 m. pradžioje. „Alma Mater" leidėjai pasiruošę stovėti Tiesos Sargyboje! Leidinys gerai paruoštas, aktualus ir skirtas studijuojančiam jaunimui. Seniai Lietuvai reikėjo panašaus leidinio. „LKB Kronika" linki „Alma Mater" leidėjams Dievo palaimos, įnešant turiningą indėlį į Tautos ir Bažnyčios ateitį.

2. **„Aušra", Nr. 15/55/.** Išleidimo data — 1979 m. vasaris. „LKB Kronika" rekomenduoja kunigams ir

inteligentams gerai susipažinti su L. Regelsono kreipimusi „TSRS vyriausybei". L. Regelsonas — mokslininkas, konvertitas, didelės šeimos tėvas gali būti daugeliui pavyzdžiu, kaip reikia mylėti tiesą ir drąsiai už ją kovoti. Numeryje labai daug vertingos medžiagos

3. **„Dievas ir Tėvynė", Nr. 11.** Numeryje spausdinama pataisyta Bičiulio poema „Nakties svetys" ir apsakymas „Naktis", kuriame aprašoma vieno kunigo ardymas KGB rūmuose.

4. **„Tiesos Kelias", Nr. 12.** Leidinys informuoja apie TTG Katalikų Komiteto veiklą, apie šv. Tėvo Jono Pauliaus II asmenį ir veiklą. Įdėta keletas straipsnių apie kunigų pastoraciją ir apie Katalikų Bažnyčios gyvenimą moderniame pasaulyje: Popiežiaus Jono Pauliaus II programinės enciklikos metmenys „Jaunieji revoliucionieriai" ir kt.

5. **„Rūpintojėlis", Nr. 8, 9.** Abu numeriai pasirodė balandžio mėnesį. 8-jame numeryje plačiai supažindinama su Lietuvoje populiariu „Eucharistijos bičiulių" judėjimu. Sąmoningam ir tikinčiam Lietuvos jaunimui reikėtų kuo plačiau prie šio judėjimo jungtis, o kunigams — visomis išgalėmis remti.

9-jame numeryje randame straipsnį apie a+a kun. Karolį Garucką, S.J., buvusį „Rupintojėlio" bendradarbį Vaidevučio slapyvarde.

6. **„Perspektyvos" Nr. 7, 8, 9.** Visi numeriai pasirodė vienu metu. Kaip ir ankstesniuose numeriuose, taip ir toliau „Perspektyvos" diskusine tvarka deda daug vertingų straipsnių. Reportaže „Spaudos konferencija Vilniuje" kaltinama „LKB Kronika" ir jos platintojai Vakaruose, kad jie pilnai neatskleidžia Tautos ir Bažnyčios problemų. „LKB Kronika" linki tikintiems ir netikintiems broliams Tėvynėje savo veikla papildyti tai, ko ji pati nepajėgė padaryti.

7. **„Lietuvių archyvas" I/VI/ tomas.** Leidžia „Lietuvos istorijos fondas". Šiame tome talpinami Alfonso Andriu-

kaičio memuarai „Bausmė be nusikaltimo". Tai Golgotos kelias, kuriuo ėjo Andriukaičiai ir ne tik jie, — tūkstančiai doriausių lietuvių. „Lietuvių archyvo" VI-jį tomą turėtų perskaityti visa Lietuvos inteligentija ir į gyvenimą besiruošiantis jaunimas. Ačiū autoriui už tokius vertingus memuarus.

Atitaisymas

„LKB Kronikos" 36 numeryje „Žiniose iš vyskupijų" buvo rašyta, kad buvo tardoma Didvyžių bažnyčios valytoja Z. Dvytaitė. Teisinga senutės pavardė yra Z. Dvylaitytė. Ji valo ne Didvyžių, o Slabadų koplyčią.

„LKB Kronika" prašo

nevėluoti siunčiant informaciją. Gavus Kronikai medžiagos, tuojau ją ir pasiųsti. Dėl atidėliojimo dalis medžiagos labai pavėluotai pasiekia skaitytojus ir iš dalies praranda savo aktualumą.

Lietuvi, nepaminršk!

P. Plumpa, N. Sadūnaitė, P. Paulaitis, S. Kovaliovas, V. Lapienis, B. Gajauskas, V. Petkus ir kiti neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai gyventi ir tikėti!

* * *

38-TOSIO LKB KRONIKOS RIEDAS

Lietuvos TSR Vidaus Reikalų Ministrui

Kun Prano Masilionio, Jono
Radviliškio r., Sidabravo paštas,

Pareiškimas

Vėl kreipiuosi į Jus kelionės į USA reikalu.

Šiemet, rugpiūčio mėnesį, iš brolio Juozo, iš USA, gavau ketvirtą abiejų seserų ir abiejų brolių kolektyvų kvietimą apsilankyti.

Kvietimą pasirašė ir USA valstybės sekretorius Sairus Vance ir Rusijos pasiuntinybės atstovas.

Rūpindamasis dokumentais, kreipiausi į Radviliškio Pasų stalą blankų anketai. Tarnautoja nedavė, nes pirmininkė esanti atostogose.

Ar klystu prileisdamas, kad ji nedavė dėl to, jog norėjo iš jūsų gauti informacijų, kas daryti?

Ir šit ką patyriau, netikėtai pašauktas į Pasų stalą: Toji pati tarnautoja pasiėmė saugiai padėtą dokumentą ir, užuot jį man davusi, iš tolo ėmė ir pati perskaitė skubėdama, sutrikdama. Tai buvo rugsėjo 12 dieną.

Ji man nepasakė ir neperskaitė, kas, kam, kada dokumentą rašo. Supratęs, kad turėsiu kažkam aiškintis, paprašiau tarnautoją, kad man duotų iš to dokumento nusirašyti jo datą ir numerį.

Tarnautoja įsirūstinusi nutraukė mano kalbą, dokumento nedavė, nepasakė, ko man reikėjo, pikta nusigręžė ir nuėjo.

Viskuo reiškėsi aiški, nepaprasta baimė, kad tik aš neprisiliesčiau prie dokumento, kad tik ko nors geriau neatsiminčiau, kad tik dokumentas kaip nors neišeitų į viešumą.

Smulkmenų ir nespėjau įsidėmėti. Rašto prasmė maždaug tokia:

„Jūsų broliai, Alfonsas ir Juozas, organizavo bandas ir žudė tarybinius piliečius. Jūs niekuomet nebūsite išleistas pas banditus."

Kaip matote: kaltinimai neeiliniai, ir mums neeilinė skriauda.

Ar aš klystu spręsdamas, kad taip atsakėte Jūs į mano prašymą, kurį Jums parašiau šiemet, gegužės 30 dieną, ir kuris jau yra mano septintasis prašymas?

Argi aš apsirinku spręsdamas, kad Jūs tuo savo atsaku norėjote užšachuoti ir užšachavote mano brolio Juozo ketvirtą kvietimą į USA? Ir tam užšachavote, kad pasiteisintumėte, dėl ko manęs neišleidžiate?

Betgi aš tebežinau viską, kaip buvo, ir tebėra gyvų liudininkų.

Čia atskleisiu, kad mano broliai nekalti, ir nėra kliūties, kad juos aplankyčiau.

Jau dešimti metai, kaip prašausi išleidžiamas.

Dabar ir šituo aštuntuoju prašymu Jūsų prašau to paties dalyko: leiskite mums, susenusiems, stovintiems prie kapų vartų, nors sykį pasimatyti prieš mirtį po nesimatymo per 33 metus!

Gal Jūs su savaisiais spręsite, kad aš, teisindamas brolius, galįs nepaisyti tiesos.

Spręskite, kaip norite, o aš visu garbės žodžio šventumu užtikrinu, kad aš remsiuosi faktais, kurie gali būti paliudyti.

Dabar Suvienytų Nacijų Organizacija iškilmingai švenčia didelę Žmogaus Teisių Deklaracijos 30 metų sukaktį.

Šitų iškilmių šviesoje noriu su Jumis riitai ir atvirai aptarti mūsų reikalą, kad matytumėte, jq kaltinimai, keliami Jūsų dokumente, yra didelė klada, gal net kruvinas melas ir kad manęs neleidimas aplnkyti savųjų yra didelė neteisybė, daroma mūsų šeimai; e to, kad tai yra rimtas nusikaltimas Suvienytųjų Nacijų Organizacijai, per ją — visai žmonijai, kartu ir rimtas nusikaltimas Helsinkio susitarimams, per juos — Europo, Kanados ir USA vadams, taip pat jų tautoms.

Jūs tik ką iškilmingai šventėte Niujorke, SNO rūmuose, tą svarbią žmonijos šventę ir kai negarbingai mus kankinate ir skriaudžiate čia pas mus Lietuvoje ir visoje Rusijoje!

O betgi nedrįstu ir nenoriu Jūsų kaltinti nes Asmuo, esąs tokioje aukštoje pareigoje, negalėtų tai labai klysti, o jeigu tai būtų netiesa, — dar labiau negalėtų taip kruvinai meluoti.

Kažkas Jūsų ministerijoje klysta, gal ne ir kruvinai meluoja. Bet už ministeriją atsakote Jūs . .

Argumentai už brolių nekaltumą

1. Nesavarankiškumas

Mano vienas brolis — Adolfas.

Tarnautoja dokumente du kartus perskaitė, kad jis . . . Alfonsas.

Tokia didelė klaida dokumentą niekais verčia.

Negi tarnautoja būtų buvusi taip sukrėsta baimės, jog tą patį žodį būtų du kartus klaidingai skaičiusi?

Sakykim, kad čia paprasta klaida, padaryta susijaudinus iš baimės. Bet man prisimena tikrovė, būtent:

Kaip pirma rusų carai lietuvius vergė ir valdė per gubernatorius, iš kurių žymiausias Muravjovas, taip dabar argi ne tie patys rusai per Jus? Nesvarbu, kad — komunistai.

(Kruvini nusikaltimai prieš teisę ir teisingumą — Maskvos visų užmačių įkvėpėjai ir maitintojai):

Maskva Jums davė įsakymą nieko be jos neišleisti, ir Jūs — bejėgiai.

Dėl to Jums nėra prasmės svarstyti mums siunčiamus kvietimus į užsienį ir mūsų prašymus.

Jūs ir nesvarstote.

Bijau, kad nesvarstysite ir šito mano aštuntojo prašymo ir paliksite mano nekaltus brolius apkaltintus žmogžudystėmis.

Bijau, kad nepaisysite ir mano brolio Juozo ketvirtojo kvietimo, kurį Jūs jau užšachavote tais kruvinais nusikaltimais.

Taip pat tuo aiškinuos, dėl ko mes laukiame ir vargstame dešimtmečiais, vis pasitikėdami Jūsų išmintimi, teisingumu, žmoniškumu, ir vis veltui be jokio galo.

Vis dėlto kažkas iš Jūsiškių (taip sakant, iš bėdos) šiek tiek domisi mūsų prašymais, bet taip nerimtai, jog daro tokias dideles klaidas.

Jos kaltina dokumento rašytoją ir meta šešėlį net ant Jūsų, kad, rašydami ar pasirašydami tokius lemtingus sprendimus, elgiatės neišmintingai, nesąžiningai.

Betgi tokia elgsena formuoja sprendimą, kad Jūsų ministerijoje — kad ir mūsų atžvilgiu — yra žmonių, kuriems svarbi ne tiek tiesa, kiek Jums nepatinkamus žmones mirštamai triuškinti, nepaisant kuo: klaida, šmeižtu, melu, prievarta . . .

Brolių istorijos

2. Brolis Juozas

Kaune jis buvo bebaigiąs medicinos studijas, kai vieną vakarą draugas jį pakvietė į savo vestuves.

Kai rytą nuėjo pasveikinti jaunavedžių, jų neberado: jie su 30.000 lietuvių, valstybės ir visuomenės pirmūnų, naktį jau buvo užkalti gyvuliniuose vagonuose. Buvo prasidėjęs pirmasis didysis žmonių vežimas. Ir broliui buvo tikras pavojus.

Jis grįžo į tėviškę, kuri buvo Pasvalio rajone. Jis grįžo ir atostogų.

Ūkyje su Tėveliu darbavosi brolis Adolfas, rimtas 37 metų žmogus.

Kaimynai pirmieji pastebėjo, kad broliai sekami. Jie ėmė saugotis ir sekti seklius.

Netrukus staiga pratrūko karas.

Vieną naktį prie mūsų namų durų pradėjo belstis du vyrai. Jie kvietė brolius vaduoti Jaiškėlio, tėviškės parapijos centro. Mat, prasiėjus karui, ukilę lietuviai kai kurias vietoves, sakysim, Kauną, paėmė pirmiau, kaip pasirodė vokiečiai.

Bet tie du prie durų — sukomuistėję kaimynai. Paskum išėjo aikštėn, kad netoliese slėpsi dar trys tokie pat.

(Nuolatinės žmogžudystės, kuriomis Svietų saugumas praktikuoja nuo savo gimtadienio, yra to režimo išsilaikymo pagrindas):

Betgi rusai komunistai, bėgdami nuo vokiečių, pragarso žudynėmis. Sakysim, Panevėžyje nuudytas kai kas iš medicinos personalo. Iš tos tragedijos labiausiai pragarso įspūdingas didžiulis plakatas, kuriame prie nužudyto jauno gydytojo kūno suklupusi rauda jo jauna žmona. Palėvenėje, prie Kupiškio, nužudytas vargonininkas Grakauskas.

Skaruliuose prie Jonavos ir apie Vilkaviškį nužudyta po tris kunigus. Vienas jaunas kunigas nukankintas Joniškyje.

Prie Telšių nukankinti daugiau kaip 70 žmonių.

Pravieniškiuose prie Kauno rusai tankais išžudė apie 150 žmonių, tarp jų ir ūkininkų, kurie nebeįstengė išpilti didelių pyliavų, o jas rusai plėšte plėšė iš ūkininkų, skubiai pylė į vagonus ir, anot žmonių, lig pat vėliausių karo išvakarių vežė ir vežė . . . Hitleriui ir naciams.

Tai gal buvo tik dalis to atsilyginimo, kurį bolševikai sumokėjo Hitleriui už leidimą pavergti Lietuvą . . .

Baltarusijoje, ties Červene, tankais išžudė ir durklais

išbadė ketvertą tūkstančių kalinių, tarp jų ir lietuvių. Kai kam pasisekė pabėgti, sakysim, broliams kunigams Petraičiams, kurie pabėgę susitiko miške, o vienas karininkas (Petruitis?), apsimetęs negyvas, išliko gyvas ir tą tragediją aprašė knygoje „Kaip jie mus sušaudė".

Taigi mūsiškiai rimtai įtarė, kad broliams mirties pavojus.

Adolfas buvo name ir jame pasislėpė. Juozas budėjo sode, radastų krūme, kuris buvo prie kryžiaus ties gatve. Pastebėjęs tuos vyrus, suprato pavojų ir išlėkė į Lėvenį, kuris nuo mūsų kaimo už gero kilometro srūva tarp krūmų ir meldų ir kur gyveno mūsų Tėvelio sesuo Lelienė.

Juozo vytis šoko trys sekliai.

Išaušus rytui ir negrįžtant Juozui, Motutė labai nusigando. Didžiai verkdama su namiškiais ir kaimynais ieškojo po miškus, ar neras kur nužudyto Juozo. Jos pasigailėjo vienas iš tų vyrų, kurie buvo atėję naktį, atsiuntė moterį, pažįstamą mūsų šeimai, ir pranešdino: „Tegul nebeverkia: Juozas gyvas. Mes jį uoliai sekėme, bet jam pasisekė pabėgti pas baltuosius". Tuo tarpu Juozas slėpėsi Lėvenyje tarp krūmų bei meldų ir pas tetą Lelienę. Gal po trijų dienų jis pastebėjo vieškeliu Panevėžys—Pasvalys riedant vokiečių mašinas. Tuojau grįžo namo.

Anie sekliai, tą naktį namiškių iš dalies suklaidinti ir žinodami, kad Juozas pabėgo, matyti, sprendė, kad jis su Adolfu bus pabėgęs pas baltuosius.

Atėjus vokiečiams, brolis Juozas niekur nesikišo, grįžo prie savo, kaip gydytojo, darbo ir prie studijų. Dėl to Amerikoje perlaikė egzaminus gydytojo teisėms gauti ir įsigyjo medicinos daktaro laipsnį.

Jis neorganizavo jokių bandų ir nenužudė nė vieno tarybinio piliečio, tik daugeliui žmonių padėjo pagyti.

3. Brolis Adolfas

Gerbiamas Ministre!

Jeigu Jūs pagyvenęs žmogus, ai iš patirties žinote, kad prieš pat karą daug tūkstančių verkė kalėjimuose ir užkaltuose vagonuose, lekiančiuose į Sibirą, o daug daugiau tūkstančių visoje tautoje.

Vos metai buvo praėję nuo okupacijos, o komunistai tautai jau buvo padarę daugybę skriaudų, išlieję daug kraujo, dar daugiau ašarų.

Visi laukė karo, kaip išvadavimo iš mirties. Kai jis staiga kilo, visi nepaprastai džiaugėsi. Nugirdau sakant: „Granatų sprogimas man buvo Velykų varpai. Šventėm visą savaitę."

(„Granatų sprogimas man buvo Velykų varpai"):

Tauta staiga spontaniškai sukilo, šoko laukan vyti rusų armijų.

Visuotinį užsidegimą žadino skausmo ašaros, kai ką ir kerštas už nukankintuosius, už išvežtuosius, bet labiausiai Tėvynės meilė ir veržimasis atgauti laisvę.

Argi Jūs, Lietuvos komunistai, smerkiate šitą tautos sukilimą?

Visa žmonija pripažįsta teisę vaduotis iš kankinimų, iš vergijos, ginklu kovoti už savo tautos laisvę, o Jūs geriau žinote, kokiomis dovanomis ir privilegijomis rusai komunistai šlovino tuos, kurie, rizikuodami savo gyvybę, nuo vokiečių gynė savo tautą ir Tėvynę.

Būtų beprotybė ir nusikaltimas, jeigu lietuviai, pamatę apsilankant tuos rusų partizanus, pultų juos mušti ir žudyti tik dėl to, kam jie gynė savo tautą.

Tautos nesmerks ir sukilusių lietuvių, o lietuvių tauta amžiais šlovins tuos, kurie už ją atidavė savo gyvybę, ir ar nesmerks amžiais tų, kurie rusams komunistams padėjo ir padeda ją pavergti ir kryžiuoti?!

Nesmerks ir mano brolio Adolfo, kam jis Joniškėlyje buvo pasiėmęs šautuvą, kai pabėgo rusai.

Jis tuojau buvo pristatytas saugoti suimtųjų, kurie su rusais turėjo kokį nors ryšį. Paskum, matyti, jie visi buvo paleisti, nes negirdėti, kad Joniškėlyje kas nors tuo laiku būtų nužudytas.

Suimtųjų vargas brolį taip sujaudino, jog jis, suimtiesiems padėjęs, kiek leido sąlygos, grąžino ginklą ir grįžo namo. Šautuvą tenešiojo keliolika valandų, gal dar trumpiau.

Tebėra gyvų liūdininkų, kad jis per visą vokiečių okupaciją gyveno namie, su Tėveliu darbavosi ūkyje, neorganizavo bandų, nieko nežudė.

Jis net padėjo tiems, kuriems iš vokiečių grėsė nelaimė.

(Sovietams gyvenimo faktai yra niekis prieš pagrindinį tikslą pavergti pasaulį per terorą ir baimę):

4. Šit faktai

a) Broliai ir kiti namiškiai žinojo, kas tą naktį kėsinosi brolius nužudyti. Jiedu galėjo juos išduoti vokiečiams, ir jie būtų žuvę. Bet broliai ir namiškiai jų neišdavė. Jie saugiai praleido vokiečių okupacijos laiką. Kai kas iš jų ramiai tebegyvena.

Vėliau, kai rusai antrą kartą okupavo Lietuvą, vieną iš jų ištiko didelė nelaimė. Grėsė mirties pavojus. Mūsų Motutė viena iš pirmųjų puolė jo gelbėti, jį motiniškai guodė.

Tuomet jis, — mirties akivaizdoje, — Motutei pašnabždėjo, kad aną baisią naktį jie buvo atėję brolių išsivilioti ir nužudyti, ir Motutę jis nuoširdžiai atsiprašinėjo. Motutė jam iš naujo viską dovanojo, nes visa šeima jiems visiems jau seniai buvo viską dovanoję.

b) Beveik visa tauta, kartu ir mūsų broliai su visa

šeima, baisėjosi žydų žudynėmis ir isais tais, kurie juos žudė ar kaip nors grobstė jų turtą.

Joniškėlio klebonas kun. Rūškys pas save, klebonijoje, nuo mirties slapstė žydą gydytoją, kuris, atėjus rusams, išvyko į Angliją.

Kai vokiečiai Joniškėlį padarė kreisu, t.y. apskrities centru, klebonijoje įsikūrė vokiečiai

Tuomet klebonas gydytoją iškėlė pas vieną maldingą, beturtę moterytę. Savo gričiutę ji pertvėrė paklodėmis ir už tos užuolaidos . . . paslėpė gydytoją. Jį maitino mūsų Motutė su dviem kitomis panašiom moterim, žinant namiškiams. Visi suprato, koks didelis pavojus šitokioje „slėptuvėje" ne tik gydytojui, bet ir visiems, kas jam padėjo.

c) Vokiečiai laisvesnius žmones pradėjo verbuoti, paskum ir gaudyti darbams, anot žmonių, į Saksoniją, t.y. į Vokietiją.

Mūsų kaime siuvėjai Jarašūnaitei atsirado pavojus būti išvežtai. Ji prašė mūsų Tėvelį, kad ją priregistruotų savo ūkiui kaip reikalingą darbininkę. Bet ūkiui pakako savųjų. Tėvelis vengė ir vokiečių. Dėl to atsisakė. Tuomet brolis Adolfas prašė Tėvelį, ir jis formaliu dokumentu mergaitę priregistravo savo ūkiui Biržuose, savo apskrities centre . . . Jarašūnaitė per visą vokiečių okupacijos laiką saugiai ir ramiai darbavosi savo namelyje. Mūsų šeimai nieko nepadėjo, nes nebuvo reikalinga.

Bet rusai, išviję vokiečius ir vėl okupavę Lietuvą, Biržuose rado Tėvelio dokumentą, Tėvelį apšaukė darbininkų išnaudotoju, uždėjo tokias dideles duokles, jog Tėveliai nebeišsigalėjo. Dėl to Motutę buvo du kartus įmetę į kalėjimą. Pagaliau taip viską konfiskavo ir išvežė, jog nebeliko nei duonos kąsnelio, nei žiupsnelio miltų, visiškai nieko.

Gerbiamasis Ministre!

Jūsų dokumentą, man skaitytą Radviliškyje, labai kaltina įvairūs faktai.

5. Kaltina sumaišyti laikotarpiai

Dokumente rašoma, kad mano broliai organizavo bandas, žudė tarybinius piliečius.

Bet bandos buvo organizuojamos, ir vyko savitarpio žudynės, kai rusai antrą kartą okupavo Lietuvą. Betgi tuomet mano broliai jau buvo Vakaruose.

Broliai Lietuvoje gyveno lig antrojo rusų grįžimo. Bet tuomet nebuvo organizuojamos bandos, ir Pasvalio—Joniškėlio apylinkėse nebuvo žudomi tarybiniai piliečiai.

Rusams pirmą kartą okupavus Lietuvą, dieną ir naktį buvo gaudomi žymesnieji valstybės ir visuomenės veikėjai: tarnautojai, karininkai, šiauliai, mokslo, meno, Bažnyčios pirmūnai. Tai visa baigėsi pirmąja didžiąja deportacija.

Tuo laikotarpiu absoliučiai dominavo ir triumfavo čekistai, milicija, vietiniai komunistai ir rusų kariuomenė.

Žmonės buvo labai priblokšti, desorientuoti. Siaučiant terorui, daugybė žmonių nebuvo saugūs. Dėl to vieni slapstėsi, kur begalėdami, kiti kiūtojo susigūžę, kad kaip nors nebūtų pastebėti. Saugiai gyveno žydai ir rusai.

Bandų organizuoti nebuvo nei galimybės, nei minties.

Kai staiga pratrūko karas, daug kur vyrai griebėsi ginklo rusų armijoms vyti. Buvo gaudomi nepaspruke milicininkai, komunistai, rusų kolaborantai. Man pasakojo, kad Užpaliuose buvo sušaudytas vietinis apylinkės primininkas komunistas. Gal ir kur kitur, bet atsitiktinai.

Taip tęsėsi keletą dienų, kol vokiečiai išvijo rusus. Tuoj buvo įvesta karo valdžia, ji į savo rankas paėmė ir sukilėlius lietuvius. Juos ėmė vilioti į kariuomenę ir savisaugos batalionus. Daugelis nusivylę ir vokiečiais, jų visai nebepaisė net ir tada, kai buvo mėginami mobilizuoti.

Karo valdžia į savo rankas paėmė viską ir teisė tuos, kurie kaip nors buvo susiję su rusais komunistais, palengva vis labiau pradėjo varžyti žydus, kol pagaliau juos suvarė į getą ir pradėjo sistemingai žudyti.

Tuo vokiečių okupacijos laiku Vilnaus krašte įsigalėjo visokie partizanai. Kitur Lietuvoje policija, savisaugos batalionai ir vokiečių kariai rimtą tvarką išlaikė ir tada, kai badu buvo masiškai marinami rusų belaisviai ir masiškai žudomi žydai.

Bandų organizavimas buvo nereikalingas, nes jas pavadavo pati karo valdžia. Ypač ramu buvo apie Joniškėlį, Pasvalį, Panevėžį.

Jūsų dokumento rašytojai sumaišė laikotarpius, labai suklydo, ir toji klaida išteisina mano brolius, pasmerkia dokumento autorius.

6. Liudija sekliai

Jie brolių nepersekiojo nei per pirmą rusų okupaciją, nei per visą vokiečių okupacijos laiką, nes jie ir visi kaimynai žinojo, kad broliai niekur nesikiša. Tuomet net nebuvo nei reikalo, nei galimybės, nei minties apie tokias žudynes.

Sekliai broliais susidomėjo tik po pirmosios deportacijos, kuri buvo prieš pat karą, ir pačioje karo pradžioje, gal tik trejetą dienų, nes tuojau atplūdo vokiečiai.

Išminti ir išgulėti rugiai, buvę prie svirno, kur nakvodavo brolis Juozas, rodo, kad broliai buvo sekami ne tik dieną, bet ir naktimis.

Sekliai buvo įsitikinę, kad broliai namie. Jie taip buvo įsitikinę ir tą naktį, kai buvo atėję jų likviduoti. Juk jie atėjo kaip tik prie mūsų namų durų ir viliojo brolius išeiti.

Sekliai ir neapsiriko, nes brolis Adolfas pasislėpė namuose, o Juozą išsivijo, bet nesugavo.

Netrukus buvo jau vokiečiai, ir jau pirma sakyta, kas tuomet dėjosi.

Pagaliau tokia išvada:

Ne broliai organizavo bandas ir žudė tarybinius piliečius, bet mūsų tėviškėje buvo susiorganizavę koks penketas komunistų, gal dar ne partinių, kad jie sektų ir nužudytų mūsų brolius.

Ir broliai ne dėl to pasitraukė iš mūsų krašto, kad būtų žudę tarybinius piliečius, bet dėl to, kad patys nebūtų nužudyti.

7. Liudija saugumas

Kai prieš devynerius metus mūsų Motutė gavo pirmąjį iškvietimą į USA, kažkokio dokumento nuvykau į Joniškėlio apylinkę, nes tėviškė jam priklauso.

Apylinkės pirmininkė telefonu ilgai kalbėjosi su saugumu. Paskum rūsčiai pasakė, kad brolis Adolfas buvo prisidėjęs prie sukilėlių. Jo nekaltino nei bandų organizavimu, nei tarybinių piliečių žudymu.

Brolio Juozo niekuo nekaltino.

Tos žinios iš saugumo.

Bet pirma Jūs matėte, kaip menkas tas Adolfo dalyvavimas. Jo nesmerkia nei išmintis, nei teisė, nei teisingumas, nei humaniškumas.

Betgi šis ant vieno ir antro brolio užsipuolimas atskleidžia komunistų elgesį, panašų į vaikučių.

8. Burbulų pūtimas

Kai buvome maži, primuilindavome vandenį, šiaudeliu čiulpdavome muilo putas ir pūsdavome didelius burbulus, kurie tuojau plyšdavo.

Panašūs komunistai, yra čekistai, propagandistai, agitatoriai, revoliucijų, vadinamųjų „išsivadavimo" karų ir valstybių perversmų organizatoriai ir vadai:

Nusitveria kokį trūkumą, net kokį nors mažmožį, kokį niekalą, net nereikia nei niekalo, pakanka nieko, net išgalvoja šmeižtus ir kad pradeda tą mažmožį, tą niekalą, tą nieką, net tą šmeižtą pūsti, tai pučia pučia ir išpučia didžiausią ir bjauriausią pūslę.

Apsimesdami degą didžiausia šventa rūstybe, baisingai triūbija, kad tai tikriausia tiesa, kad tas ir tas žmogus ar žmonės baisiausi nusikaltėliai, net tikri kraugeriai. Jį arba

juos visaip plūsdami ir pravardžiuodami, įnirtę visus pjudo pulti, draskyti, žudyti be jokio pasigailėjimo.

Kad toks žmogus taip būtų puolamas, gana to, jeigu jis, komunistų baimingu įsivaizdavimu, galįsprieš juos ką nors veikti.

Kaip iliustracija, tinka dokumentas, man skaitytas Radviliškyje.

Kaip matėm, brolis Juozas nekaltas, bet jis, būdamas jaunas ir baigęs aukštuosius mokslus, :omunistams **galėjo būti kenksmingas.**

Brolis Adolfas turėjo šautuvą labai trumpą laiką. Bet turėjo šautuvą prieš tuos, kurie tautai jau buvo padarę didžiausių skriaudų.

Dėl to jį smerkia tik tie, kuriuos smerkia visa žmonija.

Bet Adolfas ginklą netrukus padėjo ir padėjo dėl to, kad gailėjosi kaip tik tų, kurie buvo suimti kaip tik dėl to, kad turėjo ryšį su okupantais, gal net buvo jų nusikaltimų bendrininkai.

Jūsų čekistai ir tarnautojai tarytum visiški aklo proto: nemato ne tik tiesos, bet ir to, kas jiems padaryta gero.

O tą nedidelį faktą, kad jis nenusikalsamas turėjo ginklą, kad jį turėjo nuostabiai trumpai ir kad jį metė, vedamas žmoniškumo patiems komunistams ir kad brolis Juozas nenusikalto niekuo, Jūsų čekistai ir tanautojai, gal ir Jūs pats, išpūtėte kaip vaikai, išpūtėte lig didžiausios ir bjauriausios pūslės, būtent:

„Jūsų broliai: Adolfas ir Juozas, organizao bandas ir žudė tarybinius piliečius".

Ir vargšė tarnautoja, kuri Radviliškyje ma skaitė Jūsų dokumentą, baisingai dreba, kad šis mela neišeitų į viešumą . . .

9. Liudija pati Jūsų ministerija

a) Dešimti metai, kaip prašaus išleidžiamas.

Į tris brolio kvietimus iš Jūsų buvo vis tas pats vienas vienintelis atsako žodis: „Neišleidžia".

Į mano pirmuosius penkis prašymus neatsakėte absoliučiai nieko.

Išmintis, žmoniškumas, mandagumas, net mano įkyrumas diktavo pranešti, kad „Jūsų broliai organizavo bandas. Dėl to niekad nebūsite išleistas pas banditus".

Kodėl tai man niekada nenurodėte?

Ir argi nekyla savaime prielaida, kad toji netiesa dar nebuvo sugalvota, nes jos dar nereikėjo?!

b) 1977 metų gegužės 14 d. Jums parašiau šeštą prašymą. Jame nurodžiau, kad neleidimas į USA yra neteisingas, neišmintingas ir žalingas patiems komunistams, jų vadams ir pačiam komunizmui.

1977 metų rugpjūčio 9 dieną man, pakviestam į Jūsų ministeriją, pranešė, kad Jūs man davėte leidimą į USA. Tą dokumentą, — Jūsų duotą leidimą, — prinešė prie manęs, pakėlė man prie akių, rodė savo pirštu, ir aš jį perskaičiau.

Bet tuo pat momentu ten pat, Jūsų ministerijoje, man pranešė, kad Jūs leidimą į USA iš manęs jau . . . atėmėte.

Dėl ko?

Imant logiškai ir psichologiškai, Jūs ir Jūsų tarnautojai turėjote iškelti aną baisingiausią argumentą: „Jūsų broliai . . . banditai". Bet man pranešė, kad leidimas į USA iš manęs dėl to atimtas, jog mano šeštasis prašymas jau esąs atspausdintas „Kronikos" 28-jame numeryje, kurs esąs išleistas birželio pabaigoje.

Kaip išaiškinti tą nuostabų reiškinį, kad to dokumento autorius toks neapdairus, stačiokiškai sakant, — žioplys, jog iškėlė kitą, o ne aną lemiamą argumentą, kad atsikratytų manimi?

Kaip tai atsitiko, kad jau 1977 metais iš Jūsų elgesio per praėjusius aštuonerius metus buvo matyti, kad mano broliai dar nekalti „bandų organizavimu ir tarybinių piliečių žudymu", o šiais 1978 metais jie jau didžiausi nusikaltėliai?

Kaipgi išaiškinti, kad 1977 metais Jūs man davėt leidimą vykti į USA, ir tos kliūties dar nebuvo, o šiemet

jau yra, ir dėl to neduodate ir niekada needuosite man leidimo?

Tas nuostabus reiškinys formuoja neb tik prielaidą, bet įsitikinimą, kad pernai tas melas dar neuvo sugalvotas, nes jis dar nebuvo reikalingas.

Ir vėl išvada toji pati:

Mano broliai nekalti, o aš neteisėtai nišleidžiamas į USA.

10. Melą demaskuoja . . . baimė

Radviliškio Pasų Stalo tarnautojos baimė ne tik jos vienos: ji atšvaistas tos baimės, kurios apčiai turi Jūsų ministerijos tarnautojai, gal ir Jūs pats.

Bet ir toji Jūsų baimė ne tik Jūsų vienų: ji yra atšvaistas tos didelės baimės, kurios pihas Kremlius, pilna komunistų Rusija.

Jūs visi gaivališkai bijotės, kad Jūsų darbai, kad ir šis Jūsų dokumentas kaip nors neišeitų į viešumą.

Ši baimė atskleidžia Jūsų širdies paslaptį, būtent:

Dokumento autoriai aiškiai žino, kad dokumento žodžiai: „Jūsų broliai . . . organizavo bandas ir žudė tarybinius piliečius", yra melas ir kad iš to melo padarytoji išvada: „Jūsų niekuomet neišleisime pas banditus", yra mums padaryta rimta skriauda.

Dokumento autoriai supranta, kad tai dideli nusikaltimai, ypač tas brolių kaltinimas žmogžudystėmis; tai žinodami, jie sąmoningai daro tuos nusikaltimus, juos slepia ir nuostabiai dreba, kad tik jie neišeitų į viešumą, į žmonijos tribunolą.

Bet tai dar ne viskas.

Dokumento autorių baimė rodo, kad jie supranta, jog yra nusikaltimas manęs neišleisti į USA aplankyti savųjų, ir, slėpdami šį nusikaltimą, daro dar didesnį nusikaltimą: mano nekaltus brolius sąmoningai apkaltina . . . žmogužudystėmis.

Deja, ir tai dar ne viskas

Jeigu žmogus, skriaudžiamas Jūsų tarnautojų, skriaudą ima kelti aikštėn arba jeigu kas nors tą skriaudžiamąjį pradeda užtarti ir jam daromą skriaudą kelia į viešumą, tai Jūsų vadovybė savo visa propaganda tą žmogų ir jo užtarėją apšaukia melagiais, šmeižikais, išdavikais, o jų skundus visaip išpravardžiuoja.

Bet ir to negana.

Jūsų čekistai griebia tuos žmones kankinti tardymais, teismais, ilgametėmis griežto režimo katorgomis, psichiatrinėmis ligoninėmis . . .

Taigi, kaip minėta, mažesnius nusikaltimus pridengia didesniais nusikaltimais.

Pavyzdžių daug: Bukovskis, S. Kovaliovas, N. Sadūnaitė, V. Petkus, Ginsburgas, Ščeranskis . . .

Bet šit kas visų skaudžiausia:

Kai Jūsiškiai: vadai, čekistai, diplomatai . . ., šitaip dangsto savo nusikaltimus, jie jau tariasi išsiteisinę prieš žmoniją, jau apsidraudę nuo viešumos; jau dedasi teisūs ir nekalti kaip balandžiai ir . . . toliau tęsia tą patį terorą, bet varomi tos pačios baimės, nuo viešumos vėl slapstosi naujomis didesnėmis neteisybėmis.

Ir taip jau 61 metai.

Ir taip Kremlius ir Jūs pasiryžę tęsti lig amžinybės pabaigos ir šitokį gyvenimą kurti visoje žmonijoje.

Ir mūsų įvykis — neatsitiktinis. Tai tik lašelis iš šitokio gyvenimo srovės.

II. Kaip pasakėčioje

Nuo pat okupacijos pradžios sekamas kiekvienas nors truput prasikišęs lietuvis. Vos kiek įtaria, puola, gaudo, tardo, baudžia.

(Baisusis teroro uraganas prieš nekaltus lietuvius):

Pradžioje buvo teroro uraganas. Jis siautėjo tol, kol buvo sulaužyti tautos pirmūnai. Tik dėl to nurimo, bet nepasibaigė.

Tuo laiku nužudytas vysk. Borevičius ir vienas kunigas; lageryje žuvo arkivysk. .einys; iš lagerio palaužti grįžo ir mirė vysk. Matuliois ir vysk. Ramanauskas.

Iš Telšių vyskupijos buvo išvežti 9 kunigai. Galime suponuoti, kad ne po mažiau ir i kiekvienos kitos vyskupijos.

Iš kunigų, dirbusių Šiauliuose prie v. Ignaco bažnyčios, kuri dabar sporto salė, jos ūrėjos, rektorius, rašytojas, kompozitorius, kun. B. Andruška žuvo lageryje; kun. A. Šeškevičius kalėjo jau tri: kartus; kun. A. Markaitis antrą sykį iš lagerio grįž(su visai palaužta sveikata; kun. J. Danyla, paskutiiis tos bažnyčios rektorius, grįžo nepalaužtas ir iš antojo kalinimo.

Aš pats buvau porą sykių tadomas. Šiauliuose praleidome didelę bažnyčios kratą, kaiį ją įbėgo ir ant jos lubų pasislėpė čekistas, apsimetęs lietuvių partizanu.

Tuomet nuo bažnyčios lubų, be kia ko, išsivežė kun. B. Andruškos autobiografiją (5 ar 7 :tori sąsiuviniai); ir antikomunistinę knygą „Raudonasi voras"; be to, pirmosios deportacijos sąrašo nuorąą, kuriame buvo surašyta, kas, kada, kuriuo traukinio ıumeriu deportuotas.

Suponuoju, kad ir aš buvau sekanas, Šiauliuose net komiškai. Bažnyčioje ilgą laiką, kasdien nuo ryto lig vakaro, uoliai sėdėdavo seklys: už bažnyčios siautėjo suėmimai, deportacijos.

Ir šit visi sekliai, visos deportacijos mane paliko laisvą. Tai liudija, kad aš nepavojingas.

Kodėl manęs dabar taip išsigandote? Kaip pasakėčioje varlės kiškio?!

Malonėkite stebėti radijo transliacijas, ir jūs įsitikinsite, kad Vakarai jau puikiai viską žino apie komunistinę Rusiją, būtent:

tą jos ekonominę ubagystę;

tą visuotinį girtavimą, specialiai palaikomą valstybės;

tą platų kyšininkavimą;

tą kerojantį chuliganizmą;

tą kombinavimą (vagystės nebevadinamos vagystėmis), kuris daug kur klesti fabrikuose, sandėliuose, kolūkiuose, statybose . . .

tą tragišką šeimų žlugimą, kūdikių vengimą ir žudymą;

tą nepadorumą jaunimo tarpe ir visuomenėje su to visko venerinių ligų palyda;

tą pajuoką ir panieką valstybiniams politiniams balsavimams;

tą darbininkų, ypač kokūkiečių išnaudojimą;

tą visuotinį, prievartinį komunistinimą;

tą visuotinį religijos veržimą grandinėmis ir kalėjimais;

tą visų pavergtų tautų rusinimą ir kolonizavimą;

tą visuotinę kovą prieš visų pavergtų tautų pastangas vaduotis bei prieš jų pogrindinę veiklą.

. . . Argi Jūs nematote, ką mato ir skelbia Vakarai, kad komunistinė Rusija yra pasidariusi panaši į lūšnelę, buvusią kažkur apie Didįjį Novgorodą, paskendusią amžių ir girių glūdumose?

Joje rusų istorinis plėšikas Solovei Razbojnik, — Solovejas Razbaininkas, — šitaip lygino pasaulį:

Susigavęs praeivį, apiplėšdavo, guldydavo į savo lovą; jei būdavo didumo lygus su lova, — paleisdavo; jei ūgiu trumpesnis, — jėga ištempdavo sulig lovos ilgiu; jei ūgiu ilgesnis už lovą, — nukirsdavo kojas arba galvą.

Panašus elgesys su žmonėmis rodo, kad komunizmas prieš žmogaus orumą, laisvę, gerovę; kad jis prieš žmogaus prigimtį; kad jis negyvenimiškas.

Dėl to daug žmonių džiaugiasi ištrūkę iš Rusijos, ir milijonai visaip veržiasi laukan, kaip iš kalėjimo. Dėl to rusai komunistai savo valstybę ir patys save užsitvėrė vadinamąja geležine užlaida, o komunistinę Rytų Vokietiją — užtvaromis, kaip karo fronte, praminta gėdos siena.

O betgi net slapčiausios žinios iš Rusijos į Vakarus pro visas užtvaras nemunais plaukia, ir jos nebesulaikomos.

Tai ką gi begalėčiau nunešti į Vakarus, ko ten dar nežinotų?

O gal Jūs dar bijotės, kad aš, bebaigiąs 77 metus, prieš Jus kelsiu revoliuciją? Taip galvoti ir pagal tai elgtis gali tik suvaikėję vyrai.

Kad Jūs tokių vyrų, suvaikėjusių arba sergančių baltąja šiltine, turite didelį apstą, lengvai galite įsitikinti: tik malonėkite pasiskaityti tarptautinių žodžių žodyno, išleisto 1969 m. — skyrelį „jėzuitai", 351 puslapyje!

Nestebėtina, kad tas skyrelis — be proto, be mokslo, be kultūros: juk jis — rusų „mokslininkų"! Bet niekaip negaliu prileisti, kad Jūs, išauklėtas, kultūringas Žmogus, galėtumėte šitaip kliedėti.

Dėl to išaiškėjus, kad nėra kliūčių mano kelionei, turiu vilties, kad Jūs peržiūrėsite mano prašymą ir manleisite į USA aplankyti savųjų.

12. Pabaiga

Gerbiamasis Ministre!

Kaip matėte: kaltinimai, keliami mano broliams Jūsų dokumente, yra netiesa. Mano broliai nekalti.

Bet iš Jūsų, t.y. iš komunistų, logikos ir psichologijos eina rimtas pavojus, kad Jūsų propaganda kaltinimus, kuriuos Jūs keliate mano broliams, skelbs plačiausiai, kaip tikriausią tiesą; Jūsų aukštieji vadai rašys skundus ir protestus USA valdžiai ir reikalaus, kad mano brolius ištremtų laukan ir, jeigu jie grįžtų į Tėvynę, kad jie būtų nukankinti archipelaguose gulaguose.

Dėl to Jūs suprasite, kad aš turiu rimtą pareigą juos įspėti, kad jie orientuotųsi, kas daryti.

Jūs suprasite ir priežastį, kodėl aš esu įsitikinęs privaląs broliams ir seserims į USA nusiųsti šitą raštą.

Jeigu per kokią nelaimę aš žūčiau arba būčiau čekistų sulaikytas, tai aš esu įsitikinęs turįs pareigą jau dabar viską padaryti, kad šis raštas ir po mano mirties, arba jeigu mane įkalintų, tikrai pasiektų manuosius Amerikoje.

Dabar taip susitvarkiau:

Šį savo raštą siunčiu Jums, o nuorašus kai kuriems dignitoriams ir pareigūnams, taip pat kai kuriems draugams, kad jie tą mano raštą nusiųstų mano broliams ir seserims, jeigu numirčiau ar būčiau įkalintas. Jie tai padarys. Jais pasitikiu.

Esant tokiai būklei, neįstengiu padaryti, kad šitas raštas nepatektų į Vakarų spaudą, kaip tai padariau su savo septintuoju prašymu, kurį, kaip pirma minėjau, Jums parašiau šiemet, gegužės 30 dieną.

Betgi man iškėlus aikštėn, kad mano broliai neteisingai kaltinami, nebėra kliūties, kad man grąžintumėte pernai duotą vizą. Jeigu ji būtų tik fiktyviai duota, tai maloniai prašau patvarkyti, kas reikalinga, kad ji man būtų tikrai duota ir kad nebūtų kliūčių mano kelionei.

Maloniai prašau: pagerbkite Nacijų Organizaciją ir jos žmogaus teisių deklaraciją! Pagerbkite Helsinkio sutartis! pagerbkite savo garbės žodį, duotą Nacijų Organizacijoje visai žmonijai!

Pagerbkite savo garbės žodį, iš naujo duotą Helsinkyje Europos, USA ir Kanados vadams!

Jeigu man leistumėte aplankyti savuosius, nebereikėtų į USA siųsti šito mano rašto.

Nebereikėtų broliui Juozui aiškintis, kad Jūs jo ketvirtąjį prašymą-kvietimą užšachavote, jį apkaltindami žmogžudystėmis, kas juk yra didžiulis šmeižtas, labai didelis nusikaltimas.

Mano visi dokumentai ir fotografijos pakartotinai nusiųsti į vizų skyrių ir ten galėtų tebebūti. Jeigu reikėtų kokių nors dokumentų, tuojau parūpinčiau.

Pernai vizą buvote davę be nič nieko. Jeigu duotumėte tokiu būdu, tai būtų greičiau ir būtų lengviau Jūsų tarnautojams ir man pačiam.

Jeigu norėtumėte, kad vizą gaučiau paprastu būdu, tai malonėkite patvarkyti, kad Radviliškio Pasų Stalas man duotų blankų anketai ir kad viską padarytų, kas reikalinga gauti vizai, nes atrodo, kad Jūs būsite patvarkę, kad ji man

nieko neduotų, o tik perskaitytų tą Jūsi neteisingą dokumentą.

Maloniai prašau paskubinti reikalą, nes jau dešimti metai, kai vargstu prašydamas to, kas manjuk teisėtai priklauso.

Ir kam šitoks kankinimas, kuris yra savęs komunistų, komunistinės Rusijos, paties komunizmo tos neprotingas visos žmonijos akivaizdoje žeminimas!

Kun. Pranas Madionis, Jono

Radviliškio rajonas,
Sidabravo paštas,
1978 m. gruodžio 18 d.

Gerbiamasis LTSR V.R. Ministre!

Vėl rašau dėl kelionės į USA reikalu.

Vasario 22 d. iš USA gavau brolio Juozo laišką, kuriame jis prašo detaliai paaiškinti priežastis, dėl ko manęs neleidžia jų aplankyti.

Kai Jūs mano nekaltus brolius apkaltinote didžiausiomis žmogžudystėmis raštu, kuris man buvo perskaitytas Radviliškyje, Pasų Stale, 1978.IX.12, aš savo pareiškimu, kurį Jums parašiau 1978.XII.18, atskleidžiau, kad tie didžiausi kaltinimai absoliučiai neteisingi, kad todėl nėra kliūties mano kelionei į USA pas brolius ir seseris ir iš naujo prašiaus pas juos išleidžiamas.

Dėl kaltinimo nepaprasto didumo ir pavojingumo aš įsitikinau turįs rimtą pareigą brolius smulkiai informuoti apie viską, kad žinotų, kaip elgtis, esant reikalui.

Jau pasibaigė du mėnesiai, kai laukiu atsako į savo raštą, Jums parašytą 1978.XII.18.

Jau dešimt metų, kai Jūs į visus brolio formalius kvietimus ir į mano visus prašymus vis atsakėte neigiamai, o į daugelį mano prašymų, parašytų prieš keletą metų, Jūs lig šiol man nieko neatsakėte.

Ši Jūsų elgsena su manimi man kelia rimtą prielaidą, kad ir dabar aš lauksiu mėnesiais, bet lauksiu veltui ir pagaliau vis tiek nebūsiu išleistas.

Toks Jūsų elgesys su manimi mane apsprendė susidaryti ir susidariau tokį pasiryžimą, kurį aš realizuosiu, vedamas proto ir sąžinės:

1. Atsako ir leidimo iš Jūsų lauksiu lig šių metų kovo pabaigos. Jeigu leidimo nesulauksiu, arba vėl neigiamą, arba nesulauksiu ir jo, tuomet pagrįstai ir teisėtai prileisiu, kad Jūs manęs vėl neišleisite, gal net neatsakysite į mano raštą.

Tuomet

2. Prašysiu savo draugus, kad jie kuriuo nors būdu išsiųstų į USA mano broliams mano raštą, Jums rašytą 1978.XII.18, kad tuo būdu broliams ir seserims būtų detaliai informuota apie visa;

3. Rašysiu skundą aukščiausiai Rusijos Vadovybei, kartu prašydamas leidimo;

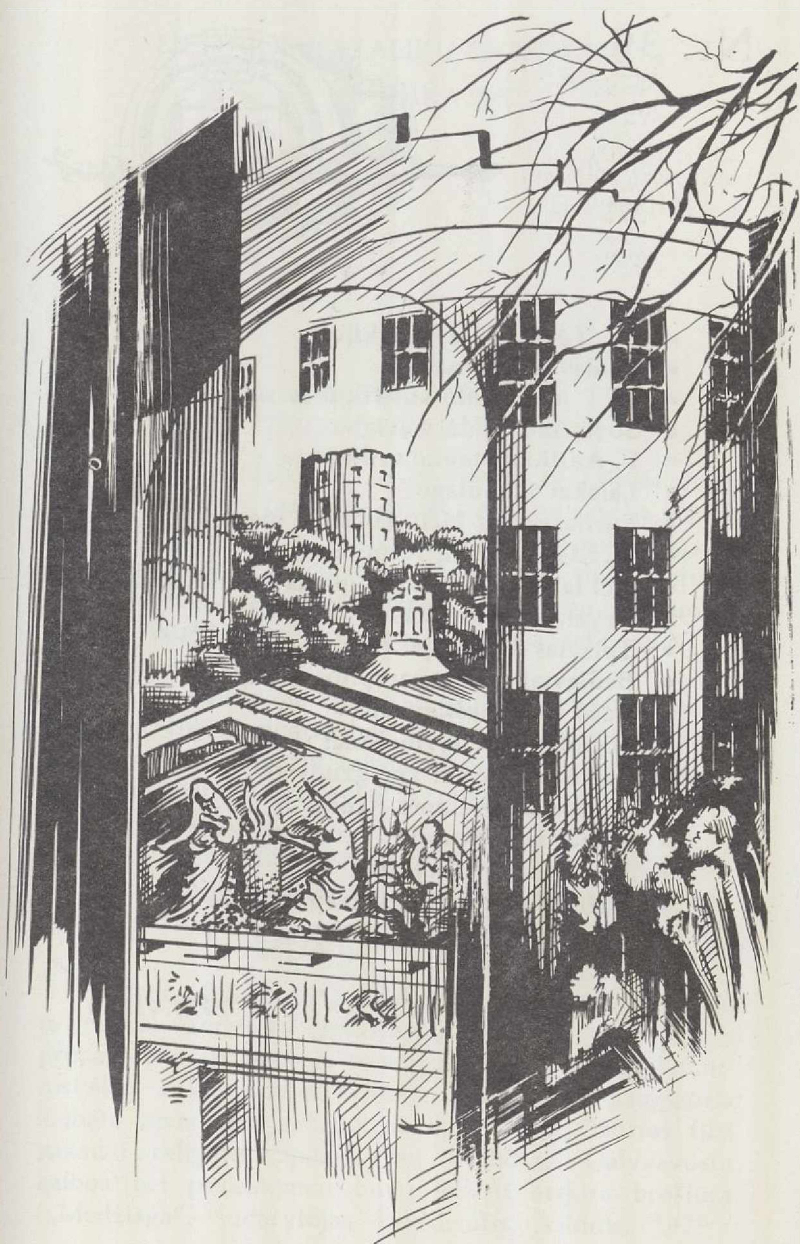
4. Pagalbos kreipsiuos į tarptautines institucijas, į Šv. Sosto, Nacijų Organizacijos ir Vakarų valstybių Vadovybes.

Man ir Jums būtų geriau, jeigu šitas mūsų bendras reikalas būtų taipgi sutvarkytas ramybėje, jo nekeliant į viešumą. Dėl to maloniai vėl iš naujo Jus prašau leisti man aplankyti savuosius, remiantis Žmogaus teisių deklaracija ir Helsinkio pasitarimų Baigiamuoju aktu, kas rusų Vadovybės garbingai ratifikuota ir padaryta Rusijos įstatymų esminga dalimi.

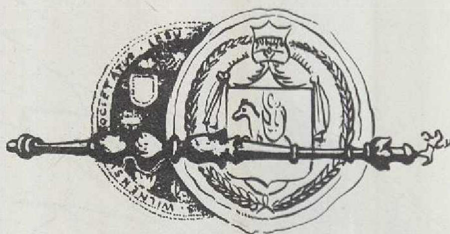
Kun. Pranas Masilionis, Jono Sidabravas,

1979 m. kovo 1 d.

Į šį pareiškimą sovietinė valdžia neatsakė.

Nr. 39

- Šv. Tėvo vizitas Lenkijoje
- Bedievių nerimas
- RRT įgaliotinio susitikimas su dekanais
- Sovietinė valdžia atsako
- P. Anilionis moko ordinarus
- Laiškai iš Gulago
- Eucharistijos bičiuliams 10 metų
- TTKG Katalikų Komitetas
- Dėl laiškų mūsų vyskupams ir valdytojams
- Kryžiaus griovimas
- Teismas Varėnoje
- Bedieviai renka parapijos komitetą
- Rašo kun. Šeškevičius
- Sociologiniai tyrinėjimai
- Tai daugiau nei žmogžudystė
- Ką Jūs žinote apie Kroniką?
- Žinios iš vyskupijų
- Sovietinėje mokykloje
- Bažnyčia sovietinėse respublikose
- Iš „LKB Kronikos" archyvo

1979.VII.22.

LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS KRONIKA NR. 39

Perskaitęs duok kitam!
Eina nuo 1972 m.

ŠV. TĖVO VIZITAS LENKIJOJE

1979 m. birželio 2—10 dienomis šv. Tėvas Jonas Paulius II lankėsi Lenkijoje. Nors sovietinė valdžia neleido nuvykti į Lenkiją nei Lietuvos vyskupams, nei kunigams, nei tikintiesiems, tačiau Popiežiaus vizitą pusė Lietuvos galėjo stebėti televizijos ekranuose. Lietuvos kunigai ragino tikinčiuosius nors per televiziją sekti šv. Tėvo vizitą Lenkijoje.

Šv. Tėvo viešnagė Lenkijoje paliko didelį įspūdį ne tik Lietuvos tikintiesiems, bet ir ateistams, kurie turėjo progas girdėti Popiežių kalbant ir matyti, kaip komunistinėje valstybėje vyriausybė ir milijonai žmonių sutiko Katalikų Bažnyčios galvą.

Lietuvos sovietinė spauda apie šį Popiežiaus apsilankymą Lenkijoje tepranešė vos keletos eilučių informacija.

BEDIEVIŲ NERIMAS

1978 m. birželio 16 d. Kaišiadoryse įvyko LKP miestų ir rajonų komitetų sekretorių bei kitų ideologinės propagandos darbuotojų pasitarimas, kaip toliau „komunistiškai auklėti darbo žmones". Šį kartą daugiausia kalbėta apie civilines apeigas ir tradicijas, kurios turi pakeisti religines apeigas bei tradicijas. Dalyvavusių kalbos bei pasisakymai buvo išleisti atskira brošiūra („Medžiaga", sudarytojas P. Mišutis, Vilnius, 1979.).

Brošiūra skirta ideologiniams darbuotojams, viešai neplatinama ir išleista labai ribotu tiražu — 400 egz.

Be abejo, ši brošiūra neatspindi visos pasitarimo medžiagos, ji gerokai perredaguota, bet vis dėlto leidžianti susidaryti vaizdą, kas šiuo metu parūpo CK ir kokias direktyvas davė savo propagandos vykdytojams.

(Netikintieji ir jaunimas tuokiasi bažnyčioje):

Kalbėdamas apie civilines apeigas, A. Česnavičius, MT pirmininko pavaduotojas, teigė: „Vis platesnis pastarųjų įdiegimas turi padėti dar vaisingiau spręsti religijos ir bažnyčios įtakos žmogui mažinimo, materialistinės pasaulėžiūros formavimo klausimus . . ." (3 psl.). P. Mišutis, susirūpinęs, kad iki šiol Lietuvoje tebešvenčiami vardadieniai, kelia klausimą: „Tad ar reikia šią „tradiciją" palaikyti?" Ir, be abejo, siūlo: „Gal užtektų gimtadienių, kurių minėjimo prasmė aiški!" (41 psl.). P. Mišutis nori išnaikinti vardadienių tradiciją neva tuo pretekstu, kad jų „prasmė neaiški". Tuo tarpu truputį anksčiau teigė: „. . . jis (t.y. vardadienis) turėjo religinį atspalvį. Ir švenčiami buvo daugiausia ir plačiausiai „šventieji" vardai, turi „patronus". Ir dabar dažniausiai švenčiami Antanai, Petrai, Povilai, Juozapai, Kazimierai . . ." (41 ps.).

Savo ruožtu Panevėžio m. LKP komiteto sekretorė T. Bitinaitė priversta konstatuoti faktą, kuris „. . . neleidžia nusiraminti, nes iš praktikos žinome, jog dar nemaža dalis apeigas dvigubina. Jaunimo tarpe formuojasi nesveika mada tuoktis bažnyčioje. Prašmatnumo etalonu laikoma — tuoktis vakare kažkurioje bažnyčioje prie Kauno marių. Kartais religiniais patarnavimais naudojasi ir netikintieji, teigdami, kad tuo palaiko nacionalines tradicijas" (44 psl.). Toliau T. Bitinaitė pažymi: „Susirūpinimą kelia didėjantis skaičius žmonių, pernelyg susižavinčių religinėmis relikvijomis, kolekcionuojančių jas, puošiančių jomis butus, manančių, jog tai yra nacionalinės vertybės. Baigiamos nuniokioti senos kapinaitės, net bandoma apiplėšti bažnyčias. Reikėtų griežčiau pakalbėti

apie tokius kolekcionierius. Tada gal sumažėtų ir jaunųjų su kryželiais ant kaklo skaičius santuokų patalpose" (45 psl.).

Čia pirmiausia reikėtų paklausti T. Bitinaitės, iš kur ji žino, kad tie, kurie „naudojasi religiniais patarnavimais", yra netikintys? Antra, tikra tiesa, kad religija saugo mūsų nacionalines tradicijas ir kad mes pradedame vis giliau šią tiesą įsisąmoninti, nors tos religinės tradicijos T. Bitinaitės bei kitų panašių kolaborantų laikomos „nesveika mada". Taip pat nėra čia ir jokio „prašmatnumo etalono", kaip tai norėtų įteigti Bitinaitė, o tik didesnis atsargumas tų, kurie yra bailesni ir nori išvengti persekiojimų. Tik tegul nustoja persekioję religiją ir varginę tikinčiuosius, — ir tokiu „prašmatnumo etalonu" galės didžiuotis kiekviena Lietuvos bažnyčia!

Iki neįtikėtino absurdo nusišnekėjo T. Bitinaitė, teigdama, kad senas kapinaites naikina kolekcionieriai. Šiandien Lietuvoje siaučia ideologinis chuliganizmas, laiminamas valdžios ir skatinamas kaip tik tokių „ideologinių darbuotojų", kaip T. Bitinaitė, turinčiai drąsos niekšingus ateistų darbus suversti kažkokiems kolekcionieriams ir šitaip teisinti brutalią antireliginę veiklą, kurios nuolatiniai palydovai — smurtas ir jėga.

Kokio reikia įžūlumo ir teigiant tokį absurdišką kaltinimą, kad iš kapinių ir bažnyčių pavogtais kryželiais puošiasi jaunavedžiai, ateidami į santuokų rūmus! O vis dėlto tiesa, kad jaunavedžiai (ir ne tik jie!) puošiasi ir, žinoma, ateityje puoš kryželiais ir kitokia religine simbolika, nežiūrint į tai — patinka ar nepatinka T. Bitinaitei. Ne visi su kryželiais ant kaklo yra giliai tikintys, bet galima, nebijant suklysti, sakyti, kad tokie jaunuoliai vis dėlto dar nėra galutinai paskendę ateizmo prietaruose ir kad jie tikrai nedaužys ir neniekins religinių relikvijų. Galima drąsiai užtikrinti T. Bitinaitę ir jos bendraminčius, kad ir tuo atveju, jei Lietuvoje šiuo metu nebūtų nė vieno kolekcionieriaus, jaunuoliai puoštųsi kryželiais ir nemažiau būtų religinių paveikslų bei

tautinių simbolių tikinčiųjų ar tautinės savigarbos nepraradusių žmonių butuose!

Pasitarime kai kas siūlė „sukurti stiprią materlialinę bazę", „tuokti iškilmingai" ir tuo atsverti „religinę įtaką". Šiuo klausimu įdomus P. Kūrio pastebėjimas: „Per pastaruosius du dešimtmečius respublikoje įregistruotų santuokų skaičius yra daugmaž stabilus — apie 30 tūkstančių kasmet. Tuo tarpu ištuokų skaičius nuolat didėja, nors beveik 90 proc. santuokų sudaroma iškilmingai. Jeigu 1977 m. liaudies teismai ištuokė 9.428 šeimas, civilinės metrikacijos organai — 940 šeimų — tiesa, jau ne iškilmingoje aplinkoje, — tai 1957 metais respublikoje užregistruota iš viso 1.678 ištuokos" (50 psl.). Z. Barkauskienė, Anykščių raj. komiteto sekretorė, pasitarime kalbėjo: „Prieš keletą metų pakartodavo santuokas bažnyčioje apie 60 proc. rajono gyventojų, panašiai buvo ir su gimusių vaikų įregistravimu. Dabar besituokiančiųjų bažnyčioje sumažėjo iki 48 proc." (56 psl.).

O juk galėjo partijos sekretorė Barkauskienė, taip „gerai žinodama", kad besituokiančiųjų bažnyčioje skaičius mažėja, pateikti pasitarimui taip pat ir ištuokų, abortų, didėjančio alkoholizmo duomenis rajone. Deja, tokia statistika neskelbiama, nes ji išgąsdintų kiekvieną padoresnį žmogų. O svarbiausia — akivaizdžiai parodytų, kaip proporcingai didinant ateistų ir indiferentų skaičių, didėja ir tos blogybės, kurios neša mūsų mažai tautai tikrą pražūtį.

Natūralus klausimas, — pasitarimo dalyviai turbūt ieškojo išeities iš tos moralinio pakrikimo pelkės? Deja, ne tai rūpėjo šio pasitarimo dalyviams. Prieštaraudami savo pačių konstatuotai tikrovei ir toliau jie „svarstė", kaip reikia naikinti religines tradicijas, kaip kovoti su tikėjimu, kad būtų įvykdyti Maskvos įsakymai.

Panagrinėkime čia LKP CK Propagandos ir agitacijos skyriaus vedėjo J. Kuolelio straipsnį, atspausdintą brošiūros gale, tarsi apibendrinantį partijos liniją šiame pasitarime.

J. Kuolelis ragina: „. . . turime visomis priemonėmis

parodyti, ką gauna žmogus, nutraukęs ryšius su religija, ką duoda jam mokslinė ateistinė pasaulėžiūra" (70 psl.). Taigi, ką Lietuvai duoda „mokslinė ateistinė pasaulėžiūra", šiandien aišku jau kiekvienam ir be minėtos „statistikos" ir be netikėtų T. Bitinaitės bei Kūrio prasiveržusių tiesos grūdelių, nors tos tiesos žodžių autoriai siekė visai kitų tikslų. Tačiau J. Kuolelis nebūtų toks didelis ateistinės propagandos veikėjas, jei jis iš tiesų darytų logiškas ir gyvenimo patvirtintas išvadas. Anaiptol, — Kuoleliui labiausiai rūpi, ką pasakys Kremlius. Štai į ką atkreipia dėmesį Kuolelis: „Prieš kurį laiką respublikoje lankėsi TSKP CK brigada, analizavusi padėtį šiame darbo bare. Tai šiuolaikinio gyvenimo, ideologinės situacijos padiktuoti klausimai. Į juos rimtą dėmesį atkreipė TSKP CK Politinis biuras. Pirmą kartą toks dėmesys" (74 psl.).

Paaiškinęs susirinkimo dalyviams, kuo domėjosi ta brigada iš TSKP CK, ir „pasidžiaugęs", kad tikrieji šeimininkai konstatavo „atliekamą tam tikrą darbą," jis su didžiausiu susirūpinimu baugino pasitarimo dalyvius pastabomis dėl Maskvą nepatenkinančių dalykų. J. Kuolelis kalbėjo: „. . . nepakankamai dirbame užkirsdami kunigų poveikį vaikams, jaunimui", (. . .) turime intensyviau kovoti su dar pasitaikančiomis religinėmis atgyvenomis komunistų bei komjaunuolių tarpe — būna atvejų, kai palaikomi ryšiai su bažnyčia. Tai neturi likti nepastebėta. (. . .) Mes neužkertame kelio vienuoliaujančių žmonių veiklai. Tokių žmonių skaičius ne tik mažėja, bet auga. Blogiausia, kad jie dirba pogrindyje, o už pogrindį paprastai, draugai, negiriama" (75 psl.).

Žinoma, J. Kuoleliui yra kuo susirūpinti, kai jo tikrieji darbdaviai „pirmą kartą parodė tokį dėmesį", o čia, žiūrėk, dar tas pogrindis, už kurį Maskva ne tik negiria, bet gali, ko gero, ir iš propagandos pavaryti . . . Dėl to Kuolelis ir pasiryžęs nurodyti, ką reikia daryti. O pagal šį propagandistą, štai kas pirmiausia darytina: kontroliuoti dvasininkiją. Kuolelis kalbėjo: „Padėtis analizuojama, tiriama, daromos praktinės išvados, dėmesys nukreiptas į taktikos

sritį, studijuojami pamokslai, bažnytinės poveikio priemonės. Atliekamas tam tikras darbas ir su dvasininkija . . . Sudarytos prie rajonų ir apylinkių tarybų komisijos turi teigiamą įtaką davsininkams, padeda riboti jų žalingą veiklą. Vykdomuosiuose komitetuose yra religinių organizacijų bylos" (75 psl.).

Aišku, šitie „teigiamumai" šimtu procentų atitinka ir Kuolelio šeimininkų aprobatą. Bet, žinoma, šito toli gražu neužtenka. Jis ragina, kad vykdomieji komitetai kunigus visai apribotų. Kuolelis, Maskvos laiminamas ir skatinamas, duoda nurodymus pasitarimo dalyviams: „Turi būti žinomas užregistruotų ir neužregistruotų bendruomenių, grupių skaičius, tikinčiųjų skaičius, jų sudėtis, kulto tarnų charakteristika, kas sudaro vykdomuosius organus, bažnyčių aktyvą, kaip atsižvelgiama į tikinčiųjų nacionalines ir konfesines ypatybes, kas tie tikintieji — amžius, lytis, profesija, socialinė padėtis, religinių apeigų būklė — krikštynos, santuoka, laidotuvės ir t.t., labiausiai paplitusių švenčių — atlaidų — charakteristika, kiek lanko, kas lanko, kodėl lanko.

Vienuoliaujančių, kitais žodžiais, parazituojančių, pogrindis. Jo aktyvumas. Turime žinoti! Kad pogrindžio nebūtų! O jeigu jau žinome, jo, galima sakyti, nebėra" (76).

Vadinasi — sekti, šnipinėti; o svarbiausias — susekti pogrindį. Susekti, Kuolelio žodžiais tariant, tai tas pat kaip likviduoti! O kaip likviduojama, visi gerai žinome. Ar ne dėl šių tikslų į Kauno Kunigų seminariją verbuojami agentai, mokyklose veisiami šnipeliai, darbavietėse pilna seklių? Ar ne dėl tos pačios priežasties sugalvojami nauji Religinių susivien. nuostatai, kur religijos reikaluose gali turėti svarbiausią vaidmenį KGB agentai, apsimetę tikinčiaisiais? Iš visos J. Kuolelio kalbos, kuria jis išreiškė Maskvos valią, neabejotinas vienas dalykas — **atėjo laikas griauti bažnyčią iš vidaus.** Kadangi ir šioje srityje Maskva turi didžiulę patirtį, tai nedovanotinas dalykas, kad Lietuvoje dar nematyti norimų rezultatų, nors, kaip pažymi Kuolelis, „atliekamas tam tikras darbas ir su dvasininkija" (74 psl.).

Kaip ir buvo galima laukti, niekas iš pasitarimo dalyvių neprisiminė nei Konstitucijos, nei Helsinkio Baigamojo akto. Pasitarime dalyvavo tie, kurie turėjo vadovauti tikinčiųjų engimui.

Pasitarime buvo puolamos Vatikano radijo laidos. Faktai, rodantys, kaip persekiojama Katalikų Bažnyčia Lietuvoje, aišku, buvo kvalifikuojami kaip šmeižtas. Dar daugiau — bet kokį nurodymą, kad pažeidžiamos elementariausios tikinčiųjų teisės ir tuo būdu grubiausiai pažeidžiami Helsinkio susitarimai bei jų pačių išleisti įstatymai, traktuota kaip „kišimąsi į mūsų vidaus reikalus" (77 psl.).

Kuolelio žodžiais tariant, ne tarybinė valdžia, o dvasininkai „pažeidžia kulto įstatymus". Ir kaip pavyzdį nurodo, kad dvasininkai „atlieka apeigas visai kitose parapijose, remontuoja maldos namus be rajono vykdomojo komiteto žinios . . ." (78 psl.). Ir pagaliau daroma išvada: „Prieš šią antivisuomeninę reakcingą dvasininkų, atskirų sektantų veiklą būtina panaudoti ne tik įstatymo jėgą, bet ir profilaktines priemones, atskleisti tikintiesiems tikruosius jų kėslus" (78 psl.).

Ką gi, aiškiai pasakyta! Kunigas, suteikęs mirštančiajam Šv. Sakramentus kitoje parapijoje, kur galbūt jau nėra kunigo, jau yra „pažeidęs įstaymus"; kunigas, paraginęs parapiečius uždengti kiaurą bažnyčios stogą, taip pat nusikaltėlis! Čia kaip tik ir glūdi kunigų „tikrieji jų kėslai", t.y. apsaugoti bažnyčios pastatą nuo sugriovimo. Tokia kunigų veikla traktuojama, kaip „antivisuomeninė", nes lengva suprasti, kad neremontuojamas bažnyčios pastatas greitai sugrius. O štai kunigas ėmė ir sukliudė. Štai už ką reikia bausti kunigus, panaudojant „visą įstatymų jėgą". Aiškiau nė būti negali.

(Tikinčiųjų drąsi laikysena erzina ateistus):

Maskvą, Kuolelį ir jo bendraminčius erzina tikinčiųjų drąsi laikysena, jų pareiškimai, reikalavimai savo teisių. Nors tikintieji į savo skundus atsakymų beveik negauna, tačiau nenuleidžia rankų — vėl rašo skundus dar

aukštesnėms instancijoms. Dažnai atsitinka ir taip, kad šitie pareiškimai patenka į užsienio spaudą ir radijo bangomis pasklinda po visą pasaulį. Štai tada tokie skundai ir virsta „šmeižtu". Kuolelis ragina panaudoti visus kovos būdus, kad tokiais skundais nebūtų tikima ir, matyt, norėtų susidoroti su visais besiskundžiančiais, bet čia vėl užburtas ratas: apie susidorojimą irgi sužinoma plačiame pasaulyje.

Žodžiu, pasitarimas vyko „aukštu idėjiniu lygiu". Direktyvos, suredaguotos Maskvoje, buvo kaip reikiant perduotos per savo patikėtinius — kolaborantus ir dabar „diegiamos į gyvenimą". Religinis persekiojimas stiprėja, **aktyvinamas griovimas iš vidaus.** Bet yra ir kita medalio pusė: tikintieji nesiliauja kovoję už savo elementariausias teises, vis daugiau ir daugiau peržengia baimės ir abejingumo barjerą. Gal ir lėtai, bet Lietuvoje vyksta religinis atgimimas. Ateistų brutalus elgesys ir persekiojimai neša nelauktų vaisių: tikintieji tampa stipresni savo tiesa ir pasiryžimu.

RELIGIJŲ REIKALŲ ĮGALIOTINIO SUSITIKIMAS SU DEKANAIS

1979 m. balandžio 17 d. į Telšių raj. Vykdomąjį komitetą buvo sukviesti visi vyskupijos dekanai pokalbiui su Religijų reikalų tarybos įgaliotiniu. Iš valdžios pusės dalyvavo: įgaliotinis P. Anilionis, pavaduotojas katalikų reikalams Juozėnas, Telšių Vykdomojo komiteto pirm. pavad. Jankus ir jo pavad. religijos klausimais Upermanas (Telšiuose niekam nėra žinomas toks „pavaduotojas"!).

Prieš prasidedant „pokalbiui" įvyko incidentas. Nuo ankstyvo ryto didelė Klaipėdos tikinčiųjų delegacija (apie 15 žmonių) laukė atvykstant įgaliotinio, bet jiems buvo vis meluojama, kad įgaliotinio dar nėra. Prieš pat prasidedant pokalbiui, vyskupijos valdytojas labai maloniai priminė įgaliotiniui, kad jo laukia žmonės ir gal išeitų pas juos kokiai minutei. Įgaliotinis liepė senukui vyskupijos kancleriui kan. Beinoriui pranešti klaipėdiečiams, kad

su jais niekas nekalbės, nes nėra laiko, o savo pageidavimus tegul išdėsto raštu. Kai kurie dekanai matomai susijaudino — kaip suprasti šitą liaudies valdžios atstovų elgesį su darbo žmogumi. Žmonės, dirbę naktinėje pamainoje, palikę mažus vaikus, nevalgę buvo priversti laukti net iki 17 val. (jie niekur negalėjo išeiti, bijodami, kad įgaliotinis gali netikėtai pabėgti — išvykti). 17 val. įgaliotinis jiems pasakė, kad niekuo negalįs jiems padėti, nes klausimą svarsto Ministrų Tarybą. Bet ar šito jis negalėjo pasakyti iš karto, ar negalėjo parašyti raštu tikintiesiems? Veltui kartais teigiama, kad tik prie pono durų žmogus turi laukti kaip šuo — pasirodo, kad šitai būdinga ir sovietiniams pareigūnams.

(Sunku įgaliotiniui Anilioniui visus dekanus papirkti kavos puodeliu):

Į pokalbį kartu su dekanais atvyko TTG Katalikų komiteto narys kun. J. Kauneckas. Suėjus visiems į pokalbių salę, susėdus prie kavos puodelių, įgaliotinis liepė valdytojui išprašyti kun. J. Kaunecką. Valdytojas susijaudinęs kažką kalbėjo kun. Kauneckui į ausį, bet šis liko sėdėti. Tuomet įgaliotinis atsistojęs garsiai pareikalavo, kad kun. Kauneckas išeitų . . .

(Kun. J. Kauneckas išprašomas iš dekanų posėdžio):

Matot, šie du incidentai paveikė dekanų nuotaikas ir Telšių vyskupijos dekanai savo pasisakymuose gana drąsiai gynė Bažnyčios reikalus.

Įgaliotinis kalbėjo tema — „Religija ir įstatymai".

„Dabar padėtis tokia, kad dažnai nebežinoma, kas galima ir kas ne; daugelis galvoja kaip apeiti įstatymus, kaip jam geriau. Bet TSRS viską reguliuoja įstatymai ir dėsniai. Dvasininkai gali naudotis religiniais dėsniais tiek, kiek leidžia įstatymai, valstybės nuostatai. Net buržuazinės Konstitucija turėjo nustačiusi tvarką, kad konfesijos neprieštarautų valstybės įstatymams.

Pagrindiniai įstatymai yra šie:

1. TSRS Konstitucija, kurios svarstyme aktyviai dalyvavo net dvasininkai, gal užsigavę, kad nebuvo įtraukti į komisijas.

2. Baudžiamasis kodeksas, str. 143-145.

3. Baudžiamojo kodekso komentaras.

4. LTSR ATP įsakas dėl administracinės atsakomybės už religinių kultų pažeidimus".

Be to, įgaliotinis minėjo visą eilę nutarimų ir potvarkių, nenurodydamas jų paskelbimo šaltinių:

1966.V.10 nutarimas Nr. 361, pagal kurį RRT įgaliotinis turi teisę aiškinti įstatymus; 1972.III.31 Nr. 31, 1977.XII.28 Nr. 639 dėl nepilnamečių dalyvavimo choruose ir procesijose.

„Šiais dokumentais vadovaujasi visi tarybiniai darbuotojai; jų laikosi ir dauguma kunigų. Yra labai nenormalių dalykų: užsienio laidos, „Kronika", kita literatūra, net laidotuvėse kalbos ne apie velionį, o politikuojama.

Pagrindiniai pažeidimai:

1. Kunigai kišasi dėl sutarčių sudarymo, — dvasininkai vilkino, šmeižė, net draudė komitetams jas pasirašyti. Pvz., kun. Paliukaitis, Žeimelio klebonas, išvaikė dvidešimtuką. Kai kurie kunigai neleidžia vykdomajam organui padaryti inventorizaciją bažnyčioje (Salų klebonas Nykštas). Kai kurie klebonai bando pavaduoti komitetą turtą valdant, neduoda pasireikšti revizijos komisijoms (Pociūnėlių klebonas A. Jokūbauskas pats save išsirinko pirmininku. Adutiškio klebonas B. Laurinavičius išsirinko save sekretoriumi. Kam? Maža darbo? Reikalus veda patys kunigai: Carjonis, Miškinis, Pudžemis, Budrikis ir kt.

1976.VII.28 RS Nuostatų 19 str. kunigo veikla apribojama jo bendruomenės teritorija, atlaidams galima kviesti kaimynus, suderinus su vietos valdžia. Būna, kad stato principus ir neprašo. Atsiranda ir tokių politikierių, sako, kad nėra tokio įstatymo. Yra ir būtina laikytis!

Kleb. Svarinskas visur važinėja ir kalba, o atsako šeimininkas. Šilalės rajone nederina pakvietimų tik kleb.

Miškinis. Šiluvos kleb. Grauslys vienam neleido kalbėti sakykloje, o tas kalbėjo nuo altoriaus.

Pagal LTSR BK 143 str. draudžiama mokyti vaikus tikėjimo tiesų, draudžiamos adoracijos, chorai, patarnavimai, visokios sargybos (kun. J. Zdebskis net organizuoja stovyklas su šventais paveikslais palapinėse). Kam reikia rizikuoti, kad būtų traukiama baudžiamojon atsakomybėn?

Mokyti gali tik tėvai, kitaip jokiomis formomis, net prisidengiant pamaldomis negalima. Apmoko vaikus: Šatės, Tverai, Alsėdžiai, Kuliai, Rietavas, Pajūralis, Teneniai, Lenkimai, Žem. Naumiestis, Švėkšna, Tauragė, Palanga.

Kai kurie kunigai bando patys konfirmuoti: Adutiškyje.

Nuostatai leidžia gaminti religinius reikmenis, tyčia vilkinama gamyba, kad sudarytų situaciją, jog pas mus viskas draudžiama. Bet prie Aušros Vartų visko pilna, — kas juos vaiko, ar sodina į kalėjimą?

Kalėdoti negalima; bažnyčioje galima rinkti aukas kartu su komitetu (Kai kur bandoma kalėdoti — Pociūnėliuose, Suvalkijoje ir kt.).

Procesijos leidžiamos lauke tik suderinus su valdžia. Lapkričio 1 d. kapuose galima melstis, tik be procesijų. Atsirado keletas lapkričio 1 d. organizavusių procesijas. Vyko eismai, tikintieji gėles mėtė. Vyriausybei kantrybės yra tam tikros ribos. Nežaiskime! Uždėjus baudas, skelbiama iš sakyklų, surenkama kelis kartus daugiau, bet vis tiek baudų nemoka.

Pamokslų per metus Lietuvoje pasakoma apie 10.000, daugiausia geri. Labai negražūs buvo kun. Garucko laidotuvėse. Telšių katedroje kalbama apie laisvės rytą, apie Lietuvos rusinimą per Rusų dramos teatrą Vilniuje, apie priešo veidą, apie tai, kad rašytojai įterpti į partijos rėmus. Be to, rašinėjami skundai, melagingi pranešimai, kad pakliūtų į „Kronikas".

1978 m. susiorganizavo Tikinčiųjų teisių gynimo grupė. Jie meluoja, kad draudžiama talkininkauti kuni-

gams, o tereikia tik suderinti. Po karo tiek bažnyčių suremontuota, — primetama, kad kovingieji ateistai bažnyčias degina. Reikalauja atšaukti Nuostatus. Neatsakingi ar priversti pareiškimus pasirašo kai kurie kunigai, po to teisinasi. CK pavedė įgaliotiniui duoti atsakymą: jokių pakeitimų Nuostatuose nebus. Kai kurie kunigai nedalyvauja rinkimuose, net raštu parašo — mes nebalsuosime! O net Vatikano Nutarimai įpareigoja (212 p.) sugyventi su civiline valdžia.

60 proc. kunigų Lietuvoje yra paruošta Tarybų valdžios metais, bet daugelis jų yra nepaklusnūs, elgiasi iššaukiamai, primicijas daro po visą Lietuvą, ypač pas kunigus, kurie priešiškai nusiteikę . . ."

Diskusijos:

Kun. dr. Puzaras: Nesilaikoma įstatymų tikinčiųjų atžvilgiu. Akmenėje ir Papilėje mokytojai už rankų išvedė iš bažnyčios vaikus ir teisinasi, jog taip liepią mokyklų direktoriai.

Kun. Gaščiūnas kalbėjo:

1. Patarnavimas prie altoriaus yra grynai bažnyčios reikalas, ir valdžia neturėtų kištis.

2. Bažnyčių apiplėšimai, paimant vien tik Švč. Sakramentą, yra grynai ateistinis braižas.

3. Šilumą įvesti į Mažeikių bažnyčią Elektros tinklai sutinka, o rajono vykdomasis komitetas neleidžia.

4. Tikintieji vaikai mokyklose diskriminuojami. Ateistiniai renginiai įžeidinėjamo pobūdžio.

Visa tai — tik medžiaga „Kronikoms". Gerbiant tikinčiuosius, būtų galima leisti švęsti Kalėdas, atidirbant kitą dieną.

Labai dažnai siaučiantys chuliganai — netikintys mokiniai — paaugliai.

Kancleris Beinoris:

Did. Penktadienį Kultūros namuose šokiai. Ar pagalvoja, ką daro?

Kan. Valaitis:

Apiplėšiant bažnyčią, tabernakulis išimtas pro langą, pranešta milicijai, bet iki šio laiko nusikaltėliai nerasti.

Pajūralyje sudaužė apie 30 religinių paminklų. Su šunimis pagavo . . . jaunuolį.

Kun. Palšis:

Laidotuvių eisenos su orkestrais, triukšmingiausios valdžios leidžiamos, o religinės eisenos — ne! (įgaliotinis sakė, kad religinės laidotuvės trukdo judėjimui, kad jaudina ligonius). Reiškia, civilinės eisenos net su bugnais . . . netriukšmingos!

Skuode draudžiama skambinti varpais, o nuostatuose nedraudžiama.

Skuodo ligoninėje prieš 4 m. gyd. Mažrimas neleido krikštyti mirštančio vaiko. Teisinosi, kad nėra patalpų. O kada jos bus?

Kun. Mileris:

Nuostatai išleisti, nederinant su tikinčiaisiais. Dabar valdžia sakosi esanti humaniška, — reikėtų atsiklausti ir tikinčiųjų.

Kun. Gedvila:

Įgaliotinio balse girdėjosi grasinimo gaidelė dėl kunigų parašų — rašyti pareiškimus turi teisę visi!

Išeina, kad negali mokyti vaikų, net pamokslų sakyti. Atrodo, lyg mes, kunigai, turėtume vaikus atstumti. Vaikus išvaryti aš negaliu — to neleidžia kunigo sąžinė. Iki 18 m. vaikai yra tėvų valdžioje, jei juos tėvai veda į bažnyčią — tai tėvų teisė. Valstybė negali tos teisės paneigti.

(Įgaliotinis nieko rimto nesugebėjo atsakyti į kunigų-dekanų mintis):

Klaipėdos dekanas kun. Baikauskas, tuoj parvykęs namo į Klaipėdą, parašė raštą visiems dekanato kunigams, išdėstydamas šio pokalbio medžiagą. Ją perdavė gana tendencingai, aiškiai pasisakė prieš tuos kunigus, kurie moko vaikus ir pan. Išreiškė savo nepasitenkinimą jaunais kunigais, prašydamas, kad 60 proc. tarybiniais metais išleistų kunigų yra nelojalūs valdžiai (nors šito įgaliotinis nesakė). Tačiau apie tai, kad kunigai drąsiai kėlė įvairias negeroves, savo rašte net neužsiminė.

Vyskupijos kurija dėl šios melagingos informacijos pareikalavo dekaną pasiaiškinti.

* * *

Kaunas. 1979 m. balandžio 24 d. 12 val. Kauno m. Vykdomajame komitete įvyko Religijų reikalų tarybos įgaliotinio pasitarimas su vyskupijos dekanais. Įgaliotinis pristatė savo pavaduotoją katalikų reikalams Juozėną, kuris visą laiką tylėjo.

Įgaliotinio nuomone, dauguma kunigų trukdė atnaujinti sutartis su vykdomaisiais komitetais.

Kybartų, Pajevonio ir Vištyčio klebonai perdaug kišasi į parapijos komitetų veiklą.

Be leidimo į kitas parapijas vyksta kun. Dobrovolskis, kun. Tamkevičius, kun. Zdebskis ir kun. Kunevičius.

Kun. Zdebskis prie ežero suorganizavo jaunimo išvyką. Tai daryti draudžiama. Negalima nuolat sakyti katechetinius pamokslus, nes tai yra mokymas religijos.

Nusikalsta katechizuodami vaikus Pajevonio, Vištyčio, Alvito ir Kybartų klebonai.

Leidžiama vaikams patarnauti Mišiose Viduklėje, Paberžyje, Grinkiškyje, Kybartuose, Seirijuose, Šlaventuose ir kt. parapijose, o tai yra grubus tarybinių įstatymų pažeidimas.

Kalėdoti draudžiama, tačiau buvo kalėdojama Pociūnėliuose ir apie Kazlų Rūdą.

Lapkričio 1-ją dieną be valdžios leidimo ėjo į kapines Viduklės, Tabariškių ir Kybartų klebonai.

Pamoksluose su ugnimi apie benzino statinę žaidžia Viduklės, Paberžės ir Pociūnėlių klebonai. Per pamokslus reikia kalbėti tik apie religiją.

Yra kunigų, mėgstančių rašyti valdžiai įvairius pareiškimus.

Įgaliotinis specialiai paminėjo Katalikų Komiteto raštą Nr. 5 ir kunigų pareiškimus aukščiausiom valdžios instancijom. Įgaliotinio nuomone, kunigams reikėtų pagalvoti, ant ko pasirašoma. Jokių pakeitimų Religinių susivienijimų nuostatuose nebus.

Kai kurie kunigai nedalyvauja rinkimuose.

Yra kunigų priešiškų tarybinei valdžiai.

Nepageidaujama, kad jauni kunigai kelia primicijas keliose parapijose.

Įgaliotinio įstaiga nėra koks priešas Bažnyčiai. Su drausmingais kunigais būsime nuoširdūs, o su pažeidėjais — negaliestingi.

Per susitikimą du kelneriai dekanus vaišino kava, mineraliniu vandeniu ir apelsinais.

P. Anilionis apgailestavo, kad susitikime nedalyvavo vyskupai.

Po Anilionio kalbos pasisakė kun. Buožius ir kun. Fabijanskas.

Kai, baigiantis susirinkimui, įgaliotinis paklausė, kas norėtų pasisakyti, dekanai atsakė: „Mūsų visas mintis pasakė Jurbarko klebonas".

Jurbarko klebono kun. M. Buožiaus pasisakymas dekanų susirinkime

Kalbėta ir visur tebekalbama, ir spaudoje rašoma, kai kuriuos iš mūsiškių vadinant reakcionieriais, tarsi bet kokia reakcija jau būtų ir nusikaltimas prieš valdžią. Kiekviena gyva būtybė, o dar labiau protingas žmogus, pagal savo prigimtį vienaip ar kitaip reaguoja — atsiliepia į jam kieno nors daromą įtaką, poveikį, o ypač į jam nenaudingą ar net žalingą. Tai yra prigimties savigynos instinktas. Ir jokiu būdu šita reakcija negali būti kieno nors laikoma nusikaltimu. Visi mes gyvi, visi mes reaguojame, visi mes reakcingi, kiek pas ką yra gyvastingumo ir sąmoningumo. Kada bedieviai veikia į mus žodžiais ar veiksmais, ar kitokiais būdais bei priemonėmis, mes visi ar tik kai kurie vienaip ar kitaip reaguojame. Mes turime reaguoti, nes mes dar gyvi ir norime gyventi. Mes pilnai suprantame žodžių ir veiksmų prasmę bei tikslą. Nereaguoja tik mirusieji, mes dar nemirę.

Peikiama, kad jauni kunigai keliose vietose daro primicijas, laikydami iškilmingas pamaldas. Gal kam tas ir

nepatinka, o mums tai labai gerai. Mums nieko nebeliko, kuo mes galėtume pasidžiaugti ar pasirodyti. Naujų — jaunų kunigų labai mažai, beveik retenybė. Pvz., Kauno arkivyskupija šiemet neturi nė vieno naujo kunigo. Bėda parapijoms, bėda ir Vyskupui. Taigi nors primicijantai tegul pavaro nors tokią propagandą. Gal gi jie tuo paveiks kieno nors širdį ir sukels norą būti kunigu. O prieauglio — naujų jaunų kunigų mums labai reikia. Mes visi labai suinteresuoti turėti įpėdinių, kurie užimtų mūsų vietas. Matote: mes visi žili, seni ir greitai pradėsime kaip pupos byrėti. Jau dabar labai trūksta kunigų, o kas bus toliau! Seminarijoje tesimoko labai mažai — apie 60. (Čia įgaliotinis pertraukė kun. Buožiaus kalbą ir pataisė: „Ne 60, o 72 ir po dviejų metų galės būti 100 ar daugiau, nes atremontuotos patalpos galės tiek turėti").

Taigi naujų kunigų primicijos mums yra būtinybė. Naujas kunigas pas mus dėl suprantamų priežasčių jau yra retenybė.

Mums, kunigams, net bažnyčioje draudžiama vaikus mokyti katekizmo, tikėjimo tiesų. Sakoma: tegul patys tėvai moko. Bet juk tai neįmanoma. Viena, kada jie mokys, kai jie užimti visokiais darbais, ypač kaimuose, kolūkiuose arba rūpesčiais dėl pragyvenimo? O antra, kaip jie vaikus mokys, kada patys neturi iš ko pasimokyti? Per radiją, televiziją, spaudą, organizacijas ateistams leista plačiai vesti savo propagandą, o mums tikintiesiems — nieko negalima, viskas atimta ar net uždrausta. Nuo karo pabaigos jau praėjo 35 metai, o mes tikintieji iki šiol neturime nieko: jokios knygos, jokio laikraščio, jokio žurnalo, išskyrus paprastame popieriuje išleistą Apeigyną, labai mažu tiražu maldaknyges, liaudžiai neprieinamą Šv. Raštą, Vatikano II susirinkimo nutarimus. Katekizmai išleidžiami tik nelegaliai. Už tai ačiū Nežinomiesiems! Ir taip prisimenama vysk. A. Baranausko caro laikais rašytas eilėraštis: „Anei rašto, anei druko mums turėt neduoda. Tegul, sako, bus Lietuva ir tamsi, ir juoda." Taigi mes gyvename bado metus.

Šiandien pas kanclerį kun. I. Butkų ant stalo mačiau

Maskvos patriarchato leidžiamą iliustruotą žurnalą. O mums negalima turėti ne tik žurnalo ar laikraščio, bet net ir biuletenio ar kalendoriaus. O ateistinės visokiausios literatūros pilni kioskai, knygynai ir bibliotekos. Taigi mes esame labai aiškiai nuskriausti.

Ateistams yra visokios organizacijos, kursai, stovyklos ir mokyklos. Bažnyčią lankančius tikinčiųjų vaikus mokytojai bara, gąsdina, peikia ir mažina elgesio pažymius. Mokytojai drįsta net į namus lankytis, įkalbinėti tėvus vaikų neleisti į bažnyčią. Taigi nevienodumas labai didelis ir labai ryškus. O reikėtų ir galėtų šito visai nebūti.

Kas liečia klebono ir bažnytinio komiteto santykius, tai atmintina, kad kiekvienas kunigas, kada jis skiriamas klebono pareigoms, jis skiriamas ne vien liturginiams reikalams, bet kaip ir visų bažnytinių turtų administratorius. Visoms toms pareigoms gerai eiti jis daro ir priesaiką. Taip nurodo ir to reikalauja Bažnyčios kanonai, kuriais mes ir vadovaujamės. Bažnytinis komitetas klebonui yra tik patariamasis organas.

Baigiant noriu dar priminti.

Girdėjome, kad Tamsta, Įgaliotini, prieš tai buvusiame poste buvote labai jautrus saviesiems visuose jų reikaluose. Dabar mes esame Tamstai savieji. Todėl drįstame tikėtis, kad, būdamas Religijų reikalams įgaliotinio poste, būsite taip pat ir mums jautrus, pašalinant klaidas, skriaudas ir neteisybes.

* * *

Panašūs RRT įgaliotinio P. Anilionio susitikimai su dekanais balandžio mėn. įvyko visose Lietuvos vyskupijose. Panašia tema įgaliotinis kalbėjo ir Kunigų seminarijos auklėtiniams, tačiau šiuo susitikimu liko labai nepatenkintas, kadangi seminaristai išreiškė Anilionio pamokymams savo nepritarimą.

SOVIETINĖ VALDŽA ATSAKO

Religijų reikalų tarybos įgaliotinis P. Anilionis raštu atsakė į kunigų pareiškimus (žr.„LKB Kronika" Nr. 38).

Atsakymas Kauno arkivyskupijos kunigams:

Religijų reikalų taryba
prie TSRS Ministrų Tarybos
Įgaliotinis
Lietuvos TSR Respublikai
232600, Vilnius, Lenino pr. 39, tel. Nr. 22228
1979.05.16. Nr. 140

Kun. G. Gudaavičiui,
Joniškio rajonas, Žagarė

Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo pavedimu į Jūsų 1979 metų sausio mėn. 25 d. pareiškimą pranešame, kad religinių susivienijimų nuostatus keisti arba panaikinti nenumatoma.

Tarybos Įgaliotinis P. Anilionis

* * *

Religijų Reikalų Taryba
prie TSRS Ministrų Tarybos
Įgaliotinis
Lietuvos TS Respublikai
1979.05.12 Nr. 141

Kun. G. Dovidaičiui
Višakio Rūda. Kapsuko raj.

Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo pavedimu į grupinį Vilkaviškio vyskupijos kunigų 1979 m. sausio 10 dienos pareiškimą pranešame, kad religinių susivienijimų nuostatai panaikinti arba keisti nenumatoma.

Tarybos įgaliotinis P. Anilionis

* * *

Religijų Reikalų Taryba
prie TSRS Ministrų Tarybos
Įgaliotinis
Lietuvos TS Respublikai
1979.06.05 Nr. 177

Kun. Vaclovui Stirbiui
Plungės rajonas, Alsėdžiai

Į kolektyvinį Telšių vyskupijos ir Klaipėdos prelatūros kunigų pareiškimą pranešame, kad keisti arba panaikinti religinių susivienijimų nuostatus nenumatoma.

Tarybos įgaliotinis P. Anilionis

* * *

P. ANILIONIS MOKO ORDINARUS

1979 m. liepos 13 d. RRT įgaliotinis P. Anilionis į savo įstaigą sukvietė visus Lietuvos ordinarus.

Pirmiausia P. Anilionis pasiūlė atsistojimu pagerbti vysk. J. Labuko atminimą. Visi atsistojo.

Įgaliotinis pasveikino vysk. L. Povilonį ir pranešė, kad nuo liepos 9 d. leista jam eiti pareigas. Toliau įgaliotinis teigė, kad kunigai ekstremistai suaktyvino savo veiklą; laukiama naujų išpuolių. „Ekstremistų nedaug, o dauguma kunigų yra lojalūs. Dalis kunigų svyruoja: nežino, su kuriais eiti.

Ekstremistai duoda nurodymus net ordinarams. Reikia ordinarams parodyti daugiau aktyvumo, kad išlaikytų per ilgus metus sukurtą gražų vyskupo autoritetą.

Ekstremistai atsisako formaliai vykdyti tarybinius įstatymus.

Kunigai ekstremistai susiorganizavo į dvi grupes: Helsinkio ir penketuką. Vietoje mirusio kun. Garucko stojo kun. Br. Laurinavičius.

(Teisinga Anilionio pastaba apie TTG Komiteto veiklą: „1978 m. antroje pusėje atsirado penketukas ir jų veikla kasdien aktyvėja"):

1978 m. antroje pusėje atsirado penketukas ir jų veikla kasdien aktyvėja. Jie niekam neatstovauja, niekeno neišrinkti, bet veikia. Kokia jų vieta dvasininkų tarpe?

Jie rašinėja raštus, meluoja ir neduoda jokių faktų. Jie nori, kad vyskupai ir valdytojai jų klausytų.

Kai kurie veikėjai šantažuoja net kai kuriuos vyskupus bei valdytojus. Per juos gali nukentėti geri, teisingi žmonės. Ordinarai tenesiduoda apjuodinami ir sutrypiami. Kai kurie valdytojai duoda atkirtį, o kiti laukia, ką darys valdžia. Ir taip gaunasi susiskaldymas. Kunigai nežino, prie kurių prisidėti. Padėtis labai nenormali.

Ekstremistai savo veiklai pasirenka įvairias formas ir atsisako klausyti valdžios nurodymų.

Penketuko dokumentui Nr. 5 pareiškė solidarumą:

Kaišiadorių vyskupijos — 60 proc. kunigų,

Kauno vyskupijos — 63 proc. kunigų,

Vilkaviškio vyskupijos — 78 proc. kunigų,

Vilniaus vyskupijos kunigų 3 pareiškimai

(Dėl vyskupo grąžinimo 64 proc. kunigų).

Panevėžio vyskupijos — 84 proc. (raštas gana platus, nepagrįstas),

Telčių vyskupijos — 76 proc. kunigų.

Renkant parašus, kunigai buvo pajuokti ir prigrąsinti. Turinys visų panašus, noras „apginti nukentėjusius", tačiau nepagrįstas faktais. Ieškant sunku surasti nuskriaustuosius. Tai tik šmeižtas. Rašo apie nusikaltimus Helsinkio nutarimams. Komentuoja tuos straipsnius, kurie jiems naudingi. Susirūpinę bažnyčių apsauga, o patys niokioja bažnyčias.

Niekas nedaro kunigų ir tikinčiųjų antraeiliais piliečiais, kaip rašo pareiškimuose.

Traukia gąsdinimais jaunimą į bažnyčią, pvz., klebonas Tamkevičius. Vėliau nukentės ir nekalti žmonės.

Vilniaus arkivyskupijos kunigai paskelbė Nuostatus negaliojančiais. Tai — neraštingumas! Ar įstatymai nuo to pranyko?

Kunigai 1962 m. liepos 2 d. konvenciją „Apie diskriminavimą švietimo srityje" panaudojo savo naudai.

Pas mus privačių mokyklų nėra. Todėl mokyti draudžiama. Valstybinėse mokyklose yra savo nuostatai. Čia gali būti tik ginčas dėl įstatymo aiškinimo.

Panevėžio vyskupijos kunigai kelia klausimą dėl sutarčių panaikinimo. Vyskupas R. Krikščiūnas išsiuntinėjo raštą kunigams, kad pasirašytų. Ar tikslinga kelti klausimą, kai 95 procentai jau pasirašė? Liko tik 36 nepasirašiusios bendruomenės. Tai tik ieškojimas priekabių.

Kauno arkivyskupijoje nepasirašė 16 bendruomenių; Vilkaviškio vyskupijoje — 2 bendruomenės, Kaišiadorių — 4, Panevėžio — 14, o Telšių ir Vilniaus vyskupijose gal tik viena kita.

Pasirašymas — tai tvarkos reikalas, bet mes galime ir palaukti. Kai kurie klebonai net išvaiko komitetus, kurie nori pasirašyti sutartis. Pas kai kuriuos kunigus pasireiškia didelis noras vadovauti. Skelbiama, kad sudaromas „dvidešimtukas" iš bedievių ir aktyvo. Jei kur taip yra, tai reikia pataisyti.

Kirdeikių klebonas kun. P. Kražauskas sudarė savo komitetą. Padėtis nebenormali. Žmonės neina į bažnyčią." (Čia įsiterpė kan. J. Andrikonis: „Kun. P. Kražauskas nuimtas nuo pareigų").

Įgaliotinis tęsė toliau: „Į Seminariją leista priimti 21. Seminarijoje yra besišakojančių. Valstybinėse mokyklose nuotaika geresnė (atrodo, kad Anilioniui nepatiko Seminarijoje per paskaitą klierikų pateikti klausimai—Red.). Jei klierikai šakosis, tai bus nubyrėjimų. Jei kieno nors brolis kunigas šakosis, tai kaip galima tartis su stojančiuoju?

Buvo prašoma priimti ir iš kitų respublikų, bet Jūs — ordinarai, galvojate tik apie savo marškinius; sakote, kad atsiųs šnipų. Daugiau 100 Seminarijoje nebus."

Vysk. L. Povilonis siūlė priimti bent 30 kandidatų į pirmą kursą.

Kun. A. Vaičius prašė priimti į Seminariją be atitarnavimo kariuomenėje, nes karo metu ir tai atleidinėjo nuo karinės tarnybos. P. Anilionis beveik pritarė šiai

nuomonei, bet teisinosi, kad su kariuomene esą sunku susikalbėti.

Vysk. L. Povilonis siūlė sutrumpinti mokslo metus. (Kunigai turi būti gerai paruošti! Todėl negali būti ir kalbos apie sutrumpinimą — Red.).

„Kunigai prašo nedrausti rengti vaikus Pirmajai šv. Komunijai, — tęsia P. Anilionis, — tačiau nieko nebus — Baudžiamojo Kodekso 163 str. bus taikomas visu griežtumu."

Į Telšių vyskupijos kunigų nusiskundimą, kad valdžia kliudo klebonams administruoti parapijas, įgaliotinis atsakė: „Viskas yra galima, jei yra geras bažnyčios komiteto ir rajono komiteto kontaktas".

„Skundžiamasi, kad kunigai negali atvykti į atlaidus, bet viskas galima, jei elgiamasi normaliai. Pvz., Žemaičių Kalvarijos atlaidai. Atvyko kun. A. Svarinskas, paėmė iš klebono valdžią ir pats viską tvarkė. Kun. Svarinskas sakęs, kad, kas nesėdėjęs lageryje, tas yra blogas kunigas, o kun. Tamkevičius tvirtinęs: „Mes kovosime iki kraujo ir per kraują eisime iki visiškos pergalės". Geriau mirti negu prisitaikinti!"

„Jie nepagerbė šventų vietų, — dėstė Anilionis, — o tik darė antitarybinius mitingus."

Ekstremistai nesivadovauja Biblija. Jei kas būtų nukentėję už Bažnyčią, tai gal dar galėtų vadintis kankiniu. O dabar?

Į Krinčiną atvyksta kun. Našlėnas, klebonas kun. B. Babrauskas jam leidžia kalbėti. Per šv. Petro ir Povilo atlaidus kun. Našlėnas visą valandą koneveikė tarybinį jaunimą. Ar jis kalbėjo, kaip reikalauja Vatikano II nutarimai?

Telšiai skundžiasi, kad kontroliuojami atlaidai. Kontroliuojama tiek, kad būtų tvarka.

Jie taip pat nepatenkinti, kad tikintieji negali užimti vadovaujančių postų.

Kam kunigai gina kitus? Tegul patys tikintieji ginasi. Buržuazinėje Lietuvoje į policiją nepriimdavo iš neturtin-

gų šeimų. Kodėl kunigai tuomet jų negynė? Čia ne tikėjimo reikalas.

Telšiečiai skundėsi, kad tikintiesiems trukdoma stoti į aukštąsias mokyklas ir yra visaip išjuokiami, bet buvo aplankyti kai kurie suminėtieji, bet: jie skėsčioja rankomis ir nieko nežino. Rašant reikia nurodyti faktus."

P. Anilionis piktai išsireiškė apie pogrindį: „Pogrindis priešams. Kas dirba, tas neturi laiko galvoti apie pogrindį.

Pastebėta, kad kai kurie kunigai bendrauja su tais, kurie buvo nuteisti už žudynes 25 metams.

Kai kurie kunigai ieško konfliktinių situacijų, pvz., Sudervės klebonas ant durų išklaukinėje pusėje iškabino kryžių. O tame name dar yra ir kitos įstaigos. Kaip atrodys, jei visi pradėsime kabinėti ant sienų kryžius, žvaigždes ar žydiškas Dovydo žvaigždes? Dabar kunigai taip daro, kaip kitados bernai: išleidžia apyvarus, kad kas nors atsistotų ir būtų pretekstas mušti. Kun. B. Babrauskas remontuoja be suderinimo. Kodėl Seminarija suderina? Nejaugi kun. Babrauskas yra gudresnis už Seminariją?"

Vysk. R. Krikščiūnas iš vietos:

— Kas galima jėzuitui, tai kitiems neleidžiama.

— Prašėte religinio kalendoriaus, — tęsė Anilionis, — o paruošimą užvilkinate, kad kiti galėtų šaukti. Aliulis teisinasi, kad nespėjo paruošti. Visur ieškoma konfliktinių situacijų.

Nuostatus privalės vykdyti kiekvienas, nežiūrint kokius užima postus. Jei kas nesilaikys, bus baudžiamas įstatymais.

Įgaliotinis išreiškė nepasitenkinimą dekanų pasisakymais: „Pikčiausiai pasisakė kun. Pukėnas, Buožius ir Gasčiūnas. Buožius net padeklamavo caristinį eilėraštį — „Anei druko, anei rašto . . ." Bet Pukėnas ir Buožius, supratę savo klaidą, atsiprašė" (Melas. Kunigai neatsiprašė, — Red.). „Kun. Pūzaras pasakė: „Reikėjo gerai išprausti tą įgaliotinį". Kam viso to reikia? Pakruojo Kuzmickas visada piktas ir susiraukęs. Kiti vėl — nenorėjo paskaitos apie tarptautinę padėtį. Tai parodo tik

kultūros trūkumą. Bet kritinės pastabos iš esmės yra geras dalykas. Todėl reikia dažniau susitikti.

Kiti sako, kad dekanus norėjo nupirkti kava. Tai ko reikėjo duoti dekanams?

1979.IV.5 d. vyskupai susirinko į Panevėžį. Ekstremistai savo raštu viską suniekino. Nenorite laikraščio — nereikia. Sako, kad spausdins tik vyskupų, dalyvaujančių taikos konferencijose, portretus.

Rudenį bus organizuojama liturgistų kelionė į Romą. Galbūt lydės koks nors vyskupas.

Klaipėdos bažnyčią gražinti nėra jokios galimybės. Galima praplatinti senąją 100–120 žmonių. Mat, tiek žmonių per pamaldas stovi lauke.

Pavasarį bus išleista maldaknygė. Bet ji turi būti nedidelės apimties, panašiai kaip „Visada su Dievu".

Ekstremistai nurašė visus ordinarus.

Jie tvirtina, kad silpnesniems kunigams duoda dideles parapijas. Kun. Kauneckui buvo siūloma net dvi parapijos (kad atitrauktų nuo TTG Katalikų Komiteto veiklos, — Red.). Svarinskas tvirtina, kad ateistai neduoda Viduklei paskirti vikaro, kad jis galą gautų.

Kam ta pamokslų medžiaga, jei ekstremistai vis vien jų nesakys?

Dabar svarbu išleisti mišiolą.

Iš kurijų išeina paslaptys. Iš Telšių — raštas dėl Klaipėdos bažnyčios; iš Kauno — telefonograma dėl dekanų sukvietimo. Vyskupas L. Povilonis tada nedirbo. Todėl jo ir nekaltiname.

Miestams galime duoti tik lojalius kunigus, su kuriais kiekvienas galėtų pakalbėti taip, kaip yra. Anksčiau ar vėliau kunigai turės grįžti prie įstatymų laikymosi. Vienas neapgalvotas žingsnis gali pakenkti visai Bažnyčiai."

Anilionis kreipėsi į ordinarus, juos padrąsindamas: „Nebūkite pasyvūs! Negalite leisti, kad visa jie sugadintų. Jei kas tiktų į vyskupus, tą jie padaro raudonu. Parodykite, kad yra kurijos, kad yra vadovai."

Vysk. R. Krikščiūnas: „Duokite man pasirašiusių Panevėžio vyskupijos kunigų pavardes, nes aš noriu

žinoti, kas pasirašė. Jie man prisiuntė tekstą be pavardžių".

P. Anilionis davė atšviestą tekstą su pavardėmis ir pridėjo: „Grąžinti nereikės".

Pavad. katalikų reikalams Juozėnas taip pat piktai kalbėjo prieš ekstremistus. Jis pats sakosi esąs dirbęs 8 metus Italijoje ir gerai pažįstąs Bažnyčios gyvenimą. Jo nuomonė: „Kunigams trūksta drausmės! Italijoje bet kokia politika kunigams draudžiama.

(Kun. „Svarinskas laiko pamaldas, kur jam patinka", — pyksta Anilionis):

Kodėl Svarinskas laiko pamaldas, kur jam patinka? Kaip galima pateisinti atskirų išsišokėlių veiksmus? Mūsų valdžia nėra silpna, kad jų negriebia, nors penketuko visi veiksmai patenka po Baudžiamojo Kodekso straipsniais, bet pas mus vyksta demokratėjimo procesas. Auklėkite! Išsišokimai Kalvarijoje — frakcionizmas, antisovietiniai veiksmai ne tik prieš vyskupus ir valdytojus, bet ir prieš daugelį kunigų. Gal nori pakliūti į kardinolus? Tarybų valdžios nenuvers. Gal jiems patinka lageriai. Jei nesiliaus, reiks ką nors daryti. Reikia taikiai gyventi ir veikti. Penketuko veikla pražūtinga."

Įgaliotinis klausė Vilniaus valdytoją dėl kunigų iš Lenkijos, kurie atvažiuoja ir veikia parapijose. Valdytojas paaiškino, kad jie nesikreipia į kuriją ir veikia kard. Stepono Višinskio vardu.

„Svarinskas kelia klausimą dėl vysk. Pr. Ramanausko minėjimo 20 metų mirties proga", — piktinosi įgaliotinis.

Kažkas pasako, kad kun. Svarinskas yra vysk. P. Ramanausko įšventintas į kunigus.

— Kas jį žino, kas šventino, — pastebėjo įgaliotinis. — Vieniems sakėsi, kad vysk. P. Ramanauskas, kitiems — kad kard. Slipij.

— Ordinarai negali dalyvauti šiuose minėjimuose, — aiškino B. Anilionis.

— Jie susigalvos minėti ir vysk. Matulionio jubiliejų, — pridėjo vysk. Krikščiūnas!

Įgaliotinis pranešė, kad kun. S. Lidys darys nuotraukas prie bažnyčių ir bažnyčiose, ypač Pirmosios Komunijos ar Sutvirtinimo Sakramento teikimo proga.

— Manau, — kalbėjo įgaliotinis, — kad ir Bažnyčia yra suinteresuota turėti savo archyvuose panašių nuotraukų.

P. Anilionis pareiškė, kad vyskupai galį važiuoti, kur jie tik norį.

— Kodėl aš negalėjau važiuoti į Kybartus? — užklausė vysk. L. Povilonis. Bet atsakymo nesulaukė.

Įgaliotinis pareikalavo, kad būtų pranešinėjama, kada valdytojai ir kancleriai atostogauja ir kur.

Išvykas į užsienį tvarkys Juozėnas.

Pabaigoje P. Anilionis pagrasino:

— Atsiminkite, kad ir jus galima pakeisti kitais!

LAIŠKAI IŠ GULAGO

Rašo Petras Paulaitis:

„Mielas Broli, Tau bent kelis žodžius iš „pragaro".

Bijau oficialiai bet kam ir kiek daugiau rašyti, nes tai konfiskuoja, tai šiaip dingsta mūsų laiškai. Be to, jaučiu, kad ir mano laiškų gavėjus labiau seka ir persekioja. O norėtųsi, kad visiškai neizoliuotų, kad neatskirtų nuo mūsų Motinos Tėvynės ir nuo jos Vaikų-Dukrų. Bet visgi mūsų pozicijos susirašinėti gana žymiu mastu mažėja ir nyksta. Kol širdis plaka krūtinėje, jokiu būdu nenoriu priešui užleisti pozicijų. Sunkina reikalą, kad mūsų eilės retėja. Nėra jau žmonių, apie kuriuos dar būtų galima pasakyti:

Aš visas — verpetai,
Aš visas — ugnis,
Aš visas — godelėj
Dangaus kibirkštis.

Žmonės suseno, sukaršo. O ir liko tie, kuriems anksčiau mažai kas rūpėjo. Lietuvių esame 12, o iš viso šiandien mūsų kieme 130 beliko. Politinių lagerį likviduoja (nejučiomis): kas savaitę po mažą grupelę išveža į šiaurę

— į Permės lagerius, o kitiems ruošia vietą Baraševe 3—5, iš kur pernai mus buvo iškraustę.

Jau Leono seniai kaip pasigendu ir Vinco, ir daugelio kitų. Ar tik kas blogo su jais nenutiko? Režimas vis griežtėja. Ir tie žingsniukai prie griežtėjimo daromi planingai, pamažu. Stengiamasi kiekvieną paveikti iš vidaus, kad vienas kito bijotume ir vengtume. Visos vidaus taisyklės, įstatymai, instrukcijos miglotos, dviprasmiškos, prieštaraujančios pačios sau: kad ir kažin kaip kalinys būtų nuskriaustas ir teisus, jo visais atvejais laukia administracijos nuožiūra. Gaila ir pikta klausytis ir stebėti šiuos žmogėnus, kurie dar tiki jų bet kokiu žmoniškumu. Viskas ir visur, net mažiausiose detalėse, nuoseklus ir sąmoningas melas ir apgaulė. Ir jie jau kitaip negali.

Bet mes šventai, nuoširdžiai tikime ir save pavedame Dievo valiai. Tik Jam vienam žinomas kančios reikalo kelias ir ačiū Jam, kad leidžia ir teikia jėgų žmonėms tuo keliu eiti.

Bučiuoju Tave, mielas Broli, ir per Tave savo mielą Tėvynę ir visus jos gerus vaikus ir dukras!

(Sunku kaliniams susisiekti su kultūringu pasauliu, su savo artimaisiais):

PETRAS PAULAITIS

Šiemet Petras Paulaitis švenčia Gulage 75 m. amžiaus jubiliejų.

Sveikiname šia proga šį taurųjį Tautos sūnų, nepalūžusį lagerių košmare, šviečiantį didvyriška Dievo ir Tėvynės meile ir šaukiantį visus į žygį už Tiesą. Jo sudėta kruvina auka ant Tėvynės laisvės aukuro kalbės ateinančioms kartoms, kaip lietuvis mokėjo išlaikyti tikėjimą, branginti laisvę ir už ją viską paaukoti.

O mes meldžiame Jubiliatui gausios Dievo palaimos!

* * *

Rašo Nijolė Sadūnaitė:

„Šiandien sumušiau laiškų rašymo rekordą — rašau 37-tą laškutį. Skolos mažėja. Rašau trumpai, po kelis žodžius. Nuotaika visų geriausia. Vakaras, pas mus 22 valanda. Einu pasivaikščioti 15 minučių po kiemą. Pasimelsiu ir miegoti! Ryt vėl budėti".

Nijolė stengiasi atsakyti į visus gautus laiškus. Per laisvą nuo darbo dieną vidutiniškai parašo po 20—30 laiškų. Po paros darbo, kita para laisva. Trumpai pailsėjusi, visą laisvą laiką skiria laiškų rašymui. Jei negausite nuo Nijolės laiško, žinokite, jog arba Nijolė negavo Jūsų rašyto laiško, arba jos parašytas Jums laiškas buvo saugumo cenzorių konfiskuotas. Labai retai cenzoriai praleidžia laiškus Nijolei iš Airijos, Anglijos, Australijos, Ispanijos, Olandijos, Portugalijos ir Prancūzijos. Iš minėtų valstybių Nijolė gavo po vieną, du ar kelis laiškus. Apie pusė iš užsienio gautų laiškų yra iš Vakarų Vokietijos, nors ir jų didelė dalis konfiskuojama.

Michaela Baumann, gyvenanti Vokietijos Federatyvinėje respublikoje, 1978 m. balandžio 15 d. laiške Nijolei rašė: „Ar negavote laiškų iš Augsburgo vyskupo Josef Stimpfle? Tau vyskupas parašė daugelį kartų! Jis jautriai rūpinasi Tavimi. Laiškas iš Tavęs labai pradžiugintų vyskupą". Praėjo lygiai metai po Michaelos Baumann laiško rašymo Nijolei, bet nė vienas Jo Ekscelencijos vysk. J. Stimpfle laiškas, rašytas Nijolei, nebuvo jai įteiktas. „Iš Lenkijos negavau nė vieno laiško, nors žinojau, kad daug lenkų rašė. Ir iš Vilniaus Lenkijos turistų man siųstų laiškų negavau. Iš Vaingtono gavau du laiškus, bet tų laiškų man pilnai užteko, kad suprasčiau jų visų rūpestį ir norą man padėti. Labai visiems esu dėkinga!"

Buvau pradėjus nerimauti, kai iš savo artimųjų, gyvenančių Vilniuje, ilgai negavau laiško. O šiandien ir man šventė! Atnešė paštą, kur tarp kitų laiškų buvo ir mano brolio Jono Sadūno penki laiškai. Matyt, vienam laiškui „keliauti" liūdna, tai jis ir „laukia" draugų — penkiese kur kas smagiau!

Mano daug laiškučių, kuriuose yra tik po kelis sakinukus, negauna daug lagerininkų, kalinių, tremtinių, Maskvos gyventojų . . . Daug mano laiškų dingsta ir tolimoje kelionėje į Tėvynę Lietuvą . . ."

* * *

Iš 1978.VI.15 laiško:

„Labai dideli muitai už atsiųstas iš užsienio dovanas. Iš maisto ypač brangus šokoladas — plytelė — 1,20 rub. Kakao pokelis — 3 rub. Labai didelis išpirkimo mokestis už rūbus (nesvarbu, rūbai nauji ar panešioti). Paprastas, nevilnonis megztukas — 25 rub., kapronine skarutė — 20 rub., kojinės — 5 rub. Išpirkimo kainos kaip ir parduotuvėje ar net didesnės. O mano pagrindinis atlyginimas — 75 rub. per mėnesį. Už mažą šešių kvadratinių metrų kambarėlį moku po 20 rub. (. . .)

Gavau iš Vakarų Vokietijos M. Isfried banderolę su dviem vienodais megztiniais. Megztukas, pagal 108 tarifą, nors jis panešiotas ir užadytas, įvertintas 25 rub. Turėjo išskaičiuoti iš manęs 50 rub., o Talino muitinė, įkainavusi pirmą megztuką 25 rub., o antrą pagal tą patį tarifą taip pat — 25 rub., čia pat susumavo abiejų kainą ir užrašė 50 rub. Apačioje bendrą sumą užrašė 75 rub., t.y. 25 rub. daugiau nei įkainavo. Šiandien parašiau į Talino muitinę pareiškimą, reikalaudama grąžinti man 25 rub., kurie jiems nepriklauso, (. . .) Taip plėšikuati už panešiotus svetimus daiktus mūsų „humanistams" lyg tai ir netiktų! (. . .) Liepos 5 d. atsakyme iš Talino muitinės rašoma: „Muitas už banderolę apskaičiuotas teisingai. Pagal muitų taisykles, muitas už vienodus daiktus, persiunčiamus virš normos, išskaičiuojamas dvigubai". Pasirašo muitinės viršininkas V. Arusaar.

Taip už žiedą, gautą iš Jeruzalės ir kainavusį 10 dolerių, Nijolė turėjo sumokėti 70 rub., o už kaproninę skarutę, gautą iš Vakarų Vokietijos, muitinė nuplėšė 20 rub. Be to, daug siunčiamų daiktų siuntiniuose neranda-

ma, o kad būtų sunkiau sukontroliuoti, iš siuntinio išvagiamas daiktų sąrašas".

* * *

Visi kriminaliniai ir politiniai tremtiniai, gavę eilines atostogas yra išleidžiami į savo namus. Paskutiniomis žiniomis, gautomis iš Nijolės, yra žinoma, kad rugpiūčio mėn. gavusi atostogas, Nijolė į Lietuvą atvažiuoti negalės — neleidžia saugumas. Daugelis susirūpinę, ar Nijolei bus leista sugrįžti į Lietuvą ir pasibaigus tremties laikui?

* * *

EUCHARISTIJOS BIČIULIAMS 10 METŲ

1979 m. sukanka 10 metų, kai Lietuvoje prasidėjo Eucharistijos Bičiulių sąjūdis, įjungęs į savo gretas geriausius Lietuvos Katalikų Bažnyčios sūnus ir dukras. Jų tarpe rasime įvairaus amžiaus ir įvairių profesijų žmonių. Tačiau juos visus jungia meilė Dievui ir Tėvynei. Jie pasiryžę su Eucharistinio Kristaus pagalba prikelti bedievybės dusinamą Tautą ir Bažnyčią.

Eucharistijos Bičiuliai savo dešimtmetį paminėjo liepos 7 dieną per Švč. M. Marijos atlaidus Žemaičių Kalvarijoje. Iš visų Lietuvos kampelių į garsiąją Žemaitijos šventovę susirinko Eucharistijos Bičiuliai padėkoti Dievui už 10 metų palaimą ir susikaupti naujiems ateities uždaviniams. Ta proga Eucharistijos Bičiuliams bažnyčioje kalbėjo kunigai — Alfonsas Svarinskas ir Sigitas Tamkevičius, o šv. Mišias už Eucharistijos Bičiulius koncelebravo visi Tikinčiųjų teisių gynimo Katalikų komiteto nariai. Žemaičiai pasakoja, kad jau seniai Žemaičių Kalvarijoje buvo matę tiek žmonių, o ypač jaunimo. Po sumos Eucharistijos Bičiuliai ėjo Kristaus kančios kalnus. Kelis pamokslus pasakė kun. J. Kauneckas.

* * *

Liepos 22 d. į Meškuičių bažnyčią susirinko šimtai Eucharistijos Bičiulių atgailos eisenai į Kryžių kalną. Per šv. Mišias visi priėmė šv. Komuniją, o paskui pradėjo rikiuotis eisenai. 12 vyrų ant tautinių juostų paėmė didelį koplytstulpį, kurį 10-čio proga norėjo pastatyti Kryžių kalne. Milicija, saugumas ir kit. valdžios pareigūnai bandė sukliudyti eiseną, tačiau sulaikyti ar išskirstyti minią jiems nepasisekė. Prie eisenos prisijungė kun. Algirdas Mocius, kuris, užsidėjęs ant pečių didelį kryžių, basas 8 km nešė jį iki pat Kryžių kalno.

(Kun. Algirdas Mocius basas neša kryžių į Kryžių kalną):

Eiseną visą kelią lydėjo milicijos ir saugumiečių mašinos. Maldininkus iš visų pusių fotografavo ir filmavo saugumo darbuotojai. Keli vyrai buvo suimti, bet juos greitai paleido. Iš vieno atėmė išfotografuotą foto juostą.

Eidami į Kryžių kalną, Eucharistijos Bičiuliai kalbėjo rožančių ir giedojo giesmes. Pakelyje sutikti žmonės kėlė kepures, daugelio veidais riedėjo ašaros — vaizdas buvo sukrečiantis: didžiulės eisenos priekyje sulinkęs po kryžiaus našta, svyruodamas, Gulago pragare palikęs sveikatą, kunigas neša kryžių, toliau vyrų, daugiausia jaunimo, nešamas koplytstulpis, o už jų šimtai bedieviškas mokyklas lankančio jaunimo traukia šventas giesmes.

Kryžių kalne, pastačius kryžių ir koplytstulpį, kun. A. Mocius, pasakė pritaikintą pamokslą.

Pasimeldę Kryžių kalne, Eucharistijos Bičiuliai skirstėsi į namus, nešdamiesi širdyse didelę meilę ir didelį ryžtą niekados nepabūgti, niekados nesvyruoti ir visiškai pasitikėti Dievo Apvaizda ir Švč. M. Marijos globa.

* * *

„LKB Kronika" Bažnyčios ir Tautos vardu sveikina Eucharistijos Bičiulius ir linki jiems drąsiai stovėti po Eucharistinio Kristaus vėliava.

Žydėkite ir švieskite Lietuvai!

TTG KATALIKŲ KOMITETAS

Tikinčiųjų teisėms ginti
Katalikų Komitetas
1979 m. gegužės 5 d.
Nr. 15

Lietuvos Vyskupams ir vyskupijų Valdytojams

(Drąsūs ir girtini TTG Katalikų Komiteto žygiai):

Ilgą laiką mes, Lietuvos kunigai, laukėme, kad Ordinarai pasisakytų aktualiausiais Katalikų Bažnyčios Lietuvoje klausimais, todėl gerokai nustebome išvydę pirmąjį viešą pareiškimą, parašytą š.m. balandžio 6 d. ir skirtą Religijų reikalų tarybos įgaliotinio įstaigai. Dėkojame Lietuvos Ordinarams už šį viešą žodį, bet kartu jaučiame pareigą pareikšti savo susirūpinimą dėl daugelio keliamų ar apleistų klausimų.

Lietuvos kunigai labai susirūpinę ir abejoja, ar Liturginė komisija pajėgs paruošti tinkamą galutinį Mišiolo lietuvišką tekstą? Pvz., kun. Č. Kavaliausko atliktas Naujojo Testamento vertimas susilaukė nemaža pagrįstų priekaištų. Ar nevertėtų dėti daugiau pastangų, kad mūsų Liturginė komisija galėtų palaikyti kontaktus su šios rūšies specialistais — lietuvių kunigais išeivijoje ir ką anie yra nuveikę, pasisavinti, o nekurti iš naujo?

Ordinarai prašo 500.000 katekizmų, bet visai nieko neužsimena apie maldaknyges, kurių tiek vaikams, tiek suaugusiems labai trūksta. Šiais metais jų niekur neįmanoma gauti. Iš ko melsis apie 40.000 vaikų, kurie šiais metais priims Pirmąją Komuniją? Mūsų nuomone, jau laikas tarybinei valdžiai nuolatos priminti, kad mums, Lietuvos katalikams, reikia ne tik tikybos pirmamokslių ir maldaknygių, bet ir religinės literatūros, nes mes privalome turėti galimybę dvasiniai kvėpuoti ir maitintis.

Labai gerai, kad Ordinarai prašo padidinti seminaristų skaičių, tačiau gaila, kad nereikalauja teisės patiems Ordinarams parinkti kandidatus į Seminariją. Nepaslaptis, kad per visą pokario laikotarpį, o ypač per paskutiniuosius

du dešimtmečius bedieviai tiek kišosi į kandidatų atrinkimą, jog patiems geriausiems būdavo užkertamas kelias patekti į Kunigų Seminariją. Iš tikrųjų reikia ne maldauti padidinti stojančiųjų Seminarijon limitą, bet aiškiai reikalauti, kad valdžios pareigūnai laikytųsi savo įstatymų ir nesikištų į Seminarijos vidaus reikalus. Bedieviai nuolatos deklaruoja, kad Seminariją tvarkanti pati bažnytinę Vyriausybė, todėl Ordinarams ir reikia Seminariją tvarkyti o nepridengti grubų valdžios pareigūnų kišimąsi į Seminarijos gyvenimą.

Ordinarai prašo Kauno šv. Trejybės bažnyčią mokesčių atžvilgiu traktuoti kaip kulto pastatą, o ne kaip sandėlį, t.y. mokesčius sumažinti. Argi tokiam prašymui aptarti reikia Ordinarų Kolegijos? Nepakeliama mokesčių našta ypatingai skaudžiai vargina kaimo bažnyčias — joms draudimo mokestis yra trigubai didesnis negu miestų bažnyčioms. Pirmaisiais pokario metais, kai kaimuose nebuvo priešgaisrinės apusaugos punktų, didesni mokesčiai buvo pateisinami, tačiau dabar, kai kiekvienas kolūkis turi priešgaisrines draugijas, trigubai padidinti draudimo mokesčiai yra paprasčiausias valstybinių įstaigų savivaliavimas. Arba kuo pateisinti, kad iki šiol bažnyčios moka po 25 kap. už 1 kWh elektros energijos, tuo tarpu kai privatiems asmenims didžiausias mokestis už 1 kWh tesiekia vos 4 kap.? Šiuos klausimus Lietuvos Ordinarams reikėtų kelti viešumon.

Lietuvos Ordinarai prašo Religijų reikalų tarybos įgaliotinį tarpininkauti, kad būtų leista atstatyti Kretingos bažnyčios bokštą.

Ar Kretingos bažnyčia bus su bokštu ar be jo, nuo to per kunigų kaltę šioje parapijoje sužlugdyta pastoracija nepasikeis. Visų pirma, reikia prašyti ne leidimo bokšto statybai, bet kad Ordinarai galėtų savarankiškai skirstyti kunigus į parapijas. O kas šiuo metu darosi? Didžiausiose parapijose bedievių valdžios pareigūnų iniciatyva dirba apsileidę, pasenę, invalidai, o ne kartą ir piktinantį gyvenimą vedą kunigai, o uoliausių ir pajėgiausių kunigų

Ordinarai negali paskirti į pastoracijos atžvilgiu svarbias parapijas. Pvz., Klaipėdos tikintieji seniai prašo Telšių vyskupijos Valdytoją iškelti jų kleboną ir paskirti naują, bet Valdytojas yra bejėgis šitai padaryti.

Religijų reikalų tarybos įgaliotinis P. Anilionis reikalauja Telšių katedros vikarą kun. J. Kaunecką iškelti kur nors į vyskupijos užkampį, toliau nuo gerų kelių, kad ten neturėtų ką veikti.

Tas pats įgaliotinis sukliudė Kauno arkivyskupijos Apaštališkajam Administratoriui paskirti didžiulei Viduklės parapijai vikarą — tegul valdžios nemėgstamas klebonas, vienas dirbdamas, greičiau gauna galą!

Mes neneigiame, kad bažnyčioms reikalingi bokštai, bet tvirtiname, jog pagrindinis mūsų visų — Ordinarų ir kunigų — rūpestis šiuo metu privalo būti gyvosios Bažnyčios statymas. Jau atėjo laikas ordinarams garsiai prabilti — duokite mums laisvę tvarkyti Bažnyčios ir kunigų reikalus!

Ordinarai prašo leisti praplėsti Ignalinos bažnyčią ir atkreipti dėmesį į Klaipėdos bažnyčią. Minėtas bažnyčias reikia nepraplėsti, o reikalauti, kad būtų sugrąžintos neteisėtai užgrobtos bažnyčios Ignalinoje ir Klaipėdoje. Šių parapijų tikintieji jau daug metų reikalauja sugrąžinti paimtas bažnyčias, todėl ordinarams šią iniciatyvą visais galimais būdais reikėtų palaikyti. Taip pat reikalautina, kad būtų sugrąžinta Vilniaus Katedra ir šv. Kazimiero bažnyčią, paversta bedieviškų muziejumi. Juk artėja šv. Kazimiero 500 m. mirties jubiliejus (1984 m.).

Ką reiškia Ordinarų prašymas liturginius kalendorius praplėsti „pamoksline ir kita medžiaga", Lietuvos kunigams tikrai nesuprantama. Jeigu į kunigams skirtą liturginį kalendorių bus įdėti 2—3 sakiniai apie religinę šventę ar šventąjį, tuo kunigai pamokslams tikrai nepasinaudos, o bedieviai visam pasauliui trimituos, kad Lietuvoje leidžiama pamokslinė medžiaga. Jei jau prašyti, tai prašyti rimtai: leiskite Lietuvos kunigus aprūpinti pamoksline medžiaga, leiskite kas metai išleisti bent po

vieną pamokslų knygą, leiskite, kad mūsų broliai išeivijoje galėtų mums atsiųsti religinės literatūros. Tuo tarpu išeivių religinė literatūra papildo tik spec. fondus, prie kurių su spec. leidimais prieina tik bedievių šulai, pvz., J. Aničas, P. Mišutis ir kt.

Mes negalime patikrinti, ar teisingos kalbos, būk tai šis Ordinarų pareiškimas buvo valdžios pareigūnų inspiruotas, bet kiekvienam Lietuvos kunigui aišku, jog 9-sis šio pareiškimo punktas — „Ordinarai laiko, jog vyraujančiai Lietuvos Kat. Bažnyčiai tiktų turėti iliustruotą leidinį, kuris nušviestų mūsų Bažnyčios gyvenimą ir veiklą" — tikrai ne Dievo Dvasios įkvėptas. Ar toks leidinys nušvies, kaip Lietuvoje dusinama Bažnyčia, kaip supančiotos ordinarų rankos, kaip kenčia tikintieji inteligentai? Ne, toks leidinys šių klausimų nelies. O gal jame bus dedamos nuotraukos, kaip pamaldų metu alpsta tikintieji perpildytoje Klaipėdos bažnyčioje, kaip daugelyje Lietuvos vietų, pvz., Sintautuose, Pilviškiuose, Bartininkuose, Alvite ir kt. riogso sugriautų bažnyčių griuvėsiai, ir niekas neleidžia jų atstatyti, kaip nuo vaikų kaklų mokytojai nutraukė medalikėlius ir kryželius? Tad kas į tą iliustruotą leidinį bus dedama? Taikos konferencijose dalyvaujančių Ordinarų nuotraukos? Taip, bet tokios nuotraukos tikinčiuosiuose gali sukelti tik pasipiktinimą. Lietuvos kunigai yra įsitikinę, kad toks „iliustruotas leidinys" būtų tik propagandinis burbulas pasauliui, ypač artėjančios Olimpiados Maskvoje proga. Taigi, prašome Ordinarus atšaukti „iliustruoto leidinio" prašymą, nes toks leidinys pasitarnautų ne Bažnyčiai, o bedieviams.

* * *

Tuojau po Velykų Religijų reikalų tarybos įgaliotinis P. Anilionis visose vyskupijose įkalbinėjo dekanus laikytis Religinių susivienijimų nuostatų. Pagal įgaliotinį, dekanai turi padėti, kad visi Lietuvos kunigai laikytųsi šių nuostatų.

Iš įvykusių pokalbių seka išvados:

a) Religijų reikalų taryba dekanams, o per juos ir kunigams nori įvaryti baimės, todėl dekanai ir buvo sukviesti ne į kurijas bet į vykdomuosius komitetus;

b) dekanų rankomis norima dusinti Katalikų Bažnyčią;

c) iš kunigų reikalaujama prisidėti prie bedievių vykdomo nusikaltimo, pažeidinėjant tikinčiųjų vaikų teises — jų nekatekizuoti, nuvaryti nuo altoriaus, iš procesijų ir t.t.;

d) šiuose pokalbiuose dekanai buvo pažeminti, nes tuo pačiu metu, kai įgaliotinis reikalavo išduoti Bažnyčios interesus, jie buvo vaišinami kava;

e) Vyskupijų kurijos pažemino save, nes į vykdomuosius komitetus dekanus sukvietė ne valdžios pareigūnai, o pačios kurijos. Pvz., Religijų reikalų tarybos referentas Kožukauskas J.E. vysk. Labukui perdavė tokią telefonogramą: „1979 m. balandžio 24 d. Kauno miesto vykdomajame komitete bus pravedamas pokalbis su Jūsų vadovaujamų vyskupijų dekanais. Pokalbio pradžia 14 val. Prašome užtikrinti visų dekanų dalyvavimą. Pageidaujama, kad pokalbyje dalyvautumėte ir Jūs." Visos kurijos, gavusios įsakymą, tuojau paskubėjo jį įvykdyti.

* * *

Š.m. pradžioje 522 Lietuvos kunigai ir du vyskupai — J.E. Julijonas Steponavičius ir J.E. Vincentas Sladkevičius pasisakė labai svarbiu Bažnyčiai klausimu, kad jie negalėsią laikytis Bažnyčiai primėstų Religinių susivienijimų nuostatų ir reikalavo juos atšaukti. Labai tiktų šiuo klausimu pasisakyti ir pareigas einantiems Lietuvos ordinarams.

* * *

Ypatingai Ordinarus raginame rūpintis vaikų teisių pažeidimais Lietuvoje, ir Vaiko metų proga šį opų, bet labai svarbų klausimą nuolatos ir nuolatos kelti. Mes esame įsitikinę, kad vaikų atžvilgiu ir mes, dvasiškiai, nesame be kaltės. Ordinarai galėtų bent privačiai

paraginti kunigus daugiau rūpintis vaikais ir jaunimu, o dėl baimės ar apsileidimo nesirūpinantiems vaikų pastoracija, pasiūlyti išsikelti į provinciją ir užleisti vietą drąsesniems ir uolesniems kunigams.

Gerbiami Ordinarai, Dievo Apvaizda mums leido gyventi ir dirbti labai svarbiu ir lemiamu Bažnyčios gyvenimo momentu, tad garbingai atlikime Dievo skirtą misiją.

TTG Katalikų Komiteto nariai — kunigai:
Jonas Kauneckas
Alfonsas Svarinskas
Sigitas Tamkevičius
Vincas Vėlavičius
Juozas Zdebskis

* * *

Tikinčiųjų teisėms ginti
Katalikų Komitetas
1979 m. gegužės 25 d.
Nr. 16

LTSR Prokurorui
LTSR Švietimo Ministerijai

Mes esame labai susirūpinę, kad Lietuvos TSR mokyklose tebesitęsia mokinių terorizavimas. Į TTG Katalikų Komitetą š.m. gegužės 15 d. kreipėsi Irena Želvienė. Iš pareiškimo matyti, kad jos sūnus Egidijus, besimokąs Telšių IV vidurinėje mokykloje, tikrai yra skaudžiai persekiojamas. Mokytoja Pilipavičienė tikinčiam ir jokiai organizacijai nepriklausančiam mokiniui Egidijui Želviui prievarta užrišo pionieriaus kaklaraištį, o šiam priešinantis mušė jį per veidą ir kartu su mokytoja Petraityte įžeidinėjo, vadindamos jį bažnytininku ir net vartodamos necenzūrinius žodžius. Šią visą „pedagogiką" stebėjo didelis būrys vaikų.

Telšių IV vidurinės mokyklos direktoriaus pavaduotojas, rajono ateistinio darbo koordinavimo Tarybos

pirmininkas Andrijauskas rajoniniame laikraštyje „Komunizmo švyturys" (1979.IV.17.) pktinasi, kad Vatikano radijas kalba apie mokinių persekiojimą Telšių mokyklose. Jis net drįsta teigti nežinąs nė vieno fakto, kad „už religinius įsitikinimus mokiniams būtų rašomi blogesni pažymiai, blogiau įvertintas elgesys, kad tokie mokiniai mokytojų būtų išjuokiami arba įžeidinėjami".

Galima pateikti daug mokinių įžeidinėjimo ir išjuokimo faktų.

Telšių IV vidurinės mokyklos fizinio lavinimo mokytojas Valenčius 1979 m. balandžio mėn. 17 d. panaudodamas fizinę jėgą, atėmė iš IV klasės mokinių Sauliaus Stonkaus ir Mažeikos kryželius.

Istorijos mokytoja Karnišova toje pat mokykloje IX klasės mokinę Ritą Bumbliauskaitę visą pamoką klausinėjo apie tikėjimą, tyčiojosi iš jos, įžeidinėjo, liepė pasakoti apie pažįstamus kunigus ir t.t.

Š.m. balandžio 20 d. mes atkreipėme Jūsų dėmesį, kad Plungės I-je vidurinėje mokykloje komjaunuolių yra persekiojamas tikintis mokinys Vitaliujus Semenauskas, o mokytojai jo negina, tačiau atsakymo nesulaukėme, nors tarybinės įstaigos privalo mėnesio laikotarpyje atsakyti.

Prašome užtikrinti, kad ateityje nesikartotų panašūs pedagogų nusikaltimai. Tokiems pedagogams ne vieta tarybinėje mokykloje.

Tikinčiųjų teisėms ginti
Katalikų Komiteto nariai —
kunigai:
Jonas Kauneckas
Alfonsas Svarinskas
Sigitas Tamkevičius
Vincas Vėlavičius
Juozas Zdebskis

* * *

DĖL LAIŠKŲ MŪSŲ VYSKUPAMS IR VALDYTOJAMS

Š.m. pavasarį pasirodė du laiškai, skirti Lietuvos vyskupams ir valdytojams: vienas — anoniminis, autorius pasivadino „Grupe Kauno Arkivyskupijos kunigų"; kitas — pasirašytas vieno vilniečio kunigo. Abiejuose gvildenami daugmaž tie patys klausimai, liečią Bažnyčios padėtį Lietuvoje, ir žiūrima iš panašių pozicijų. Beskaitant šiuos laiškus, kyla eilė minčių, kuriomis norima čia pasidalinti.

* * *

Keliamas **vyskupų klausimas.** Mano nuomone — tai ne pats svarbiausias klausimas šiuo metu.

Ar vyskupai, jeigu juos turėtų kiekviena vyskupija, pakeistų Bažnyčios padėtį, kurią yra sudarę valstybės įstatymai?

Svarbesnis klausimas — vyskupo **asmenybė.** Tikintiesiems skaudu, kai vyskupas ar valdytojas yra aklas įrankis ateistų rankose, retai matomas savoj bažnyčioj ir dar rečiau sakykloje, kai tuo tarpu jo straipsnis pasirodo ateistiniame laikraštyje. Toks vyskupas neturi autoriteto tikinčiųjų tarpe. Mums reikia vyskupų, panašių į šv. Paulių, o ne į senų laikų magnatus, užsiėmusius baliais ir medžiokle.

(Naujų kunigų paruošimas — gyvybinis reikalas):

Skaudesnis klausimas — **naujų kunigų paruošimas,** reikiamas Seminarijos lygis. Laiškuose konstatuojamos negerovės, bet recepto neduodama. Padėtis, reikia manyti, nepasikeis, kol Seminarijos šeimininku bus ne vyskupai, o civilinė valdžia.

Laiško autoriai nusiteikę prieš „katakombinius" kunigus. Šie niekuo dėti: „katakombos" ten atsiranda, kur yra varžymai.

Sielojamasi, kad kažkas viešai padejavo dėl kai kurių klierikų netinkamumo. Reikia manyti, kad tylėjimas šiuo atveju būtų naudingesnis tiems, kurie siekia, kad Seminarija nebūtų naudinga Bažnyčiai. Visuomenė turi žinoti, kokios pašalinės jėgos dabar tiesia rankas į Seminariją.

* * *

Su patosu rašoma apie **vienybės** reikalą.

Tai amžina žmonijos problema, ypatingu aštrumu iškylanti Bažnyčioje. Nebuvo vienybės apaštalų kolegijoje — Judas nuėjo išdaviko keliu.

Vienybė: kokiu pagrindu ir kokiuose punktuose? Vieniems rūpi konjakas, kitiems — katechizacija, ministrantai, vieni sapnuoja „Volgas", kiti domisi liturgija . . .

(Šviesus vysk. M. Valančiaus pavyzdys kovoje su ateizmu):

Paklusnumas: Kam ir kokiuose dalykuose? Kai apie 1870 m. caro valdžia išsiuntinėjo kurijoms rusiškus apeigynus — trebnikus, vysk. M. Valančius net neišpokavęs grąžino juos gubernatoriui, o Vilniaus valdytojas prel. P. Žilinskas siuntinėjo kunigams, kurių didžioji dalis nepriėmė šios „dovanos" (priėmė tik kas šeštas). Ar šiandieniniai laikai neturi panašių atvejų?

Anonimas rašo, jog „nekurie konfratrai per daug nori visur ir visus mokyti ir nurodinėti, statyti save pavyzdžiu kitiems". Atrodo, kad šįkart ir anonimas nori „mokyti ir nurodinėti" ir „save stato pavyzdžiu kitiems" . . . Iš tikrųjų tai yra sveikintinas dalykas, kad iniciatyvos parodo ir kunigai — Bažnyčia turi juk visiems rūpėti, nes visi mes esame atsakingi už jos likimą.

Anonimas tvirtina, kad šių kunigų veiklai stinga „kilnių tikslų" ir kad jiems „nerūpi Bažnyčios ir sielų gerovė". Kas gali įžvelgti kito vidų? Ar tokį tvirtinimą padikatvo „kilnūs jausmai", ar tai nėra — nepagrįsta prielaida, kurią garbingos etikos žmogus sau neleidžia?!

Anonimas teigia, kad šie konfratrai „nori nešioti ‚didvyrio' ar ‚kankinio' aureolę"... Man atrodo, kad jie tik nori būti ištikimi Bažnyčiai. Pagaliau, ir anonimai gali būti „didvyriais" ir „kankiniais" — niekas jiems netrukdo.

Šių metų „Komjaunimo tiesa" 12 numeryje rašė, kad Pietų Rodezijoje per šešerius pilietinio karo metus nužudyti 33 katalikų misijonieriai, o Naujųjų metų išvakarėse be pėdsako dingo dar du misijonieriai. Ar šie žmonės norėjo pagarsėti, didvyrių aureole pasipuošti? Jie nepaliko savo postų, nors situacija buvo labai nepalanki, jie neieškojo mirties ir lengvabūdiškai nerizikavo savo gyvybe — jie buvo ištikimi savo pašaukimui, ištvermingi savo pareigose ir drąsūs. Taip pareiškė šių metų Šveicarijos vyskupų konferencijoje aukštas Pietų Rodezijos dvasininkas, paminėjęs, kad to krašto neramumai pareikalavo iki šiol 47 misijonierių aukos, priklausančių įvairioms krikščionių konfesijoms. — Reikia manyti, kad panaši charakteristika tiktų ir tiems žmonėms, kuriuos užsipuola anonimas.

Laiškuose skaitome apie „**dirbtini ieškojimą** konfliktinių situacijų su valdžia ir ateistais", apie „netaktą", apie „pigų ir pavojingą populiarumą".

Vykdant evangelizavimo darbą konfilktai yra neišvengiami — „jei būtumėte pasaulio, jis mylėtų jus, kaip savuosius" (J 15,19). Gyventi be konfliktų nevisuomet yra garbinga: „Jei norėčiau visiems įtikti, aš nebūčiau Kristaus tarnas" (šv. Paulius). Gyventi be konfliktų — tai dažnai reiškia „stovėti po medžiu". Kristus toks nebuvo: Jis suėjo į konfliktą su savo tautos vadais.

Mūsų laiškų autoriai, be abejo, apkaltintų ta pačia nedorybe — „dydvyrio" ir „kankinio" aureolės siekimu — ir apaštalus, kurie, kai jiems buvo uždrausta veikti, atsakė: „Mes negalime tylėti" (Apd 4,20). Kliūtų nuo anonimo ir šv. Pauliui, kuris, primuštas akmenimis, atsigauna ir vėl ieško naujos „kankinystės" (Apd 14,20).

Reikia manyti, kad „netaktiškumu ir pigaus populiarumo siekimu" anonimas apkaltintų ir kankinį šv. Stanislo-

vą, kurs pakėlė balsą prieš karalių Boleslovą II . . . Bet to laiko liaudis nepalaikė karaliaus, kurs turėjo bėgti iš krašto ir mirė svetimoj šaly, o palaikė vyskupą, kurs stojo prieš žiaurų ir amoralų karalių, spaudžiantį žmones dideliais mokesčiais, vedantį grobikiškus karus Ukrainoje ir trypiantį Bažnyčios teises. Kaip žinome, Jonas Paulius II pagerbė Boleslovo II nužudytąjį šv. Stanislovą kaip žmogaus teisių gynėją . . .

* * *

(„Plėšikas, užpuolęs žmogų gatvėje ar miške, nori, kad jis tylėtų"):

Anonimas smerkia **„Kroniką"** kaip netarnaujančią Bažnyčios reikalui. Galimas dalykas, kad ne visa jos pateikta medžiaga yra vienodos reikšmės, bet reiktų atsiminti, kad tai yra skriaudžiamo žmogaus šauksmas. Tarybiniai įstatymai leidžia ginantis pavartoti kartais ir daugiau jėgos, negu reikia. Šis savigynos jausmas ir atsispindi „Kronikos" tone. Neleisti skriaudžiamam šaukti — perdaug jau būtų ciniška. Plėšikas, užpuolęs žmogų gatvėje ar miške, nori, kad šis tylėtų . . . Tiesa, yra jėgų, kurioms būtų maloniau, kad „Kronika" nebūtų gimusi. Matyt, su jomis solidarizuojasi mūsų anonimas.

* * *

Laiškuose apgailestaujama dėl **susiskaldymo** į kairiuosius ir dešiniuosius. Susiskaldymas, deja, yra. Liaudis šias grupuotes vadina kitaip: tai kunigai „šaldytuvai" ir „šildytuvai".

Vieningumo niekada nebūta žmonijoje. Filosofai rašo apie buržujaus ir idealisto tipą visuomenėje. Istorikai (P. Vėbra), vertindami XIX a. Lietuvos dvasininkiją, suranda tris grupuotes: tai — 1) pasyvieji, prisitaikėliai, pataikūnai; 2) aktyvieji, kovotojai; ir 3) vidurį stovintys. Yra dar ir kitas susiskaldymas, kai žmonės, trokšdami Bažnyčiai gero, ieško naujų kelių bei metodų. „Konservatoriai"

neturėtų už tai jų smerkti. Gal daugiau reiktų įžiūrėti geros valios tuose, kurie eina nepramintais takais, reiktų sveikinti jų kūrybišką iniciatyvą ir atsiminti, kad Bažnyčiai lengvų kelių nėra. Čia pavyzdžių mums galėtų pateikti Vokietija. Kas ėjo lengvesniu keliu, tas paskui gailėjosi kaip Ludwig Mueller, kurį 1935 m. Hitleris pastatė vadovauti Protestantų Bažnyčiai. Šio vyskupo nemėgo nei dvasininkai, nei liaudis. 1945 m. jis. . . nusižudė. Tiesa, gailėjosi ir tie, kurie gyvi išliko, perėję lagerių pragarą: ,,Mes kovojome, vedami savo tikėjimo . . . Mes nesigėdime šios kovos. Mes tik gėdijamės, kad nepakankamai rimtai ir viešai tai darėme".

KRYŽIAUS GRIOVIMAS

LTSR KPCK sekretoriui P. Griškevičiui

Pareiškimas

Pirmame pareiškime KPCK sekretoriui P. Griškevičiui buvome pažymėję, kad, nesulaukę atstatant mums padarytos materialinės skriaudos, kryžių pasistatysime patys. Panemunės rajono vykdomojo komiteto tylėjimą laikėme sutikimu. Išlaukusi 4 mėnesius kryžių parapija atstatė. Bet neilgai teko džiaugtis šiuo žavinčiu reginiu.

Nuo kryžiaus pastatymo praėjo 4-rios paros. Gegužės 15 d. radome ant šventoriaus iškastą duobę, lyg laidoti žmogui. Netikėtai sužinojome, kad ta duobė laidoti ne žmogui, o mūsų parapijos kryžiui. Todėl po pamaldų skubėjome prie kryžiaus. Mums kalbant rožančių 23,30 val. atvažiavo du sunkvežimiai. Viename iš jų sėdėjo 6 darbininkai su kastuvais. Pamatę, kad kryžius saugomas, liepė skirstytis ir jaunuoliams pagrasino nemalonumais. Jaunimas grasinimų nenusigando, bet aiškinosi toliau, kokiu pagrindu ir kieno leidimu nakties metu vagiamas kryžius. Kabinoje sėdintysis tipas paaiškino, kad viską suderino su parapijos klebonu kun. R. Liuku. Jaunuoliai atsakė, kad klebonas neturi jokios teisės talkininkauti

ateistams griaunant kryžius, nes pats prie jo statymo neprisidėjo. Supratę, kad saugantys kryžių nepasitrauks, pagrasinę, kad atsiveš daugiau pareigūnų, išsinešdino. Jiems išvažiavus, jaunimas prie kryžiaus baigė kalbėti rožančių. Tuo metu aplink zujo milicijos mašinos. Netrukus atvažiavo automašina LLŽ 10-07, iš kurios išlipęs vyriškis paklausė: „Ar mūsų daugiau nėra". Mums atsakius: „Reikalui esant bus ir daugiau", jis išvažiavo.

(Kryžių griovimas yra toks baisus veiksmas, kad tik girti gali tokį darbą atlikti):

1,30 val. pasirodė tie patys du sunkvežimiai lydimi **trijų dešimtviečių UAZ markės mašinų su milicija ir kelios lengvos mašinos.** Iš mašinų išlipo saugumiečiai, Panemunės raj. VRS viršininkas Samajauskas, VRS viršininko pavaduotojas Vanagas, Petrašiūnų kelių-tiltų eksploatacijos tresto viršininkas Svedaravičius, eksploatacijos skyriaus viršininko pavaduotojas Baublys ir darbų vykdytojas Rasiukevičius. Paskui juos **ėjo girti darbininkai** su kastuvais. Visi saugojantys kryžių atsistojo priešais ir pareiškė, kad kryžiaus griauti neleis. Visi aktyviai gynė kryžių, aiškindami, kad griauti kryžių nežmoniška, reikalavo kryžiaus griovimui raštiško nurodymo, klausinėjo, kodėl šis juodas darbas atliekamas naktį, juk tai yra chuliganizmas, užpuolimas. Svedaravičiui buvo priminta, kad jis pirmą kartą niekšiškai pasielgė sulaužydamas kryžių, o dabar vėl kėsinasi nakties metu. Jis pasiteisino, kad remiasi vykdomojo komiteto įsakymu. Parapijos jaunimas užpuolikams įrodinėjo, kad jie yra tikrieji nusikaltėliai kultūrinio ir dorovinio tautos gyvenimo griovėjai ir kad girti neturi teisės liesti kryžių. Užpuolikai vartojo necenzūrinius žodžius ir visą laiką įvairiai gąsdino. Ginčas tęsėsi maždaug pusę valandos. Tuo metu viena sena močiutė garsiai vaitojo prie kryžiaus. Įsitikinę, kad parapiečiai nuo kryžiaus nepasitrauks, davė įsakymą milicijos darbuotojams. Priartėjus „tvarkos saugotojams" prie kryžiaus, pajutome, **kad jie**

girti. Jie iš karto ėmėsi smurto, buvo žiauriai studomi vaikai, mergaitės tampomos už plaukų, sukinėjamos rankos. Nuo tos žiaurios nakties praėjo visa savaitė, o vaikai dar nešioja mėlynes. Žmonės buvo griebiami ir jėga velkami į milicijos mašinas. Eugeniją Mikulevičienę tempdami milicijos pareigūnai spardė ir mušė kumštimis. Moterys ir vaikai pradėjo klykti. Buvo paimti du jaunuoliai, o kiti, matydami, kad prieš daugybę milicijos neatsispirs, pasitraukė. Milicija, besiskirstančius keikdami, sekė iš paskos. Ginančių kryžių buvo 30 žmonių, o saugumiečių ir milicijos darbuotojų kelis kartus daugiau.

TEISMAS VARĖNOJE

(Teismai, kuriuose nėra nei šešėlio teisingumo):

„LKB Kronika" 37-jame numeryje rašė, kad KGB ruošia Kybartų klebonui kun. Sigitui Tamkevičiui bylą, dėl 1978 m. birželio 1 d. įvykusios autoavarijos.

1979 m. sausio 31 d. kun. S. Tamkevičius kreipėsi į Lietuvos TSR Valstybinio saugumo komitetą, protestuodamas, kad šis Komitetas panaudojamas susidorojimui su kunigu (žr. „LKB Kronika", Nr. 37).

Vasario 6 d. Varėnos raj. prokuratūra, remdamasi Aleksandro Razvinavičiaus pareiškimu, iškėlė dėl avarijos baudžiamąją bylą. A. Razvinavičius kreipėsi į Varėnos prokuratūrą inspiruojamas saugumo pareigūnų.

Vasario 13 d. KGB sekretoriato viršininkas A. Grakauskas atsiuntė kun. S. Tamkevičiui šitokį atsakymą: „Į Jūsų 1979 m. sausio mėn. 31 d. pareiškimą pranešame, kad autoavarijų aplinkybių tyrimas nėra valstybinio saugumo organų kompentencijoje".

Vasario 19 d. kun. S. Tamkevičius kviečiamas į Varėnos miliciją tardymui.

Kovo 4 d. Tikinčiųjų teisių gynimo krikščionių Komitetas Maskvoje kreipėsi į Lietuvos TSR Saugumo

komitetą išreikšdami protestą dėl kun. S. Tamkevičiaus persekiojimo.

Balandžio 18 d. kun. Tamkevičius vėl kviečiamas į Varėnos miliciją parodymų patikrinimui įvykio vietoje.

Gegužės 21 d. tardytojas leidžia kun. S. Tamkevičiui susipažinti su bylos medžiaga. Kaltinamuoju paskelbtas Aleksandras Razvinavičius.

Birželio 28 d. Varėnos liaudies teisme turėjo įvykti teismo posėdis. Į teismą atvyko apie 80 tikinčiųjų, daugiausia jaunimo. Visiems susirinkus į salę, teisėjas paskelbė, jog kaltinamasis Razvinavičius sergąs ir todėl teismo posėdis atidedamas. Niekas neabejojo, kad tai apgavystė. KGB tikriausiai nenorėjo, kad teismo posėdyje dalyvautų daug žmonių.

Išėję iš salės, prie teismo pastato (tame pačiame name yra milicija ir saugumas), jaunimas solidarumo ir užuojautos ženklan įteikė gėlių saugumo persekiojamam kunigui. Kol jaunimas įteikė gėles, kažkas minioje užgiedojo „Marija, Marija . . ." Ir buvo nepakartojamas ir neatpasakojamas vaizdas: giedanti minia apsupusi puslankiu kunigą, laikantį didžiausią glėbį gvazdikų, rožių ir kitų gėlių, drąsūs jaunimo veidai, o užpakalyje kaip siena stovintys milicininkai ir rūstūs, akmeniniais veidais saugumiečiai. Bet šis vaizdas truko neilgai: prasidėjo triukšmas — milicija pradėjo vaikyti žmones. Minia pamažu traukėsi ramiai tolyn, nors į juos stipria srove pylė vandenį. Dalis žmonių patraukė į bažnyčią.

Kun. S. Tamkevičius tuoj pat po teismo posėdžio nuvyko pas Razvinavičių į namus ir sužinojo, kad jis esąs sveikas ir iš vakaro iškviestas į Šalčininkų raj. VRS. Taigi teismo posėdis milicijos arba saugumo pareigūnų buvo sąmoningai atidėtas!

Pasimeldę visi rengėsi vykti į namus, tačiau Varėnos milicija ir saugumas prie geležinkelio stoties pradėjo gaudyti žmones ir vežti į miliciją. Šį kartą milicininkai buvo ypatingai žiaurūs — suimdami jaunimą ir moteris, juos negailestingai mušė ir spardė. Buvo suimta apie 13

žmonių. Vienai iš jų — Danai Kelmelienei buvo sunkiai sumušta galva. Milicininkai tyčiojosi iš suimtosios, ją vadindami valkata. Vienas iš jų pasakė: „Mes tau taip padarysime, kad tu daugiau į teismą neateisi!" Po sunkaus galvos sumušimo D. Kelmelienei reikėjo iškviesti greitąją pagalbą. Po kelių dienų tardymo Kelmelienė labai sunkioje sveikatos būklėje buvo paleista namo. Kartu su ja buvo paleisti dar du vyrai. Visi kiti suimtieji po tardymo buvo paleisti tą pačią dieną.

Artimieji, parvežę Daną Kelmelienę į Vilkaviškį, kreipėsi į ligoninę, tačiau budintis gydytojas Jelisiejevas atsisakė sunkiai sužalotą ligonę priimti. Visi įsitikinę, kad Varėnos KGB įsakė Vilkaviškio ligoninei nepriimti sumuštos ligonės.

Po sunkaus smegenų sukrėtimo net tris dienas Kelmelienei nebuvo suteikta medicininė pagalba. Šiuo metu ji gydosi ligoninėje.

Liepos 13 d. buvo paskirtas antrasis teismo posėdis. Ant kelių, vedančių į Varėną, nuo ankstyvaus ryto stovėjo autoinspekcija ir surašinėjo vykstančius į Varėną: užsirašydavo vairuotojų pavardes, kur jie gyvena, dirba ir kiek vežasi keleivių.

Tą dieną į Varėną buvo sukviesta daugybė milicijos, saugumiečių ir draugovininkų. Į teismo salę tebuvo įleista apie 50 žmonių, o likusios sėdimos vietos buvo užimtos valdžios pareigūnų. Į salę nepatekusieji stovėjo koridoriuje. Iš viso atvykusiųjų į teismą buvo apie 150 tikinčiųjų.

KGB pareigūnai fotografavo visus įeinančius ir išeinančius iš teismo.

Teismas apklausė penkis liudininkus: Buzaitę, Mickevičių, Čiurlionį, Graževičių ir Tamulevičių, kurie liudijo, kad kun. S. Tamkevičius autoavarijoje buvęs nekaltas ir susidūrimo negalėjęs išvengti.

Teismas kaltu pripažino Razvinavičių ir nuteisė pusantrų metų lygtinai.

Po teismo tikintieji nuėjo į bažnyčią, bet duris rado užrakintas. Vėliau buvo sužinota, kad artėjant kun. S.

Tamkevičiaus teismui Varėnos m. Vykdomojo komiteto pirmininkas Baublys apsilankė pas vietos kleboną Bronių Jaurą ir pareikalavo, kad liepos 13 d. bažnyčia būtų uždaryta iki 15 val.

Kam buvo reikalingas šis teismas? Kodėl KGB kurstė Razvinavičių kreiptis į teismą, o paskui jo nepalaikė?

Pirma. Į viešumą išėjo KGB pinklės.

Antra. KGB, negalėdama nuslėpti savo veiklos, leido teismui pasirodyti objektyviam — težino visas pasaulis, kad sovietinis teismas be priežasties nepersekioja nei kunigų, nei tikinčiųjų, o „LKB Kronikoje" paskelbta medžiaga yra grynas šmeižtas.

Trečia. Pasinaudodama šia avarija, KGB daugiau negu metus laiko šantažavo kun. S. Tamkevičių, sutrukdydama daug laiko ir tikėdamasi jį atitraukti nuo aktyvios veiklos pastoracijoje ir tikinčiųjų teisių gynimo srityje.

* * *

Man nesvarbu, kas kviečia; svarbu, kad pakviečia mirštančius aprūpinti. O direktorius puola tuos, kurie pakviečia, kad senelius-invalidus visiškai atskirtų nuo bažnyčios ir kad jie, visą gyvenimą tikėję, bent ateistiškai mirtų. Ar ne žiauru? Ir sąžinės laisvė! O turėtų invalidams sudaryti galimybę telefonu išsikviesti kunigą, sudaryti visas sąlygas aptarnavimui.

Riaukaitę stengiasi apšmeižti ir dėl to, kad ji užsistoja išlaikytinius už daromas jiems skriaudas. Jai prikišti praeitį juk yra tas pats, ką ir Snieškų apkaltinti už tai, kad jo tėvai buvo buožės.

* * *

Girdi, **kam reikia duoti pinigus** seneliams? Jais rūpinasi valstybė, išaugo nauji namai . . .

Atsakau:

V. Savičius **pats kalba prieš save**, nes teigia, kad invalidai tuos rublius taip gaudė, kad net susikivirčijo. Jei tas rublis nebūtų reikalingas, ar jie būtų kivirčijęsi?

Pilnai sutinku, kad juos **maistu aprūpina.** Bet ar gali bendras katilas visų norus patenkinti? Ar jau tie namai tokie, kad tik gervės pieno tetrūksta? Žiūrėk, ligonis norėtų kokį apelsiną ar obuolį suvalgyti . . . Todėl jiems net krautuvę atidaro. Už ką pirks, jei nieko neturi? Kai vieni skanesnį kąsnį valgys, kiti seilę rys. Tai jaučia tikintieji ir jiems primeta vieną kitą rublį, paprašo pasimelsti, kalnus pagiedoti. O V. Savičius ir tai norėtų iš tų vargšų atimti. Ar tai humaniška?

* * *

III-as epizodas — vagišius St. Mažutavičius.

V. Savičius man prikiša, kad aš negražiai pasielgęs, sušelpdamas vagišių St. Mažutavičių, įsibrovusį į Gargždų bažnyčią.

Paaiškinu:

Mažutavičius, gyvendamas Kaltinėnų apylinkėje, sėkmingai buvo apkraustęs **aplinkines bažnyčias.** Po Endriejavo sekė Gargždų bažnyčia.

Aš jam po teismo **tikrai nunešiau** rūkalų ir maisto, nes jis atsiprašė žmones už savo piktadarybę, o mane per gynėją paprašė rūkalų.

Kartu su juo buvau griežtame Alytaus lageryje: jis už plėšikavimą, o aš už katekizmo vaikams aiškinimą. Tada mes dalijomės paskutiniu kąsniu. Žinodamas, kas jo laukia ateityje, negalėjau būti toks žiaurus, kaip to nori V. Savičius, kad atmesčiau jo prašymą, kai jis man yra padėjęs varge. Smerkiu jo blogą darbą, bet myliu žmogų.

Tarybiniai įstatymai griežtai baudžia už nusikaltimus, ypač už pasikartojančius. Bet tas griežtumas paprastai jų **nepataiso,** tik dar labiau užkietina, nes jie jaučiasi atstumti nuo visuomenės ir pasmerkti.

Net tarybinė valdžia kartais gerais pažadais, laisve juos skatina taisytis, ir tai daug padeda. Tikrai, ir tie pasmerktieji dar turi daug gero ir gali būti gerais žmonėmis. Tai pats mačiau lageriuose. Įduodamas Mažutavičiui maisto, kaip tik kreipiausi į jo **žmogiškumo**

gyslelę, kuri jį gali sugėdinti dėl blogų darbų ir pakreipti į gerąją pusę. Šv. Jonas Bosko miesto chuliganus išauklėjo pavyzdingais jaunuoliais. Taip pataria auklėti pasaulinio garso pedagogai: Foersteris, Pestaloci ir kiti. Poiežiumi išrinktas Jonas XXIII aplankė Regina Cėli kalėjimą Romoje: „Kadangi negalėjot ateiti pas mane, aš ateinu pas jus". Vienas kalinys paklausė: „Ar ir man tinka vilties žodžiai, kuriuos Jūs kalbėjote?" Aš esu sunkiai nusikaltęs". Popiežius nieko nesakė, tik jį apkabino. Smerkti žmoniška, atleisti dieviška. Žinoma, ateistas V. Savičius to nė suprasti negali, nes ateistai skleidžia neapykantą ir kerštą — priešui.

Ar tik nėra **kaltesni** tie, kurie tokius Mažutavičius savo bedievybe išugdė?

* * *

IV epizodas — mokytoja T. Papievienė.

Girdi, aš užsipuolęs Gargždų vidurinės mokyklos mokytoją už tai, kad ji aktyviai dirbanti su mokiniais.

Atsakau:

1) Š.m. vasario 18 d. pamoksle apie tėvų pareigą vaikams priminiau mokytoją Teresę Papievienę ne už aktyvumą, o už **mokinių terorizavimą ir šmeižtus.** Sakiau, kad II Vidurinės mokyklos II kl. mokytoja T. Papievienė š.m. vasario 14 d. šešiems vaikams parašė po dvejetą už tai, kad jie neužsisegė spaliuko ženklelio. Tie vaikai nenorėjo būti spaliukais, o ji, nieko neatsiklaususi, visus vaikus įrašė ir nuvarė į aktų salę ženkliukų prisisegti. Keletas jų ir nenešiojo: L. Vainius, Dauskantas, Geraitė, Dumbraitė ir kt. Ji jiems įsakė atsivesti tėvus. Bet jie, matyt, protestuodami neatėjo. Vasario 15 d. vėl parašė dvejetus: A. Kupreliui, Geraitei ir kitiems. Dar pagrasino: „Aš jus įduosiu į vaikų kambarį", reiškia, perduos milicijai. Ar tai ne teroras?

O tėvai turėjo ateiti ir užprotestuoti: „Mano vaikas, kam jį prievartauji? Kam be atsiklausimo rašai? Kam tie „pedagogiški" dvejetai?"

Dar daugiau, šita mokytoja ir **kunigus ima pulti.** Sako, „Tegu jie neįsakinėja nesisegti ženklelio" ir grasino jiems. Juk tai šmeižtas prieš visą klasę. Mums nė nereikia įsakinėti ir nurodyti, — geriems katalikams aišku, kaip jie turi žiūrėt į bedievišką organizaciją, kuri nori vaikams išplėšti tikėjimą. Jie patys tai supranta.

Be to, mokytoja Papievienė sakė prieš visus moksleivius: „Pamaldžios davatkos apspjaudo kryžius bučiuodamos, o jūs einate į bažnyčią, taip pat bučiuojate, apsikrečiate ligomis. Ko jūs einate į bažnyčią? Ten nėra Dievo. Jūs ligomis nuo smilkalų apsikrečiate. Davatkos neaukoja nešvarius nučiupinėtus pinigus Dievui, bet jums juos atiduoda, ligomis apsikrėsite".

Paklauskit tą mokytoją, kada tikintieji spjaudė į kryžių, kada apkrėtė ligomis, kada smilkalai kokią ligą užkrėtė. Tai šmeižtas. Kas leidžia jai šmeižti Bažnyčią ir tikinčiuosius? Ar mes, tikintieji, esame vergai, jokių teisių neturime? Argi bedieviai turi teisę drabstyti mus purvais, kaip tik panori? Ar tai mokytoja? Ar inteligentė?

Mokytoja draudžia, graso rašyti mergaitėms dvejetus už tai, kad eina adoruoti, visokių anketų reikalauja iš mažylių: „Ar eini į Bažnyčią? Kas tave veda? Kodėl eini? Neikit į bažnyčią!"

Kodėl T. Papievienė **neperspėja valdžios,** kuri iš bažnyčios reikalauja milžiniškų mokesčių tais nučiupinėtais rubliais, pavyzdžiui, už elektros kilovatą net po 25 kap., kai kiti moka tik po 4 kap.?

2) Balandžio mėnesį visai IIc klasei mokytoja T. Papievienė skaitė tą šmeižikišką straipsnį ir pridėjo savo **šmeižtus prieš kunigus:** „Jie žmones peiliais badė . . ." Kurie, kada? Reikia stebėtis, kaip ją gali skirti vaikų auklėtoja, kai pati neišsiauklėjusi! Kodėl ji laužo Konstituciją, kuri draudžia „kurstyti nesantaiką ir neapykantą ryšium su religiniais tikėjimais"?

* * *

BEDIEVIAI RENKA PARAPIJOS KOMITETĄ

(Ateistai braunasi į parapinius komitetus):

1979 m. gegužės 30 d. Kirdeikių parapijos klebonas P. Kražauskas pasiuntė J.E. Kaišiadorių vyskupijos Apaštališkajam Administratoriui vysk. V. Sladkevičiui pranešimą, kurį pasirašė 267 Kirdeikių parapijos tikintieji, apie ypatingai grubų ateistinės valdžios kišimąsi į parapijos vidaus reikalus. Pranešime rašoma:

1979 m. gegužės 13 d. Utenos rajono Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojui J. Labanauskui ir Saldutiškio apylinkės pirmininkui A. Šapranauskui vadovaujant, buvo išrinktas naujas Kirdeikių bažnyčios vykdomasis komitetas. O buvo taip:

1979 m. gegužės 6 d. Saldutiškio apylinkės pirmininkas A. Šapranauskas pakabino ant bažnyčios durų sekančio turinio skelbimą: „Kirdeikių parapijos tikinčiųjų dėmesiui! Š.m. gegužės 13 d. tuojau po pamaldų, 14.15 val. įvyks tikinčiųjų bendruomenės susirinkimas, kuris įvyks vidurinės mokyklos salėje. Darbotvarkėje: naujo bažnytinio komiteto rinkimai. Saldutiškio apylinkės LDT pirmininkas A. Šapranauskas".

Turėdamas pareiškimą apie bažnytinio komiteto pirmininko atsistatydinimą iš eitų pareigų (jis yra senyvo amžiaus ir ligotas) ir suprasdamas susidariusią padėtį, o kartu ir bedievių kėslus, gegužės 9 d. sušaukiau Kirdeikių bažnytinio komiteto narių susirinkimą.

Remiantis CIC 1183 ir Lietuvos vyskupijų sinodų nuostatais, pradėjau eiti bažnytinio komiteto pirmininko pareigas. Šias pareigas perimant, dalyvavo visi bažnyčios komiteto nariai. Protokolas apie bažnytinio komiteto sudarymą buvo išsiųstas Utenos rajono LDT Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojui J. Labanauskui.

1979 m. gegužės 11 d. skelbimai (apie įvyksiantį susirinkimą, — Red.) pasirodė prie parduotuvės, mokyklos ir visuose ūkio skyriuose.

Gegužės 13 d. 14,15 val. vidurinės mokyklos salėje

įvyko minėtas susirinkimas, kuriam vadovavo pavaduotojas J. Labanauskas. Susirinkusiems jis aiškino Konstituciją, kalbėjo apie tai, kad visiems garantuojama sąžinės laisvė ir apie valstybės nesikišimą į Bažnyčios reikalus. Po to skaitė anoniminius laiškus klebono adresu. Paskui pranešė, kad bus renkamas naujas bažnytinis komitetas. Susirinkimo dalyviai pareiškė, kad bažnytinis komitetas jau yra išrinktas gegužės 9 d. ir jam vadovauja vietos klebonas. Kirdeikiškiai nesutiko, kad bedieviai kištųsi į Bažnyčios vidaus reikalus ir išėjo iš salės.

Nepaisant tikinčiųjų pasipriešinimo, Labanauskui vadovaujant, buvo paskirtas tarybinis komitetas.

Mes pareiškiame, kad niekados nesutiksime, jog bedievių pastatyti komitetai valdytų Bažnyčią ir ją griautų iš vidaus".

(Pareiškimas sutrumpintas, — Red.).

* * *

RAŠO KUN. A. ŠEŠKEVIČIUS

„Bangos" laikraščio redakcijai

Kun. Antano Šeškevičiaus,
Gargždų parapijos vikaro,
gyv. Gargžduose, Tilto g. 1—2

Pareiškimas

Š.m. kovo 31 d. Jūsų redaguojamame „Bangos" laikraštyje, Lietuvos Komunistų Partijos Klaipėdos rajono komiteto ir rajono Liaudies deputatų tarybos organe, atspausdintas V. Savičiaus straipsnis „Kas drumsčia vandenį", kur esu įvairiai iškoneveiktas, apšmeižtas ir apjuodintas. Todėl prašau man leisti pareikšti savo pastabas ir protestą.

Dar prieš du tūkstančius metų romėnai gynė žmogaus garbę, todėl turėjo taisyklę: „Tebūna išklausoma ir kita pusė". Kaltinamasis turėjo teisę pareikšti savo nuomonę ir gintis. Nuo ano laiko žmonijos kultūra žymiai iškilo, tai,

manau, kad dvidešimtame amžiuje ir tarybinė spauda bus tokia kultūringa, jog leis iškoneveiktam kunigui viešai pareikšti savo nuomonę. Prileisdamas tą iliuziją, atsakau V. Savičiui į užmetimus.

* * *

I-mas epizodas — ligonis J. Karnauskas.

V. Savičius man primeta, kad **savavališkai** įėjęs į ligoninę ir ligoniui J. Karnauskui pasakęs gniuždančius žodžius.

Paaiškinu:

Netiesa, buvo visai kitaip:

Į ligoninę einu **tik tada,** kada ligonio giminės iškviečia, viską suderinę su ligoninės administracija. Beveik ketverius metus lankiau ligoninę, ir jokio konflikto nebuvo, nes administracija viską sutvarkydavo kultūringai. Prašau patikrinti.

Ir šiuo atveju praėjusių metų lapkričio mėn. mane iškvietė pas silpną senuką, kurį aprūpinau sakramentais. Prie ligonio gulėjo dar kitas, kurį iš mandagumo užkalbinau. Abu paklausiau, ar nežiną, kur gulįs J. Karnauskas. Antrasis ligonis pasisakė, jog jis esąs. Jam papasakojau, jog vienas geras jo bičiulis mane prašė jį aplankyti. Ir jam pasisiūliau: „Gal ir Tamsta norėtum priimti sakramentus? Kitą kartą ateičiau". Siūlau ne todėl, kad būtumėt silpnas, bet kad gautumėt stiprybės ir kad Jūsų kančios būtų šventos". Jis man ramiai paaiškino: „Ligoninėje sakramentų nepriimsiu, nes čia negaliu tinkamai susikaupti. Kai grįšiu į namus, pats nueisiu į bažnyčią". Atsakiau: „Tai Jūsų valia", ir mes, draugiškai pasikalbėję, draugiškai atsisveikinom.

* * *

V. Savičius **išduoda save** man primestu posakiu: „Tu jau mirsi, aš tave išganysiu . . .

Ar gali kunigas taip neprotingai sakyti? Mes, kunigai, turime 2000 metų perduotą praktiką ir gerai žinome, kaip

atsargiai reikia prieiti prie ligonio, kad jį padrąsintum, o ne gniuždytum. Ir bedieviai turėtų to pasimokyti, nes tik jie gali taip storžieviškai pasielgti su ligoniu.

Pasakyti: „**Aš tave išganysiu** . . ." gali tik analfabetas religijos dalykuose. Juk čia išreiškamas prieš tikėjimą, ereziją. Kunigas niekados taip nepasakytų, o tik šitaip: „Kristus tave išganys . . ." Taigi V. Savičius pats tuo posakiu įrodo ne tik išgalvotą melą, bet ir savo religijos nežinojimą.

Straipsnio autorius norėjo parodyti, kad aš J. Karnauską **grubiai** vertęs priimti sakramentus. Kunigai net negali versti, nes tada sakramentai negalioja, išniekinami. Kunigai gali tik pakviesti; jei atsisako, neturi teisės versti. V. Savičius mano, kad su sakramentais galima elgtis taip, kaip kai kurie ateistai mokytojai daro su mokiniais: pievarta įrašo į spaliukus, pionierius ir komjaunuolius, kad tik būtų išpildytas planas: nesvarbu, ar jie nori, ar ne. Katalikų Bažnyčia su pagarba lenkiasi laisvai žmogaus valiai: „Jei nori, aptarnausiu; jei ne, — ne".

V. Savičius teigia, jog aš **per pamokslą** užgarantavęs, kad J. Karnauskas mirs ir kad jis kunigą atstūmęs. O A. Kvekšienė vos neapalpusi . . ." Tai kurgi ta artimo meilė, kurią taip propaguoja bažnyčia, kur paprasčiausias žmoniškumas?" — rašo V. Savičius.

(Ateistai gėdingai elgiasi su mirštančiais tikinčiaisiais):

Paaiškinu:

1) Praėjusių metų lapkričio 12 d. aiškinau Evangeliją, ragindamas **pasirūpinti ligoniais**, kad nemirtų be sakramentų, nes daug kas tikisi pasveikti ir ateiti į bažnyčią patys, o ateina su karstu, nepriėmę sakramentų. Po to sakiau (cituoju iš magnetofono juostelės): „Mes į mirtį žiūrime kaip į kokią giltinę, kuri su dalgiu ateina. Baisus dalykas! Drebame, nenorim mirti. Žinau vieną ligonį. Jis serga vėžiu. Bet jam nesako daktarai, kad jis nenusimintų. Artimieji jam primena, kad eitų išpažinties, o jis atsako,

kad pats nueisiąs, atliksiąs išpažintį". Kaip žmonės kartais neprotingai galvoja! Žinoma, pasveikt, norėt gyvent yra gerai, bet reikia būti protingu, realiu vyru. Mes vis tiek vieną dieną tikrai mirsim. O mirsim vieną kartą. Jei sugadintas gyvenimas, tai nebebus galima pataisyti . . ."

Nebūčiau kunigas, jei šaltai žiūrėčiau į mirštančius be sakramentų, nes parodyčiau abejingumą jų amžinai ateičiai. Tai būtų ne artimo meilė, o nusikaltimas. Jei kolūkio pirmininko pareiga rūpintis kolūkiečiais, tuo didesnė kunigo pareiga rūpintis savo parapiečiais.

Tuo laiku ligoninėje gulėjo **keli vėžininkai,** pažinojau jų ir savo namuose begulinčių. Jei vieną paminėjau, ar būtinai jis buvo J. Karnauskas? Visų vėžininkų tokie patys požymiai. Net nepasakiau, kad jis ligoninėje guli. J. Karnauską palaidojo š.m. kovo 19 d., o kiti dar tebeguli ligoninėje ir namie. Ar J. Karnauskui bei kitam tuo garbę nuplėšiau? Kuo jie kalti, kad vėžiu serga? Ar A. Kvekšienė turėjo dėl to alpti? Dėl ko piktintis pamokslu? Kiekvienas, aišku, pagalvojo apie savąjį ligonį. Jei svetimi žinojo, kad jis, gydytojų nuomone, nebeišgys, ar ji nežinojo? Ką aš naujo pasakiau? Tik atlikau kunigo pareigą — paraginti prie sakramentų. Ar gerą kataliką tai turi užgauti? Priešingai, geras katalikas bus dėkingas, kad kunigas rūpinasi ligoniais, trokšdamas jiems laimingos mirties. Ar katalikas turi bijoti mirties, kaip ateistas, kuriam mirtimi viskas baigiasi? Juk katalikui po mirties prasideda tikrasis gyvenimas.

Jei ligoniui J. Karnauskui kas padarė neigiamos įtakos, tai tik jo uošvė A. Kvekšienė savo neišmintinga laikysena ir kalba.

Vis dėlto prieš žento mirtį ligoninėje ji pati pasistengė jį prikalbėti, kad prisiimtų kunigą. **Jis prisiėmė** ir buvo gražiai palaidotas su bažnyčia. Aš džiaugiuosi, kad mano pastangos nenuėjo veltui, nors ir buvau visaip apšmeižtas. Apsimokėjo.

* * *

II-ras epizodas — Laugalių senelių-invalidų namai.

V. Savičius man pareiškia, kad aš, „atėjęs bet kada, vaikštau po kambarius ir šniukštinėju".

Paaiškinu;

Kaip į ligoninę, taip ir į invalidų namus vykstu tik tada, **kada mane ligoniai iškviečia** ir einu pas tuos, kurie kunigo pageidauja. Net dvigubas leidimas buvo duotas ir tada, kada aprūpinau St. Milašių, kuris po pusės valandos mirė, kada direktorius A. Strauka mane su Švenčiausiuoju išvarė.

* * *

V. Savičius rašo, kad daug kas iš išlaikytinių nenori, kad kunigas atvyktų, landžiotų.

Atsakau:

Savaime aišku, kad tuose namuose yra netikinčiųjų ir nepageidaujančių kunigo kartu su direktorium Strauka. Tokius V. Savičius ir įtraukė į nepageidaujančių sąrašą. Buzį, Selvenį, liuteronę Enzėnienę . . . Bet jie juk neatstovauja tikinčiųjų, o ateistus. Tikintieji kaip tik labai pasipiktino tokiais atstovais ir parašė protestą į „Bangos" redakciją. Tikintieji džiaugiasi, jei kunigas juos aplanko: tikėjimas jiems beliko vienintelė paguoda, o ateistai ir tą nori iš jų išplėšti.

V. Savičius tvirtina, kad St. Milašius mirė **1977 m. gruodyje,** tada aš su direktorium nebuvęs susitikęs, tik vėliau mane užčiupęs bevaikščiojant . . .

Paaiškinu:

V. Savičius sąmoningai iškreipia faktą, anksčiau numarino St. Milašių, kad pridengtų gėdingą direktoriaus elgesį su manimi. Įdedu Gargždų vykdomojo komiteto išduotą St. Milašiaus mirties liudijimo nuotrauką, kurioje aiškiai parašyta, kad jis mirė ne 1977 m. gruodyje, **o 1978 m. kovo 24 d.** Tai liudija ir jo sesuo Katkienė, gyv. Klaipėdos g. 62, ir visi tuo laiku buvę Laugalių namų gyventojai.

Jau vien tos klastotės užtenka įrodyti, kad visas jo straipsnis **pagrįstas melu.** Kas kartą meluoja, tam nebetikima! V. Savičius net nesiksaito su tarybiniais dokumentais. Jam tikslas pateisina bet kokias priemones. Štai kokia antireliginė propaganda!

Kai St. Milašių aptarnavau, ta proga norėjo pasinaudoti ligonės, nesikeliančios iš lovos; jas irgi aptarnavau. Norėjo dar kiti, bet direktorius mane išvarė. Jis parodė, kad konstitucijos garantuojama sąžinės laisvė yra tik iškaba. Net budeliai išpildo savo aukos paskutinį pageidavimą — pasikviesti kunigą, o jis ir to nepadarė.

* * *

4. V. Savičius rašo, kad J. Riaukaitė daugiausia kunigą informuojanti apie visus reikalus. Jai jis ir pinigus duodąs, kad išdalintų.

Atsakau:

Laimingi tie seneliai-invalidai, kuriuos giminės dar aplanko, kunigą pakviečia, kokį rublį išmeta senatvės reikalams. Bet ką daryti tokiems, kurių niekas nebelanko, kuriems niekas kunigo nepakviečia ir rublio neišmeta? Tada jie kreipiasi į tuos savo likimo draugus, kurie dar gali šiaip taip nueiti pas kunigą ir jį pakviesti. Ne kiekvienas apsiima, nes žino, kad direktorius persekios. Kas kviečia, tas rizikuoja užsitraukti jo nemalonę. O vis tik yra tokių geraširdžių. Tai dažnai darydavo Liutikienė, kuri pati vos paeidavo, dabar jau mirusi. Atsiranda be Riaukaitės ir kitų.

V-as epizodas — kiti V. Savičiaus išpuoliai.

Girdi, A. Šeškevičius rūpinasi išgarsinti savo vardą per šmeižikišką Vatikano radiją.

Atsakau:

Kiekvienas lietuvis žino, kad slaptai su Vatikanu ar užsieniu susisiekti reiškia savo **laisvės atsižadėti** — už grotų patekti. Kas gali tokios „garbės" trokšti?

Vis dėlto Vatikanas apie Laugelių senelių-invalidų

namus 1978.XI.13 **visai tiksliai paskelbė,** o V. Savičius tą faktą gėdingai suklastojo, norėdamas užtušuoti ateisto gėdingą darbą. Bet ar ne todėl „Bangos" redakcija paskelbė neteisingą S. Milašiaus mirimo datą, siekdama sukompromituoti Vatikano radiją? Atseit, Vatikanas šmeižia, nes Laugalių senelių-invalidų namų direktorius A. Strauka susitikęs su kunigu vėliau, ne tą dieną, kaip paskelbė Vatikanas?

Manau, kad ir ateityje Vatikano radijas sugebės paskelbti visus ateistų gėdingus išpuolius.

Ne tik Vatikanas, bet ir visas užsienis piktinasi, kad ligi šiol garbingoje lietuvių tautoje atsiranda tokių Savičių, kurie Lietuvai **gėdą daro.** Kaip gali geri lietuviai ir užsienis tylėti!

V. Savičius pastebi: „Vargu ar pavyks kunigui pataisyti bažnyčios reikalus, nors ir kaip jis besistengtų į savo pusę patraukti daugiau žmonių".

Paaiškinu:

Tiesiog stebuklu reikia laikyti, kad lietuvių tauta dar taip stipriai tiki. Juk dabar devynios galybės nukreiptos prieš tikėjimą, tikinčiuosius ir kunigus: spauda ir televizija, radijas ir kinas, ateistinės organizacijos, faktiškas moksleivių, jaunimo ir tarnautojų engimas už tikėjimą, baisūs bažnytiniai mokesčiai, teismai ir kalėjimai už teisių gynimą, baudos už religines eisenas mirusiems pagerbti, persekiojimas už vaikų katekizaciją, kunigų seminarijos varžymas ir visos Katalikų Bažnyčios Lietuvoje prispaudimas, nedavimas nei religinės spaudos, nei jokių viešų religinių pamokymų, kaip tai daroma kitose socialistinėse valstybėse. . . O vis dėl to Katalikų Bažnyčia Lietuvoje laikosi, net stiprėja, kai ateizmo po tokių represijų nė kvapo nebeliktų. Kaip tik tokios ateistų negarbingos represijos lietuvių tautai parodo tikrąjį bedievybės veidą ir verčia branginti religiją. Todėl ir po tokių pastangų ateistų Lietuvoje tėra tik saujelė.

Gargždai, 1979.IV.12.

Kun. A. Šeškevičius

SOCIOLOGINIAI TYRINĖJIMAI

Vilnius. Stengdamasi pateisinti religinių ir politinių teisių suvaržymų Lietuvoje teisėtumą, valdžia mėgina tai įrodyti įvairių sociologinių „tyrinėjimų" pagalba.

1978 m. pradžioje kai kuriose Lietuvos įstaigose buvo platinama anketa, kurioje darbuotojai turėjo atsakyti į eilę klausimų, liečiančių jų požiūrį į religiją. Tarp kitų klausimų, buvo ir tokie: „Koks jūsų požiūris į religiją? Ar lankote bažnyčią maldos tikslais? Ar švenčiate religines šventes? Kaip vertinate religiją?" Šie klausimai ir į juos pateikti galimi atsakymai(pvz., į klausimą „Kaip vertinate religiją?" apklausinėjamiems yra pateikti tokie galimi atsakymai: „1) Religija žalinga; 2) religija prieštarauja mokslui; 3) religija neduoda naudos, bet nedaro ir žalos; 4) religija ramina žmogų; 5) nežinau)", jau iš esmės yra antireliginio pobūdžio.

Nežiūrint į tai, galima būtų sutikti su anketavimu, jeigu jis pravedamas sąžiningai, o po to rezultatai būtų paskelbiami viešai ir, remiantis jais, gerinamos tikinčiųjų sąlygos. Tačiau šių anketų rezultatai jau iš anksto yra sufabrikuojami, nes anketų platinimas, tikrinimas ir rezultatų suvedimas yra pavestas įstaigų partinėms organizacijoms, kurios sunaikina religijos naudai užpildytas anketas, o į sociologinių tyrimų centrą pristato tik tas anketas, kuriose pateiktas neigiamas požiūris į religiją.

Tokiu būdu partijos sekretorius gana vikriai „padaro", kad jo įstaigoje ateistinis auklėjimas yra puikus ir visi darbuotojai — ateistai (paliekama viena kita religinio indiferento užpildyta anketa). Tuomet sekretorius išvengia nemalonumų „iš aukščiau", o sociologinių „tyrinėjimų" rezultatai, savaime suprantama, gaunasi falsifikuoti.

Tokio žonglieriavimo dėka kai kuriose įstaigose, kurių daugiau kaip 50 proc. darbuotojų pasisakė už tikėjimą (giliai tikintys, einantys į bažnyčią tik didžiųjų švenčių proga ir t.t.), tokie „tyrinėjimai" taip iškreipia padėtį, jog atrodo, kad 95 proc. darbuotojų yra aršūs ateistai.

Tenka su džiaugsmu pridurti, kad pagal ankstyvesnius, dar nesuklastotus anketavimo rezultatus, tikintys sudaro daug didesnę dalį, negu indiferentai.

Toks anketavimas apgaulingas dar ir tuo, kad, pravedant jį įstaigose, neatsižvelgiama į mūsų tėvų įsitikinimus. Juk ne paslaptis, kad tarp vyresnės kartos žmonių, tikinčiųjų yra žymiai daugiau. Jie juk taip pat yra pilnateisiai piliečiai, į kuriuos taip pat reikia atsižvelgti.

1978 m. anketose buvo įtraukti kai kurie provokaciniai, saugumo padiktuoti, klausimai, pvz.: „Koks jūsų požiūris į rusų tautą ir broliškas TSRS tautas? Ar jūs noriai kalbate rusų kalba? Kaip jūs manote, ar socialistinių valstybių sandrauga yra prievarta sudaryta? Kaip jūs žiūrite į 1956 m. įvykius Vengrijoje, ar tai buvo TSRS intervencija? Kaip jūs žiūrite į Varšuvos ginkluotųjų pajėgų įvedimą į Čekoslovakiją 1968 m.?" ir t.t.

Be to, šios anketos buvo pateiktos tik rinktiniams darbuotojams — viršininkams ir partijos nariams. Tokiu būdu jau iš esmės atsakymai į anketos klausimus jokiu būdu negalėjo teisingai atspindėti visuomenės nuomonę. Svarbiausia, dar buvo pažeistas (savaime suprantama, sąmoningai) anketavimo slaptumas: visi apklausinėjamieji buvo susodinami salėje vienas prie kito. Todėl net ir prie geriausių norų negalima buvo išreikšti atvirai savo nuomonės. Juk už kaimyną iš kairės ir dešinės negali garantuoti, juo labiau — jie partiniai. Ir taip vėl šie sociologinių „tyrimų" rezultatai užslėpė tikrąją padėtį.

* * *

TAI DAUGIAU NEGU ŽMOGŽUDYSTĖ

1979 m. birželio 23 d. joninių išvakarėse jaunimo būrelis susirinko prie bedievių rankomis išniekintos Paveisnininkų bažnytėlės. Saulei leidžiantis su kryžiumi ant pečių, giedodamas ir garsiai kalbėdamas rožančių, jaunimo būrelis patraukė link tos vietos, kur kažkada

buvo planuojama statyti bažnyčia. Su viltimi tylų vakarą skambėjo malda, tarsi šauksmas prikelti tautą.

Po keliolikos minučių iškilo gražus didelis kryžius, ant kurio užrašyta: „Viešpatie, atnaujink mūsų Tautos veidą!"

Greitai sujudo Lazdijų saugumas ir milicija ieškoti kryžiaus statytojų. Šitokio uolumo gaudant chuliganus milicija niekada neparodo.

Liepos 2 d. iš namų į Kapčiamiesčio milicijos skyrių įgaliotinis Vl. Kavaliukas atvežė 10 kl. mokinį Antaną Ramanauską. Mokinys buvo tardomas, gąsdinamas, kad su juo susidorosią, jei jis tylėsiąs. Milicijos įgaliotinis klausinėjo, kas organizavo, kas darė, kas šventino, statė, iš kur buvo susirinkę tiek daug jaunimo. Berniukas gynėsi nieko nežinantis.

— Nebaigsi vidurinės mokyklos ir būsi išvežtas į vaikų koloniją, — gąsdino inspektorius Kavaliukas. Išleisdamas namo, įgaliotinis įsakė net tėvams nepasakoti apie įvykusį tardymą.

(Pastatyti kryžių: „Tai daugiau negu žmogžudystė"):

Liepos 5 d. 14 val. į Žibūdų namus (Menciškės kaime) saugumo mašina atvyko girtas saugumietis J. Zinkevičius ir tas pats milicininkas Kavaliukas. Pirmiausia užsipuolė motiną, kad ji blogai auklėjanti vaikus, nes jie eina į bažnyčią, o štai 23 d. pastatė kryžių. Zinkevičius reikalavo pakviesti sūnų Romą ir dukrą. Kai motina paklausė, ar jau toks didelis nusikaltimas pastatyti kryžių, kad net milicija ieškanti nusikaltėlių, Zinkevičius atrėžė:

— Tai daugiau nei žmogžudystė!

Romas buvo uždarytas į kambarį ir prasidėjo grasinimai:

— Tu užrašei ant kryžiaus! — Šaukė įtūžęs saugumietis ir užsimojęs portfeliu grasino:

— Kai duosiu į snukį, tai aš tau atnaujinsiu veidą!

Tardytojai gąsdino kaip išmanydami: pašalinusią iš mokyklos neleisią niekur įstoti mokytis, pasiųsią į pataisos

namus, pasodinsią į kalėjimą, primušią. Kai nieko nepešė gąsdinimais, berniuką įgrūdo į mašiną ir išsivežė į Kapčiamiestį. Veždami per mišką, baugino primušus palikti miške, tačiau Romas meldėsi ir visai nekreipė į juos dėmesio.

Kapčiamiesčio milicijos skyriuje tardymas užtruko porą valandų. Išleisdami prigrasino apie tardymą niekam nepasakoti.

Sekančią dieną Romas Žibūda dar buvo iškviestas į Lazdijų saugumą. Ten jį niekino, kad patarnauja Mišioms, klausinėjo, kur galvoja stoti baigęs vidurinę mokyklą, reikalavo pasakyti pavardes kitų berniukų, kurie patarnauja Mišiose. Išleisdami pasakė, kad teksią susitikti dar ne vieną kartą.

* * *

KĄ JŪS ŽINOTE APIE KRONIKĄ?

(Kronika ateistų smegenyse — pūliuojanti rakštis):

1978 m. birželio 28 d. „Tiesoje" buvo atspausdintas korespondento Vyt. Žeimanto straipsnis „Šmeižtai iš sakyklos", kuriame autorius įvairiais prasimanymais grubiai puolė Viduklės kleboną kun. A. Svarinską. Viduklės tikintieji parašė protesto laišką Lietuvos TSR kompartijos pirmajam sekretoriui P. Griškevičiui. Po laišku pasirašė daugiau kaip 1000 tikinčiųjų.

Tikintieji rašė ir Vyt. Žeimantui, bet, žinoma, atsakymo negavo. Vietoje atsakymo 1979 m. kovo 28 d. atvyko Saugumo tardytojas mjr. Matulevičius į Blinstrubiškio invalidų namus ir tardė ligonę Stasę Navardauskaitę, drįsusią užstoti kleboną.

Atvykęs majoras pareiškė apklausinėsiąs be pašalinių žmonių. Direktoriaus pavaduotoja Danutė Lipeikaitė pasišalino. Tuomet mjr. Matulevičius užrakino duris, išsiėmė pluoštą popierių ir pasakė:

— Pradėsime . . .

Po eilės nereikšmingų klausimų staiga tardytojas paklausė:

— Ką jūs galite pasakyti apie Viduklės kleboną Svarinską?

— Ir ką gi aš galiu pasakyti, nebent tai, kad jis doras žmogus, geras kunigas, iškalbus. Jo pamokslai patrauklūs, pakeliantys dvasią, išjudinantys iš moralinio sustingimo.

— Kuo jis tau patinka?

— Kad kovoja prieš girtavimą, moralinį palaidumą. Stengiasi įkalbėti, kad šeimos padoriai gyventų, dorai auklėtų vaikus.

— Ką jis dar kalba? — tęsė toliau tardytojas.

— Jei norite tiek daug žinoti, — nueikite patys ir pasiklausykite jo pamokslų ir tada žinosite viską.

— O kaip kiti jį vertina?

— Ir kiti jį vertina ir myli, nes visada būna beveik pilna bažnyčia žmonių. Todėl ir mums invalidams dažnai sunku surasti vietos atsistoti su ratukais. Ir vaikų daug būna.

— Ką jūs žinote apie tokius leidinius kaip „Katalikų Bažnyčios Kronika", „Dievas ir Tėvynė", „Rūpintojėlis"?

— O ką aš galiu žinoti apie juos? Nieko nežinau. Bet per radiją esu girdėjusi, kad tokie yra.

Saugumietis priėjo prie ligonės, pakišo po nosim pluoštą popierių:

— Pasižiūrėk!

— O kas čia? — nustebus paklausė Navardauskaitė.

— Matai, žiūrėk — 34 numeris! — ir vėl atsisėdo prie stalo vartydamas to numerio lapus. Paskui su pašaipa paklausė:

— O gal pasakysi kuriame puslapyje?

Tardomoji neatsakė.

Po to Matulevičius pakėlė rankraštį ir vėl ironiškai paklausė:

— O gal ir apie šitą nieko nežinai?

— Tai mano rašytas laiškas, — ramiai atsakė ligonė.

— Su kuo tareisi rašydama šį laišką?

— Su niekuo! Parašiau jį pati viena. Perskaičiau laikraštyje straipsnį, pasipiktinau ir parašiau.

— Jei laišką parašei pati viena, tai, sakyk, kaip jis tada pateko į Kroniką? Juk žinai, kad jis buvo Kronikoje?

— Girdėjau, kaip jį skaitė per radiją, bet kaip jis pateko, nežinau.

— O kaip jį perskaitė, — kamantinėjo saugumietis.

— Jį perskaitė taip, kaip buvo mano parašytas; nieko neatimant, nieko nepridedant.

— Tu tą laišką parašei įkalbėta Svarinsko, — toliau kamantinėjo saugumietis. Po pauzės tęsė:

— Paaiškink man dar šią frazę: „Be galo skaudu, kad šiandien po tiekos iškentėtų kančių mūsų tautos kūne randasi, vaizdžiai kalbant, vėžinių ląstelių, kurios, siekdamos pratęsti piktybinio auglio egzistenciją, naikina sveikąsias".

— O kaip kitaip pavadinsi tokius žmones, — kalbėjo Navardauskaitė, — kurie sugalvoja šmeižtų pliurpalą ir pila doram žmogui ant galvos?

Pabaigus tardymą saugumietis liepė Navardauskaitei pasirašyti tardymo protokolą, bet ši atsisakė. Tardytojas susirinko visus savo popierius ir prakošė pro dantis:

— Fanatikė! Nuėjęs pasakysiu direktoriui, kaip tu elgiesi, kaip atsidėkoji valstybei.

* * *

N. B. Dalis žmonių, bijodami saugumo, slepia savo pokalbius su saugumiečiais ir tuo pačiu, nors ir netiesiogiai, jiems talkininkauja, nes padeda gyvuoti niekšybei, kuriai viešuma yra pražūtinga.

ŽINIOS IŠ VYSKUPIJŲ

Kaunas. 1979 m. gegužės 29 d. Kauno miesto Panemunės raj. milicijos skyriuje Liudui Simučiui pranešė, jog jis privaląs per 24 val. apleisti Lietuvą.

Liudas Simutis, atkalėjęs 22 m. Gulage už dalyvavimą pasipriešinimo judėjime prieš okupantus, grįžo į Lietuvą ir

sukūrė šeimą. Deja, lietuvis neturi teisės gyventi savo Tėvynėje. Jo vietą turi užimti svetimtautis okupantas.

Simutis išvykti iš Lietuvos atsisakė. Milicija kol kas tyli.

* * *

Vilkaviškis. 1979 m. liepos 12 d., kalbėdamas Vilkaviškio siuvimo fabrike, rajono partijos komiteto sekretorius Tėvelis, pareiškė, kad Vilkaviškio rajone tai vienur, tai kitur statomi kryžiai. Nors kryžių statymas įstatymais nėra uždraustas, bet kai jie pastatomi „neleistinose" vietose, tuomet juos tenka pašalinti. Taip buvo padaryta ir mūsų rajone — vienas kryžius buvo pastatytas ant „bandito" kapo (tai grynas prasimanymas — Red.), todėl, kaip paminklą priešams, reikėjo jį pašalinti. Antras buvo pastatytas ant seniai supilto kauburio, esančio pusiaukelėje tarp Vilkaviškio ir Kapsuko. Šį kauburį sekretorius Tėvelis pavadino „istoriniu paminklu", kur draudžiama daryti bet kokius kasinėjimus, todėl ir šį kryžių reikėjo nuversti.

Šie abu kryžiai buvo nuversti Vilkaviškio raj. vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojo Urbono įsakymu, vykdant seną kompartijos programą — sunaikinti krikščioniškąjį tautos veidą.

* * *

Prienai. 1979 m. birželio 7 d. tikintieji ant Nuotakų kalno pastatė 5 metrų aukščio baltą kryžių su užrašu: „Viešpatie, saugok mūsų tautos jaunimą nuo bedievybės!"

Sekančią dieną Janonio kolūkio partinės organizacijos sekretorius Šlepetys su darbininku Šyvoku kryžių nuvertė, supiaustė ir, nuvežę į kolūkio lentpiūvę, numetė. Tai jau antras kryžius, išniekintas ant Nuotakų kalno.

* * *

Saločiai. Kun. Antanas Balaišis, Saločių parapijos klebonas, 1978 m. gruodžio 8 d. kreipėsi į LTSR Prokurorą. Pateikiame sutrumpintą pareiškimo tekstą:

„1978 m. liepos mėn. 13 d. mane iškvietė į Pasvalio raj. vykdomąjį komitetą pas pirmininko pavaduotoją Demenį. Ten buvau verčiamas pasirašyti tendencingą protokolą ir be pagrindo kaltinamas, kad 1978 m. liepos 12 d. Saločių bažnyčioje organizavau (cituoju „vaikų spec. susirinkimą tikslu mokyti religijos").

Mane mokė, kad pamokslo metu žmonės gali tik klausyti, o ne atsakinėti, kad pamokslas turi būti sakomas tik Mišių metu ir kad per pamokslą būtinai turi degti žvakės.

Pavaduotojas teigė, kad iki 18 m. vaikams nevalia lankyti bažnyčios.

Pasvalio raj. Administracinės baudų komisijos 1978 m. liepos 20 d. buvau nubaustas 50 rub. bauda.

Noriu atkreipti Jūsų, Prokurore, dėmesį į elgesį mane neteisėtai apkaltinusių asmenų, kurie tikrai pažeidžia tarybinius įstatymus.

Pamaldų metu jie įsibrovė į bažnyčią ir sutrukdė pamaldas. Tai buvo Pasvalio milicininkas V. Norkus, vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas V. Demenis, Saločių apylinkės pirmininkė D. Poškevičienė ir Pasvalio raj. religinių kultų priežiūros narė V. Moteikienė. Jie pamaldų metu vaikščiojo po bažnyčią, fotografavo kunigus, vaikus, tuo erzindami tikinčiuosius. Iš bažnyčios išsinešdino tik dėl kilusio triukšmo. Jų elgesys labai priminė hitlerininkų elgesį bažnyčiose.

Jus, Gerb. Prokurore, prašau panaikinti Pasvalio raj. Administracinių baudų komisijos 1978.VII.20 sprendimą, sudrausminti asmenis, kurie 1978.VII.12 piktnaudžiavo savo tarnybine padėtimi ir diskriminavo tikinčiuosius ir apsaugoti tikinčiųjų konstitucines teises. — Kun. Antanas Balaišis."

* * *

Višalio Rūda. Miške prie Višakio Rūdos stovi sena koplytėlė su liaudies meistrų išdrožtomis statulomis. Koplytėlės apačia sruvena šaltinėlis. Pačioje koplytėlėje po menišku gaubtu stovėjo Mergelės Marijos su Kūdikėliu ant rankų statula. Šią vietą gerbė ir lankė plačios apylinkės žmonės; kartais atvykdavo net iš tolo paprašyti Mariją kokių nors malonių.

1979 m. gegužės 5 d. koplytėlė buvo išniekinta: Marijos statula sudaužyta, suolai išvartyti, gėlynai ištrypti.

* * *

Religijų reikalų tarybos įgaliotinis Anilionis pareikalavo, kad Nemirų parapiją aptarnautų ne Višakio Rūdos klebonas kun. Gvidonas Dovydaitis, kadangi bijo, kad energingas kunigas neprikeltų šio dvasiškai merdinčio Suvalkijos kampelio.

* * *

Telšiai. 1979 m. birželio 3 d. Telšių katedros vikaras kun. Jonas Kauneckas iš sakyklos paskelbė, kad RRT įgaliotinis Anilionis reikalauja jį iškelti iš Katedros. Tai įrodymas, kaip sovietinė valdžia „nesikiša" į Bažnyčios vidaus reikalus. Birželio 12 d. Telšių tikintieji nuvežė RRT įgaliotiniui Anilioniui pareiškimą su 1580 parašų; pareiškime reikalaujama neversti, kad iš Telšių būtų iškeltas kun. Kauneckas. RRT įgaliotinis raštu atsakė, kad jis teiravęsis Telšių kurijoje ir sužinojęs, kad kun. Kaunecką nutarta paaukštinti pareigose, paskiriant jį į kokią nors vietovę klebonu. Birželio 26 d. didelė grupė tikinčiųjų šiuo reikalu kreipėsi į Telšių vyskupijos valdytoją ir sužinojo, kad jokio teiravimosi iš įgaliotinio įstaigos nebuvo ir kol kas kun. Kaunecko neplanuoja kur nors skirti klebonu. Reiškia, kunigo „paaukštinimas" tėra tik įgaliotinio fantazija ir pastangos. Tada Telšių tikkntieji Anilionio adresu nusiuntė tokio turinio pareiškimą:

„Su dėmesiu perskaitėme Jūsų atsakymą ir ta proga norime pareikšti.

Jūsų atsakymas nenuoširdus ir neteisingas. Jūs tik pasijuokėte iš Telšių parapijos tikinčiųjų. Ir štai kodėl: Jūs prievartaujate Vyskupijos Valdytoją, kad jis iškeltų mūsų vikarą kun. Joną Kaunecką, o rašote apie jo paaukštinimą. Lietuvoje šiuo metu labai trūksta vikarų ir negirdėtas atvejis, kad po kelių metų jaunas kunigas būtų skiriamas klebonu.

Tad mes liekame prie pirmykščio reikalavimo: nesikiškite į kunigų skirstymo reikalus ir palikite ramybėje mūsų vikarą kun. Joną Kaunecką.

Telšiai, 1979.VII.7

Telšių tikintieji (37 parašai)"

* * *

1979 m. birželio 5 du saugumiečiai atvyko pas Teresę Sudavičiūtę, dirbančią Telšių sanepidemiologinėje stotyje, ir apgailestavo, kad Teresė turinti prastą butą — galima būtų gauti ir geresnį. O paskui pradėjo tardyti, ar ji nesiklausanti Vatikano radijo, ar nežinanti, kas spausdinąs „Kroniką" ir kt. Tardymas užtruko 2 val.

* * *

Kaunas. 1979 m. kovo 11 d. Kauno Radijo matavimų technikos mokslinio tyrimo instituto Patentų skyriaus viršininkas Arčiulis, atėjęs į šiam skyriui priklausantį dokumentų dauginimo biurą (čia kopijuojama Eros tipo aparatais), pradėjo žiūrinėti kopijavimui atiduotas knygas. Pakėlęs vieną knygą, pradėjo šaukti: „Kas ją ruošiasi kopijuoti? Juk čia antitarybinė knyga — maldaknygė!" Tuoj pat jis iškvietė pirmo skyriaus viršininką Proničevą ir jį painformavo, kad atnešta maldaknygė yra išleista užsienyje ir yra antitarybinis leidinys. Proničevas pradėjo tardymą, kas atnešęs kopijuoti šią knygelę, bet niekas nieko neišdavė.

Salos. (Rokiškio raj.). Salų parapijos tikintieji norėjo išsirinkti parapijos komiteto pirmininku asmenį, kuris būtų tinkamas šioms pareigoms, tačiau RRT įgaliotinis ir Salų apylinkės komitetas trukdo šitai padaryti. (Valdžios pareigūnai pageidauja, kad bažnytiniuose komitetuose dirbtų kuo blogesni katalikai, svarbu, kad jie vykdytų visus sovietinės valdžios reikalavimus. — Red.).

* * *

Kybartai. 1979 m. kovo 14 d. Kybartų parapijos atstovai kreipėsi pas RRT įgalotinį Anilionį, prašydami leisti vyskupui Poviloniui atvykti liepos 22 d. atlaidų proga į Kybartus ir jaunimui suteikti Sutvirtinimo sakramentą. Įgaliotinis leidimo nedavė.

Liepos 22 d. Kybartuose buvo minimas 50 metų bažnyčios pastatymo jubiliejus. Į šią iškilmę be valdžios leidimo buvo atvykęs vyskupas tremtinys Julijonas Steponavičius. Kybartiečiai entuziastingai sutiko valdžios persekiojamą vyskupą. Vysk. J. Steponavičius savo pamoksle ragino tikinčiuosius likti ištikimais Dievui ir drąsiai ginti savo tikėjimą.

* * *

Kapsukas. 1979 m. balandžio 5 d. Sasnavos klebonas kun. Albinas Deltuva buvo perspėtas už tai, kad be leidimo pasikvietęs kunigus į rekolekcijas ir tuo pažeidęs Religinių susivienijimų nuostatų 19-jį straipsnį.

Kun. Deltuva savo pareiškime rajono valdžiai nurodo, kad 19-sis straipsnis prieštarauja TSRS Konstitucijai ir tarptautiniams TSRS įsipareigojimams ir todėl neturi jokios juridinės galios.

* * *

Varputėnai (Šiaulių raj.). 1979 m. birželio 18 d. naktį piktadariai įsiveržė į Varputėnų bažnyčią ir ją nusiaubė: sulaužė altorius, kryžius ir žvakides.

Pociūnėliai. 1978 m. Radviliškio raj. Finansų skyriaus vedėjas Vaišutis, vykdydamas savo pažadą „sutvarkyti" kleboną, kun. Antanui Jokubauskui mokesčius padidino tris kartus. Kunigas, vykdydamas neteisingą reikalavimą, permokėjo 400 rub. Radviliškio raj. liaudies teismas palaikė Finansų skyrių ir kunigo reikalavimą sugrąžinti permokėtą sumą atmetė.

1979 m. pradžioje kun. Jokubauskui vėl atsiųsti dvigubai didesni mokesčiai. Finansų skyriaus pagalba rajono vadovybė šantažuoja uolų kunigą.

* * *

Vilnius. Vilniuje veikia gražūs šermeninės rūmai. Čia galima nusipirkti vainikų, dailininkai ant kaspinų čia pat užrašo tekstus. Tačiau dailininkams yra uždrausta ant kaspinų užrašyti „A + A". Koks begalinis kompartijos rūpinimasis ne tik gyvaisiais, bet ir mirusiaisiais.

* * *

SOVIETINĖJE MOKYKLOJE

(Sovietinėse mokyklose ateistų mokytojų nuolatinis teroras prieš tikinčiuosius mokinius):

Pasvalys. 1979 m. sausio 29 d. Pasvalio vid. mokyk. buvo paskelbta ateizmo savaitė. Veikė mokinių piešinių paroda ateistine tema. Mokiniai, kaip ir visuose panašiuose renginiuose, dalyvavo be noro. Vyresniųjų klasių buvo vos keli piešiniai, visi kiti (apie 40) 5—6 kl., kuriuos būtinai turėjo piešti piešimo pamokų metu. Mokytoja Slančiauskienė ėjo per klases ir reikalavo greičiau nešti piešinius.

Naktį iš vasario 1 į 2 dingo visi piešiniai ir ateistiniai sienlaikraščiai, o skelbimų lentoje buvo pakabintas plakatas su ištraukomis iš Lietuvos TSR konstitucijos (50 str.) „Lietuvos TSR piliečiams garantuojama sąžinės

laisvė, tai yra teisė išpažint bet kurią religiją, arba neišpažinti jokios, praktikuoti eliginius kultus arba vesti ateistinę propagandą. **Kurstytinesantaiką ir neapykantą ryšium su religiniais tikėjimais draudžiama.** Bažnyčia Lietuvos TSR atskirta nuo vastybės ir mokykla — nuo bažnyčios".

Rytą mokytojai, norėdami nuslėpti šią „vagystė", paskubomis surengė naują parodą.

Vasario 3 d. vyko moksleivių — studentų susirinkimas — vakaras, kuriame buvo apie 300 žmonių. Atvirose vietose pasirodė priklijuoti atsišaukimai, švietė lietuviška trispalvė, šūkiai: „Šalin ruskius okupantus!", „Laisvę Lietuvai" ir kt. Trumpi eilėraščiai . . . ketureiliai:

Raudona, žalia ir geltona,
Tai mūs trispalvė vėliava.
Kovokime už laisvę broliai
Ir vėl bus laisva Lietuva ir kt.

Atsišaukimai sukėlė didžiulį visų susidomėjimą. „Kontras" gaudyti papildomai buvo iššaukti 6 mokytojai.

Panašaus turinio atsišaukimai pasirodė ir mokyklos bendrabutyje, kuriame vasario 5 d. buvo padaryta smulki krata.

Vasario 5, 6, 7 d., 11 klasių mokiniai (pamokų metu) buvo kviečiami į direktoriaus kabinetą pokalbiams su saugumo darbuotojais.

Vasario 7 d. 11 kl. mok. Rima Juzytė buvo iššaukta panašiai apklausai į direktoriaus kabinetą, o po 1,5 valandos buvo nuvesta į Tarybų rūmus. Saugumiečiai ir gražuoju, ir grasindami reikalavo pasakyti, kas organizavo, liepė išplatinti atsišaukimus. Tardymas truko iki 18,30 (be pietų pertraukos) valandos. Lydima Valst. saugumo Pasvalio poskyrio viršininko Ivaškevičiaus ir poskyrio darbuotojo Roginovo grįžo namo. Apie dukros tardymą tėvams nepranešė. Kartu su vid. mok. direktoriumi Vytautu Kanapecku tardymas buvo tęsiamas namuose. Buvo padaryta nepilna R. Juzytės kambario krata, nors

leidimo kratai neturėjo. Ivaškevičius paėmė flamasterius, plakatines spalvas, šventųjų paveiksliukų, neprašyti svečiai butą paliko tik 22,30 val.

Vasario 8 d. R. Juzytė vėl iškviečiama į direktoriaus kabinetą. Saugumietis Roginovas liepė rašyti kai kuriuos straipsnius iš TSRS konstitucijos. R. Juzytė atsisakė bet ką rašyti.

Vasario 9 d. tos pačios klasės mokinė Rima Varšinskaitė buvo kviečiama tardymui į direktoriaus kabinetą. Po nesėkmių su Juzyte saugumiečiai ėmėsi veiksmingesnių priemonių. Mergaitę labai išgąsdino ir ji prisipažino platinusi atsišaukimus. Po tardymo mergaitė susirgo.

Po grasinimų kad baigusi vidurinę mok. niekur neįstos ir pabūgusi, kad nenukentėtų tėvai (abu partiniai, motina istorijos mokytoja, o tėvas — juristas) prisipažino ir trečioji „nusikaltėlė" Rasa Pulkauninkaitė.

Šios mergaitės dar daug kartų buvo kviečiamos pokalbiams su mokyklos direktoriumi Vytautu Kanapecku, pavaduotoja Janina Miežanskiene, komjaunimo sekretore, ir vis pamokų metu!

Kovo 13 d., nurodant saugumiečiui Roginovui ir mokyklos direktoriui, buvo parašytos kalbos R. Varžinskaitei, R. Pulkauninkaitei, klasės komjaunimo sekretorei ir keliems mokiniams. Kitiems mokiniams buvo griežtai uždrausta pasisakyti. Po tokių pasiruošimų buvo pradėtas mokyklos abiturientų susirinkimas. Dalyvavo visi vienuoliktokai, klasių tėvų komitetai, mokytojai, saugumo darbuotojai Ivaškevičius ir Roginovas, R. Juzytės ir R. Pulkauninkaitės tėvai, salėje buvo daugiau kaip 200 žmonių.

R. Varžinskaitė perskaitė paruoštą kalbą, gailėjosi; liedama ašaras pasižadėjo nebenusidėti. Jai buvo pareikštas tik griežtas papeikimas. Matyt padėjo ašaros?!

R. Pulkauninkaitė taip pat labai gailėjosi (tik neverkė). Kalbėjo jos motina. R. Pulkauninkaitei buvo sumažintas elgesys iki patenkinamo, griežtas įrašymas į asmens kortelę.

R. Juzytė susilaukė didesnės bausmės: buvo išmesta iš komjaunimo, elgesio pažynys sumažintas iki nepatenkinamo ir pažadas parašyti tokią charakteristiką, kad ji niekur neįstotų.

Jai buvo pasakyta, kad jos vieta ne tarybinėje mokykloje, o psichiatrinėje ligoninėje. Tėvams nebuvo leista pasisakyti.

* * *

Žemaičių Kalvarija (Plungės raj. Varduva). 1979 m. balandžio 11 d. čia prasidėjo ir vis tebesitęsia einančių į bažnyčią mokinių „medžioklė". Berniukai, patarnaują Mišioms, ir mergaitės, giedančios chore, iškviečiamos iš pamokų į direktorės kabinetą ir ten tardomos mokyt. Neniškienės bei Plungės saugumo darbuotojų. Buvo apklausinėti mokiniai: Vida Vilniūtė X kl., Valė Gintvainytė VII kl., Birutė Šlimaitė XI kl., Lina Mažrimaitė VII kl., Laima Brazdeikytė X kl., Martynas Jurgutis IX kl. ir kt. Jiems duodami tokie klausimai: ar gaunate antitarybinių laikraščių, iš kur gavote Eucharistijos bičiulių ženkliukus bei knygutes, kas organizuoja įvairias ekskursijas, ką kalba kunigai per pamokslus, kas gieda chore, kas priklauso bičiulių organizacijai? Pas Vidą Vilniūtę buvo daryta net du kartus krata. Buvo ieškoma pogrindinės literatūros, peržiūrėtas fotonuotraukų albumas. Vilniūtei buvo pagrasinta, kad ją pasodins į kalėjimą už pogrindinės literatūros platinimą. Taip pat daryta krata ir pas Valę Gintvainytę. Pas ją rado jos pačios sukurtų antitarybinio bei religinio turinio eilėraščių, ir dėl to jai buvo pagrasinta, kad ją kaip nepilnametę išveš į nusikaltėlių vaikų koloniją.

Iš mokinių atimtos Eucharistijos bičiulių knygutės, abstinentų knygutės, kryžiaus kelių knygutė, įvairūs eilėraščiai bei šventi paveikslėliai. Mokytoja Neniškienė apklausinėjimo metu elgėsi nepaprastai įžūliai ir grubiai, tarsi žandaras su kaliniais.

* * *

Gedrimas (Telšių raj.) Gedrimų aštuonmetė mokykla. 1979 m. kovo 21 d. VIII kl. mokinė Stefa Račkauskaitė įteikė direktoriui Limantui pareiškimą dėl to, kad jai sumažintas elgesio pažymys. Direktorius užpuolė mergaitę: „Išdaužyčiau tau už tai snukį, bet tuoj nulėksi pas kleboną ir po dviejų dienų kalbės Vatikano radijas". Pateikiame pareiškimo tekstą:

Gerb. Direktoriau,

Aš — aštuntos klasės moksleivė. Esu tikinti, religinga mergaitė. Jūs šitą turbūt jau seniai žinote.

Dabar visur girdime kalbant apie sąžinės laisvę. Taip rašoma ir TSRS konstitucijoje. Ten užtikrinamos visos piliečių teisės. Rašoma, kad galima išpažinti bet kokį tikėjimą.

O ar taip tikrai yra?

Ne, šitaip nėra. Visur tikintieji vadinami tamsuoliais, atsilikusiais, neišsilavinusiais. Religingi žmonės laikomi antraeiliais piliečiais. Taip yra ir pas mus, Gedrimų aštuonmetės mokyklos aštuntoje klasėje.

Prieš ruošiantis rusų kalbos konkursui įvyko pasitarimas. Man buvo pavesta sekti pasaką. Tačiau aš atsisakiau, nes jau žinojau, kad mano elgesys patenkinamas. Ir apie tai pranešiau klasės vadovui: „Auklėtojau aš pasakos nesimokysiu. Tegu sau ruošiasi pavyzdingieji". Klasės vadovas pasiūlė man su juo išeiti už durų trumpam pokalbiui. Aš sutikau ir dar paklausiau: ar nereikia užrašų knygutės. Atsakė, kad ne. Kai išėjome, klasės vadovas pranešė, kad elgesys sumažintas už tai, kad 1978.XII.25 neatvykau į mokyklą, o dalyvavau religinėse apeigose.

Aš auklėtojui atsakiau, kad visa tai neturi reikšmės: „Ar jūs nežinote, kad už tokius dalykus elgesys nemažinamas?"

Taip su auklėtoju baigėme pokalbį ir grįžome į klasę.

Kitą dieną aš pasiėmiau pasaką.

Gerb. Direktoriau, pirmą trimestrą elgesį sumažinote už tą „nusikaltimą", o už ką antrą trimestrą? Gal

sakysite, kad neaktyvi visuomeninie veikloje? Kaip aš tikinti galiu dalyvauti ateistinėje poietėje?

Jei elgesys sumažintas dėl kokii kitų priežasčių, tai prašau pranešti. O jei už tikėjimą . . Juk aš eidama į bažnyčią jokio nusikaltimo nedaiu, jokio įstatymo nepažeidžiu. Juk tai viskas leidžiamaKonstitucijoje. Man atrodo, kad netikintieji jaunuoliai r jaunuolės pridaro daugiau žalos. Juk jie būdami „blaivs" išdaužo autobusų stotelės langus, plėšikauja. O jiems r mažinamas elgesio pažymys? Ne, šitas jaunimas, yra pavyzdingas.

Štai kur visų piliečių ir moksleivių lygiateisiškumas. Drąsiai galima sakyti, kad lygiateisiškumo pas mus nėra.

1979.III.21.

Telšių raj. Pasruojo paštas, Brėvikių kaimas

Račkauskaitė Stefa

* * *

Vabalninkas. Šių metų pavasarį Vabalninke buvo laidojama moteriškė, kurios vienas iš vaikų — Petras Klinga yra Panevėžio rajono švietimo skyriaus vedėjas.

Palaidojus motiną, Petrui Klingai prasidėjo dideli nemalonumai. Mat kažkas pranešė, kad jis katalikiškų laidotuvių metu paskui nešamą motinos karstą buvo įėjęs į bažnyčią ir ten išbuvo per visas gedulingas pamaldas.

Dėl šio „nusikaltimo" Petras Klinga buvo terorizuojamas savo darbovietėje. Jo bylą nagrinėjo net rajkomas, mat „nusikaltėlis" yra LKP narys. Buvo svarstomas klausimas apie jo pašalinimą iš partijos, o tuo pačiu ir iš darbo.

Pagaliau po ilgų tardymų ir svarstymų jam teko keliauti į Vilnių ir ten aiškintis. Vilniuje paklaustas „Ką veikei bažnyčioje" P. Klinga atsakė: „Stovėjau". „Jeigu tiktai stovėjai, gali grįžti atgal ir toliau dirbti savo darbą". Taigi šio įvykio atomazga šį kartą buvo daugiau negu netikėta.

Taip ateistuojantieji valdininkėliai sugalvoja sau ,,darbą" ir kitus gaišina dėl to, į ką normalūs žmonės nekreiptų jokio dėmesio.

* * *

Skapiškis (Kupiškio raj.). Skapiškio vid. mokyklos direktorius J. Kaušakys grubiai diskriminuoja tikinčiuosius mokinius. Pvz., mokykloje įvykus vagystei, demonstratyviai darė kratą tik pas tikinčiuosius mokinius: Stasę Raudonytę, Vaidą Belickaitę ir Petrašonytę. Tėvams pareiškus nepasitenkinimą dėl vaikų įtarinėjimo ir niekinimo, direktorius atšovė: ,,Mes kovojame ir kovosime su tikėjimo prietarais".

Šv. Juozapo dienoje kun. klebono Juozapo Giedraičio vardinių proga vaikučiai, lankantys bažnyčią, pasveikino savo kleboną su eilėraštukais ir gėlėmis. Mokykloje kilo triukšmas. Mokyt. Markevičiūtė taip prigrasino vaikus, kad jie bijojo eiti į mokyklą. Reikėjo patiems tėvams vesti verkiančius vaikus į mokyklą. Kai tėvai pareikalavo mokytojos nebauginti vaikų, ši įrodinėjo tėvams, kad klebono sveikinimas buvo politinis įvykis.

* * *

Luokė (Telšių raj.). 1979 m. gegužės 31 d. Luokės vid. m-los direkt. Vaišvila, mokyt. Andriusevičius, Telšių rajono laikraščio ,,Komunizmo Švyturys" redaktorius Vaseris ir du iš Telšių partijos komiteto tardė Luokės vid. m-los mokinius: Gintarą Jankauską, VI kl., Valių Ambrožą — V kl., Saulių Leščianską — V kl. Mokiniai buvo puolami už tai, kad jie eina į bažnyčią ir patarnauja šv. Mišioms. Tuo tikslu minėti mokiniai, o taip pat ir Romas Želvys — V kl. buvo tardyti jau prieš dvi savaites. Iš jų tada buvo pareikalauta, kad mokiniai užpildytų anketas apie savo tikėjimą. Baigiant mokslo metus visiems šiems moksleiviams sumažintas elgesio pažymys. Nors anksčiau jie turėjo pavyzdingo elgesio pažymį, dabar jų elgesys įvertintas ,,patenkinamai".

Tačiau net ir šitokiomis piemonėmis ateistai negali nugalėti paprastų mokinukų. Šulius Leščianskas drąsiai pasakė tardytojams: „Eisiu į banyčią. Klausysiu tik tėvų ir klebono".

O ateistiniai prievartautojaiimasi vis naujų prievartavimo priemonių.

Birželio 4 d. visi minėti nokiniai ir jų tėvai buvo iškviesti į Telšių miliciją. Milicioje gautas Luokės vid. m-los mokytojo Andriusevičiaus skundas. Parapijos klebonas Šapoka kaltinamas vaikų viliojimu į bažnyčią, jų girdimu alkoholiniais gėrimais. Tačiau faktai nepasitvirtino, nieko panašaus nėra buvę, vienintelė klebono „kaltė", kad jis mokinius kviečia į bažnyčią. Milicininkai išsijuokė, mokiniams ir jų tėvams girdint, iš tokio mokytojo kaltinimo:

— Tai nėra joks nusikaltimas! Į bažnyčią eikite, kiek tik norite. Įstatymas to nedraudžia. Negi tas mokytojas nežino įstatymų? Ir mums geriau, kai žmonės eina į bažnyčią, nes tokie nedaužo langų, ir mums mažiau lieka darbo".

Sidabravas (Radviliškio raj.). Sidabravo vidurinėje mokykloje suaktyvintas ateistinis darbas. Nežiūrint „tapusio žmogumi" V. Starkaus pavyzdžio, jaunimas gausiai dalyvavo didžiosios Savaitės apeigose ir Velykų procesijoje.

Balandžio 10 dieną X klasės auklėtoja J. Bajorūnienė privertė Sigitą Kalnių ir dar keturias mokines rašyti pasiaiškinimus už tai, kad prieš kelias dienas lankėsi svečiuose pas zakristijoną. Sigitas Kalnius aiškinosi, jog jis ne komjaunuolis, todėl jam galima zakristijoną lankyti.

Kiek anksčiau fizinio lavinimo mokytojas Barzdonis, kraustydamas VIIb klasės mokinių kišenes, atėmė iš Lotužo Arvydo rožančių. Mokinį klausė, ar einąs į bažnyčią. Išgirdęs teigiamą atsakymą, mokytojas pareiškė, kad tai — „bobutės palikimas", tad rožančių atiduosiąs tėvams.

Balandžio 12 dieną lietuvių kalbos mokytoja Pranculienė V. VIIIb klasės mokiniams pamokos metu taip aiškino: „Bažnyčia pastatyta tik senutėms . . . Artėja Velykos, religinės šventės, jūs gi esate aštuntokai, ir prašome nevaikščioti po šventorių, būkite savo vietoje."

Ypač kovingai buvo nusiteikęs mokytojas Motiekaitis. Balandžio 14 dieną pusę piešimo pamokos savo auklėjamai VIa klasei kalbėjo ateistine tema. Pagal jį, į bažnyčią reikia tik seniems eiti, o jauniems nėra ko ten vaikščioti. Mosuodamas rankomis, aiškino: „Štai dabar rodau jums 100 rublių, — matote, — o Dievo nematote, tai ko eiti į tą bažnyčią?!" Pirštu rodydamas į mokinę Vilmą Petraitytę, šaukė: „Tai tu eini į bažnyčią". Mokinė atsakė: „Noriu ir einu". Auklėtojas gąsdino išmesiąs iš klasės pionierių vadovės pareigų ir sumažinsiąs elgesį. Mokinė atkirto, kad nuo pareigų savanoriškai atsisakysianti, o sumažinti elgesį mokytojai neturį teisės, juk ir patys mokytojai eina į bažnyčią. Mokytojas liepė nutilti, ir pridūrė, jog mokytojai žino, kurie mokiniai tikintys, todėl jiems sumažins elgesį ir išmes iš mokyklos.

Tą pačią dieną mokyklos direktorius M. Razma nusivedė seseris Zitą ir Laimą Stanelytes į mokytojos Motiekaitienės kabinetą. Motiekaitienė direktoriaus akivaizdoje klausinėjo mokines, kas joms liepia eiti į bažnyčią, iš kur gauna baltas sukneles, ar kas nors vaišina bažnyčioje saldainiais, kas daugiau iš mokinių lanko bažnyčią, ar per Velykas barstys gėles? Mokinės atsakė, jog į bažnyčią eina savo noru, niekas nevaišina; tegul patys mokytojai ateina ir pasižiūri. Mokytoja mergaites gąsdino, jei jos nesiliausiančios lankyti bažnyčią, tai joms bus sumažintas elgesio pažymys.

Balandžio 16 dieną direktorius į savo kabinetą nusivedė VIa klasės mokinę Balčiūnaitę Vidą. Mokymo dalies vedėjos Motiekaitienės akivaizdoje klausinėjo, nuo kada einanti į bažnyčią, kas liepia eiti, ar bažnyčioje nevaišina, kas daugiau iš mokinių ją lanko, ar ir toliau lankysianti? Mokinė atsakė, jog ir ateityje į bažnyčią eis.

Direktorius baugino, kad už bažnyčios lankymą jai sumažinsią legesio pažymį, o jeidar nesiliausią, tai net ir iš mokyklos pašalinsią.

Balandžio 18 dieną mokykloj ateistai iškabino stendą ateistine tematika.

Įvykusiame mokyklos komjanimo susirinkime buvo paskirta mokytoja ir mokinė stebėti, kurie mokiniai lanko bažnyčią. Tai rusų kalbos mokytoja Z. Vaškevičienė ir vienuoliktokė Sabaliauskaitė.

Balandžio 19 dieną VIIb klasės auklėtoja Vaškevičienė Z. savo klasei dėstė, jog Dievo nėra, o pasninkus sugalvojo ponai, kad priverstų valstiečius badauti. Klausė mokinių, kurie iš jų lanko bažnyčią. Mokiniai atsakė, jog bažnyčia atskirta nuo mokyklos, todėl jiems galima į bažnyčią eiti. Toliau auklėtoja aiškino, jog kasdien melstis ir klūpėti eina tik bobutės. Dar pridūrė, kad per Velykas buvo atvažiavę iš rajono, surašė visus buvusius bažnyčioje mokinius, o kunigas bus nubaustas už pamokslą.

Ne paslaptis, kad dalis mokytojų yra tikintys ir praktikuoja religiją. Viena mokytoja išsireiškė, jog ji savo iniciatyva tikinčių mokinių nebaranti, bet ją „spaudžia iš viršaus". Kadangi mokinių dalyvavimas kulto apeigose pagal įstatymus nedraudžiamas, tai tiek tuos mokytojus, kurie savo iniciatyva terorizuoja tikinčius mokinius, tiek tuos, kurie tai daro, „spaudžiami iš viršaus", niekaip kitaip nepavadinsime, kaip, parapijos klebono Velykų pamokslo žodžiais tariant, „tautos graboriais".

BAŽNYČIA SOVIETINĖSE RESPUBLIKOSE

(Baisi katalikų padėtis Baltarusijoje):

Baltarusija

Gervėčiai. 1978 m. rugsėjo mėn. mirė Gervėčių klebonas kun. Stanislovas Chodygo. Pats būdamas lenkas, gerbė lietuvius ir pamaldų metu evangeliją paskaitydavo ir lietuviškai.

Gervėčių, Rimdžiūnų, Girių ir kitų kaimų gyventojai dėjo pastangų, kad gautų naują kunigą iš Lietuvos. Atvyko kun. Petravičius, tačiau tuojau paaiškėjo, kad apylinkė atsisako jį priregistruoti.

1978 m. pabaigoje mirė kunigas ir Rodunėje. Taip be kunigo liko ne tik Rodunė, bet ir Pelesos lietuviškosios salos gyventojai.

1979 m. pradžioje, turėdamas 85 m. amžiaus mirė Barūnų kun. Kozlovskis, aptarnavęs kelias parapijas. Taip Baltarusijoje baigia išmirti paskutinieji kunigai.

* * *

N. Dvor. 1979 m. balandžio 23 d. Novego Dvor ir Vosiliškių klebonas kun. Antonij Chanko rajone buvo perspėtas, kad Mišiose patarnauja vaikai.

Po kelių savaičių rajono valdžia nubaudė kun. A. Chanko ir N. Dvor bažnyčios komiteto pirmininką po 20 rub. bauda, kad Velykose vaikai dalyvavo procesijoje.

Moldavija

Sloboda-Raškovas. Nuo 1977 m. Slobodoj-Roškove katalikai meldžiasi po atviru dangumi ne tik vasarą, bet ir rudenį, žiemą, nes valdžia sugriovė tikinčiųjų pasistatytą bažnytėlę. Žmonės siunčia telegramas, maldaudami kunigą atvažiuoti pas mirštančius ligonius arba palaidoti mirusius, tačiau daugelis telegramų kažkur dingsta.

Rybnicoje, Ivanovkoje ir kitur į katalikų prašymus leisti atvykti kunigui, valdžia atsako: „Greičiau baltąsias meškas paamatysite, o ne kunigą". Valdžios atstovai atsisako užregistruoti parapijas Belcuose, Andrijaševkoj, Petropavlovkoj, Tiraspolyje ir kt. Iš tikinčiųjų tyčiojamasi: „Galite kiekvienas melstis savo namuose; jokių maldos namų nereikia".

1979 m. gegužės 25 d. Kamenkos valdžia leido kunigui atvažiuoti palaidoti mirusį ir pažadėjo, kad dabar kunigas laisvai galės atvažiuoti į Raškovą. Tačiau kunigui buvo

įsakyta uždrausti žmonėms rinkti melstis tada, kai nėra kunigo ir niekada neleisti pamaldoe dalyvauti vaikams ir jaunimui.

Liepos 6 d. Kišeniovo įgaliotinis išbarė kun. Zavalniuk, kad jis neįvykdęs valdžios reikalavimų ir uždraudė lankytis Roškove. Tą pačią dieną valdžios pareigūnai atsivežė dvi mašinas darbininkų ir Roškove sugriovė žmonių pasistatytą altorių ir palapinę, kur seneliai ir vaikai darganotomis dienomis slėpdavosi nuo lietaus.

* * *

Roškovo katalikai, ieškodami kunigo, buvo nuvykę į Vinicos sritį Ukrainoje. Čia dirbantis kunigas Kazimieras Žilys sutiko Roškovo katalikus aptarnauti, tačiau su tuo nesutiko Moldavijos RRT įgaliotinis. Kita proga šis įgaliotinis Roškovo tikinčiuosius išvadino nusikaltėliais ir pareiškė, kad jie net nesvajotų sulaukti pagalbos iš Vinicos, kur dirba kun. Žilys. „Jis lietuvis, — piktinosi įgaliotinis. — O lietuviai visi tarybų valdžios priešai. Lietuvoje įsikūrė tikinčiųjų teisių gynimo komitetas ir su Lietuva iš vis pavojinga turėti reikalų!"

* * *

Tikintiesiems nuolat atakuojant Religijų reikalų tarybą su prašymais leisti atvykti kunigui, įgaliotinis, likus dviems savaitėms iki Velykų, leido kunigui Zavalniuk pagal tikinčiųjų telegramas nuvykti juos aptarnauti (išskyrus Roškovą), tačiau vietinei valdžiai turi būti pranešta, kur rinksis tikintieji melstis. Su tokia sąlyga sutikti Moldavijoje neįmanoma. Po kunigo apsilankymo prasideda tikinčiųjų pajuokimas ir persekiojimas.

Paskutinę savaitę prieš Velykas į Kišeniovą suplaukė daugybė žmonių. Kunigas klausė išpažinčių dieną ir naktį. Be galo pervargo ir Velykų rytą persišaldęs sunkiai susirgo menegitu.

* * *

Velykoms į Kišenivą atvyko ir Roškovo moksleiviai. Kadangi kelionė ilga ir dar su persėdimais, todėl pirmadienį jie mokykloje nebuvo. Mokyklos direktorius barė mokinius ir tyčiojosi iš jų. Negana to, iškvietė tėvus. Tėvai drąsiai gynė vaikus: ,,Per dieną neįmanoma suvažinėti į Kišeniovą. O atlikti velykinę išpažintį yra mūsų šventa pareiga".

* * *

Paskutiniame savo pareiškime Religijų reikalų tarybai Maskvoje Roškovo katalikai rašo:

,,Turbūt nei vienoje Tarybų Sąjungos respublikoje taip nesityčiojama iš katalikų, kaip Moldavijoje. Pareigūnai pajuokia ir užgauna mūsų religinius jausmus. Rajono vykdomojo komiteto pirmininkas Kozuchar, sekretorius Vorona su pašaipa ramina tikinčiuosius: ,,Sėdėkite tyliai, nes išsiųsime į BAMą, ten kur baltos meškos". Apylinkės pirmininkas Bogoraž tyčiojasi iš tikinčiųjų: ,,Tegul supūva tavo motinos lavonas, bet kunigui atvykti į laidotuves neleisiu!"

* * *

IŠ ,,LKB KRONIKOS" ARCHYVO

1951 m. rugpiūčio 16 d.
Marijampolės raj. DŽDT
Vykdomasis komitetas

Liudvinavo Katalikų parapijos

Vykdomajam komitetui

Į Jūsų pareiškimą dėl leidimo laikyti pamaldas 1951 m. rugpiūčio 26 d. ir eiti procesiją apie bažnyčią, rajono vykdomojo komiteto pirmininkui pavedus, pranešu, kad svetimiems kunigams atvykti neleidžiama.

Taipogi procesija šventorije neleidžiama, nes šventorius nėra aklinai užtvertas.

Bendrojo skyriaus vedėjas
Andriušaitis

* * *

1963 m. rugpiūčio 1 d.
Liudvinavo apylinkės DŽDT

Liudvinavo bažnyčios Klebonui

Liudvinavo apylinkės DŽDT Vykdomasis komitetas, remdamasis Kapsuko rajono vykdomojo komiteto telefonograma, praneša Jums, kad š.m. rugpiūčio mėnesį neleista pravesti jokių atlaidų, ryšium su plintančiomis gyvulių ligomis.

Liudvinavo apylinkės pirmininkas
Vaida

* * *

Lietuvi, neužmiršk!

Petra Plumpa, Nijolė Sadūnaitė, Sergiejus Kovaliovas, Vladas Lapienis, Balys Gajauskas, Viktoras Petkus, Petras Paulaitis ir kiti neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai gyventi ir tikėti.

* * *

Liudas Simutis, atkalėjęs už Tautos ir Bažnyčios laisvę 22 metus sovietiniuose lageriuose, vejamas iš Lietuvos!

ASMENYS IR VIETOVĖS, KUR PERSEKIOJIMAS DĖL TIKĖJIMO IR PASIPRIEŠINIMAS LABIAUSIAI PASIREIŠKIA

L.K.B. KRONIKOS PENKTO TOMO DALYKINIS TURINYS

SANTRUMPOS IR JŲ PAVADINIMAI

ATP — Aukščiausios tarybos prezidiumas
DŽDT — Darbo žmonių deputatų taryba
KGB — Valstybės saugumo komitetas
LDT — Liaudies deputatų taryba
LHG — Lietuviškoji Helsinkio grupė
LTSR BPK — Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas
LTSR BK — Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos baudžiamasis kodeksas
PKT — kalėjimo tipo patalpa
RRT — Religinių reikalų taryba
RTFSR — Rusijos Tarybų Federalinė Socialistinė Respublika
SNO — Jungtinės tautos — Suvienytų nacijų organizacija
TSKP CK — Tarybų Sąjungos komunistų partijos centro komitetas
TSRS GR — Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungos generalinis prokuroras
TTG Katalikų Komitetas — Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komitetas

Motina ir sūnus
Dantų gyd. Rožė Tijūnienė (1902-1975)
ir sūnus Vytautas (1935-1943)

MECENATAI

Nuo senų laikų mūsų mirusieji atmenami ir pagerbiami maldomis, bet tikriausiai toji intencija pas Dievą yra dvigubai vertingesnė darant gerus darbus.

Tos minties vedamas, a.a. žmonos dr. **Rožės Tijūnienės** ir sūnaus **Vytauto** atminimui **Jonas Tijūnas** „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos" penktam tomui išleisti aukojo 1000 dolerių.

Pažymėtina, kad ši auka nėra pirmutinė, Jonas Tijūnas tam pačiam tikslui buvo aukojęs 200 dolerių L.K.B.K-os trečiam tomui išleisti, kuriame yra kiek daugiau parašyta apie a.a. dr. Rožės Tijūnienės-Paurytės šeimos gyvenimą ir atliktus gerus darbus esant gyvai.

Tęstinumas gerų darbų, didesni ar mažesni jie būtų, tai nuolatinis mirusių atminimas. Todėl J. Tijūnas, be aukos Kronikai, yra paskyręs 1000 dolerių išleisti „Pietryčių Pabaltijos Etninės Praeities" knygai.

Portretą „Motina ir sūnus" tapė Australijoje gyvenantis lietuvis dailininkas Vladas Meškėnas, kuris yra žinomas, kaip pasaulinio garso portretistas. Šis jo naujo stiliaus tapybos meno kūrinys yra įspūdingas ir meno atžvilgiu vertingas.

Mes, gyvieji, gražiai ir naudingai darydami gerus darbus, ne tik bendraujame su mirusiais, bet tuo pačiu remiam lietuvišką veikimą, ypač L.K.B.K-os išleidimą, kuri iškelia Lietuvoje daromas skriaudas bei vykdomus persekiojimus kovojančių už tikėjimą ir Lietuvos laisvę.

Didieji gerų, gailestingų darbų
vykdytojai
ELŽBIETA ir ANTANAS KLEIZOS
800 dol. aukojo
LKB Kronikos knygoms leisti.

Savo aukomis jie šelpia daugybę parapijų pavergtoje Lietuvoje, aukoja, dirba ir renka aukas Balfui, Elžbieta veikia Lietuvos Dukterų Draugijoje, abu yra Alvudo bendrasteigėjai ir daug dirbantieji be atlyginimo.

MECENATAI

2000 dol. aukojo Juozas Kučiauskas
1903 dol. — kun. Konstantinas Gulbinas ir Vokietijos lietuviai
1600 dol. — Stasys ir Jadvyga Maziliauskai
1200 dol. — Irena Sekmakienė a.a. Prano Sekmoko atminimui
927 dol. — Australijos Lietuvių Katalikų Federacija
600 dol. — Jurgis Jakaitis
500 dol. — Juozas Lekys a.a. Marcelino Kilo atminimui
350 dol. — Bronė Žilinskienė
333 dol. — Chicagos Anglijos Britanijos lietuvių klubas
300 dol. — Kanados Lietuvių Fondas, Aleksandras ir Laima Plateriai, Marcelė Tverijonienė-Tiškevičienė
261 dol. — kun. Alfonsas Bernatonis, OFM Cap.
210 dol. — dr. Balys Petkauskas a.a. tėvų Vinco ir Marcelės Petkauskų atminimui
200 dol. — Panevėžiečių Klubas Chicagoje, kun. Vincentas Radvina, Janina ir Justas Lieponiai, Levutė Seibutienė
160 dol. — dr. Kazimieras Rimkus
150 dol. — Lietuvos Vyčiai — Illinois ir Indiana
145 dol. — Bronius Zumeris
125 dol. — P. O. Abromaičiai
142 dol. — J. P. Kedys
114 dol. — Adelė ir Jonas Varkalai
110 dol. — Danguolė Surantienė, M.D.
107 dol. — Vytautas Janušonis, Marija Vasienė
105 dol. — dr. Kazys Alminas

Po **100 dol.** aukojo Jurgis Alenskas, Pranas Andrukonis, dr. M. Arštikaitytė-Uleckienė, Aloyzas Astravas, kun. Jonas Bacevičius, Andrius Baltrušaitis, Ona Banienė, Vytautas Damijonaitis, Kristina Eigelienė, Anicetas ir Angelina Garbačiauskai, A. Gineitis, M.D., Vanda ir Antanas Ginjočiai, kun. Alfonsas Gleveckas, A. B. Gleveckas, M.D., Aurelija Ivinskienė, dr. K. Jablonskis, Pranciška Jakaitienė, kun. Pranas Jokubaitis, Albinas Kantvydas, Nikodėmas Karlavičius, Viktoras Kožica, Valė ir Alfonsas Kliknos, Ona Kriščiūnienė, Albina Masalie-

nė, Klemensas Matkevičius, VladasMiceika, Joana Mikalauskienė a.a. Prano Mikalausko atmiimui, Petras Misevičius, Irena ir Ted Mitkus, kun. klebonas imonas Morkūnas, Jonas ir Ona Motiejūnai, kun. Antanas Prkumas, Juozas Petrikas, M.D., Pranciška Prankienė, Ona Panskevičiūtė a.a. Antano Šimo atminimui, Juozas Prišas, Albina Ramonienė, dr. Antanas Razma, Petronėlė ir Motiejus Strumskiai, P. Šiaučiūnas, Justinas ir Stefanija Šdlauskai, Jonas Vytautas Šimkus, Paulius Šimoliūnas, dr. Tacys Šaulys, Antanas ir Marcelė Urbikai, Antanas ir SofijaValiai, Marija ir Vaclovas Valiai, Vincas ir Elena Vasiliauska, V. Žemaitis.

TURINYS

LKB Kronika Nr. 32 (15-74)

LKB Kronika Nr. 33 (76-125)

LKB Kronika Nr. 34 (127-171)

LKB Kronika Nr. 35 (173-229)

LKB Kronika Nr. 36 (231-296)

LKB Kronika Nr. 37 (297-354)

LKB Kronika Nr. 38 (355-423)

LKB Kronikos Nr. 38 Priedas (424-445)

LKB Kronika Nr. 39 (446-532)

